

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MEHMED B. HAMZA ARAB VÂİZ
MEVLİDÜ’N-NEBİ
(İNCELEME-METİN-DİZİN)**

BERAT ŞAHİN

TEZ DANIŞMANI

YRD.DOÇ.DR. RİFAT GÜRGENDERELİ

EDİRNE 2015

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berat ŞAHİN tarafından hazırlanan “**Mehmed B. Hamza Arab Vâiz Mevlidü’n-Nebî (İnceleme –Metin –Dizin)**” adlı **YÜKSEK LİSANS** tezinin sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği’nin 15. -16. Maddeleri uyarınca **29.01.2015 Perşembe** günü saat **11:00**’de yapılmış olup tezin.....*Kabul Edilmesine*.....**OYBİRLİĞİ** / ~~OYÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. TillaDeniz BAYKUZU	Kabul edilmesine	<i>[Signature]</i>
Yrd. Doç. Dr. F. Sibel BAYRAKTAR	Kabul edilmesine	<i>[Signature]</i>
Yrd. Doç. Dr. Rifat GÜRGENDERELİ (Danışman)	Kabul edilmesine	<i>[Signature]</i>

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10064839
Yazar Adı / Soyadı	BERAT ŞAHİN
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 61690222592
Telefon	5546849218
E-Posta	berat_sahin@windowslive.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	MEHMED B. HAMZA ARAB VÂİZ MEVLİDÜ'N-NEBİ (İNCELEME-METİN-DİZİN)
Tezin Tercümesi	MEHMED B. HAMZA ARAB VÂİZ MEVLİDÜ'N-NEBİ (INVESTIGATION-TEXT-INDEX)
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı = Turkish Language and Literature
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Türk Edebiyatı Bölümü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Türk Dili Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2015
Sayfa	752
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. RİFAT GÜRGENDERELİ 12146094782
Dizin Terimleri	Mevlid=Mawlid
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	36 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 06.02.2018 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

06.02.2015

İmza:

ÖZET

Tezin Adı: MEHMED B. HAMZA ARAB VĀİZ MEVLİDÜ’N-NEBİ (İNCELEME-METİN-DİZİN)

Hazırlayan: Berat ŞAHİN

Mevlid, Hz. Muhammed’in doğduğu zamanı, hayatını, mucizelerini, vefatını ve daha bir çok yönlerini konu alan eserlere verilen addır. Türk Edebiyatında bu türün ilgi görüp sevilmesinde Süleyman Çelebi’nin Mevlidi’nin yeri tartışılmaz. Süleyman Çelebi’nin Mevlid’i sayesinde bu tür, geniş halk kitleleri tarafından benimsenerek okunmuş ve Süleyman Çelebiden sonra da pek çok şair mevlid adı altında bu tür eserler kaleme almışlardır. Bu eserlerden biri de Yüksek Lisans çalışmamızın konusu olan Mehmed b. Hamza Arab Vāiz’in Mevlidü’n-Nebî adlı eseridir. Tez, giriş ve devamında dört bölüm üzerine kurulmuştur. Giriş bölümünde Türk Edebiyatı’nda mevlid türü hakkında bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde şairin yazmış olduğu mevlid hakkında değerlendirmeler yapılmış daha sonra da yapılan çalışmalara dayanılarak hayatı hakkında bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde eser, ses ve şekil bilgisi açısından değerlendirilmiş sonrasında eserde yer alan atasözü, deyim ve söz varlığı üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde mevlidin ulaşabildiğimiz üç nüshası edisyon kritik yapılarak sağlam bir metin ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde gramatikal dizin yer alır. Sonuç kısmında eser anahatları ile değerlendirilmiş ve devamında faydalandığımız kaynaklar kaynakça başlığı altında verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mevlid, Mehmed B. Hamza Arab Vāiz, Süleyman Çelebi

ABSTRACT

Name of the Thesis: MEHMED B. HAMZA ARAB VĀİZ MEVLİDÜ’N-NEBĪ (INVESTIGATION-TEXT-INDEX)

Prepared by: Berat ŞAHİN

Mawlid is the name given to the literary pieces that discuss Prophet Mohammed’s birth, his life, his miracles, his death and many other issues. It goes without saying that these types of pieces are appreciated and draw interest within the Turkish literature due to the contributions of Süleyman Çelebi’s Mawlid. Thanks to Süleyman Çelebi’s Mawlid, this genre has been recognized and read by wide public masses and several poets have written a number of pieces under the name Mawlid within this field. One of these works also forms the subject of our Master’s thesis, which is Mehmed B. Hamza Arab Vāiz’s Mevlidü’n-Nebī. Our thesis is based on an introduction and four chapters. The introduction chapter provides our assessments of the mawlid authored by the poet, and based on the studies conducted in connection with this, information about his life are presented. The second chapter examines the piece of literature in terms of sounds and information related to its form and following this, the presence of proverbs, sayings and idioms used within the work has been investigated. The third chapter tries to present a strong text via an edition critique of the three copies of the mawlid that we could access. The fourth chapter provides the grammatical index. The conclusion chapter of the thesis puts forth an assesment of the literary work with its main points followed by the bibliography section, where the resources used within the thesis are listed.

Key Words: Mawlid, Mehmed B. Hamza Arab Vāiz, Süleyman Çelebi

ÖNSÖZ

Türklerin, İslâmiyeti kabul etmesinden sonra edebiyatda da İslâmî kaynaklı yeni türler görülmeye başlar. Bu türlerin başında Osmanlı coğrafyasında geniş halk kitleleri tarafından okunup sevilen mevlid bulunmaktadır.

“Doğum yeri” ve “doğum zamanı” anlamlarına gelen Arapça bir kelime olan mevlid, Hz. Peygamber’in doğumu, miracı, vefatı, mucizeleri, faziletleriyle dolu hayatını anlatan bir tanıma dönüşmüş, zamanla Süleyman Çelebi’nin eseriyle bir bütün hâline gelmiştir. Bunda eserin, dil ve üslûbundaki başarısından nedeniyle halk tarafından çok sevilerek okunması ve yüzyıllar boyunca dinî törenlerde terennüm edilmesinin payı oldukça büyüktür.

Bir “sehl-i mümteni” örneği olan Süleyman Çelebi’nin Mevlidi’nden sonra pek çok şair mevlid türünde eserler kaleme almıştır. Bunun sonucunda edebiyatımızda bir mevlid yazma geleneği oluşmuştur. Kaynaklarda, Türk Edebiyatı’nda mevlid yazan şairlerin sayısı yüz yirmi üç olarak geçmektedir. Tezkirelere bakıldığında bu sayının daha da fazla olduğunu görebiliriz. Kimi şairler, Süleyman Çelebi’nin eserine benzer metinler ortaya koymuşken kimi şairler de orijinal olma davası gütmüş, ana konunun ekseninden çıkmayıp farklı üslûb denemeleriyle eserlerini kaleme almışlardır. Bu mevlidlerden biri de Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığımız Kara Vâiz’in mevlididir. Bu çalışmamızda Peygamber sevgisiyle yanıp tutuşan şairlerden biri olan Kara Vâiz’in mevlidini ses, şekil, atasözü, deyim, söz varlığı, gramatikal dizin gibi bölümleriyle Türk Dili açısından ele alıp inceledik.

Burada bir hususu belirtmekte fayda vardır. Rabia DOĞRU tarafından (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı) Yüksek Lisans Tezi hazırlanmıştır. Çalışmamızda bu tezden de yararlandık ve dipnotlarda gösterdik. Rabia Doğru, Yüksek Lisans Tezini (ilahiyat) din bilimi eksenine üzerine kurmuşken biz çalışmamızı Türk dili eksenine üzerine kurduk. Bu yönüyle iki tezin amacı birbirinden tamamen farklıdır. Eserimizde beyit sayılarının farklılığı, metnin yazıldığı dönemin ses ve şekil bilgisini ihtiva eden bir

bölümümüz olması, atasözü, deyimler, söz varlığı hakkında verilen bilgiler ve örnekler ve son bölümde metnin gramatikal dizinine yer verilmiştir. Çalışmamızda beyit sayıları farklıdır. (1169 beyit) Metnin yazıldığı dönemin ses ve şekil bilgisi ele alınıp incelenmiştir. Atasözü, deyimler ve söz varlığı hakkında bilgiler örneklerle anlatılmıştır. 3454 beyit ve 11 tane dörtlüğün gramatikal dizini yapılmıştır.

Tezimiz giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde İslâmî Türk Edebiyatında mevlid türü ve yazılmış mevlidler hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde eserin müellifi, hayatı, diğer eserleri, yazılış tarihi, yazılış sebebi, vezni, beyit sayısı, muhtevası, nüshaların değerlendirilmesi ve dil, imlâ özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bunun yanında eser Süleyman Çelebi'nin Mevlidi'yle karşılaştırılmış ve ardından metin kuruluşu ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. İkinci bölümde dilbilgisi açısından ele alınmış, bu bölümün sonunda metinden hareketle söz varlığı, atasözü ve deyimleri anlatan bir bölüm eklenmiştir. Üçüncü bölümde tespit edebildiğimiz üç nüsha karşılaştırılarak sağlam bir metin ortaya konmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölüm gramatikal dizin bölümüdür. Her kelime madde başı olarak alınmış, hangi dilden olduğu kelimenin yanında gösterilmiş ve eserde kaç defa geçtiği rakamlarla belirtilmiş ve metinde geçtiği anlamı verilmiştir. İkili yazılışa sahip olan kelimeler farklı madde başı olarak alınmıştır.

Tez çalışmamda yardım ve katkılarından dolayı danışmanım Yrd. Doç. Dr. Rifat GÜRGENDERELİ'ye, metin okumada karşılaştığım sorunlarda bana zaman ayırıp yardımcı olan Doç. Dr. Müberra GÜRGENDERELİ'ye, kaynak noktasında bana yardımcı olup çalışmasını örnek aldığı Arş. Gör. Fatma ÖZKAN'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Çalışmamız TÜBAP-2012/98 no'lu proje ile desteklenmiştir. Vermiş olduğu desteklerden dolayı Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne ayrıca teşekkür ederim.

Edirne, 2015

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMA VE İŞARETLER.....	x
GİRİŞ.....	1
TÜRK EDEBİYATINDA MEVLİD TÜRÜ.....	2

I.BÖLÜM

KARA VÂİZ VE MEVLİDİ.....	5
1.1.KARA VÂİZ VE MEVLİDİ.....	6
1.2.Eser ve Müellifi Hakkında.....	6
1.2.1.Eserin Müellifi.....	6
1.2.2.Müellifin Hayatı.....	8
1.2.3.Müellifin Eserleri.....	9
1.2.4.Eserin Adı.....	9
1.2.5.Eserin Yazılış Tarihi.....	10
1.2.6.Eserin Yazılış Sebebi.....	10
1.2.7.Eserin Vezni.....	10
1.2.8.Eserin Beyit Sayısı.....	12
1.2.9.Eserin Muhtevası.....	12
1.2.10. Kara Vâiz Mevlidi'nin Süleyman Çelebi'nin Eseriyle Karşılaştırılması..	21
1.3.Eserin Yazma Nüshaları ve Nüshaların Değerlendirilmesi.....	25
1.3.1.Nüshalarda Görülen Dil ve İmlâ Özellikleri.....	27
1.4.Metin Kuruluşuyla İlgili Açıklamalar.....	28

II.BÖLÜM

DİL ÖZELLİKLERİ.....	31
2.1.SES BİLGİSİ.....	32
2.1.1.ÜNLÜLER.....	32
2.1.1.1.Uzun Ünlüler.....	32
2.1.1.2.Ünlü Değişimleri.....	32
2.1.1.2.1./i/~e/ Ünlülerinin Durumu.....	32
2.1.1.2.2.Değişme Sonucu Ortaya Çıkan /i/ Ünlüsü.....	33
2.1.1.2.3.Kelime Başında ve İlk Hecede /e/ Ünlüsü.....	33
2.1.1.2.4.Diğer Ünlü Değişimleri.....	33
2.1.1.3.Ünlü Uyumu.....	33
2.1.1.3.1.Kalınlık-İncelik Uyumu.....	34
2.1.1.3.2.Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	34
2.1.1.3.2.1.Kelime Tabanlarında Görülen Yuvarlaklıklar.....	34
2.1.1.3.2.1.1.Eski Türkçeden Beri Yuvarlaklığını Sürdüren Kelimeler	34
2.1.1.3.2.1.2.Ses Düşmesiyle Meydana Gelen Yuvarlaklıklar.....	35
2.1.1.3.2.2.Eklerde Görülen Yuvarlaklıklar.....	35

2.1.1.3.2.2.1.Eski Türkçeden Beri Yuvarlaklığı Sürdüren Kelimeler..	35
2.1.1.3.2.2.1.1.Fiilden İsim Yapma Ekleri.....	35
2.1.1.3.2.2.1.2.Fiilden Fiil Yapma Ekleri.....	35
2.1.1.3.2.2.1.3.İlgi Hâli Eki.....	36
2.1.1.3.2.2.1.4.Yön Ekleri.....	36
2.1.1.3.2.2.1.5.Sıfat-Fiil Eki.....	36
2.1.1.3.2.2.1.6.Zarf-Fiil Eki.....	36
2.1.1.3.2.2.1.7.Geniş Zaman Eki.....	36
2.1.1.3.2.2.1.8.Emir 3.Teklik Şahıs Eki.....	36
2.1.1.3.2.2.1.9.Bildirme Eki.....	37
2.1.1.3.2.3.Dudak Ünsüzlerinin Etkisiyle Meydana Gelen Yuvarlaklıklar	37
2.1.1.3.2.3.1.İyelik Ekleri.....	37
2.1.1.3.2.3.2.Zarf-Fiil Ekleri.....	37
2.1.1.3.2.3.3.Görülen Geçmiş Zaman Teklik I. Şahıs Eki.....	37
2.1.1.3.2.3.4.Çokluk I. Şahıs Emir Eki.....	38
2.1.1.3.2.3.5.Çokluk I.Şahıs Eki.....	38
2.1.1.3.2.3.4.Ses Düşmesi İle Oluşan Yuvarlaklıklar.....	38
2.1.1.3.2.3.4.1.İsimden İsim Yapma Eki.....	38
2.1.1.3.2.3.Örneksemeye Dayalı Yuvarlaklıklar.....	38
2.1.1.3.2.5.1.İsimden İsim Yapma Eki.....	38
2.1.1.3.2.5.2.İyelik Ekleri.....	38
2.1.1.3.2.5.3.Görülen Geçmiş Zaman Eki.....	39
2.1.1.3.2.5.4.Çokluk II. Şahıs Emir Eki.....	39
2.1.1.3.2.3.Kelime Tabanında Görülen Düzlükler.....	39
2.1.1.3.2.3.1.Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlü Taşıyan Kelimeler.....	39
2.1.1.3.2.4.Eklerde Görülen Düzlükler.....	39
2.1.1.3.2.4.1.Eski Türkçeden Beri Düz Ünlü Taşıyan Ekler.....	39
2.1.1.3.2.4.1.1.İyelik Eki.....	40
2.1.1.3.2.4.1.2.Aitlik Eki.....	40
2.1.1.3.2.4.1.3.Yükleme Hâli Ekleri.....	40
2.1.1.3.2.4.1.4.Vasıta Hâli Eki.....	40
2.1.1.3.2.4.1.5.Zarf-Fiil Eki.....	40
2.1.1.3.2.4.1.6.Görülen Geçmiş Zaman Eki.....	40
2.1.1.3.2.4.1.7.Emir Eki.....	40
2.1.1.3.2.4.2.Eski Anadolu Türkçesinde Ortaya Çıkan ve Düz Ünlü Taşıyan Ekler.....	41
2.1.1.3.2.4.2.1.İsimden İsim Yapma Eki.....	41
2.1.1.3.2.4.2.2.Zarf-Fiil Eki.....	41
2.1.1.3.2.4.2.3.Gelecek Zaman Eki.....	41
2.1.1.3.2.4.2.4.Şahıs Ekleri.....	41
2.1.1.3.2.4.2.5.İ-Ek Fiili.....	41
2.1.1.3.2.4.3.Eski Anadolu Türkçesinde Düzleşen Ekler.....	41
2.1.1.3.2.4.3.1.Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki.....	41
2.1.1.3.2.4.3.1.Soru Eki.....	42
2.1.1.3.Ünlü Düşmesi.....	42
2.1.1.4.Ünlü Türemesi.....	42

2.1.1.5.Ünlü Birleşmesi.....	42
2.1.2.Ünsüzler.....	43
2.1.2.1.Ünsüz Değişimleri.....	43
2.1.2.1.1.Tonlulaşma/Sedahlaşma.....	43
2.1.2.1.2.Tonsuzlaşma.....	45
2.1.2.1.3.Sızıcılışma.....	45
2.1.2.2.Ünsüz Türemesi.....	46
2.1.2.3.Ünsüz İkizleşmesi.....	47
2.1.2.4.Ünsüz Düşmesi.....	47
2.1.2.5.Hece Düşmesi.....	48
2.2.ŞEKİL BİLGİSİ.....	49
2.2.1.Yapım Ekleri.....	49
2.2.1.1.İsimden İsim Yapma Ekleri.....	49
2.2.1.2.İsimden Fiil Yapma Ekleri.....	52
2.2.1.3.Fiilden İsim Yapma Ekleri.....	54
2.2.1.4.Fiilden Fiil Yapma Ekleri.....	56
2.2.2.İsimler.....	58
2.2.2.1.Çokluk Eki.....	58
2.2.2.2.İyelik Ekleri.....	59
2.2.2.3.Aitlik Eki.....	61
2.2.2.4.Hâl Ekleri.....	61
2.2.2.4.1.İlgi Hâli Eki.....	61
2.2.2.4.2.Yükleme Hâli Ekleri.....	61
2.2.2.4.3.Yaklaşma Hâli Eki.....	62
2.2.2.4.4.Bulunma Hâli Eki.....	62
2.2.2.4.5.Ayrılma Hâli Eki.....	63
2.2.2.4.6.Eşitlik Hâli Eki.....	63
2.2.2.4.7.Vasıta Hâli Ekleri.....	63
2.2.2.4.8.Yön Gösterme Ekleri.....	63
2.2.2.5.Soru Eki.....	64
2.2.3.Sıfatlar.....	64
2.2.3.1.Niteleme Sıfatları.....	64
2.2.3.2.Belirtme Sıfatları.....	64
2.2.3.2.1.Sayı Sıfatları.....	64
2.2.3.2.2.İşaret Sıfatları.....	65
2.2.3.2.3.Soru Sıfatları.....	65
2.2.3.2.4.Belirsizlik Sıfatları.....	65
2.2.4.Zamirler.....	65
2.2.4.1.Şahıs Zamirleri.....	65
2.2.4.1.1.Şahıs Zamirlerinin Çekimi.....	67
2.2.4.1.2.Şahıs Zamirlerinin Edatlara Bağlanması.....	68
2.2.4.1.3.Şahıs Zamirlerinin Yapım Eki Alması.....	68
2.2.4.2.İşaret Zamirleri.....	69
2.2.4.3.Dönüştürülme Zamirleri.....	69
2.2.4.4.Belirsizlik Zamirleri.....	69
2.2.4.5.Soru Zamirleri.....	71
2.2.4.6.Bağlama Zamirleri.....	71

2.2.5.Zarflar.....	72
2.2.5.1.Tarz/Hâl Zarfları.....	72
2.2.5.2.Zaman Zarfları.....	73
2.2.5.3.Yer-Yön Zarfları.....	75
2.2.5.4.Miktar Zarfları.....	76
2.2.5.5.Soru Zarfları.....	77
2.2.6.Edatlar.....	77
2.2.6.1.Ünlem Edatları.....	77
2.2.6.2.Seslenme Edatları.....	78
2.2.6.3.Cevap-Ret Edatları.....	78
2.2.6.4.Soru Edatları.....	78
2.2.6.5.Gösterme Edatları.....	79
2.2.6.6.Kuvvetlendirme Edatları.....	79
2.2.6.7.Bağlama Edatları.....	79
2.2.6.8.Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları.....	82
2.2.6.9.Çekim Edatları.....	82
2.2.7.Fiiller.....	84
2.2.7.1.Şahıs Zamirleri.....	84
2.2.7.1.1.Şahıs Zamiri Kökenli Şahıs Ekleri.....	84
2.2.7.1.2.İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri.....	85
2.2.7.1.3.Emir Kipinde Kullanılan Şahıs Ekleri.....	85
2.2.7.2.Şekil ve Zaman (Kip) Ekleri.....	85
2.2.7.2.1.Bildirme/Haber Kipi Ekleri.....	85
2.2.7.2.1.1.Görülen Geçmiş Zaman Kipi.....	85
2.2.7.2.1.2.Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi.....	86
2.2.7.2.1.3.Geniş Zaman Kipi.....	87
2.2.7.2.1.4.Şimdiki Zaman Kipi.....	88
2.2.7.2.1.5.Gelecek Zaman Kipi.....	88
2.2.7.2.2.Tasarlama/Dilek Kipleri.....	89
2.2.7.2.2.1.Emir Kipi.....	89
2.2.7.2.2.2.Şart Kipi.....	90
2.2.7.2.2.3.İstek Kipi.....	90
2.2.7.2.2.4.Gereklilik Kipi.....	91
2.2.7.3.Soru Eki.....	91
2.2.7.4.Sıfat-Fiil Ekleri.....	91
2.2.7.5.Zarf-Fiil Ekleri.....	92
2.2.7.6.Birleşik Fiiller.....	94
2.2.7.6.1.Birinci Unsuru İsim Olan Birleşik Fiiller.....	95
2.2.7.6.2.Birinci Unsuru Fiil Olan Birleşik Fiiller.....	95
2.2.7.6.2.1.Yeterlilik Fiili.....	95
2.2.7.6.2.2.Süreklilik Fiili.....	96
2.2.8.İsimlerde Fiil/Ek Fiil.....	96
2.2.8.1.İsimlerde i- Fiili.....	96
2.2.8.1.1.Geniş Zaman Kipi.....	96
2.2.8.1.2.Görülen Geçmiş Zaman Kipi.....	97
2.2.8.1.3.Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi.....	97
2.2.8.1.4.Şart Kipi.....	97

2.2.8.2.Çekimli Fiillerde i-Fiili.....	97
2.2.8.2.1.Hikāye Birleşik Zaman.....	97
2.2.8.2.2.Rivāyet Birleşik Zaman.....	98
2.2.8.2.3.Şart Birleşik Çekimi.....	98
2.2.8.3.İsim Fiilinin Olumsuz Şekli.....	99
2.2.8.4.İsim Fiilinin Zarf-Fiil Şekli.....	99
2.2.9.Yabancı Unsurlar.....	99
2.2.9.1.Arapça Unsurlar.....	100
2.2.9.1.1.Başa Gelenler.....	100
2.2.9.1.2.Sona Gelenler.....	100
2.2.9.2.Farsça Unsurlar.....	101
2.2.9.2.1.Başa Gelenler.....	101
2.2.9.2.2.Sona Gelenler.....	102
2.3.Atasözleri ve Deyimler.....	103
2.3.1.Atasözleri.....	103
2.3.2.Deyimler.....	104
2.4.Söz Varlığı.....	110

III.BÖLÜM

METİN.....	111

IV.BÖLÜM

GRAMATİKAL DİZİN.....	426
SONUÇ.....	722
KAYNAKÇA.....	725
TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ.....	729

KISALTMA VE İŞARETLER

A.:	Arapça
A.F.:	Arapça-Farsça
A.T.:	Arapça-Türkçe
bağ.:	Bağlaç
Bk.:	Bakınız
C.:	Cilt
Çev.:	Çeviren
Erm.:	Ermenice
F.:	Farsça
F.A.:	Farsça-Arapça
F.A.T.:	Farsça-Arapça-Türkçe
F.T.:	Farsça-Türkçe
Hız.:	Hazret
Hızl.:	Hazırlayan
M1:	Millî Kütüphane 1. nüshası
M2:	Millî Kütüphane 2. Nüshası
mec.	Mecaz.
ö.a.:	Özel ad.
Rum.	Rumca.
S.:	Sayı.

s.:	Sayfa.
sf.:	Sıfat.
Soğd.:	Soğdca
T.A.:	Türkçe-Arapça
TDK:	Türk Dil Kurumu
ünl.:	Ünlem
vb.:	Ve benzeri
yard.:	Yardımcı
Z:	Millî Kütüphane, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi nüshası
zm.:	Zamir.
/ /:	Sesleri gösterir.
(...):	Metinde okunamayan yerleri gösterir.
[]:	Metin kısmında tarafımızdan yapılan onarımları gösterir.
~:	Ve, veya.
Ø:	Sıfır veya boş birimi belirtir.
>:	‘Olur’ veya ‘gelişir’ anlamında kullanılır.
<:	‘-dan gelir’ anlamındadır.
-:	Fiil kök ve gövdelerinden sonra veya fiillere eklenen eklerden önce gelir.
+:	Ad kök ve gövdelerinden sonra veya adlara eklenen eklerden önce gelir.

GİRİŞ

TÜRK EDEBİYATINDA MEVLİD TÜRÜ

Türkler, İslâmiyeti kabul ettikten sonra sosyal ve dini alanda köklü değişimler geçirdiği gibi edebiyat alanı da bu değişim ve gelişimlerden nasibini almış ve âdeta çehre değiştirmiştir. Edebiyatımızda bu süreçte yeni türler ortaya çıkmıştır. Hiç şüphesiz bu türlerin başında mevlid gelmektedir.

Arapça bir kelime olan mevlid, “doğum”, “doğum zamanı”, “doğum yeri” anlamlarına gelmekle birlikte Türk halkının gözünde bu kelime Süleyman Çelebi’nin yazmış olduğu “Vesiletü’n-Necât” adlı eseriyle bütünleşmiş durumdadır. Bu eserden sonra edebiyatımızda pek çok şair mevlid yazabilmek için kalem oynatmış, bir çok şair bu konuda başarılı eserler vermişken bir kısım şairler taklitten öteye gidememişlerdir. Süleyman Çelebi ve diğer mevlid şairlerinin eserlerinde “mevlüd/mevlūd” imlâsıyla karşılaşmaktayız. Galat bir kullanım olan bu ifade “yeni doğmuş [çocuk]” (Devellioğlu,2006: 636) anlamını taşır. Kelimenin doğrusu “mevlid”dir.

Türk Dil Kurumu’nun hazırlamış olduğu Türkçe Sözlükte kelime şu anlamlara gelmektedir: “1. Hz. Muhammed’in doğumunu, hayatını anlatan mesnevi. 2. Bu mesnevinin okunduğu dini tören. 3. Doğma, doğum. 4. Doğum yeri, insanın doğduğu yer.” (Türkçe Sözlük, 2005:1384)

Yine Süleyman Eroğlu yazmış olduğu makalede bu kelime hakkında görüşlerini şöyle ifade eder: “*Mevlit kelimesi, önceleri ‘doğum yeri’ ve ‘doğum günü’ anlamında mekân ve zaman ismi olarak kullanılmıştır. Zaman içerisinde ıstılahî manada genişleyerek Hz. Peygamber’in dünyaya gelişini, doğduğu zamanı, doğduğu yeri, hayatını, mucizelerini, gazalarını, ahlakını, vefatını vb. yönlerini konu alan eserleri veya bu eserlerin okunduğu törenleri karşılayan bir kavram olmuştur.*” (Eroğlu, 2009: 126)

Mevlid türünün ilk örnekleri Arap Edebiyatında verilmiştir. Hz. Muhammed’in şairi olarak nitelendirilen Hâssan ibn Sâbit’in şiirleri ve Ka’b ibn

Zuhayr yazmış olduğu “Bürde Kasidesi” pek çok Arap şaire mevlid yazma konusunda ilham kaynağı olmuşlardır. Fakat bu konuda Fatih Köksal, çalışmasında mevlidlerin asıl kaynağının siyer, megāzī ve şemāil kitaplarının olduğunu belirtir. (Köksal, 2011:22) Ayrıca İbn Dihye el-Kelbī’nin 1207 yılında, Erbil atabeği Muzafferuddīn Kökbörü tarafından düzenlenen mevlid törenlerinde okumak için kaleme aldığı “et-Tenvīr fī Mevlidi’s- sirāci’l-münīr”ın ilk mevlid metni olmadığını Berlin Kraliyet Müzesi’nde daha eski tarihli nüshaların olduğunu ifade eder. (Köksal, 2011:22) Fars Edebiyatında ise bu tür gelişmemiştir.

Türk Edebiyatı’nda ise yukarıda bahsettiğimiz gibi “sehl-i mümteni” örneği olan Süleyman Çelebi’nin eserinden sonra pek çok mevlid metni kaleme alınmıştır. Fakat Süleyman Çelebi’nin Mevlid’i Türk milleti tarafından yüzyıllar boyunca sevilerek okunmuştur. Günümüzde de hayatın pek çok alanında etkisini sürdürmektedir. İskender Pala “Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü” “mevlid” maddesinde şunları yazar: “*Mevlidler, (özellikle Vesiletü’n-Necāt), Hz. Muhammed’in doğum günü olan Rabiül-evvel ayının 12.gecesi başta olmak üzere doğum, sünnet, okula başlama, askere veya hacca gitme veya gelme, evlenme, adak, kutsal gün ve geceler vs. birçok nedenlerle dinî törenlerde makamla okunur.*” (Pala,2005: 313-314)

Bunun yanında edebiyatımızda Ahmed Fakih’in “Çarhnāme” ve Erzurumlu Mustafa Darir’in “Siyer-i Nebī” adlı eserlerini, Süleyman Çelebi’den önce kaleme almış oldukları için ilk mevlid metinleri kabul edilir. Fatih Köksal ise Türk Edebiyatı’nda kaleme alınmış ilk eserin Ahmedī’nin Mevlidi olduğunu görüşündedir. (Köksal, 2011:31) Fakat bu tür içerisinde sayılan şairlerin şüphesiz en şöhretlisi Süleyman Çelebi’dir. Eserinin pek çok nüshasının bulunması ve Arapça, Kürtçe, Çerkesçe, Rumca, Almanca, İngilizce, Arnavutça ve Boşnakçaya çevrilmesi onun ne kadar büyük bir şair olduğunun göstergesidir. (Günşen, 2004:5)

İlk mevlid metninden sonra edebiyatımızda bu alanda pek çok eser yazılmıştır. Kaynaklarda mevlid yazan şairler hakkında farklı rakamlar zikredilmektedir.

16.yy'da yaşamış olan Latifî, tezkiresinde yüze yakın mevlid kitabı gördüğünü belirtir. (İsen, 1990:64)

Neclâ Pekolcay, doktora tezinde otuz mevlid metni tespit etmişken (bk.Pekolcay, 1950), Hasibe Mazıoğlu'nun çalışmasında bu rakam elli dokuza çıkar. (Mazıoğlu, 1974: 31-32)

Fatih Köksal, yapmış olduğu çalışmaların sonunda bu sayıyı yüz yirmi üçe kadar çıkarır.(Köksal, 2011:8)

Sonuç olarak Süleyman Çelebi bu türde çığır açmış ve diğer şairler onun yolunda ilerleyerek mevlid eseri yazabilmek için kalem oynatmışlardır. Bu şairlerden biri de inceleme konumuz olan mevlidin şairi olan Mehmed b. Hamza Arab Vâizdir.

I.BÖLÜM
KARA VÂİZ VE MEVLİDİ

1.1.KARA VĀİZ VE MEVLİDİ

1.2.Eser ve Müellifi Hakkında

1.2.1.Eserin Müellifi

Üç nüshasını tespit edebildiğimiz mevlidin müellifi, nüshalarda dört farklı mahlas kullanmıştır:

Şol **Ḳara Vāʿiz**le bu kem-ter şerīf
Behremend ide şefāʿ atden Laṭīf (374)

Hem bilinsün kim nedür nazma sebeb
Vāʿiz-i Esved neyi kıılır taleb (103)

Ġam yeme bugün yarın için **Vāʿiz-i Ümmī**
Ḳaṭʿ itme recānı (850)

Vāʿizā çün kıılamazsın Muştafa medhin tamām
Bāri dāʿim di ki cānum saña ḳurbān Muştafa (1529)

Rabia Doğru çalışmasında şair hakkında şu ifadelere yer vermektedir:

“Mevlid müellifleri arasında ismi zikredilen, ancak eserine henüz ulaşılmamış olan Muhammed b. Hamza el-Arabî’nin vāiz olduğu; hatta “Arap Vāiz” olarak bilindiği malumatı kaynaklarda geçmektedir.” (Doğru, 2013:7)

Bunun yanında şair ile alakalı Aşık Çelebi ve Hasan Çelebi’nin tezkirelerinde “Atā” maddesinde bir bölüm vardır. Hasan Çelebi bu bölümü şöyle anlatır: *“Rivāyet olunur ki merhūm Mevlānā Vāʿiz ‘Arab Süleymān Çelebinün Mevlūdına ahhār-ı*

mevzū 'ayı müştemildir diyü dahl idüp kendüsi bir mevlūd nazm itdükde bizüm 'arüz u eş'ār ve san'at-ı şî'rlle şî'ārumuz yokdur. Eger beşerîyyet muktezāsı üzre hatā vāki' oldıysa ser-i engüşt-i islāhla tashîh ve ba'zı yirinde haşv ü tekrār var ise tenkîh eylesüz diyü hazman li-nefsihi mezbūra gönderür merküm dahı rekâket ü sahâfet-i nazm-ı mezbûrı ma'lûm idündükde cümlesi muhtâc-ı islâh olduğundan kinâyet idüp kitâbı balmumına baturup merhûma irsâl itdükde mezbûrı meclis-i va'zında ikfâr idüp 'ālemi başına teng ü tār itmîş idi.” (Sungurhan-Eyduran 2009:64) Alıntı yaptığımız bölümde de anlatıldığı gibi şair, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'ini eleştirir ve bir mevlid yazar. Metnindeki hataların düzeltilmesi için eserini Atâ'ya gönderir. Atâ, bu eseri beğenmez ve balmumuna batırıp şaire geri gönderir. Bunun üzerine Arab Vâiz, va'zında Atâ'yı sert bir şekilde eleştirir. Bu olay bize Atâ ve Mehmed b. Arab Vâiz'in aynı dönem içinde yaşamış olduklarını gösterir. Bu hususta Adem Ceyhan da makalesinde şu ifadeleri kullanır: “*Aşık Çelebi ve Hasan Çelebi, “Arab Vâiz'in Mevlid'i” hakkında şair Atâ'nın bir tenkidini naklederler. Fakat Şemseddin Sami Bey bu iki tezkirede anlatılan hadiseyi yanlış anlamış, Üsküplü Atâ'nın Süleyman Çelebi mevlidini tenkid ettiğini sanmıştır. Hâlbuki, Atâ, Süleyman Çelebi'nin mevlidini tenkid eden Arab Vâiz'in yazdığı ve tashih etmesi için kendisine gönderdiği manzumeyi ağır bir şekilde yermiştir.*” (Ceyhan, 2000:95)

Rabia Doğru, çalışmasının devamında “Vâiz Arab”, “Arab Vâiz” lakaplarını taşıyan, Molla Arab diye bilinen Muhammed b. Ömer b. Hamza El-Antakî (ö. 938/1531) adında ikinci bir şahsiyetten bahseder. El-Antakî'nin bir mevlid eserine sahip olduğunu ve nerede bulunduğu hakkında bilgi olmadığını, Kâtip Çelebi'nin “Keşfü'z-Zunûn” adlı eserinde Mehmed b. Arab Vâiz ile El-Antakî'nin farklı kişiler olduğunun anlatılmasına rağmen bu iki şahsiyetin aslında aynı mahlasları taşımasından dolayı aynı kişi olma olasılığı üzerinde durur. (Doğru, 2013:8)

Bu düşünce doğrultusunda iki ihtimal akla gelir:

1. Muhammed b. Ömer b. Hamza El-Antakî'nin “Vâiz Arab”, “Arab Vâiz” mahlaslarını kullanıyor olması ve aynı dönemde yaşamış olmaları bu iki şahsiyetin aynı kişi olduğunu düşündürür.

2. Kâtip Çelebi'nin eserinden hareketle mahlasların benzerliğinden dolayı bu iki şahsiyet aynı dönemde yaşamış olmalarına rağmen ayrı kişilerdir ve dolayısıyla iki ayrı Mevlid metni olması gerekir.

Bize göre de ilk ihtimal akla yakın gelmektedir. Bu iki şahsiyetin (eğer El-Antakî adlı bir şahsiyet varsa) aynı dönem içerisinde yaşamış olmaları, tezkirelerde geçen ifadeler, El-Antakî'ye ait mevlid metni bulunamaması ve Kara Vâiz'in Antakyalı olması ve Halep bölgesinde vaazlar vermesi sebebiyle ilk ihtimalin daha güçlü olduğunu düşünmekteyiz. Bu nedenle müellif olarak Kara Vâiz'i düşünmekteyiz.

1.2.2.Müellifin Hayatı

Kesin tarih bilinmemekle birlikte dedesi Hamza b. İvaz ailesiyle birlikte Māverāünnehir bölgesinden Antakya'ya göç eder. Mehmed b. Arab Vâiz de Antakya'da doğar. Tahsin Özcan çalışmasında doğum tarihini şunları söyler: *“Doğum tarihi hakkında bir kayıt bulunmamakla birlikte vefatında yetmiş yaşında olduğu bilgisinden hareketle 868 (1464) yılı civarında doğduğu söylenebilir.”* (Özcan, 2005: 240)

Küçük yaşta Kuran-ı Kerim'i ezberler. Hasankeyf, Diyarbakır, Tebriz'de çeşitli ilimler öğrenir ve bilgi birikimini artırır. Halep bölgesinde halka vaazlar vererek halkın takdirini kazanır. Memluk Sultanı Kayıtbay tarafından da çok sevilen Arab Vâiz, Kayıtbay'ın ölümüne kadar Kahire'de kalır sonra Osmanlı ülkesine göçer. Osmanlı ülkesinde Bursa'da yaşayıp halka vaazlar verir. Bir süre sonra İstanbul'a yerleşir. Sultan II. Beyazıd tarafından çok sevilen Arap Vâiz, o dönemde seferlere katılır. Bir süre sonra ailesiyle birlikte tekrar Halep'e döner. Üç yıl Halep'te kaldıktan sonra Osmanlı ülkesine geri döner. Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Seferi'ne katılır. Sefer sonrasında Rumeli bölgesine geçer ve Üsküp'te ikamet eder. Sultan Süleyman'ın Macaristan seferinden sonra Rumeli bölgesinden ayrılıp Bursa'ya göç eder. Bursa'da bir cami inşaatı başlatır ama tamamlayamadan 938/1531 yılında vefat eder. Bugün mezarı yaptırdığı yapının yakınındadır. Ayrıca Özcan,

eserinde Mevlānā Kandi'nin Arab Vāiz'in ölümüne şu mısra⁶ ile kayıt düştüğünü nakleder:

“Erdi Mevlānā Arab i ‘zāz ile mevlāsına” (Özcan, 2005:240)

1.2.3.Müellifin Eserleri:

Tezimizin konusu Arab Vāiz'in Mevlid'i olduğu için müellifin diğer eserlerini tanıtmadan aşağıda sıralı olarak vermeyi uygun bulduk:

1. Tehzibü'ş-Şemā 'il fī men haşşa'llāhu bi-ekmeli'l-fezā 'il
2. El-Maḳāşid fī fezā 'ili'l-mesācid
3. Erbā' ūne ḥadişen
4. Es-Sedād fī faẓli'l-cihād
5. En-nihāye
6. Hidāyetü'l-‘ibād ilā sebīli'r-reşād¹

1.2.4.Eserin Adı:

Eserin adı, iki nüshasını Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu kataloğunda gördüğümüz arşiv numaraları 06 Mil Yz A 8414(M1), 06 Mil Yz A 512/2'de (M2) “Mevlid” olarak geçmektedir. Yazmalarda ise sırasıyla “Hazā Kitābü Mevlūd-ı Kara Vā'iz” ve “Hazā Mevlūdi'n-nebīyyi şallallahu ‘aleyhi ve sellem” şeklindedir. Yine Millî Kütüphane, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda (Z) ise “Mevlūdü'n-Nebī” şeklinde kayıtlarda yer almaktadır.

Bunun yanında Kara Vāiz, Hz. Muhammed'in Miraca yükseldiği bölümün anlatıldığı yerin baş kısmında bu esere “Büstān” ismini vermiştir:

Sözi aşlıyla bünyād idelüm

Bu kitāba Büstān ad idelüm (1024)

¹ Müellifin hayatı ve eserleri hakkında bk. Özcan (2005) “Molla Arap” , *Türkiye Diyanet Vakfı İslām Ansiklopedisi* 30. Cilt, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı yay., s.240-241

1.2.5.Eserin Yazılış Tarihi:

İncelediğimiz her üç nüshada da eserin yazılış tarihiyle ilgili bilgi yoktur. Kara Vāiz'in, eserini Üsküplü Atā'ya sunup onun tarafından tenkit edildiğini tezkirelerden öğrenmekteyiz. Üsküplü Atā'nın ölüm tarihi 1523 olduğuna göre Kara Vāiz'in, eserini bu tarihten önce yazmış olduğunu söyleyebiliriz. Eserin dil ve imlā özellikleri de bu görüşümüzü destekler niteliktedir.

1.2.6.Eserin Yazılış Sebebi:

Eserde, sebep-i telif başlığında bir bölüm yoktur. Fakat Kara Vāiz, bu eseri niçin oluşturduğunu şu beyitle anlatmaya başlamıştır:

Hem bilinsün kim nedür naẓma sebeb

Vā'iz-i Esved neyi kıılır taleb (103)

Bu beyitin devamında Kara Vāiz artık yaşlandığını, günahlarının çok, sevaplarının az olduğunu bu yüzden Allah'ın huzuruna çıkacak yüzü olmadığını belirtir. Dünyanın gelip geçici olduğunu Hz. Lokman hikayesiyle anlatır. Bu mevlid biraz da olsa kederinden sıyrılıp Allah'a yakın olmak ve günahlarının bağışlanması için vesile olacağını umar:

Hem resülün 'izzetine ol Kerīm

Yerümi eylemeye nār-ı caḥīm (157)

1.2.7.Eserin Vezni:

Kara Vāiz, eserinin büyük bir bölümünde mesnevi nazım şeklinde en çok kullanılan kalıplardan biri olan fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün şeklini kullanmıştır. Bunun yanında mesnevi nazım şekline başka "hū", "gelmedi", giderem" redifli 3 gazel; "içindedür", "oldurur", "şallī 'alā-Muḥammed", "Muştafā" redifli 4 kaside, 2 müstezād ve 1 murabba nazım şeklinde şiirler mevcuttur.

Eserde aruz kalıplarının kullanılışı şöyledir:

1. 1-78. beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
2. 79-91. beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
3. 92-374. beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
4. 375- 398.beyitler arası: mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün/ mef'ülü fa'ülün.
5. 399-515.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
6. 516. beyit: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
7. 517-609.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
8. 610.beyit: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
9. 611-658.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
10. 659.beyit: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
11. 660-831.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
12. 832-851.beyitler arası: mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün/ mef'ülü fa'ülün.
13. 852-1111.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
14. 1112-1116.beyitler arası: müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün.
15. 1117-1211.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
16. 1212-1224.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
17. 1225-1254.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
18. 1255-1265.beyitler arası: müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün.
19. 1266-1378.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
20. 1379-1387.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
21. 1388-1447.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
22. 1448-1449.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
23. 1450- 1518.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
24. 1519-1529.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
25. 1530-3449.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.
26. 3450-3452.beyitler arası: mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün.

27. 3453-3465.beyitler arası: fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün.

1.2.8.Eserin Beyit Sayısı:

Üç nüshadan oluşturduğumuz tenkitli metnin sonucunda elde ettiğimiz beyit sayısı 3454, dörtlük sayısı ise 11'dir.

1.2.9.Eserin Muhtevası:

Kara Vâiz'in mevlidi, Süleyman Çelebi ve diğer mevlid yazan şairlerin eserleriyle konusu ve bölümlerle benzerlik gösterir. Ancak farklı bölümlerde mevcuttur.

Metinde işlenen konular beyit numaralarıyla birlikte aşağıda şu şekilde sıralanmıştır:

1-32. beyitler: Kara Vâiz, bu bölümde Allah'ı anarak söze başlar ve her işte Allah adının zikredilmesi gerektiğini belirtir. Yine bu bölümde İhlas suresinin şerhini yapar ve Allah'ın sıfatlarından bahsederek O'nu över.

33-78.beyitler: Bu bölümde şair ilk önce Allah'ı medheder. Sonraki beyitlerde Hz. Muhammed için övgüler dizer ve dünyanın varoluş sebebi olarak tanımlar. Devam eden bölümde Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Osman, Hz. Muhammed'in torunları olan Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve ashabı zikreder ve onlara uyulması gerektiği öğüdünü verir.

79-240.beyitler: 79-91. beyitler arasında şair, Allah adının yanında Hz. Muhammed'in isminin bulunduğunu anlatır. Hz. Muhammed'i bu bölümde "dinin merkezi" olarak nitelendirir. Ayrıca onunla olmak için dua eder. Sonraki beyitlerde Kara Vâiz, artık yaşlandığından, günahlarının çok olduğundan, dünyanın gelip geçici olduğundan bahseder. Dünya hayatının çok kısa olduğunu ve aldanılmaması gerektiği konusunda Hz. Lokman'ın hikayesini anlatarak örnek gösterir. Yazdığı eserde Peygamberin doğumu, miracı, mucizeleri ve ölümünü anlattığını belirterek

sanki metnini nasıl kurguladığını anlatır. Sonra bu mevlidi okuyanlardan kendisi için dua ister. Bu bölüm, Hz. Muhammed'in nurunun yaratılmasının anlatılmasıyla sona erer.

241-374.beyitler: Şair, bu bölümde insanların gaflet uykusundan uyanıp Allah'a yaklaşmaları gerektiğini anlatır. Daha sonra Hz. Muhammed'in nurunun Hz. Adem'den başlayarak Hz. Abdullah'a kadar erişmesi dile getirilir. İlerleyen beyitlerde Hz. Muhammed'in doğumu ve doğumu sırasında gerçekleşen olaylar Hz. Âmine'nin ağzından anlatılır. 360-374.beyitler arasında Hz. Muhammed'in doğumu için yazılmış "Merhaba" bölümü mevcuttur.

375-398.beyitler: Kara Vâiz, Müstezâd nazım şekliyle yazılmış bu bölümde Hz. Muhammed'i över ve kendi hâli için de dua eder.

399-486.beyitler: Şair, bu bölümde Hz. Muhammed'in doğumu esnasında meydana gelen olağanüstü olayları(Ayasofyanın kubbesinin yıkılması, Mecusilerin yıllarca yanan ateşinin sönmesi, pek çok kilisenin yıkılması, Save gölünün yere geçmesi vb.) anlattığı gibi bu olayların bazısını da Hz. Âmine'nin ağzıyla dile getirir. Hz. Muhammed'e peygamberlik mührünün vurulması, Hz. Âmine'nin Peygamberimizi kucağına alıp sevmesi, Hz. Muhammed'in daha bebekken bile ümmetine olan sevgisi ve düşkünlüğünü belirtir. Sonraki beyitlerde Hz. Muhammed'e lâayık bir ümmet olunması gerektiğini vurgular.

487-662.beyitler: Bu bölümde Hz. Muhammed, sütanesi Hz. Halime'ye verilir. Hz. Halime'nin yanında kaldığı süre içinde pek çok mucize kendini gösterir. Hz. Muhammed bir zaman sonra annesine teslim edilir ve ardından Hz. Âmine vefat eder. Bu bölümün son beyitlerinde Hz. Muhammed'in fiziksel özellikleri anlatılır ve övölür.

663-749.beyitler: 669-701.beyitlerde yeminde kertenkele bulunan bir Arap mescide gelip Hz. Muhammed'i öldürmek ister. Hz. Muhammed onu dine davet eder. Arap da bir mucize göstermesini ister. Hz. Muhammed de yeminde bulunan kertenkeleyi konuşturur. Kertenkele Peygamber'in Allah'ın resulü olduğunu söyler ve bunun üzerine Arap, Müslüman olur. Bundan sonraki beyitlerde insanın nefesine

uymaması gerektiği, Hz. Muhammed'e sürekli salavat getirilmesi ve onun sünneti doğrultusunda hareket edilmesi gerektiği nasihat edilir. Bu bölümün son beyitlerinde Hz. Peygamber'in Ebū Cehil'in elindeki taşları konuşturması ve taşların O'nun resul olduğunu söylemesi anlatılır.

750-790.beyitler: Bu bölümde Peygamber'in huzuruna gelen Habeşlilerin yüzünün karalığından şikayet etmeleri, Hz. Muhammed'in alnındaki teri eliyle onların yüzüne sürerek yüzlerinin ak olmasını sağlaması anlatılır.

791-831.beyitler: Şair, Hz. Muhammed'e sürekli salavat getirmenin öneminden bahseder. Hz. Muhammed'in yolundan gidenin mahşer günü yüzünün ak olacağını söyler. İlerleyen beyitlerde Hz. Muhammed'in çeşitli mucizelerini (parmaklarından su akması, kuru kuyunun çağlayıp su ile dolması, ağaç dalının kılıç olması, ayın beşiğini sallaması, gölgesinin yere düşmemesi vb.) anlatır.

832-1025.beyitler: Şair 832-851. beyitlerde Hz. Muhammed'i öven bir müstezâda yer vermiştir. 854-905. beyitler arasında bir deve, sahibi Ebū Mesud'u Hz. Muhammed'e şikayet etmek için mescide gelir. Deve, sahibinin kendisine eziyet ettiğini ve hakkının alınmasını ister. Bunun üzerine Hz. Muhammed deveyle birlikte Ebū Mesud'un yanına gider ve deve orada dile gelip çektiği eziyetleri anlatır. Bu durum karşısında deve sahibi Müslüman olur. Bu olayın anlatıldığı beyitlerden sonra Kara Vāiz, Cuma gününün önemini belirterek kıyametin Cuma günü kopacağını anlatır. 939-974. beyitlerde Hz. Peygamberin bir başka mucizesi anlatılır. Hadiseye göre Ebū Cehil elindeki putla Hz. Muhammed'in yanına gelir ve elindeki putu konuşturmasını ister. Put da Hz. Muhammed'in peygamber olduğunu söyler. Olanların hepsini gören Ebū Cehil puta tapmaya devam eder. 975-1003. beyitler arasında Hz. Muhammed'e uyulması ve O'nun sünneti yolunda gidilmesi hususunda Kara Vāiz öğütler verir. Sonra da Allah'a yakarıp dua eder. İlerleyen beyitlerde şair, Miraç olayının anlatılacağını söyler ve 1024.beyitte eserine "Būstān" ismini koyar.

1026-1211.beyitler: Kara Vāiz, 1026-1131. beyitler arasında Ebū Leheb taşla Hz. Muhammed'i yaralar. Hz. Muhammed de halası olan Ümmehani evine gelir. Ayrıca Miraç olayının nedeni anlatılır ve Allah'ın emri ile Cebrail, yanına bir Burak alarak Peygamber'in huzuruna gelir. 1112-1116.beyitlerde bir kaside yer almaktadır.

1132-1166. beyitlerde Hz. Muhammed'in miraca yükselirken bineği olan Burak'ın özellikleri sıralanıp Kudüs'te kıldığı namaz anlatılır. 1167-1211.beyitlerde şair, Hz. Muhammed'in gök ehliyle buluşması, gök ehlinin miracını kutlamasına yer verir. Bunun yanında göğün dördüncü katında Beyt-i Mamur'u görüp namaz kılmasını anlatır.

1212-1254.beyitler: Şair, 1212-1224. beyitler arasında Hz. Muhammed'i ululayan bir kasideye yer verir. Sonraki beyitlerde Beyt-i Mamur'un tasvirini, Cuma gününün önemini ve Cuma namazına gidip Hz. Muhammed'e dua edenlerin kurtuluşa ereceğini anlatır.

1255-1518.beyitler: Bu bölüm 1255-1265.beyitler arasında Hz. Muhammed'i öven bir kasideyle başlar. Beyt-i Mamur'da kıldığı namazdan sonra ümmeti için ettiği dualar kabul edilir. İlerleyen beyitlerde Sidrü'l-Müntehâ'nın vasıfları anlatılır. Hz. Muhammed, Sidrü'l-Müntehâ'da Cebrail ile yolculuğunu sonlandırıp Hz. Mikâil ile bir süre sonra da Hz. İsrâfil'le yoluna devam eder.(1379-1387.beyitler arası şair bir gazele yer vermiştir.) En sonunda refref ile Allah'ın huzuruna erişir ve Allah'la görüşür. Hz. Muhammed, ümmeti için Allah'tan bir hediye ister. Allah da O'na günde beş vakit kılacakları namazı verir. Ümmetine namazı farz kıldığını ve namazın müminlerin miracı olduğunu söyler. Bu görüşmeden sonra Hz. Muhammed'in Cebrâil ile cennet ve cehennemi görür. Sonra şair, bu hadisenin çok kısa zamanda gerçekleştiğini ve Peygamberin döşeginin ısını kaybetmeden Ümmehani evine geri döndüğünü anlatır.

1519- 1645.beyitler: Bu bölüm, 1519-1529.beyitler arası Hz. Muhammed'i öven bir kasideyle başlar. Sonraki beyitlerde şair, insanların nefsine yenik düşmemesini, doğru yolun Kuran yolu olduğunu, Miraç'ta hediye edilen beş vakit namazın kılınması gerektiğini anlatır. Son beyitlerde de kendisi ve insanların bağışlanması için Allah'tan af dileyerek dua eder.

1646-1726.beyitler: Baş kısmı eksik olan bu bölümde Hz. Muhammed ölmüş birini mezarından kaldırıp konuşturur. Mekke'de yaşamış olan bu kişi Kabe'nin çevresinde ihtiyacı olan birine Allah rızası için elbise verdiğini, öldüğü zaman da bu hayrından dolayı kabir azabından kurtulduğunu anlatır. Hz. Muhammed'in

peygamber olduğunu orada bulunan kimselere duyurur. Bunları gören Ebu Cehil yine de Müslüman olmaya yanaşmaz. İlerleyen beyitlerde şair, dünyada kazanılan malın hiçbir öneminin olmadığı, elde edilen malların Allah yolunda harcanması gerektiğini vurgular.

1727-1850.beyitler: Hz. Muhammed, mescide otururken yanına Hz. Cebrâil gelir. Hz. Cebrâil, İslam dinine düşman bir emirin olduğunu, ordusuyla birlikte harekete geçmek istediğini ve Allah'ın, emiri Müslüman yapmasını emrettiğini söyler. Bunun üzerine Hz. Muhammed, emirin yaşadığı şehre gider ve ırmak kenarında uyur. Bir süre sonra Peygamber uyanır ve karşısında emirin kölesini görür. Köle, Allah'ın dinini kabul eder. Emir, yanındaki kimselerle Hz. Muhammed'in geldiğini öğrenir ve bulunduğu tarafa yönelir. Bir süre Peygamberle konuşan emir kılıcını kaldırıp hamle yapar. Kolu yukarıda tahtalanmış vaziyette kalır. Hz. Muhammed'e yalvarıp kolu eski haline geldikten sonra Müslüman olabilmesi için ölmüş birinin tekrar diriltip O'nun peygamberliğini söylemesi şartını koşar. Bunun üzerine Hz. Muhammed, kabirden bir avuç toprak alıp savurur. Savrulan toprak emirin köşkünde bir ağaç olur. Bu ağacın meyvesinden emirin kızı yer ve bir süre sonra hamile olur. Kız, yaşlı bir kadın doğurur. Emir, köşke gelerek yaşlı kadını alıp Hz. Muhammed'e getirir. Kadın, Hz. Şit ümmetinden olduğunu, Hz. Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğunu orada bulunanlara söyler. Bunun üzerine emir ve yanındakiler Müslüman olur. Son beyitlerde Kara Vâiz, Allah'a dua ederek af diler.

1851-1953.beyitler: Horasan ülkesinde yaşayan Şabur, babasının ölmeden önce vasiyet ettiği malları alıp Hz. Muhammed'i görmek için Medine'ye devesiyle birlikte yola çıkar. Şabur, peygamberi görmeden önce yolda üç kişiyle karşılaşır. Şabur'un yanında değerli malların olduğunu fark ederler ve onu uyurken öldürürler. Bunun üzerine deve gidip Hz. Muhammed'i bulur. Hz. Muhammed de olayın olduğu yere gider. Şabur'u öldürenler, onun hırsızlık yaptığını, mallarını geri kurtardıktan sonra öldürdüklerini söylerler. Deve dile gelir ve onların yalan söylediklerini belirtir. Hz. Muhammed, Allah'a dua eder ve duası kabul olup Şabur dirilir.

1954-2036.beyitler: Hz. Muhammed, mescitte iken yanına biri gelir. Kim olduğunu, kabilesiyle ilgili sorular sorar. Bunun üzerine Hz. Cebrâil gelip isminin

Said olduğunu, nereden geldiğini ve heybesinde pişmiş bir kertenkele sakladığını söyler. Hz. Muhammed de gelen kişiye bunları bir bir söyler. Said de kertenkeleyi diriltip konuşturursa Müslüman olacağını söyler. Hz. Muhammed, Allah’a dua eder. Kertenkele dirilir ve konuşur. Bunun üzerine Said, Müslüman olur.

2037-2169.beyitler: Hz. Muhammed’in sefere çıkacağı zamanda bir genç, annesinden sefere katılmak için izin ister. Annesi tüm ısrarlarına rağmen oğlunu bu fikrinden vazgeçiremez. Sonunda kabul eden kadın, Hz Muhammed’in yanına gelerek oğlunu kendisine emanet ettiğini söyler. Bir süre sonra Hz. Muhammed ordusuyla sefere çıkar ve kadının oğlu savaşta şehit düşer. Ordu, seferden geri döndüğünde kadın yana yakıla oğlunu arar ama bulamaz. Bunun üzerine Hz. Muhammed’in atın yularından tutar ve oğlunu geri ister. Bunun üzerine Hz. Muhammed, Allah’a dua eder ve kadının oğlu cennet bahçelerinden dünyaya geri döner. Bunların gören kadın Müslüman olur.

2170-2282.beyitler: Cabir adında bir sahabe, Hz. Muhammed’i ashabıyla birlikte yemeğe davet eder. Hz. Muhammed, Cabir’e fakir olduğunu, bu zahmete girmemesini söyler. Cabir’in ısrarlarına dayanamayıp davetini kabul eder. Cabir, hamurdan ekmek yapar ve bir oğlağı ziyafet için keser. Cabir’in iki tane oğlu vardır. Oğulları, oğlağın nasıl kesildiğini görürler. Bunu bir oyun hâline getirip büyük çocuk, küçüğünü iple bağlar ve yanlışlıkla elindeki bıçağı kardeşinin boğazına sürterek keser. Büyük çocuk da heyecandan titreyip damdan düşerek ölür. Hz. Muhammed, ashabıyla Cabir’in evine gelir. Hz. Cebrâil olan biteni Peygamber’e anlatır. El açıp Allah’a dua eder ve Cabir’in çocukları tekrar dirilir.

2283-2383.beyitler: Hz. Muhammed ashabıyla sabah namazını kıldıktan sonra Ebu Cehil arkasında kafirlerle mescide gelir. Elinde bir mücevher vardır ve onun hikayesini Peygamber’den anlatmasını ister. Hz. Muhammed, onu altı ay önce satın aldığını, yedi yüz altın ve gümüş verdiğini, içinde bir kurt olduğunu söyler. Ebu Cehil buna gülererek karşılık verir ve söylenenlere inanmaz. Hz. Muhammed, Allah’a dua eder, mücevher yarılır, içindeki kurt da dile gelip O’nun peygamberliğini anlatır. Bunları duyan çoğu insan Müslüman olur.

2384-2478.beyitler: Basra'da Hz. Muhammed'e düşman zengin bir Yahudi sarraf vardır. Onun kölesi bir gece rüyasında Hz. Muhammed'i görür ve Müslüman olur. Bunu işiten sarraf bir hile ile kölesini ortadan kaldırmak ister. Dükkanından bir mücevher alıp kölesine emanet eder. Kaybolduğu takdirde canını alacağını söyler. Köle, mücevheri alıp bir bacada saklar. Sarraf, kölenin sakladığı yerden mücevheri alıp dükkanına gider. Dükkandan arkadaşlarıyla çıkıp bir ırmak kenarına giderler. Orada mücevheri ırmağa düşürür. Eve giderken yolda bir balıkçı görür ve balık alır. Balığı kölesine verip pişirmesini ister. Köle, balığın karnını yarar ve içinde kaybettiği mücevheri görür. Balığı pişirdikten sonra efendisinin önüne koyar. Sarraf, mücevheri ister. Köle de mücevheri alıp sahibine teslim eder. Sarraf şaşırır ve köle olanları anlatır. Bunun üzerine Yahudi sarraf, Müslüman olur.

2479-2487.beyitler: Eksik bir bölümdür. Şair, Mekke'de yaşayan Utbe'den bahsedip başka bir mucizenin anlatıldığı bölüme geçer. Muhtemelen anlatılan bu olayın sayfaları kopmuştur.

2488-2507.beyitler: Develerin kafirleri öldürdüğünü anlatan eksik bir bölümdür. Şair, bölümün sonunda mutlu olmak için Allah'ın emirlerine uyulması gerektiğini belirtir.

2508-2571.beyitler: Bir gün, Hz. Muhammed, Ebu Cehil ile karşılaşır. Ebu Cehil ayın parçalara ayrılmasını ister. Hz. Muhammed, Allah'a dua eder. Ay parça parça olur ve her parçası Hz. Muhammed'in peygamber olduğunu söyler. Yine dua ile ayı eski hâline döndürür. Ebu Cehil, bunun üzerine Kabe'nin yanında bulunan taştan üç dallı ve her dalında hurma, armut, üzüm, nar meyveleri olan bir ağaç ister. Hz. Muhammed yine Allah'a el açar ve taşın içinden ağaç çıkar. Ağaç kuş gibi havalanıp Hz. Muhammed'in yanına gelir. Bu duruma sinirlenen Ebu Cehil eline aldığı taşları Peygamber'e atmak ister fakat taşlar iğne olup eline batar.

2572-2656.beyitler: Hz. Muhammed ve Hz. Ali bir gün Kabeye giderler. Orada bir grup kafirle karşılaşır. Kafirler, meydanda bir ulu taşın olduğunu söyleyip buraya getirilmesini isterler. Hz. Muhammed, Allah'a dua eder. Taş, yanlarına gelir ve Hz. Muhammed'in peygamber olduğunu söyler. Kafirler bunun üzerine taşın içinden güzel bir tavus kuşunun çıkmasını isterler. Bu arada gelen Hz.

Cebrail, tavus kuşunun taşın içinde üç bin yıl önce yaratılmış olduğunu bildirir. Taş yarılır ve içinden çıkan tavus kuşu Hz. Muhammed'i över. Bu arada oraya gelen Ebu Cehil heybesinde bulunan deve kemiğini gösterip bu kemiğin sahibi olan devenin dirilmesini ister. Hz. Muhammed tekrar Allah'a dua eder. Allah, dileklerini kabul eder ve deve dirilir.

2657-2745.beyitler: Taif şehrinde bir genç, rüyasında Hz. Muhammed'i görür ve Müslüman olur. Hediye etmek için yanına kumaş alıp Mekke şehrine gider. Şehre vardığında Ebu Cehil ile karşılaşır. Genç, Hz. Muhammed'i sorar. Ebu Cehil bu kadar yolu boşuna geldiğini, Hz. Muhammed'in yalancı olduğunu söyler. Bu sözlere inanan genç elindeki kumaşları Ebu Cehil'e karşılığını sonra almak üzere satar. Kabe'ye vardığında Hz. Muhammed'i görür. Onunla bir süre görüştüktan sonra başına gelenleri anlatır. Bu durum üzerine Peygamber, ashabını da yanına alarak Ebu Cehil'in evine gidip gencin malını almak ister. O esnada bir yılan ortaya çıkıp Ebu Cehil'i korkutur. Ebu Cehil de evinde taşın şehri gezip tekrar eve dönmesini ister. Hz. Muhammed, Allah'a dua eder ve taş şehri baştanbaşa gezer. İçinden hurma, üzüm, nar, elma gibi değişik meyveleri olan bir ağaç çıkar.

2746-2796.beyitler: Sonu eksik bir bölümdür. Şam şehrinde Hz. Muhammed'e düşman zengin bir kimse yaşar. Komşusu ise salih bir Müslümandır ve güzel bir kızı vardır. Zengin kimse bir gün komşusunu yemeğe davet eder. Dinini terk etmesini, kızını kendisine vermesini ister. Bunun karşılığında malının yarısını vermeyi teklif eder. Komşusu bu teklifi eşiyle değerlendireceğini söyleyip yanından ayrılır. Eve geldiğinde eşine durumu anlatır. Eşi de dünya malı için ahiretini heba etmemesini söyler. Kız, ailesinin konuşmalarını işitir. Kendisinin satılmasını ister.

2797-2814. beyitler: Sonu eksik bir bölümdür. Bağdat'ta Hz. Muhammed'in doğum gününde halka ziyafet veren bir Müslüman vardır. Bu davranışından etkilenen Yahudi komşusunun eşi Müslüman olur.

2815-2972.beyitler: Bu bölümde şair, Hz. Muhammed'in vefatının anlatılacağını bildirir. Hz. Muhammed ölümün artık yaklaştığını, kimin hakkı varsa almasını söyler. Bunun üzerine Ukaşe adlı sahabe bir savaş sırasında Hz. Muhammed'in salladığı kamçının kendisine isabet ettiğini ve bu yüzden kisas etmek

istediğini bildirir. Orada bulunan sahabeler bu duruma karşı çıkıp kendilerine vurulmasını isteseler de Ukaşe bunu kabul etmez. Hz. Muhammed sırtını açar ve kisasın yapılmasını ister. Sırtındaki peygamberlik mührünü gören Ukaşe bayılır. Ayıldıktan sonra asıl amacının bu mührü görmek olduğunu söyler. Bu olayın devamında şair, bu olayın herkese ibret olması gerektiğini belirtir. Sonraki beyitlerde Hz. Muhammed'in başının ağrısının artması, Hz. Bilal'in sabah namazı için mescide Peygamber'i davet etmesi, Peygamber'in de Ebu Bekir'in imamlık yapmasını istemesi, bu durum üzerine ashabın mescitte üzülp ağlamaları anlatılır. Kara Vâiz, 2964-2972.beyitler arasında bir gazele de yer vermiştir.

2973-3100.beyitler: Hz. Muhammed, ashabının üzüldüğünü öğrenince mescide gider. Onlara tavsiyelerde bulunur. Ümmetine Kuran'ı, Allah yolunu ve ailesinin sevgisine sıkı sıkı tutunmalarını ister. Ahir zaman fitnelerinden kaçınmalarını, ahir zamanda meydana gelecek bazı olayları sıralar. Ashabıyla konuşmasını bitirdikten sonra evine gidip Hz. Fatıma ve torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyinle konuşur ve onlara vefatının yaklaştığını söyler.

3101-3323.beyitler: 3101-3110.beyitler arasında şair bir gazele yer verir. Hz. Muhammed'in yanına Cebrail gelir bir dileği olup olmadığını sorar. Hz. Muhammed tek dileğinin ümmeti olduğunu, ümmetinin bağışlanmasını ister. Allah, bu dileğini kabul eder. Bir süre sonra kapıya Azrail gelir. Hz. Fatıma babasına kim olduğunu sorar. Hz. Muhammed, Azrail'i çeşitli özellikleriyle tanıtır. Azrail, Allah'ın selamıyla geldiğini ve ruhunu teslim alacağını söyler. Hz. Muhammed ruhunu teslim etmeden ümmetine beş vakit namazı sürekli kılmalarını, mazluma zulm etmemelerini ve Allah'ın yolundan ayrılmamalarını tembihler. Sonra ruhunu teslim edip Allah'a kavuşur.

3324-3389.beyitler: Kara Vâiz, bu bölümde Hz. Muhammed'in vefatından sonra sahabenin duyduğu derin üzüntüyü, Peygamberin Hz. Ali ve Hz. Abbas tarafından yıkanması ve kabre defnedilmesini anlatır. Sonraki beyitlerde Hz. Muhammed'e, ümmetine ve bu mevlidi okuyana, yazana, dinleyene dua eder.

3390-3465.beyitler: Bu bölümde şair dünyanın gelip geçici olduğunun, nice peygamberlerin, sultanların bu dünyadan gelip geçtiğini belirtir. İman ile Allah'a

yürümemizi ister. Din büyüklerinin isimlerini sıralayarak onların yüzü suyu hürmetine Allah'tan bağışlanmayı diler.

1.2.10.Kara Vāiz Mevlidi'nin Süleyman Çelebi'nin Eseriyle Karşılaştırılması:

Diğer mevlid şairleri gibi Kara Vāiz'in mevlidi de Süleyman Çelebi'nin mevlid metniyle benzer özellikler gösterir. Bunun yanında eserinin orijinal olması kaygısını güden şair, eserinde farklı bölüm ve eklemelere de yer vermiştir.

Süleyman Çelebi eserinde fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün kalıbını kullanır. Kara Vāiz de eserinde çoğunlukla bu kalıba uymasına rağmen fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün, mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fa'ülün/ mef'ülü fa'ülün, müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün, mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün kalıplarını da eserinde kullanır.

Süleyman Çelebi mesnevinin yanında farklı nazım şekilleri kullanırken Kara Vāiz de eserinde mesnevi nazım şeklinin yanında gazel, kaside, müstezād ve murabba nazım şekillerini de kullanmıştır.

Muhteva bakımından her iki eserde benzerlikler görülmesine rağmen farklılıklar da görülür. Eserin ilk bölümlerinde yer alan Allah'ı hamd ve Hz. Muhammed'in nurunun intikali gibi konular her iki mevlidde de görülür:

Hak te'ālā çün yaratdı Ādemi
Kıldı Ādemle müzeyyen 'ālemi (286)
(Kara Vāiz)

Hak te'ālā çün yaratdı Ādemi
Kıldı Ādemle müzeyyen 'ālemi (128)
(Süleyman Çelebi)

Bunun yanında Hz. Muhammed'in doğumu ve doğumu sonrasında gerçekleşen olayları anlatan bölümlerde de benzer beyitleri görürüz:

Ev divārı nā-gehānī yarılup
 Geldi üç hūrī ki gāyet hūsn-i hūb (348)
 (Kara Vāiz)

Yarılup dıvar çıktı nāgihān
 Üç bile hūrī bana oldu ‘ayān (212)
 (Süleyman Çelebi)

Sāve bahrı yere geçdi ser-te-ser
 Kimse bulmadı şudan anda eşer (404)
 (Kara Vāiz)

Sāve bahrı yere battı serteser
 Kimse onda bulmadı sudan eser (280)
 (Süleyman Çelebi)

Süleyman Çelebi’nin eserinde Hz. Muhammed’in hicretini anlatan bir bölüme yer verir. Bu bölüm Kara Vāiz’in mevlidinde yoktur. Aynı şekilde Peygamber’in sütanesi Hz. Halime’ye verildiği bölüm de Süleyman Çelebi’nin eserinde yer almaz.

Süleyman Çelebi eserinde bazı bölümleri kısa tutarken Kara Vāiz bazı bölümleri uzun uzadıya anlatarak detaya iner. Bunu Miraç hadisesinde görmek mümkündür. Süleyman Çelebi bu bölümü 60 beyitle anlatırken Kara Vāiz aynı bölümü yaklaşık 500 beyitle anlatmıştır. Bu ayrıntıyı Hz. Muhammed’in mucizelerinin anlatıldığı bölümlerde de görmek mümkündür. Kara Vāiz, bu bölümleri hem teferruatlı anlatır hem de her mucizenin sonunda okuyucularına nasihat eder. Bunda bizce yaşamında vāiz olmasının etkisi de büyüktür.

İki eser arasında en fazla benzerliği Hz. Muhammed’in vefatının anlatıldığı bölümde görmekteyiz. Hz. Muhammed’in hastalığının artması, ashabına öğütlerde bulunması, Cebrail ile konuşup Allah’dan ümmetini bağışlamasını istemesi, Azrail’in

Hız. Muhammed'in ruhunu almak istemesi, Hız. Muhammed'in vefatı ve ashabının derin üzüntüsü her iki eserde de görülür. Aralarında tek fark Kara Vâiz'in, Ukaşe adlı bir sahabenin hikayesini anlattığı bir bölüme yer vermesidir.

Bunun dışında Kara Vâiz ile Süleyman Çelebi'nin eserlerinde yer alan aynı ya da benzer beyitlerin bir kısmı aşağıda beyit numaralarıyla gösterilmiştir:

Haşre dek ger dinilürse bu kelām
 Nice haşır ola bu olmaya tamām
 Ger dilersiz bulasız oddan necāt
 ‘ Aşk-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt (1165-1166)
 (Kara Vâiz)

Haşre dek ger dinilirse bu kelām
 Niçe Haşır olur (da) bu olmaz tamām
 Ger dilersiz bulasız oddan necāt
 Aşk ile dert ile eydün es-salāt (31-32)
 (Süleyman Çelebi)

Senüñile iren irdi devlete
 Senüñile batdı ‘ âlem rahmete (3178)
 (Kara Vâiz)

O'nun ile erdi eren devlete
 O'nun ile battı âlem rahmete (96)
 (Süleyman Çelebi)

Oldı ‘ Abdullāhdan ol dem hāmile
 Geçdi niçe hefte māh eyyām-ile (305)
 (Kara Vâiz)

Çünkü Abdullah'tan oldu hāmile
 Vakt erişti hafta ve eyyām ile (152)

(Süleyman Çelebi)

Bu senüñ oğluñ gibi hıçbir oğul
Yaradılalı cihān gelmiş degül (352)
(Kara Vāiz)

Dediler oğlun gibi hiçbir oğul
Yaratılalı cihān gelmiş değil (215)
(Süleyman Çelebi)

Çok kelīsālar yıkıldı bış ü kem
Kaldı altında keşişler öldi hem (407)
(Kara Vāiz)

Hem kiliseler dahi yıkıldı çok
Kaldı altında keşişler oldu yok (407)
(Süleyman Çelebi)

Gökden indi bişikin yügürdi ay
Gözleriyle gördiler yoğsul u bay (814)
(Kara Vāiz)

Beşiğin salladı gökten indi ay
Gözleriyle gördü her yoksul u bay (339)
(Süleyman Çelebi)

Meh yüzi nūrı şu‘ ā‘ ından gice
İgne düşse bulunurdu ey hōca (817)
(Kara Vāiz)

İnci dişleri şuāından gece
İgne düşse bulunurdu ey hoca (327)
(Süleyman Çelebi)

Her biri utluladı mî‘ rācını
 Didi urunduñ sa‘ ādet tācını (1197)
 (Kara Vāiz)

Her biri kutluladı Mîrāc’ını
 Dedi vurundun saādet tācını (383)
 (Süleyman Çelebi)

Aduñ ümmet ümmet işi sende yok
 Şer‘ ine işüñ muhālifleri çok (463)
 (Kara Vāiz)

Adın ümmet ümmet işi sende yok
 İşlerin vardır muhālif ona çok (452)
 (Süleyman Çelebi)

Zahmeti varduķca arta başladı
 Ğam u ğuşşa halkı örte başladı (2947)
 (Kara Vāiz)

O maraz gittikçe arta başladı
 Gussa ve gam halkı örte başladı (557)
 (Süleyman Çelebi)

1.3.Eserin Yazma Nüshaları ve Nüshaların Değerlendirilmesi

İncelediğimiz mevlid metninin ulaşabildiğimiz üç nüshası mevcuttur. Burada bir hususu belirtmekte fayda vardır. M. Fatih Köksal çalışmasında² Mehmed b. Hamza Arab Vāiz ile Vāiz Ümmī'yi farklı kişiler olarak değerlendirir. Fakat nüshalar karşılaştırıldığında aynı kişi oldukları ortaya çıkar. Bunun yanında Kastamonu İl Halk Kütüphanesi'nde 826 arşiv numaralı Eksik Ümmī adlı nüshanın Vāiz Ümmī'ye ait olabileceği ihtimalinden bahseder. Söz konusu nüsha incelenmiş bizim metnimizden farklı bir eser olduğu sonucuna varılmıştır. Rabia Doğru da çalışmasında³ bu görüşümüzü destekler.

İlk nüsha, Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda "Mevlid" adı ile "06 Mil Yz A 8414" arşiv numarasında kayıtlıdır. Müellifi "Kara Vāiz" olarak kaydedilmiştir. Tenkitli metnimizde "M1" şeklinde kısaltılmıştır. Boyutu (dış-iç) 210 x 155- 160 x 105 mm'dir. 71 varaktır. Son iki varakta yer alan iki dua tenkitli metne dahil edilmemiştir. Her sayfada 17 satır mevcuttur. Hayvan filigranlı kâğıt üzerine harekeli nesih yazı türüyle yazılmıştır. Sözbaşı ve cetveller kırmızıdır.

İkinci nüsha müellifi "Vāiz Ümmī" olup Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda "Mevlid" adı ile "06 Mil Yz A 512/2" arşiv numarasında kayıtlıdır. Tenkitli metnimizde "M2" olarak kısaltılmıştır. Boyutu (dış-iç) 200 x 140 – 145 x 110 mm'dir. Eser, 8a ile başlayıp 82b ile son bulur. 8a'dan önce yer alan hikaye tenkitli metne alınmamıştır. Bir sayfada 12 satır vardır. Harekeli nesih yazı türüyle suyolu filigranlı kâğıt üzerine yazılmıştır. Bölüm başlıkları ve vasıta beyitleri ilk bölümlerde kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Sonraki sayfalarda bu bölümler boş bırakılmıştır. *"Bu nüshanın istinsah tarihi 9 Muharrem 1250/10 Mayıs 1834'tür. İstinsah kaydında, müstensihin ismi silik ve belirsiz olmakla birlikte "Cemāl b. İṣā" şeklinde okunmuştur."* (Doğru, 2013: 12)

Üçüncü nüsha, Ankara Millî Kütüphane, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda "Mevlūdün-Nebi" adı ile "60 Zile 400" arşiv numarasında kayıtlıdır. Müellifi "Kara Vāiz"dir. Tenkitli metnimizde "Z" şeklinde kısaltılmıştır. Boyutu (dış-iç) 200 x 145 – 155 x 104 mm'dir. Eserde Hz. Muhammed'in vefatının

² Fatih Köksal (2011), *Mevlid-nāme*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, s.77

³ Rabia Doğru (2013), *Kara Vāiz'in Mevlid'i (Metin-İnceleme)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, s.12

anlatıldığı bölüm yarıda kesilip Peygamber'in mucizelerinin anlatıldığı çeşitli hikayelere yer verilir. Biz de yazı ve imlâdan dolayı bu bu hikayeleri vefat bölümünden önce tenkitli metnimize almayı uygun bulduk. Bir sayfada ortalama 13 satır vardır. Eser, harekeli nesih türüyle yazılmış ve birleşik harf filigranlı kağıt türü kullanılmıştır. Bölüm başlıkları ve vasıta beyitleri eserde çoğunlukla kırmızı mürekkeple yazılmışken mucizeler bölümün anlatıldığı başlıklar siyah mürekkeple yazılmıştır. Sayfalarında nemden kaynaklanan lekeler bulunmakla birlikte birkaç sayfa baş tarafından yırtıktır.

1.3.1.Nüshalarda Görülen Dil ve İmlâ Özellikleri

Çalıştığımız üç nüsha arasında Rabia Doğru'nun tezinde tespit ettiği üzere istinsah kaydı “M2” nüshasına aittir. Fakat metnin dil ve imlâ özelliklerine bakıldığında eserin daha eski bir tarihte telif edildiğini anlamaktayız. Tenkitli metin oluşturduğumuz her üç nüsha da Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özelliklerini görmekle birlikte Osmanlı Türkçesine ait geçiş özellikleri de görülmektedir. Çünkü metnimizde yuvarlak ünlülü kelime ve eklerin düzleşmiş örneklerine sıkça rastlamaktayız. Bu ve benzeri durumlar bir araya getirildiğinde mevlid metninin bir geçiş dönemi eseri olduğu anlaşılır.

Tenkitli metni oluşturmak için yararlandığımız her üç nüsha da harekeli nesih türüyle yazılmıştır. M1 nüshası diğer nüshalara göre daha tertipli yazılmış olmasına rağmen Z nüshası dönemin ses ve şekil özelliklerini daha çok yansıtır. Bu yüzden bu nüshanın daha erken tarihli olduğunu düşünmekteyiz. Fakat buna rağmen her üç nüshada da imlâ yanlışları görülür.

Metnimizi oluştururken Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özelliklerine uygun olması gayesi gütmedik. Yuvarlak ünlülü kelime ve eklere yer verdiğimiz gibi düz ünlülü kelime ve eklere de yer verdik. Çünkü amacımız Eski Anadolu Türkçesi metni oluşturmak değil eserin yazıldığı dönemin dil hususiyetlerini vermektir. Metinde de bu amaçla hareket edilmiş dipnotlar genellikle imlâ kusurlarının düzeltilmesi şeklinde verilmiştir.

1.4. Metin Kuruluşuyla İlgili Açıklamalar

1. Metnin tespitinde, ilmî eserlerde uygulanan çevriyazı (transkripsiyon) işaretleri kullanılmıştır:

ş

h

h

z

ş

z, d

t

z

c

g

k

ñ

,

2. Tenkitli metni oluştururken her üç nüshaya da sadık kaldık ve tam metni oluşturmaya çalıştık. Farklı şekilleri dipnotlarda belirttik.
3. Nüshaların değerlendirildiği bölümde ifade edildiği gibi metnimiz geçiş devrine aittir. Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özelliklerine sahip olduğu gibi Osmanlı Türkçesinin ses ve şekil özelliklerine de sahiptir.

Tüm özellikleri olduğu gibi aldık. Maksadımız Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özelliklerine göre oluşturulmuş bir metin değildir.

4. Kelimelerde görülen yazım yanlışları düzeltilmiş ve dipnotlarda gösterilmiştir.
5. /i/ ~ /e/ meselesinde her üç nüshada daha çok /i/ sesi tercih edilirken aynı kelime hem /i/ hem de /e/’li kullanımlar vardır. gece/gice, gerçek/girçek, ye-/yi- vb. Bu kullanımlarla ilgili bir düzeltme yapmadık. Her iki şekilde yazılan kelimeyi ayrı aldık ve dizinde birbirlerine bağlantılı olarak gösterdik.
6. Metnimizde izafet tamlaması ve atıf vavının gösterilmesinde yanlışlıklar görülmüştür. Bu yanlışlıklar düzeltilmiş ve dipnotlarla gösterilmiştir.
7. Müstensih tarafından yapılmış yazım yanlışları diğer nüshalarda doğru şekli varsa onlarla düzeltilmiş o da yoksa kendimiz tarafından doğrusu yazılıp dipnotta verilmiştir. Eksik kalan ses/sesler, kelime veya kelimeler [] içinde tamamlanmıştır. Okunamayan ses/sesler, kelime/kelimeler (...) işaretiyle gösterilip dipnotta gösterilmiştir.
8. “ile”, “içün” edatları ile “ise”, “idi” gibi i-mek ek fiil şekilleri nüshalarda bazen bitişik bazen de ayrı olarak yazılmıştır. Nüshalarda bitişik olarak yazılanlar metinde (-) işareti ile ayrılmıştır. Ayrı yazılanlar metinde de ayrı yazılıp uyuma sokulmamıştır.
9. Metnimizde kelimelerin hem /t/ hem de /d/’li kullanımları mevcuttur. Bunlarla ilgili değişiklik yapılmamış ve bu kelimeler dizinde birbirleriyle bağlantılı olarak gösterilmiştir.
10. b-p, c-ç ünsüzlerinin gösterilmesinde doğru olan şekil metne dahil edilmiştir.
11. Metnimizde uzun ünlüden sonra gelen hemze(’), “y” ünsüzüyle yazılmıştır. Bunun örnekleri metne olduğu gibi alınmıştır: kāyināt, dāyim vb.
12. Her beyite sıra numarası verilmiştir.
13. Arapça āyetler, hadisler açıklamalarıyla dipnotta verilmiştir.
14. Aynı yerde iki dipnot varsa dipnotlar arası “/” işaretiyle ayrılmıştır.
15. Her dipnot için sıra numarası verilmiştir.

16. Şairin mahlasları koyu harflerle yazılmıştır.
17. Vezin bozukluklarında metin tamiri yoluna gittik. Ayrıca vezin için bazı kelimeler arasında takdim-te'hir yaptık. Bunları dipnotta gösterdik.
18. Dizin bölümünde kelimelerin doğruları alınmakla birlikte kullanılan şekilleri de (~) işaretiyle gösterilip aynı madde başında gösterilmiştir. Yine kelimenin hangi dile ait olduğu ve kaç defa geçtiği de görülmektedir.

II.BÖLÜM

DİL ÖZELLİKLERİ

2.1.SES BİLGİSİ

2.1.1.Ünlüler

Metnimizde imlā özelliklerine göre sekiz ünlü vardır. Ünlü sayısı Türk dilinin tarihi devirlerden farklı değildir. Metnimizdeki ünlüler /a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/’dür. Bu ünlüler bugün yazı dilimizde de varlığını sürdürmektedir.

2.1.1.1.Uzun Ünlüler

Transkripsiyonlu metni oluştururken kullandığımız üç nüshada da uzun ünlüleri gösteren bir ibare olmadığı için uzun ünlüler hakkında bir çalışma yapılamamıştır.

2.1.1.2.Ünlü Değişmeleri

2.1.1.2.1./i/ ~ /e/ ünlülerinin durumu

Eski Türkçede, Türkçe kelime başında ve ilk hecede görülen /i/ ünlüsü metnimizde de kullanılmıştır. /i/ sesinin büyük bir kısmı imlâda gösterilmiştir. Kelimeler genellikle /i/ ünlüsüyle yazılmıştır.

bil ‘bel’ 119, bişik ‘beşik’ 814, di- ‘demek’ 518, gice ‘gece’ 70, girçek ‘gerçek’ 2479, ırgür- ‘ulaştırmak’ 3060, iriş- ‘ulaşmak’ 269, vir- ‘vermek’ 122, viril- ‘verilmek’ 1569, yi- ‘yemek’ 2210, yil ‘yel’ 710, yir ‘yer’ 2511, yimiş ‘yemiş’ 53

Bunun yanında metnimizde aynı kelimelerin /i/ ve /e/ li şekilleri de görülmektedir:

gece 1860/ gice 70, gerçek 474/ girçek2479, ye- 824/ yi-2210, yer 108/ yir 2511, ver- 808/ vir-122

2.1.1.2.2. Değişme Sonucu Ortaya Çıkan /i/ Ünlüsü

/a/, /e/ > /i/

imdi 183 (< emdi < amtı), işit- 447 (< eşit-), nice 540 (< ne+çe)

/ö/, /ü/, /u/ > /i/

içün 850 (< üçün < uğun)

2.1.1.2.3. Kelime Başında ve İlk Hecede /e/ Ünlüsü

Eski Türkçe devrinde kelime başında /e/ ünlüsü ile yazılan ve metnimizde korunan kelimeler şunlardır:

eylük 147 (< eyü< edgü) ‘iyilik’, gey- ‘giymek’ 1385 (<key-)

Metnimizde /e/ sesini koruyup bugünkü yazı dilinde de /e/ kullanılan kelimeler:

ben 1861, beg 1838, egri 885, eyer 1138, eyleş- 2781, kendü 1840, sen 1932

2.1.1.2.4. Diğer Ünlü Değişmeleri

/o/ > /ü/ degül 2085 (< tağ ol)

/u/ > /a/ uyan- 510 (< oğun-)

2.1.1.3. Ünlü Uyumu

Türkçemizde kalınlık-incelik(damak uyumu) ve düzlük-yuvarlaklık (dudak uyumu) olmak üzere iki ünlü uyumu bulunmaktadır. Bunlar Türkçe kelimelerde ilk heceden son heceye kadar belirli bir uyum gösterirler. Kalınlık-incelik uyumu Eski Türkçenin ilk devirlerinden itibaren bazı durumlar dışında tam olarak karşımıza çıkarken düzlük-yuvarlaklık uyumu ancak Osmanlı Türkçesi devrinin sonlarına

doğru kurallaşabilmiştir. Dolayısıyla, metnimiz de kalınlık-incelik uyumu bazı durumlar haricinde tamdır. Düzlük-yuvarlaklık uyumu için ise aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

2.1.1.3.1.Kalınlık-İncelik Uyumu

Bu uyum –ken ve -ki eki dışında tamdır.

Bugün uyum dışı bir ek olan –ki eki Eski Anadolu Türkçesinde büyük ölçüde uyuma uymaktadır. Metnimizde ise kalın ünlülerden oluşan kelimelerde uyumu bozduğu görülmektedir:

başındaki 843, koynumdakin 2298, Muştafâdaki 2904

Metnimizde –iken zarf-fiil eki bugün de uyum dışıdır:

uyanuk-ken 816, diri i.- ken 1674, kurımış i.-ken 1788

2.1.1.3.2.Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

“Dudak uyumu Eski Türkçede tam değildi. Günümüze kadar da yavaş ilerleyen bir uyum görüntüsündedir. Eski Anadolu Türkçesinde de dudak uyumu bugünkü duruma göre epey bozuktur. Ünlülerdeki genel yuvarlaklaşma eğilimi ve bazı eklerin devamlı düz veya yuvarlak ünlü ile kalıplaşması uyumu bozan asıl etkenlerdir.” (Şahin, 2003: 38) Metnimiz geçiş dönemine ait olduğu için düz ve yuvarlak ünlülü kelime ve eklerin uyuma tabi olmaya başladığı tespit edilmiştir.

2.1.1.3.2.1.Kelime Tabanlarında Görülen Yuvarlaklıklar

2.1.1.3.2.1.1.Eski Türkçeden Beri Yuvarlaklığını Sürdüren Kelimeler

altun 1060, gizlü 160, kamu 376 (< kamuğ < kamağ), karşı 1147, kayğu 2053, yavuz

1964 (< yavız < yabız)

2.1.1.3.2.1.2.Ses Düşmesiyle Meydana Gelen Yuvarlaklıklar

İki ya da daha fazla heceli kelimelerin sonunda yer alan /-g/ ve /-ğ/ sesleri Batı Türkçesinin erken devirlerinde sızıcılaşarak erir ve kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırır. Metnimizde de bu örnekleri görebiliriz:

şapu 1485 (< şapığ), şapu 894 (< şapığ)

Bunun yanında az da olsa düzlüğünü koruyup uyuma giren örnekler de mevcuttur:

çeri (< çerig) 1838, diri 1660 (< tirig)

2.1.1.3.2.2.Eklerde Görülen Yuvarlaklıklar

2.1.1.3.2.2.1.Eski Türkçeden Beri Yuvarlaklığını Sürdüren Ekler:

2.1.1.3.2.2.1.1.Fiilden İsim Yapma Ekleri

-ğu/-gü, -ğu/kü: çalğu 712, uyku 1083, sevgülü 2021

-uğ/-ük: artuğ 1146, açuğ 3042

-un: şatun 1013

2.1.1.3.2.2.1.2.Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-dur/-dür-: bildür- 1765, kaldur- 3391

-ur/-ür-: yedür- 471, artur- 713

-gür-: ırgür- 3060

2.1.1.3.2.2.1.3.İlgi Hâli Eki

+uñ/+üñ, +nuñ/+nüñ: anuñ vaşfin 44, şeytānuñ cānına 306, Muḥammedüñ anası 351,

Muştafānuñ tertibince 731, enbiyānuñ mihteri 1297, gicenüñ ‘izzetiçün 1627, Ka‘ benüñ yanında 2535

Bunun yanında ekin uyuma girdiği örnekler de mevcuttur:

peygamberiñ şadrın 594, serveriñ mu‘ cizātı 549

2.1.1.3.2.2.1.4.Yön Ekleri

+ru/+rü: girü 751

+aru/+erü: içerü 2851, ilerü 524 (< ilgerü)

2.1.1.3.2.2.1.5.Sıfat-Fiil Eki

-duḡ/-dük: didükleri 1324, şandukları 1940, yandukları 1940

2.1.1.3.2.2.1.6.Zarf-Fiil Eki

-u/-ü: ağlayu 3064, isteyü 438, diyü 388

2.1.1.3.2.2.1.7.Geniş Zaman Eki

-ur/-ür: arturur 713, çoğalur 214, şalınurdı 539, semridür 712, virilür 1562

2.1.1.3.2.2.1.8.Emir 3. Teklik Şahıs Eki

-sun/-sün: açsun 312, duduşsun 2825, yansun 2825, disün 8, şabr eylesün 2867

2.1.1.3.2.2.1.9.Bildirme Eki

+durur/+dur/+dür: açukdurur 1452, baldurur 1579, Hâkdur 2641, karadur 785, kimdür 81, ikidür 3313

2.1.1.3.2.3.Dudak Ünsüzlerinin Etkisiyle Meydana Gelen Yuvarlaklıklar

2.1.1.3.2.3.1.İyelik Ekleri

+(u)m/(ü)m: adum 1971, başuma 135, cānumdan 424, etümi 873, himmetüm 3193

Metnimizde bu ekin düz ünlülü örneklerine de rastlamaktayız:

kardeşimi 599, selāmımı 3296, tākātım 523, başım 572

+(u)muz/(ü)müz: bünyādumuz 1025, ‘ışyānumuz 179, mālumuz 1060, sözümüz 343, dilümüzde 480

Teklik I. Şahıs iyelik eki gibi bu ekin de düz ünlülü şekillerine az da olsa rastlamaktayız:

başımuza 619, münācātımuza 3449, dilimiz 3434

2.1.1.3.2.3.2.Zarf-Fiil Ekleri

-up/-üp: başup 2722, gamlanup 2760, kaçup 1081, öğüp 2626, söylenüp 1700, yükledüp 2100

-uban/-üben: bozuban 3155, çağıruban 314, şoyunuban 508, derilüben 1251, geyüben 2689, yügürüben 1902

-ubanı/-übeni: diyübeni 3163

2.1.1.3.2.3.3.Görülen Geçmiş Zaman Teklik I. Şahıs Eki

-dum/-düm: ısmarladum 3119, kazıdum 1997, mahv kıldum 1697, begendüm 2533, çekdüm 2682, gezdüm 1687

Metnimizde üç örnekte bu ekin düz ünlülü şekillerine rastlanmıştır:

girdim 117, sürdim 453, şataşdım 605

2.1.1.3.2.3.4.Çokluk I. Şahıs Emir Eki

-alum/-elüm: aňalum 45, turalum 778, varalum 618, bilelüm 2224, direlüm 1031, gidelüm 1145

Metnimizde az da olsa bu ekin düzleşerek uyuma girdiğini görmekteyiz:

varalım 607, öldürelim 623

2.1.1.3.2.3.5.Çokluk I. Şahıs Eki

-vuz/ -vüz⁴, -uz/-üz: uymazuz 1937, esirgerüz 1050, bilevüz 239, varavuz 900

2.1.1.3.2.3.4.Ses Düşmesi İle Oluşan Yuvarlaklıklar

2.1.1.3.2.3.4.1.İsimden İsim Yapma Eki

+lu/+lü (< +hğ/+lig): ağulu 3021, adlu 2484, budaklu 2536, yazılı 1485, dürlü 203, gizlü 2749

2.1.1.3.2.3.Örnekemeye Dayalı Yuvarlaklıklar

2.1.1.3.2.5.1.İsimden İsim Yapma Eki

+suz/+süz: aňsuz 2466, şeksüzün 2462

2.1.1.3.2.5.2.İyelik Ekleri

⁴ Ek hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Korkmaz (2005) "Eski Anadolu Türkçesindeki –van/-ven, -vuz/-vüz Şahıs ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları" *Türk Dili Üzerine Araştırmalar* I. Cilt, Ankara: TDK yay., s.110-127

+(u)ñ/(ü)ñ: arduña 1548, cānuñi 2742, haşmuña 1060, işüñde 38, raḥmetüñden 1636, tenüñe 2925

+(u)ñuz/(ü)ñüz: başuñuza 2311, ḥālüñüze 3118

Metnimizde bu iyelik ekinin düz ünlülü şekli olarak uyuma giren tek örneği vardır:

göziñizden 335

2.1.1.3.2.5.3.Görülen Geçmiş Zaman Eki

-duñ/-düñ: bıraḫduñ 3225, dapşurduñ 2058, ḳocalduñ 462, öldüñ 1674, söyledüñ 115, yüklendüñ 1537

-duḳ/-dük: baḡışladuḳ 1247, boyanduḳ 3094, yanduḳ 3094, cürm eyledük 3427, ‘işyān itdük 3426

2.1.1.3.2.5.4.Çokluk II. Şahıs Emir Eki

-(u)ñuz/-(ü)ñüz: bilüñüz 314, virüñüz 1684

2.1.1.3.2.3.Kelime Tabanında Görülen Düzlükler

2.1.1.3.2.3.1.Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlü Taşıyan Kelimeler

oḳı- 341, ṭoḡrı 614, yüri- 607

Metnimizde bu üç kelimenin de uyuma girmiş örnekleri mevcuttur:

oḳu- 2288, ṭoḡru 920, yürü- 151

2.1.1.3.2.4.Eklerde Görülen Düzlükler

2.1.1.3.2.4.1.Eski Türkçeden Beri Düz Ünlü Taşıyan Ekler

2.1.1.3.2.4.1.1.İyelik Eki

+ı/+i, +sı/+si: gözi 335, kapısı 1484, tapusına 894, yolında 1302

Metnimizde az da olsa ekin uyuma girdiği görülmektedir:

boynuna 1722, yolunda 911

2.1.1.3.2.4.1.2.Aitlik Eki:

+ki: kademdeki 1372, dünki 2447

2.1.1.3.2.4.1.3.Yükleme Hâli Ekleri

+ı/+i: kıl bizi anuñ didi 60, etümi yağımı mü ’minler yesün 873, ayruk göremeyim sizi 2987

+nı/+ni: anı 45, 90, bunı 287, 413

2.1.1.3.2.4.1.4.Vasıta Hâli Eki

+(ı)n/+(i)n: şeksüzün 2462

2.1.1.3.2.4.1.5.Zarf-fiil Eki

-ınca/-ince: bulınca 3288, haşır olunca 1235, kopınca 1265

2.1.1.3.2.4.1.6.Görülen Geçmiş Zaman Eki

-dı/-di: cân buldı 1925, durdı 1670, döndi 2637, öldi 407, yüzini sürdi 697

-dılar/-diler: hayāt buldılar 2272, duydılar 2397, kodılar 3367, dögdiler 880, görüşdiler 2258, yetürdiler 3089

2.1.1.3.2.4.1.7.Emir Eki

-ğıl/-gil: algıl 2698, müstemi^c olğıl 2746, şaklağıl 1639, āsān eylegil 3123, işlegil 3262, virgil 2636

2.1.1.3.2.4.2.Eski Anadolu Türkçesinde Ortaya Çıkan ve Düz Ünlü Taşıyan Ekler

2.1.1.3.2.4.2.1.İsimden İsim Yapma Eki

+cılayın/+cileyin: ancılayın 1883, buncılayın 746, sencileyin 3079

2.1.1.3.2.4.2.2.Zarf-Fiil Eki

-ıcağ/-icek: bulıcağ 2993, kalıcağ 3315, tutıcağ 3249, gelicek 3044, inicek 819

2.1.1.3.2.4.2.3.Gelecek Zaman Eki

-ısar/-iser: ^cadem kılsar 323, melūl olısar 1831, geliser 3081, içiser 1495

2.1.1.3.2.4.2.4.Şahıs Ekleri

-sın/-sin: serv-i hırāmānsın 700, faķırsın 2181, kimsin 1666

-sız/-siz: bulasız 278, bühtān idesiz 1914

2.1.1.3.2.4.2.5.İ- Ek Fiili

hayrān-ıdı 136, ağlar-ıdı 1083, dimiş-ıdı 3372

2.1.1.3.2.4.3.Eski Anadolu Türkçesinde Düzleşen Ekler

2.1.1.3.2.4.3.1.Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

-mış/-miş: bulmuşuz 1246, düzmişem 2307, n'olmuşam 324

Bunun yanında metnimizde ekin yuvarlak ünlü şekillerini de görmekteyiz:

bî-ḥiṣāb olmuş 2658

2.1.1.3.2.4.3.2.Soru Eki

mı/mi: güç mi 863, doğru mı 614, tutduñuz mı 2997

2.1.1.3.Ünlü Düşmesi

Son hecelerinde dar ünlü bulunan Türkçe kelimeler aldıkları çeşitli eklerle birleştiğinde düşer. Metnimizdeki örnekler şunlardır:

alında 296 (< alında), bağı 2082 (< bağı), eylük 147 (< eyülük < eğgülük), göñlüm 423 (göñlüm), kimse 15 (< kim+ise), uyku 1083 (< uyuku < uğıku)

ile, için edatları ve i- ek fiilinin ünlüleri ekleşme esnasında düşerler:

şahābeyle 3371, ‘avratla 2236, anuñla 185, etmek-çün 2177, anlaruñ-çün 830, duymışdı 2544, isterdi 1694, ‘acizdi 834

2.1.1.4.Ünlü Türemesi

Metnimizde örnekleri şunlardır:

pervedigār 497, pādişāh 12

2.1.1.5.Ünlü Birleşmesi

“Gramer birliklerinde bazen yan yana gelen vokaller birleşerek tek bir vokal meydana getirirler. Bu kaynaşma neticesinde ortaya çıkan vokal bazen önceki, bazen de sonraki gibi olur.” (Ergin: 2012, 51)

böyle 341 (< bu+ eyle), kimsene 1613 (< kim+ise+ne), nesne 438 (< ne+ise+ne), n'eyledi 896 (< ne+ eyledi), n'ola 991 (< ne+ ola), şimdi 44 (< şu+ imdi), şol 1424 (şu+ ol), şöyle 1008 (< şu+ eyle)

2.1.2.Ünsüzler

İmlāya bakarak metnimizde tespit ettiğimiz ünsüzler şunlardır:

/b/, /c/, /ç/, /d/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /ħ/, /h̃/, /j/, /k/, /k̃/, /l/, /m/, /n/, /ñ/, /p/, /r/, /s/, /ş/, /s̃/, /ş̃/, /t/, /t̃/, /v/, /y/, /z/, /z̃/, /z̃̃/, /z̃̃̃/

/c/, /f/, /h̃/, /v/ Batı Türkçesinde ortaya çıkmış ünsüzlerdir. Eski Türkçede gördüğümüz /d̃/ ve /w/ ünsüzleri Batı Türkçesi devrinde /y/ ve /v/ olarak karşımıza çıkar. Bugün sadece ağızlarda gördüğümüz /h̃/, /k̃/, /ñ/ ünsüzleri bugünkü yazı dilimizde /h/ ve /n/ olarak görülür. Bunun dışında Arapça ve Farsça alıntı kelimelerde mevcut olan /ş/, /z̃/, /z̃̃/, /z̃̃̃/ ünsüzleri de yazı dilimizde yerini almaktadır.

2.1.2.1.Ünsüz Değişimleri

2.1.2.1.1.Tonlulaşma/Sedahlulaşma

/t-/ > /d-/

Eski Türkçede kelime başında /d-/ ünsüzü yoktu. Eski Anadolu Türkçesi devrinde bu durum değişmiş, başta /t-/ ünsüzü bazı kelimelerde /d-/ ünsüzüne dönüşmüştür. İnce ünlülü kelimelerde bu gelişiminden daha rahat bahsedebiliriz.

/t-/ ünsüzünün varlığını sürdürdüğü kelimeler:

tağ 594, tağarcuğ 2621, tağıl- 904, tal- 1541, tañ 2288, Tañrı 410, tarlığ 1551, tırnağ 1136, ton 1686, toyla- 3389, tütün 602

/t-/ > /d-/ değişimine uğrayan kelimeler:

dapşur- 2446, dartış- 2514, daş 2725, daşra 2705, deg- 452, degül 352, dek 277, demür 2854, derle- 788, deve 536, di- 57, dil 90, diri 1660, ditre- 1081, dolan- 1684, dutsak 2026, dün 1055, dürlü 203, dürüş- 269, düş- 1879

/-t-/ > /-d-/:

gidelüm 1145, zulm ideler 3302, işidenüñ 148

/-t/ > /-d/:

adlu 2484, oddan 3306, süd-dir 1493

Metnimizde bazı kelimelerin hem /t/li hem de /d/li şekilleri bulunmaktadır:

dāğla- 2810/ t̃āğla- 2095, dañla- 1997/ tañla- 1817, dart- 1774/ t̃art- 1771, daş 2725/taş 19, daşra 2705/ taşra 1066, doğru 2674/ toğru 920, dol- 2141/tol- 185, doy- 1415/ toy- 2267, dur- 1670/ t̃ur- 857, düken- 2053/ tüken- 34

/k-/ > /g-/:

Metnimizde k- ünsüzünü koruyan kelimeler:

kendü 47, kendüzin 508, kes- 2219, key 56, kimse 15, kimesne 599, kişi 6, koyun 584, kök 52, kükre- 893

/k-/ > /g-/ değişmesine uğrayan kelimeler:

geç- 464, geçil- 1586, gel- 506, gerçek 474, gerek 1600, gibi 231, gice 70, git- 1700, gizlü 190, gök 320, gönül 2, gör- 1907, göz 338, gündüz 70, güneş 1539

/-k/ > /-g-/:

döşeginüñ 1517, etegini 3240, girmeklige 3134, göçmeklige 121, göbeline 3213, göge 402, sevdüğinden 3362

/-k-/ > /-ğ-/:

acluğıla 724, aralığında 108, ayağın 845, bakduğımca 574, çalmağa 1777, tarlığından 1413, varmağa 1023, yarağın 2667, yoğluğıla 1452

/-v-/ > /-g-/:

dög- 866, sög- 947

/-ç/ > /-c/:

ağacını 232, tacı 2136

/-p-/ > /-b-/

qabına 1418

2.1.2.1.2.Tonsuzlaşma

/d-/ > /t-/:

taeye 494, 525, taeyesi 611

/-d/ > /-t-/:

dertlü 63, dertlüye 984

2.1.2.1.3.Sızıcılışma

/k-/ > /h-/:

Metnimizde yer alan qanda 438, qandan 28, qanı 466, qanqı 607 gibi kelimeler asli şekillerini korumaktadır. Daha sonra /k-/ > /h-/ değişimine uğramış ve metnimizde on yerde görülen qatun kelimesi bugünkü yazı dilimizde varlığını sürdürmektedir:

qatun 304

/-k-/ > /-h-/:

aqşamda 855, aqar 1742, qorqudan 2231, uyquda 2661

aq-, qorqu, uyqu kelimeleri sadece Z nüshasında karşımıza çıkar. M1 ve M2 nüshalarında bu kelimeler bugünkü şekliyle karşımıza çıkmaktadır.

/b-/ > /v-/: var 2305 (< bar), var- 127 (< bar-), vir- 122(< ber-)

/-b-/ > /-v-/ ve /-b/ > /-v-/:

Eski Türkçe döneminde başlayan bu değişim Eski Anadolu Türkçesinde gelişimini tamamlamıştır. Bunun yanında bu değişimin ara aşaması olan /-w-/ sesi metnimizde karşımıza çıkmaz.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yaygın olarak görülen çokluk I. şahıs eki –vuz/-vüz metnimizde yer almaktadır:

namāzın kılavuz 239, emīn olavuz 3432, varavuz 990, bilevüz 239, teslim idevüz 1624

Bu ekin haricinde değişime uğramış ve bugün de karşımıza çıkan pek çok kelime mevcuttur:

ev 348 (< ew < eb), deve 859 (< tewe < tebe), qaravaş 2417 (< qarawaş < qarabaş), sev- 2747 (< sew- < seb-)

/-d/ > /-y-/ , /-d/ > /-y/:

ayır- 164 (< ağır-), eylük 147 (< eğgölük), koy- 2587 (< қо-д-), uyku 1083 (< uğıku)

2.1.2.2.Ünsüz Türemesi

/-y-/ türemesi

Türkçede kök-ek birleşmesi esnasında ünlü çatışmasını ortadan kaldırmak amacıyla araya /-y-/ ünsüzü girer:

ağlayup 2123 (< ağla-y-up), diyüben 626 (< di-y-üben), isteyü 2886 (< iste-y-ü), bilineydi 1873 (< bilin-e-y-di), enbiyāya 1968 (< enbiyā+y+a), ihsān eyleye 1713 (eyle-y-e), n'eyleyem 2197 (ne+ eyle-y-em)

/-n-/ türemesi

Zamir çekiminde görülen zamir n'si iyelik ve hāl eklerinin arasına girerek kullanılır:

bunda 91 (< bu+n+da), arasında 203 (ara+sı+n+da), kamusından (kamu+sı+n+dan) 46, uykusından 1758 (uyku+sı+n+dan), vücūdına (vücūd+ı+n+a) 1214, cigerine (ciger+i+n+e) 2864

2.1.2.3.Ünsüz İkizleşmesi

issi 370, 1993 (<isig), elli 1460 (< elig), yeddi 419

2.1.2.4.Ünsüz Düşmesi

/g/, /ğ/ > Ø

gerek 1600 (< kergek), kamu 177 (< kamuğ < kamağ), kapu 1485 (< kapığ), kurtar- 696 (< kurtğar-), tapu 894 (< tapığ), ulu 494 (< uluğ)

Bazı eklerde ön ve son ses olan /g/ ve /ğ/ ünsüzleri Batı Türkçesi döneminin başlarında düşmüştür:

+lu/+lü < +lğ/+lig (isimden isim yapma eki)

adlu 2484, ağulu 3021, dertlü 63, devletlü 3149, dürlü 203, gizlü 190, kilidlü 1484, tatlu 576, yüzlü 2814

Metnimizde bu ekin düz ünlülü şeklini de görmekteyiz:

tatlı 3227

+ı/+i < +(ı)ğ/+(i)g (yükleme hâli eki)

görsün beni 145, seni tesbîh iden 3450, oları bulmadı 2208, unudalar ‘âlemi 171, cânuñı yolında kıl 2742, tut dilüñi 683

+a/+e < +ğa/ +ge (yönelme hâli eki)

eyüye yoldaş oluñ 3003, çeriye virebilmezsin yimek 2181, çıkdı kapuya 859, bakma ancak şürete 791, peygambere virdi selām 1671, virdiler emzürmege oğlanları 511, Muştafāya virdi 531

+aru/+erü < +ġaru/+gerü (yön gösterme hāli eki)

içerü 857, 2851 (< içgerü), ilerü 524, 1148 (< ilgerü)

-an/-en < -ġan/-gen (sıfat-fiil eki)

çalınan 3046, kōqladan 1540, uran 2883, kan yaş döken 3421, bükülen 1633, söyleşilen 1628

-ınca/-ince < ġınça/-ginçe (zarf-fiil eki)

bulınca 3288, kōpınca 1265

-alı/-eli < ġalı/-geli (zarf-fiil eki)

yaradılalı 352, geleli 553

/r/ > Ø

i-547 (< er-)

/y/ > Ø

ağaç 233 (< yığaç), ağla- 1499 (< yığla-), incü 1274 (< yinçü)

/l/ > Ø

ol 15 (< ol), otur- 1078 (< oltur-)

/v/ > Ø

şu 210 (< şuv < şuw < şub)

2.1.2.5.Hece Düşmesi

kardeş 569 (<karındaş < karında+eş), çık- 2717 (< taşık-), katıdur 752 (< katı + durur)

2.2.ŞEKİL BİLGİSİ

2.2.1. Yapım Ekleri

2.2.1.1.İsimden İsim Yapma Ekleri

+an/+en

oğlan 259 (oğul+an)

+cık/ cık, +cuğ/ cük

devecük 900, oğlancuğa 3253, tağarcuğa 2621

+cağ/ cek, +çağ/çek⁵

Küçültme, sevgi ve acıma bildiren yapım ekleridir.

alçağ-dur 1132, gökçek 3413

+cılayın/+cileyin⁶

ancılayın 1883, buncılayın 746, sencileyin 3079

+cı/+ci

“Genellikle bir meslekle uğraşanları bildiren isimler yapar.” (Gülsevin, Boz, 2004: 153)

⁵ Ek hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Korkmaz(2005) “Türkçede ok/ ök Pekiştirme (İntensivum) Edatı Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar* I. Cilt, Ankara: TDK yay., s.98-109

⁶ Ek hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Korkmaz(2005) “Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar* I. Cilt, Ankara TDK yay. s.85-90

balıkçı 2439

+ca/ +ce, +ça/ çe

adımca 83, ağca 2334, bunca 28, nice (<ne+çe) 147, aqça 1060

+daş/+deş

hāldaş 476, kardaşımı 599, yoldaşından 3239

+di

Kalıplaşmış şekliyle zaman zarfı yapmıştır.

imdi 183

+düz

gündüz 70

+ge

özge 1345

+gü

Metnimizde bir örneğine rastlanmıştır:

gözü 342

+rak/ rek

tizerek 2839, yigrek 2408

+ıl

kızıl 1230, yaşıl 2136

+lak

otlağında 892

+lı/+li, +lu/+lü

tatlı 3227, budaklı 2536, kanlı 3350, dertli 63, gizli 190

+lık/+lik, luğ/ lük

ayrılık 3027, cāzūlık 1932, konukluk 489, varlık 1333, yavaşlık 1585, berāberlik 1781, ekinlik 114, dostluk 911, muştuluk 1875, ululuk 1049, yokluk 1450, eylük 147

+man/+men

batman 2177

+mış/+miş

“Altı ve yedi sayı isimleri üzerinde kalıplaşmış olarak görülür.” (Gülsevin, Boz, 2004: 155)

yetmiş biñ 1118

+(ı)ncı/+(i)nci

“Türkçede eskiden beri işlek bulunan bu ek sayı isimleri yapmakta kullanılır.”(Ergin, 2012: 168)

ikinci 2997, on ikinci 307

+sak/+sek

“ ‘İstek’ bildiren fiil yapma ekiyle, fiilden ad ve sıfat türeten –k ekinin kaynaşmasından oluşmuş bir birleşik ektir.”(Korkmaz, 2009:61)

aşak 535, dutsak 2026

+sız/+siz, +suz/+süz

Eski Türkçe’den itibaren çok sık kullanılan bu ek metnimizde düz ve yuvarlak şekliyle karşımıza çıkmaktadır:

ansızın 2051, azıksız 134, pîşvâsız 1603, sensiz 3081, terbiyetsiz 268, aînsuz 2466, cânsuz 263, kaygusuz 2740, şeksüz 1655, şübhesüz 1828

+sul

İşlek olmayan bir ektir. Metnimizde tek örnekte görülür:

yoksula 180

+şer

“Ünlü ile sonuçlanan sayı adlarından üleştirme sıfatları yapan bir ektir”.(Korkmaz, 2009: 65)

beşer beşer 1466

+(u)z/+(ü)z

yaluñuz 1087

+ez

İşlek olmayan bir ektir. Metnimizde tek bir örnekte görülür:

geñez 3280

+vaş

İşlek olmayan bir ektir. Metnimizde tek bir örnekte görülür:

karavaş 2417

2.2.1.2.İsimden Fiil Yapma Ekleri

+a-/+e-

kapa- 2540, kına- 680, oyna- 220, şığa- 356, yaşa- 115

+la-/+le-

İşlek bir ektir:

ağula- 3021, aşla- 280, avla- 1115, boğazla- 2224, kutlula- 1197, ota- 1091, yayla- 932, birle- 960, diñle- 94, gözle- 923, sözle- 153

Ayrıca metnimizde bu ekin –n-, –ş-, –t- fiilden fiil yapım ekleriyle birleşmiş kullanımları da mevcuttur:

diñlen- 1879, kuvvetlen- 728, eyleş- 2781, söyleş- 2844, dillet- 1980

+al-/+el-

azal- 3245, çoğal- 214, kocal- 462, ulal- 1042

+da-/+de-, +ta-/+te-

alda- 2321, ünde- 1737, iste- 1939

+An- <+A-n-

“+A- ekinin dönüşlülük eki –n- ile birleşmesinden oluşmuş bir birleşik ektir.” (Korkmaz, 2009: 112)

inan- 3013, utan- 3041, uşan- 908

+Aş- < +A-ş-

“Addan fiil türeten +A- ekinin işteşlik eki –ş- ile kaynaşmasından oluşmuş bir birleşik ektir.” (Korkmaz, 2009: 113)

uğraş- 1750, savaş- 1065

+ar-/+er-

ağar- 786, kırtar- 696(<kırtgar-), göger- 1804

+sa-

şuşa- 354

+et-

gözet- 580, düzet- 847

+irge-

esirge- 1050

+u-/+ü-

ķuru- 585

2.2.1.3.Fiilden İsim Yapma Ekleri

-ķ/-k

döşek 328, istek 2714, yaraķ 3183, budak 1277, yumşak 2551

-ak/-ek

bıcaķ 2227, ırak 690

-ġa/-ge

gölge 664 (“< köli- /köle-koyulaştırmak, karanlıklaştırmak.”) (Korkmaz, 2009: 79)

-ġu/-gü, -ķu/-kü

çalġu 712, uyķu 1083 (uğı-), sevgü 1547, sevgülü 2021

-ı/-i, -u/-ü

ķoķu 1540, ķorķu 2098, biti 3437, ayru 3114, tapu 894, tolu 237

-ıcı/-ici

yazıcı 3202

-(ı)m/-(i)m, -(u)m/-(ü)m

ölüm 3031, içim 804, adım 565

-(ı)n/-(i)n, -(u)n/-(ü)n

yakın 492, tütün 602, şatun 1013

ık/-ik, -uk/-ük

artuk 1146, ayruk 2987, açuk 3042, bölük 418, eksük 1576, yazuk 1683

-mak/-mek

“İstisnasız bütün fiil kök ve gövdelerine getirilen bu ek eskiden beri Türkçenin fiilden isim yapma eklerinin başında gelir. Fonksiyonu fiillerin hareket ismini yapmaktır.” (Ergin, 2012: 185)

bilmek 758, sivilmek 510, söylemek 711, binmege 1143, emzürmege 511, açmak 2375, konuşmağa 267, varmağa 1023, toğmağıla 262

Metnimizde ayrıca bu ekin +lık/lük isimden isim yapma ekiyle de kullanılmış örnekleri de mevcuttur:

girmeklige 3134, gitmeklig 2047, göçmeklige 121, görmekligi 761

-an/-en

kazan 982, toğan 1381, Yaradan 1320

-maz/-mez

yaramaz 3003

-mış/-miş

yemiş 809

-mur

yağmur 555

-ış/-iş

biliş 2668, görüş 1505

-ğun

yorğun 1879

-ılı

yazılı 1485

-a/-e

çevre 551. (<çevir-e), öte 750, yara 1061

-t

ögüt 3045

-z

söz 100 (<sö-z)

2.2.1.4.Fiilden Fiil Yapma Ekleri**-a-**

ķapa- 2540

-ı/-i-, -u/-ü-

süri- 142

-ar-/-er-

ķıķar- 2611, ķopar- 2311

-der

gönder- 969, göster- 8 (<gö-z-ter-)⁷

-dur/-dür-

kıldur- 3391, kıldur- 679, yağdur- 3350, yığıdur- 1648, bildür- 1765, geydür- 80, söyündür- 1039, yedür- 471

Metnimizde tek bir örnekte ekin düz şekli kullanılmıştır:

yidir- 2805

-ğur/-gür-

irgür- 3060

-ur/-ür-

artur- 2304, uçur- 2716, bişür- 2190, bitür- 2368, düşür- 24, geçür- 1313

-l-, -(ı)l-/(i)l-, -(u)l-/(ü)l-

açıl- 168, ańıl- 192, banıl- 1497, kıatıl- 135, eğil- 2550, kesil- 724, viril- 1569, bozul- 3304, oyul- 902, bükül- 3076, dökül- 5

-ma/-me-

“Fiiller arasında hususî bir durumu bulunan i- fiili hariç bütün fiil kök ve gövdelerini işleklik sahası içine alır.” (Ergin, 2012: 200)

açmadı 2376, aparmasun 1733, kıalmaya 927, örtmeye 3041, yetmedi 1085

-n-, -(ı)n-/(i)n-, -(u)n-/(ü)n-

Türkçenin eski dönemlerinden itibaren çok sık kullanılan fiilden fiil yapma ekidir. Ayrıca metinde ekin önünde yer alan yardımcı ünlünün de uyuma girmekte olduğu tespit edilmiştir:

⁷ Ek hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Günşen (2006) “Göster- ve görset-/Görset- Fiillerinin Yapısı Üzerine” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S 20, (Özel Sayı: Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı), s. 35-49

aldan- 1724, depren- 457, ırğan- 2200, oğun- 723, çalın- 2092, bilin- 217, idin- 1560, bulun- 1008, döğün- 3163, göyün- 579, silkün- 1670

-ş-, -(ı)ş-/-(i)ş-, -(u)ş-/-(ü)ş-

Çok işlek kullanılan bu ekin ünlüsünün de metnimizde uyuma girdiği görülür:

barış- 1176, tanış- 2410, ulaş- 491, çalış- 468, dartış- 2514, şığış- 2198, biliş- 58, iriş- 269, dürüş- 269, görüş- 2258

-t-, -(ı)t-/-(i)t-, -(u)t-/-(ü)t

Çok işlek olarak kullanılan oldurma ve yaptırma ekidir.

aķıt- 1061, azıt- 5

Metnimizde bu ekin iki ünlü arasında tonlulaştığını görmekteyiz:

ağladup 1690, beñzedeler 3043, depredür 3268, semridür 712

-(ı)z-/-(i)z-, /-(u)z-/-(ü)z-

“Eski Türkçede de sayılı örnekler veren bir ettirgenlik ekidir.” (Korkmaz, 2009: 136)

emzür- 423 (< em-iz-ir-) (Korkmaz, 2009: 136)

-y-

“Kuvvetlendirme ekidir. Eski Türkçedeki *-đ-* ekinin devamıdır.” (Gülsevin, Boz, 2004: 160)

ķoy- 2587, ŗoy- 2267

2.2.2.İsimler

2.2.2.1.Çokluk Eki

āğaçlar 1746, başları 3064, deryāları 1313, münāfıklar 1081, ‘ādetlerince 500, ekinler 546, gökler 1196

Ayrıca metnimizde bu ekin Arapça ve Farsça çokluk eklerinin üzerine geldiği de görülür:

enbiyālar 1921, yārānlara 1934

2.2.2.2.İyelik Ekleri

“Türk dilinin hemen hemen her dönem ve sahasında Eski Türkçeden beri hep aynı iyelik ekleri kullanılagelmiştir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde, iyelik eklerinin yalnızca ünlülerinde bazı farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye Türkçesindeki büyük ünlü uyumu Eski Anadolu Türkçesinde tam gelişmemiş olduğundan, bu dönemdeki iyelik eklerinin bir kısmı sâdece ‘düz ünlü’, bir kısmı ise ‘yuvarlak ünlü’ ile kalıplaşmıştır.” (Gülsevin, Boz, 2004: 137)

Teklik I. Şahıs: +(u)m/(ü)m

vālidem 507, yarıcım 2324, adum 1971, bağrum 425, qarārūm 698, cennetüme 145, sözüüm 154, yinüümdeki 688

Bunun yanı sıra metnimizde ekin düz ünlülü hâlini de görmekteyiz:

başım 572, evime 327, tākātım 523

Teklik II. Şahıs: +(u)ñ/ +(ü)ñ

didi ‘aqluñ başuña dir yā yetīm 1047, bir-durur yanuñda kubh-ıla hasen 473, elüñ-ile kabre qoduñ anları 467, göñlüñi ol nūrdan maḥrūm ider 248

Ayrıca metinde ekin düz ünlülü hâli de mevcuttur:

nice-dir ḥālīñ ne-dür ey cānımız 612, dār-ı dünyāda işiñ oldı tamām 3184, luṭfiñla yā

İlāhī şallī ‘alā-Muḥammed 1255

Teklik III. Şahıs: +ı/+i, +sı/+si

aralığında 108, anuñ bāṭınından 708, anuñ efğānına 1685, anuñ zikrin 6, hürmetini 549, mülketinde 1856, öñinde 945, ağasını 1773, koğusu 1751, çehresi 650, putḥānesine 2372

Ek Yığılması⁸

“Her ekte olduğu gibi iyelik ekinde de normal olarak aynı cinsten iki ek üst üste gelmez. Bunlardan birinci ekin iyelik ekliği adeta unutulmuş, iyeliği kuvvetlendirmek için ikinci bir getirilmiştir.” (Ergin, 2012: 224)

birisi 1229, kimisi 174

Çokluk I. Şahıs : +(u)muz/+(ü)müz, +(ı)muz/+(i)müz

bünyādumuz 1025, cānumuza 3431, dilümüzde 480, gözümüzden 2816, yüzümüz 785, başımıza 619, yanımızdan 3437, dilimiz 3434, kabrimizi 3435

Ayrıca metinde ekin düz ünlülü hāli de mevcuttur:

cānımız 612, namāzımız 1624

Çokluk II. Şahıs: +(u)ñuz/+(ü)ñüz

başuñuza 2311, ḥālüñüz 3118, yüzüñüze 2988

Çokluk III. Şahıs: +ları/+leri

Muṣṭafā ‘āşıqları 316, yire dikdi Muṣṭafā barmağların 804, tutıla dilleri 3203, yüzlerini düzeler 3042, şanasın yüreklerini toğradı 1046

⁸ Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Korkmaz(2005) “Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar* I. Cilt, Ankara TDK yay., s.85-90

2.2.2.3.Aitlik Eki: +ki

başındaki sevdā 843, dünki dūr-dūr 2447, elüñdeki taşlar 742, qādemdeki yoluñ 1372, qoynumdakin 2298

2.2.2.4.Hāl Ekleri

2.2.2.4.1.İlgi Hāli Eki: +uñ/+üñ, +nuñ/+nüñ

putuñ içinden 947, Aḥmedüñ qarşusına 888, ‘ālemüñ tertibini 29, mührüñ ḥaqqıçün 996, şehrüñ yanına 2671, gedānuñ göñlin 2182, yumurṭanuñ qabı 265 gāzinüñ kılıcı 811

Bu hāl ekinin eksiz kullanımlarına metnimizde de rastlanır:

şu qodı Aḥmed eline 1130, Aḥmed nūrıdur bildüñ 56, göñlüm çirāğı şabr kııl 1073, cennet atı-dur burāq 1132

Metnimizde ekin düz ünlülü hālını de görmekteyiz.

anlarıñ içlerinde 501, qā’inātıñ serveri 369, peygamberiñ şadrın 594

2.2.2.4.2.Yükleme Hāli Ekleri:

+ı/+i

büstānuñ bābını 1031, adını kıldı zam 47, anuñ cānını 2079, Muşafānuñ daḥı gör inşāfını 2915, buldı ol maqşūdını 949, Tañrı evini görmege 2687, ümmetini dilesün 1089, nār-ı caḥīmde yerini 2845

+nı

anı 45, bunı 287, şunı 663

+n

ağusın arturur 713, aqçasın sen algıl 2698, sürer-idi devesin 2855, şofrasın Cābir getürdi 2200, ümmetinüñ n'ola aḥvālin görüp 3273, münevver eyle anuñ meşhedin 3382

Yükleme Hâlinin Eksiz Karşılanması

ileri vardum ve gördüm oğlanum 428, açgıl ey Hâk göñlümüz ve gözümüz, diñle sözüm baña raḥm it 1992

2.2.2.4.3.Yaklaşma Hâli Eki: +a/+e

‘izzet virüpdür Hâk aña 67, kıl olduñ yaḳın bil Allāha 1533, İbn-i ‘Abbāsa ‘Alīye diñ didi 2981, didi ehl-i faḳra tīz virüñ bunu 3286, dile geldi 400, bize 44, bir yere cem‘ oldılar 961

Bunun yanında yaklaşma hâli ekleri, fiilden isim yapan –maḳ/-mek eklerine getirilerek “için” edatı şeklinde kullanılır. Metnimizde bu yapının örnekleri mevcuttur:

ḳaldurup yuḳaru ḳolın ḳalmağa 1777, dest-i şāha ḳonmağa lāyık olur 267, ḳomadı binmege ol at Aḥmedi 1143, bilürem görmege toymazsın beni 1431

2.2.2.4.4.Bulunma Hâli Eki: +da/+de

şubḥ vaḳtinde degül aḥşamda 855, kim ḳıyāmda kim ḳırā‘atda 1437, gezdüm bu fenāda 1687, aparup bir bacada ḳıldı nihān 2423, bu ḳamusın sende ḳodı 246, bunda aña ḳābiliyyet kimde-dür 1358, Muştafā devrinde Tā’ifde meger 2660

2.2.2.4.5.Ayrılma Hâli Eki: +dan/+den

belki anlardan dağı biñde birin 1349, İbn-i ‘Abbāsdan rivāyet-dür 1272, hem işāret oldı ol cānāndan 3098, ger dilersiz bulasız oddan necāt 278, kimse ölümden kaçıp kurtulmadı 3166, nefs-i Cehli kııl igen senden ırak 761, hükmi anuñ yayıla ilden ile 1043, şūretā ger mīve ağaçdan biter 52

2.2.2.4.6.Eşitlik Hâli Eki: +ca/+ce, +cek

adımca 83, ağca 2334, anca 2791, ardınca 110, bunca 550, kuşca 3221, ma‘şūmca 3261, ‘ādetince 2443, bilesince 862, tizcek 2840

2.2.2.4.7.Vasıta Hâli Ekleri

+la/+le, +ıla/+ile, /+yıla/+yile

ğam u zār iderken ol ‘avratla er 2236, kıldı Ādemle müzeyyen ‘ālemi 286, kim cevāhirle muraşşa‘-dur ‘azīm 1282, kabrine girdi ‘Alī ‘Abbās-ıla 3373, arpa etmek-ile karnı toymadı 823, sen dağı ol kamçıyla beni ur 2863, oğlanı sūñüyile urdı la‘in 2089

+(ı)n/+(i)n

ansızın durman dağı bu yirde men 2051, nān-ıdı öz gevherin ol şeksüzün 2462

2.2.2.4.8.Yön Gösterme Ekleri

+ra/+re

içre 83, şöñra 53, taşra 1066, üzre 1455

+aru/+erü

içerüye 2938, ilerü 524, yukaru 325

Metnimizde ayrıca Eski Türkçeden itibaren gördüğümüz +karu ekine de rastlamaktayız. Fakat metnimizde /k/ sesinin sızıcılaşması sonucu ek +haru şeklindedir:

taşharu 1666

2.2.2.5.Soru Eki

+mı/+mi

Dönemin özelliği olarak soru ekinin ünlüsü metnimizde düz şekliyle görülmektedir:

pîr misin yoksa cüvân 1666, görine mi 342, toğrı mı 614, ol mısın 2691, var mı-dur 3134

2.2.3.Sıfatlar

2.2.3.1.Niteleme Sıfatları

yeşil bergi 2334, aq kuş 355, ‘ālī maḳām 1944, ‘azīm ev-dür 1228, orta boylu 647, gökçek āvāzı 3413, gözde eşinden 3239, ulu minber 1232, gürbüz er 2081, güzel ādem 1134, igen kara-dur 785, kara bağrum 2122, key katı 584, körpe kuzı 3086, gül yüzlü 2814, dertlü gönüllere 63, devletlü babam 3149, gizlü mekrini 1890

2.2.3.2.Belirtme Sıfatları

2.2.3.2.1.Sayı Sıfatları

on sekiz biñ ‘ālemüñ 50, on dürlü 203, iki omuzı 448, üç kişi 1874, üç yüz altmış burcı 1338, yüz kişi 2643, yüz biñ kamer 333, yigirmi kerre 2875, yedi gün 488, şeş cihāt 107

2.2.3.2.2.İşaret Sıfatları

bu dil 742, bu sözi 900, ol İlāh 12, ol kişinüñ 299, o dem 594, o gice 1080, işbu işi 1054, işbu hāl-ıla 133, şol düşünde 522, şol ma‘şūmları 3247

2.2.3.2.3.Soru Sıfatları

kanķı tağda 607, kanķı kabri 1651

2.2.3.2.4.Belirsizlik Sıfatları

birkaç kuyu 585, birkaç gün 591, her kıışşadan 739, her hüner 1859, nice ayluk 147, niçe sultānlar 3408, küllī tenüm 3148, kamu dertlere 871, kamu ‘ālemde 1853, kamu ‘āşıklarun 3420, cümle günāh 5, cümle ‘ālem 1212

2.2.4.Zamirler

2.2.4.1.Şahıs Zamirleri

Teklik I. Şahıs Zamiri: ben, men

ne sebep oldı bugün ben miskine 146, söyledüm ben daħı ‘öşr-i ‘āşirīn 1349, dutğıl anı kim saña ben söylerem 1861, saña imān götürem ol demde ben 1981, bu işüñde key begendüm ben seni 2533, kıluram senden temennā ben za‘if 3264

“Teklik I. şahıs zamiri Türkçede başlangıçta da bugünkü gibi ben idi. Fakat daha, Eski Türkçenin başlarında iken uzak benzeşme ile bu zamirin men şekli de ortaya çıkmıştır.” (Ergin, 2012: 265)

Metnimizde de yukarıda yer alan açıklamaya dair örnekler mevcuttur:

men daḥı dartam oña karşı kılıç 1774, didi Aḥmed men yine virdüm nişān 1969, ger bu işde māt idersem anı men 2311, ger men andan işideydüm bu sözi 2778

Teklik II. Şahıs Zamiri: sen

çünkü konduñ sen daḥı bu ḥāna pes 121, t̄āye olğıl sen hemān cānım aña 529, sen ḥabībimsin hem anuñ ber-güzīn 1990, didi ana baña destūr eyle sen 2047, dile sen Ḥaḥ didi ‘ izzet eyleyem 3195

Teklik III. Şahıs Zamiri ol, o

kimse andan toğmadı ol kimseden 15, hem çinī pūlāddan ol dönmez-idi 813, benem ol kim saña göndürdüm kitāb 1404, her taraḑdan çoḡ ‘ acāyib gördi ol 1482, Tañrı bir diyüp ḥāçı ma‘ zūl ide ol 2674

Teklik III. şahıs o zamiriyle ilgili örnekleri “Şahız Zamirlerinin Çekimi” bahsinde yer vereceğiz.

Çokluk I. Şahıs Zamiri: biz

dostumuzdur ‘ ālem içre biz anı kılduḡ güzīn 82, biz idelim merḥabā ile kıyām 359, ger biz anı koyavuz el‘ ān gide 624, biz t̄ururken ululuḡ degmez saña 1049, senden anı dileriz biz yā Mu‘ īn 3432

Çokluk II. Şahıs Zamiri: siz

gel bizümle siz dağı luṭf işleñiz 554, ḥūn u nā-ḥaḳ itdüñüz yitmez mi siz 1914, siz uşağa bakmaḳ olmaya revā 2211, hīç dermān idemezsiz aña siz 2887, diyelüm siz dağı diñleñ ba‘ zını 2992

Çokluk III. Şahıs Zamiri: olar

ka‘ beye vardı olar iki bile 2574

2.2.4.1.1.Şahıs Zamirlerinin Çekimi

İlgi Hāli:

yüzüme baḳdı benüm ‘āḳıl gibi 454, sen benim ṭāyem olursın vālidem 507, armağanuñ ḥāzır olmuşdur senüñ 1454, yine senüñ gördüğüñdür göresin 1506, dā’imā zıkrın anuñ iḳṣār ider 6, ümmetinden ḳıl bizi anuñ didi 60, putlarımızı bizüm bāṭıl ḳıla 1043, var bizüm evde bir key ulu ṭaş 2715, sevgüsini anlaruñ devlet bilüñ 3034, anlaruñ dīni ola dirhemleri 3039

Yükleme Hāli:

yesün içsün hem dağı görsün beni 145, aldı beni ḳanadına açdı per 1317, yine ādem ḳıla ol Ḳādir meni 2004, bunda niçün göndürüpdür seni Ḥaḳ 1500, seni tesbīḥ iden diller ḥaḳḳıçün 3450, kā’ināt içre anı ḳıldı güzīn 45, Vā‘ ızüñ miḳdārı yoḳdur kim anı şerḥ eyleye 90, dinmedükce ol bizi ḳorḳar şanur 1056, tā ki ṭaşdıḳ eyleyesin sen bizi 1810, oldı kim ayruḳ göremeyim sizi 2987, elüñile ḳabre ḳoduñ anları 467, her niçe gezdi oları bulmadı 2208

Yaklaşma Hāli:

baña ıṣmarladı ol Ḥaḳ ḥazreti 1478, anı dapşurduñ bu dem çün sen baña 2058, didi ma‘ lūm it maña ol kārṽān 2672, didi n'oldı saña digil ey cemel 860, bu işāret ḥōş beşāretdür saña 925, niçe mu‘ciz ‘āḳıl aña ḳıldı ṭaña 1854, heybet-ile aña bir kez görünür 3162, çün naḳar ḳıldı oña ol ḥōş beyān 586, men dağı dartam oña ḳarşu ḳılıç

1774, şimdi bir iş dağı vâcib var bize 44, ara yerden toğdı bize mā'ide 237, size bu hālet ne-dür idüñ beyān 1897, didi Aḥmed size niçe dimişem 3029, kabz iderdi nūr-ı Aḥmed anlara 215, ḥazretüme anlara yol eyledüm 1470

Bulunma Hāli:

bāri didüm çünkü yok bende 'amel 152, lā-cerem öz şüretin bende görer 2023, ya' ni kim bu kamusın sende kodı 246, aduñ ümmet ümmet işi sende yok 463, bunda eken anda biçer az u bol 114, gözgü jeng olsa görünmez anda şey' 342, naql kılduğ bizde ol yola gidüp 1020

Ayrılma Hāli:

her biri benden aña kıldı gile 867, dileyüp benden şefā' at kılasın 3320, dār-ı ḥulda girmeye senden öñe destürü yok 1523, işbudur senden murādum ey Ğanī 1849, irişür kalmışlara andan meded 14, ırte boğazlañ döküñ andan kanı 869, bizden aña irürgil yüz biñ selām virgil 1259, didi sizden kanķıñuz-dur Muştafā 1961, belki anlardan dağı biñde birin 1349, gayrı ümmet girmeye anlardan öñ 3326

Vasıta Hāli:

cennete benümle gire her biri 1071, kanda olursañ senüñle Ḥaḳ bile 1555, Ḥaḳ senüñle küfr evin kıldı hebā 1823, tā gönüller ḥavzı anuñla tola 185, dār-ı 'uqbāda anuñla seyr kııl 1717, gel bizümle siz dağı luṭf işleñiz 554, beni anlaruñla toprakda kosun 3197, anlaruñla ne kim oldısa kelām 3284

2.2.4.1.2.Şahıs Zamirlerinin Edatlara Bağlanması

benümçün 2144, senüñçün 350, anuñçün 61, bizümçün 2265, anlaruñçün 830, benden soñra 3118, andan soñra 868

2.2.4.1.3.Şahıs Zamirlerinin Yapım Eki Alması

añsuzdan 2466, ancılayın 1883, sencileyin 3079, sensiz 3081

2.2.4.2.İşaret Zamirleri

Metnimizde işaret zamirlerinin çekime girmemiş olduğu örnekler sınırlıdır:

didiler yā Rab bu kimdür kim bile yazduñ adın 81, bu oldı temennā 398, şol ki zāhirde olupdur müntehī 768

Çekime girmiş örnekleri ise aşağıda verilmiştir:

bir ekinlik-dür didi buña resül 114, kodı didi saña devlet bil bunı 287, yalunuz kıram buları ser-be-ser 2075, ev kiçidür muña ādem şıgar az 2197, olmaya ‘ālemde mundan bül-‘ aceb 2577, Haq te‘ālā şunu kim virdi aña 663, şunda kim vardur başiret gevheri 96, ‘aşıkuñ göñli anuñla zindedür 1574

2.2.4.3.Dönüştülük Zamirleri

kendünüñdür kürsi gör ki kaçdı ne 1293, kendüñi bırakma olmaz teşvişe 3082, şoyunuban havza urur kendüzin 508, kendüzinden giçer eflāk-ı burūc 1594, yahşılardan kendüzüñi kılma dür 1950, dürlü gam fikr-ile dolmuş özüme 2108, nice çäreñ var özüñe eyle sen 2051, özünü ol emre kim me’mür ide 2470

2.2.4.4.Belirsizlik Zamirleri

ba‘zı: diyelüm ba‘zısını diñleñ anuñ 3036

ba‘zısı çün girü dönüp geldiler 2494

biri, birisi: ol dem aşhābuñ biri oldı revān 2071

birisinden dağı envārıñ Hakīm 205

cümle: enbiyā cümlesi Haqdan diledi 60

	cümlesinden birisi bir kıubbedür 1483
çokları:	çokları bu dünyalık şüm eyledi 1723
	çokları bu emri ser-gerdān ider 2228
ğayrı:	ol Hudādan ğayrısın bir yaña koñ 3330
her biri:	her birimüze velī var bir maķām 1305
	her birin bir hıl‘ ate kııldı cedīr 1426
	her birisi bir dürlü bār eyleye 2537
her ki, her kim:	cān u dilden her ki muķtārı sever 101
	her ki suçın bilüp istiĝfār ide 483
	kim toĝarsa her kimüñ oĝlı yaķın 492
	her kimüñ rûhına nūr-ı Aķmedi 795
ķamu:	yer ü gök ehli ķamusı ol gice 316
	cenneti ol ķamudan öñdin alur 2165
	ol gürühda eylegil ķamumızı 2169
kimi	kimi bunlaruñ oķur dā’im ķunūt 1438
	kimi pervāne kimi şem‘ olalar 166
	kimileriñ bir pūla muķtāc ider 21
kimesne, kimsene:	‘aşķıla olan kimesne mübtelā 1074
	olmaĝıl meşĝül kimesne zenbine 3246
	bilmeye ehlinden özge kimsene 1613
kimse:	nice şūfdur kimse bilmez resmini 456

şoĥbetinde kimse hîç toymaz idi 657

nesne: nesne gelmez çün elümden n'ideyüm 438

zîra kim her nesneye var ıudreti 27

nice: niceler ol dem müsülmân oldılar 748

nicesi şabr ide anlar bu işe 3225

2.2.4.5.Soru Zamirleri

kim: bu vücûdı ‘ âleme kim kıldı cûd 217

kim gümân eylerse anda yok imân 2152

ne: işbu dünyâ ĥaĥķına ne söyledüñ 115

di ne kılduñ sen daĥı insân-iken 912

ķanı: ķanı atañ ķanı anañ oĥlanuñ 466

ķanı bunuñ gibi ķanda müşterî 1011

ķanda: oĥlumı isteyü ķanda gideyüm 438

ķanda olsa ol sözinden şerm-sâr 2401

ķandan: fikr kıl ķandan belürdi bunca levn 28

ķandan oldu söyle bu zaĥmet saña 1812

2.2.4.6.Baĥlama Zamirleri

kim: söyle kim ol nûra noĥşân gelmedi 201

Fâţıma didi yine kim ey kışı 3137

ki: söyledi ol dem ki yā ḥayrū'l-enām 2595

didi geldüm ki ziyâret eyleyem 3189

2.2.5.Zarflar

2.2.5.1.Tarz/Hâl Zarfları

arķun arķun: arķun arķun tūt beni kıyma bugün 3219

bellü: dīnūñe girür degülem bellü bil 689

bir: emr kıldı gözgüye bir baķ didi 233

bir bir: Ḥālīkuñ emrin aña bir bir digil 1737

birden: durdı ol dem ağlayup birden meger 2123

bölük bölük: cennet içinde bölük bölük olur 1492

böyle: Muştafa böyle buyurmuşdur anı 1462

niçe mu‘ciz böyle gösterdi resül 2646

döge döge: yere döge döge deldi ol başı 901

döne döne: döne döne dürlü miḥnetler çeker 3254

egri: toğrı yolu koyup egri gidesin 3010

epsem: bir burāķ ot otlamaz epsem tırur 1091

eyle: eyle çaldı cânı derdinden katı 2092

eyle efġān eyledi ol dil-figār 2116

ġam-ġīn: şöyle ġam-ġīn yürür iken nā-gehān 514

hırāmān:	kim hırāmān yürür idi sağ u sol 565
ķabķara:	nā-gehān yandı kül oldu ķabķara 631
nā-gāh:	ķalvetine girdi nā-gāh bir zārīf 954
nā-gehān:	nā-gehān ağızuma irdi bir ķadeķ 1397
	anda Beytu'llāha vardum nā-gehān 1681
nā-gehānī:	ev divārı nā-gehānī yarılup 348
	nā-gehānī zāhir oldu evde nūr 1122
pāre pāre:	pāre pāre kıldı başını hemān 903
revānī:	var revānī anı dīne ündegil 1737
ser-tā-ķadem:	ditredi cismüm benüm ser-tā-ķadem 1333
şöyle:	şöyle bil kim bunda zıkr olan kelām 98
toĝru:	Muştafā maĝbūb-ı Hāķdur toĝru baķ 920
yok yere:	sen seni yok yere borclu eyledüñ 2921

2.2.5.2.Zaman Zarfları

altı aydan şoñra:	altı aydan şoñra ol oldu şehīd 1943
andan şoñra:	daĝı andan şoñra diyem kalanın 868
bugün:	ne sebeb oldu bugün ben miskine 146
	‘ömr ü mālı sen ĝanīmet bil bugün 1719
bu gice:	kim bu gice içre ol şāĝib-‘alem 321
dā’im:	dūr ide dā’im seni Hāķdan diler 762

	leyki dā'im ḥaḳḳa tatar yüzini 992
dā'imā:	dā'imā hem aşlına mā'il olur 1186
	zıkr-i Ḥaḳḳı dā'imā söyleyesin 1561
dem-be-dem:	dem-be-dem artardı ḥüsn-i behceti 643
dün gece:	dün gece oğlına hemān kıldı nidā 1860
dün ü gün:	luṭfila söylersin aña dün ü gün 1055
evvel, evvel āḥir:	didi evvel bunı öldürüñ hemīn 629
	didi ol kim evvel aluñ pālanın 868
	evvel āḥir bil ki bu-dur himmetüm 3193
gice gündüz:	māh u sāl u gice gündüz tā kıyām 70
hemān:	gelüben gider qarār itmez hemān 108
	Muṣṭafāyı gördi ol ḥatun hemān 514
hemīn:	geldi bir aḳ kuş kanadıyla hemīn 355
henüz:	bundan öñdin daḡı toğmadın henüz 460
her müdām:	nūr-ı Aḥmed dost dilinden her müdām 288
imdi:	diñle imdi söze āḡāz idelüm 183
	gelüñ imdi 'āşıkān ey 'āşıkān 1026
irte:	irte boğazlañ döküñ andan kanı 869
	oldı irte nūra ḡarḳ oldı cihān 1618
o dem:	pes o dem gösterdi bir kabri hemān 1652
	mu'ciz-ile o dem oldı āşikār 2010

ol gice:	Hak te‘ālā ol gice emr eyledi 308
	didi Hak Cebrā’ile ol gice tur 1086
ol zamān:	geldi bir ün heybetile ol zamān 319
	ıdiler kandılar andan ol zamān 807
şoñra:	şoñra bundan gör neler kopa neler 253
	şoñra yapıdı yine Rūmuñ kāfiri 409
şubḥ u şām:	şubḥ u şām aḡlardı karnumda müdām 461
	cümle ‘ālem zıkr iderse şubḥ u şām 517
şimdi:	n'olısar maqşūd-ı ḡālūñ şimdi bil 2379
	hem menüm virgil murādum şimdi sen 2636
şimden girü:	degdi şimden girü bu hızm̄et saña 1316
	gel berü şimden girü destūr-dur 1512
tarfetü'l-‘ayn:	tarfetü'l-‘ayn içre yine murtaẓā 1475
üç gün:	tā ki üç gün bir münādī yürüdi 2848
yarın:	ḡam yeme yarın ḡıṭāb eyle puta 959
	yine yarın cem‘ oluban geldiler 961

2.2.5.3.Yer-Yön Zarfları

berü:	gel berü ey ‘āşıḡān-ı Muştafa 639
	gel berü ‘āşıḡ-ısañ ey ‘aşḡ eri
girü:	vir girü cānın bularuñ ey Kerīm 2255

	yitmişiken girü virdi gevheri 2468
içerü:	zārılık geldi kapudan i�erü 857
	i�erü girdi didi y� Mu�ta�� 2851
i�re:	cennet i�re h�r-ı ‘ ayna hem cem�l 36
	dostumuzdur ‘ �lem i�re biz anı kıldı� g�z�n 82
iler�:	pes iler� varuban ol n�k-n�m 524
	p��v� ol ba�na bundan iler� 1298
�ar�u:	beni da�ı �ar�u bin�p gezesin 1147
	�ar�u vardı i�id�p p�r � c�v�n 2104
�aru:	b��-ı na�list�n �aru yer itdiler 2429
	Mekke �aru kıldı yal�uz ol sefer 2667
�a�ra:	�a�ra ba�arsa hem�n s�‘ at yanar 1439
	emr-i H��dan �a�ra hi� yol bulmadı 3166
y��aru:	g�z�m a�dum ��nki ba�dum y��aru 325
	�aldurup y��aru k�l�n �alma�a 1777

2.2.5.4.Miktar Zarfları

bir kez:	gevh�re bir kez na�ar eyledi H�� 202
be-g�yet:	laf�ı h�b-ıdı be-g�yet s�z�n�� 648
	key be��yet g�k�ek idi ol p�ser 2044
�ok:	y�z�mi s�rd�m yere �ok a�ladum 437

böyle deyü çok tazarru^c kıldılar 556

igen: zahmetüm bugün igen artuğdurur 2950

key: cān u gönülden bu yolda key dürüş 269

key şafā kılub sivindi cānı hōş 509

2.2.5.5.Soru Zarfları

nice: oğlağı gör nice öldürdi dedem 2223

nicedür di baña ol eşkālünü 2297

niçün: sen niçün bu miskine zulm eyledün 876

bunda niçün göndürüpdür seni Hāk 1500

nişe: toğru söyleyün nişe öldi cüvān 1913

bu maḥallde nişe ağlarsın digil 2217

2.2.6.Edatlar

2.2.6.1.Ünlem Edatları

āferīn: hem mübārek başına urdı sa^c ādet āferīn 80

āh: kız anı tıydı ki āh eyleşdiler 2781

āh u vāh: kim güler kim ağlar işi āh u vāy 109

āh u vāhıla dönüp getdi Bilāl 2952

ḥāşā: zerrece ḥāşā gele senden ḥaṭā 2899

vāy u vāy: ümmet işin kılmazısañ vāy u vāy 986

2.2.6.2.Seslenme Edatları

a:	aña didi ‘ avratı bir gün a yār 2804
dirīgā:	didi ey derdā dirīgā n'ideyüm 604
	didi gördüm ey dirīgā çok ziyān 2680
ey:	gelmişidi ol demde bile ey aḥı 442
	bilmedim ne kişilerdir ey ana 601
eyā:	Cebra ’ıl didi eyā zayf-ı Aḥad 1303
	didiler şaddaḵ eyā ḥayre'l-beşer 2155
yā:	ol ḥabībūñ ḥürmetine yā Raḥīm 276
	yā Muḥammed seni ḵanda bulayum 606

2.2.6.3.Cevap-Ret Edatları

ve's-selām:	zıkr ü tesbīḥ eş-şalātu ve's-selām 317

2.2.6.4.Soru Edatları

mı/mi:	ḵabı ile hīḵ yumurṭa uḵa mı 263
	ḵoz ḵabına şıḡa mı hergiz cebel 1418
	didi kāfir sen mi dirsın kim resūl 1970
	böyle mi emr itdi bunlara İlāh 3127

2.2.6.5.Gösterme Edatları

tā:	virüñüz tā dolanayım ben aña 1684
	kimse anı açabilmez tā ebed 1703
	tā resüle tīg ura ol bī- edeb 1776
uş:	uş irişdi leşker-ile şādumān 2104
	virdüm uş yolına varum giderem 3107

2.2.6.6.Kuvvetlendirme Edatları

da/de:	ben de seni şād kıldum bī-melāl 151
	sen de bundan şoñra insān olduñ uş 273
	pes Enūşe vardı andan da gidüp 291
dañı:	diyelüm siz dañı diñleñ ba‘ zını 2992
	zālimüñ odı seni dañı yaķar 3019

2.2.6.7.Bağlama Edatları

ancaķ:	bil hūner ancaķ degül söz işide 707
	ancaķ dilerem ümmetümi baña bağışla 849
bāri:	bāri didüm çünki yok bende ‘amel 152
	gelüñ imdi bāri ķandı açalum 1016
çü:	Beyt-i Ma‘ mūrı çü gördi Muşţafā 1269

	geçdi mihrāba çü oldı muḳtedā 2955
çün:	çün muḥayyer oldı şehnāz eyleye 1395
	tutma şek çün mu ^c cizātuñ kānidür 1615
çünki:	çünki ḳonduñ sen daḥı bu ḥāna pes 121
	ḥamle ḳıldı çünki ol mel ^c ün aña 630
çünkim:	bu sözi işitdi çünkim ol yigid 1709
	ṣāha çünkim irdi fermān-ı Hudā 1860
daḥı:	daḥı ırmaḳlar deñizler ḳıldı cüş 401
ger:	ḥaṣre dek ger söylenürse bu kelām 277
gerçi:	didi gerçi yoḳ gümān sensin resül 1978
	didi gerçi düşdi şuya ol güher 2436
hem, hem daḥı:	derdile hem zārıla ḳaldum enīn 436
	ṭop u hem çevgān senüñdür bu gice 1198
	her birisi hem daḥı dört yārınuñ 71
ile:	^c āṣıḳ ile ma ^c şūḳ adı añıla 192
	Cebra ’ıl ile melekler geldügin 3283
illā:	key gözet illā ki anı sağ u şol 580
ki:	bir metā ^c al ki vaṭanda giçe ol 123
	didi ki ey ^c ālim ü ^c ilme'l-yaḳīn 1661
kim:	diñle kim oldı ḥikāyet nicesi 307
	diledüm kim elüme alam görem 431

lîk:	yaşıl tâcî lîk tönî aķ 2136
meger:	hem daķı varıdı ejderhâ meger 587
	toĝdı ol kıız bir ķarı kişi meger 1816
pes:	pes didi Būcehle ol demde resûl 2314
	pes tırup ol demde getürdi imān 2696
	pes didi kim iķerü gel yā melek 3172
şanki:	şimdi şanki cānuma cānsın hemān 700
	açdı perrin şanki ķuş oldu uçar 1149
	şehr içi yanmışdı şanki nārıla 3063
tā ki:	evvelinden tā ki olinca tamām 98
	ķudretüm yetdükce tā ki söyledüm 160
u,ü:	cem [‘] olalum cümle [‘] ām u hāşıla 3
	bilesin maţlûb u hem tālîb nedür 104
	Kısr ü Ƙayşerden alan pāc u ħarāc 364
	maĝrib ü maşrıķda göründi [‘] ayān 831
ve:	açĝıl ey Ħaķ ĝöñlümüz ve ĝözümüz 343
	[‘] āciz oldu ceddi ve [‘] ammūları 496
velî:	söylesem olur velî terk-i edeb 1616
velîkin:	çaĝıran kimdür velîkin bilmedi 3141
vü:	vaz [‘] olmazıdı yeryüzine Ka [‘] be vü Minā 378
	cümle dertlüye şefî [‘] vü hem tábîb 984

yā:	toğrı mı didügi oğlum yā yalan 614
	kim ki bunı bağlaya yā yem vire 891
ya'ni:	ya'ni yakın ol dahı yakın baña 1370
	mekr idüben ya'ni gavgā başdılar 1888
ya'ni kim:	Muṣṭafāyı ya'ni kim kıılır taleb 675
zīra:	zīra soñra oğul oldı ādeme 53
	zīra va' de kılmışdum ben saña 3321
zīra kim:	zīra kim her nesneye var kudreti 27

2.2.6.8.Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları

hem...hem:	Sāma hem Erfehşede hem Gābire 295
ne...ne:	ne muṭavvel ne müdevver çehresi 650
	kıaldum anda ne melek var ne felek 1376
yā...yāhū:	yā ḥadıṣ var yāhū Qur'ān āyeti 226

2.2.6.9.Çekim Edatları

bile:	tā bizimle bile şahrāya vara 555
	cennete benümile bile gire 891
birle:	ḳavl-i Allāh birle 'āmilsin bugün 874

	yine himmet birle söze gūş idüñ 1004
dek:	sīnesinden sürresine dek yakīn 652
	tā şuña dek ola bir gün fetḥ-i bāb 1190
diyü:	bu ne ḥālet diyü kıldılar taña 2134
	beg buyurdı diyü atlar koşalar 3050
gibi:	katı yaydan oğ gibi uçdı gider 1317
	kuş gibi indi yire binmiş burāk 2136
göre:	aña göre tā yarağūñ kılasın 105
	ḳudretine göre būnyād eyledi 196
içün, çün:	‘āşiler içün yaraqlanmış bular 1497
	da‘ vet içün gidesin bu dem aña 1736
	gör ki Şābūr ol vaşıyyet-çün n’ider 1868
ile:	söze bismi’llāh ile başlayalum 1
	sen şavaşdıñ kimse ile di baña 1065
ilen:	girdi dīne şıdḳ idüp ihlāş ilen 2156
ḳadar:	bu maḥalde bu ḳadar te’vīlümüz 1192
	her birinde mevḳūfuñ biñ yıl ḳadar 1463
ḳarşu:	beni daḥı ḳarşu binüp gezesin 1147
öñdin:	cenneti ol ḳamudan öñdin alur 2165
	bir nefes öñdin ve soñ gelmez ecel 3084
şoñra:	hem namāzdan şoñra kıldı ḥōş du‘ ā 1269

	leyki benden şöra hālũñüz n'ola 3118
üzre:	yazmamışdı dahı levh üzre kalem 188
	ķavl-i Ķudsũñ üzre olğıl müstaķim 1174
yaña:	ķapudan yaña hemān ķaçdı gider 691
	hazret-i Ħaķdan yaña tıtdı yüzın 3233

2.2.7.Fiiller

2.2.7.1.Şahıs Ekleri

Türkçede üç tip şahıs eki bulunmaktadır. Metnimizde kullanımları şu şekildedir:

2.2.7.1.1.Şahıs Zamiri Kökenli Şahıs Ekleri

Şahıs zamiri kökenli şahıs ekleri, öğrenilen geçmiş zaman, olumlu ve olumsuz geniş zaman ve gelecek zaman çekimlerinin I. ve II. şahıslarıyla, istek kipinin teklik II., çokluk I. ve II. şahıslarında yer almaktadır.

Teklik I. Şahıs Eki: -am/-em, -ım/-im

görürem 1102, öldürürem 2422, tıruram 1102, dögem 877, terkin urısaram 1103

Teklik II. Şahıs Eki: -sın/-sin, -sen

bilesin 104, düzesin 1147, kalasın 2795, söyledürsin 745, getürmişsen 2628

Çokluk I. Şahıs Eki: -uz/-üz, -vuz/-vüz

uymazuz 1937, dirüz 485, bilevüz 239, cānumuz virevüz 1639

Çokluk II. Şahıs: -sız/-siz

dilersiz 278, bulasız 662, bühtān idesiz 1914

2.2.7.1.2.İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri

İyelik eki kökenli şahıs ekleri, görülen geçmiş zaman ve şart kipinin I. ve II. şahıslarıyla, çokluk II. şahsında ve istek kipinin teklik I. şahsında yer almaktadır.

Teklik I. Şahıs Eki: -m

görsem 1403, ısmarladım 3119, söyledüm 160, yüzümü sürdüm 437

Teklik II. Şahıs Eki: -ñ

aldaduñ 2321, bırakduñ 3225, sögduñ 2919, yüklendüñ 1537, baksañ 2146, gelseñ 2179

Çokluk II. Şahıs Eki: -ñuz/-ñüz

irdüñüz 320

2.2.7.1.3.Emir Kipinde Kullanılan Şahıs Ekleri:

“Emir ekleri aslında şekil ekleridir. Yalnız, emirde her şahsın ayrı bir şekil eki olduğu için o şekil ekleri aynı zamanda şahıs da ifade eder.” (Ergin, 2012:288)
Sözü edilen bu bahsi emir kipi başlığı altında inceleyeceğiz.

2.2.7.2.Şekil ve Zaman (Kip) Ekleri

2.2.7.2.1.Bildirme/Haber Kipi Ekleri

2.2.7.2.1.1.Görülen Geçmiş Zaman Kipi: -dı/-di, -du/-dü

Metnimizde bu kipin ünlüsü genel itibariyle III. şahıslarda düz, diğer şahıslarda yuvarlaktır. Fakat diğer şahıslarda da ekin düz ünlülü şekline rastlamaktayız:

Teklik I. Şahıs: -dım/-dim, -dum/-düm

girdim 117, şataşdım 605, aldum 164, çıkıdum 2233, bol eyledüm 325, göndürdüm 1404

Teklik II. Şahıs: -dıñ/-diñ, -duñ/-düñ

zebün kıldıñ 3219, şavaşdıñ 1065, bulduñ 356, urduñ 2862, kesb eyledüñ 2996, öldüñ 1674

Teklik III. Şahıs: -dı/-di

ağladı 888, kaldı 597, karşıladı 511, ditredi 1333, eridi 1100

Çokluk I. Şahıs: -duķ/-dük

bağışladıķ 1247, beyān kılduķ 1001, yanduķ 3094, cürm eyledük 3427

Çokluk II. Şahıs: -duñuz/-düñüz

tutduñuz 2997, irdüñüz 320

Çokluk III. Şahıs: -dılar/-diler

açdılar 2893, ağdurdılar 2868, kıandılar 749, kesdiler 1888, yetdiler 543, yetürdiler 3089

2.2.7.2.1.2.Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi

Metnimizde öğrenilen geçmiş zaman kipi ekleri –mış/-miş, -updur/-üpdür yapıları ile karşılanır.

-mış/-miş:

Eski Türkçe devrinden beri düz ünlülü karşımıza çıkan bu kip metnimizde de çoğunlukla düz şekliyle karşımıza çıkmakta ve az da olsa uyuma giren örnekleri de vardır:

yavı kılmışam 421, dimişem 3029, sivmişem 571, güzîn olmuşsin 1990, bağlamış 2225, düşmüşdür 2988, geymiş 3127, bulmuşuz 1246, bildürmüşüz 1898, öldürmüşüz 1898, söylemişlerdir 3236, şarmışlar 456, oturmuş 1874, bî-hisâb olmuş 2658

-updur/-üpdür⁹:

-p zarf fiil eki ile -durur yardımcı fiilinin birleşmesiyle ortaya çıkan ekin metnimizde az da olsa örnekleri görülür.

kalupdur 34, güş-vâr kılupdur 87, müntehî olupdur 768, gelüpdür 1261, göndürüpdür 350

2.2.7.2.1.3.Geniş Zaman Kipi: -r, -ar/-er, -ur/-ür

Teklik I. Şahıs: -ram/-rem, -aram/-erem, -uram/-ürem

oğuram 2170, direm 861, gözlerem 3078, korçaram 667, şataram 2684, umaram 3192, gezerem 2000, severem 914, dapşururam 2416, naşîhat kıluram 581, öldürürem 2422

Teklik II. Şahıs: -rsin/-rsin, -arsin/-ersin, -ursin/-ürsin

ağlarsın 2217, istersin 1905, söylersin 1048, uyarsın 2456, çekersin 2940, inilersin 1094, bulursın 2339, şanursın 1056, bilürsin 571, söyledürsin 745

Teklik III. Şahıs: -r, -ar/-er, -ur/-ür

ister 573, kor 776, kopar 1183, şıgar 2197, biter 52, döger 863, barınur 1576, şanur 1056, semridür 712, yedürür 266

Çokluk I.Şahıs: -ruz/-rüz, -uruz/-ürüz

dirüz 485, esirgerüz 1050, i' tirâf kıluruz 3453, bilürüz 3427, uymazuz 1937

Çokluk II. Şahıs: -rsız/-rsız, -ursız/-ürsüz, -arsız/-ersiz

⁹ Ek hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Ergin(2012) *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım, s.301

dilersiz 278, şığışursız 2198

Çokluk III. Şahıs: -rlar/-rler, -arlar/-erler, -urlar/-ürler

dirler 1375, añarlar 898, çıkarlar 558, çekerler 3247, ayırurlar 575, dartışurlar 2514, gelürleriken 500, öldürürlerse 1069

2.2.7.2.1.4.Şimdiki Zaman Kipi

Metnimizde bu kip maқта¹⁰ ekiyle karşılanmaktadır ve tek örneği bulunmaktadır:

dilleri İncıl oқumaқта revān 1287

2.2.7.2.1.5.Gelecek Zaman Kipi: -ısar/-iser

Teklik I. Şahıs: -ısaram/-iserem

terkin urısaram 1103

Teklik II. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Teklik III. Şahıs: -ısar/-iser

bozısar 625, kıpısar 1830, tılısar 322, yanııardur 1678, düziser 625, geçiser 3080, içiser 1495

Çokluk I. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk II. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk III. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

¹⁰ Ek hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Korkmaz (2009) *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK yay. Ankara, s.621
http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20%TURK%20DILI/hatice_sahin_turkcede_zaman_belirleyicileri_ki_p_ve_zaman_ekleri_uyumu.pdf (09.12.2014)

2.2.7.2.2.Tasarlama/Dilek Kipleri

2.2.7.2.2.1.Emir Kipi

Emir kipleri her şahıs için farklı farklı eklerle çekimlenmiştir:

Teklik I. Şahıs: -ayın/-eyin, -ayım/-eyim, -ayum/-eyüm

haber ideyin 2572, açayım 2890, yanayım 1301, çekeyim 3230, getüreyim 2058, bulayum 606, varayum 871, bineyüm 1148, gezdüreyüm 2789

Teklik II. Şahıs: -Ø, -ğıl/-gil¹¹

al 123, iriş 269, koy 2587, yum 1308, bağışlağıl 2168, şorgıl 858, toylağıl 1642, düzgıl 472, göstürgıl 1808, irürgıl 1259

Teklik III. Şahıs: -sın/-sin, -sun/-sün

dañlasın 1997, uyansın 570, ağlasun 2817, dutuşsun 2825, unutsun 2822, varsun 580, bilinsün 103, dilesün 1089, içsün 145, sürsün 1367

Çokluk I. Şahıs: -alım/-elim, -alum/-elüm

varalım 607, görelim 607, öldürelim 623, kılalum 2224, varalum 778, yanalum 2830, bilelüm 2224, girelüm 2938, içelüm 2818

Çokluk II. Şahıs: -ñ, -iñ/-iñ, -uñ/-üñ, -ñız/-ñız, -uñuz/-üñüz

boğazlañ 869, diñ 1414, koñ 869, kılıñ 3372, biliñ 552, baķuñ 2989, ķanuñ 2198, öğrenüñ 3005, virüñ 3286, buluñuz 1621, şāhid oluñuz 1249, bildürüñüz 2553

Çokluk III. Şahıs: -sunlar/-sünler

figān ķılsunlar 2824, ķamd u şenā eylesünler 309, görsünler 3088

¹¹ Ek hakkında ayrıntılı bilgi bk. Ahmet Caferoğlu (1971). "Türkçemizdeki –Gıl Ve –Gil Emir Eki", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-10.
<http://www.tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/pdf/2009BAHAR/08.sarkaya%20mahmut.%20145-157.pdf> (09.12.2014)

2.2.7.2.2.2.Şart Kipi

Teklik I. Şahıs: -sam/-sem

görsem 1403, ölsem 2084

Teklik II. Şahıs: -sañ/-señ

bağsañ 2146, kılsañ 1786, itmez olsañ 2587, uysañ 2764, diseñ 942, vaşiiyet eyleseñ 1864

Teklik III. Şahıs: -sa/-se

ayrılrsa 1263, bulsa 2174, diri kılsa 2632, dise 5, görse 1672, sevse 6

Çokluk I. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk II. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk III. Şahıs: -salar/-seler

diseler 2647

2.2.7.2.2.3.İstek Kipi

Teklik I. Şahıs: -am/-em

itgil anı nezr ayıdam saña ben 2333, putuñ içine girem ben söyleyem 960, Hâk didi taşları altun eyleyem 826, döğüben tā ben kılam andan taña 2628

Teklik II. Şahıs: -asın/-esin

anı tüt tā bulasın dārū's-selām 2033, ger dilersin olasın ehl-i imān 2655, cānuña nefis ağusın kıt idesin 1536, ümmetüme baña ikrām idesin 1442

Teklik III. Şahıs: -a/-e

şem‘ ola pervâne yanmağa gele 192, meger ol Hâkdan bize ire ‘atâ 481, tâ du‘âdan dirile bu sūsmār 1979, tâ imāmet ide aşhāba gide 2949

Çokluk I. Şahıs: -avuz/-evüz

şükrini ni‘ metlerinüñ bilevüz 239, ne yüziyle varavuz ol hāzrete 990, tâ imānıla virevüz cānumuz 1639, pes gerek-dür secde-i şükr idevüz 275

Çokluk II. Şahıs: -asız/-esiz

ger dilersiz bulasız oddan necāt 662, daḥı tırup aña bühtān idesiz 1914

Çokluk III. Şahıs: -alar/-eler

her gün anı gice gündüz kıllalar 1461, eyü tınların yabānda giyeler 3044, bileler kim ‘āleme başar kadem 313, er kişiye beñzedeler başların 3043

2.2.7.2.2.4. Gereklilik Kipi

Metnimizde gereklilik kipini karşılayabilecek bir ek yoktur. Gereklilik anlamı –maḡ/-mek gerek, -sa/-se gerek ve lazım yapılarıyla belirtilmiştir:

didi olmaz ḥaḡḡını alsam gerek 878, ölümi kişi yakın bilmek gerek 2839, nice ceng itmek gerek çār eyledi 2063, ḡalmamış lāzım gerekdür ol gide 1708

2.2.7.3. Soru Eki

ḡoz ḡabına şıḡa mı herḡiz cebel 1418, ḡūn u nā-ḡaḡ itdünüz yıtmez mi siz 1914, Hāḡ didi bilmez mi ol in‘ āmumı 2213

2.2.7.4. Sıfat-Fiil Ekleri

-an/-en:

yoluña ağan revān kanlarıçün 1632, zulmet içinde bulunan çeşme-i āb-ı hayāt 1218, tırnağıla çalınan çalguları 3046, döndi didi ey beni tutan kişi 696, okuyana diñleyene yazana 1643, ‘aşkuña kan yaş döken gözleriçün 3421

-duķ/-dük:

didi ‘ilmile hikmetdür yidüğüñ 445, geldüğüm vaktin yanuña ey melih 699, n'ola kim görsem cemālin didüğüñ 1403, ol gicede söyledügi söziçün 998, tır didügi yerde sen de ol muķim 1174, niçeler yüzi kara kopduğı dem 801

Metnimizde çok olmamakla birlikte ek ünlüsünün düzleştüğü örnekler de yer almaktadır:

görüben işitdigini naķl ider 318

-mış/-miş:

banılmış cāmeler 1497, tutmuş olsañ 1718, bilmiş ol 1959, ölmüş oğlanlarını 2275

-acaķ/-ecek:

kimse bulmazsın şaracaķ yāreñi 684, eglenecek yer degüldür bu vaţan 909

-malu/-melü (ol-)

virmelü oldı bahāsın soñra ol 2685

-r, -ar/-er:

Hāķķa yarar iş işleñ tırmadın 3004, emmedi ger emer olursa senüñ 528

-ası/-esi:

yüzi yoķdur dergāhuña varası 3460

-maz/-mez:

ķılmaz olsañ sen anı oluram az 2419, ger bu rāzı itmez olsañ beyān 2303, bir oñulmaz derde düşdim ey dirīg 605, hem yaramaz işde ‘ömr itmeñ telef 3003

2.2.7.5.Zarf-Fiil Ekleri

-a/-e:

döge döge 901, açabilmez 2651

-alı/-eli

yaradılalı cihān gelmiş degül 352, oldu size geleli bu meh-liķā 553

-u/-ü:

oğlumı isteyü kıanda gideyüm 438, biz yetīm diyü esirgerüz seni 1050, er ü ‘avrat ulu kııçı ağlayu 3064

-up/-üp:

göz açup yummaķdan daķı tizerek 2839, her kıışinüñ çalıķup cem‘ itdügin 468, birbirini kıırup ideler ğazā 3052, öldürüp dir görmek āsāndur saña 2130, yaķşısın sevüp yamanın kıılma red 2281, yükledüp on deve yüki sīm ü zer 2100, eli şuyından döküp kıurı kıuyı 808

-uban/-üben:

bozuban tedbīrini bağlar elin 3155, yine yarın cem‘ oluban geldiler 961, yire düşdi uğunuban ol zamān 2115, yunuban bu şudan iç kıana kıana 506, derilüben Cum‘ aya varanları 1251, geyüben kıırķa ‘aşā almışdı 2689, yügürüben her yaña kııldum taleb 1902

-ubanı/-übeni:

oğul oğul diyübeni dögünür 3163

-madan/-meden:

bāliğ olmaz kimse olmadan velī 478, ‘āşıķ oldu görmeden bu kıulağum 1100

-madın/-medin:

Hak buyurmadın bular iş işlemez 3129, bundan öñdin dahı toğmadın henüz 460,
‘ākıla dünyā çevürmedin kafa 3165, yazıcılar defterini türmedin 3202

-ıcağız/-icegiz:

kar gibi yağıcağız gökden kitāb 3314

-ınca/-ince:

ben ol aqçanuñ bulınca dek yerin 3288, kópınca tā kıyāmet şallī ‘alā-Muhammed
1265, ‘ilmi öğren öğrenince kıl ‘amel 733, muntazır olur irişince şühüd 1185

-ıcağ/-icek:

‘āciz ü hayrān kalıcağ her biri 3315, kabrimüzden turıcağ yevmü'n-nüşür 3436,
yaticañ hem gevdesine yer yeri 825, gidicek kıds ehline ulaşasın 2506, dünya göğine
inicek Cebra ’ıl 819

-dığınca/-diğince:

olduğınca zağmeti anuñ eşed 3278

-duğça/-dükçe:

pes bu ‘ālem tā ki tutduğça nizām 43, zağmeti varduğça arta başladı 2947, diledükçe
Hakdan ol hayrū'l-beşer 1466, kıdretüm yetdükçe tā ki söyledüm 160

-duğda/-dükde:

anı gördükde resül ol dem hazīn 1893

-geç:

daşra çılgıgeç didi ol ehl-i gümān 2705, munı dıgeç yire döndi ol resül 2637, bunı
işitgeç resül-i kār-dān 2204, anda yitgeç ol deve kıldı figān 1895

-ken:

dili söylerken virürken fırsat el 152, otururken Muştafa yerinde hōş 1121, ğam u zār
iderken ol ‘avratla er 2236, yitmiş-iken girü virdi gevheri 2468

2.2.7.6.Birleşik Fiiller

2.2.7.6.1.Birinci Unsuru İsim Olan Birleşik Fiiller

eyle- yardımcı fiiliyle kurulan birleşik fiiller:

ism-i pākin pāk olur zıkr eyleyen 10, nice eylük eyledüm bilmemişem 147, Hāk te‘ālā ol gice emr eyledi 308, varlığı terk eyle ola fetḥ-i bāb 770, rāviler şöyle rivāyet eylemiş 1231, didi şabr eyle yığılsun merdümān 1647, kız anı tıydu ki āh eyleşdiler 2781

it- yardımcı fiiliyle kurulan birleşik fiiller:

gelüben gider qarār itmez hemān 108, başuban mühr itdi Tañrı ḥāşına 448, ḥāl bilenleri saña var ḥāldaş it 476, ittifāk itdi kamu ehl-i şalīb 1038, ellerüm sağ it du‘ā birle hemān 1785, didi ki qavl itmişem tañla virem 2702

kıl- yardımcı fiiliyle kurulan birleşik fiiller:

da‘vi kılmak dilile āsān olur 7, nice biñ yıl terbiyet kıldı aña 197, saña anuñçün naşīḥat kıluram 581, himmetiyle mu‘cizāta gūş kıl 739, cehd kıl olmaya fevt ol beş vaḳit 1467, şart kıldı çün anuñla ol ‘azīz 1798

ol- yardımcı fiiliyle kurulan birleşik fiiller:

‘āleme mağrūr olup gülen kişi 112, şöyle kim tar oldı ‘ālem başuma 135, şanasın bī-‘aql u bī-cān olmuşam 324, şerḥ olunmaz vaşf-ı Aḥmed ey hümām 517, nā-gehān yandı kül oldı qabqara 631, dertlü oldum baña dermān eylegil 701, bilmedi ki tuş olupdı miḥnete 897, biñ kıyāmet ola bu olmaz tamām 1032

2.2.7.6.2.Birinci Unsuru Fiil Olan Birleşik Fiiller

2.2.7.6.2.1.Yeterlilik Fiili:

kimse anı açabilmez tâ ebed 1703, nūr-ı şem‘a doyamaz çeşm-i huffâş 1415, ditredi
tutamadı nâzik teni 3062

2.2.7.6.2.2.Süreklilik Fiili:

görünigele cemāl-i Muştafâ 170, şıdķıla gel bu tarīķi bilegör 757, cehd kııl ‘ilmile
hılme iregör 1584

2.2.8.İsim Fiil/Ek Fiil

Bu fiil isimlere geldiğinde onları eylem yapısı kazandırırken fiillere de
gelerek birleşik zamanlı yapıların oluşmasını sağlar.

2.2.8.1.İsimlerde i- Fiili

2.2.8.1.1.Geniş Zaman Kipi

Teklik I. Şahıs: -am/-em

ben güvâham şek degül Hâķ birdurur 1676, ol zamāndan beri müştâķam saña 2357,
yazuğam mālumu görüñ merdümān 1683, geldi dir ki söz benümdür Hâķ benem 962,
kibr baña yaraşur kim ekberem 1453, fazlı ile enbiyāya serverem 1968

Teklik II. Şahıs: -sın/-sin

şimdi şanki cānuma cānsın hemān 700, nişe düşmānsın aña ey bī-haber 1966, kim
kādīm ü Lem-yezelsin Lā-yezāl 33, çünkü ‘ācizsin bu ‘ucbuñ di neden 736, yerde
gökde çünkü sensin reh-nümā 1208, sen kiçisin öldürür bu gürbüz er 2081

Teklik III. Şahıs: durur, -dur/-dür

ādemüñ naķşını oldurur yazan 29, Beyt-i Ma‘mūr budurur ey muḥterem 1206, her ne kim vardur bu ‘ālemde eṣer 49, bir ḳatı ṭaṣdur velīkin yā fetā 1169, bir ekinlikdür didi buña resūl 114, çün senüñ degül nedür bu derd-i ser 470

Bunun yanında ek ünlüsünün düzleşerek uyuma girdiğini de görmekteyiz:

maṣlaḥatdır didi varsun yā oğul 580, hem rivāyetdir ‘Alīden bu ḥaber 646

Çokluk I. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk II. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

Çokluk III. Şahıs: Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

2.2.8.1.2. Görülen Geçmiş Zaman Kipi

ṭayy-ı arz olur gibi-y-di her zamān 653, balçığ-ıdı yolda düşdüm ṭayanub 866, ol Muḥammed Muṣṭafā ḳanda-y-ıdı 1023, gözleri gāyet siyāh idi ve hem 649, key beğāyet gökçek idi ol püser 2044, orta boylu idi yüzi ağ idi 647, yolda idüm ağır-ıdı hem yüküm 865

2.2.8.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi

çünkü bildüñ evvel aṣluñ ne-y-imiş 223, bundan imiş añladı bu ḥikmeti 1752, ol Muḥammed ki didiler bu-y-ımış 1757, ḳoy yamanı hem yaman-ımış ṣaḳın 1951, ne yaman nā-dān-ımışsın bī-ḥaber 2676

2.2.8.1.4. Şart Kipi

cān u dilden var-ısa ‘aşḳuñ senüñ 640, emrüne maḥḳūm-ısa vaḥy u melek 2519, ‘āḳıl-ısañ eldeyiken iḥtiyār 472, gel berü ‘āṣıḳ-ısañ ey ‘aşḳ eri 1532, yerine yetür ne ise Ḥaḳ dilek 3172, ümmet-ıseñ ḳurı yere urma lāf 910

2.2.8.2.Çekimli Fiillerde i- Fiili

2.2.8.2.1.Hikāye Birleşik Zaman

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikāyesi:

ķılıcı şınmış-ıdı bir ġāzinũñ 811, Muřtafā böyle ķılıñ dimiş-ıdı 3372, her ne kim ķazanmıř-ıdum nĩk ü bed 1693, ayaġın şu iġre ķoymıřdı yaķın 1744, ‘ibret olmışdı cemĩ‘ e ‘l-‘ āleme 3397

Geniş Zamanın Hikāyesi:

aġlar-ıdı āh idüp dīn serveri 1083, her ķademde alur-ıdum menzili 1373, ġölgesi dūřmez-ıdı yeryüzine 818, dürlü rāzı söyler-ıdı ol hümām 288, řöyle kim řaşı delerdi heybeti 3138, anı söylerdi řuyūr u hem vuġūř 401

İstek Kipinin Hikāyesi:

her ķoyun kim otlayaydı ol otı 584, ger men andan işide-y-düm bu sözi 2778, öleyidük görmeyeydük ey ġanĩ 3092, ma‘ şiyet yoķ kim irişeydi ‘ iķāb 3248

2.2.8.2.2.Rivāyet Birleşik Zaman

Geniş Zamanın Rivāyeti:

benüm āġam buña ġıřm eyler-ımiş 1755, ol dir-ımiş ben resülem bĩ-ġümām 1963

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivāyeti:

kim senũñ oġlanlaruñ ölmış-ımiş 2245

2.2.8.2.3.şart Birleşik Çekimi

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı:

añladuñ-ısa sözüñ ma' nāsın 738 her ne kim kesb itdise anda bulur 794, her kime Hakkā yönüldise kazā 2276

Geniş Zamanın Şartı:

girmezem dinüñe ger ölür-isem 746, sever-iseñ ol Hakkı göster güvāh 8, ger deperseñ getürem aña imān 2308, her kişi ne işler-ise hayr u şer 1945

2.2.8.3.İsim Fiilinin Olumsuz Şekli

İsim fiilinin olumsuz şekli degül edatı ile yapılır:

şubh vaktinde degül aḥşamda 855, Muṣṭafā didi revā degül saña 1775, şek degül tañla anuñla kopasın 2477, ger işüñ cāzū degül kılam yaḳın 2530

2.2.8.4.İsim Fiilinin Zarf-Fiil Şekli

İsim fiilinin zarf-fiil şekli –ken ekiyle yapılır.

-ken Ekinin İsimlerde Kullanılışı:

uyanukken nice işitse hemān 816, gör deveyi n'eyledi ḥayvān-iken 912, diri iken n'eyledüñ bu dünyada 1674

-ken Ekinin Çekimli Fiillerle Kullanılışı:

ḥissile bend eyleyüp binmiş-iken 1560, atalar öñinde segirdür-iken 3161, dili söylerken virürken fırsat el 152, gam u zār iderken ol 'avratla er 2236, göz görürken şöyle girdiler ḳana 601

2.2.9.Yabancı Unsurlar

2.2.9.1.Arapça Unsurlar

2.2.9.1.1.Başa Gelenler

bit-: -ile, ederek manasına gelip, eklendiği –şemsiye harfleriyle başlayan- kelimeleri zarf yapar.

bi't-tamām 500

ilā: ...ye, ... ye kadar, ... dek, ...

ilā yevmü'n-nüşūr 3345

lā: Olumsuzluk edatıdır.

lā-cerem 1945, lā-naẓīr 505, Lā-yezāl 33

zī: “Sahip” manasında kelimelerin başlarına getirilerek birleşikler yapar.

zī-beşāret 1150, zī-ḥayā 2876

zū: “Sahip” manasında kelimelerin başlarına getirilerek birleşikler yapar.

zū-fünūn 1993, Zū'l-celāl 40

2.2.9.1.2.Sona Gelenler

-āt: Arapçada cemi edatıdır.

semāwāt 83, mu‘cizāt 549, cihāt 747, ḥubūbāt 544

-ī: Nispet, sahiplik bildirir.

İlāhī 91

in: Çokluk bildirir.

tābi' in 77, mürselin 3416

-iyyet: Nispet bildirir.

terbiyet 197, kı̄abiliyyet 1358

-ün: Çokluk bildirir.

rāci' ün 3379

2.2.9.2.Farsça Unsurlar

2.2.9.2.1.Başa Gelenler

bā: ile, ...li.

bā-şafā 582, bā-şitāb 1827

-be-: Kelimelere-e halini verir.

dem-be-dem 643, ser-be-ser 1649

ber-: Üzere.

ber-güzin 1731

bī-: Olumsuzluk ifade eder.

bī- edeb 1776, bī-gümān 18, bī-ḥaber 1814

eyā: Nidā edatıdır.

eyā ḥayre'l-enām 1310

ez-: “den, dan” manasına gelir.

ez-cümle 382

hem-: “-dak, -deş, -i bir” anlamını verir.

hem-nişîn 9

nā-: Olumsuzluk ifade eder.

nā-gehān 1397, nā-tüvān 1681

pād-: “Büyük, ulu” anlamına gelir.

pādişāh 12

pür-: “Dolu” anlamını vererek birleşik kelimeler oluşturur.

pür-nūr 57, pür-şafā 592

ser-: “Baş, başkan” anlamlarına gelerek birleşik kelimeler oluşturur.

ser-āgāz 183, ser-ḥad 1314

-tā-: “Kadar, dek, değin” anlamına gelir.

ser-tā-ḳadem 1333

2.2.9.2.2.Sona Gelenler

-ān: Çokluk bildirir.

‘āşīḳān 1589, yārān 2198

-āver: Getiren, taşıyan anlamını verir.

peygamber 1821

-bān: bağ-bān 1745

-dār: ḥaber-dār 916

-gāh: der-gāh 1917, seyr-gāh 3069, menzil-gāh 3395

-gār, -kār: ṭaleb-kār 395, perverdigār 497

-gîn: ğam-gîn 514

-nāk: ğam-nāk 950

-mend: behremend 374

-sitān: gülsitān 169, şekker-sitān 3115

-vār: şems-vār 515, berķ-vār 536

-zār: gül-zār 372, lāle-zār 1741

2.3. Atasözleri ve Deyimler

Metnimizde atasözleri ve deyimler bolca yer almaktadır. Bu durum anlatımın daha da derinleşip güçlenmesini sağlar.

2.3.1. Atasözleri

Şüretā ger mīve ağaçdan biter

Ma' nide ağaç yemişden kök tutar (52)

Her ne ķorsañ anı ķaynadur ķazan

Қабда her ne olsa ol-durur sızan (982)

‘ Aşķ-ıla olan kimesne mübtelā

‘ Ādet ol-dur dā'imā çeker belā (1074)

Didi ol rūz-ı kıyāmet olıcaķ

Her kişi itdügi işi bulıcaķ (2993)

Anı yaķan od seni daķı yaķar

Zālim olan kişiden irer zarar (3011)

Cān bedenden ayrılır müşkil olur

Zaḥmeti ve miḥneti çeken bilür (3187)

Gördiler bunuñ-ıla olur degül

Ağlamağ-ıla giden gelür degül (3363)

2.3.2.Deyimler

abdest yenilemek:

Didi kim şabr eyle bir dem yā aḥı

Āb-destüm yeñileyim bir daḥı (1127)

aklını başına toplamak:

Açdı ağzını Ebū Cehl-i le'īm

Didi ' aḥluñ başuña dir yā yetīm (1047)

şaşırmak, canı çıkmak:

Şaşdı ' aḥlum ditredi küllī tenüm

Şöyle ḥavf itdüm çıkar şandum canum (3148)

göz açıp yumuncaya, menzil almak:

Şāḥib-ile ḥulḳ-ıla söyler dili

Göz açıp yummuşca alur menzili (1137)

beli bükülmek:

Fāṭıma çünki bu sözi diñledi

Bili büküldi hem-ān-dem iñledi (3076)

belli bilmek:

Çünki gördüñ toğdı ol ferzend-i dil

Sen dahı bir dahı toğduñ bellü bil (276)

can almak:

Analaruñ sevgülü oğlanların

Ꞑucağından çeker alur cānların (3179)

bel bağlamak:

Dünyaya bil bağlayan hayvān olur

Şanma kim hayvān-şıfat insān olur (119)

zahmet çekmek:

Ꞑatı zahmet çekdi ol dem ol ulu

Ehl-i beytine baꞑuban didi şu (3214)

yürek dağlamak:

Zāri zārī ağladı āh eyledi

Nār-ı ‘ aşꞑ-ıla yüregın dāğladı (2810)

dile gelmek, konuşmak:

Ꞑaş [u] ağaç dile geldi söyledi

Muştafāyı her biri medḥ eyledi (400)

dilleri tutulmak:

Ꞑutıla dilleri söylemez ola

Göñli içinde eger tevbe kıla (3203)

el birliğı etmek:

Ꞑaşd kıldı ḥaꞑ çirāğını bular

El bir itdiler ki söyündüreler (1039)

epsem durmak:

Cebra 'il çün cennete vardı girür
 Bir burāk ot otlamaz epsem turur (1091)

gam yemek:

Ġam yeme bugün yarın içün Vā' iz-i Ümmī
 Qat' itme recāñı (850)

karşı gelmek, karşılamak:

Cümle gökler ehli karşı geldiler
 Żayf-ı rabbü'l- 'ālemīn-dir bildiler (1196)

akla gelmek, hatırlamak:

Yāduma geldi ḥadīs-i Muşafā
 Ol eşerden derdüme irdi şifā (140)

gönül almak:

Kimi dögdüñ kimi sögdüñ zulm-ıla
 Bāri soñra almaduñ göñlin ala (2919)

harap etmek, yıkmak:

Servi boyları büküp kıılır kemān
 Hāk-ıla yek-sān ider virmez amān (3158)

ibret almak:

Tā ki bundan 'ibret ala her kişi
 Anuñ-içün kıldı Aḥmed bu işi (2929)

and içmek:

And içdi anuñ alnına Tāhā deyü ol Hāk

Teşbîh idüb anı (838)

imana gelmek:

Ƙorƙudan ol dem getürdiler imān

Oldı hem ‘Ummār mü ’min ol zamān (2098)

hayrette kalmak, parmak ısırarak:

Ʀaşları atdı elinden ol la‘ın

Ƙaldı hayretde ısırdı barmağın (744)

kan yaş dökmek:

Şol rızāñıçün dinen sözleriçün

‘Aşƙuña ƙan yaş döken gözleriçün (3421)

kanı kaynamak, yüreği titremek:

İleri vardum ve gördüm oğlanum

Yüregüm ditredi ƙaynadı ƙanum (428)

sefer kılmak:

Aradan ğayb oldı çünki ol ƙamer

Ya‘ni kim ol ‘āleme ƙıla sefer (3348)

yüz sürmek:

Diledüm kim elüme alam görem

Hem mübārek yüzine yüzüm sürem (431)

tana kalmak:

Pes ħalāyıklar o dem baƙdı aña

Bu ne ħālet diyü ƙıldılar ƣaña (2134)

şöhret tutmak:

Ṭutdı şöhret içlerinde ol ḥabīb
Cümlesinüñ derdine oldı ṭabīb (560)

iğneden ipliğe:

Tā ki yarın baña olmaya ḥicāb
İğneden iplige olıcaḳ ḥisāb (3251)

gözlerini bağlamak:

Ḳıbleleri ola hem ‘avratları
Gözlerini bağlaya şehvetleri (3040)

dilini tutmak:

Pes ‘Ömer bir kerre na‘re eyledi
Ṭut dilüñi yoḥsa yā mel‘ün didi (683)

takatı kesilmek:

Ṭāḳatum ṭāḳ oldı hem lāl oldı dil
Kendüzümü bilmezem ne ḳāl u ḳıl (1396)

murada ermek:

Hem resūline şalavāt vire ol
Cennete gire murāda ire ol (484)

merhem vurmak:

Gel berü ma‘şūḳıña ir göreyim
Yüregüñ başına merhem urayım (1110)

boş yere laf söylemek:

Muştafa ayrılığın şanma güzāf

Ümmet-iseñ qurı yere urma lāf (910)

terkin urmak:

Görmez-isem ger cemālini anuñ

Urısaram yolına terkin cānuñ (1103)

ayak basmak:

Ol gice ki seyr eyledi ol rūḥ-ı muşavver

Qudsa qadem urdı (844)

yele vermek:

Göñlüñi dā'im diler ki öldüre

Cümle a' mālūñi hem yile vire (710)

yabanda söylenmek:

Şanma bu sözi yabāndan söylenür

Qavl-i Aḥmedden beyāndan söylenür (3024)

saçı sakalı ağarmak, defteri siyah olmak:

Vaqt fevt oldu ağardı saç şaḳal

Defterüm oldu siyāh yüküm vebāl (131)

kulak tutmak:

Dut qulaḡuñ müstemi' olḡıl baña

Bir ' acāyib mu' cizāt idem saña (2746)

emek çekmek:

Key faq̄ırsin bu işe çekme emek

Bu çeriye virebilmezsin yimek (2181)

2.4.Söz Varlığı

Eski Anadolu Türkçesi devrinin son dönemlerine ait bir geçiş dönemi eseri olduğunu düşündüğümüz Mehmed b. Hamza Arab Vâiz'in Mevlid'i, dil açısından sade bir üslûbla yazılmış, kelime hazinesi bakımından zengin bir eserdir. Türk dilinin ve mevlid bağlamında Türk Edebiyatının önemli kaynaklarından biri olduğunu düşünmekteyiz. Süleyman Çelebi ve ondan sonra mevlid yazan şairler halk tarafından okunması ve rahat anlaşılması için eserin dilinin sade, anlaşılabilir ve akıcı olmasına önem vermişlerdir. Kara Vâiz'e ait olan ve incelemesini yaptığımız bu mevlid eseri de aynı özellikleri taşımaktadır. Allah'ın ve Hz. Muhammed'in vasıflarının anlatıldığı bölümlerde Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalar sıkça kullanılır. Ancak olayların anlatıldığı bölümlerde dil daha akıcı hâle gelir ve kullanılan Türkçe kelimelerin sayısı artar. Özellikle Eski Türkçeden bu yana kullanılagelen bazı kelimeler de mevlid metninde yer almaktadır: alda-, epsem, gökçek, od, şıltağ, Çalap, kamu, yarak, ulal-, uşat-, tamu, söyündür-, şorağ, kanda, yarıcı, kanğı, ul, kengel, şogul- çulga-, cılav vb.

Dizin bölümünde de görüleceği gibi mevlid metninde yer alan Türkçe ve yabancı unsurlu kelimelerin yüzdeler oranları verilmiştir. Bunun yanında dizin bölümünde 3816 madde başı vardır. Bu madde başı olarak geçen kelimelerin 1137'si (%31.6) Türkçe, 1886'sı (%48) Arapça, 624 tanesi ise Farsçadır. (%16.5) Diğer madde başları ise iki dil unsurunun birleşmesinden ortaya çıkan kelimelerdir. Arapça kelimelerin sayısal üstünlüğü bizi yanıltmamalıdır. Çünkü mevlid metninde yer alan bu kelimeler bugün dahi günlük hayatımızda var olan kelimelerdir. Bu tespit metinde yer alan Farsça kelimeler için de geçerlidir.

III.BÖLÜM

METİN

HAZĀ KĪTĀBŪ MEVLŪD-İ KARA VĀ'İZ¹²
BİSMİ'LLĀHİ'R- RAḤMĀNİ'R- RAḤİM VE BİHİ NESTE'İN¹³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Söze bismi'llāh¹⁴ ile başlatalum
İşi 'avnu'llāh ile işleyelüm¹⁵
2. Haḡḡuñ ism-i¹⁶ ḡaşıñı yād idelüm¹⁷
Bu göñül vīrānın ābād idelüm¹⁸
3. Cem' olalum¹⁹ cümle 'ām u²⁰ ḡaş-ıla
Allah Allah diyelüm ihlāş-ıla
4. Fezkürünī²¹ didi Qur'ān-ı²² mübīn
Zikr²³ idüñ²⁴ zikr ide tā²⁵ ol mu' in
5. 'Aşḡ-ıla Allāh dise bir kez lisān
Dökülür²⁶ cümle günāh mişl-i²⁷ ḡazān
6. Her neyi sevse²⁸ kişi iş'ār ider
Dā'imā²⁹ zikrin anuñ iḡsār ider
7. Da'vi kılmāḡ dil-ile āsān olur
Şādıḡ olan kişide bürhān olur

¹² Hazā Kitābū Mevlūd-ı Kara Vā'iz: Bismil'lāhi'r- raḡmāni'r- raḡim Mevlūd ü Şerif Kara Vā'iz Z / Hazā Mevlūdi'n-nebīyyi şallallahu 'aleyhi ve sellem M2

¹³ ve bihi neste'in ifadesi M2'de yoktur. / Z'de bu başlık yoktur.

¹⁴ bismi'llāh: ismu'llāh Z

¹⁵ işleyelüm: işleyelim M1

¹⁶ ism-i: ismi M1, ism ü Z

¹⁷ idelüm: idelim M1

¹⁸ idelüm: idelim M1

¹⁹ olalum: olalım: M1

²⁰ 'ām u: 'ām-i M2

²¹ fezkürünī: "Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin." Bakara suresi 152. Ayetten kısmi iktibas.

²² Qur'ān-ı: Furḡān u Z

²³ zikr: zikri M1 ve M2

²⁴ idüñ: kıluñ M1 ve M2

²⁵ Z nüshasında bu kelimedden sonra "ki" kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereḡi buraya alınmamıştır.

²⁶ dökülür: tökülür M1, dökilür Z

²⁷ mişl-i: mişli M1, mişl ü M2 ve Z

²⁸ sevse: sivse: M1

²⁹ dā'imā: dāyimā Z ve M2

8. Sever-iseñ³⁰ ol Hākı göster³¹ güvāh
Turmasun diliñ disün³² zıkr-i³³ İlāh
9. Dā'im³⁴ ol zākirler-ile hem-niş'in
Zīra lā yeşkā celīsü'z-zākirin
10. İsm-i pākin³⁵ pāk olur zıkr eyleyen
Her murāda irişür Allāh diyen
11. İsmi pāk ü zātı³⁶ pāk ef' āli pāk
Vaşfi pāk āyātı³⁷ pāk aqvāli pāk
12. Cism ü³⁸ cismānī degül-dür ol İlāh
Rūh-ı rūhānī degül-dür pādişāh³⁹
13. Bī- ğaraz hem⁴⁰ cevher oldu ol Raḥīm
Küfvi⁴¹ yok-durur Eḥad Ḥayy u ' Alīm⁴²
14. İhtiyācı yok-dur Allāhü's-şamed
İrişür ḳalmışlara andan meded
15. Kimse andan toğmadı ol kimseden
Cümle maḥlūḳatı-dur gelüp⁴³ giden
16. Sebḳat itmez zātına hergiz⁴⁴ zamān
İnmez ü ağmaz münezzeh lā-mekān
17. Eylemez idrāk⁴⁵ zātını⁴⁶ ' uḳūl
Kimse bulmadı anuñ künhine yol

³⁰ sever-iseñ: siver-iseñ M1

³¹ göster: göstür M1

³² diliñ disün: disün Z, disün dilün M2

³³ zıkr-i: zıkr ü Z

³⁴ dā'im: dāyim Z ve M2

³⁵ ism-i pākin: ism ü pāk Z, ism-i pāk-i zāt-i M2

³⁶ pāk ü zātı: pāk ü zāt ü Z, pāk zātı M2

³⁷ āyātı: āyātü Z

³⁸ cism ü: cism-i M2

³⁹ pādişāh: ol ilāh Z

⁴⁰ Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

⁴¹ küfvi: küfri M2

⁴² ' alīm: ḳadīm M1

⁴³ gelüp: gelüb M1 ve M2

⁴⁴ hergiz: hergez M1

⁴⁵ idrāk: idrāk-i M1

⁴⁶ zātını: zātına M2

18. ‘Ālim-i⁴⁷ küllī vü⁴⁸ cüz’i-dür ‘ayān
‘İlm-i vāhid⁴⁹ birle bilür bī-gümān
19. Taş içinde kırdı rızqın rüz u şeb⁵⁰
Kim yeşil yaprağı virür bī-sebeb
20. Mü’min ü tersā vü⁵¹ ger ‘abdü’ş-şalīb⁵²
Muṭbaḥ-ı ḥ ānından⁵³ alurlar naşīb
21. Kimilerin⁵⁴ bir pūla muḥtāc ider
Kiminūn⁵⁵ başına zerrīn tāt ider
22. Şunları kim red⁵⁶ eli-y-le atdı ol
Küfr ü⁵⁷ zulmet baḥrına pes batdı ol
23. Her kimi dest-i kabūli cezb⁵⁸ ider
Gözlerinden perde hīç kalmaz gider
24. Gāh⁵⁹ cemālinden götürüben niḳāb
Cān-ı⁶⁰ ‘uṣṣāka düşürür ıztırāb
25. Hem⁶¹ şecerden gāh olur kılur nidā
Gāh beşerden zāhir olur bu şadā
26. Gāh ḥacerden⁶² gösterür⁶³ ol bī-‘ilel⁶⁴
Şöyle kim lemmā tecellā li’l-cebel⁶⁵

⁴⁷ ‘ālim-i: ‘ālem ü M1, ‘ālim ü Z, ‘ālimi vü M2

⁴⁸ vü: ve M1

⁴⁹ ‘ilm-i vāhid: ‘ilm ü vāhid Z ve M2

⁵⁰ rüz u şeb: her üç nüshada “rüz-ı şeb”

⁵¹ vü: ve M1

⁵² ‘abdü’ş-şalīb: ‘abdü şalīb M1

⁵³ ḥ ānından: ḥūnında Z, ḥūnından M2

⁵⁴ kimilerin: kimisini Z ve M2

⁵⁵ kiminūn: kimisinūn Z

⁵⁶ şunları kim red: şunı ki reddi Z ve M2

⁵⁷ küfr ü: küfr-i M2

⁵⁸ cezb: cezb Z ve M2

⁵⁹ gāh: geh Z

⁶⁰ cān-ı: cānı M2

⁶¹ hem: her Z

⁶² ḥacerden: şecerden M1

⁶³ gösterür: göstürür M1

⁶⁴ bī-‘ilel: bī-‘amel M2

⁶⁵ lemmā tecellā li’l-cebel: Mūsā (A.S.), tayin ettiğimiz zamanda gelince , Rabbi onunla konuştu. Mūsā (A.S.) şöyle dedi: “Rabbim, bana (Kendini) göster, Sana bakayım.” (Allahū Tealā) : “Beni asla göremezsın. Ve fakat dağa bak! O, mekânını kararlı tutabilirse (yerinde durabilirse); o zaman sen , Beni görürsün.” buyurdu. Rabbi, dağa tecelli ettiği zaman onu paramparça etti. Mūsā (A.S.), bayılarak

27. Her işinde bî-nihāyet hikmeti
Zîra kim her nesneye var kudreti
28. Bir nazar kıl kimden oldu işbu kevn
Fıkr⁶⁶ kıl kıandan belürdi bunca⁶⁷ levn
29. ‘Ālemüñ tertibini ol-dur⁶⁸ düzen
Ādemüñ naqşını ol-durur yazan
30. Āşikāre ‘ilmine cümle guyüb
Örtülü ‘afvı-y-ıla külli⁶⁹ ‘uyüb
31. Raḥmeti bî-ḥadd u⁷⁰ fazlı bî-‘aded
İrişür ḳalmışlara andan meded
32. Cümle maḥlūḳāt anuñ ḥükminde-dür⁷¹
Yerde⁷² gökde zinde-dür ger mürde-dür⁷³

Der Tevhîd-i Ḥazret-i⁷⁴ Bārî Te‘ālā

33. Ḥamd⁷⁵ saña yaraşur ey bî-zevāl⁷⁶
Kim ḳadīm ü Lem-yezelsin Lā-yezāl
34. Fıkr ü ‘izzüñde ḳalupdur⁷⁷ ‘aḳl deng⁷⁸
Ḳudretüñ şerḥinde tükendi⁷⁹ maḳāl
35. Ādemüñ naqşını yazduñ⁸⁰ bî-ḳalem

yere düştü. Sonra ayıldığı zaman: “Sen Sübhan’sın (Seni tenzih ederim). Sana tövbe ederim. Ben mü’minlerin ilkiyim.” Dedi. A‘râf sûresi 143. Âyetten kısmî iktibas.

⁶⁶ fıkr: fikri M1 ve Z

⁶⁷ bunca: işbu Z

⁶⁸ ol-dur: ol-durur Z

⁶⁹ ‘afvı-y-ıla külli: ‘afviyle-dür M2

⁷⁰ u: ve M1 / M2’de bu kelime yoktur.

⁷¹ ḥükminde-dür: ḥamdında-dır M1 ve M2

⁷² yerde: yirde Z

⁷³ zinde-dür ger mürde-dür: mürde vü ger zinde-dir M1

⁷⁴ ḥazret-i ifadesi Z ve M2’de yoktur.

⁷⁵ ḥamd: ḥamdı M1

⁷⁶ bî-zevāl: bey-zevāl M1

⁷⁷ ḳalupdur: ḳalubdur M1, ḳalıpdur M2

⁷⁸ ‘aḳl deng: ‘aḳl ü deng Z ve M1

⁷⁹ tükendi: dükendi Z ve M2 / Z nüshasında bu kelimedden sonra “çün” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

⁸⁰ yazduñ: yazdın M1

- ‘ Ālemüñ resmini düzdüñ⁸¹ bî-melāl
36. Āsümān u encüme virdüñ ziyā
Cennet içre hūr-ı ‘ ayna⁸² hem cemāl
37. Āfitāb emrüñ-ile olur nihān
Māh-durur⁸³ hükümüñde bedr ü gāh⁸⁴ hilāl
38. Yok hālel⁸⁵ işüñde⁸⁶ hükümüñde⁸⁷ haṭā
Yok-durur şun‘ uñda hergiz⁸⁸ iḥtilāl
39. ‘ Aql u nefis⁸⁹ hükümüñe olmışdur muṭī‘
İns ü cin emrüñe kıllur imtişāl
40. Raḥm⁹⁰ kılmak cümle ‘ işyān ehline
Yaraşur iḥsānuña⁹¹ yā Zü'l-celāl⁹²
41. **Vā‘ izüñ** ‘ işyānı çok-dur raḥm⁹³ kıl
Cümle ‘ işyān ehline⁹⁴ yevme's- su ‘āl⁹⁵
42. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām⁹⁶
43. Pes bu ‘ ālem tā ki tutdukça niṣām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām⁹⁷
44. Şimdi bir iş daḥı vācib⁹⁸ var bize
İdelüm⁹⁹ daḥı anuñ¹⁰⁰ vaşfin size

⁸¹ düzdüñ: dizdiñ M1

⁸² hūr-ı‘ ayna: hūr u ‘ ayna Z

⁸³ māh-durur: şāfi-dür M1

⁸⁴ bedr ü gāh: bedrüñe M2 ve Z

⁸⁵ hālel: hılāl M2

⁸⁶ işüñde: işiñde M1

⁸⁷ hükümüñde: hükminde M1

⁸⁸ hergiz: hergez M1

⁸⁹ nefis: nefis ü M2

⁹⁰ raḥm: raḥmi M1 ve M2

⁹¹ iḥsānuña: iḥsānıña M1

⁹² zü'l-celāl: ze'l-celāl Z

⁹³ raḥm: raḥmi M1 ve M2

⁹⁴ ehline: ehl-ile Z ve M2

⁹⁵ yevme's-su ‘āl: nevme's-su ‘āl Z / 33.-41. Beyitler arası kaside nazım şekliyle yazılmıştır.

⁹⁶ biñde biri olmaya bunuñ tamām: biñ kıyāmet olsa bu olmaz tamām Z

⁹⁷ Z’de: “Ger dilersiz bulasız oddan necāt

‘ Işk-ıla derd-ile idüñ e’s-şalāt”

⁹⁸ iş daḥı vācib: vācib daḥı iş Z ve M2

⁹⁹ idelüm: idelim M1

¹⁰⁰ daḥı anuñ: anuñ daḥı Z ve M2

45. Añalum anı ki Rabbü'l-‘âlemîn
Kā’ınāt¹⁰¹ içre anı kıldı güzîn
46. Hem ḥabībüm¹⁰² didi muḥtār eyledi
Ḳamusından anı ön¹⁰³ var eyledi
47. Emr¹⁰⁴ kıldı çün ḳalem çekdi raḳam
Kendü adı-y-la adını kıldı ḳam
48. Olmasa ol olmaz-ıdı bu cihân
Yaradılmazdı¹⁰⁵ zemîn ü âsümân
49. Her ne kim var-dur bu ‘âlemde eşer
Cümlesinüñ aşlı-dur ḥayrû'l-beşer¹⁰⁶
50. Cismi-dür bu kā’ınāt¹⁰⁷ ol cānı-dur
On sekiz biñ ‘âlemüñ sultānı-dur¹⁰⁸
51. Cümle ‘âlem-dür meşelde bir şecer
Ol şecerde Muştafâ-durur¹⁰⁹ şemer
52. Şûretâ ger mîve¹¹⁰ ağaçdan biter
Ma‘ nide ağaç yemişden¹¹¹ kök tutar¹¹²
53. Muştafâ yemiş¹¹³ gibi-dür ‘âleme
Zîra şöñra¹¹⁴ oğul¹¹⁵ oldu âdeme
54. Bil ḥaḳîḳât nûr-ı Aḥmed âdemüñ¹¹⁶
Atası-dur belki cümle ‘âlemüñ

¹⁰¹ kā’ınāt: kāyināt Z ve M2

¹⁰² ḥabībüm: ḥabībim M1

¹⁰³ ön: ol M2

¹⁰⁴ emr: emri M1 ve M2

¹⁰⁵ yaradılmazdı: yadılmazdı M2

¹⁰⁶ ḥayrû'l-beşer: ḥayre'l-beşer Z

¹⁰⁷ kā’ınāt: kāyināt Z ve M2

¹⁰⁸ 50. Beyit M1 nüshasında yoktur.

¹⁰⁹ Muştafâ-durur: Muştafâdır bir M1

¹¹⁰ mîve: yemiş Z, yemiş M2

¹¹¹ yemişden: yemişden Z

¹¹² kök tutar ifadesi Z’de “kök ü ter” şeklinde yazılmıştır.

¹¹³ yemiş: yemiş Z

¹¹⁴ Z ve M2’de “şorı?” şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁵ oğul: oğıl M2

¹¹⁶ âdemüñ: âdemiñ M

55. Kā'inātuñ¹¹⁷ aşlı ol-durur 'ayān
Bu söze el-ḥalku minnī-dür beyān¹¹⁸

**Ḳale'nnebiyyü Şallallahu 'Āleyhi ve Sellem El-Ḥalku Minnī ve Ene mina'llāhi
Te'ālā' Azze ve Celle¹¹⁹**

56. Aşluñ Aḥmed nūrı-dur bildüñ yakīn
Aşluñ¹²⁰ azıtma div olma key şaşın
57. Ḥaḳḳa mā'il¹²¹ ol ki pür-nūr olasın
Dā'imā¹²² Ḥaḳ dī ki manşūr olasın
58. Bilişigör Muştafāya cān-ıla
Şer'ini tut kıl namāz erkān-ıla
59. Mürşid ü¹²³ hādī-dür Aḥmed cümleye
Nūr virür şer'ı o yoḥsul u¹²⁴ baya
60. Enbiyā cümlesi Ḥaḳdan diledi
Ümmetinden¹²⁵ kıl bizi anuñ didi
61. Zīra ol maḥbüb-ı Ḥaḳ-dur¹²⁶ bildiler
Bu temennāyı anuñ-çün kıldılar
62. Kimse anuñ irdüğine irmedi
Hiç Aḥad ol¹²⁷ gördüğini görmedi
63. Ol-durur dertlü gönüllere devā
Muḳtedā vü müctebā¹²⁸ vü murtaẓā¹²⁹
64. Ol-durur Ṭāhā vü¹³⁰ Yāsīn Ḥā vü¹³¹ Mīm

¹¹⁷ kā'inātuñ: kāyinātuñ Z ve M2

¹¹⁸ beyān: 'ayān Z

¹¹⁹ Z'de bu başlık "Ḳalennebiyyu 'Āleyhi e'ş-Şalāt u ve's-Selāmu el- Ḥalku Minnī ve Ene mina'llah" şeklindedir. Bu başlık M2'de yoktur.

¹²⁰ aşluñ: aşlıñ M

¹²¹ mā'il: mayil Z

¹²² dā'imā: dāyimā Z ve M2

¹²³ mürşid ü: mürşidi M1

¹²⁴ o yoḥsul u: yoḥsula Z ve M2

¹²⁵ ümmetinden: ümmetünden Z

¹²⁶ ḥaḳ-dur: ḥaḳ-dır M

¹²⁷ aḥad ol ifadesi M1'de siliktir.

¹²⁸ Z'de müctebā "muḥtebā" şeklinde yanlış yazılmıştır.

¹²⁹ M1'de 63. ve 64. beyitler yer değiştirmiştir.

¹³⁰ vü: ve M1

- Geldi şânında ‘alâ hulkîn¹³² ‘azîm¹³³
65. ‘Âlim ü ‘âdil ü¹³⁴ ‘âlî kân-ı cûd
Hem selimül' kalb ü¹³⁵ ol şâhib-vücûd
66. Münzir ü hâdî Şehîd ü hem hamîd
Şâkir ü meşkûr u muhtâr u¹³⁶ mecîd
67. Şöyle kim ‘ izzet virüpdür Hâk aña
Vaşf iderse cümle halk önden şoña
68. Biñde birin yazuban şerh itmeye
Ger midâd olsa deñizler yetmeye¹³⁷
69. Aḥmed ü Maḥmūd¹³⁸ Muḥammed Muştafâ
Her ki severse¹³⁹ anı bulur şafâ¹⁴⁰
70. Mâh u sâl u gice gündüz tâ kıyâm
Rûhına olsun şalât-ıla selâm¹⁴¹
71. Her birisi hem daḥı¹⁴² dört yârınıñ
Rûkni olmışdur şerî‘ at dârınıñ
72. Ol Ebûbekr-i¹⁴³ benefşe misk-bû¹⁴⁴
Hem ‘ Ömer lâle¹⁴⁵-şifat-dur ḥande-rû
73. Çün¹⁴⁶ semen ‘ Osmân ‘ Alî ḥöd yâsemen
Cümlesi ârâyış-i¹⁴⁷ şaḥn-ı çemen¹⁴⁸

¹³¹ Bu kelime M2’de yoktur.

¹³² hulkîn: hulukîn Z

¹³³ ‘alâ hulkîn ‘azîm: “Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.” Kalem sûresi 4. ayetten kısmî iktibas.

¹³⁴ ü: ve M1 / bu kelime M2’de yoktur.

¹³⁵ kalb ü: kalb-i M1 ve M2

¹³⁶ muhtâr u: muhtâr-ı M2

¹³⁷ yetmeye: yitmeye Z

¹³⁸ Maḥmūd: Maḥmūd u Z

¹³⁹ severse: siverse M1

¹⁴⁰ şafâ: rızâ Z

¹⁴¹ şalâtıla selâm: şalâtü ve's-selâm Z, şalavâtü's-selâm M2

¹⁴² Bu kelime M1’de bir önceki kelime ile yer değiştirmiştir.

¹⁴³ Ebûbekr-i: Ebûbekr ü Z, Ebûbekri M1

¹⁴⁴ misk-bû ifadesi Z ve M2’de misk ü bû, M1’de misk-i bû şeklindedir.

¹⁴⁵ lâle: lâ(?) Z

¹⁴⁶ çün: çü M2

¹⁴⁷ cümlesi ârâyış-i: cümlesi ârâyış ü Z, cümlesini ârâyış M2

¹⁴⁸ şaḥn-ı çemen: şaḥn ü çemen M1 ve Z

74. Hem iki ğonca¹⁴⁹ Hüseynile Hasan¹⁵⁰
Hüsn içinde mihr ü mäh u¹⁵¹ pençe-zen
75. Her biri kâmil mükemmel fi'l-^c ulüm
Dîn göğinde hem¹⁵² bular-dur¹⁵³ ke'n-nücüm
76. Kankısına tâbi^c olursa kişi
Bil hidâyet irişür¹⁵⁴ oñar işi

Kâle'nnebiyyü 'Aleyhi's-selâm Aşhâbî Ke'n-Nücümü¹⁵⁵ İktedeytüm İhtedeytüm¹⁵⁶

77. Cümle aşhâb-ıla âl ü tâbi^c in¹⁵⁷
Rıdvānu'llāhi¹⁵⁸ 'aleyhim ecma^c in
78. Cümlesinüñ rûhına bî-ḥad dūrüd
Viribisün gice gündüz ol Vedūd¹⁵⁹

Der Medḥ-i¹⁶⁰ Seyyidü'l¹⁶¹-Mürselin ve Ḥāteme'n-Nebiyyin

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

79. Zî-nebiyy ü¹⁶² muhterem ki geldi¹⁶³ rabbü'l¹⁶⁴-^c âlemîn
Seyyid-i evlād-ı Âdem fahr-ı cem^c ü'l- mürselin¹⁶⁵

¹⁴⁹ ğonca: konca M2

¹⁵⁰ Hüseynile Hasan: Hasan ile Hüseyn M1

¹⁵¹ mihr ü mäh u: mihr ü māha Z, mihr-i māha M2

¹⁵² Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

¹⁵³ bular-dur: bular M2

¹⁵⁴ irişür: irişüp Z ve M2

¹⁵⁵ aşhâbî ke'n-nücümü: bî-eyyihüm Z

¹⁵⁶ Bu başlık M2'de yoktur.

¹⁵⁷ âl ü tâbi^c in: âl ü ve't-tâbi^c in M2

¹⁵⁸ Z nüshasında bu kelimedden sonra “te'ālā” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

¹⁵⁹ 78. beyit M2'de yoktur.

¹⁶⁰ der medḥ-i: medḥ-i M2

¹⁶¹ seyyidü'l: seyyide'l: M1 ve Z

¹⁶² zî-nebiyy ü: zî-nebiyyi Z

¹⁶³ ki geldi: kayıldı(?) Z ve M2

¹⁶⁴ rabbü'l: rabbi'l M2

¹⁶⁵ cem^c ü'l- mürselin: cemi^c u'l-mürselin Z ve M2 / 79-91. Beyitler arası kaside nazım şekliyle yazılmıştır.

80. Ҳил¹⁶⁶ at-ı levlākı¹⁶⁶ aña geydürüp¹⁶⁷ ikrām-ıla
Hem mübārek başına¹⁶⁸ urdı sa¹⁶⁸ ādet āferīn
81. Görđi ¹⁶⁹arş ehli yazılmış adı¹⁶⁹ Allāh ad-ıla
Didiler yā Rab bu kim-dür kim bile yazduñ¹⁷⁰ adın
82. Ҳālīk-ı ¹⁷¹izzetden irişdi nidā¹⁷¹ anlara kim
Dostumuz-dur¹⁷² ¹⁷³ālem içre biz¹⁷³ anı¹⁷⁴ kılduğ¹⁷⁵ güzīn
83. Bir dem içre ¹⁷⁶arş u¹⁷⁶ kürsi Һōş temāšā eyledi
Bir adımca gelmedi aña semāvāt u¹⁷⁷ zemīn
84. Mehbiṭ-i¹⁷⁸ āyāt-ı¹⁷⁹ raḥmet-dür¹⁸⁰ vücdı cūd-ıla
Menba¹⁷⁸ -ı yenbū¹⁷⁸ -ı Һikmet merbaṭ-ı Һablū'l-metīn
85. Ҳüsrev-i¹⁸¹ iklīm-i¹⁸² imān kāşif-i¹⁸³ sırru'l-Һüdā
Noḳta-ı sırr-ı¹⁸⁴ İlāhī merkez-i pergār-ı dīn¹⁸⁵
86. Һüccet-i¹⁸⁶ āyāt-ı kübrā¹⁸⁷ hem yene¹⁸⁸ rāyāt-ı Һaḳ¹⁸⁹
Hem-demi Şiddīk-i Ekber reh-beri¹⁹⁰ Rūḫū'l- emīn
87. ¹⁹¹Arş anuñ¹⁹¹ na¹⁹¹ lini gūşına kılupdur¹⁹² gūş-vār¹⁹³

¹⁶⁶ levlākı: levlāk Z ve M2

¹⁶⁷ geydürüp: geydürüb M1 ve M2

¹⁶⁸ başına: yüzine M2

¹⁶⁹ adı: aduñ Z

¹⁷⁰ yazduñ: yazdıñ M1

¹⁷¹ nidā: Һitāb Z ve M2

¹⁷² dostumuz-dur: dostım-dur M1

¹⁷³ biz: ben M1

¹⁷⁴ Bu kelime M2'de yoktur.

¹⁷⁵ kılduğ: kıldum M1

¹⁷⁶ ¹⁷⁶arş u: ¹⁷⁶arşı M1

¹⁷⁷ semāvāt u: semāvāt-i M2

¹⁷⁸ mehbiṭ-i: mehbāt-ı M1, mehbātı Z

¹⁷⁹ āyāt-ı: āyāt u Z

¹⁸⁰ raḥmet-dür: raḥmet-dir M1

¹⁸¹ Һüsrev-i: Һusrevi M1, M2 ve Z

¹⁸² iklīm-i: iklīm ü Z

¹⁸³ kāşif-i: kāşif ü M2, kāşifi Z

¹⁸⁴ sırr-ı: sırrı Z, M1 ve M2

¹⁸⁵ merkez-i per-gār-ı dīn: merkezi per-gār u dīn Z

¹⁸⁶ Һüccet-i: Һücceti M2 ve Z

¹⁸⁷ āyāt-ı kübrā: āyāt u kübrā Z, āyāt-ı kibriyāyı M2

¹⁸⁸ “hem yene” ifadesi Z ve M2'de yoktur.

¹⁸⁹ rāyāt-ı Һaḳ: rāyāt u Һaḳ Z, rāyān-ı Һaḳ M2

¹⁹⁰ Şiddīk-i Ekber reh-beri: Şiddīk-i Ekber hem-rehi M2, Şiddīk ü Ekber hem-rehi Z

¹⁹¹ anuñ: anı M2 ve Z

¹⁹² kılupdur: kıldı Z ve M2

Na^ç lini¹⁹⁴ tozını sürme gözlerine hür-ı^ç in¹⁹⁵

88. Ol mükerremdi zevāyā-yı ^ç ademde-y-ken bu kevn¹⁹⁶
Ol nebī-y-idi¹⁹⁷ ki Ādem yatur-ıdı¹⁹⁸ mā^ç u tīn¹⁹⁹
89. Bende-dür bād-ı²⁰⁰ şabā hem hāk-ı pāyine anuñ
Çākeri-dür²⁰¹ āsitānı tozınuñ mā^ç -i ma^ç in²⁰²
90. Vā^ç izūñ miqdārı yok-dur²⁰³ kim anı şerh²⁰⁴ eyleye
Leyki kendü lutf-ıla medh eyler ol dil²⁰⁵ sözlerin
91. Yā İlāhī²⁰⁶ kıl hidāyet eyle tevfiķūñ²⁰⁷ refiķ
Tā olavuz bunda anda anuñ-ıla²⁰⁸ hem-nişin

fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

92. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunda tamām²⁰⁹
93. Pes bu ^ç ālem tā ki tutdukça²¹⁰ nızām
Diyelüm hōş e'ş-şalātu ve's-selām
94. Diñle ey ğavvāş-ı baħr-ı²¹¹ ma^ç nevī
Tā²¹² ola pür bu dürden²¹³ ma^ç nī evi²¹⁴

¹⁹³ gūş-vār: gūş M2

¹⁹⁴ na^ç lini: na^ç l-i Z

¹⁹⁵ hür-ı^ç in: hür u^ç ayn M2 ve Z

¹⁹⁶ bu kevn: bugün Z

¹⁹⁷ nebī-y-idi: nebī idi M1

¹⁹⁸ yatur-ıdı: yatur idi M1

¹⁹⁹ 88.-93.beyitler arası M2'de yoktur.

²⁰⁰ bād-ı: bādı Z

²⁰¹ çākeri-dür: çāker-idi M1

²⁰² mā-i ma^ç in: mā ü mu^ç in Z

²⁰³ yok-dur: yok-dır M1

²⁰⁴ şerh: medh Z

²⁰⁵ kendü lutf-ıla medh eyler ol dil: diler medh ide anuñ-ıla bu Z

²⁰⁶ ilāhī: İleyhi Z

²⁰⁷ tevfiķūñ: tevfiķiñ M1

²⁰⁸ anuñ-ıla: āli-y-le Z

²⁰⁹ Bu vasita beyti Z'de yoktur.

M2'de : “Ger dilersiz bulasız oddan necāt

^ç Işķ-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt”

²¹⁰ tutdukça: dutdukça Z

²¹¹ ğavvāş-ı baħr-ı: ğavvā baħrı M2

²¹² Z nüshasında bu kelimedden sonra “ki” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

95. Her kimüñ ma^c nî yüzinden gūşı var
Gūşına kılsun bu sözi gūşvār²¹⁵
96. Şunda kim²¹⁶ var-dur başiret gevheri
Ol-durur zāhir beriyyet²¹⁷ gevheri
97. Gevheri bî-kıymet insān nuṭkı-dur
Kim şadef gibidür insān²¹⁸ nuṭkı-dur
98. Şöyle bil kim bunda zıkr olan kelām
Evvelinden tā ki olinca tamām
99. Her biri bir gevher-i²¹⁹ sulṭānī-dür²²⁰
Zīra medḥ-i ḥātem-i Yezdānī-dür
100. Dime bu söz şa^c iriñ²²¹ mensūbı-dır²²²
Muşafā mevlūdı-dur²²³ maḥbūbı-dır²²⁴
101. Cān u²²⁵ dilden her ki muḥtārı sever²²⁶
Hem daḥı evlādı dört yārı sever²²⁷
102. Diñlesün²²⁸ bu sözi cāndan zevk-ıla²²⁹
Tā şafā bula cān andan şevk-ıla
103. Hem bilinsün kim ne-dür²³⁰ naẓma sebeb
Vā^c iz-i Esved neyi kıılır²³¹ taleb

²¹³ pür bu dürden: pür bu dürederden M2, bu düverden Z

²¹⁴ evi: ivi M1

²¹⁵ gūşına kılsun bu sözi gūşvār : ol-durur zāhir başiret gevheri Z

²¹⁶ kim: ki Z ve M2

²¹⁷ beriyyet: besiret Z ve M2

²¹⁸ insān: elsān(?) M1

²¹⁹ gevher-i: gevheri Z, M1 ve M2

²²⁰ sulṭānī-dür: Yezdānī-dür M1

²²¹ şa^c iriñ: şa^c ire Z ve M2

²²² mensūbıdır: mensūbdur Z ve M2

²²³ mevlūdı-dur: mevlūdı-dır M1

²²⁴ maḥbūbı-dır: maḥbūb-dur Z ve M2

²²⁵ cān u: cān-ı M2

²²⁶ sever: siver M

²²⁷ sever: siver M

²²⁸ diñlesün: diñle Z

²²⁹ zevk-ıla: zevk-ıla M1

²³⁰ ne-dür: ne-dir M1

²³¹ neyi kıılır: ne kıılır hem Z

104. Bilesin maṭlūb u²³² hem ṭālib ne-dür²³³
Nireden geldi bu cān ġālib²³⁴ ne-dür²³⁵
105. Evvelüñi²³⁶ āḫirüñi bilesin
Aña göre tā yaraġuñ²³⁷ kılasın²³⁸
106. Çün ezelden ‘avn-ı Allāh²³⁹ oldu yār
‘Āleme baḫdum²⁴⁰ bi-‘ayni'l-‘itibār
107. Cümle fānī ser-te-ser bu kā’ināt
Çār u penc ü heft ü nüh²⁴¹ hem şeş cihāt
108. Yer²⁴² ü gök aralığında ins ü cān
Gelüben gider qarār itmez hemān
109. Almak²⁴³ u²⁴⁴ virmek²⁴⁵ arada hūy u hāy²⁴⁶
Kim²⁴⁷ güler kim²⁴⁸ ağlar işi²⁴⁹ āh u vāy
110. Her biri bir işe olmuş mübtelā
Bir şafā ardınca var bī-ḫad belā
111. Māsivā tutmuş fenāya²⁵⁰ cümle rū
Küllü şey’in hālik²⁵¹ illā vechehū²⁵²
112. ‘Āleme maġrūr olup²⁵³ gülen kişi

²³² maṭlūb u: maṭlūbı M2

²³³ ne-dür: ne-dir M1

²³⁴ ġālib: ḳālib(?) Z ve M2

²³⁵ ne-dür: ne-dir M1

²³⁶ evvelüñi: evveliñi M2

²³⁷ yaraġuñ: yaraġın M1 ve Z

²³⁸ kılasın: göresin Z

²³⁹ ‘avn-ı Allāh: ‘avnu'llāha M2

²⁴⁰ baḫdum: baḫdım M

²⁴¹ heft ü nüh: heft nüh M1, heft-i nüh M2

²⁴² yer: yir Z

²⁴³ almak: almaġ Z

²⁴⁴ Bu kelime M2’de yoktur.

²⁴⁵ virmek: virmaġ M1

²⁴⁶ hūy u hāy: hūyı hāy M1, hūy-ı hāy M2

²⁴⁷ kim: kimi Z

²⁴⁸ kim: kimi Z

²⁴⁹ Z’de bu kelime yoktur.

²⁵⁰ fenāya: cihāmı M2

²⁵¹ küllü şey’in hālik: külli şey’in hālikün Z, külli şey’in hālikün M2

²⁵² küllü şey’in hālik illā vechehū: “Sen Allah ile beraber başka bir İlāha ibadet etme. O’ndan başka hiçbir İlāh yoktur. O’nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O’nundur ve kesinlikle O’na döndürüleceksiniz.” Kur’ân-ı Kerim Kasas Suresi 88.âyetten kısmî iktibas.

²⁵³ olup: olub M1 ve M2

Ağlamak-dur ‘ākıbet anuñ işi

113. İşi dünyānuñ²⁵⁴ fenā-durur²⁵⁵ fenā
Kim vefāsı-dur anuñ ‘ayn-ı bekā

114. Bir ekinlik-dür didi buña resül
Bunda eken anda biçer az u bol

Ḳale'n-nebiyyü Şallā'llahu ‘Aleyhi ve Sellem Ed-dünyā Mezra‘atü'l Âhireti²⁵⁶

115. Didiler Loḳmāna üç biñ yaşaduñ
İşbu dünyā ḥaḳḳına ne söyledüñ²⁵⁷

116. Didi gördüm²⁵⁸ dünyayı²⁵⁹ pür²⁶⁰-mācerā
Şanki iki ḳapulu²⁶¹ kervān-serā²⁶²

117. Bu ḳapudan girdüm²⁶³ ü²⁶⁴ diñlenmedüm²⁶⁵
Ol ḳapudan çıkdum u²⁶⁶ eglenmedüm²⁶⁷

118. Zīra dā'im ḥanda ḥayvān bağlanur
Öyle²⁶⁸ şanma anda insān bağlanur²⁶⁹

119. Dünyaya bil²⁷⁰ bağlayan ḥayvān olur
Şanma kim ḥayvān-şıfat insān olur²⁷¹

²⁵⁴ dünyānuñ: fenānuñ Z

²⁵⁵ fenā-durur: fenā-ṭurur M1

²⁵⁶ “Dünyāda ne ekersen, ahirette onu biçersin” anlamındaki hadis-i şeriften iktibas. / Bu başlık M2’de yoktur.

²⁵⁷ ne söyledüñ: sen ne didiñ M1, sen ne didüñ M2

²⁵⁸ Z’de bu kelime iki kere yazılmıştır.

²⁵⁹ dünyayı: dünya-i Z, dünyayı M2

²⁶⁰ pür: bir M1

²⁶¹ ḳapulu: ḳapılı M1

²⁶² kervān-serā: kārübān-serā M2, kārīvān-serāy Z

²⁶³ girdüm: girdim Z ve M1

²⁶⁴ M2’de bu kelime yoktur. / u: hiç M1

²⁶⁵ diñlenmedüm: diñlenmedim M1

²⁶⁶ M2’de bu kelime yoktur. / u: hiç M1 / u: uş M2

²⁶⁷ eglenmedüm: eglenmedim M1

²⁶⁸ öyle: eyle M2

²⁶⁹ öyle şanma anda insān bağlanur: şanma kim ḥayvān-şıfat insān olur Z

²⁷⁰ bil: dil M1

²⁷¹ şanma kim ḥayvān-şıfat insān olur: eyle şanma anda insān bağlanur Z / 118. ve 119. beyitler Z’de iki kere yazılmıştır.

120. Kārbān-ı Haḡ-dur²⁷² insān mu‘ teber
Pīšvā-yı²⁷³ kārbān ḡayrū'l-beşer
121. Çünkü konduñ sen daḡı bu ḡāna pes
Yine²⁷⁴ tiz göçmeklige eyle heves
122. Nefsi²⁷⁵ ḡayvānını²⁷⁶ bağla vir ‘alef
Key şaḡın ser-māyeyi kılma telef
123. Bir metā‘ al ki vaṭanda ḡiçe ol
Haḡ ḡatında²⁷⁷ ya‘ ni kim²⁷⁸ ola ḡabūl
124. Ger bu yüki kılur-ısañ²⁷⁹ seng ü²⁸⁰ ḡār
Varıcaḡ menzile²⁸¹ olur mūr u²⁸² mār
125. Ne iş içün geldüñ-ise anı kıl
Ḳavl-i Haḡḡı sen saña eyle delil
126. Dünya-i mekkāra tābi‘ olmaḡıl
Sāye-i ṭarrāra²⁸³ tābi‘ olmaḡıl
127. Geldüḡüñ²⁸⁴ menzile²⁸⁵ var cehd eyle sen
Zira imāndan-durur ḡubbū'l-vaṭan
128. Sözü²⁸⁶ çok-dur²⁸⁷ dir-isem²⁸⁸ olur ṭavil
Ma‘ şiyet bî-ḡad ‘amel ḡāyet ḡalil
129. Sözlerümi²⁸⁹ işiden kāmil şanur
İki gün yoldaş olursa uşanur

²⁷² haḡ-dur: haḡḡ-ıdur Z

²⁷³ pīšvā-yı: pīšvāyı M1 ve Z

²⁷⁴ yine: yene M1 ve M2

²⁷⁵ nefis: nefis ü M2 nefis Z

²⁷⁶ ḡayvānını: ḡayvānı Z ve M2

²⁷⁷ ḡatında: ḡıtında M1

²⁷⁸ Bu kelime M2’de yoktur.

²⁷⁹ bu yüki kılur-ısañ: yüküñi eyler-iseñ M1

²⁸⁰ seng ü: seng-i M1

²⁸¹ “menzil” kelimesi metinde imāleyi işaret etmek için “menzil” şeklinde yazılmıştır.

²⁸² mūr u: mūr-ı M2

²⁸³ ṭarrāra: ferrāra M2 ve Z

²⁸⁴ geldüḡüñ: geldüḡun M1

²⁸⁵ “menzil” kelimesi metinde imāleyi işaret etmek için “menzil” şeklinde yazılmıştır.

²⁸⁶ sözü: söz Z ve M2

²⁸⁷ çok-dur: çok-durur M2

²⁸⁸ dir-isem: dir isem M1

²⁸⁹ sözlerümi: sözlerimi M2

130. Bu hevāyī nefsi bağladı yolum
Hırş-ıla tūl-ı emel²⁹⁰ tıtdı elüm
131. Vaqt fevt oldu ağardı saç şaḳal
Defterüm²⁹¹ oldu siyāh yüküm vebāl
132. Yarın anda nice varam ḥazrete
İrdi ‘ömrüm²⁹² āhire vā ḥasretā
133. İşbu ḥāl-ıla geçürdüm günlerüm²⁹³
Ġaflet uykusında²⁹⁴ daḥı dünlerüm²⁹⁵
134. Fikr²⁹⁶ kıldum²⁹⁷ ḥālūmi²⁹⁸ didüm²⁹⁹ n’idem
Böyle azıksız³⁰⁰ yola nice gidem
135. Şöyle kim tar oldu ‘ālem başuma³⁰¹
Şanasın aḡu ḳatıldı aşuma³⁰²
136. Fikr³⁰³ baḥrında³⁰⁴ göñül ḥayrān-ıdı³⁰⁵
Ḥasret odından³⁰⁶ ciger biryān-ıdı³⁰⁷
137. Kim bu ‘ālem içre ḳalmışdum³⁰⁸ ḡarīb
Derdüme³⁰⁹ ister-idüm³¹⁰ dā’im³¹¹ ṭabīb
138. Çünki bildüm³¹² kimseden irmez meded
Pes didüm³¹³ kim³¹⁴ yā Muḥammed yā Aḥad

²⁹⁰ emel: ‘amel M2

²⁹¹ defterüm: defterim M

²⁹² ‘ömrüm: ‘ömrüm M1

²⁹³ günlerüm: günlerim M1

²⁹⁴ uykusında: uyḡusunda M1 ve M2

²⁹⁵ dünlerüm: dünlerim M1

²⁹⁶ fikr: fikri M1, M2 ve Z

²⁹⁷ kıldum: kıldım M1

²⁹⁸ ḥālūmi: ḥālīmī M1 ve M2

²⁹⁹ didüm: didim M1

³⁰⁰ azıksız: azuḡsuz Z ve M2

³⁰¹ başuma: başıma M1 ve M2

³⁰² aşuma: aşıma M1 ve M2

³⁰³ fikr: fikri M1 ve Z

³⁰⁴ baḥrında: baḥrına Z

³⁰⁵ ḥayrān-ıdı: ḥayrān idi M1

³⁰⁶ odından: odında Z, odunda M1

³⁰⁷ biryān-ıdı: biryān idi M1 / M1’de 135.-136. beyitler yer deḡiştirmiştir.

³⁰⁸ ḳalmışdum: ḳalmışdım M1

³⁰⁹ derdüme: derdime M

³¹⁰ ister-idüm: ister idim M

³¹¹ dā’im: dāyım Z ve M2

³¹² bildüm: bildim M1

139. Nā-gehān ilhām iriſdi bu dile
Himmeti ol Muſtafānuñ hem bile
140. Yāduma³¹⁵ geldi ḥadīs-i³¹⁶ Muſtafā
Ol eſerden derdüme³¹⁷ irdi ſifā
141. Bu-y-ıdı³¹⁸ kim didi ol ſāhib-kitāb
Bir kiſiyi³¹⁹ ſoralar³²⁰ yevme'l-ḥisāb
142. Defterinde yok ſevābı göreler
Süriyeler anı oda süreler
143. Ağlaya feryād ide zārī kıla
Ḥaḥ te^c ālā raḥm idüp³²¹ yārī³²² kıla
144. Diye kim ol ḳulumı aluñ³²³ gelüñ³²⁴
Şuçını bağıſladum³²⁵ anuñ bilüñ
145. Cennetüme döndürüñ bu dem³²⁶ anı
Yesün³²⁷ içsün hem daḥı görsün beni
146. Diye ol ḳul kim feraḥdan Rabbenā
Ne sebep oldu bugün ben miskine³²⁸
147. Bu iſe lāyık^c amel ḳılmamıſam
Nice eylük eyledüm³²⁹ bilmemiſem
148. Ḥaḥ diye³³⁰ dünyāda bir söz söyledüñ
İſidenüñ cān u³³¹ gönlin³³² toyladuñ

³¹³ didüm: didim M1

³¹⁴ kim: ki M1, ḥōſ M2

³¹⁵ yāduma: yādıma M ve M2

³¹⁶ ḥadīs-i: ḥadīſi Z ve M2

³¹⁷ derdüme: derdime M1, cānıma M2

³¹⁸ bu-y-ıdı : bu idi M

³¹⁹ kiſiyi: kiſi M1 ve M2

³²⁰ ſoralar: ſoragele M1

³²¹ idüp: idüb M1 ve M2

³²² yārī: zārī Z

³²³ aluñ: alıñ M1

³²⁴ gelüñ: geliñ M1

³²⁵ bağıſladum: bağıſladım M1

³²⁶ bu dem: iletüñ Z ve M2

³²⁷ yesün: yisün M1 ve Z

³²⁸ miskine: miskīne M1

³²⁹ eyledüm: eyledim M1

³³⁰ diye: deye M1

149. Ol³³³ sözün bir dostumı kıldı ferah
Höş geldi gönline gitdi³³⁴ terah
150. Çünkü sen³³⁵ bir dostumı şād³³⁶ eyledün³³⁷
Gönlün³³⁸ vīrānın³³⁹ ābād eyledün³⁴⁰
151. Ben de seni şād³⁴¹ kıldum³⁴² bī-melāl
Yürü³⁴³ var dostlarum-ıla³⁴⁴ gör cemāl
152. Bāri didüm³⁴⁵ çünkü yok bende ‘amel
Dili³⁴⁶ söylerken virürken³⁴⁷ fırsat el
153. Sa‘y ideyüm³⁴⁸ ben de bir söz³⁴⁹ sözleyem³⁵⁰
Ol sözi derdüme³⁵¹ dermān eyleyem³⁵²
154. Ola ki³⁵³ bir gün bir Allāh dostunuñ
Gönline hoş gele ol sözüm anuñ
155. Şevkı arta Hākka kırbet bula³⁵⁴ ol
Şevkı olana açılır Hākka yol
156. Hāk te‘ālā rahm idüp³⁵⁵ lutf işleye
Şuçını³⁵⁶ ‘afv eyleye bağışlaya

³³¹ cān u: cān-ı M2

³³² gönlin: gönlün M1

³³³ ol: o M1

³³⁴ gitdi: getdi M1

³³⁵ Z’de bu kelime yoktur

³³⁶ şād: şāz M2

³³⁷ eyledün: eylediñ M1

³³⁸ gönlün: gönlün M1

³³⁹ vīrānın: vīrānuñ M1

³⁴⁰ eyledün: eylediñ M1

³⁴¹ şād: şādī M1, şāz M2

³⁴² kıldum: kıldım M1

³⁴³ yürü: yüri M1 ve Z

³⁴⁴ dostlarum-ıla: dostlarım-ıla M1 ve M2

³⁴⁵ didüm: Didim M1

³⁴⁶ dili: dil M2 ve Z

³⁴⁷ virürken: virür M2

³⁴⁸ ideyüm: ideyim M1

³⁴⁹ Bu kelime Z’de yoktur.

³⁵⁰ sözleyem: söyleyim M1, söyleyüm M2

³⁵¹ derdüme: derdime M1 ve M2

³⁵² eyleyem: eyleyim M1, eyleyüm M2

³⁵³ ki: kim Z, M2’de bu kelime yoktur.

³⁵⁴ bula: ola M1

³⁵⁵ idüp: idüb M1 ve M2

157. Hem resülün ʿizzetine ol Kerīm
Yerümi³⁵⁷ eylemeye nār-ı³⁵⁸ caḥīm
158. Hem daḥı cümle Muḥammed ümmeti
Yerleri³⁵⁹ ola Ḥudānuñ cenneti
159. Pes ʿināyet irüben feth oldı yol³⁶⁰
Muştafānuñ cümle medḥi oldı ol
160. Kıdretüm yetdükçe³⁶¹ tā ki söyledüm³⁶²
Ol ḥabībün³⁶³ mevlidin³⁶⁴ nazm eyledüm³⁶⁵
161. Daḥı vaşf itdüm³⁶⁶ anuñ miʿrācını
Ol gicede menzili³⁶⁷ minhācını³⁶⁸
162. Hem didüm³⁶⁹ āḥir anuñ seyrānını
ʿĀlem-i³⁷⁰ lāhūtiye cevlanını
163. Ümmetinün³⁷¹ işin itmām itdüğün³⁷²
Bu fenādan ol beḳāya gitdüğün³⁷³
164. Şöyle kim aldum³⁷⁴ deñizden ḳaṭresin
Şanki ayırdum³⁷⁵ güneşden zerresin³⁷⁶
165. Nazm³⁷⁷ kıldum³⁷⁸ dāstān itdüm anı

³⁵⁶ şuçını: şuçunu M2

³⁵⁷ yerümi: yirümi Z, yerimi M2

³⁵⁸ nār-ı: nār u M2 ve Z

³⁵⁹ yerleri: yirleri Z

³⁶⁰ yol: ol M2, o Z

³⁶¹ yetdükçe: yitdükçe Z

³⁶² söyledüm: söyleyim M1

³⁶³ ḥabībün: ḥabibin M

³⁶⁴ mevlidin: mevlüdin Z

³⁶⁵ eyledüm: eyleyim M1

³⁶⁶ itdüm: itdim M1

³⁶⁷ menzili: menzil ü Z, menzili vü M2

³⁶⁸ minhācını: miʿrācını Z

³⁶⁹ didüm: didim M1

³⁷⁰ ʿālem-i: ʿālemi Z

³⁷¹ ümmetinün: ümmetiniñ M1

³⁷² itdüğün: etdüğün Z

³⁷³ gitdüğün: getdüğün M1

³⁷⁴ aldum: aldım M1 ve M2

³⁷⁵ ayırdum: ayırdım M1 ve M2

³⁷⁶ zerresin: ḳaṭresin Z, zerresin M2

³⁷⁷ nazm: nazımı M1 ve M2

³⁷⁸ kıldum: kıldım M1

Bir gülistān būstān itdüm anı

166. Tā ki ‘ uşşākı anuñ cem‘ olalar
Kimi pervāne kimi şem‘ olalar
167. Ravza-ı firdvse döne encümen
Raḥmete ğarķ ola şöhetde çemen³⁷⁹
168. Açıla cāndan³⁸⁰ tecellī gülleri
Okuya³⁸¹ bu sözi Ḥaķ bülbüleri
169. Direler³⁸² bu gülsitānuñ güllerin
Diñleyeler³⁸³ būstān bülbüllerin³⁸⁴
170. İşidenüñ cānına vire şafā
Görünigele cemāl-i³⁸⁵ Muştafa
171. Bu şafādan unudalar³⁸⁶ ‘ālemi
Devlet³⁸⁷ anuñ³⁸⁸ kim bula ol ḥōş demi
172. Perdeler kılmaya aradan gide
Ḥaķ cemālinden niķābın³⁸⁹ ref‘ ide
173. Göñli baḥrı kiminüñ pür-cüş³⁹⁰ ola
Kiminüñ cānı cemāle tuş ola
174. Kimisi bir āh-ıla menzil ala
İrişüb maķşūdına³⁹¹ maķbül ola
175. Kimisinüñ gözleri giryān ola
Kimisinüñ cigeri biryān ola³⁹²
176. Çünkü bu sözi kıllalar³⁹³ istimā‘

³⁷⁹ çemen: olan Z ve M2 / M1 nüshasında 166.-167. beyitler yer deġiştirmiştir.

³⁸⁰ cāndan: cānda Z ve M2

³⁸¹ okuya: okıya M1

³⁸² direler: dire Z

³⁸³ diñleyeler: diñleye M2

³⁸⁴ bülbüllerin: bülbüllerin M1, bülbüleri M2

³⁸⁵ cemāl-i: cemāli M2 ve Z

³⁸⁶ unudalar: unıdalar Z ve M2

³⁸⁷ Z’de bu kelime “dev” şeklinde eksik yazılmıştır.

³⁸⁸ anuñ: onuñ M1

³⁸⁹ niķābın: niķābını Z, niķābı M2

³⁹⁰ pür-cüş: pür-ḥōş M1

³⁹¹ maķşūdına: maķşūduna M2

³⁹² M1’de 174.-175.beyitler yer deġiştirmiştir.

³⁹³ kıllalar: kılasız Z

- Kimi vecd ola kimi³⁹⁴ kıla simā³⁹⁵
177. Cümle³⁹⁶ ğamlar gide gönül³⁹⁷ hōş ola
‘Aşk³⁹⁸ şarābından kamu ser-hōş ola
178. Bu fakīri ola kim³⁹⁹ yād ideler
Ḥayr-ıla kılup⁴⁰⁰ du‘ā şād ideler
179. Yā İlāhī⁴⁰¹ ‘afv⁴⁰² kıl ‘iṣyānumuz
Şaḫla āḫir demde hem imānumuz
180. Raḫmet eyle⁴⁰³ cümle yoḫsula⁴⁰⁴ baya
Raḫmet aña şıdḫ-ıla āmīn deye⁴⁰⁵
181. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām⁴⁰⁶
182. Pes bu ‘ālem tā ki tutduḫça niḫām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's selām
183. Diñle⁴⁰⁷ imdi söze āġāz idelüm⁴⁰⁸
Bu maḫāmda hōş ser-āġāz idelüm⁴⁰⁹
184. ‘Andelībe virelüm⁴¹⁰ gülden haber
Mest ü lā-ya‘ kıllara mülden haber
185. Başlayalum şuyı başdan şıdḫ-ıla
Tā gönüller havzı anuñla⁴¹¹ tōla

³⁹⁴ vecd ola kimi: vecde ola kimi M2, vecde ire kim M1

³⁹⁵ simā‘: semā‘ Z ve M2

³⁹⁶ cümle: çünki Z

³⁹⁷ gönül: gönli M2

³⁹⁸ ‘aşk: ‘ışk Z ve M2

³⁹⁹ kim: ki M1

⁴⁰⁰ kılup: kılub M1 ve M2

⁴⁰¹ ilāhī: ileyhi Z

⁴⁰² ‘afv: ‘afvı M1 ve M2

⁴⁰³ eyle: ide M1

⁴⁰⁴ yoḫsula: yoḫsula M1 ve M2

⁴⁰⁵ deye: diye Z ve M2

⁴⁰⁶ biñde biri olmaya bunuñ tamām: biñ olsa bu olmaz tamām Z

⁴⁰⁷ diñle: diñleñ Z

⁴⁰⁸ idelüm: idelim M1

⁴⁰⁹ idelüm: idelim M1

⁴¹⁰ virelüm: virelim M1

⁴¹¹ anuñla: anıñla M1

186. Sözi aşlından⁴¹² ‘ayān eyleyelüm
Bilmeyenlere beyān eyleyelüm
187. Diyelüm maṭlūb u⁴¹³ hem tālib ne-dür⁴¹⁴
Nireden geldi bu cān ġālib⁴¹⁵ ne-dür⁴¹⁶
188. Şundan öñdin kim bu kevn-idi⁴¹⁷ ‘adem
Yazmamışdı daḡı levḥ üzre qalem
189. Daḡı Ādem şey’-i mezkūr olmadın
Yer⁴¹⁸ ü gök tamu bihişt ḥūr olmadın⁴¹⁹
190. Gizlū genc-idi şıfatında İlāh
Zarf u mazrūfda münezzeh pādişāh
191. Diledi ol genci kıla āşikār
Kılalar anı taleb leyl ü nehār
192. ‘Āşik ile⁴²⁰ ma‘ şūḡ adı añıla
Şem‘ ola pervāne yanmağa gele
193. Pes irādet kudrete ola behem
‘Ayn-ı ma‘ nā⁴²¹ şūrete çün oldı zām
194. Ref‘⁴²² kıldı Hāḡ cemālinden niḡāb
Tā ki meftūḡ ola⁴²³ ebvāb u kıbāb⁴²⁴
195. Nūr-ı vechi pertevinden ol Aḡad
Şāni‘ ü Qayyūm u luṭfı bī-‘aded
196. Muştafā nūrını icād eyledi
Qudretine göre bünyād eyledi

⁴¹² aşlından: aşıldan M1

⁴¹³ maṭlūb u: maṭlūb-ı M2

⁴¹⁴ ne-dür: ne-dir M1

⁴¹⁵ ġālib: ḡālib (?) Z ve M2

⁴¹⁶ ne-dür: ne-dir M

⁴¹⁷ kevn-idi: kevn idi M1

⁴¹⁸ yer: yir M2

⁴¹⁹ tamu bihişt ḥūr olmadın: cennet vü ḥūrī olmadın M2 / 189.-335.beyitler arası Z’de yoktur. Muhtemelen Z’de bu bölüm kopmuştur.

⁴²⁰ ile: u M2

⁴²¹ ma‘ nā: ma‘ nī M2

⁴²² ref‘ kelimesi M1 ve M2’de ref‘ i

⁴²³ ola: oldı M2

⁴²⁴ ebvāb u kıbāb: M2’de ebvāb-ı kıbāb, M1’de ebvāb u ḡubāb

197. Nice biñ yıl terbiyet kıldı aña
Dağı andan secde⁴²⁵ emr itdi buña
198. Secde⁴²⁶ kıldı Hakkā ol nūr-ı imām
Secdesinde⁴²⁷ kaldı nūr biñ yıl⁴²⁸ tamām
199. Secdesi⁴²⁹ anuñ huzūr-ı⁴³⁰ ‘ayn idi
Evvel āhır yeri⁴³¹ nūr-ı ‘ayn idi
200. Pertevinden nūruñ ol Rabbü'l-beşer
Hōş yaratdı şöyle bir ulu güher
201. Şöyle kim⁴³² ol nūra nokşān gelmedi
Hiç kemālinden anuñ eksilmedi
202. Gevhere bir kez nazar eyledi Hakk
Tuymadı⁴³³ gevher hemān oldu [dü]⁴³⁴ şak
203. Arasında gevherüñ⁴³⁵ on dürlü nūr
Vaşfını dil deyemez⁴³⁶ kıldı zuhūr
204. Şāfisinden anuñ Aḥmed nūrını⁴³⁷
Hakk yaratdı ol Muḥammed rūḥını
205. Birisinden dağı envārıñ⁴³⁸ Hakīm
Eyledi hōş vech-ile ‘arş-ı⁴³⁹ ‘azīm
206. Hakk yine kıldı nazar ol gevhere
Heybet-ile şöyle kim ol cevhere
207. Eridi gevher şu oldu kıldı cūş
Bir ulu heybetlü deñiz oldu hōş

⁴²⁵ secde: sicde M2

⁴²⁶ secde: sicde M2

⁴²⁷ secdesinde: sicdesinde M2

⁴²⁸ kaldı nūr biñ yıl: kıldı biñ hōş M2

⁴²⁹ secdesi: sicdesi M2

⁴³⁰ huzūr-ı: huzūrı M1

⁴³¹ yeri: zīra M1

⁴³² Bu kelime M2’de yoktur.

⁴³³ tuymadı: duymadı M2

⁴³⁴ Her iki nüshada bulunan iki kelimesi yerine vezin gereği “dü” kelimesi konulmuştur.

⁴³⁵ gevherüñ: gevheriñ M1

⁴³⁶ deyemez: söylemez M2

⁴³⁷ nūrını: rūḥını M2

⁴³⁸ envārıñ: envār u M2

⁴³⁹ ‘arş-ı: ‘arşı M2

208. Geldi kef şu üstine çıkdı buḥār
Yeri ol kefdan yaratdı ber-ḳarār
209. Gökleri kıldı buḥārından şunuñ
Dön didi dönmek işi oldı⁴⁴⁰ anuñ
210. ‘Arşı ol şu üstine ḳodı Ḳadīr
Ḥücceti-dür⁴⁴¹ bu sözün ḳavl-i Başīr

Ḳale’llāhü Tebārek ve Te‘ālā ve Kāne ‘Arşuhu ‘Ale’l-Mā⁴⁴²

211. Ḥikmetile nūrı ‘arş üzre ḳodı
Yā ḥabībüm⁴⁴³ nūrı bunda tūr didi
212. Nice biñ yıl⁴⁴⁴ anda ol nūr-ı kebīr
Zıkr⁴⁴⁵ kıldı Ḥaḳḳı dā’im⁴⁴⁶ ol nezīr
213. Kimisinden Bāḳı⁴⁴⁷ ervāḥı Ra’ūf
Yaradup tertīb-ile kıldı şufūf
214. Bāḳisi ger zıkr ola taṭvīl⁴⁴⁸ olur
Söz çoḡalır hem murād ıraḡ olur
215. Ḳabz iderdi nūr-ı Aḥmed anlara
Vāsıṭa olmışdı zīrā cānlara⁴⁴⁹
216. Bu ḳadar sözden daḡı bu-dur murād
Kenz-i maḥfūñ⁴⁵⁰ tılsımı ola⁴⁵¹ güşād

⁴⁴⁰ işi oldı: oldı işi M2

⁴⁴¹ ḥücceti-dür: ḥücceti-dir M1

⁴⁴² ‘arşuhu ‘ale’l-mā’: “ ‘Hanginiz en güzel ameli yapacak?’ diye sizi imtihan etmek için 6 günde (6 yevmde) semaları ve yeryüzünü yaratan O’dur. Ve O’nun arşı su üzerinde idi. Eğer sen: ‘Muhakkak ki siz, ölümden sonra beas edileceksiniz (diriltileceksiniz).’ dersin, kafır olan(inkar eden,örtten) kimseler mutlaka şöyle derler: ‘Bu ancak apaçık bir sihirdir.’” Kur’ân-ı Kerim Hüd Suresi 7. Ayetten kısmî iktibas.

⁴⁴³ ḥabībüm: ḥabībim M2

⁴⁴⁴ yıl: yıllar M2

⁴⁴⁵ zıkr: her iki nüshada zıkrı

⁴⁴⁶ dā’im: dāyim M2

⁴⁴⁷ bāki: daḡı M2

⁴⁴⁸ taṭvīl: ṭavīl M2

⁴⁴⁹ 215. beyit M2’de yoktur.

⁴⁵⁰ kenz-i maḥfūñ: kenz-i maḥfūñ M1 / kenz-i maḥfūñ: “Ben gizli bir hazine idim, bilinmeye muhabbet ettim, bilineyim diye mahlukatı yarattım.” hadis-i şeriften kısmî iktibas.

⁴⁵¹ ola: ol M1

217. Çün bilindi ne-y-imiş⁴⁵² aşı-ı⁴⁵³ vücūd
Bu vücūdı ‘āleme kim kıldı cūd
218. Varlığa nūr-ı Muḥammed-dür sebeb
Cümle şey’ andan-durur kıılma ‘aceb
219. ‘Ulvi süflī ger mürekkeb ger basīṭ
Ger kebīr ü ger şağīr ü ger vasīṭ
220. Ger düşī ger düni sâ‘ât u⁴⁵⁴ zamān
Evvel āḥir çünki bu kevn ü⁴⁵⁵ mekân
221. Bâṭın u zāḥir nüfūs-ıla ‘uḡūl
Cümle andan ol-durur aşı-ı uḡūl⁴⁵⁶
222. Hem ma‘ādīn⁴⁵⁷ daḥı ḥayvān u⁴⁵⁸ nebāt
Tertibi birle mevālīd ümmehāt⁴⁵⁹
223. Çünki bildūñ⁴⁶⁰ evvel aşıluñ⁴⁶¹ ne-y-imiş⁴⁶²
Gelmedin cānuñ senūñ⁴⁶³ kıanda-y-ımış⁴⁶⁴
224. Dīve uyma aşıluña gel tābi‘ ol
‘Aşķ-ıla⁴⁶⁵ şıdķ-ıla söze sāmī‘ ol
225. Sū’-i zann-ıla seni kıılma saķīm
Şekki kıo⁴⁶⁶ tā ki ola kıalbūñ selīm
226. Her ne sözi⁴⁶⁷ söylenür var ḥücceti
Yā ḥadīş var⁴⁶⁸ yāḥū Kıur’ān āyeti

⁴⁵² ne-y-imiş: ne imiş M1

⁴⁵³ aşı-ı: aşlı M1

⁴⁵⁴ sâ‘ât u: sâ‘ât-i M2

⁴⁵⁵ çünki bu kevn ü: cümle bugün ü M2

⁴⁵⁶ uḡūl: uḡūl M1

⁴⁵⁷ ma‘ādīn: metinde “ma‘ādīn”

⁴⁵⁸ ḥayvān u: ḥayvān-ı M2

⁴⁵⁹ tertibi birle mevālīd ümmehāt: terbiyeti birle mevlid ümmihāt M2

⁴⁶⁰ bildūñ: bildiñ M1

⁴⁶¹ aşıluñ: aşlın M1

⁴⁶² ne-y-imiş: ne imiş M1

⁴⁶³ cānuñ senūñ: senūñ cānın M1

⁴⁶⁴ kıanda-y-ımış: kıande imiş M1

⁴⁶⁵ ‘aşķ-ıla: ‘ışķ-ıla M2

⁴⁶⁶ kıo: kıoy M2

⁴⁶⁷ sözi: söz kim M2

⁴⁶⁸ var: u M2

227. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām
228. Pes bu ‘ālem tā ki tutdukça nizām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām
229. Diñle yene rāviler virür haber
Hātem-i⁴⁶⁹ āhir zamāndan naql ider
230. Kudreti birle yene ol pādīşāh
Muştafānuñ rūḥ-ı pākin⁴⁷⁰ ol İlāh
231. Hüsni zībā-y-ıla⁴⁷¹ şöyle pür-kemāl⁴⁷²
Eyledi tāvus gibi virdi cemāl
232. Hem yaratdı ol ḥayā gözgüsini
Hem yakīn ağacını diñle beni
233. Tāvusu ol ağaç üstünde kodı
Emr⁴⁷³ kıldı gözgüye bir bak didi
234. Rūḥ-ı Aḥmed gözgüye kıldı naẓar
Gördi kendü şüretin ḥayru's-şuver
235. Şükr ü⁴⁷⁴ minnet birle ol şāhib-vücūd
Haḳḳa beş kerre hemān kıldı sücūd
236. Rūḥ-ıla mir'atı çün cem' oldılar
Ol şecerde çünki vuşlat buldılar
237. Ara yerden toğdı bize⁴⁷⁵ mā'ide
Dürlü ni' met tolu içi⁴⁷⁶ fā'ide
238. Ya'ni secde bize oldı⁴⁷⁷ beş namāz
Tolu-dur içi münācāt ü niyāz
239. Şükrini ni' metlerinüñ bilevüz
Emrini tutup namāzın⁴⁷⁸ kılavuz

⁴⁶⁹ hātem-i: hātim-i M2

⁴⁷⁰ rūḥ-ı pākin: pāk-i rūḥın M2

⁴⁷¹ zībā-y-ıla: zībā ile M1

⁴⁷² pür-kemāl: ber-kemāl M2

⁴⁷³ emr: emri M1 ve M2

⁴⁷⁴ şükr ü: şükr-i M2

⁴⁷⁵ yerden toğdı bize: yerde bize toğdı M2

⁴⁷⁶ tolu içi: içi tolu M2

⁴⁷⁷ secde bize oldı: sicde oldı bize M2

240. Nūra bata gönlümüz hem cānumuz⁴⁷⁹
Luṭf-ıla Hāḡ ʿafv⁴⁸⁰ ide ʿiṣyānumuz⁴⁸¹

El-Hişsetü Mine'l-Kıṣṣati

241. Gel berü gel şıdk-ıla ey ʿaşk⁴⁸² eri
Diñledüñse cāndan⁴⁸³ bu sözleri
242. Yene sözüñ maʿ nisine ol ḡarīb
Kim bu işlerden saña var-dur naşīb
243. Ümmet olduñ Aḡmede çünkim [i]⁴⁸⁴ yār
Kıṣṣalardan daḡı saña hişşe var
244. Ḳudretin izhār idüb ol⁴⁸⁵ Müsteʿ ān
Bāṭınuñda⁴⁸⁶ zāhir itdi bir nişān
245. Bir şecer gibi seni var eyledi
Hem göñül gözgüsin izhār eyledi
246. Daḡı bu cān ṭāvusun anda ḡodı
Yaʿ ni kim⁴⁸⁷ bu ḡamusın sende ḡodı
247. Cān göñül gözgüsine bakmaḡ diler
Nūrını göñlüñe⁴⁸⁸ biraḡmaḡ diler
248. Arada nefsüñ buludı gör n'ider
Göñlüñi ol nūrdan⁴⁸⁹ maḡrūm ider
249. Çünki taḡḡik-ile tevḡid idesin
ʿĀrif olup terk-i taḡlīd idesin

⁴⁷⁸ namāzın: namāzı M2

⁴⁷⁹ cānumuz: cānımız M1

⁴⁸⁰ Bu kelime M1 ve M2'de “af” şeklinde eksik yazılmıştır.

⁴⁸¹ ʿiṣyānumuz: ʿiṣyānımız M1

⁴⁸² ʿaşk: ʿışk M2

⁴⁸³ cāndan: cānıdan M1

⁴⁸⁴ M1 ve M2'de “ey” olan kelime vezin gereği “i” şeklinde düzeltilmiştir.

⁴⁸⁵ idüb ol: kılub M2

⁴⁸⁶ bāṭınuñda: bāṭınıñda M1

⁴⁸⁷ M2'de bu kelime yoktur.

⁴⁸⁸ göñlüñe: göñüle M2

⁴⁸⁹ nūrdan: nūrıdan M1

250. Gözüñ açup uyḡudan⁴⁹⁰ uyanasın
Şıbgatu'llāh rengine boyanasın
251. Ol Ḥaḡı her yerde ḥāzır göresin
Cümle ḥālātuñda nāzır göresin
252. Nā-gehānī cezbe⁴⁹¹-i Raḥmān ire
Cānuña⁴⁹² tā ol ḥaḡıḡı cān ire
253. Taḡıda nefsuñ buludın cezbeler⁴⁹³
Şoñra bundan gör neler ḡopa neler
254. Göñlüñe ol dem naḡar kıla bu cān
Tā görüne⁴⁹⁴ gözüñe⁴⁹⁵ sırr-ı nihān
255. Ya‘ ni ḡalbüñ pāk-i mir’ātin göre
Baḡup anda kendüñüñ zātın göre
256. ‘Ārif olup⁴⁹⁶ Rabbine kıılır sücūd
Çünki Ḥaḡḡa kendü de buldı şühūd
257. Secdesi⁴⁹⁷ ya‘ nī fenāsı-dur anuñ
Ol fenā ‘ayn-ı beḡāsı-dur anuñ
258. Ol eşerden göñlüñ⁴⁹⁸ olur ḡāmile
Müddeti olmaz bunuñ eyyām-ile
259. Dem gelür tā sende⁴⁹⁹ bir oḡlan toḡar
Maşrıḡ ilinden meh-i⁵⁰⁰ tābān toḡar
260. Çünki gördüñ⁵⁰¹ toḡdı ol ferzend-i⁵⁰² dil
Sen daḡı bir daḡı toḡduñ bellü bil
261. İki kerre toḡmayınca dir resül
‘Ālem-i⁵⁰³ sırdan açılmaz aña yol

⁴⁹⁰ uyḡudan: uyḡudan M2

⁴⁹¹ cezbe: M1 ve M2’de “cezbe”

⁴⁹² cānuña: cānıña M1

⁴⁹³ cezbeler: M1 ve M2’de “cezbeler”

⁴⁹⁴ görüne: görine M2

⁴⁹⁵ gözüñe: gözine M2

⁴⁹⁶ olup: olur M2

⁴⁹⁷ secdesi: sicdesi M2

⁴⁹⁸ göñlüñ: göñliñ M1

⁴⁹⁹ tā sende: bir demde M2

⁵⁰⁰ ilinden meh-i: dilde māhi M2

⁵⁰¹ gördüñ: gördin M1

⁵⁰² ferzend-i: ferzinde M2

Ḳāle'n-nebīyyü 'Aleyhi's-Selām Lā-Yetimmü Melekūte's- Semāvāti Ve'l 'Arz Men Lem Yüled Sırrateyn⁵⁰⁴

262. Gözümüzde⁵⁰⁵ çünkü kuşdan toğdı hoş
Bir kere⁵⁰⁶ toğmağ-ıla olmadı kuş
263. Kabı ile⁵⁰⁷ hiç yumurta uça mı
Söyle⁵⁰⁸ cānsuz⁵⁰⁹ hiç mürde uça mı
264. Turur altında kuşuñ ol bir zamān
Ḳudreti birle virür Ḥaḳ aña cān
265. Yarı lup kabı gider yumurtanuñ
Zindelige döner adı mürdenüñ
266. Yavru toğar ana yemek yedürür⁵¹⁰
Terbiyet kılar aña tā⁵¹¹ uçurur
267. Bāz⁵¹² olur pervāz ider avın alır
Dest-i şāha⁵¹³ konuşmağa lāyık olur
268. Terbiyetsiz kimse hāşıl olmadı
Bī-müebbī⁵¹⁴ kimse Rabbi bulmadı

Ḳāle'n-nebīyyi 'Aleyhi's-selām⁵¹⁵ Levle'l-müebbī Mā 'Arefe Rabbī Şadeḳa Resūlu'llāh

269. Cān u⁵¹⁶ gönülden bu yolda key dürüş
Sa'y⁵¹⁷ kıl tā bir müebbīye iriş

⁵⁰³ 'ālem-i: 'ālemi M2 ve M1

⁵⁰⁴ M2'de bu başlık yoktur.

⁵⁰⁵ gözümüzde: gözimizde M1

⁵⁰⁶ kere: keret M2, kerre M1

⁵⁰⁷ kabı ile: kabuğ-ıla M2

⁵⁰⁸ söyle: şöyle M1

⁵⁰⁹ cānsuz: cānsız M1 ve Z

⁵¹⁰ yedürür: yidürür M1

⁵¹¹ tā: hem M2

⁵¹² bāz: M1 ve M2'de "bāz"

⁵¹³ dest-i şāha: şāh eline M2

⁵¹⁴ bī-müebbī: bī-müebbā M2

⁵¹⁵ ḳāle'n-nebīyyi 'aleyhi's-selām: M1'de yoktur.

⁵¹⁶ cān u: cān-ı M1, cān M2

⁵¹⁷ sa'y: M1 ve M2'de "sa'yı"

270. Himmet ide tā ki telkīn eyleye
Bu ʔarīkī saña tebyīn eyleye
271. Aça gözüñ⁵¹⁸ menzilüñe iresin
Hak göz-ile haqqı zāhir göresin
272. Çün gönül öñe oñar cümle beden
Tābi^c olur gönülüne bu cism ü⁵¹⁹ ten

**Ḳāle'n-nebiyyü 'Aleyhi's-selām İñne Fī-Cesedi İbni Ādeme Muẓgatün İzā Eşlahat
Şaleḥa'l-Cesedü küllühü İzā Efsedet Fesede'l-Cesedü Elā ve Hiye'l-Ḳalbü Şadeḳa
Resūlu'llāh⁵²⁰**

273. Terbiyetle çün yumurta oldu kuş
Sen de bundan soñra insān olduñ uş
274. İşbu ḥālūñ⁵²¹ şıdkına bu-dur nişān
Secde⁵²² kıla baş ve⁵²³ zıkr ide lisān
275. Pes gerek-dür secde-i⁵²⁴ şükr idevüz
Muşṭafā gitdügi⁵²⁵ yola gidevüz
276. Ol ḥabībūñ⁵²⁶ ḥürmetine yā Raḥīm
Eylegil me³vā bize dārü'n-na^c im
277. Ḥaşre dek ger söylenürse bu kelām
Nice ḥaşr ola bu olmaya tamām
278. Ger dilersiz bulasız oddan necāt
'Aşḳ-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt⁵²⁷
279. Diñle imdi yene fetḥ olsun kelām
Nūr-ıla ṭolsun gönül gitsün zulām

⁵¹⁸ gözüñ: gözin M1

⁵¹⁹ gönülüne bu cism ü: gönüle cümle bu M2

⁵²⁰ Bu başlık M2'de yoktur.

⁵²¹ ḥālūñ: ḥālīñ M1

⁵²² secde: sicde M2

⁵²³ Bu kelime M2'de yoktur.

⁵²⁴ secde-i: sicde-i M2

⁵²⁵ gitdügi: getdügi M2

⁵²⁶ ḥabībūñ: ḥabībīñ M1

⁵²⁷ 277.-278.beyitler M2'de yoktur.

280. Şevk-ıla yine söze başlayalum
Sünbülün⁵²⁸ dalına gül aşlayalum
281. Gül budaklarına konsun ‘andelīb
Bu hevāda söylesün na‘ t-ı⁵²⁹ ḥabīb
282. Sūz-ıla sözi muḳarrer kılalum⁵³⁰
Tā ki ‘uşşākı muḥayyer kılalum⁵³¹
283. Āteş-i ‘aşk-ıla⁵³² dil-sūz idelüm⁵³³
Zemherîr-i nefsi⁵³⁴ nev-rûz idelüm⁵³⁵
284. Himmet-ile yanduralum⁵³⁶ bir çirāk
Nūra ğarḳ olsun Şıfahān u ‘Irāk⁵³⁷
285. Zıkr⁵³⁸ idelüm⁵³⁹ Mustafā ecdādını
Nireden-dür diyelüm⁵⁴⁰ bünyādını
286. Hāḳ te‘ālā çün yaratdı Ādemi
Kıldı Ādemle müzeyyen ‘ālemi
287. Ādemün⁵⁴¹ cebhinde⁵⁴² Aḥmed nūrını
Ḳodı didi saña devlet bil bunı
288. Nūr-ı Aḥmed dost dilinden⁵⁴³ her⁵⁴⁴ müdām
Dürlü rāzı söyler-idi ol hümām
289. Cümle esmāyı bilürken ol şafî
Sözi nūruñ aña olurdu ḥafî

⁵²⁸ sünbülün: sünbilün M2

⁵²⁹ na‘ t-ı: medḥ-i M2

⁵³⁰ kılalum: kılalım M1

⁵³¹ kılalum: kılalım M1

⁵³² āteş-i ‘aşk-ıla: āteşi ‘ışk-ıla

⁵³³ idelüm: idelim M1

⁵³⁴ zemherîr-i nefsi: zemherîr nefsinı M2

⁵³⁵ idelüm: idelim M1

⁵³⁶ yanduralum: yandırılım M1

⁵³⁷ şıfahān u ‘ırāk: şufāḥān-ı ‘araḳ M2

⁵³⁸ zıkr: zıkrı M2

⁵³⁹ idelüm: idelim M1

⁵⁴⁰ diyelüm: diyelim M1

⁵⁴¹ ādemün: ādemiñ M1

⁵⁴² cebhinde: alnında M2

⁵⁴³ dost dilinden: dost-ı dilinde M2

⁵⁴⁴ Bu kelime M2’de yoktur.

290. Nūr-ı Havvā alnına kıldı⁵⁴⁵ ‘ubūr
Nūr-ıla hōş ol dağı⁵⁴⁶ buldı sürūr
291. Şīt toğdı nūr aña seyrān⁵⁴⁷ idüb
Pes Enūşe vardı andan da gidüb
292. Vardı Kaynānū ve Mahyā-y-ıla hem
Geldi Uhnūh alnına nūr-ı kerem
293. Tırmadı bundan⁵⁴⁸ dağı gitdi yene
Geldi tā kim Nūh nebīnūñ alnına
294. ‘İzzetine Nūh⁵⁴⁹ anuñ buldı necāt
Dağı gelmedin göründi⁵⁵⁰ mu‘ cizāt
295. Sāma hem Erfehşede hem Ğābire
Fālīga Ergūya hem dağı Nīre
296. Tā ki İbrāhīme irdi ol kamer
Tırdı alnında nice şām u seher
297. Ol sebebden kıldı pes Rabbü'l-enām
Nār-ı Nemrūdı aña berden selām⁵⁵¹
298. Geldi İsmā‘ ile çün nūr-ı kerīm
Hak fīdā kıldı aña zebh-i⁵⁵² ‘azīm
299. Kime kim irse bu⁵⁵³ nūruñ devleti
Artar-ıdı ol kişinūñ ‘izzeti
300. Baṭn u baṭn u şulb u⁵⁵⁴ şulb u seyr ide
Kimisi oldu ata kimi⁵⁵⁵ dede
301. Tā ki ‘Abdullāha irdi nevbeti
Nūr-ıla ol dağı buldı şevketi

⁵⁴⁵ Bu kelime M1’de yoktur.

⁵⁴⁶ hōş ol dağı: ol dağı hōş M2

⁵⁴⁷ seyrān: seyr M2

⁵⁴⁸ bundan: andan M2

⁵⁴⁹ nūh: nūr M1

⁵⁵⁰ göründi: görüñ zī M2

⁵⁵¹ berden selām: “Ey ateş! İbrahim için serin ve esenlik ol dedik.” Enbiyā suresi 69.āyetten kısmi iktibas.

⁵⁵² zebh-i: zibh ü M2

⁵⁵³ bu: o M2

⁵⁵⁴ baṭn u şulb u: vaṭn u şulb ve M2

⁵⁵⁵ oldu ata kimi: ata oldu kimisi M2

302. Vaqt irişdi tā ki nīsān-ı⁵⁵⁶ kerem
Şöyle kim oldı şadef ağzına zām⁵⁵⁷
303. Tā ki gevher düşdi bir genc hāneye
Ya‘ ni irişdi atadan⁵⁵⁸ anaya
304. Āmine hatun Muḥammed anası
Bir şadef-dür kim nebī-dür dānesi
305. Oldı ‘ Abdullāhdan ol dem ḥāmle
Geçdi⁵⁵⁹ niçe hefte māh eyyām-ile
306. Tā rebī‘ ü'l-evvel ayı toğdı çün
Cānına şeyṭānuñ uruldı düğün
307. Ayuñ on ikinci şenbih⁵⁶⁰ gicesi
Diñle kim oldı ḥikāyet⁵⁶¹ nicesi
308. Ḥaḳ te‘ ālā ol gice emr eyledi
Ḳudret-ile bī-telaffuz söyledi
309. Didi Cebrā’ ile di ehl-i semā
Eylesünler baña çok ḥamd u şenā
310. Bu gice tesbīḥ efzūn ideler
Olmasun kim himmeti dūn ideler
311. Cennet-i Rıdvānı⁵⁶² tezyīn eylesün
Ḥūr-ı⁵⁶³ ‘ ayna daḥı telḳīn eylesün
312. Cennetüñ⁵⁶⁴ ḳapuların açsun ḳamu
Kimseye zaḥmet degürmesün ṭamu
313. Kim bu gice ol nebīyy-i muḥterem
Bileler kim ‘ āleme başar ḳadem
314. Çağıruban Cebra’ il ḳıldı nidā
Bilüñüz ey⁵⁶⁵ ehl-i arz ehl-i semā

⁵⁵⁶ nīsān-ı: neysān-ı(?) M1

⁵⁵⁷ kim oldı şadef ağzına zām: oldı şadef ağzına ṭulem M1

⁵⁵⁸ M2’de bu kelimedden sonra “hem” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

⁵⁵⁹ geçdi: giçdi M2

⁵⁶⁰ ayuñ on ikinci şenbih: on ikinci düşenbih M2

⁵⁶¹ ḥikāyet: heḳāyet M1

⁵⁶² cennet-i rıdvānı: cenneti rıdvān M2, cenneti rıdvānı M1

⁵⁶³ ḥūr-ı: ḥūrı M1

⁵⁶⁴ cennetüñ: cennetiñ M1

315. Bu gice toġar bilũñ⁵⁶⁶ bedr-i⁵⁶⁷ tamām
Nūra ʿālem ġarġ olur gider zũlām
316. Yer ü⁵⁶⁸ gök ehli ħamusı ol gice
Muştafa ʿāşık-ları ucdan uca
317. Sözleri pes şevġ-ıla ħāş u⁵⁶⁹ ʿavām
Zıkr ü⁵⁷⁰ tesbîh eş-şalātu ve's-selām
318. Anası daġı neler gördi⁵⁷¹ neler
Görüben işitdiğini naġl ider
319. Didi evümde⁵⁷² yaluñuzdum⁵⁷³ hemān
Geldi bir ün heybet-ile⁵⁷⁴ ol zamān
320. Ey yer⁵⁷⁵ ehli ey gök ehli bilũñüz
Ķadre irdũñüz ne varsa⁵⁷⁶ bilũñüz
321. Kim bu gice içre ol şāhib-ʿālem
Bu zemīnũñ başına başar ħadem
322. Şarka ġarba ħükmi anuñ tolısar
İsteyen Ħaġġı anuñla bulısar
323. Ehl-i küfri şöyle kılısar ʿādem
Nesh idiser cümle dīnlerini⁵⁷⁷ hem
324. İşidicek bilmezem dir n'olmışam
Şanasın bī-ʿaġl u⁵⁷⁸ bī-cān olmışam
325. ʿAġlumu cemʿ eyledüm⁵⁷⁹ tũrdum örü
Gözüm açdum⁵⁸⁰ ħũnki baġdum⁵⁸¹ yuġaru

⁵⁶⁵ Bu kelime M2'de yoktur.

⁵⁶⁶ bilũñ: biliñ M1

⁵⁶⁷ bedr-i: bedri M1 ve M2

⁵⁶⁸ yer ü: yeri M2

⁵⁶⁹ pes şevġ-ıla ħāş u: şevġ-ıla cümle ħāş-ı M2

⁵⁷⁰ zıkr ü: zıkrı M2

⁵⁷¹ gördi: didi M2

⁵⁷² evümde: ivimde M1

⁵⁷³ yaluñuzdum: yalañuzdım M1

⁵⁷⁴ heybet-ile: heybetle M1

⁵⁷⁵ yer: yir M2

⁵⁷⁶ ne varsa: var-ısa M2

⁵⁷⁷ dīnlerini: dīnini M2

⁵⁷⁸ bī-ʿaġl u: bī-ʿaġl-ı M2

⁵⁷⁹ eyledüm: eyledim M1

326. Öyle⁵⁸² şandum⁵⁸³ nūra ğark olmış tenüm⁵⁸⁴
 Hōş feraḥlandı sevindi bu cānum⁵⁸⁵
327. Gözlerümden⁵⁸⁶ tā ki ref⁵⁸⁷ oldu hicāb
 Evime⁵⁸⁷ girdi melekler bī-hisāb
328. Daḥı hem⁵⁸⁸ gördüm⁵⁸⁹ havāda bir döşek
 Düşdi hōş vech-ile anı melek
329. Bir melek daḥı elinde üç ‘alem
 Vaşfını dil söylemez yazmaz qalem
330. Ka‘benüñ tamında dikdiler birin
 Biriniñ maşrıqda kıldılar yerin
331. Birisin daḥı anuñ mağribde hem
 Dikdiler hōş vech-ile ey pür-himem
332. Mekke şehri nūra ğark olmış-ıdı
 Ehl-i ğaflet uykuda⁵⁹⁰ kalmış-ıdı
333. Ger felekde şöyle kim yüz biñ kamer
 Zāhir olsa göremez hīç bi'l-başar⁵⁹¹
334. Cümle ‘ālem içi ger pür-nūr ola
 Göremez yolını ol kim kör ola
335. Key şakın göñlüñ gözi kör⁵⁹² olmasun
 Göziñüzden⁵⁹³ nūr-ı Hāq dūr olmasun
336. Gözlerüñi⁵⁹⁴ ‘ibret-ile açabağ
 ‘Ālemüñ⁵⁹⁵ içi tolu-durur sebağ

⁵⁸⁰ açdum: açdım M1

⁵⁸¹ baqdum: baqdım M1

⁵⁸² öyle: eyle M2

⁵⁸³ şandum: şandım M1

⁵⁸⁴ tenüm: benim M1

⁵⁸⁵ cānum: cānım M1

⁵⁸⁶ gözlerümden: gözlerimden M1

⁵⁸⁷ evime: ivime M1

⁵⁸⁸ Bu kelime M2’de yoktur.

⁵⁸⁹ gördüm: gördüm M1

⁵⁹⁰ uykuda: uykuda M2

⁵⁹¹ bi'l-başar: bī-başar M2

⁵⁹² Bu kelime M1’de yoktur.

⁵⁹³ göziñüzden: göziñizden M1

⁵⁹⁴ gözlerüñi: gözleriñi M1

337. Bir sebağ-dur⁵⁹⁶ kim ulü'l-ebşār⁵⁹⁷ okur
Her biri fenżur ile'l-āşār⁵⁹⁸ okur
338. Muştafā nūrı-y-ıla⁵⁹⁹  ālem tolu
Göz gerek-dür göre anı⁶⁰⁰ bahtulu
339. Cānuñ Aḥmed cān-ıla⁶⁰¹ bilişmedi
Bunda anuñ sevgüsine düşmedi
340. Ḥaḳḳı görmeyen göz⁶⁰² anuñ gözi-dür
Bil bu sözler ehl-i Ḥaḳḳuñ⁶⁰³ sözidür
341. Bunda kör olan göz⁶⁰⁴ anda daḡı kör
Ḥaḳ kelāmı böyle dir gel okı gör

Ḳale'llāhü Te'āla⁶⁰⁵ Men Kāne Fī Hāzihī A'mā Fe Hüve Fī'l Aḥireti A'mā⁶⁰⁶

342. Gözgü jeng⁶⁰⁷ olsa görünmez anda şey'
Görine mi⁶⁰⁸ anda nūr-ı⁶⁰⁹ pāk-ı Ḥay
343. Açḡıl ey Ḥaḳ göñlümüz ve⁶¹⁰ gözümüz
Rūz u⁶¹¹ şeb bu-dur recāmuz⁶¹² sözüümüz⁶¹³

⁵⁹⁵  ālemüñ:  ālemiñ M

⁵⁹⁶ sebağdur: sebağdır M

⁵⁹⁷ ulü'l ebşār: ulu ebşār M2 / ulü'l-ebşār: “Karşı karşıya gelen iki topluluğun durumlarında sizin için ibret vardır; biri Allah yolunda savaşanlardır, diğeri inkarcılardır ki, bunlar karşı tarafı gözleriyle kendilerinin iki misli görüyorlardı. Allah dilediğini yardımıyla destekler. Elbette bunda basiret sahipleri için büyük bir ibret vardır.” Āl-i İmrān süresi 13. āyetten kısmī iktibas.

⁵⁹⁸ her biri fenżur ile'l-āşār: her biri fenżuru ilā āşār M2, her birisi fenżuru'l-āşār Z / fenżur ile'l-āşār: Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki O, ölüleri de elbette diriltecektir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir. Rūm süresi 50.āyetten kısmī iktibas.

⁵⁹⁹ Muştafā nūrı-y-ıla: Muştafānuñ nūr-ıla M1, Muştafā nūr-ıla M2

⁶⁰⁰ göre anı: anı göre Z ve M2

⁶⁰¹ cān-ıla: cānı-y-ıla Z

⁶⁰² göz: gör M2 ve Z

⁶⁰³ ḥaḳḳuñ: ḥaḳḳıñ M1

⁶⁰⁴ göz: kör Z

⁶⁰⁵ ḳale'llāhü Te'āla kelimeleri Z'de yoktur.

⁶⁰⁶ Bu başlık M2'de yoktur. / Fī Hāzihī A'mā Fe Hüve Fī'l Aḥireti A'mā: “ Bu dünyada kalbi kör olan , ahiretde de kör ve daha şaşkındır.” İsrā süresi 72.āyetten kısmi iktibas.

⁶⁰⁷ gözgü jeng: göz pāk M2 ve Z

⁶⁰⁸ görine mi: görinesi Z

⁶⁰⁹ nūr-ı: nūrı M2 ve Z

⁶¹⁰ göñlümüz ve: gözlerümüz M2 ve Z

⁶¹¹ rūz u: rūz-ı Z ve M2 ve M1

344. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunun tamām⁶¹⁴
345. Pes bu ‘ālem tā ki tutdukça⁶¹⁵ niẓām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām⁶¹⁶
346. Çün yakın oldu ki ol server gele
Ol gice düşdi cihāna ğulgüle
347. Muştafānuñ anası dir ki⁶¹⁷ ‘ayān
Gözlerüm gördügidür işbu⁶¹⁸ beyān
348. Ev⁶¹⁹ divārı nā-gehānī yarılup⁶²⁰
Geldi üç hūrī ki ğāyet hūsn-i⁶²¹ hūb
349. Biri geldi öñüme oturdı hōş
Kolumı omuzına⁶²² götürdi hōş
350. Hem didi üstüme bırakıl seni
Senüñiçün⁶²³ göndürüpdür⁶²⁴ Haḫ beni
351. Baña hem çok çok beşāret eyledi
Anası olduñ Muḫammedüñ⁶²⁵ didi
352. Bu senüñ oğluñ gibi hiç bir oğul
Yaradılalı cihān⁶²⁶ gelmiş degül
353. Bu senüñ oğluñ gibi ḳadri ḫalīl
Bir anaya virmemişdür ol Celīl⁶²⁷

⁶¹² bu-dur recāmuz: dāyim bu-durur M2 ve Z

⁶¹³ sözümüz: sözimiz M1

⁶¹⁴ 344.beyit Z ve M2’de yoktur.

⁶¹⁵ tā ki tutdukça: tā dutdukça Z

⁶¹⁶ 345.beyit M2’de yoktur.

⁶¹⁷ ki: kim M2 ve Z

⁶¹⁸ gözlerüm gördügi-dür işbu: gözlerümün gördügi-dür bu Z

⁶¹⁹ ev: iv M1

⁶²⁰ yarılup: yarılub M1 ve M2

⁶²¹ hūsn-i: hūsnī M2

⁶²² omuzına: omuzuma Z

⁶²³ senüñiçün: seneñiçün Z

⁶²⁴ göndürüpdür: göndürüpdür M1

⁶²⁵ anası olduñ Muḫammedüñ: anası olduñ resülün sen M2, dāyesi olduñ sen anuñ bil M1

⁶²⁶ yaradılalı cihān: yadılalı cihāna Z

⁶²⁷ 352.-353.beyitler M1 ve M2’de yoktur.

354. Şuşadı yandı yüregüm⁶²⁸ key katı
Virdiler bir şişe⁶²⁹ tolu şerbeti
355. Çünkü içdüm⁶³⁰ nūr oldum⁶³¹ şanasın
Geldi bir ak kuş kanadı-y-la hemîn
356. Hōş şıgadı kuvvet-ile arkamı
Didi baña⁶³² şimdi bulduñ hōş demi
357. Toğdı ol dem rahmeten li'l-‘ âlemîn
Nūra ğarkı oldu semāvāt u⁶³³ zemîn
358. Niçe yüz biñ şalavāt u ve's-selām
Rūhına olsun ile'l-yevmi'l-kıyām⁶³⁴
359. Kıldı ol dem merhabā haşş u ‘ām⁶³⁵
Biz idelim merhabā ile kıyām⁶³⁶
360. Merhabā ey şāhib-i hamd u ‘alem
Merhabā ey Rāfi‘ -i cehl ü zulem
361. Merhabā ey lāyık-ı medh u sezā
Merhabā ey şābir-i cevri ü ezā
362. Merhabā ey havz-ı kevser şāhibi
Merhabā ey hüsn-i Hakkıñ nā’ibi
363. Merhabā ey kurretü'l-‘ ayn-i habīb
Ol haqāyık gülsitāna ‘andelīb
364. Merhabā ey şāhib-i levlāk-ı tāt
Kısr ü Kayşerden alan pāt u harāt
365. Merhabā ey kufl-i nuşret māliki
Merhabā mühr-i nübüvvet sāliki

⁶²⁸ yüregüm: yüregim M1

⁶²⁹ şişe: cām Z, şūşe M2

⁶³⁰ içdüm: içdim M1

⁶³¹ oldum: oldım M1

⁶³² didi baña: baña didi M1

⁶³³ semāvāt u: semāvāt-i M2

⁶³⁴ 358.beyit M1’de yoktur.

⁶³⁵ haşş u ‘ām: havāş u ‘avām M1

⁶³⁶ 359.-374.beyitler Z ve M2 nüshasında yoktur. Merhabā bölümü için M1’de müstensih tarafından şu not düşülmüştür: “Bu kitābda merhabā olmadığından bu maḥall-i kıyāmda merhabā inşa’ olundu. Ola ki Hūdā-i lem-yezel ecr-i cezīl-i te’līfe müşārik eyleye. Āmin.”

366. Merhabā ‘ilm-i ḥaḳīḳāt ḥāfızı
Merhabā dürr-i kelāmuñ nāfızı
367. Merhabā ey leyle-i esrā begi
Merhabā ey kā’inātuñ yegregi
368. Merhabā şāh-ı cemī‘i’l-mürselin
Bā‘ış-i mevcūd-ı⁶³⁷ evvel āḥirīn
369. Merhabā ey kā’inātuñ serveri
Merhabā bāğ-ı cinānıñ reh-beri
370. Merhabā ey ṭāvus-ı nūr issi zāt
Ey muḥīt-i baḥr-ı ‘ilm-i mümkināt
371. Merhabā ey şāḥibi’l-mi‘rāc-ı şāh
Merhabā ey ḥūrşid-i isrāc-ı māh
372. Merhabā ey tūṭi-i bāğ-ı bihişt
Merhabā gül-zār-ı gül şubḥ-ı nüvişt
373. Merhabā bāğ-ı elestüñ bülbüli
Ol ḥaḳīḳāt bāğınıñ ser-sünbüli
374. Şol **Kara Va‘iz**le bu kem-ter şerif
Behremend ide şefā‘ atden Laṭif

Hazā Medḥu Ḥātemi’r-Rusūl ve Hādi’s-sübūl ‘Aleyhi’s- Selām⁶³⁸

mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fa’ülün

mef’ülü fa’ülün

375. Çün ‘ālem-i şuğrāya gelüp ol yüzi aḍḥā⁶³⁹
Ez-‘ālem-i kübrā
376. Pür oldı kamu nūr-ıla hıç⁶⁴⁰ ḳalmadı zūlmā⁶⁴¹
Der esfel-i a‘lā

⁶³⁷ mevcūd-ı: metinde mevcūd u

⁶³⁸ ‘aleyhi’s-selām ifadesi M1’de yoktur.

⁶³⁹ çün ‘ālem-i şuğrāya gelüp ol yüzi aḍḥā: çün geldi bu şuğrāya ‘āleme ol yüzi aḍḥā M1, çün geldi bu murā‘ ‘āleme bil ol yüz eşḥā M2

⁶⁴⁰ Bu kelime Z ve M2’de yoktur.

⁶⁴¹ zūlmā: ḳalmā Z

377. Gelmeſe-y-idi⁶⁴² ‘āleme ol ħ āce-i⁶⁴³ levlāk
Olmaz-ıdı⁶⁴⁴ eflāk
378. Vaz‘ olmaz-ıdı yeryüzine⁶⁴⁵ Ka‘ be vü⁶⁴⁶ Minā
Hem Mescid-i⁶⁴⁷ Aḳṣā
379. Cism-ile ‘urūc eyledi ol⁶⁴⁸ rūḥ-ı muṣavver
Ḳaṭ‘ itdi menāzil
380. Seyrān idüben sidreyi hem nezle-i⁶⁴⁹ uḥrā⁶⁵⁰
Tā cennet-i⁶⁵¹ me‘vā⁶⁵²
381. Ḳadd ü leb ü ḥüsninden⁶⁵³ anuñ buldı vüçüdü
Ādemde sücüdü
382. Ez-cümle melek ins ü cin ez-kevşer ü⁶⁵⁴ Ṭübā
Tā cennet-i ḥaḍrā⁶⁵⁵
383. Şerḥ ider anuñ sünbülünü⁶⁵⁶ süre-i ve'l-leyl
Ender seḥun u Ḥayy⁶⁵⁷
384. Yüzinden⁶⁵⁸ anuñ zāhir olur⁶⁵⁹ dāniş-i esmā
Vaḳtā⁶⁶⁰ ki tecellā
385. Hem yene⁶⁶¹ ser-i işba‘ ı⁶⁶² şaḳḳe'l-ḳamer itdi
Bedri gicesinde⁶⁶³

⁶⁴² gelmeſe-y-idi: gelmeſe idi M1

⁶⁴³ ħ āce-i: ḥōca-i Z ve M2

⁶⁴⁴ olmaz-ıdı: olmaz idi M1

⁶⁴⁵ yeryüzine: yiryüzine Z

⁶⁴⁶ ka‘ be vü: Ka‘ be-i Z

⁶⁴⁷ mescid-i: Mescid ü Z

⁶⁴⁸ cism-ile ‘urūc eyledi ol: cümle ‘urūc eyledi M2, cism-i pāk-ile ‘urūc eyledi M1

⁶⁴⁹ nezle-i: nez-i M2

⁶⁵⁰ nezle-i uḥrā: “Andolsun ki o, Cebrail’i sınırın sonunda başka bir inişinde de görmüştür.” Necm süresi 13. Āyetten kısmi iktibas.

⁶⁵¹ Cennet-i: cennet ü Z

⁶⁵² cennet-i me‘vā: “İnanıp yararlı iş işleyenlere gelince, onların yaptıklarına karşılık, varacakları cennet konakları vardır.” Secde süresi 19.āyetten kısmi iktibas.

⁶⁵³ ḥüsninden: ḥüsnünde M1

⁶⁵⁴ ins ü cin ez-kevşer ü: insü ve cinnü Z, insü ve cinnü ez M2

⁶⁵⁵ cennet-i ḥaḍrā: cennet-i ḥuḍrā M1, cennet ü me‘vā Z

⁶⁵⁶ sünbülünü: saçını M2 /İder anuñ sünbülünü: anuñ saçını uş Z

⁶⁵⁷ u ḥayy: ḥattā M1

⁶⁵⁸ yüzinden: yüzinde M1

⁶⁵⁹ olur: oldu M1

⁶⁶⁰ vāḳtā: vāḳti Z ve M2

⁶⁶¹ Bu kelime Z’de yoktur.

⁶⁶² ser-i işba‘ ı: sir işba‘ ı Z

386. adrini anu bilmedi⁶⁶⁴ her chil-i ig
Hli n'ola ferd⁶⁶⁵
387. Hem h-ı ehinh-ı yegn-yı⁶⁶⁶ Hk ol-dur
Der ayb u ehdet⁶⁶⁷
388. U diy⁶⁶⁸ virr adrini urb-ı fe tedell⁶⁶⁹
Der-leyle-i esr⁶⁷⁰
389. er ine anu alb-ile sa y iden irir
T  ar-ı⁶⁷¹  azme
390. Bu mertebeye alb iremez ılsa tevell
N'itsn aa zkr⁶⁷²
391. Hem beyn-i nebtında⁶⁷³ anu ıdı yenbi⁶⁷⁴
Ve'l-fecri beynı⁶⁷⁵
392. T tenelerin mmetin eyledi i
Ol  ahdine ev⁶⁷⁶
393. Zeylini⁶⁷⁷ ttup rzı olan irdi murda⁶⁷⁸
Zir ki hında
394. İrz idben Hk didi yu tke feterz⁶⁷⁹
Z-rtb-i⁶⁸⁰ mu all

⁶⁶³ Bu beyit Z nshasında  beyit ileridedir. / 385.-398. beyitler arası M2'de yoktur.

⁶⁶⁴ anu bilmedi: bilmedi anu M1

⁶⁶⁵ Bu beyit Z'de drt beyit ileridedir.

⁶⁶⁶ yegn-yı: muahhar ki Z

⁶⁶⁷ Bu beyit Z'de be beyit ileridedir.

⁶⁶⁸ diy: deyi M1

⁶⁶⁹ fe tedell: Sonra (ona) yaklatı derken sarkıp daha da yakın oldu. Necm sresi 8.yetten kısm iktibas.

⁶⁷⁰ Bu beyit Z'de altı beyit ileridedir.

⁶⁷¹  ar-ı:  ar u Z / Bu beyit Z'de yedi beyit ileridedir.

⁶⁷² Bu beyit Z'de yedi beyit ileridedir.

⁶⁷³ beyn-i nebtında: beyn beynında M

⁶⁷⁴ yenbi: yebyi Z

⁶⁷⁵ Bu beyit Z'de sekiz beyit geridedir.

⁶⁷⁶ 392.beyit M1'de yoktur.

⁶⁷⁷ zeylini: zeylini M1

⁶⁷⁸ irdi murda: buldı murdı Z

⁶⁷⁹ yu tke feterz: "Rabbın phesiz sana verecek ve sen de honut olacaksın." Duh suresi 5.yetten kısmi iktibas.

⁶⁸⁰ rtb-i: rtbet-i Z

395. Bu Vā'iz-i bî-çāre taleb-kār-ı şefā'at
Evlād-ı rüsûlden
396. Maşşûdî bu-dur eylemeye Hâk anı rüsvā⁶⁸¹
Der dünyā vü⁶⁸² 'uqbā
397. Muẓtarr⁶⁸³ oluban gelmişem uş kapuñā⁶⁸⁴ ey Hâk
Ey hâkim-i muṭlak
398. Eyle⁶⁸⁵ biḥaqq-ı Aḥmed-i muḥtār-ı tesellā⁶⁸⁶
Bu oldı temennā⁶⁸⁷

Rūh-ı Pāk-i Muḥammed Muştafā-rā Şalavāt⁶⁸⁸

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

399. Ol gice kim⁶⁸⁹ toğdı şāh-ı kâ'ināt
Âşikāre oldı nice mu'cizāt
400. Taş [u]⁶⁹⁰ ağaç dile geldi söyledi
Muştafāyı her biri medḥ eyledi⁶⁹¹
401. Anı söylerdi tıyūr u hem⁶⁹² vuḥūş
Daḥı ırmaqlar deñizler kıldı cūş
402. Ol giceden berü⁶⁹³ şeytān-ı⁶⁹⁴ racīm
Göge yol bulmadı daḥı ol le'im
403. Tāk-ı Kısra şöyle kıldı zelzele
Düşdi küffāruñ⁶⁹⁵ içine velvele

⁶⁸¹ eylemeye Hâk anı rüsvā: Hâk eylemeye risvā M1

⁶⁸² dünyā vü: dünya-i Z

⁶⁸³ muẓtarr: muẓtarre M1

⁶⁸⁴ gelmişem uş kapuñā: kapuñā gelmişem M1

⁶⁸⁵ Z nüshasında bu kelimedden önce "sen" kelimesi vardır; ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

⁶⁸⁶ bi-ḥaqq-ı Aḥmed-i muḥtār-ı tesellā: bi-ḥaqq-ı Aḥmed ü muḥtār u tesellā Z

⁶⁸⁷ 375.-398.beyitler müstezād nazım şekliyle yazılmıştır.

⁶⁸⁸ Bu başlık M1 ve M2'de yoktur.

⁶⁸⁹ kim: ki Z

⁶⁹⁰ Vezin gereği "u" kelimesi eklenmiştir.

⁶⁹¹ 400.beyit M1'de yoktur.

⁶⁹² tıyūr u hem: tıyūrı ve M2

⁶⁹³ berü: berrü Z

⁶⁹⁴ şeytān-ı: şeytān u M2 ve Z

⁶⁹⁵ küffāruñ: küffārıñ M1

404. Sāve bahrı yere⁶⁹⁶ geçdi ser-te-ser
Kimse bulmadı şudan anda eşer
405. Ol Mecūsiler odı kim var-ıdı⁶⁹⁷
Niçe biñ yıllardı kim⁶⁹⁸ yanar-ıdı⁶⁹⁹
406. Kalmadı od ocağında anlaruñ⁷⁰⁰
Haqqı koyup⁷⁰¹ ol oda tapanlaruñ⁷⁰²
407. Çok kelisālar yıkıldı bış⁷⁰³ ü kem
Kaldı altında keşişler öldi hem
408. Ayaşofyānuñ dağı mevlūd günü
Kubbenüñ⁷⁰⁴ yıkıldı maşrıqdan yanı
409. Şoñra yaptı yene⁷⁰⁵ Rūmuñ kāfiri
Dağı bellü-dür yeñi⁷⁰⁶ yapu yiri⁷⁰⁷
410. Cümle putlar⁷⁰⁸ düşdi yüzi üstine
Gör ne izzet virdi Tañrı⁷⁰⁹ dostına
411. Mekke kavmi⁷¹⁰ uluları bî-hilāf
Ol gice Ka' beyi kılurlar tavāf
412. Secde⁷¹¹ kıldı Ka' be gördiler tamām
Düşmedi bir taşı hiç⁷¹² kıldı kıyām
413. Ka' benüñ tıldı içi tekbîr⁷¹³ üni
Gördiler işitdiler cümle bunı

⁶⁹⁶ yere: yire M1

⁶⁹⁷ var-ıdı: var idi M1

⁶⁹⁸ biñ yıllardı kim: yıllar-ıdı kim M2 ve Z

⁶⁹⁹ yanar-ıdı: yanar idi M1

⁷⁰⁰ anlaruñ: anlarıñ M1

⁷⁰¹ koyup: koyub M1 ve M2

⁷⁰² tapanlaruñ: tapanlarıñ M1

⁷⁰³ bış: piş Z

⁷⁰⁴ kubbenüñ: kubbesi M1 ve M2

⁷⁰⁵ yaptı yene: yine yaptı M2 ve Z

⁷⁰⁶ yeñi: yiñi Z

⁷⁰⁷ yapu yiri: kapuları Z, yapıları M2

⁷⁰⁸ putlar: bunlar Z

⁷⁰⁹ tañrı: ol haq Z, ol hoş M2

⁷¹⁰ kavmi: halkı M1

⁷¹¹ secde: sicde M2

⁷¹² Bu kelime M1'de yoktur.

⁷¹³ tekbîr: tañrı M2

414. Rük-n-i⁷¹⁴ rükne Ka‘benüñ vir-di selām
Hem didiler toğdı ol hayrū'l-enām⁷¹⁵
415. Toldı⁷¹⁶ ‘ālem içi gulğul ol gice
Cümle zerrāt⁷¹⁷ oldı bülbül ol gice
416. Sözleri cümle Muhammed midḥati⁷¹⁸
Vir şalavāt sen daḥı bul⁷¹⁹ cenneti
417. Niçe bunlardan daḥı ğayrı nişān
Anası didi ki gördüm bī-gümān⁷²⁰
418. Bir bölük atlu melekler geldiler⁷²¹
Ev⁷²² divārı yarıluban girdiler
419. Yeddi⁷²³ kez evüm⁷²⁴ tavāf eylediler
Hem biri birine ḥōş⁷²⁵ söylediler
420. Kim beşāret olsun Aḥmed-dür⁷²⁶ gelen
‘Ālemüñ⁷²⁷ şāhı Muhammed-dür⁷²⁸ gelen
421. Yine kendüzümü⁷²⁹ yavı kılmışam
Şöyle bir zamān ki hayrān olmuşam⁷³⁰
422. Yine⁷³¹ ‘aqlum⁷³² cem⁷³³ kıldum başuma⁷³⁴
Şöyle kim meşğül⁷³⁵ oldum⁷³⁶ işüme⁷³⁷

⁷¹⁴ rük-n-i rük-n ü M2

⁷¹⁵ hayrū'l-enām: faḥrū'l-enām M1

⁷¹⁶ toldı: toğdı Z

⁷¹⁷ zerrāt: zerrāt Z ve M2

⁷¹⁸ midḥati: müdḥati M2, medḥati M1

⁷¹⁹ sen daḥı bul: sen daḥı alğıl Z, sen daḥı ol M2

⁷²⁰ gördüm bī-gümān: ben gördüm ‘ayān Z

⁷²¹ geldiler: irdiler Z ve M2

⁷²² ev: iv M1

⁷²³ yeddi: yedi M1 ve M2

⁷²⁴ evüm: ivim M1

⁷²⁵ hem biri birine ḥōş: her biri birbirine Z

⁷²⁶ Aḥmed-dür: Aḥmed-dir M1

⁷²⁷ ‘ālemüñ: ‘ālemiñ M1

⁷²⁸ Muhammed-dür: Muhammed-dir M1

⁷²⁹ yine kendüzümü: yine ben kendümi Z

⁷³⁰ şöyle bir zamān ki hayrān olmuşam: bir zamān hayrān oluban kalmışam M2, bir zamān şöyle ki hayrān kalmışam Z

⁷³¹ yine: yine M1 ve M2

⁷³² ‘aqlum: ‘aqlım M1 ve M2

⁷³³ cem‘: cem‘i M1 ve M2

⁷³⁴ başuma: başıma M1 ve M2

423. Diledi göñlüm ki oğlumı görem
Bağruma başam dağı hem⁷³⁸ emzürem
424. İstedüm⁷³⁹ bulamadum⁷⁴⁰ ol serveri
Şöyle kim oldum⁷⁴¹ bu cānumdan⁷⁴² berī
425. Yandı bağrum⁷⁴³ yüregüm⁷⁴⁴ oldu zebün⁷⁴⁵
Yaşlar ağıtdı bu gözüm nıl-gün⁷⁴⁶
426. Öyle⁷⁴⁷ şandum⁷⁴⁸ hüriler iletdiler
Cennete⁷⁴⁹ bile aluban⁷⁵⁰ gitdiler
427. Gördüm⁷⁵¹ evün⁷⁵² bucağında şu^c le var
Öyle⁷⁵³ şandum⁷⁵⁴ anda bir şem^c a⁷⁵⁵ yanar
428. İleri vardum⁷⁵⁶ ve⁷⁵⁷ gördüm⁷⁵⁸ oğlanum
Yüregüm⁷⁵⁹ ditredi kaynakı şanum
429. Secdeye⁷⁶⁰ urmuş yüzini⁷⁶¹ ol imām
Hem götürmüş⁷⁶² barmağın söyler kelām

⁷³⁵ meşgöl: meşgülem(?) Z

⁷³⁶ oldum: oldım M1, olmışam Z

⁷³⁷ işüme: işime M1 ve M2

⁷³⁸ dağı hem : hem biraz Z, hem bir M2

⁷³⁹ istedüm: istedim M1

⁷⁴⁰ bulamadum: bulamadım M1

⁷⁴¹ oldum: oldım M1

⁷⁴² cānumdan: cānımdan M1 ve M2

⁷⁴³ bağrum: bağrım M1

⁷⁴⁴ yüregüm: yüregim M1

⁷⁴⁵ oldu zebün: düğün M1, oldu düğün M2

⁷⁴⁶ gözüm nıl-gün: gözümünden ol gün M2, gözüm nıl ü gün M1 ve Z

⁷⁴⁷ öyle: eyle Z ve M2

⁷⁴⁸ şandum: şandım M1

⁷⁴⁹ cennete: cennetde Z

⁷⁵⁰ bile aluban: alubanı hem bile Z

⁷⁵¹ gördüm: gördim M1

⁷⁵² evün: iviñ M1

⁷⁵³ öyle: eyle Z ve M2

⁷⁵⁴ şandum: şandım M1

⁷⁵⁵ şem^c a: şu^c le M1 ve M2

⁷⁵⁶ vardum: vardım M1

⁷⁵⁷ Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

⁷⁵⁸ gördüm: gördim M1

⁷⁵⁹ yüregüm: yüregim M1

⁷⁶⁰ secdeye: sicdeye M2

⁷⁶¹ yüzini: yüzünü Z

⁷⁶² götürmüş: getürmüş M1

430. Yüzi nûrî gün gibi hõş⁷⁶³ berķ urur
Anı gördüm⁷⁶⁴ göñlüme geldi⁷⁶⁵ sürür
431. Diledüm⁷⁶⁶ kim⁷⁶⁷ elüme⁷⁶⁸ alam görem
Hem mübārek yüzine⁷⁶⁹ yüzüm⁷⁷⁰ sürem
432. Pes havādan yene⁷⁷¹ bir heybetlü ün
Dir ki elin kimse aña⁷⁷² urmasun
433. Varuban⁷⁷³ anı⁷⁷⁴ yerinden⁷⁷⁵ götürüñ
Getürüñ bunda işini bitürüñ
434. Ol dem içinde melekler geldiler
Ol gözüm nûrın öñümnden aldılar⁷⁷⁶
435. Götürüp anı⁷⁷⁷ havāya gitdiler
Bilmedüm⁷⁷⁸ kim varup anda⁷⁷⁹ n'itdiler⁷⁸⁰
436. H̄asret-ile ҡaldum⁷⁸¹ anda ben h̄az̄in
Derd-ile hem zār-ıla ҡaldum en̄in⁷⁸²
437. Yüzümü sürdüm⁷⁸³ yere⁷⁸⁴ çok ağladum⁷⁸⁵
Fırķat odı-y-la yüregüm⁷⁸⁶ ғāğladum

⁷⁶³ Bu kelime M2'de yoktur.

⁷⁶⁴ gördüm: gördim M1

⁷⁶⁵ göñlüme geldi: çünki geldi hem Z, geldi göñlüme M2

⁷⁶⁶ diledüm: diledim M1

⁷⁶⁷ kim: ki M1

⁷⁶⁸ elüme: ilüme M1

⁷⁶⁹ yüzine: yüzüne M2

⁷⁷⁰ yüzüm: yüzim M1

⁷⁷¹ yene: geldi Z

⁷⁷² elin kimse aña: aña kimse elin Z

⁷⁷³ varuban: varıban M2

⁷⁷⁴ anı: annı Z

⁷⁷⁵ yerinden: yirinden Z

⁷⁷⁶ ol gözüm nûrın öñümnden aldılar: oğlanımı tiz yene göturdiler M1

⁷⁷⁷ götürüp anı: götürübeni Z ve M2

⁷⁷⁸ bilmedüm: bilmedim M1

⁷⁷⁹ varup anda: varuban anı Z

⁷⁸⁰ n'itdiler: n'etdiler M1

⁷⁸¹ ҡaldum: ҡaldım M1

⁷⁸² hem zār-ıla ҡaldum en̄in: zār-ıla ҡaldum eksüzin Z, zār-ıla ҡaldum ben ez̄in M2

⁷⁸³ sürdüm: sürdim M1

⁷⁸⁴ yere: yire Z

⁷⁸⁵ ağladum: ağladım M1

⁷⁸⁶ yüregüm: cigerüm Z

438. Nesne gelmez çün elümden⁷⁸⁷ n'ideyüm
Oğlumu isteyü kıanda gideyüm
439. Meger ol Hâkdan ola dermân yine⁷⁸⁸
Oğlumu alan getüre yirine⁷⁸⁹
440. Yine⁷⁹⁰ gitdi gözlerümden⁷⁹¹ perdeler
Geldi yine⁷⁹² nûrdan ol⁷⁹³ perverdeler
441. Ya^c ni kim yine⁷⁹⁴ melekler geldiler
Oğlumu hem yine tîz⁷⁹⁵ getürdiler
442. Gelmiş-idi ol demde bile⁷⁹⁶ ey ağı
Cennetüñ kapucısı Rıdvân dağı
443. Aldı Rıdvân kanadınıñ altına
Muştafâyı çoçdı hem döndi yine⁷⁹⁷
444. Virdi dilin ağzına gör kim n'ider
Emer⁷⁹⁸ Aḥmed dilini ḥōş ḥōş yudar
445. Didi⁷⁹⁹ 'ilm-ile ḥikmet-dür yidüğüñ⁸⁰⁰
Ma^c rifetden ḥōş ni^c met-dür⁸⁰¹ emdüğüñ⁸⁰²
446. Bulduğüñ⁸⁰³ Hâkdan senüñ kim bulısar
Her sözün^c 'ilm-i⁸⁰⁴ le-dünni olısar
447. Yine⁸⁰⁵ Rıdvânı işit kim n'eyledi
Bir yüzük çıkardı ḥōş mühr eyledi⁸⁰⁶

⁷⁸⁷ elümden: elimden M1

⁷⁸⁸ yine : yine M1 ve M2

⁷⁸⁹ oğlumu alan getüre yirine: oğlumu getüre ileten yine M1, oğlanımı getüre alan yine M2

⁷⁹⁰ yine: yine M1 ve M2

⁷⁹¹ gözlerümden: gözlerimden M1

⁷⁹² yine: yine M1 ve M2

⁷⁹³ Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

⁷⁹⁴ yine: yine M1 ve M2

⁷⁹⁵ oğlumu hem yine tîz: oğlanımı tîz yine Z, oğlanımı hem yine M2

⁷⁹⁶ gelmiş-idi ol demde bile: bile gelmiş idi ol dem M1

⁷⁹⁷ yine: yine M1 ve M2

⁷⁹⁸ emer: emir M1

⁷⁹⁹ Z nüshasında "kim" kelimesi de vardır fakat vezin gereği buraya alınmamıştır.

⁸⁰⁰ yidüğüñ: emdüğüñ M1 / bu mısra^c ın vezni kusurlu.

⁸⁰¹ ma^c rifetden ḥōş ni^c met-dür: ḥōş ni^c met-dir ma^c rifet-dir M1

⁸⁰² emdüğüñ: emdüğüñ M1

⁸⁰³ bulduğüñ: bulduğun M1

⁸⁰⁴ 'ilm-i: 'ilmi M1 ve M2, 'ilm-ile Z

⁸⁰⁵ yine: yine M1

448. Ya'ni iki omuzı ortasına
Başuban⁸⁰⁷ mühr itdi Tañrı hâşına
449. Oldı ol mühr-i⁸⁰⁸ nübüvvet yazılı
İsm-i⁸⁰⁹ a' zamdı yüzünde kazılı
450. Bir gügerçinüñ yumurçası kadar
Aķ beñ-idi yazılı ey cān⁸¹⁰ peder
451. Muştafâyı hōş ziyāret itdiler
Ġayb olup⁸¹¹ yerlü yerine⁸¹² gitdiler⁸¹³
452. Degdi nevbet baña vardum⁸¹⁴ yanına
Derdüm⁸¹⁵ irişdi hemān dermānına
453. Götürüp⁸¹⁶ sürdim yüzini yüzüme⁸¹⁷
Hem mübārek ellerini⁸¹⁸ gözüme
454. Yüzüme baķdı benüm⁸¹⁹ ' āķıl gibi⁸²⁰
Nice ' āķıl ' ālim ü kāmīl gibi⁸²¹
455. Sünneti olmış saçılmış hem⁸²² tozı
Sürmelenmiş hem daķı⁸²³ iki gözi
456. Aķ şufa şarmışlar anuñ⁸²⁴ cismini
Nice şūf-dur⁸²⁵ kimse bilmez resmini⁸²⁶

⁸⁰⁶ mühr eyledi: mühürledi Z

⁸⁰⁷ başuban: başıban M1 ve M2

⁸⁰⁸ mühr-i: mühri Z

⁸⁰⁹ ism-i: ism ü Z

⁸¹⁰ ey cān: bil ey M2, bil hey Z

⁸¹¹ olup: olub M1 ve M2

⁸¹² yerine: yirine Z

⁸¹³ gitdiler: getdiler M1

⁸¹⁴ vardum: vardım M1

⁸¹⁵ derdüm: derdim M1

⁸¹⁶ götürüp: götürüb M1 ve M2

⁸¹⁷ sürdim yüzini yüzüme: yüzümü sürdüm yüzine Z ve M2

⁸¹⁸ ellerini: illerini M1

⁸¹⁹ benüm: benim M1

⁸²⁰ gibi: kişi Z

⁸²¹ gibi: kişi Z

⁸²² Z nüshasında vezin gereği taktim-te'hir yapılmıştır./ saçılmış hem M, saçılmış M2

⁸²³ hem daķı: daķı hem Z ve M2

⁸²⁴ anuñ: mübārek Z

⁸²⁵ şūf-dur: şūf-dır M1

⁸²⁶ resmini: ismini M2

457. Alnı ay-dur⁸²⁷ şanasın güneş yüzi
Deprenür tudaqları⁸²⁸ söyler sözi⁸²⁹
458. Kulağum ağzına vurdum⁸³⁰ diñledüm⁸³¹
Söyledügi⁸³² sözi bildüm⁸³³ añladum⁸³⁴
459. Hakkı bağlayup⁸³⁵ gönülden himmeti
Dir-idi⁸³⁶ kim⁸³⁷ ümmetī vā ümmetī
460. Bundan öñdin dahı toğmadın henüz
Gelür-idi⁸³⁸ dā ’im⁸³⁹ andan işbu söz
461. Şubḥ u⁸⁴⁰ şām ağlardı karnumda⁸⁴¹ müdām
Ümmetin Hakkdan dilerdi şubḥ u⁸⁴² şām
462. Tıfl-iken ol diler-idi⁸⁴³ ümmetin
Sen kocalduñ⁸⁴⁴ terk idersin sünnetin
463. Aduñ⁸⁴⁵ ümmet ümmet işi sende yok⁸⁴⁶
Şer’ ine işüñ⁸⁴⁷ muḥālifleri⁸⁴⁸ çok
464. Gice ġāfil uykuda⁸⁴⁹ gündüz hevā
Geçdi⁸⁵⁰ ’ömrüñ şöyle kolduñ⁸⁵¹ bī-nevā

⁸²⁷ ay-dur: ay-dır M1

⁸²⁸ tudaqları: tutaqları Z ve M2

⁸²⁹ Z ve M2’de bu beyitin mısraları yer değiştirmiştir.

⁸³⁰ vurdum: urdım M1, virdüm M2

⁸³¹ diñledüm: diñledim M1

⁸³² söyledügi: söyledügi M1

⁸³³ bildüm: bildim M1

⁸³⁴ añladum: añladım M1

⁸³⁵ bağlayup: bağlayub M1

⁸³⁶ dir-idi: dir idi M1

⁸³⁷ kim: vā M2

⁸³⁸ gelüridi: gelür idi M1

⁸³⁹ dā ’im: dāyim Z ve M2

⁸⁴⁰ şubḥ u: şubḥ-ı M2

⁸⁴¹ karnumda: karnımda M1 ve M2

⁸⁴² şubḥ u: şubḥ-ı M1 ve M2

⁸⁴³ diler-idi: diler idi M1

⁸⁴⁴ kocalduñ: kocaldın M1

⁸⁴⁵ aduñ: adın M1

⁸⁴⁶ yok: yoḥ M2

⁸⁴⁷ işüñ: işin M1

⁸⁴⁸ muḥālifleri: muḥālif var Z ve M2

⁸⁴⁹ uykuda: uyḥuda Z ve M2

⁸⁵⁰ geçdi: giçdi M2

⁸⁵¹ kolduñ: kaldın M1

465. Bir kez āh idüp⁸⁵² ölümün şanmadun⁸⁵³
İşbu fānī dünyadan uşanmadun⁸⁵⁴
466. Kānı atañ⁸⁵⁵ kani anañ⁸⁵⁶ oğlanun
Āhir anlar tek⁸⁵⁷ olur hālün⁸⁵⁸ senün
467. Elün-ile kabre kodun anları
Gözün-ile gördün ol olanları
468. Her kişinün çalışup⁸⁵⁹ cem^c itdügin⁸⁶⁰
Hasret-ile bunda koyup gitdügin⁸⁶¹
469. Cümle gördün bilmedün⁸⁶² kendüzün⁸⁶³
Lezzet-i⁸⁶⁴ dünyāya tutdun⁸⁶⁵ yüzün⁸⁶⁶
470. Māl u mülkün⁸⁶⁷ cümle elden gidiser
Çün senün degül ne-dür bu derd-i⁸⁶⁸ ser
471. Senün oldur elün-ile viresin
Haq te^c ālā yolına yedüresin⁸⁶⁹
472. ‘Ākıl-ısañ⁸⁷⁰ elde-y-iken⁸⁷¹ ihtiyār
Āhiret azuğın düzgil e yār⁸⁷²
473. Dağı bāliğ olmadun beñzer ki sen
Bir-durur yanunda kubh-ıla hasen

⁸⁵² idüp: idüb M1 ve M2

⁸⁵³ şanmadun: şanmadın M1

⁸⁵⁴ uşanmadun: uşanmadın M1

⁸⁵⁵ atañ: atan M1

⁸⁵⁶ anañ: anan M1

⁸⁵⁷ tek: gibi Z ve m2

⁸⁵⁸ hālün: cānuñ Z, hāliñ M1

⁸⁵⁹ çalışup: çalışub M1 ve M2

⁸⁶⁰ itdügin: itdügün Z

⁸⁶¹ gitdügin: getdügin M1, gitdügiñ Z

⁸⁶² bilmedün: bilmediñ M1

⁸⁶³ kendüzün: kendüziñ M1

⁸⁶⁴ lezzet-i: lezzeti M1, M2 ve Z

⁸⁶⁵ tutdun: tutuñ M2

⁸⁶⁶ yüzün: yüzüñ Z ve M2

⁸⁶⁷ māl u mülkün: māl u mülkü M1, māl-ı mülki M2

⁸⁶⁸ derd-i: derd ü M1 ve Z

⁸⁶⁹ yedüresin: yidüresin Z, yidiresin M1

⁸⁷⁰ ‘ākıl-ısañ: ‘ākıl isen M1

⁸⁷¹ eldeyiken: ilde iken M1

⁸⁷² düzgil e yār: düz gel ey yār M1, bilgil ey yār M2

474. Ağuları yerseñ uş sükker⁸⁷³ şanup
N'ola gerçek⁸⁷⁴ haqqā dönseñ uşanup⁸⁷⁵
475. Şüretüñ⁸⁷⁶ birdür velī oğlan işüñ⁸⁷⁷
Gösterür⁸⁷⁸ hālūñi⁸⁷⁹ yoldaşuñ⁸⁸⁰ eşin⁸⁸¹
476. ʿĀkıl-ısañ⁸⁸² ehl-i Hakkı yoldaş it
Hāl bilenleri saña var⁸⁸³ hāldaş it
477. Didiler bir pīre evlen⁸⁸⁴ sen dañı
Didi bālīg olmamışam⁸⁸⁵ ben dañı
478. Bālīg olmaz kimse olmadan⁸⁸⁶ velī
Maʿ rifet yok-dur⁸⁸⁷ hemān söyler dili
479. Ey dirīgā vaqtumuz⁸⁸⁸ fevt eyledük⁸⁸⁹
Elümüzle biz bize gör n'eyledük⁸⁹⁰
480. Daʿ vi-y-ile⁸⁹¹ dilümüzde⁸⁹² sözi⁸⁹³ çok
Hażret-i Haqqā varacak yüzi⁸⁹⁴ yok
481. Meger ol Haqdan bize ire ʿ atā
Luṭfı birle maḥv ola sehv ü⁸⁹⁵ haṭā
482. Setr⁸⁹⁶ kıla zīra kim Settārı-dır⁸⁹⁷

⁸⁷³ yerseñ uş sükker: yirsin şekker Z

⁸⁷⁴ gerçek: girçek Z

⁸⁷⁵ 473. ve 474. beyit M2'de yoktur.

⁸⁷⁶ şüretüñ: şüretiñ M1

⁸⁷⁷ işüñ: işin M1

⁸⁷⁸ gösterür: gösterir M1

⁸⁷⁹ hālūñi: hālīñi M1

⁸⁸⁰ yoldaşuñ: yoldaşın M1

⁸⁸¹ eşin: işüñ Z ve M2

⁸⁸² ʿākıl-ısañ: ʿākıl isen M1

⁸⁸³ var: hem Z / Bu kelime M2'de yoktur.

⁸⁸⁴ evlen: ivlen M1

⁸⁸⁵ olmamışam: olmuşam M1

⁸⁸⁶ olmadan: olmadın Z ve M2

⁸⁸⁷ yok-dur: yok-dır M1

⁸⁸⁸ vaqtumuz: vaqtımız M1 ve M2

⁸⁸⁹ eyledük: eyledik M1

⁸⁹⁰ n'eyledük: n'eyledik M1

⁸⁹¹ daʿ vi-y-ile: daʿ vi ile M1

⁸⁹² dilümüzde: dilimizde M1 ve M2

⁸⁹³ sözi: söz Z ve M2

⁸⁹⁴ yüzi: yüz Z ve M2

⁸⁹⁵ sehv ü: sehv-i M2

⁸⁹⁶ setr: setri M1 ve M2

‘Afv⁸⁹⁸ kıla suçumuz⁸⁹⁹ Ğaffârı-dır⁹⁰⁰

483. Her ki suçın bilüp⁹⁰¹ istiğfâr ide
Hâk te‘âlâ zıkrını tekrâr ide
484. Hem resûline şalavât vire ol
Cennete gire murâda ire ol
485. Hâzretüñe yüz uruban yâ Raḥîm
Dirüz⁹⁰² uş estağfîru'llâhe'l-‘aẓîm⁹⁰³
486. Pes bu ‘âlem tâ ki tutdukça nîẓâm
Diyelüm ḥōş eş-şalātu ve's-selâm⁹⁰⁴

Sulṭân-ı Enbiyâyı Tâyeye Virdüklerini Beyân İder⁹⁰⁵

487. Diñle imdi ideyim bir ḥōş ḥaber
Kavl-ı râvîden ki böyle naql ider
488. Çün yedi gün oldu ol baḥr-ı şafâ
Key düğünler itdi cedd-i⁹⁰⁶ Muştafâ
489. Mekke şehrini tamâmet toyladı
Yedi gün dün gün konuklık eyledi
490. Mekke kavmi hep be-küllî geldiler
Aḥmedi görüb ziyâret kıldılar
491. Leyki Aḥmed anası zât-ı şerîf
Ḥastalık ulaşdı key oldu za‘îf
492. Hem ol idi ‘âdet ol ilde yakın
Kim toğarsa her kimüñ oğlu yakın

⁸⁹⁷ settârı-dır: settâr-dur Z ve M2

⁸⁹⁸ ‘afv: ‘afvı M1 ve M2

⁸⁹⁹ suçumuz: suçımız M1

⁹⁰⁰ ğaffârı-dır: ğaffâr-dur Z ve M2

⁹⁰¹ bilüp: bile M1

⁹⁰² dirüz: diyevüz M2

⁹⁰³ estağfîru'llâhe'l-‘aẓîm: “Allah’a istiğfâr eder, beni affetmesini isterim.” anlamına gelen bir dua.

⁹⁰⁴ 486. beyit M2 ve Z’de yoktur.

⁹⁰⁵ Bu başlık Z ve M2’de yoktur. / 487.-660.beyitler arası Z ve M2’de yoktur.

⁹⁰⁶ cedd-i: ceddı M1

493. Tāyeye virürler idi ol zamān
Besler idi büyüyince şādumān
494. Ol sebebden Muşţafāya ey ulu
Niçe tāye virdiler ey bahtulu
495. Hīç birisinüñ memesin almadı
Dağı bir hatuna meyli olmadı
496. ‘Āciz oldu ceddi ve ‘ammūları
Cümle hayrān oldu bu işde varı
497. Bunlar ol fikr içre qalır bī-qarār
Diñle ne hikmet kıılır Perverdigār
498. Ol yakında bir kabīle var idi
Kim Benī Sa‘dī Hālīme-y-di adı
499. Dā’imā tāye olurdu ekşerī
Alup oğlan emzürürdi her biri
500. Pes yine ‘ādetlerince ey hümām
Ka‘beye gelürler-iken bi’t-tamām
501. İçlerinde bir ulusu anlarıñ
Aşlı gönli pākı ol hatunlarıñ⁹⁰⁷
502. Kim Hālīme-y-di adı ol bahtulu
Bir gice düşinde gördi ey ulu
503. Bir ‘aceb yer çevresi serv-i⁹⁰⁸ semen
Hōş müzeyyen şāfi hem çayır çemen
504. Ortasında bir mücellā havzı var
Hüb u rüşen key muşaffā tāb-dār
505. Bir yigit turur yanında meh-liqā
Dil-perī-rū lā-naẓīr u cān-fedā
506. Didi ehlā merhabā gel ey ana
Yunuban bu şudan iç qana qana
507. Sen benim tāyem olursın vālidem
Redd itme sözümi şağın bu dem

⁹⁰⁷ hatunlarıñ: hatunların M1

⁹⁰⁸ serv-i: servi M1

508. Çün Halîme işidir anuñ sözün
Şoyunuban havza urur kendüzin
509. Ğusl idüb çünki şoyundu kıldı nüş
Key şafâ kılop sivindi cânı hoş
510. Ol sivinmekle uyandı ol nigâr
Vardılar Ka' beye kılmayup qarâr
511. Karşuladı Ka' be kavmi bunları
Virdiler emzürmege oğlanları
512. 'Ādet idi içlerinde şöyle kim
'Ādet idi anlar emzürmek yetim
513. Aḥmedi pes hîç birisi almadı
Hem Halîme daḥı oğlın bulmadı
514. Şöyle ğam-gîn yürür iken nâ-gehân
Muştafâyı gördi ol ḥatun hemân
515. Yüzinüñ nûrı güneşden tâb-dâr
Berķ urur cümle cihâna şems-vâr

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

516. Şāhibü'l- āyât Muḥammed muḳtedā-yı rāh-ı dîn
Muştafâ mâ-cā'e illâ raḥmeten li'l-' âlemîn

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

517. Cümle ' âlem zıkr iderse şubḥ u⁹⁰⁹ şām
Şerḥ olunmaz vaşf-ı Aḥmed ey hümām
518. Ger tecellî ide dirseñ nûr-ı zât
Ḳoma dilden ' aşķ-ıla di eş-şalât
519. Yanına vardı Halîme Aḥmediñ
Yüzine kıldı naẓar Muḥammedüñ

⁹⁰⁹ şubḥ u: şubḥ-ı M1

520. Yüzine bakup Muḥammed daḥı hem
Güldi ḥōş luṭf-ıla ol ‘ālī-himem
521. Çün Ḥalīme gördi anı şādumān
‘Aklı getdi vālih oldı bir zamān
522. Şol düşünde gördügi ḥūb u cemāl
Ḥatırına düşdi didi fi'l-ḥāl⁹¹⁰
523. Ger virürlerse bunı ben aluram
Ṭāḳatim yetdikce ḥizmet kıduram
524. Pes ilerü varuban ol nīk-nām⁹¹¹
Āmine ḥatuna didi es-selām
525. Didi ṭāye ister-iseñ⁹¹² oḡluña
Olayım ḥizmet kılayım ben buña
526. Her ne ḥizmet diler-iseñ⁹¹³ kılayım
İşbu ṭıflıñ ben ṭufeyli olayım
527. Āmine ḥatun didi ḥōş söyledüñ
Ḥüs-n-i ḥulḳ-ıla bizi sen toyladuñ
528. Leyki oḡlum memesini kimsenüñ
Emmedi ger emer olursa senüñ
529. Virelüm hem ḥizmet idelüm saña
Ṭāye olḡıl sen hemān cānım aña
530. Çün işitdi şundı aldı Aḥmedi
Ḳundaḡı-y-la dizi üstinde ḳodı
531. Şaḡ memesin çıkaruban ol ḳamer
Muşṭafāya virdi gördi kim emer
532. Şol memesini müyesser olmadı
Niçe kim virdi Muḥammed almadı
533. Geldi ol dem Muşṭafā ‘ammūları
Ḳavl idüben virdiler dīn serveri

⁹¹⁰ Bu mısra‘ ın vezni kusurludur.

⁹¹¹ nīk-nām: nīk ü nām M1

⁹¹² ister-iseñ: metinde “ister-isen”

⁹¹³ diler-iseñ: metinde “diler-isen”

534. Aḥmedi alup Ḥalīme ol zamān
Ka‘ beyi idüb ṭavāf oldı revān
535. Bir devesi var idi aḳsaḳ aruḳ
Yürümege⁹¹⁴ ṭāḳatı ve güci yok
536. Muştafā ile çü bindi ol nigār
Güci geldi getdi deve berḳ-vār
537. Şöyle kuvvet virdi aña Zü'l-celāl
Mürğ-i ṭā’ir şan yāḥūd bād-ı şümār
538. Gāh hırāmān yürür idi nāz-ıla
Gāh baḳardı dört yaña i‘zāz-ıla
539. Faḥr idüben şalınurdu ol ibil
Cümle nāḳalar içinde şöyle bil
540. Nice faḥr eylesün ol pür-şafā
Bindi üstine Muḥammed Muştafā
541. Her yere kim uğrar-ıdı ol imām
Taş ağac cümle virürlerdi selām
542. Her maḥalde kim konarlardı hemān
Ot biterdi şular olurdu revān
543. İşbu nev‘-ile niçe gün getdiler
‘Āḳıbet menzillerine yetdiler
544. Yerleri ḳaḥṭ idi ol ḥalḳuñ meger
Yoğ-ıdı hergiz⁹¹⁵ ḥubūbātdan eşer
545. Bitmemişdi ol yıl ol yerde nebāt
Ḳalmamışdı şan tavarında ḥayāt
546. Çünkü vardı anda ol şāḥib-vaḳār
Bitdi otlar ve ekinler bī-şümār
547. Otlayup cümle tavarlar semridi
Zīra kim bu luṭfu va’llāh emr-idi
548. Pes bu cümle Muştafānuñ ‘aşḳına
Ḳamusı ol pür-şafānuñ ‘aşḳına

⁹¹⁴ yürümege: yürümege M1

⁹¹⁵ hergiz: herkez M1

549. Hürmetini görüñ ol peygamberüñ
Zāhir oldı mu‘ cizātı serveriñ
550. Bunca bunca niçe biñ kez mu‘ cizāt
Gösteripdür āşikāre beyyināt
551. Ol kabīle hālını çün gördiler
Çevre yañadan kabā’ıl aldılar
552. Didiler kim yā kavim biliñ yaqın
Kim bu tıflıñ hürmetine dir hemīn
553. Bunca ni‘ met bunca bu luṭf u ‘ aṭā
Oldı size geleli bu meh-liḳā
554. Gel bizümle siz daḫı luṭf işleñiz
Bir sâ‘ at anı bize bağışlañuz
555. Tā bizimle bile şahrāya vara
Anuñ-ıla bize Ḥaḳ yağmur vire
556. Böyle deyü çok tazarru‘ kıldılar
Muştafāyı isteyü yalvardılar
557. Pes Ḥalīme birle alup Aḫmedi
‘ İzzet-ile götürüp Muḫammedi
558. Çünkü şahrāya çıkarlar nā-gehān
Bir bulut çıkup yağar yağmur hemān
559. Hāşıl olur ni‘ met ü biter nebāt
Daḫı tıfl-iken göründi mu‘ cizāt
560. Tutdı şöhret içlerinde ol ḥabīb
Cümlesinüñ derdine oldı ṭabīb
561. Hastalar kılsa yüzine bir nazar
Şağalup bulurdı şıḫḫat mu‘ teber
562. Ger yanına varsa kaygulu kişi
Ḥōş feraḥ bulup giderdi teşvişi
563. İşbu nev‘ -ile giçüben bir zamān
Çün iki yaşına vardı şādumān

564. Söylemege başlayıcağ ol ḥalīl
İlk sözi Allāhu ekber oldı bil
565. Başladı hem adım admağa resūl
Kim ḥırāmān yürür idi sağ u sol
566. Her neye kim⁹¹⁶ meyl iderse şādumān
Āb-ı şāfi gibi olurdu revān
567. Hem Ḥalīmenūñ bir oğlı var idi
Dün gün aña mahrem idi yār idi
568. Şöyle sivmişdi anı ol nev-civān
Görmese bir laḥza iderdi fiğān
569. Didi anasına bir gün bī-gümān
Çün rızā‘ dan kardaşımdır bu cüvān
570. Kō bizimle bile gelsün dir anı
Seyr idüb şahrāyı uyansın canı
571. Sen bilürsin ḥōd bunı cānım gibi
Sivmişem cismümde revānım gibi
572. Devletim-dir tācı-dır hem başımıñ
Yolına kurbān başım kardaşımiñ
573. Göñlüm ister bile ola Muştafā
Tā ki göñlüm bula hem cānım şafā
574. Bilmezem ki ne sihir itdi baña
Bağduğımca gözlerim tuymaz aña
575. Bu muḳarrer bir gün alurlar anı
Ayırurlar bir gün ol güzel cānı
576. Bāri yanımda iken kō göreyim
Ṭatlu sözine kulağım urayım
577. Cümle ‘ālem vird iderse ger müdām
Vaşf-ı Aḥmed şerḥ olunmaz ey hümām
578. Ger şefā‘ at kıla dir sen ol imām
‘Aşḳ-ıla di eş-şalātu ve’s-selām

⁹¹⁶ Metindeki “ki” kelimesi vezin gereği “kim” şeklinde düzeltilmiştir.

579. Çünkü işitdi Hālīme bu sözi
Raḥm idüb oğlına göyündi özi
580. Maşlaḥat-dır didi varsun yā oğul
Key gözet illā ki anı sağ u şol
581. Düşmanı çok-dur bunuñ ben bilürem
Saña anuñçün naşihat kıluram
582. Pes tıruban bile getdi Muştafā
İrdiler şahrāya ḥurrem bā-şafā
583. Her nireye kim kadem başa resül
Bitüp otlar sebzevāt olurdu ol
584. Her koyun kim otlayaydı ol otı
Semriyüb kuvvetlenürdi key katı
585. Var-ıdı ol vādide birkaç kuyu
Kuruyup çokdan şoğulmışdı şuyu
586. Çün nazar kıldı oña ol ḥōş beyān
Çağlayuban şuları aqdı revān
587. Hem daḥı var-ıdı ejderhā meger
Uğradı ol araya ḥayrū'l-beşer
588. Cümlesi ol ejdehādan kaçdılar
Muştafādan ejdehā ‘özrin diler
589. Muştafā anı nevāḥid eyledi
Turma bunda daḥı var git sen didi
590. Muştafānuñ emri ile pes ey yār⁹¹⁷
Eyledi bī-şek hemān terk-i diyār
591. Böyle birkaç gün çü varup geldiler
Diñle imdi yene kavlı-i mu‘teber
592. Şöyle bir gün gizer-iken Muştafā
Ṭāye oğlu ile gönli pür-şafā
593. İki kişi nā-gehānī geldiler
Muştafāyı ol aradan aldılar

⁹¹⁷ Bu mısra‘ın vezni kusurludur.

594. Tağ başına iletüp ol serverüñ
Yardılar şadrın o dem peygamberiñ
595. Yüregin kevşer şuyı-y-la yudılar
Pāk idüb sen dağı pāk ol didiler
596. Dikdiler şadrını ol demde hemān
Gördi anı t̄āye oğlu ol zamān
597. Yırtuban gögsin yaqasın kıldı çāk
Azı qaldı kendüyi kıla helāk
598. Çağırup zārī kılup feryād idüb
Anasına didi ol demde gidüb
599. İttifāk iki kimesne geldiler
Ol hicāzī kardaşımı aldılar
600. Çıkarup tağda yüregin yardılar
Yuyup anı yene muhkem şardılar
601. Bilmedim ne kişiler-dir ey ana
Göz görürken şöyle girdiler kana
602. Çün işitdi işbu sözi ol hatun
Şöyle āh itdi cihān t̄oldı tütün
603. ‘Aklı gitdi bir zamān bī-hūş olup
Çünki şan ‘aklı gelüp⁹¹⁸ ser-ḥōş olup
604. Didi ey derdā dirīgā n’ideyüm
Aḥmedi isteyü kıanda gideyüm
605. Ne ‘aceb derde şataşdım ey dirīg
Bir oñulmaz derde düşdim ey dirīg
606. Yā Muḥammed seni kıanda bulayum
Dir-idim ben saña kıurbān olayım
607. Didi oğlına yüri gel varalım
Kıanķı tağda-dır anı bir görelim
608. Ağlayuraķ ol maķāma geldiler
Aḥmedi ol tağ başında buldılar

⁹¹⁸ Vezin gereği takdim-te’hir yapılmıştır.

609. Sağ selāmet şöyle hurrem bā-şafā
Oturur ol sultān-ı ‘ālem Muştafā

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

610. Şāh-ı ‘ālem Muştafā sultān-ı ‘ālem Muştafā
Cān-ı ‘ālem Muştafā cānān-ı ‘ālem Muştafā

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

611. Pes varup yanına didi tāyesi
Ey benüm bu ‘ömrümñ ser-māyesi
612. Nice-dir hāliñ ne-dür ey cānımız
Cümle ‘ālem serveri sultānımız
613. Söyle hāliñ n'oldı ey cānım benim
Yoluña qurbān fidā cānım benim
614. Kim-idi seni alup bunda gelen
Togrı mı didügi oğlum yā yalan
615. Muştafā geldi didi gerçek-durur
Ol sözün gerçekliği bī-şek-durur
616. Baña Rabbümden gelüpdurur bular
Anları şaldı baña Perverdigār
617. Çün Halīme işidir anuñ sözün
Oğlına tutar hemān-demde yüzün
618. Didi aña al bunı gel varalum
Ceddine ‘ammūlarına virelüm
619. Yoḥsa bir gün nā-gehān bir iş olur
Başımuza bir ulu teşvīş olur
620. Böyle deyüp aldılar ol serveri
Ka‘beye yöneldiler andan beri
621. Var-ıdı bir sāḥir ü bed-ḥū la‘ in
Ol arada yolu üstünde yakın

622. Tıydu sıhr-ile ki Aḥmed-dir gelen
‘Ālemin fahırı Muḥammed-dür gelen
623. Kavmine didi ki turuñ varalum
Yolda bir oğlan gelür öldürelim
624. Ger biz anı koyavuz el’ân gide
Putlarımızuñ ivin vîrân ide
625. Bu bizim âyinümüzi bozısar
Kendüden ol bir yeñi dîn düziser
626. Böyle deyüben yarağa girdiler
Kaşd idüben şāha ol dem irdiler
627. Kim kılıç kimi nize ile hemān
Çevre alup ya’ni virmezler amān
628. Tāye gördi anları çün nā-gehān
Çağırur feryād idüb kıldı fiğān
629. Gördi sāhir t̄ayeyi kıldı enīn
Didi evvel bunı öldürüñ hemīn
630. Hamle kıldı çünki ol mel’ūn aña
Bağdı Aḥmed hışm-ıla andan yaña
631. İrdi bir od kamçısı ol kāfire
Nā-gehān yandı kül oldu kabkara
632. Tāye ile oğlı ḥayrān kaldılar
Kavm-i sāhir cümle bî-cān oldılar
633. Ol dem içre irüben ‘avn-ı İlāh
Muştafâyı kendüyi kıldı penāh
634. Ol aradan nā-bedīd çün oldılar
Mekkeye bir sâ’at içre geldiler
635. Çünki geldi Ka’beye anlar hemān
Aḥmedi ceddine virdi şādumān
636. Anasına varup ol dem Muştafā
Şalınup boynına kesb itdi şafā
637. Cümle ‘ālem zıkr iderse şubḥ u şām
Şerḥ olmaz medḥ-i Aḥmed ey hümām

638. Ger şefâ‘ at ide dirseñ ol imām
‘ Aşk-ıla di eş-şalātu ve’s-selām
639. Gel berü ey t̄alib-i zevk⁹¹⁹ u şafā
Gel berü ey ‘ āşıkān-ı Muştafa
640. Cān u dilden var-ısa ‘ aşkuñ senüñ
‘ Aşk içinde var eger şıdkuñ senüñ
641. Güş kıl evşāf-ı Aḥmedden ḥaber
Bulagör şıhr-ı Muḥammedden eşer
642. Geçdi bir müddet çün ol nūr-ı Ḥudā
Mihr-i ‘ ālem t̄āb-veş virdi ziyā
643. Dem-be-dem artardı ḥüsn-i behceti
‘ Ālemi t̄utardı nūr-ı t̄al‘ atı
644. Nā-gehān anasına irdi ecel
Dürr-veş kaldı yetīm ol bī-bedel
645. Ger yetīm olsa ‘ aceb mi ol Kerīm
Dürre hīç olmaz bahā olsa yetīm
646. Hem rivāyet-dir ‘ Aliden bu ḥaber
Muştafa vaşında kav̄l-i mu‘ teber
647. Orta boylu idi yüzi ağ idi
Ḥüsn içinde hīç nazīri yoğ-ıdı
648. Ḥumreye mā’ildi levni yüzünñ
Lafzı ḥüb-ıdı be-ğāyet sözünñ
649. Gözleri ġāyet siyāh idi ve hem
Aḳ idi aḳı daḥı ey pür-himem
650. Ne muṭavvel ne müdevver çehresi
Belki evsaṭdı o ‘ ālem şöhrisi
651. Hem ḳademeyn-ile keffeyni anuñ
Ḳalın idi hem mülāyim ol ḥānuñ
652. Sīnesinden sürresine dek yaḳīn
Mū-yı yāriñ idi bil ol devrenin

⁹¹⁹ zevk: zevk M1

653. Yürümek kaçd eyledikce bî-gümân
Tayy-ı arz olur gibi-y-di her zamân
654. Key mühîb idi cemâl-i Muşafâ
Havf iderdi ilk gören ey pür-şafâ
655. Hem mülâyimdi tabî' atda habîb
Geçdügi yerlerde şan saçıldı tîb
656. Kuhlusuz şanki mükehhâldi gözi
Hulķ-ıla gâyet lezîz idi sözi
657. Yüzine bakmağa göz toymaz idi
Şoĥbetinde kimse hiç toymaz idi
658. Vaşf iderse her kişı dirdi anı
Görmedim hiç evvel âĥir milşini

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

659. Hulķ-ı efđal hulķ-ı ekmel Muşafâ-dır şâh-ı dîn
Muşafâ-dır müctebâ-dır rahmeten li'l-' âlemîn

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

660. Pes bu ' âlem tâ ki tutdukça nizâm
Diyelüm ĥoş eş-şalātu ve's-selâm
661. Tâ kıyâmet söylenürse bu kelâm
Niçe ĥaşr ola bu olmaya tamâm
662. Ger dilersiz bulasız oddan necât
Diñ muţahhar ravzasına eş-şalât⁹²⁰

Hazâ Zikrû Mu' cizâti'n-Nebîyyi Ma' a Te 'vîlâtiĥâ Fi-Aĥvâli'-ş-Şâdikati⁹²¹

⁹²⁰ 661.-662.beyitler M1 ve M2'de yoktur.

⁹²¹ Bu başlık M1 ve M2'de yoktur.

663. Hâk te⁹²² âlâ şunı kim⁹²² virdi aña
Virmedi hiç kimseye öñden şoña
664. Nūr-ıdı⁹²³ başdan ayağa gevdesi
Yere⁹²⁴ düşmezdi anuñçün gölgesi
665. Olur-ıdı⁹²⁵ Muşafā nūr⁹²⁶ bir demi
Dir-ıdı⁹²⁷ kim⁹²⁸ yā Hūmeyrā kellimī
666. Şöyle kim yā ‘ Āyişe baña bu dem
Ġālib oldı üstüme nūr-ı qadem
667. Korkaram kim⁹²⁹ gevdegi götüre nūr
‘ Arş-ı Raḥmāna hemān kıla ‘ ubūr⁹³⁰
668. Ümmetümün⁹³¹ arasından⁹³² gitmegi⁹³³
Dilemezem bunları terk itmegi⁹³⁴
669. Rāviler ider⁹³⁵ ki bir gün bir ‘ arab
Kim bahādırdı⁹³⁶ ‘ arab içre ‘ aceb
670. Muşafāyı sevmez-ıdı⁹³⁷ ol kişi
Ḥōş degüldi⁹³⁸ ehl-i imānla başı
671. Çıkdı şahrāya meger bu fikr-ile
Ṭolmış-ıdı⁹³⁹ içi taş mekr-ile
672. Gezer-iken gördi bir⁹⁴⁰ kertenkele
Qava qava⁹⁴¹ tıtdı getürdi ele

⁹²² kim: ki Z ve M2

⁹²³ nūr-ıdı: nūr idi M1

⁹²⁴ yere: yire Z

⁹²⁵ olur-ıdı: olur idi M1

⁹²⁶ Muşafā nūr: Muşafānuñ M2 ve Z

⁹²⁷ dir-ıdı: dir idi M1

⁹²⁸ kim: ki Z ve M2

⁹²⁹ kim: ki M1

⁹³⁰ M1’de 666.-667. beyitler yer deġiştirmiştir.

⁹³¹ ümmetümün: ümmetimiñ M1

⁹³² arasından: arasında M1

⁹³³ gitmegi: gitmege M1

⁹³⁴ itmegi: itmege M1

⁹³⁵ ider: idür Z ve M2

⁹³⁶ bahādırdı: bahādurdı Z ve M2

⁹³⁷ sevmez-ıdı: sivmez-ıdı M1

⁹³⁸ degüldi: degildi M1

⁹³⁹ ṭolmış-ıdı: ṭolmış idi M1

⁹⁴⁰ Bu kelime Z’de yoktur.

673. Anı bir eski beze⁹⁴² şardı yine⁹⁴³
Şokuban şakladı anı yiñine⁹⁴⁴
674. Muştafâ mescidde oturur idi
Görklü⁹⁴⁵ yüzi nūr-ı⁹⁴⁶ berķ urur idi
675. Geldi mescid içine girdi ‘ arab
Muştafâyı ya‘ ni kim kıılır taleb
676. Didi kim kanı resûlem ben⁹⁴⁷ diyen
Putlara bâtıı deyüben⁹⁴⁸ söyleyen
677. Didiler ol şāhibi'l-mihrāb-durur⁹⁴⁹
Yüzi⁹⁵⁰ güneş alını hem meh-tāb-durur⁹⁵¹
678. Oturur mihrāb içinde didüğüñ
Yüzi envār⁹⁵² kişi-dür istedüğüñ
679. Ol ‘ arab didi ki geldüm⁹⁵³ öldürem
Kān-ıla⁹⁵⁴ mescid içini⁹⁵⁵ tılduram
680. ‘ Ār iderem kim⁹⁵⁶ kınayalar beni
Diyeler kim ġāfil öldürdüñ anı
681. Leyki tutuban alayum gideyüm
Varup⁹⁵⁷ işkence ile kıatl ideyüm⁹⁵⁸
682. Tā ki⁹⁵⁹ kimse dağı böyle itmeye

⁹⁴¹ kova kova: kava kava M2 ve Z

⁹⁴² beze: bize Z ve M2

⁹⁴³ yine: yene M1 ve M2

⁹⁴⁴ yiñine: yengine M1, yeñine M2

⁹⁴⁵ görklü: görkli M1

⁹⁴⁶ nūr-ı: nūrı Z

⁹⁴⁷ resûlem ben: resûl benem M2

⁹⁴⁸ deyüben: diyüben Z

⁹⁴⁹ mihrāb-durur: mihrāb-dur M2 ve Z

⁹⁵⁰ yüzi: yüzü M2

⁹⁵¹ meh-tābdurur: mihrābdur Z, mäh-tāb-dur M2

⁹⁵² envār: o nūr M2

⁹⁵³ geldüm: geldim M1

⁹⁵⁴ kān-ıla: kanı-y-ıla Z

⁹⁵⁵ içini: için Z

⁹⁵⁶ kim: ki M1

⁹⁵⁷ varup: varub M1 ve M2

⁹⁵⁸ ideyüm: ideyim M1 ve Z

⁹⁵⁹ tā ki: tā ki bir M1 ve Z

Lāt u ‘Uzzā ehlini incitmeye

683. Pes ‘Ömer bir kerre na‘re eyledi
Tut⁹⁶⁰ dilüni yoḥsa yā mel‘ün didi
684. Kulaḡuñca kıluram her pāreñi
Kimse bulmazsın şaracaḡ yāreñi⁹⁶¹
685. Muştafā didi ki dek tūr yā ‘Ömer
Söyleme Ḥaḡ ḡudreti-y-le kıl naḡar⁹⁶²
686. Didi Aḡmed yā ‘arab imāna gel
Cehlüni terk eyleyüp⁹⁶³ ‘irfāna⁹⁶⁴ gel
687. Ol ‘arab dir⁹⁶⁵ yā Muḡammed dönmezem
Bu ḡadar sözüñe senüñ ḡanmazam
688. Tā yiñümdeki⁹⁶⁶ müsülmān olmaya
Şıdḡuñā senüñ şehādet ḡılmaya
689. Dīnūñe girür degülem bellü bil
Görmeyince şimdi bürhān u⁹⁶⁷ delil⁹⁶⁸
690. Muştafā dir ki⁹⁶⁹ yiñüñdeki⁹⁷⁰ bıraḡ
Ḥudrete eyle naḡar gitme ıraḡ⁹⁷¹
691. Yere⁹⁷² bıraḡdı keleri gör n’ider
Ḥapudan yaña hemān ḡaçdı gider
692. Didi Aḡmed gitme ey ḡayvān gel
Söyle ḡaḡḡı hem ḡetür imāna gel⁹⁷³

⁹⁶⁰ tut: dut M2

⁹⁶¹ bulmazsın şaracaḡ yāreñi: bulunmaz şaracaḡ yāreñi:Z, bulmaz şaracaḡ pāreñi M2

⁹⁶² söyleme ḡaḡ ḡudreti-y-le kıl naḡar: sen ḡaḡuñ ḡudretine eyle naḡar M1, söyleme ḡaḡ ḡudretine kıl naḡar M2

⁹⁶³ eyleyüp: eyleyü M1, eyleyüb M2

⁹⁶⁴ ‘irfāna: imānā Z, ‘urfāna M1

⁹⁶⁵ ‘arab dir: didi ki Z, didi M2

⁹⁶⁶ yiñümdeki: yeñümdeki M1, yiñimdeki M2

⁹⁶⁷ bürhān u: bürhān-ı M2

⁹⁶⁸ bürhān u delil: bürhān u ve delil M

⁹⁶⁹ dir ki: didi M

⁹⁷⁰ yiñüñdeki: yeñüñdeki M2 ve Z

⁹⁷¹ ıraḡ: yıraḡ Z

⁹⁷² yere: yire M1 ve Z

⁹⁷³ 692. beyit Z’de yoktur.

693. Döndi ol dem sūsmār geldi dile
Ol ‘ arabdan Aḥmede kıldı gile
694. Didi kim sen Ḥaḳ resūlsin bilürem
Bir-durur Tañrı şehādet kıluram
695. Kim⁹⁷⁴ saña uydı sa‘ ādet ehli-dür
Tutmayan sözün şekāvet ehli-dür
696. Döndi didi⁹⁷⁵ ey beni tutan kişi
Ol müsülmān oddan⁹⁷⁶ kırtar başı
697. Āh kıldı ol⁹⁷⁷ ‘ arab gör sözini⁹⁷⁸
Ağlayuban yire sürdi yüzini⁹⁷⁹
698. Didi yā Aḥmed qarārum⁹⁸⁰ kalmadı
Gitdi⁹⁸¹ elden ihtiyārum⁹⁸² kalmadı
699. Geldüğüm vaḳtın yanuña ey melih
Görünürdün gözüme ğāyet kabih
700. Şimdi şanki⁹⁸³ cānuma⁹⁸⁴ cānsın hemān
Ḥüsn-ile serv-i⁹⁸⁵ ḥıramānsın hemān
701. Yā Muḥammed ‘ arz-ı⁹⁸⁶ imān eylegil
Dertlü oldum baña dermān eylegil
702. Ḥaḳ nebīsın şimdi bildüm⁹⁸⁷ uş yaḳın
Şıdḳ-ıla ol dem götürdi barmağın
703. İ‘ tıḳād-ıla müsülmān oldu ḥōş
Bir nefesde ehl-i ‘ irfān⁹⁸⁸ oldu ḥōş⁹⁸⁹

⁹⁷⁴ kim: her kim M2

⁹⁷⁵ döndi didi: didi döndi Z

⁹⁷⁶ oddan: odıdan Z

⁹⁷⁷ Bu kelime Z’de yoktur.

⁹⁷⁸ sözini: sözünü Z ve M2

⁹⁷⁹ yüzini: yüzünü Z ve M2

⁹⁸⁰ qarārum: qararım M1

⁹⁸¹ gitdi: getdi M1

⁹⁸² ihtiyārum: ihtiyarım M1

⁹⁸³ şanki: şankim Z

⁹⁸⁴ cānuma: cānıma M1

⁹⁸⁵ serv-i: servi M2, serv ü Z

⁹⁸⁶ ‘ arz-ı: ‘ arz u Z

⁹⁸⁷ bildüm: bildim M1

⁹⁸⁸ ‘ irfān: ‘ urfān M1, imān M2

⁹⁸⁹ ḥōş: uş Z

704. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñ kıyāmet ola bu olmaya tamām⁹⁹⁰
705. Pes bu ‘ālem tā ki tutdukça nizām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām⁹⁹¹
706. Gel berü gel ey ma‘rifet da‘vî kılan
Key şakın tā olmaya da‘vî yalan
707. Bil⁹⁹² hüner ancak degül söz işide
‘Ākıl ol-dur⁹⁹³ söze göre⁹⁹⁴ iş ide
708. Diñleyicek⁹⁹⁵ zāhirinden⁹⁹⁶ kışşayı
Ala anuñ bātınından⁹⁹⁷ hişşeyi
709. Nefs-i emmāre meşelde sūsmār
Her nefesde seni yutmağa⁹⁹⁸ umar
710. Göñlüñi dā‘im⁹⁹⁹ diler ki öldüre
Cümle a‘mālūñi¹⁰⁰⁰ hem¹⁰⁰¹ yile vire
711. Dişleri ağulu-dur yiddi¹⁰⁰² başı
Sözi yalan söylemek ğaybet¹⁰⁰³ işi
712. Semridür kuvvet virür aña ħarām
Çalğu diñlemek ağu virür kıvām¹⁰⁰⁴
713. Hem zinā dağı ağısın arturur
Cān u göñlüñ ağılar yoluñ urur¹⁰⁰⁵

⁹⁹⁰ M1’de: “Ĥaşre dek ger söylenürse bu kelām
Nice ĥaşr ola bu olmaya tamām”

⁹⁹¹ M1’de: “Ger dilersez bulasız oddan necāt
‘Aşk-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt”

⁹⁹² bil: bir Z

⁹⁹³ ol-dur: ol-durur M1

⁹⁹⁴ Bu kelime Z’de yoktur.

⁹⁹⁵ diñleyicek: diñleyince M1

⁹⁹⁶ zāhirinden: zāhirinde M1

⁹⁹⁷ bātınından: bātınında M1

⁹⁹⁸ yutmağa: yudmağa M1, udmağa M2

⁹⁹⁹ dā‘im: dāyim Z ve M2

¹⁰⁰⁰ a‘mālūñi: a‘mālīñi M1

¹⁰⁰¹ Bu kelime M2’de yoktur.

¹⁰⁰² yiddi: yedi M1 ve M2

¹⁰⁰³ ğaybet: dāyim Z

¹⁰⁰⁴ ağu virür kıvām: dağı virür kuvām Z, dağı virür kıvām M2

¹⁰⁰⁵ urur: alur Z

714. İşi öldürmek ve¹⁰⁰⁶ dögmek şer şürür¹⁰⁰⁷
Anuñ ehlinden gelür¹⁰⁰⁸ cümle şürür¹⁰⁰⁹
715. Kendüzin görmek müdām andan kıpar
Aña uyandır¹⁰¹⁰ ki haq yoldan şapar
716. Nefs-i emmāre münāfık-dur¹⁰¹¹ diyen¹⁰¹²
Didi ol-durur haṭālar söyleyen
717. Niçe bir şaklayasın ol düşmeni
Dā'imā¹⁰¹³ ister helāk itmek seni
718. Ġāzi ol dā'im¹⁰¹⁴ anuñla eyle harb
Seyf-i tevḥid-ile ur başına darb¹⁰¹⁵
719. Haq resūline şalavāt-ı¹⁰¹⁶ müdām
Sünnetin tut şer' ine göster¹⁰¹⁷ kıyām
720. Tā ki rūḥ-ı Muṣṭafādan bir naṣar
Ma' ni yüzinden¹⁰¹⁸ aña kıla eşer
721. Gide andan maḥv ola ol¹⁰¹⁹ bed-şıfat
Haqqı bile¹⁰²⁰ ola ehl-i ma' rifet
722. Çünkü emmāre müsülmān olmadı
Şāḥibi taḥkīkī¹⁰²¹ imān bulmadı
723. Çün¹⁰²² dilünde¹⁰²³ okuna ḥablü'l-metīn
Bend¹⁰²⁴ olur¹⁰²⁵ anuñla emmāre yaḳın

¹⁰⁰⁶ ve: ü Z

¹⁰⁰⁷ şer şürür: şerr ü şür Z, şerr-i şür M2

¹⁰⁰⁸ Bu kelime Z'de yoktur.

¹⁰⁰⁹ şürür: sürür Z ve M2 / M1'de 713.-714. beyitler yer değiştirmiştir.

¹⁰¹⁰ uyan-dur: uyan-dır M1

¹⁰¹¹ münāfık-dur: münāfık-dır M1

¹⁰¹² diyen: uyan M1

¹⁰¹³ dā'imā: dāyimā Z ve M2

¹⁰¹⁴ dā'im: dāyim Z

¹⁰¹⁵ 718. beyit M2'de yoktur.

¹⁰¹⁶ şalāvāt-ı: şalāvātı M1 ve Z

¹⁰¹⁷ sünnetin tut şer' ine göster: vir bī hem şer' ine göstergil Z, vir bī hem şer' ine göster kıyām M2

¹⁰¹⁸ yüzinden: yüzünden M1

¹⁰¹⁹ ol: vü Z / bu kelime M2'de yoktur.

¹⁰²⁰ bile: vü Z

¹⁰²¹ taḥkīkī: taḥkīk-i Z

¹⁰²² çün: çünkü Z

¹⁰²³ dilünde: diliinde M1

724. Acluğ-ıla nefis¹⁰²⁶ hevāsı kesilür
Oķı uşanur yayı hem¹⁰²⁷ başılur¹⁰²⁸
725. Nefs elinden ol dem olursın ħalāş
İşbu ħāl içinde durur¹⁰²⁹ ‘ām u ħāş¹⁰³⁰
726. Terk iderseñ¹⁰³¹ farż-ıla hem¹⁰³² sünneti
Artar ol emmāre nefsüñ kuvveti
727. Yidüğüñ içdüğüñ ola çün ħarām
Söyledüğüñ söz ola fāĥiş kelām¹⁰³³
728. Ulalur nefsüñ hemān kuvvetlenür
Ĥükm ider sulţān olur mülki alur
729. Bu kuvāyi¹⁰³⁴ kendüzine yār ider
Dīv-i ĥācib nefsi defter-dār ider
730. Seni dā’im¹⁰³⁵ emrine fermān ider
Nās iken nāşī kıılır şeyţān ider
731. Cehd idüb¹⁰³⁶ dīvi müsülmān idegör
Muşţafānuñ tertibince¹⁰³⁷ gidegör
732. Muşţafāya uy ki menzil alasin
Ĥaķ gözi-y-le ĥaķķı görüp¹⁰³⁸ bulasin
733. ‘İlmi öğren öğrenince kıl¹⁰³⁹ ‘amel
Kimseye aş¹⁰⁴⁰ eylemez tūl-ı emel

¹⁰²⁴ bend: bende Z ve M2

¹⁰²⁵ Z nüshasında bu kelimedden sonra “rā” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

¹⁰²⁶ acluğ-ıla nefis: acıgur nefsüñ Z

¹⁰²⁷ Bu kelime Z’de yoktur.

¹⁰²⁸ başılur: yaşılur Z / 724.-779. beyitler arası M2’de yoktur.

¹⁰²⁹ durur: tırur M1

¹⁰³⁰ ‘ām u ħāş: ħāş u ‘ām M1

¹⁰³¹ iderseñ: idersin M1

¹⁰³² hem: sen M1

¹⁰³³ fāĥiş kelām: faĥş u kelām Z

¹⁰³⁴ kuvāyi: kavāyi M1

¹⁰³⁵ dā’im: dāyim Z

¹⁰³⁶ cehd idüb: sa’y kıl Z

¹⁰³⁷ tertibince: der penice Z

¹⁰³⁸ görüp: görüb M1

¹⁰³⁹ öğrenince kıl: öğrenicegez kılğıl Z

¹⁰⁴⁰ Bu kelime Z’de yoktur.

734. Hâk yolına nefsüñi eyle türâb
Hâk bu-dur va'llāhu a'lem bi's-şavāb
735. Nefsini 'āciz bilen bilür Hâkı
Kul olan 'aciz-ıla bulur revnâkı
736. Çünkü 'ācizsin bu 'ucbuñ di neden
Kul ısañ¹⁰⁴¹ sulṭāna di kurbuñ¹⁰⁴² neden
737. Emr-i sulṭāna kılur kul imtişāl
'Ākıl ısañ¹⁰⁴³ bu yeter saña¹⁰⁴⁴ mişāl
738. Añladuñ-ısa sözüñ ma' nāsını
Gözlegil bundan dağı bālāsını
739. Himmeti-y-le mu'cizāta gūş kıl
Hişşe al her kışşadan dil hōş kıl
740. Bir gün ol Bū Cehl-i zülmet anası
Bām-ı¹⁰⁴⁵ la'net mekr ü miḥnet ḥānesi
741. Eline almış-ıdı¹⁰⁴⁶ birkaç hācer
Muşṭafāyı ya'ni kim geldi şınar
742. Muşṭafā didi bu dil mi söylesün
Yohsa elüñdeki taşlar mı disün
743. Taşdan āvāz geldi ol dem söyledi
Tañrı bir-dür sen resūlisin didi
744. Taşları atdı elinden ol la'ın
Kaldı ḥayretde ıırdı barmağın
745. Didi taşlar¹⁰⁴⁷ söyledürsin¹⁰⁴⁸ sihr-ile
Ya'ni dirsın beni imāna gele
746. Buncılayın biñ dağı görür-isem¹⁰⁴⁹

¹⁰⁴¹ kul ısañ: kul-ısan Z ve M1

¹⁰⁴² di kurbuñ: kurbuñ di Z

¹⁰⁴³ 'ākıl ısañ: 'ākıl ısan M1

¹⁰⁴⁴ bu yeter saña: tā ki yiter bu Z

¹⁰⁴⁵ bām-ı: bām u M1, Z

¹⁰⁴⁶ almış-ıdı: almış ıdı M1

¹⁰⁴⁷ taşlar: taş Z

¹⁰⁴⁸ söyledürsin: söyledirsın M1

¹⁰⁴⁹ görür-isem: görür isem M1

Girmezem dinüñe ger ölür-isem¹⁰⁵⁰

747. Çünkü zulmet dutmuş ola şeş cihāt¹⁰⁵¹
Fā'ide kılmaz kerāmet mu' cizāt

748. Niceler¹⁰⁵² ol dem müsülmān oldılar
Tañrı bir-dür¹⁰⁵³ Hāḡ resūli bildiler

749. Mu' cizātuñ şuyı-y-ıla¹⁰⁵⁴ ḡandılar
Aç ḡalan ḡaldı bular ṭoyundılar

El-Hişsetü Mine'l-Kışşa¹⁰⁵⁵

750. Diñle daḡı ma' ni var bundan öte¹⁰⁵⁶
Ma' ni bilen kişi ḡalmaz şürete

751. Ger göñül taşdan ḡatı¹⁰⁵⁷ olmaz-ısa¹⁰⁵⁸
Bu sa' ādetden girü ḡalmazısa¹⁰⁵⁹

752. Münkirüñ taşdan ḡatı-dur göñli bil
Hāḡ sözinden bu söze var-dur delil

753. Ḳuvveti ḡalbüñ¹⁰⁶⁰ ḡatı-dur fi'l-beden
Hücceti-dür ev eşeddü ḡasveten¹⁰⁶¹

754. Ḳuru¹⁰⁶² taşdan çıkar ırmaḡlar yürür
Yüregi yanmışlara şular¹⁰⁶³ virür

¹⁰⁵⁰ ölür-isem: ölür isem M1

¹⁰⁵¹ cihāt: cihet M1

¹⁰⁵² niceler: niçesi Z

¹⁰⁵³ tañrı bir-dür: Tañrıyı bir Z

¹⁰⁵⁴ mu' cizātuñ şuyı-y-ıla: mu' cizātı şuyı ile M1

¹⁰⁵⁵ el-ḡişsetü mine'l-ḡışşa: el-ḡışşatu mine'l-ḡişşe Z

¹⁰⁵⁶ var bundan öte: bunda ātā Z

¹⁰⁵⁷ Bu kelime M1'de yoktur.

¹⁰⁵⁸ ḡalmaz-ısa: ḡalmadısa Z

¹⁰⁵⁹ ḡalmaz-ısa: ḡalmadısa Z

¹⁰⁶⁰ ḡalbüñ: ḡalbiñ M1

¹⁰⁶¹ ev eşeddü ḡasveten: "Sonra bunun (bu mucizenin) arkasından kalpleriniz (yene) kasiyet baḡladı (katılaştı ve karardı), öyle ki taş gibi hatta daha da katı oldu. Ve gerçekten, taşlardan öyleleri vardır ki, yarılr, böylece içinden su çıkar. Ve mutlaka onlardan (taşlardan) öyleleri vardır ki, Allaha karşı duyduḡu huşūdan yuvarlanıp aşağı düşer. Ve Allah yaptıklarınızdan ḡafil değildir." Kur'ān-ı Kerim Bakara sūresi, 74. āyetten kısmi iktibas.

¹⁰⁶² ḡuru: ḡurı M1

¹⁰⁶³ yanmışlara şular: yanmış şusuzlar şu Z

755. Her ki iḥlāş-ıla Ḥaḳḳı zıkr ider
Nūr¹⁰⁶⁴ olur göñli anuñ fışkı gider
756. Tā ki ḥikmet çeşmesi olur ʿayān
Ol göñülden bu dile olur revān
757. Şıdk-ıla gel bu tarīḳi bilegör¹⁰⁶⁵
Vaḳtı-y-ıla¹⁰⁶⁶ işe dermān kılagör¹⁰⁶⁷
758. Şanʿat-ı¹⁰⁶⁸ Ḥaḳ-dur¹⁰⁶⁹ gerek-dür¹⁰⁷⁰ buña pīr
Bilmek isterseñ yūri üstāda¹⁰⁷¹ ir
759. Mürşide irişmege eyle heves
Mürşid-i kāmīl olur ʿīsā nefes
760. Çün Muḥammedden bilinmişdür¹⁰⁷² bu yol
Sen daḥı iḥlāş-ıla gel tābiʿ ol
761. Nefs-i Cehli kıl igen¹⁰⁷³ senden ırak
Kendüzüñ görmekligi elden bırak
762. Nefs-i emmāre münāfiḳ didiler
Dür ide dāʿim¹⁰⁷⁴ seni Ḥaḳdan diler
763. Ḥaḳḳa uymaz ḳo anı sen ḥaḳḳa uy
Maʿni gözle her sözüñ aşlını¹⁰⁷⁵ tıy
764. Terk-i¹⁰⁷⁶ ʿār u¹⁰⁷⁷ nāmus eyle ey emīr
Dimegil kim¹⁰⁷⁸ bu şağır ü bu kebīr
765. Bu göñül taḥtāsını¹⁰⁷⁹ gel yuyagör
Ġayret it Ġayruñ¹⁰⁸⁰ nuḳūşın şoyagör¹⁰⁸¹

¹⁰⁶⁴ nūr: nerm Z

¹⁰⁶⁵ bilegör: bilesin Z

¹⁰⁶⁶ vaḳtı-y-ıla: vaḳti ile M1

¹⁰⁶⁷ kılagör: kılasın Z

¹⁰⁶⁸ şanʿat-ı: şanʿatı Z

¹⁰⁶⁹ ḥaḳ-dur: ḥaḳ-dır M1

¹⁰⁷⁰ gerek-dür: gerek-dir M1

¹⁰⁷¹ yūri üstāda: yolu üstāza Z

¹⁰⁷² bilinmişdür: bilinmişdir M1

¹⁰⁷³ Cehli kıl igen: Ebū Cehlını kıl senden Z

¹⁰⁷⁴ dāʿim: dāyim Z

¹⁰⁷⁵ her sözüñ aşlını: Ḥaḳḳuñ sırrını Z

¹⁰⁷⁶ terk-i: terk ü Z

¹⁰⁷⁷ ʿār u: ʿār-ı M1

¹⁰⁷⁸ Bu kelime Zʼde yoktur.

¹⁰⁷⁹ taḥtāsını: taḥtāsını Z

766. Şan¹⁰⁸² at-ı Hâk-dur¹⁰⁸² anı bilmez ‘avām
Didiler çün el-‘avāmu¹⁰⁸³ ke'l-hevām¹⁰⁸⁴
767. ‘Ālimūñ sözini ümmī añlamaz
Diñlemez çünkim¹⁰⁸⁵ gönülden diñlemez
768. Şol ki zāhirde olupdur¹⁰⁸⁶ müntehī
Ehl-i Hâk yanında-dur¹⁰⁸⁷ ol mübtedī
769. Geçdi ‘ömrüñ¹⁰⁸⁸ kimseyi begenmedüñ¹⁰⁸⁹
Bu ululuğdan ‘aceb uşanmaduñ¹⁰⁹⁰
770. Varlıguñ-dur¹⁰⁹¹ arada saña hiçāb
Varlığı terk eyle ola feth-i¹⁰⁹² bāb
771. Çünki serden giçesin¹⁰⁹³ sır bulunur
İkilik terk olıcağ bir bulunur¹⁰⁹⁴
772. Tā gönül zākir olur tevḥīd ider
Sākit¹⁰⁹⁵ olursa bu dil daḥı¹⁰⁹⁶ n'ider
773. Sen uyursañ¹⁰⁹⁷ daḥı gönlüñ¹⁰⁹⁸ kesb¹⁰⁹⁹ ider
Zīra Hâk anı ḥalīfe naşb ider
774. Başuña¹¹⁰⁰ irer işi mezkūr olur
Nūr olur her yer¹¹⁰¹ aña hem Ṭūr olur

¹⁰⁸⁰ ğayruñ: ğayrıñ M1

¹⁰⁸¹ şoyagör: yuyagör Z

¹⁰⁸² ḥâk-dur ḥâk-dır M1

¹⁰⁸³ el-‘avāmu: el-mevām Z

¹⁰⁸⁴ el-‘avāmu ke'l-hevām: “Halk, böcekler gibidir.” anlamına gelen bir ifade.

¹⁰⁸⁵ çünkim: çünki M1

¹⁰⁸⁶ olupdur: olupdır M1

¹⁰⁸⁷ ehl-i ḥâk yanında-dur: ehli yanında durur M1

¹⁰⁸⁸ ‘ömrüñ: ‘ömrüñ M1

¹⁰⁸⁹ begenmedüñ: begenmediñ M1

¹⁰⁹⁰ uşanmaduñ: uşanmadıñ M1

¹⁰⁹¹ varlıguñ-dur: varlığıñ-dır M1

¹⁰⁹² feth-i: feth ü Z

¹⁰⁹³ giçesin: giçe M1

¹⁰⁹⁴ bulunur: bulınur Z

¹⁰⁹⁵ sākit: sākin M1

¹⁰⁹⁶ bu dil daḥı: daḥı bu dil Z

¹⁰⁹⁷ uyursañ: uyursın M1

¹⁰⁹⁸ gönlüñ: gönül M

¹⁰⁹⁹ kesb: kesp Z

¹¹⁰⁰ başuña: başıña M1

¹¹⁰¹ yer: yir Z

775. İşidür¹¹⁰² innī ena'llāh¹¹⁰³ sözini
Semme¹¹⁰⁴ vechu'llāh¹¹⁰⁵ tutar hem¹¹⁰⁶ yüzini¹¹⁰⁷
776. Nefs-i Bū Cehlini kor tevḥīd ider
Çünkü ol buldı ḥaḳı¹¹⁰⁸ ğayrı n'ider
777. Zıkr ider taşdan katı olan gönül
Çünkü tevḥīd-ile leyyin oldı ol¹¹⁰⁹
778. Söz öküş-dür bu maḳāmda turalum¹¹¹⁰
Mu' cizāt-ı¹¹¹¹ Muştafāya varalum¹¹¹²
779. Mu' cizātından yine¹¹¹³ zıkr idelüm¹¹¹⁴
Hişşe alup¹¹¹⁵ kışşadan fıkr idelüm¹¹¹⁶
780. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām
781. Pes bu 'ālem tā ki tutdukça niẓām
Diyelim ḥōş eş-şalātu ve's-selām¹¹¹⁷
782. Diñlegil gel yine¹¹¹⁸ sözün şāfını
Şerḥ idelüm¹¹¹⁹ Muştafā evşāfını

¹¹⁰² işi-dür: işi-dir M1

¹¹⁰³ innī ena'llāh: "Şüphe yok ki ben Allah'ım. Benden başka hiçbir ilāh yoktur. O halde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl." Kur'an-ı Kerim, Tāhā sūresi 14. Āyetten kısmī iktibas.

¹¹⁰⁴ semme: şümme Z

¹¹⁰⁵ semme vechu'llāh: "Ve doğu da Allah'ındır batı da. Artık hangi tarafa dönerseniz dönün, Allah'ın vechi (Zat'ı) işte oradadır. Muhakkak ki Allah Vāsi'dir (rahmeti ve lutfu geniş, her şeyi ilm ile kuşatandır). Kur'an-ı Kerim, Bakara sūresi 115. Āyetten kısmī iktibas. / vechu'llāh: vechu'llāha Z

¹¹⁰⁶ Bu kelime Z'de yoktur.

¹¹⁰⁷ yüzini: yüzünü Z

¹¹⁰⁸ ol buldı ḥaḳı: ḥaḳkı buldı ol Z

¹¹⁰⁹ leyyin oldı ol: leyn oldı gönül Z

¹¹¹⁰ turalum: turalım M1

¹¹¹¹ mu' cizāt-ı: mu' cizātı Z

¹¹¹² varalum: varalım M1

¹¹¹³ yine: yene M1

¹¹¹⁴ idelüm: idelim M1

¹¹¹⁵ alup: alub M1

¹¹¹⁶ idelüm: idelim M1

¹¹¹⁷ 780.-781.beyitler Z'de yoktur. Znüşhasında şu vasita beyti yer almaktadır:

"Ger dilersiz bulasız oddan necāt

Diñ muṭaḥhar ravzasına eş-şalāt"

¹¹¹⁸ yine: yene M1 ve M2

¹¹¹⁹ idelüm: idelim M1

783. Mu‘ cizâtından yine¹¹²⁰ yād idelüm¹¹²¹
Cān u dil mülkini¹¹²² ābād idelüm¹¹²³
784. Mu‘ cizâtı bahrı anuñ bī-kerān¹¹²⁴
Kılalum¹¹²⁵ bir kaçresin anuñ beyān
785. Yüz Hābeş¹¹²⁶ bir gün gelüp¹¹²⁷ ağladılar
Yüzümüz igen kara-dur¹¹²⁸ didiler
786. Yā Muḥammed ger ağara yüzümüz
Getürelüm¹¹²⁹ saña imān yüzümüz
787. El götürdi¹¹³⁰ ol dem içre Muṣṭafā
Ḥōş münācāt eyledi kıldı du‘ ā
788. Tā ki ol meh¹¹³¹ alnı ol dem derledi
Ol Hābeşlere berü gelüñ didi
789. Zerre zerre barmağ-ıla ol teri¹¹³²
Sürdi alnına bularuñ¹¹³³ yer yeri¹¹³⁴
790. Ḥōş ağardı gevdeleri yüzleri¹¹³⁵
Geldiler ol dem¹¹³⁶ imāna yüzleri¹¹³⁷

El-Ḥişsetü Mine'l-Kıṣṣa¹¹³⁸

791. Gel berü gel bakma ancak şürete
Diḳḳat eyle bir nazar kıl sîrete

¹¹²⁰ yine: yene M1 ve M2

¹¹²¹ idelüm: idelim M1

¹¹²² mülkini: milkini M1

¹¹²³ idelüm: idelim M1

¹¹²⁴ bī-kerān: bey-gümān M1, bī-girān M2

¹¹²⁵ kılalum: kılalım M

¹¹²⁶ hābeş: ḥabesī M2

¹¹²⁷ gelüp: gelüb M1 ve M2

¹¹²⁸ kara-dur: kara-dır M1

¹¹²⁹ getürelüm: getirelim M1

¹¹³⁰ götürdi: getürdi M1

¹¹³¹ ol meh: ol ay Z, ol M2

¹¹³² teri: deri Z ve M2

¹¹³³ bularuñ: bularıñ M

¹¹³⁴ yer yeri: yir yiri Z

¹¹³⁵ yüzleri: nūrları Z

¹¹³⁶ dem: demde Z

¹¹³⁷ yüzleri: varı M2, nūrları Z

¹¹³⁸ M2’de bu başlık yoktur.

792. Mesh-i zāhir gerçi ref¹¹³⁹ olmuşdurur
Mesh-i ma¹¹³⁹ ni sır-ıla kalmışdurur
793. Her ki ol tebdil-i ahlāk itmedi
Zāhir olmadı ve¹¹⁴⁰ işi bitmedi
794. Yarın anda yüzi kara haşr olur
Her ne kim¹¹⁴¹ kesb itdise¹¹⁴² anda bulur
795. Her kimün rūhına nūr-ı¹¹⁴³ Ahmedi
İrse gönli nūr olur hem merqadi
796. Yevm-i¹¹⁴⁴ maşşer yüzi ağ olan olur¹¹⁴⁵
Hem şefā¹¹⁴⁶ atden naşib olan olur¹¹⁴⁶
797. Tut yüzün şıdk-ıla ol hażrete
Tābi¹¹⁴⁷ olğıl şer¹¹⁴⁷ ine işün¹¹⁴⁷ bite
798. Yevm-i maşşer olmaya yüzün¹¹⁴⁸ siyāh
Ma¹¹⁴⁸ ni yüzini kara kıılır günāh
799. Yarın anda ma¹¹⁴⁹ ni şūret gösterür¹¹⁴⁹
Her işe ol ma¹¹⁵⁰ ni tanıklık¹¹⁵⁰ virür

Kāle'llāhü Te'ālā Yevme Tebyazzu Vücūhun ve Tesveddü Vücūh¹¹⁵¹

800. Vir şalavāt dā'imā¹¹⁵² ol hażrete¹¹⁵³
Tā şefā¹¹⁵⁴ at kıla Haq rahmet ide¹¹⁵⁴

¹¹³⁹ mesh-i ma¹¹³⁹ ni: mesh ya¹¹³⁹ ni Z

¹¹⁴⁰ olmadı ve: olma diyü Z

¹¹⁴¹ kim: ki M1

¹¹⁴² itdise: ittise Z

¹¹⁴³ nūr-ı: nūr u M2, nūr-ı M1 ve Z

¹¹⁴⁴ yevm-i: yevm ü Z

¹¹⁴⁵ olur: odur Z, ol-dur M2

¹¹⁴⁶ olan olur: alan bu-dur Z, olan bu-dur M2

¹¹⁴⁷ işün: işiñ M1

¹¹⁴⁸ olmaya yüzün: yüzün olmaya Z ve M2

¹¹⁴⁹ gösterür:göstürür M1

¹¹⁵⁰ tanıklık: tanuqluk Z ve M2

¹¹⁵¹ yevme tebyazzu vücūhun ve tesveddü vücūh: "O gün (bazı) yüzler ağaracak ve (bazı) yüzler kararacak.O zaman yüzleri kararan kimselere: 'İmanınızdan sonra siz inkar mı ettiniz? Öyleyse inkar etmiş olmanızdan dolayı azabı tadın.'(denir.)" Kur'an-ı Kerim Āl-i İmrān sūresi 106.āyetten kısmi iktibas.

¹¹⁵² dā'imā: dāyimā Z

¹¹⁵³ hażrete: Ahmede Z ve M2

¹¹⁵⁴ ide: kıla M1

801. Niçeler yüzi kara kopduğı dem
Yüzüñi ağ eyleye Rabbü'l-ḥarem
802. Mu' cizâtdan açalum bilün¹¹⁵⁵ ḥaber
Şuşamışdı gâziler bir gün meger
803. Didiler kim cümle ' atşân olmuşuz
Şöyle şusuz şanki bî-cân olmuşuz
804. Getürün¹¹⁵⁶ didi bir içim şu¹¹⁵⁷ varın
Yire dikdi Muştafâ barmağların
805. Bir kaşık¹¹⁵⁸ miqdârı şu getürdiler
Muştafâ eline anı virdiler
806. Görđi n'etdi şuyı ol yüzi ayı¹¹⁵⁹
Dökdi¹¹⁶⁰ barmağları üstine şuyı
807. Barmağından çeşmeler oldı revân
İçdiler qandılar andan ol zamân
808. Eli şuyından¹¹⁶¹ döküp¹¹⁶² qurı kuyı
Toldı ve¹¹⁶³ şu verdi yoḥsul u¹¹⁶⁴ bayı
809. Dikdi ḥurma toḥmını hem gördiler
Dikdügi sâ' at yemişin¹¹⁶⁵ derdiler¹¹⁶⁶
810. Bir pâre¹¹⁶⁷ ağacı eli-y-le hemân
Şığadı bir kılıç oldı bî-gümân¹¹⁶⁸
811. Kılıcı şınmış-ıdı¹¹⁶⁹ bir gâzinün
Virdi ol kılıcı eline anuñ

¹¹⁵⁵ mu' cizâtdan açalum bilün: mu' cizinden yine açalum Z, mu' cizâtından açalum M2

¹¹⁵⁶ getürün: getürin M1

¹¹⁵⁷ didi bir içim şu: berü didi şuyun Z, beri didi şunuñ M2

¹¹⁵⁸ kaşık: kaşuk Z

¹¹⁵⁹ görđi n'etdi şuyı ol yüzi ayı: gör ki n'eyledi ol yüzi ayı M2, gör ki n'eyledi şuyı yüzi ayı Z

¹¹⁶⁰ dökdi: tökdi M1

¹¹⁶¹ şuyından: şuyundan M1

¹¹⁶² döküp: tökü M1, dökü M2

¹¹⁶³ ve: vü Z ve M2

¹¹⁶⁴ yoḥsul u: yoḥsul-ı M2

¹¹⁶⁵ yemişin: yimişin Z ve M2

¹¹⁶⁶ derdiler: yidiler Z, dirdiler M2

¹¹⁶⁷ pâre: perâ Z

¹¹⁶⁸ bî-gümân: ol zamân M2

¹¹⁶⁹ şınmış-ıdı: şınmışdı Z

812. Nice müddet kıldı anuñla cihād¹¹⁷⁰
Şınmadı gedilmedi irmedi fesād¹¹⁷¹
813. Cebe de cevşende eglenmez-idi¹¹⁷²
Hem çinī pūlāddan ol¹¹⁷³ dönmez-idi¹¹⁷⁴
814. Gökden indi bişikin yügürdi¹¹⁷⁵ ay
Gözleri-y-le gördiler yoḥsul u¹¹⁷⁶ bay
815. Nice öñinden¹¹⁷⁷ görürse¹¹⁷⁸ nesneyi
Şöyle ardından görürdi her şey'i
816. Uyanuḳken nice işitse hemān
Uyuriken¹¹⁷⁹ işidürdi hem-çünān
817. Meh yüzi nūrı şu' ā' indan¹¹⁸⁰ gice
İgne düşse bulunurdi¹¹⁸¹ ey ḥōca
818. Gölgesi düşmez-idi yeryüzine¹¹⁸²
Nesne perde olmaz-ıdı gözine
819. Dünya gögine inicek Cebra'ıl
Ḳoḳusından bilür-idi¹¹⁸³ ol ḥalīl
820. Gül biterdi yire düşse alın teri¹¹⁸⁴
Dem-be-dem direrler-idi gülleri
821. Ḥulḳ-ıdı¹¹⁸⁵ dā'im¹¹⁸⁶ işi bu ḥulḳ-ıla
Ṭutmış-ıdı 'ālemi bu ḥulḳ-ıla

¹¹⁷⁰ kıldı anuñla cihād: ḳaldı anuñla hemān Z

¹¹⁷¹ irmedi fesād: ender-cihān Z

¹¹⁷² eglenmez-idi: eglenmez idi M1

¹¹⁷³ çinī pūlāddan ol: cinī pūlatdan M2, çin-i pūlāddan Z

¹¹⁷⁴ dönmez-idi: dönmez idi M1

¹¹⁷⁵ indi bişigin yügürdi: irdi beşigin ügürdi M1, indi bişigin ügürdi M2

¹¹⁷⁶ yoḥsul u: yoḥsulı M2

¹¹⁷⁷ öñinden: öñden M1, öñünden M2

¹¹⁷⁸ görürse: görür ise M1

¹¹⁷⁹ uyur-iken: yürür-iken M1

¹¹⁸⁰ meh yüzi nūrı şu' ā' indan: yüzi nūrından ḳarañuluk Z ve M2

¹¹⁸¹ bulunurdi: bulınur M2

¹¹⁸² yeryüzine: yiryüzine Z

¹¹⁸³ bilüridi: bilür idi M1

¹¹⁸⁴ alın teri: alnı teri Z, alnı deri M2 / Bu mısra'ın vezni kusurludur.

¹¹⁸⁵ ḥulḳ-ıdı: ḥulḳ idi M1

¹¹⁸⁶ dā'im: dāyim Z ve M2

822. Bu kemālâtı-y-la hem ol¹¹⁸⁷ bahtiyār
Ümmetiçün faķrı kıldı ihtiyār
823. Arpa etmek-ile¹¹⁸⁸ karnı toymadı
Bir nefes¹¹⁸⁹ nefis ārzusına¹¹⁹⁰ uymadı
824. Yiddi¹¹⁹¹ gün giçerdi yemezdi¹¹⁹² yemek¹¹⁹³
Şan'at olmışdı aña şabr eylemek
825. Yaticak¹¹⁹⁴ hem gevdesine¹¹⁹⁵ yer yeri¹¹⁹⁶
Yer¹¹⁹⁷ iderdi¹¹⁹⁸ ol¹¹⁹⁹ haşırũñ¹²⁰⁰ ipleri
826. Hax didi tağları altun eyleyem¹²⁰¹
Tek qabũl it daħı efzũn eyleyem¹²⁰²
827. Nire gitseñ bile gitsũn her na'ım¹²⁰³
Eylemeyem dũrlũ ni'etleri kem¹²⁰⁴
828. Ol ħabĩbu'llāh didi yā Rabbenā
İstemezem bunda dũnyevĩ¹²⁰⁵ ğinā
829. Ümmetũm¹²⁰⁶ 'aşılerini isterem
Rũz u şeb¹²⁰⁷ anlaruñiçũn¹²⁰⁸ ğam yerem¹²⁰⁹
830. Qatlanuram anlaruñçũn¹²¹⁰ zaħmete

¹¹⁸⁷ hem ol: hemān ol Z, ol M2

¹¹⁸⁸ etmek-ile: etmekine Z ve M2

¹¹⁸⁹ Bu kelime Z'de yoktur.

¹¹⁹⁰ ārzusına: ārzusına M1

¹¹⁹¹ yiddi: yedi M1 ve M2

¹¹⁹² yemezdi: dimezdi Z, yimezdi M1

¹¹⁹³ yemek: yimek Z

¹¹⁹⁴ yaticak: yaticak M1

¹¹⁹⁵ gevdesine: arķasına M1

¹¹⁹⁶ yer yeri: yir yiri Z

¹¹⁹⁷ yer: yir Z

¹¹⁹⁸ iderdi: ider-idi Z

¹¹⁹⁹ Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

¹²⁰⁰ haşırũñ: haşırĩñ M1

¹²⁰¹ eyleyem: eyleyim M1 ve M2

¹²⁰² eyleyem: eyleyim M1 ve M2

¹²⁰³ na'ım: ne'am M2

¹²⁰⁴ 827.beyit M1'de yoktur.

¹²⁰⁵ dũnyevĩ: dũnyā vũ M2

¹²⁰⁶ ümmetũm: ümmetim M1

¹²⁰⁷ rũz u şeb: Z ve M2'de ruz-ı şeb, gice gündüz M1

¹²⁰⁸ anlaruñiçũn: anlarıçũn M1

¹²⁰⁹ yerem: yireme Z

¹²¹⁰ anlaruñçũn: anlarıçũn M1

Anları tek lāyık eyle rahmete

831. Tođduğı gice yüzi nūrı hemān
Mağrib ü¹²¹¹ maşrıķda göründi ‘ayān¹²¹²

Der-Medh-i Seyyidü'l-Mürselin ve Hâtemü'n-Nebiyyin Şallā'llāhu ‘Aleyhi ve Sellem¹²¹³

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fa'ülün
mef'ülü fa'ülün

832. Çün geldi bu şuğrā ‘āleme ol¹²¹⁴ yüzi ađhā
Ez-‘ālem-i¹²¹⁵ kübrā
833. Gösterdi Aḥad sırrını Aḥmede muşaffā¹²¹⁶
Fetḥ oldu mu‘ammā
834. Bilmezdi şafī ‘ilmini¹²¹⁷ esmāda rumūzı
‘Ācizdi¹²¹⁸ melekler
835. Bildürdi¹²¹⁹ rumūzında ne-dür¹²²⁰ sırr-ı müsemmā
Keşf oldu mükennā¹²²¹
836. Gencinde¹²²² ḥafī-y-idi¹²²³ bu esrār-ı¹²²⁴ ḥaķīķat
Ol şāh-ı¹²²⁵ tarīķat

¹²¹¹ mağrib ü: mağrib-i M2

¹²¹² ‘ayān: hemān M2 ve Z

¹²¹³ Bu başlık M2’de: “Ḥazā medḥ-i seyyidi'l-mürselin ve ḥateme'n-nebiyyi şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem, Ḥazā medḥü seyyidi'l-mürselin ve ḥatemi'n-nebiyyin şallī ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ecma‘in yā ḥāteme'r-risāle

¹²¹⁴ çün geldi bu şuğrā ‘āleme ol: çünkü geldi bu ‘āleme ol Z, çün geldi bu şuğrāya Muḥammed M2

¹²¹⁵ ‘ālem-i: ‘ālem ü Z

¹²¹⁶ Aḥmede muşaffā: Aḥmed ü Mūştafa Z

¹²¹⁷ ‘ilmini: ta‘līm-i Z ve M2

¹²¹⁸ ‘ācizdi: ‘āciz idi M1

¹²¹⁹ bildürdi: bildirdi M1

¹²²⁰ nedür: diri M1

¹²²¹ mükennā: mükemmā M1

¹²²² gencinde: küncinde M1 ve M2

¹²²³ ḥafī-y-idi: ḥafī idi M1 ve M2

¹²²⁴ esrār-ı: esrārı M2

¹²²⁵ şāh-ı: şāhı M2

837. Genciyi açup eyledi¹²²⁶ faqr ehlini ağnā
Hem kıldı mürebbā
838. And içdi anuñ alnına Ṭāhā deyü¹²²⁷ ol Ḥaḳ
Teşbih¹²²⁸ idüb anı
839. On dört¹²²⁹ gicesinde ayuñ¹²³⁰ bedrine Mevlā
Zī-rütb-i¹²³¹ mu‘ allā
840. Şüretde oğul Ādeme¹²³² ma‘ nīde ata-dur¹²³³
Hem aşlı bu kevnüñ¹²³⁴
841. Olmaz-ıdı ol olmasa eflāk-ıla ġabrā¹²³⁵
Hem cennet-i¹²³⁶ me‘vā
842. Barmağı-y-ıla¹²³⁷ kıldı işāret aya ol ay
Bedri gicesinde
843. Yırtup¹²³⁸ yaḳasın varlığını eyledi¹²³⁹ yaḡmā
Başındaki sevdā
844. Ol gice ki¹²⁴⁰ seyr eyledi ol rūḥ-ı muşavver
Ḳudsa ḳadem urdı
845. Būs itdi ayağın daḡı ayrılmaḡı şaḡra
Oldı yeri¹²⁴¹ a‘ lā
846. Na‘ lini¹²⁴² tozın ‘arş-ı¹²⁴³ ‘aẓīm sürdi yüzine
Eflāke teberrük¹²⁴⁴

¹²²⁶ genciyi açup eyledi: gencini eyledi açup M1

¹²²⁷ deyü: diyü Z

¹²²⁸ teşbih: teşbih M2

¹²²⁹ dört: dördi M2

¹²³⁰ ayuñ: anuñ M2

¹²³¹ rütb-i: merteb-i Z

¹²³² ādeme: oldı M1

¹²³³ ata-dur: ata-dır M1

¹²³⁴ kevnüñ: kevnüñ M1

¹²³⁵ ol olmasa eflāk-ıla ġabrā: olmasa eflāk-ı çü ġayra M1

¹²³⁶ cennet-i: cennet ü Z

¹²³⁷ barmağı-y-ıla: barmağı ile M1

¹²³⁸ yırtup: yırtub M1, yırtıb M2

¹²³⁹ Bu kelime M1’de yoktur.

¹²⁴⁰ Bu kelime M1’de yoktur.

¹²⁴¹ yeri: yiri Z

¹²⁴² na‘ lini: na‘ lin M1

¹²⁴³ ‘arş-ı: ‘arş u Z

847. Kulaqlarına küpe¹²⁴⁵ düzetti kamu havrā
Der-cennet-i ḥaḍrā
848. ‘Arz eyledi Ḥaḳ cümle semāvātī¹²⁴⁶ aña ol
Didi ki gerekmez
849. Ancaḳ dilerem ümmetümi¹²⁴⁷ baña bağışla
Bu oldu temennā
850. Ğam yeme¹²⁴⁸ bugün yarın için¹²⁴⁹ Vā‘iz-i Ümmī
Ḳaṭ‘ itme recāñı¹²⁵⁰
851. Ol şāh-ı¹²⁵¹ şefā‘at kıluban ḳurtara ferdā
Ol ‘ahdine evfā¹²⁵²
852. Tā ḳıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām¹²⁵³
853. Pes bu ‘ālem tā ki tutduḳça niḫām
Diyelüm ḥōş eş-şalātu ve's-selām¹²⁵⁴
854. Mu‘cizātı şıdk-ıla diñleñ gelün¹²⁵⁵
Her birinden¹²⁵⁶ size ḥişşe var bilün¹²⁵⁷
855. Şöyle bir gün cümle-i eyyāmda¹²⁵⁸
Şubḥ¹²⁵⁹ vaḳtinde degül¹²⁶⁰ aḥşamda¹²⁶¹

¹²⁴⁴ eflāke teberrük: na‘ lini atınuñ M1 / 846.beyit M2’de yoktur.

¹²⁴⁵ küpe: sırḳa M1

¹²⁴⁶ semāvātı: sevāt M2

¹²⁴⁷ ümmetümi: ümmetimi M1 ve M2

¹²⁴⁸ yeme: yime Z

¹²⁴⁹ yarın için: yarın için ey M1, ya niçün M2

¹²⁵⁰ recāñı: recāyı M1

¹²⁵¹ şāh-ı şāh M1

¹²⁵² 832.-851.beyitler müstezād nazım şekliyle yazılmıştır.

¹²⁵³ biñde biri olmaya bunuñ tamām: biñ ḳıyāmet ola bu olmaz tamām Z

¹²⁵⁴ Z’de: “Ger dilersiz bulasız oddan necāt

‘Işḳ-ıla derd-ile idün eş-şalāt”

¹²⁵⁵ gelün: geliñ M1

¹²⁵⁶ birinden: birinde Z ve M2

¹²⁵⁷ bilün: biliñ M1

¹²⁵⁸ eyyāmda: eyyāmıda M1

¹²⁵⁹ şubḥ: şubḥ-ı M1 ve M2

¹²⁶⁰ degül: degil M1

¹²⁶¹ aḥşamda: aḥşamıda M1

856. Fecri kılmışlardı aşhābla¹²⁶² resūl
Arkasın mihrāba virmiş idi ol¹²⁶³
857. Zārılık¹²⁶⁴ geldi kapudan içerü
Muştafā didi ‘ Alīye tur örü
858. Kapudan¹²⁶⁵ mazlūma beñzer zār iden
Zulm aña şorgıl neden irdi¹²⁶⁶ neden
859. Çıkdı kapuya ‘ Alīyy-i¹²⁶⁷ murtażā
Gördi kim bu zārı¹²⁶⁸ kılan bir deve
860. Didi n'oldı¹²⁶⁹ saña digil ey cemel
Didi saña dimege degül maḥal
861. Hāḫ resūline direm pes söylerem¹²⁷⁰
Ne-y-ise¹²⁷¹ ḫālüm¹²⁷² aña arz eylerem¹²⁷³
862. Çıkdı Aḫmed bilesince dört imām
Şu‘ le virür gün gibi bedr-i¹²⁷⁴ tamām
863. Didi n'olduñ¹²⁷⁵ ey mübārek cān-aver
Güç mi gördüñ seni kim döger söger
864. Didi kim yā Muştafā zulm itdiler
Diñle ey sulṭān-ı¹²⁷⁶ ‘ ālem n'itdiler¹²⁷⁷
865. Ol Ebū Mes‘ ūd-dur imdi¹²⁷⁸ mālİKüm¹²⁷⁹
Yolda idüm¹²⁸⁰ ağır-ıdı hem¹²⁸¹ yüküm

¹²⁶² kılmışlardı aşhābla: kılmışdı aşhāba Z ve M2

¹²⁶³ virmiş idi ol: virmişdi resūl M2 ve Z

¹²⁶⁴ zārılık: zārılık M1

¹²⁶⁵ kapudan: kapuda M1 ve M2

¹²⁶⁶ irdi: oldı Z

¹²⁶⁷ ‘ Alīyy-i: ‘ Alīyyi'l Z, ‘ Alīyyü'l M2

¹²⁶⁸ bu zārı: zārılık Z

¹²⁶⁹ n'oldı: n'olduñ M2

¹²⁷⁰ direm pes söylerem: dilerem söyleyem Z ve M2

¹²⁷¹ ne-y-ise: ne ise M1 ve M2

¹²⁷² ḫālüm: ḫālim M1

¹²⁷³ ‘ arz eylerem: şerḫ eyleyem Z ve M2

¹²⁷⁴ bedr-i: bedri M1, M2 ve Z

¹²⁷⁵ n'olduñ: n'oldı M1

¹²⁷⁶ sulṭān-ı: sulṭanı M2

¹²⁷⁷ n'itdiler: n'etdiler M1

¹²⁷⁸ Mes‘ ūd-dur imdi: Mes‘ ūd-durur hem M2, Mes‘ ūd-dur Z

¹²⁷⁹ mālİKüm: mālİKim M1

¹²⁸⁰ yolda idüm: yolda idim M1

866. Balçığ-ı yolda¹²⁸² düşdüm¹²⁸³ tayanup¹²⁸⁴
 Kulları döğdi beni atdan inüp
867. Her biri benden aña kıldı gile¹²⁸⁵
 Yük iletmez didiler bu menzile
868. Didi ol kim evvel aluñ pālanın
 Dağı andan şoñra diyem¹²⁸⁶ kalanın
869. Virmeyiñ¹²⁸⁷ yem¹²⁸⁸ taşrada koñ hem anı
 İrte boğazlañ döküñ¹²⁸⁹ andan kanı
870. Etini virüñ yesün¹²⁹⁰ her hāş¹²⁹¹ u ‘ām
 Aç u ‘üryān şöyle kaldum¹²⁹² ve's-selām
871. Bāri didüm¹²⁹³ ol habībe varayum¹²⁹⁴
 Kāmu dertlere tabībe varayum¹²⁹⁵
872. Ol habību'llāh boğazlasun beni
 Yolına kurbān kılayum¹²⁹⁶ bu cānı
873. Etümi yağumı¹²⁹⁷ mü'minler yesün¹²⁹⁸
 Ni‘metine ol Hākuñ hamd eylesün
874. Hākkumı¹²⁹⁹ al çünki ‘ādilsin bugün
 Kavl-i Allāh birle ‘āmilsin bugün

¹²⁸¹ ağır-ıdı hem: hem ağır-ıdı M2

¹²⁸² yolda: yol Z

¹²⁸³ düşdüm: düşdim M1

¹²⁸⁴ tayanup: tayınp Z, tayınp M2

¹²⁸⁵ gile: kıla M1

¹²⁸⁶ diyem: disem M2

¹²⁸⁷ virmeyiñ: virmeyin M1

¹²⁸⁸ virmeyin yem: yem virmeñ Z ve M2

¹²⁸⁹ döküñ: töküñ M1

¹²⁹⁰ yesün: yisün M1 ve Z

¹²⁹¹ hāş: havāş M1

¹²⁹² aç u ‘üryān şöyle kaldum: açuğ ‘üryān kaldum şöyle M2

¹²⁹³ didüm: Didim M1

¹²⁹⁴ varayum: varayım M1

¹²⁹⁵ 871.beyit M2’de yoktur.

¹²⁹⁶ kılayum: kılayım M1, kılalum M2

¹²⁹⁷ yağumı: yağımı M1

¹²⁹⁸ yesün: yisün Z

¹²⁹⁹ hākkumı: hākkımı M1

875. Muştafā vardı yanına issinüñ
Tā ki ala ḥaqqını ol¹³⁰⁰ miskinüñ
876. Yā Abā Mes¹³⁰¹ūd didi kim n'eyledüñ
Sen¹³⁰¹ niçün bu miskine¹³⁰² zulm eyledüñ
877. Didi devam-dür¹³⁰³ ne dilersem idem¹³⁰⁴
Öldürem dögem sögem¹³⁰⁵ yā terk idem
878. Didi olmaz ḥaqqını alsam gerek
Ḥākime iş yok¹³⁰⁶ 'ādilden¹³⁰⁶ yigerek¹³⁰⁷
879. Didi kim didi saña bu işleri
Tā¹³⁰⁸ kılsın bize bu¹³⁰⁹ teşvīşleri
880. Didi ol zulm itdügüñ¹³¹⁰ deve didi
Dögdiler kıomadılar eve¹³¹¹ didi
881. Didi yā Aḥmed ne dirseñ ideyüm¹³¹²
Söylesün gelsün devam¹³¹³ işideyüm¹³¹⁴
882. Deveye Aḥmed işāret eyledi
Ol deve gör kim ne sözler¹³¹⁵ söyledi
883. Deve geldi ortaya kıldı kıyām
Ḥōş dili-y-le Aḥmede virdi selām
884. Didi evvel Ḥaqqı bir-dür bilürem
Cān u gönülden şehādet kıluram
885. Hem Muḥammed Ḥaḥ resūli-dür ḥaḥuñ
Terk idüp¹³¹⁶ egri yolu ṭoḡrı baḥuñ¹³¹⁷

¹³⁰⁰ ol: bu Z ve M2

¹³⁰¹ sen: di Z, bu kelime M2'de yoktur.

¹³⁰² miskine: miskīne M

¹³⁰³ devam-dür: devam-dir M1

¹³⁰⁴ idem: iderem Z

¹³⁰⁵ dögem sögem: uram dögem Z

¹³⁰⁶ 'ādilden: 'adlinden M1

¹³⁰⁷ yigerek: yegrek Z ve M2

¹³⁰⁸ tā: ne Z

¹³⁰⁹ Bu kelime M2'de yoktur.

¹³¹⁰ itdügüñ: itdüğün M1

¹³¹¹ eve: ive M1

¹³¹² ideyüm: ideyim M1

¹³¹³ söylesün gelsün devam: söyleñüz gelsün ben daḥı Z / devam: deve M2

¹³¹⁴ işideyüm: işideyim M1

¹³¹⁵ kim ne sözler: kim nice söz M1, ki ne sözler M2

886. Yā¹³¹⁸ Muḥammed ḥaḳḳumı bunlardan al
Kāfire ḥaḳḳumı kılmazam¹³¹⁹ ḥelāl
887. Çün işitdi devesinden bu sözi
Ol Abā¹³²⁰ Mes'ūd yere¹³²¹ sürdi yüzi
888. Aḥmedüñ¹³²² karşıasına el bağladı
Âh kıldı zārī zārī ağladı
889. Geldi imāna götürdi barmağın
Didi Ḥaḳ bir sen resūlisin¹³²³ yaḳın
890. Deveyi andan resūl aldı şatun
Didi hem kimse buña yük vurmasun¹³²⁴
891. Kim ki bunı bağlaya yā yem¹³²⁵ vire
Cennete benüm-ile¹³²⁶ bile gire
892. Gezer-idi¹³²⁷ otlağında ol ibil¹³²⁸
Tā gelince cum' a günü şöyle bil
893. Ol gün içmez-idi¹³²⁹ şu yemezdi¹³³⁰ yem¹³³¹
Kükre idi¹³³² na' re ururdu delim¹³³³
894. Şubḥ¹³³⁴ vakti mescidüñ¹³³⁵ ḳapusına
İrişürdi Muştafa ḳapusına

¹³¹⁶ idüp: idüñ M2

¹³¹⁷ 885.beyit M1 'de yoktur.

¹³¹⁸ yā: hem M1

¹³¹⁹ ḥaḳḳumı kılmazam: kılmazam ḥaḳḳumı M2

¹³²⁰ abā: ebū M2

¹³²¹ yere: yire M1 ve Z

¹³²² Aḥmedüñ: Aḥmediñ M1

¹³²³ resūlisin: resūlisen M1

¹³²⁴ vurmasun: urmasun M1

¹³²⁵ yem: yim Z

¹³²⁶ cennete benüm-ile: benüm-ile cennete M1

¹³²⁷ gezer-idi: gizer-idi M1

¹³²⁸ ibil: bil Z

¹³²⁹ içmezidi: içmezdi Z ve M2

¹³³⁰ yemezdi: yimezdi Z / yemezidi M2

¹³³¹ yem: yim Z

¹³³² kükre idi: küker-idi Z

¹³³³ delim: dilim M1

¹³³⁴ şubḥ: şubḥ u M1

¹³³⁵ mescidüñ: mescidiñ M1

895. Na^c re ururđı baĸardı yüzine
Ķulaĸ ururđı¹³³⁶ ĸapudan sözine
896. Tā şuñā dek Muştafā naĸl eyledi
Deveyi ol cum^c a işit n'eyledi
897. ^c Ādet üzerine geldi ĸizmete
Bilmedi ki tuş olupdı¹³³⁷ miñnete
898. Görđi mescidüñ¹³³⁸ içi tolmış ĸırī
Āh idüp añarlar ol¹³³⁹ peygamberi
899. Didiler kim ey mübārek cān-avar
Gitđi¹³⁴⁰ ma^c şūkuñ yūri işüñe¹³⁴¹ var
900. Devecük ĸünkü bu sözi¹³⁴² diñledi
Na^c reler urđı baĸırdı iñledi
901. Yere¹³⁴³ döge döge deldi¹³⁴⁴ ol başı
Ġarĸ¹³⁴⁵ oldı ĸana işigüñ¹³⁴⁶ taşı
902. Şol ĸadar dökdi işige ol yaşı
Mescidüñ oyulđı işigi taşı¹³⁴⁷
903. Pāre pāre ĸıldı başını hemān
Muştafā yolına¹³⁴⁸ teslim itdi cān
904. Beynisi bulaşdı taĸıldı taşa¹³⁴⁹
Cümle ĸayrān ĸaldılar işbu işe
905. Fātıma ĸatun aña ĸıldı kefen
Defn¹³⁵⁰ ĸıldı didi bu işi gören

¹³³⁶ Bu kelime Z'de iki kez yazılmıştır.

¹³³⁷ olupdı: olaydı Z ve M2

¹³³⁸ mescidüñ: mescidiñ M1

¹³³⁹ āh idüp añarlar ol: āh idüben añarlar M2

¹³⁴⁰ gitdi: getdi M1

¹³⁴¹ işüñe: işiñe M1

¹³⁴² ĸünkü bu sözi: ĸünkim işitdi Z ve M2

¹³⁴³ yere: yire Z

¹³⁴⁴ deldi: geldi Z ve M2

¹³⁴⁵ ĸarĸ: ĸarĸı M1

¹³⁴⁶ işigüñ: işigiñ M1

¹³⁴⁷ 902.beyit M1 ve M2'de yoktur.

¹³⁴⁸ yolına: yolında M2

¹³⁴⁹ taşa: başa M2

¹³⁵⁰ defn: defni M1 ve M2

906. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām¹³⁵¹
907. Pes bu ‘ālem tā ki tutdukça¹³⁵² nizām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām¹³⁵³
908. ‘Ākıl-ısañ ey birāder¹³⁵⁴ sen dahı
Haķķa dön bu dünyadan uşan dahı
909. Eglenecek yer¹³⁵⁵ degül-dür¹³⁵⁶ bu vaţan
Hişşe alğıl gel berü bu kışşadan
910. Muştafa ayrılığın şanma güzāf
Ümmet-iseñ¹³⁵⁷ kırı yere¹³⁵⁸ urma lāf
911. Dostluk¹³⁵⁹ ilinde¹³⁶⁰ ol-dur pehlevān¹³⁶¹
Göstere¹³⁶² ma‘ şūķ¹³⁶³ yolunda bir¹³⁶⁴ nişān
912. Gör deveyi n'eyledi hayvān-iken
Di ne kılduñ¹³⁶⁵ sen dahı insān-iken
913. Niçe bir¹³⁶⁶ lāf urasın da‘ vā-y-ıla¹³⁶⁷
‘Ālemi toldurasın gavgā-y-ıla¹³⁶⁸
914. Severem¹³⁶⁹ dimek¹³⁷⁰ dile āsān olur
‘Āşıkun bürhānı terk-i¹³⁷¹ cān olur

¹³⁵¹ 906.beyit Z ve M2’de yoktur.

¹³⁵² tutdukça: dutdukça Z

¹³⁵³ 907.beyit M2’de yoktur.

¹³⁵⁴ birāder: bürāder Z, bürāzer M2

¹³⁵⁵ yer: yir Z

¹³⁵⁶ degül-dür: degil-dir M1

¹³⁵⁷ ümmetiseñ: ümmet isen M1

¹³⁵⁸ kırı yere: kııl nişānı Z

¹³⁵⁹ dostluk: dostilik M1

¹³⁶⁰ ilinde: elinden M2

¹³⁶¹ pehlevān: pehlüvān M2

¹³⁶² göstere: göstüre M1

¹³⁶³ ma‘ şūķ: ma‘ şūķı Z ve M2

¹³⁶⁴ Bu kelime Z ve M2’de yoktur.

¹³⁶⁵ kılduñ: kıldıñ M1

¹³⁶⁶ niçe bir: nicesi M1

¹³⁶⁷ da‘ vā-y-ıla: da‘ vā ile M1

¹³⁶⁸ gavgā-y-ıla: gavgā ile M1

¹³⁶⁹ severem: siverem M1

¹³⁷⁰ dimek: diyicek M2

¹³⁷¹ terk-i: terk ü Z

915. Heftenüñ yiddi¹³⁷² güninde¹³⁷³ bu hevā
Eylemişdür¹³⁷⁴ seni deng ü¹³⁷⁵ bî-nevā
916. Cum‘a güninden¹³⁷⁶ haber-dār¹³⁷⁷ olagör
Muşafā cānı-y-ıla¹³⁷⁸ yār olagör
917. Cum‘a yevm-i istivā-dur¹³⁷⁹ hem zühūr
Kopısardur cum‘a gün¹³⁸⁰ yevmü'n-nüşūr
918. Ger gönülden maḥv olursa¹³⁸¹ mā-sivā¹³⁸²
Zāhir olur saña sırr-ı¹³⁸³ istivā
919. Cum‘a gün miskînlerüñ¹³⁸⁴ bayramı-dur¹³⁸⁵
Ol Hakuñ mü‘minlere in‘āmı-dur¹³⁸⁶
920. Şāhibi-dür¹³⁸⁷ ol günün¹³⁸⁸ maḥbûb-ı Hāk
Muşafā maḥbûb-ı¹³⁸⁹ Hāk-dur toḡru¹³⁹⁰ bak
921. Ḥubb-ı Aḥmed varsa¹³⁹¹ dilde kıl¹³⁹² sürūr
Kendüzüñ cem‘ eyle ol ehl-i¹³⁹³ bükür
922. Kesegör cehd eyle nefsüñ başını
Cum‘a gün terk eyle dünyā işini
923. Ḥuṭbe diñle kıl şalāt-ı¹³⁹⁴ cum‘ ayı
Hākķı gözle ko riyāyı süm‘ ayı¹³⁹⁵

¹³⁷² yiddi: yedi M1 ve M2

¹³⁷³ güninde: gününde M1 ve M2

¹³⁷⁴ eylemişdür: eylesün M1

¹³⁷⁵ deng ü: deng-i M2

¹³⁷⁶ güninden: gününden M1

¹³⁷⁷ haber-dār: haber Z

¹³⁷⁸ Muşafā cānı-y-ıla: Muşafā cānı ile M1, Muşafāya cān-ıla M2

¹³⁷⁹ yevm-i istivā-dur: yevm ü üstivā-dur Z

¹³⁸⁰ kopısardur cum‘a gün: kopısar cum‘a günü M2

¹³⁸¹ olursa: olur M2

¹³⁸² mā-sivā: mā-süvā Z

¹³⁸³ sırr-ı: sırrı M1 ve Z

¹³⁸⁴ miskînlerüñ: mü‘minlerüñ M2

¹³⁸⁵ bayramı-dur: bayramı-dır M1

¹³⁸⁶ in‘āmı-dur: in‘āmı-dır M / M1’de 918.-919.beyitler yer değiştirmiştir.

¹³⁸⁷ şāhibi-dür: şāhibi-dir M1

¹³⁸⁸ günün: kimsenün Z

¹³⁸⁹ maḥbûb-ı: maḥbûb u Z

¹³⁹⁰ toḡru: toḡrı M1 ve M2

¹³⁹¹ varsa: verse Z, varısa M2

¹³⁹² Bu kelime M2’de yoktur.

¹³⁹³ ehl-i: ehli Z ve M2

¹³⁹⁴ şalāt-ı: şalâtı Z

924. Aḥmedi¹³⁹⁶ varup¹³⁹⁷ ziyāret eylegil
Ya^c ni rūḥına şalavāt söylegil¹³⁹⁸
925. Bil şalavātuñ¹³⁹⁹ ziyāretdür¹⁴⁰⁰ aña
Bu işāret ḥōş beşāretdür¹⁴⁰¹ saña¹⁴⁰²
926. Muştafā sözin icābet eylegil
Zikr-i¹⁴⁰³ Ḥaḳḳı cān u¹⁴⁰⁴ dilden söylegil
927. Şeş cihet ārzūlarını¹⁴⁰⁵ kes gider
Tā gönülde ḳalmaya gide keder
928. Dīv elinden nefsi al sulṭāna var
Mısr-ı cāmi^c de olan¹⁴⁰⁶ ḥāḳāna var
929. Emr-i sulṭāna özüñ fermān¹⁴⁰⁷ ḳıl
Nefs-i vaşl-ı¹⁴⁰⁸ c^c idine ḳurbān¹⁴⁰⁹ ḳıl
930. Çün deve nefsinⁱ¹⁴¹⁰ ḳurbān eyledi
Ḥaḳ te^c ālā gör ne iḥsān eyledi
931. Rāviler ider¹⁴¹¹ ki yarın ol deve
Āḥir¹⁴¹² anda giriser bāḳī eve¹⁴¹³
932. Luṭf-ıla Allāh¹⁴¹⁴ anı toylayısar
Cennetüñ¹⁴¹⁵ çayırların yaylayısar¹⁴¹⁶

¹³⁹⁵ süm^c ayı: sem^c ayı M1

¹³⁹⁶ Aḥmedi: Aḥmede M2

¹³⁹⁷ varup: varub M1 ve M2

¹³⁹⁸ söylegil: eylegil M1

¹³⁹⁹ bil şalavātuñ: bil şalavātın M1, bir şalavatuñ M2

¹⁴⁰⁰ ziyāret-dür: ziyāret-dir M1

¹⁴⁰¹ beşāret-dür: beşāret-dir M1

¹⁴⁰² saña: aña M2

¹⁴⁰³ zikr-i: zikr ü Z

¹⁴⁰⁴ cān u: cān-ı M2

¹⁴⁰⁵ ārzūlarını: ārzūlarını M1 ve M2

¹⁴⁰⁶ olan: ola Z

¹⁴⁰⁷ fermān: fermānı M1

¹⁴⁰⁸ vaşl-ı: vaşlı M2

¹⁴⁰⁹ ḳurbān: ḳurbānı M1

¹⁴¹⁰ Z'de bu kelime iki kere yazılmıştır.

¹⁴¹¹ ider: idür Z ve M2

¹⁴¹² āḥir: yarın Z ve M2

¹⁴¹³ eve: ive M1

¹⁴¹⁴ Allāh: ḥaḳ M2

¹⁴¹⁵ cennetüñ: cennetiñ M1

¹⁴¹⁶ yaylayısar: saylayısar M2

933. Sen daḥı nefsiñi¹⁴¹⁷ kılsañ¹⁴¹⁸ fedā
Göstere¹⁴¹⁹ yarın cemālini Ḥudā¹⁴²⁰
934. Muṣṭafāyı deve çün¹⁴²¹ kıldı taleb
Zāhir oldı anda niçe iş ‘aceb
935. Geldi imāna o dem¹⁴²² üç yüz nisā
Döndi küfrinden niçe şeyḥ ü fetā
936. Mu‘ cizāt-ı¹⁴²³ Muṣṭafā-dur işbu kār
Niçe yüz biñ buncılayın daḥı var
937. Ḥaṣre dek ger söylenürse bu kelām
Nice ḥaṣr ola bu olmaya tamām¹⁴²⁴
938. Ger dilersiz bulasız oddan necāt
‘Aşq-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt¹⁴²⁵

Mu‘ cizāt-ı Resūllu’llāh Şallā’llāhu ‘Aleyhi ve Sellem¹⁴²⁶

939. Didiler bir gün Ebū Cehl-i¹⁴²⁷ pelīd
Kıldı da‘ vā¹⁴²⁸ Aḥmed-ile ol yezīd
940. Didi kim¹⁴²⁹ aşḥābuñı¹⁴³⁰ cem‘ eylegil
Put-ıla gel sen¹⁴³¹ muḳābil söylegil
941. Ol putum ger saña imān getüre
Kulağum¹⁴³² işide gözlerüm¹⁴³³ göre

¹⁴¹⁷ nefsiñi: nefsiñi M1

¹⁴¹⁸ kılsañ: kılsan M1

¹⁴¹⁹ göstere: göstüre M1

¹⁴²⁰ ḥudā: ḥuzā Z

¹⁴²¹ deve çün: çün deve M2

¹⁴²² dem: gün M1

¹⁴²³ mu‘ cizāt-ı: mu‘ cizātı Z ve M1

¹⁴²⁴ M2’de: “Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām”

¹⁴²⁵ M2’de: “Pes bu ‘ālem tā ki tutdukca niẓām
Diyelüm ḥōş eş-şalātu ve’s-selām” / 937.-938.beyitler Z’de yoktur.

¹⁴²⁶ Bu başlık M1 ve M2’de yoktur.

¹⁴²⁷ Cehl-i: Cehli Z

¹⁴²⁸ da‘ vā: da‘ vī M2

¹⁴²⁹ kim: ki M1

¹⁴³⁰ aşḥābuñı: aşḥābıñı M1 ve Z

¹⁴³¹ put-ıla gel sen: putum-ıla gel Z ve M2

942. Sözüñi tutam baña her ne diseñ¹⁴³⁴
Rāzı olam ger müsülmān eyleseñ¹⁴³⁵
943. Aḥmed-ile¹⁴³⁶ ol gice ‘ ahd itdiler
Varuban hem ivlerine¹⁴³⁷ gitdiler¹⁴³⁸
944. İrte oldu her taraf cem‘ oldılar
Arada bu da‘ vā vardur bildiler¹⁴³⁹
945. Öñine Bū Cehl ḳodı putını¹⁴⁴⁰
Secde¹⁴⁴¹ ḳıldı put öñinde ol denī¹⁴⁴²
946. Muştafā didi ki yā put¹⁴⁴³ söylegil
Tañrı bir-dür¹⁴⁴⁴ di şehādet eylegil
947. Putuñ içinden bir āvāz geldi¹⁴⁴⁵ hem
Muştafāya sögdi hem eyledi zem¹⁴⁴⁶
948. Secde¹⁴⁴⁷ ḳıldı yine¹⁴⁴⁸ Bū Cehl-i le ‘im
Put öñinde¹⁴⁴⁹ ol yeri nār-ı caḥīm¹⁴⁵⁰
949. Çün putından buldı ol maḳşūdını
Götürüben gitdi¹⁴⁵¹ ol maḡbūn denī¹⁴⁵²
950. Cümle bu aşḥāb ḡam-nāk oldılar
Şanasın kim¹⁴⁵³ öldiler ḡāk oldılar

¹⁴³² ḳulaḡum: ḳulaḡım M1

¹⁴³³ gözlerüm: gözlerim M1

¹⁴³⁴ diseñ: dirseñ Z

¹⁴³⁵ eyleseñ: eylesen M1, ol diseñ M2

¹⁴³⁶ Aḥmed-ile: Aḥmed ile M1

¹⁴³⁷ varuban hem ivlerine: evlerine varubanı Z ve M2

¹⁴³⁸ gitdiler: getdiler M1

¹⁴³⁹ bildiler: didiler Z

¹⁴⁴⁰ Cehl ḳodı putını: Cehl ḳodı bir putını Z, Cehlī ḳodı bir putı M2

¹⁴⁴¹ secde: sicde M2

¹⁴⁴² öñinde ol denī: öñine ol defī M2

¹⁴⁴³ yā put: puta M1

¹⁴⁴⁴ bir-dür: bir-dir M1

¹⁴⁴⁵ putuñ içinden bir āvāz geldi: put içinde geldi bir āvāz M2

¹⁴⁴⁶ Z’de: “ Put içinden geldi bir āvāz hem

Muştafā sögdi vü eyledi zem”

¹⁴⁴⁷ secde: mescide Z, sicde M2

¹⁴⁴⁸ yine: yene M1 ve M2

¹⁴⁴⁹ öñinde: öñünde M1 ve M2

¹⁴⁵⁰ ol yeri nār-ı caḥīm: yeri ol nār-ı caḥīm M2, ol yeri nār-ı cehennem M1

¹⁴⁵¹ gitdi: getdi M1

¹⁴⁵² maḡbūn denī: ma‘ būdunı Z ve M2

951. Uyumadılar şahābī ol gice
Görmedi gözleri hābı ol gice
952. Muştafa hōd işine meşgūl-ıdı¹⁴⁵⁴
Haḳ katında¹⁴⁵⁵ hāceti maḳbūl-ıdı¹⁴⁵⁶
953. Hōş münācāt eyledi ol haḳrete
Muntazır olmışdı sırr-ı hikmete
954. Halvetine girdi nā-gāh bir zarīf¹⁴⁵⁷
Omuzında¹⁴⁵⁸ bir kılıç ḡāyet laṭīf
955. Yā Muḥammed ger¹⁴⁵⁹ şorarsañ¹⁴⁶⁰ ben neyem
Ümmetüñden¹⁴⁶¹ bir müsülmān cinniyem
956. Yā resūla'llāh feraḥ kıl¹⁴⁶² gönüñi
Bil ki ḥayra döndi bu işüñ soñı
957. Put içinde söyleyen şeyṭān-ıdı¹⁴⁶³
Düşmanı Haḳḳ-ıdı¹⁴⁶⁴ bī-īmān-ıdı¹⁴⁶⁵
958. Emr¹⁴⁶⁶ kıldı Haḳ baña vardum¹⁴⁶⁷ anı
Bu yerüñ¹⁴⁶⁸ altında öldürdüm¹⁴⁶⁹ anı
959. Ğam yeme¹⁴⁷⁰ yarın ḥitāb eyle puta
Zāhir ola tā ki ḥaḳ işüñ¹⁴⁷¹ bite

¹⁴⁵³ Bu kelime M1'de yoktur.

¹⁴⁵⁴ meşgūl-ıdı: meşgūl idi M1 ve M2

¹⁴⁵⁵ katında: kıtında M1

¹⁴⁵⁶ maḳbūl-ıdı: maḳbūl idi M1

¹⁴⁵⁷ zarīf: ḥarīf Z ve M2

¹⁴⁵⁸ omuzında: omuzunda M1

¹⁴⁵⁹ ger: dir Z ve M2

¹⁴⁶⁰ şorarsañ: şorarsan M1

¹⁴⁶¹ ümmetüñden: ümmetiñden M1

¹⁴⁶² feraḥ kıl: hōş tut Z ve M2

¹⁴⁶³ şeyṭān-ıdı: şeyṭān idi M1

¹⁴⁶⁴ ḥaḳḳ-ıdı: ḥaḳ idi M1

¹⁴⁶⁵ bī-īmān-ıdı: bī-īmān idi M1

¹⁴⁶⁶ emr: emri M1 ve M2

¹⁴⁶⁷ vardum: vardım M1

¹⁴⁶⁸ yerüñ: yirüñ Z

¹⁴⁶⁹ öldürdüm: öldirdim M1

¹⁴⁷⁰ yeme: yime Z

¹⁴⁷¹ işüñ: işiñ M1

960. Putuñ içine girem¹⁴⁷² ben söyleyem¹⁴⁷³
 Hakkı birleyem¹⁴⁷⁴ seni medh eyleyem¹⁴⁷⁵
961. Yine¹⁴⁷⁶ yarın cem^c oluban geldiler
 Her tarafından bir yere¹⁴⁷⁷ cem^c oldılar¹⁴⁷⁸
962. Ol Ebū¹⁴⁷⁹ Cehlūñ elinde ol şanem
 Geldi dir ki söz benüm-dür¹⁴⁸⁰ Hağ benem
963. Kōdı putın secde¹⁴⁸¹ kıldı öñine
 Diñle işūñ¹⁴⁸² öñi n'oldı soñı ne
964. Çağıruban didi¹⁴⁸³ ol şāhib-^c alem
 Ben kimem di Hakkı birle yā şanem
965. Put içinden¹⁴⁸⁴ geldi ol dem hōş¹⁴⁸⁵ nidā
 Hağ nebīsın didi hem¹⁴⁸⁶ bir-dür¹⁴⁸⁷ Hudā
966. Cümle bātıl-dur¹⁴⁸⁸ bularuñ¹⁴⁸⁹ putları
 Bunı işidüp¹⁴⁹⁰ kırıdı kütleri
967. Didi hem Bū Cehle¹⁴⁹¹ inkār eyleme
 Tābi^c ol Hağka yerūñ¹⁴⁹² nār eyleme
968. Yūri gel imāna sen de¹⁴⁹³ bunı kō
 Secde-i Raḥmāna kıl şeytānı kō

¹⁴⁷² putuñ içine girem: put içinde girem M2, put içinde gireyim M1
¹⁴⁷³ söyleyem: söyleyim M1
¹⁴⁷⁴ birleyem: birleyim M1
¹⁴⁷⁵ eyleyem: eyleyim M1
¹⁴⁷⁶ yine: yine M1 ve M2
¹⁴⁷⁷ yere: yire Z
¹⁴⁷⁸ cem^c oldılar: dirildiler M2
¹⁴⁷⁹ Bu kelime M2'de yoktur.
¹⁴⁸⁰ benüm-dür: benüm dir M1, benim-dür M2
¹⁴⁸¹ secde: sicde M2
¹⁴⁸² işūñ: işiñ M
¹⁴⁸³ çağıruban didi: çağırub dir-idi Z, çağıruban dirdi M2
¹⁴⁸⁴ içinden: içinde M1 ve M2
¹⁴⁸⁵ hōş: bir Z, bu kelime M2'de yoktur.
¹⁴⁸⁶ hem: sen M
¹⁴⁸⁷ birdür: bir-dir M1
¹⁴⁸⁸ bātıl-dur: bātıl-dır M1
¹⁴⁸⁹ bularuñ: bularıñ M1
¹⁴⁹⁰ işidüp: işidüb M1 ve M2
¹⁴⁹¹ Bū Cehle: Bū Cehli M1
¹⁴⁹² yerūñ: yeriñ M1, yirūñ Z
¹⁴⁹³ yūri gel imāna sen de: tiz imāna sen M2 ve Z

969. Muştafānuñ sözi haq-dur¹⁴⁹⁴ dīni haq
Kullarıçün gönderipdir¹⁴⁹⁵ bunu Haq
970. Niçeler¹⁴⁹⁶ oldu müsülmān yine¹⁴⁹⁷ hem
Şanasın Bū Cehlūñ¹⁴⁹⁸ oldu ‘ömri kem
971. Yine¹⁴⁹⁹ ol mel‘ün aña kıldı¹⁵⁰⁰ sücūd
Put öninde¹⁵⁰¹ yig-durur¹⁵⁰² andan¹⁵⁰³ cühūd
972. Didi sihrūñ¹⁵⁰⁴ yā Muḥammed bu putı
Bağladı dilini gitdi¹⁵⁰⁵ tākātı
973. Dağı beter¹⁵⁰⁶ oldu küfri¹⁵⁰⁷ zulmeti
Göñli olmışdı katı¹⁵⁰⁸ taşdan katı
974. Yā İlāhī göñlümüz mūm eylegil
Şuçumuz ‘afv eyle merḥūm eylegil

El Hişsetü Mine’l Kışşa¹⁵⁰⁹

975. Gel berü¹⁵¹⁰ yine¹⁵¹¹ kılalum¹⁵¹² imtiḥān
Her göñülde ne durur¹⁵¹³ sırr-ı nihān
976. Şol ki anuñ bātını şeytānı-dur¹⁵¹⁴
Bellü-dür kim dīv¹⁵¹⁵ anuñ mihmānı-dur¹⁵¹⁶

¹⁴⁹⁴ haq-dur: haq-dır M1

¹⁴⁹⁵ gönderipdir: göndürüpdür Z ve M2

¹⁴⁹⁶ niçeler: nice M2

¹⁴⁹⁷ yine: yine M1 ve M2

¹⁴⁹⁸ Cehlūñ: Cehliñ M1

¹⁴⁹⁹ yine: yine M1 ve M2

¹⁵⁰⁰ aña kıldı: eyledi Z ve M2

¹⁵⁰¹ öninde: önünde M1 ve M2

¹⁵⁰² yig-durur: yek-dir M1

¹⁵⁰³ M2 nüshasında bu kelimedden sonra “bir” kelimesi gelir ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

¹⁵⁰⁴ sihrūñ: sihriñ M1

¹⁵⁰⁵ gitdi: getdi M1

¹⁵⁰⁶ beter: biter Z ve M2

¹⁵⁰⁷ küfri: küfr ü Z

¹⁵⁰⁸ olmışdı katı: anuñ Z

¹⁵⁰⁹ M2’de bu başlık yoktur.

¹⁵¹⁰ Bu kelime Z’de yoktur.

¹⁵¹¹ yine: yine M1 ve M2

¹⁵¹² kılalum: kılalım M1

¹⁵¹³ durur: тұrur M1

¹⁵¹⁴ şeytānı-dur: şeytānı-dır M

¹⁵¹⁵ Bu kelime M2’de yoktur.

977. Sözi olur dā'im¹⁵¹⁷ anuñ mühmelāt
Zīra gönli-dür¹⁵¹⁸ anuñ cāy-ı Menāt
978. Şol ki gönlinüñ evi¹⁵¹⁹ put-ḥāne-dür¹⁵²⁰
Ṭurduğı yer¹⁵²¹ kelisā mey-ḥāne-dür¹⁵²²
979. Gönli nā-pāk dili hem¹⁵²³ murdār¹⁵²⁴ olur
Dā'imā¹⁵²⁵ anuñ işi¹⁵²⁶ inkār olur
980. Çünkü tevbe kıla ol ḥālin bile
Ḥaḡ sözi gelür gönül-den bu dile
981. Dīv gider hem¹⁵²⁷ yerine gelür¹⁵²⁸ melek
Şer döner¹⁵²⁹ ḥayra ḡabül olur dilek
982. Her ne ḡorsañ¹⁵³⁰ anı ḡaynadur¹⁵³¹ ḡazan
Ḥabda her ne olsa ol-durur sızan¹⁵³²
983. Muştafā toğrı yolu kıldı beyān
Her murāda irişür aña uyan
984. Diñ¹⁵³³ kimüñ¹⁵³⁴ var-dur anuñ gibi ḡabīb
Cümle dertlüye şefi^c vü¹⁵³⁵ hem ṭabīb
985. Devlet anuñ kim aña ümmet ola
Anuñ-ıla Ḥaḡḡa ire yol bula

¹⁵¹⁶ miḡmānı-dur: miḡmānı-dır M1

¹⁵¹⁷ dā'im: dāyim M1 ve M2

¹⁵¹⁸ gönli-dür: gönül-dir M1

¹⁵¹⁹ evi: ivi M1

¹⁵²⁰ put-ḥāne-dür: put-ḥāne-dir M1

¹⁵²¹ yer: yir Z

¹⁵²² mey-ḡānedür: mey-ḡāne-dir M1

¹⁵²³ Bu kelime M2'de yoktur.

¹⁵²⁴ nā-pāk dili hem murdār: nā-pāk ü dili murdār Z

¹⁵²⁵ dā'imā: dāyimā Z ve M2

¹⁵²⁶ anuñ işi: işi Ḥaḡa M1, Ḥaḡḡa işi M2

¹⁵²⁷ Bu kelime M2'de yoktur.

¹⁵²⁸ hem yerine gelür: yirine gelür çün Z

¹⁵²⁹ şer döner: şer tıtar M1, şerri döner M2

¹⁵³⁰ her ne ḡorsañ: ne ḡoyar-ısañ M2

¹⁵³¹ ḡaynadur: ḡaynadır M1

¹⁵³² 982.beyit Z nüshasında yoktur.

¹⁵³³ diñ: di M1, M2

¹⁵³⁴ kimüñ: kimiñ M1

¹⁵³⁵ şefi^c vü: şefi^c -i M2

986. Ümmetem demek olur dilde¹⁵³⁶ kolay
Ümmet işin kılmaz-ısañ¹⁵³⁷ vāy u vāy
987. İresin bu yolda maḳṣūda derviş¹⁵³⁸
El ucı-y-la tutmağ-ıla¹⁵³⁹ bitmez iş
988. Ger resūlūñ ümmetiseñ¹⁵⁴⁰ ümmeti
Cehd¹⁵⁴¹ kıl terk eyleme bir sünneti
989. Ey dirîgā dilümüzde¹⁵⁴² da‘ vi çok
Leyki ara yerde¹⁵⁴³ hergiz¹⁵⁴⁴ ma‘ ni yok
990. Ne yüzi-y-le varavuz¹⁵⁴⁵ ol ḥazrete
Vaḳtı¹⁵⁴⁶ fevt oldu bugün¹⁵⁴⁷ vā-ḥasretā
991. N'ola ḥālī Vā‘ ız-i bī-çārenūñ
Ol kıyāmet günü yüzi қaranūñ
992. Ḥalka dir kendüsi tutmaz¹⁵⁴⁸ sözini¹⁵⁴⁹
Leyki dā‘im¹⁵⁵⁰ ḥaḳḳa tutar yüzini¹⁵⁵¹
993. Yā İlāhī¹⁵⁵² cān u gönül ḥaste-dür¹⁵⁵³
Dīv-i nefsūñ bağları-y-la beste-dür¹⁵⁵⁴
994. Fazlunuñ dārü‘ş-şifāsından şehā¹⁵⁵⁵
Cümle merzāya müyesser kıl şifā¹⁵⁵⁶

¹⁵³⁶ dilde: ḥaḳḳa Z

¹⁵³⁷ kılmazısañ: kılmaz-ısan M1

¹⁵³⁸ derviş: dūrîş M1, durş M2

¹⁵³⁹ tutmağ-ıla: dutmağıl kim Z, tutmağıl M2

¹⁵⁴⁰ ümmet-iseñ: ümmet-isen M1

¹⁵⁴¹ cehd: cehdi M1 ve M2

¹⁵⁴² dilümüzde: dilimizde M

¹⁵⁴³ yerde: yirde Z

¹⁵⁴⁴ hergiz: hergez M1

¹⁵⁴⁵ varavuz: varayuz M1

¹⁵⁴⁶ vaḳtı: vaḳt Z

¹⁵⁴⁷ bugün: biliñ M1

¹⁵⁴⁸ tutmaz: dutmaz Z ve M2

¹⁵⁴⁹ sözini: sözüni Z

¹⁵⁵⁰ dā‘im: dāyim Z ve M2

¹⁵⁵¹ yüzini: yüzüni Z

¹⁵⁵² ilāhī: ileyhi Z

¹⁵⁵³ ḥaste-dür: ḥaste-dir M1

¹⁵⁵⁴ beste-dür: beste-dir M1

¹⁵⁵⁵ şehā: şifā Z

¹⁵⁵⁶ şifā: şehā Z

995. Yā Rab¹⁵⁵⁷ ol Maḥmūd-ı¹⁵⁵⁸ Aḥmed ḥaḳḳıçün
Yā Rab ol mevlūd-ı Aḥmed ḥaḳḳıçün
996. Aña virilen nübüvvet ḥaḳḳıçün¹⁵⁵⁹
Naḳş olan kitfinde mührüñ ḥaḳḳıçün¹⁵⁶⁰
997. Ol gicenüñ ‘ izzetine¹⁵⁶¹ kim resül
‘ Ālem-i mülke gelüp¹⁵⁶² kıldı nüzül
998. Ol gicede secde¹⁵⁶³ kılan yüziçün¹⁵⁶⁴
Ol gicede söyledügi söziçün¹⁵⁶⁵
999. Faḫluñ-ıla eylegil iḥsān bize
Yoldaş it imān-ıla Ḳur’ān bize
1000. Hem elinden¹⁵⁶⁶ zāhir olan mu‘ cizāt
‘ İzzetine vir bize oddan necāt
1001. Mu‘ cizātından¹⁵⁶⁷ biraz kılduḳ¹⁵⁶⁸ beyān
Diñle mi‘ rācını daḫı bir zamān
1002. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām¹⁵⁶⁹
1003. Pes bu ‘ ālem tā ki tutduḳça nızām
Diyelüm ḥōş eş-şalātu ve's-selām
1004. Yine¹⁵⁷⁰ himmet birle söze gūş idüñ¹⁵⁷¹
‘ Ayn-ı ma‘ niden¹⁵⁷² ḳadeḫler nūş idüñ
1005. Sırr-ı esrārdan götürüp¹⁵⁷³ bürḳa‘ı

¹⁵⁵⁷ rab: rabbī Z

¹⁵⁵⁸ Maḥmūd-ı: Maḥmūd u Z

¹⁵⁵⁹ ḥaḳḳıçün: mühriçün Z ve M2

¹⁵⁶⁰ kitfinde mührüñ ḥaḳḳıçün: ḳalbinde Ḥaḳḳuñ mühriçün Z ve M2

¹⁵⁶¹ ‘ izzetine: ‘ izzetiçün Z ve M2

¹⁵⁶² gelüp: gelüb M1 ve M2

¹⁵⁶³ secde: sicde M2

¹⁵⁶⁴ yüziçün: yüz içün M1

¹⁵⁶⁵ söziçün: söz içün M1

¹⁵⁶⁶ elinden: elinde M1

¹⁵⁶⁷ mu‘ cizātından: mu‘ cizātundan M1

¹⁵⁶⁸ kılduḳ: kıldıñ M1

¹⁵⁶⁹ 1002.beyit Z ve M2’de yoktur.

¹⁵⁷⁰ yine: yene M1 ve M2

¹⁵⁷¹ idüñ: idiñ M1

¹⁵⁷² ma‘ niden: ma‘ nide Z

¹⁵⁷³ götürüp: getürüb M1, götürüb M2

Diyelüm esrâr-ı vaqt-ı lî-ma'î

1006. 'Aql-ı¹⁵⁷⁴ tāvus yene açdı¹⁵⁷⁵ perr ü bāl
Tā ki cevlan-ıla 'arz ide Cemāl

1007. Tūti cānında ser-āgāz¹⁵⁷⁶ eyledi
Bu gönül mışrına pervāz eyledi

1008. Bağladı hoş tār¹⁵⁷⁷ kand-ıla nebāt
Şöyle kim sa' yinde bulundı¹⁵⁷⁸ şebāt

1009. Aluban¹⁵⁷⁹ bāzār-ı 'aşka¹⁵⁸⁰ geldi uş
Tā ki 'uşşāka anı kıla fūrūş

1010. Virdi dil dellāline bāzār¹⁵⁸¹ ider
Müşteriler gönlini ābād ider

1011. Xanı bunun gibi kanda müşteri
Kim gönülden buña cāndan müşteri

1012. Gel berü vaqt-ıla bāzār idegör
Varuñı bu yolda¹⁵⁸² işār idegör

1013. Nice mārı mālı şatun¹⁵⁸³ alasin
'Ākıbet zehre giriftār olasin

1014. Bu gönül mışrı nebātın alagör
Kim nice-dür lezzeti bir tadagör¹⁵⁸⁴

1015. Mışr-ı mışra beñzemez hem sükkeri¹⁵⁸⁵
Yiyenüñ cānı hemān olur¹⁵⁸⁶ diri

1016. Gelün imdi bāri kandı açalum¹⁵⁸⁷
Tūtiler öñine şekker şaçalum¹⁵⁸⁸

¹⁵⁷⁴ 'aql-ı: 'aqlı M1

¹⁵⁷⁵ tāvus yene açdı: tāvusı açdı yene Z, tāvus açdı yene M2

¹⁵⁷⁶ tūti cānında ser-āgāz: tūbā anda sırrı āgāz M1, tūti cānda ser āgaz M2

¹⁵⁷⁷ tār: yār-ı M1, bir M2

¹⁵⁷⁸ sa' yinde bulundı: bulundı sa' yinde Z ve M2

¹⁵⁷⁹ aluban: alıban M2

¹⁵⁸⁰ bāzār-ı 'aşka: bāzār-ı 'ışka Z, bāz-ı 'ışka M2

¹⁵⁸¹ bāzār: mezzād M1

¹⁵⁸² yolda: yola Z ve M2

¹⁵⁸³ mālı şatun: māl şatup Z, māl şanuban M2

¹⁵⁸⁴ kim nice-dür lezzeti bir alagör: Nice-dür lezzetini bir tadagör M1

¹⁵⁸⁵ beñzemez hem sükkeri: beñzer hem sükkeri Z, beñzemez hem şekkeri M2

¹⁵⁸⁶ yiyenüñ cānı hemān olur: iyenüñ olur hemān cānı M1, yiyenüñ cānı olur hemān M2

¹⁵⁸⁷ açalum: açalım M1

1017. Şerh idelüm¹⁵⁸⁹ Muştafā mi^c rācını
Nire irdi menzil ü¹⁵⁹⁰ minhācını
1018. Bu rivāyet-dür¹⁵⁹¹ eşah aqvālde¹⁵⁹²
Kim bunı kılduḡ¹⁵⁹³ ḡabūl bu ḡālde¹⁵⁹⁴
1019. Mevti hem mevlūdi¹⁵⁹⁵ mi^c rācı bular
Cümle bir ayuñ içinde didiler
1020. Ol ayuñ¹⁵⁹⁶ hem gicesin ta^c yīn idüp¹⁵⁹⁷
Naḡl¹⁵⁹⁸ kılduḡ¹⁵⁹⁹ bizde ol yola gidüp¹⁶⁰⁰
1021. Çün rebī^c ü'l-evvel ayı nicesi
Oldı çünki¹⁶⁰¹ on ikinci gicesi
1022. İttifāḡ ol gice içinde resūl
Ümmehānī evine¹⁶⁰² varmışdı ol
1023. Anda varmaḡa sebep bil ne-y-idi¹⁶⁰³
Ol Muḡammed Muştafā ḡanda-y-ıdı¹⁶⁰⁴
1024. Sözi aşlı-y-ıla¹⁶⁰⁵ bünyād idelüm
Bu kitāba Būstān ad idelüm¹⁶⁰⁶
1025. Aḡmede virüñ şalāt-ıla¹⁶⁰⁷ selām
Ṭuta bünyādumuz¹⁶⁰⁸ anuñla¹⁶⁰⁹ ḡıyām

¹⁵⁸⁸ şaçalum: şaçalım M1

¹⁵⁸⁹ idelüm: idelim M1

¹⁵⁹⁰ menzil ü: menzili M1

¹⁵⁹¹ rivāyet-dür: rivāyet-dir M1

¹⁵⁹² aqvālde: aqvālde M1

¹⁵⁹³ kılduḡ: kıldıñ M1

¹⁵⁹⁴ ḡālde: ḡālde M1

¹⁵⁹⁵ mevti hem mevlūdi: mevlūdi hem mevti M1

¹⁵⁹⁶ ayuñ: ayı M1 ve M2

¹⁵⁹⁷ idüp: idüb M1 ve M2

¹⁵⁹⁸ naḡl: naḡli M1 ve M2

¹⁵⁹⁹ kılduḡ: kıldıḡ M1

¹⁶⁰⁰ gidüp: gidüb M1 ve M2

¹⁶⁰¹ çünki: çün Z ve M2

¹⁶⁰² evine: ivine M1

¹⁶⁰³ ne-y-idi: ne idi M1

¹⁶⁰⁴ ḡanda-y-ıdı: ḡanda idi M1

¹⁶⁰⁵ aşlı-y-ıla: aşlı ile M1

¹⁶⁰⁶ idelüm: idelim M1

¹⁶⁰⁷ şalāt-ıla: şalavāt u Z, şalavāt ve M2

¹⁶⁰⁸ bünyādumuz: bünyādımız M1

¹⁶⁰⁹ anuñla: anıñla M1

Hazā Zikru Sebeb-i Mi' rāci'n-nebīyyi 'Aleyhi's-selām¹⁶¹⁰

1026. Gelūñ¹⁶¹¹ imdi 'āşıkān ey 'āşıkān
Seyr idelūm¹⁶¹² yine¹⁶¹³ bir hōş būstān¹⁶¹⁴
1027. Zemherīr¹⁶¹⁵ yok anda tāze gülleri
Dā'imā¹⁶¹⁶ tūrmaz¹⁶¹⁷ öter bülbülleri
1028. Gice gündüzi¹⁶¹⁸ tolunmaz günü hem
Ayı gedlenmez¹⁶¹⁹ husūf olmaz¹⁶²⁰ ne' am
1029. Muştafā mi' rāci-dur¹⁶²¹ bu¹⁶²² būstān
Tolu-dur her kūşesi gül gülsitān
1030. Şuyı kevşer selsebīl ü zencebīl
Cümle mü'minlere ol şudan¹⁶²³ sebīl
1031. Açalum ol¹⁶²⁴ būstānuñ¹⁶²⁵ bābını
Direlūm¹⁶²⁶ gölin içelūm¹⁶²⁷ ābını
1032. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñ kıyāmet ola bu olmaz tamām
1033. Pes bu 'ālem tā ki dutdukça niẓām
Diyelūm hōş eş-şalātu ve's-selām¹⁶²⁸

¹⁶¹⁰ hazā zikru sebeb-i mi' rāci'n-nebīyyi 'aleyhi's-selām: mi' rāci-ı Resūlu'llāh 'aleyhi's-şalavātu ve's-selām Z / Bu başlık M2'de yoktur.

¹⁶¹¹ gelūñ: geliñ M1

¹⁶¹² idelūm: idelim M1

¹⁶¹³ yine: yene M1 ve M2

¹⁶¹⁴ būstān: dāstān Z

¹⁶¹⁵ zemherīr: zemherī Z ve M2

¹⁶¹⁶ dā'imā: dāyimā Z ve M2

¹⁶¹⁷ tūrmaz: durmaz Z

¹⁶¹⁸ gice gündüzi: gicesi gündüz M2 ve Z

¹⁶¹⁹ gedlenmez: edilmez Z ve M2

¹⁶²⁰ olmaz: irmez Z

¹⁶²¹ mi' rāci-dur: mi' rāci M2

¹⁶²² Bu kelime Z'de yoktur.

¹⁶²³ ol şudan: bu şular Z ve M2

¹⁶²⁴ ol: bu M1

¹⁶²⁵ būstānuñ: būstānıñ M1

¹⁶²⁶ direlūm: direlim M1

¹⁶²⁷ içelūm: içelim M1

¹⁶²⁸ 1032.-1033.beyitler M1 ve M2'de yoktur.

1034. Hem ‘urūcına anuñ n’oldı sebeb
Hāzretine da‘ vet itdi¹⁶²⁹ anı Rabb
1035. Z̤ulmet-i¹⁶³⁰ cehli-y-le ‘ālem tār-ıdı¹⁶³¹
Ehl-i küfr¹⁶³² hem¹⁶³³ birbiri-y-le yārıdı¹⁶³⁴
1036. Uğrı gibi fitne-y-idi¹⁶³⁵ işleri
Bū Leheb Bū Cehl fitne başları
1037. Gün gibi çün zāhir¹⁶³⁶ oldı Muştafā
Gitdi¹⁶³⁷ z̤ulmet ‘āleme t̤oldı ziyā
1038. Hāḫ çirāğın çünki yaḫdı ol ḫabīb
İttifāḫ itdi ḫamu ehl-i şalīb
1039. Kaşdı¹⁶³⁸ kıldı ḫāḫ çirāğını bular
El bir¹⁶³⁹ itdiler ki söyündüreler¹⁶⁴⁰
1040. Hāḫ bu-dur nūrın tamām ider Ğanī
Gerçi müşrikler kerih görür¹⁶⁴¹ anı

**Ḳala’llāhu Tebāreke ve¹⁶⁴² Te‘ālā Va’llāhu Mütimmü Nūrihī ve Lev Kerihe’l-
Kāfirūn¹⁶⁴³**

1041. Devleti ol pādīşāhuñ ṭurmadın
Artmağa başladı zāhir oldı dīn¹⁶⁴⁴

¹⁶²⁹ itdi: idüb M2

¹⁶³⁰ z̤ulmet-i: z̤ulmeti M2 ve Z

¹⁶³¹ tār-ıdı: tār idi M1

¹⁶³² ehl-i küfr: küfr ehli Z ve M2

¹⁶³³ Bu kelime Z’de yoktur.

¹⁶³⁴ yār-ıdı: yār idi M1

¹⁶³⁵ fitne-y-idi: fitne idi M1 ve Z

¹⁶³⁶ çün zāhir:çü ṭālī‘ M2, çün ṭālī‘ Z

¹⁶³⁷ gitdi: getdi M1

¹⁶³⁸ kaşdı: kaşdı M1 ve M2

¹⁶³⁹ Bu kelime Z’de yoktur.

¹⁶⁴⁰ söyündüreler: sevündüreler M2

¹⁶⁴¹ kerih görür: kireh göre Z

¹⁶⁴² tebāreke ve ifadesi M2’de yoktur.

¹⁶⁴³ mütimmü nūrihī ve lev kerihe’l-kāfirūn: “Onlar ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek istiyorlar. Halbuki kafirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır.” Kur’ân-ı Kerim Saff süresi 8.âyetten kısmî iktibas. / “kāfirūn” kelimesi, her iki nüshada “müşrikūn” olarak yazılmıştır. Biz âyette yer alan ifadeyi kullanmayı uygun bulduk. / Bu başlık Z’de yoktur.

¹⁶⁴⁴ oldı dīn: olmadın Z

1042. Didiler ger bu Muḥammed ulala¹⁶⁴⁵
Bula kuvvet Ka‘bemüz elden ala
1043. Hükmi anuñ yayıla ilden ile
Putlarımızı bizüm¹⁶⁴⁶ bāṭıl kıla
1044. Vaḳtı-y-ıla¹⁶⁴⁷ bunuñ işin görelüm¹⁶⁴⁸
Öldürelüm¹⁶⁴⁹ yāḥūd ilden¹⁶⁵⁰ sürelüm¹⁶⁵¹
1045. Kudret-i Haḳla Hırādan Muṣtafa
Göñli Allāh‘aşḳ-ıla ol¹⁶⁵² pür-şafā
1046. Eve¹⁶⁵³ giderken bulara uğradı
Şanasın yüreklerini toğradı
1047. Açdı ağzını Ebū Cehl-i le‘im¹⁶⁵⁴
Didi ‘aḳluñ başuña¹⁶⁵⁵ dir yā yetim
1048. Ben resülem dir-imişsin tırmadın
Sözi söylersin şonını¹⁶⁵⁶ görmedin
1049. Biz tırrurken ululuk degmez saña
Söyleme bu sözi¹⁶⁵⁷ uğrarsın buña
1050. Terk¹⁶⁵⁸ kılduñ¹⁶⁵⁹ atañ¹⁶⁶⁰ anañ¹⁶⁶¹ dīnini
Biz yetim diyü¹⁶⁶² esirgerüz¹⁶⁶³ seni
1051. Varduğuñca¹⁶⁶⁴ sen uzatduñ urḡanuñ

¹⁶⁴⁵ ulala: sağ ola M2

¹⁶⁴⁶ putlarımızı bizüm: putlarmuz uşda ol M1, putlarımız uşda M2

¹⁶⁴⁷ vaḳtı-y-ıla: vaḳtıla Z, vaḳtı ile M1

¹⁶⁴⁸ işin görelüm: işini görelüm Z, işin gölüm M2

¹⁶⁴⁹ öldürelüm: öldürelim M1

¹⁶⁵⁰ ilden: elden M1

¹⁶⁵¹ sürelüm: sürelim M1

¹⁶⁵² ‘aşḳ-ıla ol: ‘ıṣḳı-y-ıla Z ve M2

¹⁶⁵³ eve: ive M1

¹⁶⁵⁴ Ebū Cehl-i le‘im: Ebū Cehl-i eşim Z, ol Ebū Cehl-i eşim M2

¹⁶⁵⁵ başuña: başıña M1

¹⁶⁵⁶ şonını: şonunı M1

¹⁶⁵⁷ M1’de bu kelime yoktur.

¹⁶⁵⁸ terk: terki M1 ve M2

¹⁶⁵⁹ kılduñ: kıldıñ M1

¹⁶⁶⁰ atañ: atan M1 ata M2

¹⁶⁶¹ anañ: anan M1

¹⁶⁶² diyü: deyü M1 ve M2

¹⁶⁶³ esirgerüz: esirgeriz M1

¹⁶⁶⁴ varduğuñca: varduğınca M1

Didi şimden girü boynuña kanuñ

1052. Gel bu sevdâyı başuñdan¹⁶⁶⁵ çıkar
Her ne gelse başa sevdâdan çıkar

1053. Vaktı birle sözi eylegil kabûl
Yohsa şöra gâyet olursın melûl

1054. Bû Leheb Bû Cehle tırdı söyledi
İşbu işi bize sen kılduñ¹⁶⁶⁶ didi

1055. Luţf-ıla söylersin aña dün ü¹⁶⁶⁷ gün
İşte başumuza çıkarduñ¹⁶⁶⁸ bugün

1056. Sen şanursın ol işinden uşanur
Dinmedükçe¹⁶⁶⁹ ol bizi kôrkar şanur

1057. ‘Âr iderem ben aña söyledüğün
Yâ yetim deyü¹⁶⁷⁰ hitâb eyledüğün¹⁶⁷¹

1058. Öri tırup¹⁶⁷² didi ol¹⁶⁷³ kelb-i ‘aķūr¹⁶⁷⁴
Söze uymayan cevâbı uş bu-dur

1059. Bir taş-ıla atdı ol dem Ahmedi
Öldüreyim¹⁶⁷⁵ bu gice seni didi

1060. Mālumuz çok¹⁶⁷⁶ aķça altun¹⁶⁷⁷ direlüm¹⁶⁷⁸
Ĥaşmuña¹⁶⁷⁹ kanuñ¹⁶⁸⁰ bahâsın virelüm¹⁶⁸¹

1061. Taş toķundi¹⁶⁸² ol mübârek baldıra

¹⁶⁶⁵ gel bu sevdâyı başuñdan: gel bu sevdâları sevdâdan M1, gel berü bu sevdâyı sevdâdan M2

¹⁶⁶⁶ kılduñ: kıldıñ M1

¹⁶⁶⁷ dün ü: dün-i M1 ve M2

¹⁶⁶⁸ Vezin gereği taktim-te’hir yapılmıştır.

¹⁶⁶⁹ dinmedükçe: dinmedikça M1, dinmedükça Z

¹⁶⁷⁰ deyü: diyü Z

¹⁶⁷¹ eyledüğün: eyledigün M1

¹⁶⁷² tırup: tırub M1 ve M2

¹⁶⁷³ ol: o Z

¹⁶⁷⁴ ‘aķūr: ‘uķūr Z

¹⁶⁷⁵ öldüreyim: öldürelüm M2 ve Z

¹⁶⁷⁶ mālumuz çok: mālumuzdan Z

¹⁶⁷⁷ aķça altun: altun aķça Z

¹⁶⁷⁸ direlüm: virelim M1

¹⁶⁷⁹ ĥaşmuña: ĥışmuña M2

¹⁶⁸⁰ kanuñ: kanıñ M1

¹⁶⁸¹ virelüm: virelim M1

¹⁶⁸² toķundi: doķundi M1

Yara kıldı kanın akıtdı yere

1062. Yakın idi¹⁶⁸³ Ümmehānī evine¹⁶⁸⁴
 ‘ Ammetesiydi görüben¹⁶⁸⁵ sevine¹⁶⁸⁶
1063. Ümmehānī gördi ol hālde anı
 Gözi yaşlu yaralu aķar ķanı
1064. Ne sevinmek¹⁶⁸⁷ yüregi oldu kebāb
 Göñli evi¹⁶⁸⁸ görüben oldu ħarāb
1065. Didi n'oldı gözümüñ nūrı¹⁶⁸⁹ saña
 Sen şavaşdıñ kimse ile di¹⁶⁹⁰ baña
1066. Didi kimse-y-ile¹⁶⁹¹ hīç ceng itmedüm¹⁶⁹²
 Kendü yolumdan ve¹⁶⁹³ taşra gitmedüm¹⁶⁹⁴
1067. Bū Leheb bir taş-ıla urdı beni¹⁶⁹⁵
 Öldüreyim¹⁶⁹⁶ bu gice didi seni¹⁶⁹⁷
1068. Öldüğümden¹⁶⁹⁸ söyle¹⁶⁹⁹ bil ğam yimezem
 Taş urup¹⁷⁰⁰ sögdüklerini¹⁷⁰¹ dimezem
1069. Leyki beni öldürürlerse n'idem
 Ümmetüm¹⁷⁰² ħālī n'ola ger ben gidem
1070. Ben ölürsem ümmetüm¹⁷⁰³ tutmaz¹⁷⁰⁴ nızām

¹⁶⁸³ yakın idi: öldi kim Z, öldi ki M2

¹⁶⁸⁴ evine: ivine M1

¹⁶⁸⁵ ‘ ammetesi-y-di görüben: ‘ ammesi-y-di görübeni Z

¹⁶⁸⁶ sevine: sivine M1, sevüne M2

¹⁶⁸⁷ sevinmek: sevünmek M2

¹⁶⁸⁸ evi: ivi M1

¹⁶⁸⁹ n'oldı gözümüñ nūrı: gözümüñ nūrı n'oldı Z, nūrı gözümüñ n'oldı M2

¹⁶⁹⁰ sen şavaşdıñ kimse ile di: kimse-y-ile di şavaşduñ mı Z ve M2

¹⁶⁹¹ kimse-y-ile: kimse ile M1

¹⁶⁹² itmedüm: itmedim M1

¹⁶⁹³ Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

¹⁶⁹⁴ gitmedüm: getmedim M1

¹⁶⁹⁵ beni: didi Z ve M2

¹⁶⁹⁶ öldüreyim: öldürelüm Z ve M2

¹⁶⁹⁷ didi seni: seni didi Z ve M2

¹⁶⁹⁸ öldüğümden: öldüğumdan Z

¹⁶⁹⁹ söyle: söyle Z

¹⁷⁰⁰ urup: urub M1 ve M2

¹⁷⁰¹ sögdüklerini: sögdiklerini M1

¹⁷⁰² ümmetüm: ümmetim M1

¹⁷⁰³ ümmetüm: ümmetim M1

¹⁷⁰⁴ tutmaz: dutmaz Z

Zîra kim işleri olmadı tamām

1071. Dir-idüm¹⁷⁰⁵ Hâkdan dileyim¹⁷⁰⁶ bunları¹⁷⁰⁷
Cennete benümle gire her biri
1072. ‘Ātike çünki¹⁷⁰⁸ bu sözi diñledi
Yoluña cānum¹⁷⁰⁹ fidā olsun didi
1073. Didi ey göñlüm çirāğı şabr¹⁷¹⁰ kıl
Böyle olur Tañrı dostı hālī¹⁷¹¹ bil
1074. ‘Aşq-ıla¹⁷¹² olan kimesne mübtelā
‘Ādet ol-dur dā’imā¹⁷¹³ çeker belā
1075. Hāfızuñ¹⁷¹⁴ senüñ kayırma hâk-durur
Her ne kılurlarsa anı¹⁷¹⁵ Hâk görür
1076. Kim ki dostı yolına çeker cefā
‘Ākıbet ol-dur gören yine¹⁷¹⁶ vefā
1077. Şardı baldırı kanın diñdürüp¹⁷¹⁷
Döker-idi göz yaşın anı görüp¹⁷¹⁸
1078. Bir döşek döşedi didi örü tur
Yā Muḥammed döşek üstinde¹⁷¹⁹ otur
1079. Ben ḳapuda ḳılıç alup¹⁷²⁰ ṭurayum¹⁷²¹
Bī-tekellūf kim gelürse urayum
1080. O gice ḥikmeti gör kim¹⁷²² ğarb u şarḳ

¹⁷⁰⁵ dir-idüm: dir idim M1

¹⁷⁰⁶ dileyim: dileyem Z ve M2

¹⁷⁰⁷ bunları: anları M1

¹⁷⁰⁸ çünki: çünkim M2

¹⁷⁰⁹ cānum: cānım M1

¹⁷¹⁰ şabr: şabır M1 ve M2

¹⁷¹¹ hālī: şöyle M2

¹⁷¹² ‘aşqıla: ‘ışq-ıla Z ve M2

¹⁷¹³ dā’imā: dāyimā Z ve M2

¹⁷¹⁴ hāfızuñ: hāfızın M1

¹⁷¹⁵ kılurlarsa anı: kılursa anı çün Z, kılursa anı M2

¹⁷¹⁶ yine: yene M1 ve M2

¹⁷¹⁷ baldırı kanın diñdürüp: baldırını kanın tökdürüb M1, baldırını kanın diñdürüb M2

¹⁷¹⁸ görüp: görüb M1 ve M2

¹⁷¹⁹ döşek üstinde: döşegüñ üste M2

¹⁷²⁰ alup: alub M1 ve M2

¹⁷²¹ ṭurayum: ṭurayım M1

¹⁷²² o gice ḥikmeti gör kim: ol gicede ḥikmeti gör Z ve M2

Yağdı yağmur esdi yeller ra^c d u berķ

1081. Ditredi gök zelzele kıldı zemīn
Ol münāfıķlar¹⁷²³ kaçup¹⁷²⁴ gitdi¹⁷²⁵ hemīn
1082. Eve¹⁷²⁶ girüp¹⁷²⁷ ķapular berkitdiler¹⁷²⁸
Fıkr-i fāsıdlerini terk itdiler
1083. Ümmehānī uyķu aldı gözleri
Ağlar-ıdī āh idüp¹⁷²⁹ dīn serveri
1084. Nüş iderdi ğuşsa-i ğam yir-ıdı¹⁷³⁰
Ümmetimün¹⁷³¹ hālī n'ola dir-ıdı¹⁷³²
1085. Uyumadı yetmedi hergiz¹⁷³³ imām
‘ Āşıķuñ¹⁷³⁴ gözlerine uyķu ħarām
1086. Didi Ħaķ Cebrā ‘ile ol gice tūr
Cennete var bir burāķ al tīz yetür¹⁷³⁵
1087. Ol ħabībüm¹⁷³⁶ yaluñuz¹⁷³⁷ ķaldı ğarīb
Yaralu-dur derdine ister t̃abīb
1088. Baña getür yarasın ben şarayım
Her ne kim dilerse anı vireyim¹⁷³⁸
1089. Bu gice bī-ħad aña luţf işleyem¹⁷³⁹
Ümmetini dilesün baĝışlayam¹⁷⁴⁰

¹⁷²³ münāfıķlar: mināfıķlar M2

¹⁷²⁴ kaçup: kaçub M1 ve M2

¹⁷²⁵ gitdi: getdi M1

¹⁷²⁶ eve: ive M1

¹⁷²⁷ girüp: girüb M1 ve M2

¹⁷²⁸ berkitdiler: perkitdiler M1

¹⁷²⁹ idüp: idüb M1 ve M2

¹⁷³⁰ yir-ıdı: yer idi M1

¹⁷³¹ ümmetimün: ümmetimiñ M

¹⁷³² dir-ıdı: dir idi M1

¹⁷³³ hergiz: hergez M1

¹⁷³⁴ ‘ āşıķuñ: ‘ āşıķıñ M1

¹⁷³⁵ yetür: yitür Z

¹⁷³⁶ ħabībüm: ħabībim M1 ve M2

¹⁷³⁷ yaluñuz: yalañuz M1

¹⁷³⁸ vireyim: vireyüm M1

¹⁷³⁹ işleyem: işleyim M1

¹⁷⁴⁰ baĝışlayam: baĝışlayım M1

1090. Gözine göstereyim¹⁷⁴¹ yüzüm ʿ ayān
Bu işile-dir tesellî ol¹⁷⁴² hemān
1091. Cebra ʾil çün cennete vardı girür¹⁷⁴³
Bir burāk ot otlamaz epsem тұrur
1092. Gözlerinden yaşı ceyhūn eylemiş
Cigerini derd-ile hūn eylemiş
1093. Didi Cebrā ʾil ki n'olduñ yā feres
Yimege içmege kılmazsın heves
1094. Bāki yoldaşuñ¹⁷⁴⁴ yiyüp¹⁷⁴⁵ içüp¹⁷⁴⁶ gezer
Sen iñilersin¹⁷⁴⁷ di cānuñ ne sezer¹⁷⁴⁸
1095. Didi Cebrā ʾile kırk biñ yıl ki var
Derd-ile iñler-idim¹⁷⁴⁹ leyl ü nehār
1096. Nā-gehān bir ün işitdi kulağum¹⁷⁵⁰
Gitdi¹⁷⁵¹ ʿ aqlum bilmedüm¹⁷⁵² şolum şağum¹⁷⁵³
1097. Yā Muḥammed diyüben çağırdılar
Şanasın kim cānuma¹⁷⁵⁴ dāğ urdılar
1098. Āşikāre çün işitdüm¹⁷⁵⁵ ol adı
Leyki bilmedüm¹⁷⁵⁶ çağıran kim-idi
1099. Ol zamāndan bilmezem kim¹⁷⁵⁷ n'olmuşam
Ol aduñ¹⁷⁵⁸ issine¹⁷⁵⁹ ʿ āşık¹⁷⁶⁰ olmuşam

¹⁷⁴¹ göstereyim: göstüreyim M1

¹⁷⁴² işile-dir tesellî ol: iş-ile olur tesellî Z ve M2

¹⁷⁴³ Cebra ʾil çün cennete vardı girür: cennete çün Cebra ʾil vardı görür Z ve M2

¹⁷⁴⁴ yoldaşuñ: yoldaşın M1

¹⁷⁴⁵ yiyüp: yeyüb M1 ve M2

¹⁷⁴⁶ içüp: içüb M1 ve M2

¹⁷⁴⁷ iñilersin: iñildersin M2

¹⁷⁴⁸ sezer: sizer Z

¹⁷⁴⁹ iñler-idim: iñilerem Z, iñlerem M2

¹⁷⁵⁰ kulağum: kulağım M1

¹⁷⁵¹ gitdi: getdi M1

¹⁷⁵² bilmedüm: bilmezem M1

¹⁷⁵³ şağum: şağım M1

¹⁷⁵⁴ cānuma: cānıma M1 ve M2

¹⁷⁵⁵ işitdüm: işitdim M1

¹⁷⁵⁶ bilmedüm: bilmezem M1

¹⁷⁵⁷ kim: ki Z

¹⁷⁵⁸ aduñ: adın M1

¹⁷⁵⁹ issine: işşine M2

1100. Yüregüm¹⁷⁶¹ içinde eridi yağum¹⁷⁶²
 ‘Āşık oldu görmeden¹⁷⁶³ bu kulağum¹⁷⁶⁴
1101. Cenneti ‘aşkı¹⁷⁶⁵ başuma¹⁷⁶⁶ tar ider
 Gözlerümün yaşını pınar¹⁷⁶⁷ ider
1102. Gerçi zāhir cennet içre tururam
 Ma‘ nide nāruñ¹⁷⁶⁸ ‘azābın görürem
1103. Görmez-isem ger cemālini anuñ
 Urısaram yolına terkin cānuñ¹⁷⁶⁹
1104. Yā melek derdüme¹⁷⁷⁰ dermān eylegil
 Var mı-dur bu zaḥma çāre söylegil
1105. Didi Cebrā‘il yime ğam¹⁷⁷¹ yā feres
 Derdüñe dermān irüpdür şimdi pes¹⁷⁷²
1106. Eşk-i çeşmün girye ile zār u vāh¹⁷⁷³
 ‘Āşık olduğıña-dır¹⁷⁷⁴ cümle güvāh
1107. Derdi olan kimseye¹⁷⁷⁵ dermān¹⁷⁷⁶ irer
 Kul olan kimesne sultāna irer
1108. Dertlü yanına gelür dā‘im¹⁷⁷⁷ ḥakīm
 Hem ṭabīb istemez olmayan saḳīm

¹⁷⁶⁰ ‘āşık: ḥayrān Z

¹⁷⁶¹ yüregüm: yüregim M1

¹⁷⁶² yağum: yağım M1

¹⁷⁶³ görmeden: görmedin M2 ve Z

¹⁷⁶⁴ kulağum: kulağım M1

¹⁷⁶⁵ ‘aşkı: ‘ışkı Z ve M2

¹⁷⁶⁶ başuma: başıma M1

¹⁷⁶⁷ gözlerümün yaşını pınar: işümi leyl ü nehār ol zār Z

¹⁷⁶⁸ nāruñ: nārın M1

¹⁷⁶⁹ yolına terkin cānuñ: terkini cān u tenüñ Z

¹⁷⁷⁰ derdüme: derdime M1

¹⁷⁷¹ yime ğam: ğam yime sen M2 ve Z

¹⁷⁷² derdüñe dermān irüpdür şimdi pes: derdüñ uş dermāna irer sözi kes Z ve M2

¹⁷⁷³ eşk-i çeşmün girye ile zār u vāh: göz yaşı inildüğüñle zār-ı āh M2, göz yaşı inildüğüyle zār u vāh Z

¹⁷⁷⁴ olduğıña-dır: olduğıña-dur Z ve M2

¹⁷⁷⁵ kimseye: kimse M1 ve M2

¹⁷⁷⁶ dermān: dermāna M1 ve M2

¹⁷⁷⁷ dā‘im: dāyim Z ve M2

1109. Çāresi bu-dur kim¹⁷⁷⁸ anuñ gelesin
Ol ḥabībullāha merkeb olasın
1110. Gel berü ma' şūkuña¹⁷⁷⁹ ir göreyim
Yüregüñ¹⁷⁸⁰ başına merhem urayım¹⁷⁸¹
1111. Pes bu 'ālem tā ki tıtdukça nizām
Diyelüm ḥōş eş-şalātu ve's-selām¹⁷⁸²

Kaşide li-Mü'ellifihi¹⁷⁸³

müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

1112. Ma' şūka irmeyen gönül derd ü¹⁷⁸⁴ 'azāb içinde-dür
Vuşlat meyinden içmeyen teşne şarāb¹⁷⁸⁵ içinde-dür
1113. Şol kişinüñ kulağına¹⁷⁸⁶ dostdan nidā irişe pes
Ol nicesi şabr eylesün çünki ḥitāb içinde-dür
1114. 'İşkuñ¹⁷⁸⁷ yolında¹⁷⁸⁸ varlığın kendüzine ḥicāb kılan¹⁷⁸⁹
Ma' şūka vāşıl olmaz ol¹⁷⁹⁰ kaldı ḥicāb içinde-dür
1115. Gerçek¹⁷⁹¹ 'āşık olanlarıñ¹⁷⁹² gözleri uyku¹⁷⁹³ avlamaz¹⁷⁹⁴
Zār-ıla giçer günleri şanma ki ḥāb içinde-dür
1116. Kulağından at¹⁷⁹⁵ penbeyi sıdık-ıla gel bu maḥfile
Diñle bu Vā' izüñ¹⁷⁹⁶ sözün cümle şavāb¹⁷⁹⁷ içinde-dür¹⁷⁹⁸

¹⁷⁷⁸ kim: ki M2 ve Z

¹⁷⁷⁹ ma' şūkuña: ma' şūkuña Z ve M2

¹⁷⁸⁰ yüregüñ: yüregün M1, yüregi Z

¹⁷⁸¹ urayım: urayum Z ve M2

¹⁷⁸² 1111.beyit M1 ve M2'de yoktur.

¹⁷⁸³ Z ve M2'de bu başlık yoktur.

¹⁷⁸⁴ derd ü: derd-i M1

¹⁷⁸⁵ şarāb: serāb M2 ve Z

¹⁷⁸⁶ kulağına: ki sem' ine M1

¹⁷⁸⁷ 'işkuñ: 'aşkıñ M1

¹⁷⁸⁸ yolında: yolunda Z

¹⁷⁸⁹ ḥicāb kılan: kılan ḥicāb Z, kılar ḥicāb M2

¹⁷⁹⁰ Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

¹⁷⁹¹ gerçek: girçek Z ve M2

¹⁷⁹² olanlarıñ: olanlarıñ M1

¹⁷⁹³ uyku: uyhu M1

¹⁷⁹⁴ avlamaz: uyumaz M2 ve Z

¹⁷⁹⁵ kulağından at: gider kulağından Z ve M2

¹⁷⁹⁶ vā' izüñ: Vā' iziñ M1

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1117. Ger dilersiz bulasız oddan necāt
 ʿ Işık-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt¹⁷⁹⁹
1118. Ol burākı Cebra ʿil aldı¹⁸⁰⁰ emīn
 Dağı yetmiş¹⁸⁰¹ biñ muḳarrebler yaḳīn¹⁸⁰²
1119. Elllerine her biri şemʿ aldılar
 Muştafānuñ ṭapusına¹⁸⁰³ geldiler
1120. Mekke şehri nūra ğarḳ olmış-ıdı
 Ehl-i ğaflet uyḳuda ḳalmış-ıdı
1121. Otururken Muştafā yerinde¹⁸⁰⁴ ḥōş
 Göñli bahrı eyledi ğāyet de cūş
1122. Nā-gehānī zāhir oldı evde¹⁸⁰⁵ nūr
 Ne ev¹⁸⁰⁶ içi şanki ʿ ālem oldı¹⁸⁰⁷ nūr
1123. İrdi ḳapudan ḳulağına bir ün
 Eş-şalātu¹⁸⁰⁸ ve's-selām yā Z̤ü'l-fünün
1124. Hāḳ selām itdi saña yā Muştafā
 Hem¹⁸⁰⁹ mübārek ḥāṭıruñ¹⁸¹⁰ şordı Hudā¹⁸¹¹
1125. Didi kim gelsün ḳonuk¹⁸¹² olsun baña
 Her ne dilerse vireyim ben aña

¹⁷⁹⁷ şavāb: şevāb Z ve M2

¹⁷⁹⁸ 1112.-1116.beyitler arası kaside nazım şekliyle yazılmıştır.

¹⁷⁹⁹ 1117. beyit M2 ve M1'de yoktur.

¹⁸⁰⁰ Cebra ʿil aldı: aldı geldi Cebra ʿil Z, aldı Cebra ʿil M2

¹⁸⁰¹ yetmiş: yitmiş Z

¹⁸⁰² yaḳīn: hemīn Z

¹⁸⁰³ ṭapusına: ḳapusına Z

¹⁸⁰⁴ yerinde: yirinde Z ve M2

¹⁸⁰⁵ evde: ivde M1

¹⁸⁰⁶ ev: iv M1

¹⁸⁰⁷ ʿ ālem oldı: oldı evde M2, oldı ivde M1

¹⁸⁰⁸ eş-şalātu: ki'ş-şalātu M2

¹⁸⁰⁹ hem: ol M1

¹⁸¹⁰ ḥāṭıruñ: ḥāṭırın M1

¹⁸¹¹ hudā: şafā Z

¹⁸¹² Bu kelime M2'de yoktur.

1126. Muştafā bildi ki Cebrā ʾil-durur¹⁸¹³
Bildim kim ol cānib-i Ḥaḫdan gelür¹⁸¹⁴
1127. Didi kim şabr eyle¹⁸¹⁵ bir dem yā aḫı
Āb-destüm¹⁸¹⁶ yeñileyim¹⁸¹⁷ bir daḫı
1128. Didi Cibril¹⁸¹⁸ yā Muḫammed taşra gel
Şu getürmişem vuzū^c yı bunda¹⁸¹⁹ al
1129. Emr-i Ḥaḫla¹⁸²⁰ cennetün¹⁸²¹ ibriḡ-ile¹⁸²²
Selsebilden şu getürmişem¹⁸²³ bile
1130. Cebrā ʾil şu ḫodı Aḫmed eline
Çün tamām oldı vuzū^c döndi yine¹⁸²⁴
1131. Gel berü didi getürmişem burāk
Ḥaḫ yolu¹⁸²⁵ kıldı yakın şanma ırāk¹⁸²⁶

Hazā Şıfatı'l-Burāk¹⁸²⁷

1132. Cennet atı-dur¹⁸²⁸ burāk işit nice
Atdan alçaḫ-dur¹⁸²⁹ ḫimārdan¹⁸³⁰ hem yüce
1133. Alnı giñ ince ḫulaḫları anuñ
Gözi ḫara daḫı kirpügi¹⁸³¹ bunuñ

¹⁸¹³ Cebrā ʾil-durur: Cebrā ʾil-dür ol Z ve M2

¹⁸¹⁴ bildi kim ol cānib-i ḫaḫdan gelür: ḫaḫ cenābından gelür kıldı nüzül Z ve M2

¹⁸¹⁵ şabr eyle: Cebrā ʾile Z

¹⁸¹⁶ āb-destüm: ābıdestim M1

¹⁸¹⁷ yeñileyim: yiñileyüm Z ve M2

¹⁸¹⁸ Cibril: Cebrā ʾil Z

¹⁸¹⁹ bunda: bundan Z ve M2

¹⁸²⁰ ḫaḫla: ḫaḫḫ-ıla M2

¹⁸²¹ cennetün: cennet Z ve M2

¹⁸²² ibriḡ-ile: ibriḡi-y-ile Z

¹⁸²³ getürmişem: götürmişem M2

¹⁸²⁴ yine: yene M1 ve M2

¹⁸²⁵ ḫaḫ yolu: yolu ḫaḫ Z ve M2

¹⁸²⁶ ırāk: yırāk Z

¹⁸²⁷ Bu başlık M2'de yoktur.

¹⁸²⁸ cennet atı-dur: cennetde eydür M2

¹⁸²⁹ alçaḫ-dur: alçaḫ-dır M1

¹⁸³⁰ ḫimārdan: eşekden Z, işekden M2

¹⁸³¹ kirpügi: kipurügi Z

1134. Levni erkek¹⁸³² tāvusa beñzer yine¹⁸³³
Yüzi beñzer güzel âdem yüzine
1135. Hem ‘ Arab dilini söyler ol burāk
Gözleri şu‘ le virür şanki¹⁸³⁴ çirāk
1136. Tırnağı¹⁸³⁵ beñzer şıgır tırnağına¹⁸³⁶
Bağuban söyler şolına şağına
1137. Şāhib-ile hulk-ıla söyler dili
Göz açup¹⁸³⁷ yummişca¹⁸³⁸ alur menzili
1138. Eyeri yākūt-ı¹⁸³⁹ aḥmer o yanı¹⁸⁴⁰
Hem zümürüdden¹⁸⁴¹ yeşil kılmış Ġanī
1139. Yücede alçağda yürür hem uçar
Şāhibini ğayrıdan bilür¹⁸⁴² seçer
1140. Kulları-y-çün cennet içre bī-kıyās
Ḥaḳ yaratmışdur¹⁸⁴³ burāklar¹⁸⁴⁴ bī-sipās
1141. Tā ki cennet içre mü ‘minler bine
Gāh¹⁸⁴⁵ seyrān ide gāh ine kōna
1142. Ol burāklar içre anı Cebra ‘il
Muştafāya getürüp¹⁸⁴⁶ oldu delīl
1143. Çekdi burākı öñine¹⁸⁴⁷ bin didi
Kōmadı binmege¹⁸⁴⁸ ol at Aḥmedi

¹⁸³² erkek: irkek Z ve M2

¹⁸³³ yine: yene M1 ve M2

¹⁸³⁴ şanki: şankim Z

¹⁸³⁵ tırnağı: dırnağı Z ve M2

¹⁸³⁶ tırnağına: dırnağına M2

¹⁸³⁷ açup: açub M1 ve M2

¹⁸³⁸ yummişca: yuminca Z

¹⁸³⁹ yākūt-ı: yākūt u Z

¹⁸⁴⁰ eyeri yākūt-ı aḥmer o yanı: ārī yākūt aḥmer o yanını M2

¹⁸⁴¹ zümürüdden: zebercetden M1

¹⁸⁴² bilür: bilüb M1

¹⁸⁴³ yaratmışdur: yaratmışdır M1

¹⁸⁴⁴ burāklar: burākları M2

¹⁸⁴⁵ gāh: gāhi M1

¹⁸⁴⁶ getürüp: getürüb M1 ve M2

¹⁸⁴⁷ burākı öñine: öñine burākı Z ve M2

¹⁸⁴⁸ Bu kelime M2’de yoktur.

1144. Didi Aḥmed niçün olmazsın muṭī^c
Böyle mi emr itdi yoksa¹⁸⁴⁹ ol Semī^c
1145. Didi senüñ-ile bir ‘ahd idelüm¹⁸⁵⁰
Daḥı andan üstüme¹⁸⁵¹ bin gidelüm¹⁸⁵²
1146. Didi cennetde burākuñ¹⁸⁵³ çok-durur
Leyki bu ‘aşqum¹⁸⁵⁴ benüm artuḡ-durur
1147. Beni daḥı karşı binüp¹⁸⁵⁵ gezesin
Vaḡtehā göñlümi benüm düzesin
1148. Didi Aḥmed öyle olsun¹⁸⁵⁶ gel berü
Gitme girü gel bineyüm¹⁸⁵⁷ ilerü
1149. Bindi Aḥmed çün burāḡ oldı süvār
Açdı perrin şanki kuş oldı uçar
1150. Bir dem içre Ḳudsa başdılar ḡadem
Zī-beşāret Zī-sa^c ādet zīhi dem¹⁸⁵⁸
1151. Didi Cibrīl¹⁸⁵⁹ yā Muḥammed bunda in
Tā mübārek ayaḡuñ¹⁸⁶⁰ öpsün zemīn
1152. Bu maḡāmda iki rek^c at kıl¹⁸⁶¹ namāz
Dile Ḥaḡdan ümmetüñ¹⁸⁶² eyle niyāz
1153. Çün namāza Muşṭafā kıldı şürü^c
Enbiyā rūḥı ḡamu aşlı fūrü^c
1154. Muşṭafāya kıldı bunlar iḡtidā
Çün namāzdan fāriḡ oldı Muşṭafā

¹⁸⁴⁹ yoksa: yoḡsa M1 ve M2

¹⁸⁵⁰ idelüm: idelim M1

¹⁸⁵¹ üstüme: üstime M1

¹⁸⁵² gidelüm: gidelim M1

¹⁸⁵³ burākuñ: burāḡuñ Z

¹⁸⁵⁴ ‘aşqum: ‘ışqum Z ve M2

¹⁸⁵⁵ binüp: binüb M1 ve M2

¹⁸⁵⁶ Bu kelime Z’de yoktur.

¹⁸⁵⁷ gel bineyüm: bineyim gel M1 ve M2

¹⁸⁵⁸ zī-beşāret zī-sa^c ādet zīhi dem: zī-sa^c ādet zī-beşāret zī-kerem Z

¹⁸⁵⁹ Cibrīl: Cebrā’īl Z ve M2

¹⁸⁶⁰ ayaḡuñ: ayaḡıñ M1

¹⁸⁶¹ iki rek^c at kıl: kıl iki rik^c at M1, iki rik^c at kıl M2

¹⁸⁶² ümmetüñ: ümmetiñ M1

1155. Gördi şaḥra¹⁸⁶³ üzerinde bī-gümān
Uc1 gökde nūrdan bir nerdübān¹⁸⁶⁴
1156. Nerdübān arada¹⁸⁶⁵ bir şūret-durur
İşleyen işi hemān ḳudret-durur
1157. Muştaḫā açdı cenāḥ-ı himmeti
Ḥaḳ te‘ālā çünki virdi ḳudreti
1158. Ḳaldı anda ol burāḳuñ menzili
Uğrayınca Aḥmedüñ¹⁸⁶⁶ yine¹⁸⁶⁷ yolu
1159. Nerdübāndan Muştaḫā kıldı ‘urūc
Tā ki seyrān ide eflāk-ı¹⁸⁶⁸ burūc
1160. Gördi şaḥra¹⁸⁶⁹ ḳopdı yerinden¹⁸⁷⁰ gider
Bunca¹⁸⁷¹ biñ yıllıḳ maḳāmın terk ider
1161. Muştaḫā şaḥraya didi¹⁸⁷² bunda ṭur
Yine¹⁸⁷³ gelüp¹⁸⁷⁴ buradan ḳılam ‘ubūr
1162. Üstüne inem seni ḳılam serīr
Ġam yeme¹⁸⁷⁵ sen yā ḥacer olma ḍarīr
1163. Ṭutdı sözün ol ḥacer¹⁸⁷⁶ ṭurđı ṭurur
Ḳudsa varanlar anı öyle¹⁸⁷⁷ görür
1164. Diregi yok-dur¹⁸⁷⁸ hevāda çün ġamām¹⁸⁷⁹
Kim mu‘allāk-dur¹⁸⁸⁰ ilā yevmi‘l-ḳıyām

¹⁸⁶³ şaḥra: şaḥrā M2

¹⁸⁶⁴ nūrdan bir nerdübān: bir nerdübān nūrdan M2

¹⁸⁶⁵ nerdubān arada: arada nerdubān Z

¹⁸⁶⁶ Aḥmedüñ: Aḥmediñ M1

¹⁸⁶⁷ yine: yene M1 ve M2

¹⁸⁶⁸ eflāk-ı: eflākı Z

¹⁸⁶⁹ şaḥra: şaḥrā M2

¹⁸⁷⁰ yerinden: yirinden Z

¹⁸⁷¹ bunca: niçe M1

¹⁸⁷² şaḥraya didi: şaḥraya Z, didi şaḥrāya M2

¹⁸⁷³ yine: yene M1 ve M2

¹⁸⁷⁴ gelüp: gelüb M1 ve M2

¹⁸⁷⁵ yeme: yime Z

¹⁸⁷⁶ Bu kelime M2’de yoktur.

¹⁸⁷⁷ öyle: eyle Z ve M2

¹⁸⁷⁸ yok-dur: yok-dır M1

¹⁸⁷⁹ ġamām: tamām Z

¹⁸⁸⁰ mu‘allāk-dur: mu‘allāk-dır M1

1165. Hāşre dek ger dinilürse bu kelām
Nice hāşr ola bu olmaya tamām

1166. Ger dilersiz bulasız oddan necāt
‘Aşq-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt¹⁸⁸¹

El-Hişşetü Mine'l-Kışşa¹⁸⁸²

1167. ‘Āqılısañ¹⁸⁸³ gel bu hūndan el¹⁸⁸⁴ ülüş
Hem¹⁸⁸⁵ haķīkāt-dur¹⁸⁸⁶ bu işler şanma düş

1168. Düşmesün¹⁸⁸⁷ nefsün hevā¹⁸⁸⁸ şaḥrasına¹⁸⁸⁹
‘İbret-ile baķ Hāķuñ¹⁸⁹⁰ şaḥrasına¹⁸⁹¹

1169. Bir katı taş-dur¹⁸⁹² velīkin¹⁸⁹³ yā fetā
Çünki başına Muḥammed başdı pā

1170. Yumşak oldı mūm gibi ol¹⁸⁹⁴ yayağı
Tā ki yer¹⁸⁹⁵ itdi resülün¹⁸⁹⁶ ayağı

1171. Toymadı¹⁸⁹⁷ şaḥreçün¹⁸⁹⁸ ol ayruluğa
Şanki döndi şıḥhati şayruluğa¹⁸⁹⁹

1172. Zāri kıldı iñledi akıtdı yaş
Kopdı yerinden¹⁹⁰⁰ hemān ol kuru¹⁹⁰¹ taş

¹⁸⁸¹ 1165.-1166.beyitler M1 ve M2’de yoktur.

¹⁸⁸² Bu başlık Z ve M2’de yoktur.

¹⁸⁸³ ‘āqıl-ısañ: ‘āqıl-ısan M1

¹⁸⁸⁴ gel bu hūndan el: el bu hūndan al M2

¹⁸⁸⁵ hem: kim M1

¹⁸⁸⁶ haķīkāt-dur: haķīkāt-dır M1

¹⁸⁸⁷ düşmesün: dönmesün M1

¹⁸⁸⁸ Bu kelime Z ve M2’de yoktur.

¹⁸⁸⁹ şaḥrasına: şaḥrāsına M2 ve Z

¹⁸⁹⁰ hāķuñ: hāķıñ M1

¹⁸⁹¹ şaḥrasına: şaḥrāsına M2 ve Z

¹⁸⁹² taş-dur: daş-dur Z, taş-dır M1

¹⁸⁹³ velīkin: velākīn Z

¹⁸⁹⁴ Bu kelime Z’de yoktur.

¹⁸⁹⁵ yer: yir Z

¹⁸⁹⁶ resülün: resülin M1

¹⁸⁹⁷ toymadı: doymadı Z ve M2

¹⁸⁹⁸ şaḥreçün: şaḥrāçün M2

¹⁸⁹⁹ şayruluğa: tayruluğa M2

¹⁹⁰⁰ yerinden: yirinden Z

¹⁹⁰¹ kuru: kırı M1 ve M2

1173. Țur didi ol Țaşa Aḥmed¹⁹⁰² Țurđı¹⁹⁰³ pes
Kendü ḥālūñe naẓar kıl sözi kes
1174. Țur didügi yerde¹⁹⁰⁴ sen de ol muķīm
Țavl-i Țudsün¹⁹⁰⁵ üzre olğıl müstaķīm
1175. Nār-ı tevḥīd-ile göñlüñ mūm¹⁹⁰⁶ kıl
‘Aşķ¹⁹⁰⁷ odına varlıġuñ¹⁹⁰⁸ ḥīzūm kıl
1176. Tā ki nefsün göñlüñ-ile¹⁹⁰⁹ barışa
Cānuña nūr-ı Muḥammed irişe
1177. Her ki anuñ cān-ıla biliş olur
Ol-durur Ḥaķķı görür Ḥaķķı bulur¹⁹¹⁰
1178. Biliş olan cān aña mergūb olur
Ulaşur¹⁹¹¹ maḥbūbına maḥbūb olur¹⁹¹²
1179. Her ki bu āşinādan ol yād olur
Her ‘amel ki kıla küllī yād olur¹⁹¹³
1180. Her ne cān kim ķona devlet başına
Muştafā cānı-y-la olur āşinā
1181. İrişür Ḥaķdan aña nūr-ı ķadem
Ḥubb-ı zātı göñüle¹⁹¹⁴ başar¹⁹¹⁵ ķadem
1182. Bu göñül şaḥrası¹⁹¹⁶ hem leyyin olur
Her Țarafdan rāḥ-ı Ḥaķ beyyin olur

¹⁹⁰² ol Țaşa Aḥmed: Aḥmed ol Țaşa Z ve M2

¹⁹⁰³ Țurđı: durdı Z

¹⁹⁰⁴ yerde: yirde Z

¹⁹⁰⁵ Țavl-i Țudsün: Țavl-i Țuddūs M2 ve Z

¹⁹⁰⁶ mūm: mūmı M1

¹⁹⁰⁷ ‘aşķ: ‘ışķ Z ve M2

¹⁹⁰⁸ varlıġuñ: varlıġıñ M1

¹⁹⁰⁹ göñlüñile: göñlüñ ile M1

¹⁹¹⁰ ol-durur ḥaķķı görür ḥaķķı bulur: her ‘amel kim kıla küllī yād olur Z, her ‘amel ki kıla küllī bād olur M2

¹⁹¹¹ ulaşan: ulaşur M2 ve Z

¹⁹¹² Bu beyit M1’de iki, M2’de bir beyit sonradır.

¹⁹¹³ 1179.beyit M2 ve Z’de yoktur.

¹⁹¹⁴ göñüle: göñle M2 ve Z

¹⁹¹⁵ Z nüshasında bu kelimedden sonra “çün” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereġi buraya alınmamıştır.

¹⁹¹⁶ şaḥrası: şaḥrāsı Z ve M2

1183. Bî-ķarār ider¹⁹¹⁷ göñül ķopar gider
Bunca yıllık ‘ālemini terk ider
1184. Tutar ol ‘ışķuñ¹⁹¹⁸ hevāsından¹⁹¹⁹ mekân
Gösterür¹⁹²⁰ ol dem muħabbetden nişān
1185. Tā bu sevdāda mu‘ allāk bî-‘ amūd¹⁹²¹
Muntazır olur irişince¹⁹²² şühūd¹⁹²³
1186. Leyyin olur ĥaķ söze ķā’ıl¹⁹²⁴ olur
Dā’imā¹⁹²⁵ hem aşlına mā’ıl¹⁹²⁶ olur
1187. Sırr-ı Aħmedden dilemez ayrıla
Hem Muħammedden dilemez ayrıla
1188. Mīm ü Aħmed¹⁹²⁷ erba‘ ĩninde bu cān
Görmek ister tā Aħad¹⁹²⁸ yüzün nihān
1189. ‘ Aşķ-ı¹⁹²⁹ dārında mu‘ allāk aşılur
Mā-sivānuñ ĥubbı andan kesilür
1190. Tā şuña dek ola bir gün fetħ-i bāb
Her tarafından irci‘ ĩ¹⁹³⁰ gele ĥitāb
1191. İre ma‘ nā-yı Muħammed cezb¹⁹³¹ ide
Tuta elin Ĥazrete alup¹⁹³² gide
1192. Bu maħalde bu ķadar te’vılümüz¹⁹³³
‘ Ārife kāfi-durur temşilümüz¹⁹³⁴

¹⁹¹⁷ ider: olur Z ve M2

¹⁹¹⁸ ‘ışķuñ: ‘aşķıñ M1

¹⁹¹⁹ hevāsından: hevāsında M2

¹⁹²⁰ gösterür: göstürür M1

¹⁹²¹ bî-‘ amūd: bî-‘ umür M1

¹⁹²² irişince: irişinde M2

¹⁹²³ şühūd: şühür M1

¹⁹²⁴ ķā’ıl: ķābil Z

¹⁹²⁵ dā’imā: dāyimā Z

¹⁹²⁶ mā’ıl: māyıl Z

¹⁹²⁷ mīm ü Aħmed: Mīm Muħammed M1, mīm-i Aħmed M2

¹⁹²⁸ aħad: Aħmed M2

¹⁹²⁹ ‘aşķ-ı: ‘ışķ-ı M2 ve Z

¹⁹³⁰ irci‘ ĩ: “O, senden, sen de O’ndan hoşnut olarak Rabbine dön!” Fecr süresi, 28.āyetten kısmi iktibas.

¹⁹³¹ cezb: Bu kelime M1 ve Z’de “cezb” şeklinde yazılmıştır. / cezb: cerb M2

¹⁹³² alup: alub M1 ve M2

¹⁹³³ te’vılümüz: te’vılimiz M1

¹⁹³⁴ temşilümüz: temşilimiz M1

1193. Olmasun gönlüñ senüñ¹⁹³⁵ taşdan katı
Diñle mi^c rācı geçürme¹⁹³⁶ fırsatı
1194. Çün havāda tutdı şaħra¹⁹³⁷ hōş mekān
Muştafā seyr itdi sū³-i āsimān
1195. Göz açup¹⁹³⁸ yummişca¹⁹³⁹ ol ħayrū'l-verā¹⁹⁴⁰
İrişüp¹⁹⁴¹ başdı ayağın göklere
1196. Cümle gökler ehli karşı geldiler
Żayf-ı¹⁹⁴² rabbü'l-^c ālemīn-dir bildiler¹⁹⁴³
1197. Her biri kutluladı mi^c rācını
Didi urunduñ sa^c ādet tācını
1198. Yüri kim meydān senüñ-dür¹⁹⁴⁴ bu gice
Top u¹⁹⁴⁵ hem çevgān senüñdür¹⁹⁴⁶ bu gice
1199. Şoħbet-i dilber müheyyā-dur¹⁹⁴⁷ yüri
Yürüyen¹⁹⁴⁸ cām-ı muşaffā-dur¹⁹⁴⁹ yüri
1200. Mest olur cān bu gice bulur feraħ
Boyanur rengine ħamruñ hem¹⁹⁵⁰ kadeħ
1201. Yüri yāruñ¹⁹⁵¹ ħalveti ħālī-durur¹⁹⁵²
Hem maķāmuñ¹⁹⁵³ cümleden ^cālī-durur¹⁹⁵⁴

¹⁹³⁵ gönlüñ senüñ: gölün saķın M2

¹⁹³⁶ geçürme: giçürme M1 ve M2

¹⁹³⁷ şaħra: şaħrā M2

¹⁹³⁸ açup: açub M1 ve M2

¹⁹³⁹ yummişca: yuminca Z

¹⁹⁴⁰ ħayrū'l-verā: ħayru'lara M2

¹⁹⁴¹ irişüp: irişüb M1 ve M2

¹⁹⁴² żayf-ı: şayf-ı Z, şayf u M2

¹⁹⁴³ bildiler: didi M2

¹⁹⁴⁴ senüñ-dür: senüñ-dir M1

¹⁹⁴⁵ top u: top-ı M2

¹⁹⁴⁶ senüñ-dür: seniñ-dir M1

¹⁹⁴⁷ müheyyā-dur: müheyyā-dır M1

¹⁹⁴⁸ yürüyen: yürüyen Z ve M2

¹⁹⁴⁹ muşaffā-dur: muşaffā-dır M1

¹⁹⁵⁰ ħamruñ hem: bādenüñ M1

¹⁹⁵¹ yāruñ: yāriñ M1

¹⁹⁵² ħālī-durur: ħālī durur M1

¹⁹⁵³ maķāmuñ: maķāmıñ M1

¹⁹⁵⁴ ^cālī-durur: ^cālī durur M1

1202. Ol gice tırmadı seyrān eyledi
Murğ-i Hāk-dur¹⁹⁵⁵ çünkü cevlan eyledi
1203. Her felekde dürlü dürlü gördi iş
Her birinde Hāk ‘ acāyibler kōmıř
1204. Çünkü dördünci¹⁹⁵⁶ göge irdi ulu¹⁹⁵⁷
Gördi bir ev kim¹⁹⁵⁸ mu‘ azzam yapulu¹⁹⁵⁹
1205. Şordı Cembrā ‘ ile bu ne hāne-dür¹⁹⁶⁰
Ev midür¹⁹⁶¹ mescid midür¹⁹⁶² bu yā nedür¹⁹⁶³
1206. Didi bu-dur ol ki Hāk kılur¹⁹⁶⁴ kāsēm
Beyt-i Ma‘ mūr bu-durur¹⁹⁶⁵ ey muhterem
1207. Gir içine¹⁹⁶⁶ yā Muḥammed ol imām
İki rik‘ at kıl namāzı yā hūmām
1208. İktidā kılsun saña ehl-i semā
Yerde¹⁹⁶⁷ gökde çünkü sensin reh-nümā
1209. Kıldı anda iki rik‘ at çün şalāt
Ümmetine diledi Hākdan necāt
1210. Hāk katında¹⁹⁶⁸ hāceti maḳbūl-durur¹⁹⁶⁹
Tābi‘ olan aña maḳbūl kıl-durur¹⁹⁷⁰
1211. Ol-durur sultān-ı ‘ ālem reh-nümā
Kim tufeylī-dür¹⁹⁷¹ anuñ arz u semā

¹⁹⁵⁵ hāk-dur: hāk-dır M1

¹⁹⁵⁶ dördünci: dördinci M1

¹⁹⁵⁷ ulu: ol ulu M2

¹⁹⁵⁸ ev kim: öñi Z, ev key M2

¹⁹⁵⁹ yapulu: yapılu M1 ve M2

¹⁹⁶⁰ hāne-dür: hāne-dir M1

¹⁹⁶¹ ev midür: iv mi-dir M1

¹⁹⁶² mi-dür: mi-dir M1

¹⁹⁶³ ne-dür: ne-dir M1

¹⁹⁶⁴ kılur: kıldı M2

¹⁹⁶⁵ bu-durur: bu-dur M2

¹⁹⁶⁶ gir içine: içerü gir M1

¹⁹⁶⁷ yerde: yirde Z

¹⁹⁶⁸ katında: kıtında M

¹⁹⁶⁹ maḳbūl-durur: maḳbūl-dur Z

¹⁹⁷⁰ maḳbūl kıl-durur: hem maḳbūl-dur Z

¹⁹⁷¹ tufeylī-dür: tufeylī-dir M1

Hazā Medḥ-i Resūl ve Na‘ t-ı Aşl-ı Uşūl Şallā'llāhu ‘ Aleyhi ve Sellem ve ‘ Alā-Ālihi ve Evlādihi¹⁹⁷² ve Aşḥābihi Ecma‘ in¹⁹⁷³

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1212. Cümle ‘ ālem ol ḥabībe bende sulṭān ol-durur
Ḥaḫḫ-ıla bu kā’ ināta¹⁹⁷⁴ ḥükm iden ḥān ol-durur
1213. ‘ Aql-ı¹⁹⁷⁵ evvel çün anuñ nūrından olmışdur bedīd¹⁹⁷⁶
‘ Ayn-i iḥfāda¹⁹⁷⁷ görünen¹⁹⁷⁸ cān u cānān ol-durur
1214. Ḥubb-ı zātī kıldı Ḥaḫ ‘ illet vücūdına¹⁹⁷⁹ anuñ
Aşl-ı rūḥü'l-Ḳuds ol-dur toḥm-ı ez-kān ol-durur
1215. Çünki ḥubb oldı sebeb anuñ zuhūrına ezel¹⁹⁸⁰
Tā ebed anuñiçün luṭf-ı¹⁹⁸¹ firāvān ol-durur
1216. Olmadın ‘ ālemde ādem daḥı ḥayvān u¹⁹⁸² nebāt
Bu vücūd imkānına hem ma‘ den-i¹⁹⁸³ kān ol-durur
1217. Vaktine şıgmaz anuñ hergiz¹⁹⁸⁴ melā’ ike resūl¹⁹⁸⁵
Lī-me‘ allāh ḥānesinden¹⁹⁸⁶ Ḥaḫḫa miḥmān ol-durur
1218. Zülmet içinde bulunan çeşme-i āb-ı¹⁹⁸⁷ ḥayāt
Ḥızr u İlyās içdügi ol āb-ı¹⁹⁸⁸ ḥayvān ol-durur
1219. Tūr tağında ol Kelīmu'llāha¹⁹⁸⁹ erinī¹⁹⁹⁰ diyicek
Olan ol nūra tecellī nūr-ı Yezdān ol-durur

¹⁹⁷² ve sellem ve ‘ alā-ālihi ve evlādihi: ve ‘ alā-ālihi M2

¹⁹⁷³ ve aşḥābihi ecma‘ in ifadesi Z’de yoktur.

¹⁹⁷⁴ kā’ ināta: kāyināta Z ve M2

¹⁹⁷⁵ ‘ aql-ı: ‘ aqla Z

¹⁹⁷⁶ olmışdur bedīd: almışdur didi M1, olmışdur yedid M2

¹⁹⁷⁷ ‘ ayn-i iḥfāda: ‘ ayn u ‘ aḥfāda Z, ‘ ayn-ı aḥfāda M2

¹⁹⁷⁸ görünen: gören sen Z

¹⁹⁷⁹ vücūdına: vücūdı-y-la M1

¹⁹⁸⁰ anuñ zuhūrına ezel: zuhūrı evvele Z, anuñ zuhūrına evvel M2

¹⁹⁸¹ luṭf-ı: luṭf u Z

¹⁹⁸² ḥayvān u: ḥayvān-ı M2

¹⁹⁸³ ma‘ den-i: ma‘ denī Z

¹⁹⁸⁴ hergiz: hergez M1

¹⁹⁸⁵ melā’ ike resūl: melā’ ike rusūl M2, melā’ ikler rusūl Z

¹⁹⁸⁶ ḥānesinden: ḥānesinde Z ve M2

¹⁹⁸⁷ āb-ı: āb u M1,M2 ve Z

¹⁹⁸⁸ āb-ı: āb u Z ve M2

¹⁹⁸⁹ tūr tağında ol Kelīmullāha: Mūsā İbn-i ‘ İmrān Rabbī Z, Mūsā ‘ İmrān Rabbī M2

¹⁹⁹⁰ erinī: “Rabbim bana göster” Arāf Suresi 143. Ayetten kısmi iktibas.

1220. Bir gice içinde ol fevka'l-¹⁹⁹¹ulāya seyr iden
Haḫḫa iren Haḫḫı gören kāmīl insān ol-durur
1221. Sidre Ṭūbā pāyını būs itmek-içün uzanur
Ḥüsn içinde müntehā serv-i¹⁹⁹¹ ḥıramān ol-durur
1222. Dār-ı nūra Rü 'yetu'llāha da¹⁹⁹²vet olıcak¹⁹⁹²
Der olan ol dāra ol hem yine der-bān ol-durur¹⁹⁹³
1223. Bu kemālātı-y-la dā'im¹⁹⁹⁴ ümmet-içün ağlayan
Ümmetinüñ yolına nefsinı kurbān¹⁹⁹⁵ ol-durur
1224. Vā'izün¹⁹⁹⁶ derdi öküş-dür kimse dermān eylemez¹⁹⁹⁷
Derdine dāreyn içinde yine¹⁹⁹⁸ dermān ol-durur¹⁹⁹⁹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1225. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām²⁰⁰⁰
1226. Pes bu 'ālem tā ki tıtdukça nızām
Diyelüm ḥōş eş-şalātu ve's-selām²⁰⁰¹

Ḳala'llāhu Te'ālā Ve't tūr ve Kitābin Meşūr Fī-raḫḫin Menşūr Ve'l-Beyti'l-Ma'mūr²⁰⁰²

1227. Diñle imdi beyt-i ma'mūr vaşfını
İsmiñi bildün²⁰⁰³ daḫı bil resmini

¹⁹⁹¹ serv-i: serv ü Z

¹⁹⁹² Bu mısra'ın vezni bozuktur.

¹⁹⁹³ 1222.beyit M1 ve M2'de yoktur.

¹⁹⁹⁴ dā'im: dāyim Z ve M2

¹⁹⁹⁵ nefsinı kurbān: nefsinı kıoyan Z, nefsi kıoyan M2

¹⁹⁹⁶ vā'izün: vā'iziñ M1

¹⁹⁹⁷ öküş-dür kimse dermān eylemez: öküş kimse idemez dermān M2, öküş-dür kimse dermān idemez

Z

¹⁹⁹⁸ yine: yene M1 ve M2

¹⁹⁹⁹ 1212.-1224.beyitler kaside nazım şekliyle yazılmıştır.

²⁰⁰⁰ 1225.beyit M2'de yoktur.

²⁰⁰¹ 1226.beyit M2'de yoktur. / Z'de "Ger dilersiz bulasız oddan necāt

'Işḫ-ıla derd-ile idün eş-şalāt"

²⁰⁰² ve't tūr ve kitābin meşūr fī-raḫḫin menşūr ve'l-beyti'l- ma'mūr: "Tūra, yayılmış ince deri üzerine satır satır yazılmış Kitab'a, Beyt-i Ma'mūr'a andolsun." Tūr süresi 1-4. Âyetlerden kısmi iktibas.

²⁰⁰³ bildün: bildiñ M1

1228. Bir ‘azīm ev-dür²⁰⁰⁴ Hudā halk eylemiş
Hem geyişliğini beş yüz yıl dimiş²⁰⁰⁵
1229. Dört-durur²⁰⁰⁶ erkānı hem ol hānenüñ
Birisi yāķūt-ı²⁰⁰⁷ aħmerden anuñ
1230. Hem biri²⁰⁰⁸ yeşil²⁰⁰⁹ zebercedden-durur²⁰¹⁰
Biri daħı kıızıl altun berķ²⁰¹¹ urur
1231. Aşlı dördünci²⁰¹² divāruñ hām gümüñ²⁰¹³
Rāviler şöyle²⁰¹⁴ rivāyet eylemiş
1232. Var-dur anda bir ulu minber²⁰¹⁵ daħı
Ol daħı yāķūt-ı sürħden²⁰¹⁶ ey aħı
1233. Güşesinde bir mināre daħı var
Eylemiş yāķūt-ı aħmer²⁰¹⁷ Kird-gār
1234. Günde yetmiş²⁰¹⁸ biñ melā’ik şāf şāf
Beyt-i Ma‘ mūra gelüp²⁰¹⁹ kıılır tavāf
1235. Haşr olunca böyle kıılurlar tavāf²⁰²⁰
Bir gelen bir daħı gelmez yok ħilāf²⁰²¹
1236. Cebra’ile emr kıılır ol Hudā
Cum‘ a gün kıılır minārede²⁰²² nidā
1237. Yerde²⁰²³ gökde ‘arşı²⁰²⁴ altında olan

²⁰⁰⁴ ev-dür: iv-dir M1

²⁰⁰⁵ hem geyişliğini beş yüz yıl dimiş: giñligini beş yüz yıllık yol dimiş M2, giñligini beş yüz yıllık yol eylemiş Z

²⁰⁰⁶ dört-durur: dört durur M1

²⁰⁰⁷ yāķūt-ı: yāķūt u Z

²⁰⁰⁸ hem biri: her birisi Z

²⁰⁰⁹ yeşil: yaşıl Z ve M2

²⁰¹⁰ zebercedden-durur: zebercedden durur M1

²⁰¹¹ berķ: belķ Z

²⁰¹² dördünci: dördinci M1

²⁰¹³ hām gümüñ: hem gümüş Z

²⁰¹⁴ şöyle: böyle Z ve M2

²⁰¹⁵ minber: menber Z ve M2

²⁰¹⁶ yāķūt-ı sürħden: yāķūt u aħmerden Z, yāķūt u sürħden M2

²⁰¹⁷ yāķūt-ı aħmer: yāķūt u sürħden Z, yāķūt-ı sürħden M2

²⁰¹⁸ yetmiş: yitmiş Z

²⁰¹⁹ gelüp: gelür Z ve M2

²⁰²⁰ tavāf: bular Z ve M2

²⁰²¹ yok ħilāf: didiler Z ve M2

²⁰²² kıılır minārede: minārede kıılır M2

- İrişür anlara bu şavt-ı²⁰²⁵ ezān
1238. Beyt-i Ma' mūra kamu tutar vücūh
Cem' olurlar gelüben²⁰²⁶ cümle gürūh
1239. Tā ki Mīkā 'il çıkar ol minbere²⁰²⁷
Huṭbe okur kıılır namāz²⁰²⁸ bunlara
1240. Çün namāzdan fāriğ ola ol imām
Cebra 'il ol dem kıılır anda²⁰²⁹ kıyām
1241. Dir ezānumdan²⁰³⁰ olan hayrum²⁰³¹ bu dem
Ümmetine Aḥmedüñ olsun direm²⁰³²
1242. Kim mü 'ezzīn olana bağışladum²⁰³³
Tanık²⁰³⁴ oluñ anlaruñ²⁰³⁵ olsun didüm²⁰³⁶
1243. Diñle miḥrābında Mīkā 'il daḥı
Muṣṭafā ḥaḳḳında söyler ol saḥī
1244. Huṭbeden olan şevābı ben de hem
Ümmetine Aḥmedüñ²⁰³⁷ olsun direm
1245. Pes cemā' at cümlesi baş kıaldurur²⁰³⁸
Ḥāzır olanlara söyler bildürür
1246. Dir ki bu cum' a namāzın kılmışuz
Her ne miḳdār ki şevābı bulmışuz
1247. Cum' a kılan ümmetine Aḥmedüñ²⁰³⁹
Kim bağışladuḳ güvāh oluñ bilüñ²⁰⁴⁰

²⁰²³ yerde: yirde Z

²⁰²⁴ 'arşı: 'arş Z ve M2

²⁰²⁵ şavt-ı: şüret-i Z

²⁰²⁶ gelüben: geliben Z ve M2

²⁰²⁷ minbere: menbere Z ve M2

²⁰²⁸ namāz: namāzı M1 ve Z

²⁰²⁹ kıılır anda: hemān kıılır Z ve M2

²⁰³⁰ ezānumdan: ezānımdan M1 ve M2

²⁰³¹ hayrum: hayrı Z ve M2

²⁰³² olsun direm: evvel kıadem Z ve M2

²⁰³³ bağışladum: bağışladım M1

²⁰³⁴ tanık: tanuḳ Z ve M2

²⁰³⁵ anlaruñ: anlarıñ M1

²⁰³⁶ didüm: Didim M1

²⁰³⁷ Aḥmedüñ: Aḥmediñ M1

²⁰³⁸ kıaldurur: kıaldırır M1

²⁰³⁹ cum' a kılan ümmetine Aḥmedüñ: ümmetine Aḥmediñ cum' a kılan M1

1248. Hâk te‘âlâ bunlara kılmur nidâ
Gösterür²⁰⁴¹ misiz baña ya‘nî ‘aṭâ
1249. Baña yaraşur saḥâvet bilünüz
Muşafâ hakkında şâhid oluñuz
1250. Ümmeti ‘aşîlerin²⁰⁴² ‘afv eyledüm²⁰⁴³
Raḥmetüm²⁰⁴⁴ hî ān-ıla²⁰⁴⁵ bugün toyladum²⁰⁴⁶
1251. Pāk²⁰⁴⁷ kıldum²⁰⁴⁸ ma‘şiyetden anları
Derilüben²⁰⁴⁹ Cum‘ aya varanları
1252. Muşafâyı cum‘ a gün her kim aña
Hôş şalavât vire şıdk-ıla aña²⁰⁵⁰
1253. ‘Afv idem cürminden²⁰⁵¹ anı arıdam
Koñşı²⁰⁵² kılam²⁰⁵³ Muşafâya yâr idem
1254. Bir şalât virene²⁰⁵⁴ yüz raḥmet²⁰⁵⁵ idem
Cennet içinde murâda irgürem

Hazâ Zıkrı Eş-şalātu u Ve's-selāmu ‘Alâ Seyyidi'l-Enām İlā-Yevmi'l Hâşri Ve'l kıyām²⁰⁵⁶

müstef' ilün fe‘ülün müstef' ilün fe‘ülün

²⁰⁴⁰ kim bağışladuḡ güvâh oluñ bilün: kim bağışladuḡ güvâh oluñ didün M2, baḥşış itdük siz güvâh oluñ ‘ayân M1

²⁰⁴¹ gösterür: göstürür M1

²⁰⁴² ‘aşîlerin: ‘aşîleriñ M1

²⁰⁴³ eyledüm: eyledim M1

²⁰⁴⁴ raḥmetüm: raḥmetim M1

²⁰⁴⁵ hî ān-ıla: hün-ıla Z ve M2

²⁰⁴⁶ toyladum: toyladım M1

²⁰⁴⁷ pāk: pāki M1

²⁰⁴⁸ kıldum: kıldım M1

²⁰⁴⁹ derilüben: dirilüben Z ve M2

²⁰⁵⁰ aña: buña Z ve M2

²⁰⁵¹ cürminden: günâhdan Z ve M2

²⁰⁵² koñşı: koñşı M1 ve M2

²⁰⁵³ kılam: kılop M1 ve Z

²⁰⁵⁴ şalât virene: şalavât ide Z ve M2

²⁰⁵⁵ raḥmet: raḥmete Z

²⁰⁵⁶ hazâ Zıkrı eş-şalātu u ve's-selāmu ‘alâ seyidi'l-enām ilā-yevmi'l hâşri ve'l kıyām: hazâ zıkr-i seyidi'l-enām ilā-yevmi'l-hâşri ve'l-kıyām ‘aleyhi's-selām Z

1255. Luṭfıñla yā İlāhî²⁰⁵⁷ şallî ‘alā-Muḥammed
Ey kullaruñ²⁰⁵⁸ penāhı şallî ‘alā-Muḥammed
1256. Rūḥını Muştafānuñ pür eyle bul vefānuñ
Vaḳtinde hem²⁰⁵⁹ liḳānuñ şallî ‘alā-Muḥammed
1257. Maḥmūd²⁰⁶⁰ kıl maḳāmın maḳbūl²⁰⁶¹ kıl²⁰⁶² kelāmın
Bozma şer‘-i niḳāmın şallî ‘alā-Muḥammed
1258. Ol-durur ḥabību'llāh cümle nebīye ol şāh
Gerçek²⁰⁶³ yolından²⁰⁶⁴ āgāh şallî ‘alā-Muḥammed
1259. Bizden aña irürgil²⁰⁶⁵ yüz biñ selām virgil
Olsun aña fidā dil şallî ‘alā-Muḥammed
1260. Yā Rabbi sensin²⁰⁶⁶ ekber yüzini bize göster
Nūrını kıl müyesser şallî ‘alā-Muḥammed
1261. Mühr-i resūl²⁰⁶⁷ olupdur Ḥaḳdan bize gelüpdür
Menzili ol alupdur²⁰⁶⁸ şallî ‘alā-Muḥammed
1262. Maḥmūd u Aḥmed ol-dur ‘aşıye sened ol-dur
Mes‘ūd u Es‘ad ol-dur şallî ‘alā-Muḥammed²⁰⁶⁹
1263. Murādumuz bu sözden ayrılsa²⁰⁷⁰ rūḥ bedenden
Ey Ḥaḳ ayırma andan şallî ‘alā-Muḥammed
1264. Şaḥbine āline²⁰⁷¹ hem envāruñı kılup²⁰⁷² ḳam
Ḳılma selāmumı²⁰⁷³ kem şallî ‘alā-Muḥammed²⁰⁷⁴

²⁰⁵⁷ ilāhî: ileyhi Z

²⁰⁵⁸ kullaruñ: kullarıñ M1

²⁰⁵⁹ vaḳtinde hem: vaḳtine dek Z ve M2

²⁰⁶⁰ Maḥmūd: Maḥmūdı M1 ve M2

²⁰⁶¹ maḳbūl: maḳbūlı M1 ve M2

²⁰⁶² Bu kelime Z’de yoktur.

²⁰⁶³ gerçek: girçek Z ve M2

²⁰⁶⁴ yolından: yoluñda Z, yolında M2

²⁰⁶⁵ bizden aña irürgil: bizlerden irürgil nice M1

²⁰⁶⁶ yā rabbi sensin: yā rab sensin ol M1

²⁰⁶⁷ resūl: rusūl Z ve M2

²⁰⁶⁸ alupdur: alupdır M1

²⁰⁶⁹ 1262.beyit M1’de yoktur.

²⁰⁷⁰ ayrılma: ayrılma M2

²⁰⁷¹ şaḥbine āline: āline aşḥābına Z

²⁰⁷² kılup: kılub M1

²⁰⁷³ selāmumı: selāmuñı Z

²⁰⁷⁴ 1264.beyit M2’de yoktur.

1265. Vā'iz bu-dur²⁰⁷⁵ ' alāmet tā olasin selāmet
 Kōpinca tā²⁰⁷⁶ kıyāmet şalli ' alā-Muḥammed

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1266. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
 Biñde biri olmaya bunuñ tamām²⁰⁷⁷
1267. Pes bu ' ālem tā ki tutdukça niẓām
 Diyelüm ḥōş eş-şalātu ve's-selām²⁰⁷⁸
1268. Yene söz başına seyrān idelüm²⁰⁷⁹
 Başlayalum²⁰⁸⁰ ol aradan gidelüm²⁰⁸¹
1269. Beyt-i Ma' mūrı çü gördi Muştafā
 Hem namāzdan şoñra kıldı ḥōş²⁰⁸² du' ā
1270. Ḥāceti anda daḥı oldı revā
 Ümmetin bağışladı Rabbü'l-' ulā
1271. Gıtdi²⁰⁸³ andan daḥı Aḥmed seyr idüp²⁰⁸⁴
 Sidreye irişdi yol andan gidüp²⁰⁸⁵
1272. İbn-i ' Abbāsdan rivāyet-dür²⁰⁸⁶ bu söz
 Söz içinde var-durur²⁰⁸⁷ dürlü rumūz
1273. Bir ağac-dur²⁰⁸⁸ didi Sidrü'l-müntehā²⁰⁸⁹
 Kim yaratdı Ḥālīk-ı²⁰⁹⁰ arz u semā

²⁰⁷⁵ bu-dur: bu-dır M1

²⁰⁷⁶ tā: dek M1, di M2

²⁰⁷⁷ 1266.beyit Z ve M2'de yoktur.

²⁰⁷⁸ 1267.beyit M2'de yoktur.

²⁰⁷⁹ yine söz başına seyrān idelüm: yine söz başına seyr idelüm Z ve M2

²⁰⁸⁰ başlayalum: başlayalım M1

²⁰⁸¹ gidelüm: gidelim M1

²⁰⁸² kıldı ḥōş: ḥōş kıldı Z ve M2

²⁰⁸³ gıtdi: getdi M1

²⁰⁸⁴ idüp: idüb M1 ve M2

²⁰⁸⁵ gidüp: gidüb M1 ve M2

²⁰⁸⁶ rivāyet-dür: rivāyet-dir M1

²⁰⁸⁷ var-durur: var-dırır M1

²⁰⁸⁸ ağac-dur: ağac-dır M1

²⁰⁸⁹ sidrü'l-müntehā: sidre müntehā Z ve M2

²⁰⁹⁰ ḥālīk-ı: ḥālīk u M1, ḥālīku M2 ve Z

1274. Şāfi altundan budağları anuñ
Kimi incü kimi yāķūtdan bunuñ
1275. Bir budağı var yeşil hem²⁰⁹¹ bī-naẓīr
Kim zümürüdden yaratmışdur Ẕadīr
1276. Pes²⁰⁹² uzunı yüz biñ yıllık yol ola²⁰⁹³
Çünkü Ẕādīr-dür²⁰⁹⁴ kılsa Hāķ n'ola²⁰⁹⁵
1277. Ol budağda bir yeşil yapraķı²⁰⁹⁶ var
Kim 'aẓīm kılmış anı²⁰⁹⁷ Perverdigār
1278. Yedi²⁰⁹⁸ kat yeri ve gögi²⁰⁹⁹ bürüye
Şāni²¹⁰⁰ -i Ẕādīr-durur²¹⁰¹ kim yok diye
1279. Yaprak üstinde²¹⁰² döşek var döşelü
Kim hārīden döşemişler key ulu
1280. Döşegüñ²¹⁰³ üstinde²¹⁰⁴ bir mihrābı²¹⁰⁵ var
Kim kızıl²¹⁰⁶ yāķūtdan-dur²¹⁰⁷ pāyidār²¹⁰⁸
1281. Boyı seksen biñ²¹⁰⁹ yıllık yol²¹¹⁰ kadar
Dağı bir kürsī var anda²¹¹¹ mu^c teber
1282. Kim cevāhirle muraşsa^c -dur²¹¹² 'aẓīm
Muştafā içün yaratmış ol Kerīm

²⁰⁹¹ var yeşil hem: var yeşil ü Z, yaşıl var M2

²⁰⁹² Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

²⁰⁹³ Bu mısra'ın vezni bozuktur.

²⁰⁹⁴ kādīr-dür: kādīr-dir M1

²⁰⁹⁵ n'ola: ola Z

²⁰⁹⁶ yapraķı: yaprak Z ve M2

²⁰⁹⁷ kim 'aẓīm kılmış anı: anı yaratmış 'aẓīm M1

²⁰⁹⁸ yedi: yidi Z, yeddi M2

²⁰⁹⁹ kat yeri ve gögi: katı yiri vü gögi Z

²¹⁰⁰ şāni^c -i: şāni^c i Z ve M2

²¹⁰¹ kādīr-durur: kādīr-dirir M1

²¹⁰² üstinde: üstünde M1 ve M2

²¹⁰³ döşegüñ: döşegiñ M1, döşek M2

²¹⁰⁴ üstinde: üstünde M2

²¹⁰⁵ mihrābı: mihrāb M2 ve Z

²¹⁰⁶ kızıl: yeşil M2

²¹⁰⁷ yāķūtdan-dur: yāķūtıdan-dur M1

²¹⁰⁸ pāyidār: yapu-dār M1

²¹⁰⁹ Bu kelime Z'de yoktur.

²¹¹⁰ yol: yolu M1

²¹¹¹ dağı bir kürsī var anda: hem var anda bir kürsī M2 ve Z

²¹¹² muraşsa^c -dur: muraşsa^c -dır M1

1283. Dağı on biñ kürsi var dirseñ²¹¹³ neden²¹¹⁴
 Hâk yaratmış anları²¹¹⁵ aķ incüden
1284. Şöyle kim kırk biñ melek Tevrât oķur
 Kürsiler üstinde ħōş āyāt oķur
1285. Yine²¹¹⁶ on biñ kürsi yeşil²¹¹⁷ bî-ķuşūr
 Bunda hem²¹¹⁸ on biñ melek oķur Zebūr
1286. Hem zeberced kürsiler on biñ dağı
 Ķudretinden Hâķ²¹¹⁹ yaratmış ey saķī
1287. Bunda hem kırk biñ melek var-dur²¹²⁰ ¸ ayān
 Dilleri İncil oķumaķda revān
1288. Hem kızıl yāķūtdan²¹²¹ on biñi²¹²² beyān
 Yine²¹²³ kürsiler yaratmış Müste[¸] ān
1289. Anda hem kırk biñ melek Furķān²¹²⁴ oķur
 Hüsni²¹²⁵ şavt-ıla ķamu Ķur[¸]ān²¹²⁶ oķur
1290. Muştafādan işiden rāvī ider²¹²⁷
 Ķıldı ol mihrābda namāz ey peder²¹²⁸
1291. Sidrede olan melekler uydılar
 Ķün imām oldu Muĥammed tıydılar
1292. Ümmetini yine²¹²⁹ Hâķdan diledi
 Ol melekler cümlesi āmīn didi
1293. Ķıķdı Aĥmed vardı kürsī üstine

²¹¹³ dirseñ: dirsens M1

²¹¹⁴ neden: andan M2

²¹¹⁵ yaratmış anları: yaratmışdur anı M2 ve Z

²¹¹⁶ yine: yine M1 ve M2

²¹¹⁷ yeşil: yaşıl Z

²¹¹⁸ Bu kelime Z’de yoktur.

²¹¹⁹ ĥaķ: hem M2

²¹²⁰ var-dur: var-dır M1

²¹²¹ yāķūtdan: yāķūtıdan M1

²¹²² biñi: biñ M1

²¹²³ yine: yine M1 ve M2

²¹²⁴ furķān: Ķur[¸]ān M1

²¹²⁵ ĥüsni: ĥüsni ü Z

²¹²⁶ ĥur[¸]ān: furķān M1

²¹²⁷ işiden rāvī ider: işidüp eyler revāt Z ve M2

²¹²⁸ ĥıldı ol mihrābda namāz ey peder: ĥıldı Aĥmed ol mihrābda şalavāt M2 ve Z

²¹²⁹ yine: yine M1 ve M2

Kendünün-dür²¹³⁰ kürsi²¹³¹ gör ki²¹³² kaçdı ne

1294. Dirilüp²¹³³ cümle melekler geldiler
Hak resûlini ziyâret kıldılar
1295. Didiler olsun mübârek bu²¹³⁴  ur c
Kimseye olmaz müyesser bu  ur c
1296. Cebra  il dir A mede²¹³⁵ ey   ayn-ı n r
Kim sa a m          ²¹³⁶ Rabb n      ²¹³⁷
1297.  urma sa  y it y ri ey d n serveri
Evliy nu  enbiy nu  mihteri
1298. Didi A med Cebra  ile gel berü
P     ²¹³⁸ ol ba a bundan ilerü
1299. Cebra  il didi²¹³⁹ ilerü ger varam
 or aram ba dan ayağa yanaram
1300. Pes Mu ammed didi kim sen y  melek
Bunda  ur      ²¹⁴⁰ yer     ²¹⁴¹ bu felek
1301.   n ezelden ba a   a   ²¹⁴² oldu del l
Yanar-ısam yanayım ben y    l l
1302.          ²¹⁴³ yolında²¹⁴⁴ d  nmek olmaya
Leyki m         ²¹⁴⁵ ki i yol bulmaya²¹⁴⁶

²¹³⁰ kend n          : kend n           M1

²¹³¹ Bu kelime M de yoktur.

²¹³² ki: kim M2

²¹³³ diril p: diril b M1 ve M2

²¹³⁴ bu: b  Z

²¹³⁵ dir A mede: didi ki  ur Z ve M2

²¹³⁶ m            : m             M1

²¹³⁷ rabb n      : “Andolsun, Sebe  halkı için kendi yurtlarında bir ibret vardı: Biri sağda biri solda iki bahçe bulunuyordu. Onlara şöyle denilmi ti: “Rabbinizin r zkından yiyin ve O na   kredin. Beldeniz güzel bir belde, Rabbiniz de çok ba   layıcı bir Rabdir.” Kur  n-ı Kerim Sebe s resi, 15. yetten kısm  iktibas. / rabb n      : rabb         Z ve M2

²¹³⁸ p     : p      M1

²¹³⁹ didi: dir ki M2

²¹⁴⁰      :         Z

²¹⁴¹ yer          : yeri         M1, yir         Z

²¹⁴²   a   :       Z ve M2

²¹⁴³          :           M1

²¹⁴⁴ yolında: yolunda M1

²¹⁴⁵ m            : m             M1

²¹⁴⁶ bulmaya: bilmeye M2

1303. Cebra ʿil didi eyā ẓayf-ı²¹⁴⁷ Aḥad
Ġam yeme²¹⁴⁸ irer saña Ḥaḫdan meded
1304. Cümle gökler ehlidür²¹⁴⁹ saña ḥadem
Şanmağıl kim sen ḥabībi terk idem
1305. Her birimüze²¹⁵⁰ velī var bir maḳām
Emr-i Ḥaḫla kıluruz anda kıyām
1306. Sidre-dür²¹⁵¹ ḥaddüm²¹⁵² çün oldı müntehā
Ḥaẓret-i Mīkā ʿilün²¹⁵³ bundan öte
1307. Seyr-gāhuñdur²¹⁵⁴ senün fevka'l-ʿulā
ʿArş olur nūr-ı ḥabībünden²¹⁵⁵ ẓiyā
1308. Yum gözüñ aç yene yā²¹⁵⁶ ḥayre'l-beşer
Ḳudretine kılasın Ḥaḫkuñ²¹⁵⁷ naẓar
1309. Yumdum²¹⁵⁸ açdum²¹⁵⁹ çün²¹⁶⁰ hem-ān-dem gözümi
Bir münevver yerde²¹⁶¹ gördüm²¹⁶² özümi
1310. Geldi Mīkā ʿil hemān virdi selām
Merḥabā ehlā eyā ḥayre'l-enām
1311. Nevbetüm-dür²¹⁶³ kim saña ḥizmet kılam
Ḳanadum²¹⁶⁴ üzre seni alup²¹⁶⁵ gidem
1312. Ḳanadı üzre oturdum²¹⁶⁶ çün anuñ

²¹⁴⁷ ẓayf-ı: ẓıyf-ı Z

²¹⁴⁸ Bu kelime Z'de yoktur.

²¹⁴⁹ ehli-dür: ehli-dir M1

²¹⁵⁰ birimüze: birimize M1 ve M2

²¹⁵¹ sidre-dür: sidre-dir M1

²¹⁵² ḥaddüm: ḥaddim M1

²¹⁵³ Mīkā ʿilün: Mīkā ʿile M2

²¹⁵⁴ seyr-gāhuñdur: seyr-gāhı-dur M1, seyr-gāhuñ M2

²¹⁵⁵ ḥabībünden: ḥabibiñden M1

²¹⁵⁶ yum gözüñ aç yene yā: yā Muḥammed gözüñ aç Z

²¹⁵⁷ kılasın ḥaḫkuñ: kılavuz ḥaḫdan Z

²¹⁵⁸ yumdum: yumdim M1 / Bu kelimedden sonra Z ve M2'de "u" kelimesi gelmektedir ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²¹⁵⁹ açdum: açdım M1

²¹⁶⁰ Bu kelime Z'de yoktur.

²¹⁶¹ yerde: yirde Z

²¹⁶² gördüm: gördim M1

²¹⁶³ nevbetüm-dür: nevbetim-dir M1

²¹⁶⁴ ḳanadum: ḳanadım M1

²¹⁶⁵ alup: alub M1 ve M2

²¹⁶⁶ oturdum: oturdım M1

Didi baña kıl teferrüc dört yanuñ

1313. Beni geçürdi²¹⁶⁷ nice²¹⁶⁸ şahrāları
Hem dağı oddan nice deryāları
1314. Çünkü yetdi²¹⁶⁹ ol dağı ser-ḥadine
Ḳodı beni anda ḥōş döndi yine²¹⁷⁰
1315. Geldi İsrāfil hemān sâ‘ at bu kez
Ol dağı virdi selām tırdı birez
1316. Didi ey maḥbūb-ı Ḥaḳ nevbet baña
Degdi şimden girü bu ḥizmet saña²¹⁷¹
1317. Aldı beni kanadına açdı per
Ḳatı yaydan ok gibi uçdı²¹⁷² gider
1318. Niçe deryā-yı girānī²¹⁷³ bī-şümār
Geçdi irdi ḥaddine kıldı ḳarār
1319. Beni ol dağı kanadından ḳodı
Bundan ilerü varamam²¹⁷⁴ ben didi
1320. Ğāyīb²¹⁷⁵ oldu ol dağı ol²¹⁷⁶ aradan
Yine²¹⁷⁷ ‘avn itdi baña ol Yaradan
1321. Tā ki zāhir oldu bir kürsī tamām
Bir zibā şavt-ıla didi²¹⁷⁸ es-selām
1322. Kendü yeşil²¹⁷⁹ iki kanadı yeşil²¹⁸⁰
Elli-dür²¹⁸¹ altun ayağı bellü bil
1323. Her bir ayağında²¹⁸² yetmiş²¹⁸³ biñ²¹⁸⁴ ola

²¹⁶⁷ geçürdi: giçürdi M1 ve M2

²¹⁶⁸ nice: yine Z

²¹⁶⁹ yetdi: yitdi Z

²¹⁷⁰ yine: yene M1 ve M2

²¹⁷¹ saña: baña Z ve M2

²¹⁷² uçdı: aldı Z, uşdı M2

²¹⁷³ girānī: girān ü M2

²¹⁷⁴ ilerü varamam: ışra giçemez M2 ve M2

²¹⁷⁵ Ğāyīb: ğayb Z ve M2

²¹⁷⁶ ol: bu Z ve M2

²¹⁷⁷ yine: yene M1 ve M2

²¹⁷⁸ bir zibā şavt-ıla didi: ḥūb şavt-ıla didi kim M2 ve Z

²¹⁷⁹ yeşil: yaşıl Z ve M2

²¹⁸⁰ yeşil: yaşıl M2

²¹⁸¹ elli-dür: elli-dir M1, eli-dür M2

- Kim melekler getirür²¹⁸⁵ Hâk emr-ile
1324. Kürsiden bir hōş avāz²¹⁸⁶ geldi behem²¹⁸⁷
Didi kim refref didükleri benem
1325. Yā resūlu'llāh gel üstüme otur
Ayağūñ²¹⁸⁸ tozını hem²¹⁸⁹ yüzüme sür²¹⁹⁰
1326. Vardum²¹⁹¹ anuñ üstine²¹⁹² kıldum²¹⁹³ sefer
Haddine irişdi ol dağı meger
1327. Tā ki yetmiş²¹⁹⁴ biñ hicābı ol gice²¹⁹⁵
‘Avn-ı Allāh-ıla geçdüm²¹⁹⁶ gör nice
1328. Bir hicābuñ²¹⁹⁷ yanına beni kodı
Bil ki bu kudret hicābı-dur²¹⁹⁸ didi
1329. Ol dağı gayb oldı yanumdan gidüp²¹⁹⁹
Yaluñuz²²⁰⁰ kor beni anda²²⁰¹ terk idüp²²⁰²
1330. Yine²²⁰³ Hâk baña ‘ināyet eyledi
Luṭfını hem bî-nihāyet eyledi
1331. Tā ki bir kürsî getürdi bir melek
Didi kim anda oturmak-dur²²⁰⁴ dilek

²¹⁸² M nüshasında bu kelimedden sonra “hem” kelimesi gelmektedir ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²¹⁸³ yetmiş: yitmiş Z

²¹⁸⁴ M1’de bu kelime yoktur.

²¹⁸⁵ getirür: götürür M2 ve Z

²¹⁸⁶ hōş avāz: ün Z ve M2

²¹⁸⁷ behem: baña hem Z ve M2

²¹⁸⁸ ayağūñ: ayağın M1

²¹⁸⁹ ayağūñ tozını hem: ayağūñuñ tozını M2

²¹⁹⁰ sür: yitür Z

²¹⁹¹ vardum: vardım M1

²¹⁹² anuñ üstine: üstine anuñ Z ve M2

²¹⁹³ kıldum: kıldım M1

²¹⁹⁴ yetmiş: yitmiş Z

²¹⁹⁵ gice: geçe M1

²¹⁹⁶ geçdüm: geçdim M1

²¹⁹⁷ hicābuñ: hicābıñ M1

²¹⁹⁸ hicābı-dur: hicābı-dır M1

²¹⁹⁹ gidüp: gidüb M1 ve M2

²²⁰⁰ yaluñuz: yalañuz M1

²²⁰¹ kor beni anda: kodı beni anda M2, kodı beni hem Z

²²⁰² idüp: idüb M1 ve M2

²²⁰³ yine: yene M1 ve M2

²²⁰⁴ oturmak-dur: oturmak-dır M1

1332. Çünkü oturdum²²⁰⁵ çıkup²²⁰⁶ ol kürside
Yâve vardum²²⁰⁷ ben dağı ol kürside
1333. Ditredi cismüm²²⁰⁸ benüm²²⁰⁹ ser-tâ-ka-dem
Tâ yakın geldi²²¹⁰ ola varlık ‘adem
1334. Nâ-gehâni şöyle kim bî-keyf²²¹¹ nûr
Kıldı ol²²¹² kudret hicâbından zühür
1335. Yol açıldı gitdi²²¹³ gözüm-den²²¹⁴ hicâb
‘Arşı gördüm²²¹⁵ çünkü²²¹⁶ oldu fetḥ-i bâb
1336. Yirler ü gökler²²¹⁷ yanında kürsinün²²¹⁸
Yazıda yumurta gibi-dür²²¹⁹ anuñ
1337. Yene ‘arş yanında kürsi bil²²²⁰ hemân
Nisbeti bunuñ dağı bil hem-çünân
1338. Dağı ‘arşuñ²²²¹ üç yüz altmış burcu var
Dürlü elvân u²²²² cevâhirle kibâr²²²³
1339. Yine²²²⁴ her burcuñ öninde²²²⁵ âşikâr
Var yetmiş²²²⁶ biñ hicâb u²²²⁷ ber-çarâr

²²⁰⁵ oturdum: oturdım M

²²⁰⁶ çıkup: çıkub M1 ve M2

²²⁰⁷ vardum: vardım M1

²²⁰⁸ cismüm: cismim M1

²²⁰⁹ benüm: benim M1

²²¹⁰ geldi: kaldı Z ve M2

²²¹¹ bî keyf: bî keyf ü Z, bî-keyf-i M1

²²¹² Z’de bu kelime yoktur.

²²¹³ gitdi: getdi M1

²²¹⁴ gözüm-den: göründi Z, yüzüm-den M2

²²¹⁵ gördüm: gördim M1

²²¹⁶ çünkü: çünkü Z

²²¹⁷ yirler ü gökler: yerleri gökleri M1

²²¹⁸ kürsinün: kürsiniñ M1

²²¹⁹ gibi-dür: gibi-dir M1

²²²⁰ yine ‘arş yanında kürsi bil: kürsi yine ‘arş yanında M2, kürsi yine ‘arş yanında-dur Z

²²²¹ ‘arşuñ: ‘arşın M1

²²²² elvân u: elvân-ı M2

²²²³ kibâr: kübâr Z

²²²⁴ yine: yine M1 ve M2

²²²⁵ öninde: önünde M1 ve M2

²²²⁶ yetmiş: yitmiş Z

²²²⁷ hicâb u: hicâb-ı M2

1340. Her hicābuñ²²²⁸ ‘arz-ı²²²⁹ tūlın Hāḡ bilür
Zīra ol-dur Hāḡim ü Mutlak bilür
1341. Ol hicāblar olmasa-ydı bil ‘ayān
Yanar-ıdı ‘arş nūrından²²³⁰ cihān
1342. Hem Hudā tıtmış cemāline niḡāb
Pāk²²³¹ zātı ya‘ ni²²³² kılmış ihticāb²²³³
1343. Tā ki yetmiş²²³⁴ biñ hicābı nūrdan²²³⁵
Eylemiş ol Hāḡ gözetme dūrdan²²³⁶
1344. Bunca yüz biñ perde²²³⁷ daḡı bī-ḡisāb²²³⁸
Var-durur va'llāhu a‘ lem bi's-ṡavāb
1345. Her hicābuñ ‘arzını mā-beynini
Hāḡdan özge kimse bilmez ‘aynını
1346. Şöyle bil kim bu hicāblar olmasa
Hāḡ te‘ālā anı öyle²²³⁹ kılmasa
1347. ‘Arş u kürsī vü melek levḡ ü ḡalem²²⁴⁰
Tā şerā yanardı olurdı ‘adem
1348. Muştafā evṡāf-ı²²⁴¹ ‘arşı söyledi
Göz-ile²²⁴² gördüğünü²²⁴³ şerḡ eyledi
1349. Söyledüm²²⁴⁴ ben daḡı ‘öşr-i ‘āşirīn
Belki anlardan daḡı²²⁴⁵ biñde birin

²²²⁸ hicābuñ: hicābın M1

²²²⁹ ‘arz-ı: ‘arz u Z

²²³⁰ M1’de bu kelimedden sonra “bu” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²²³¹ pāk: pāk ü Z ve M1, pāk-i M2

²²³² ya‘ ni: ya‘ ni kim Z

²²³³ ihticāb: hicāb Z

²²³⁴ yetmiş: yitmiş Z ve M2

²²³⁵ nūrdan: nūrıdan M1

²²³⁶ dūrdan: tūrdan M1

²²³⁷ perde: yirde Z, yerde M2

²²³⁸ bī-ḡisāb: bī-hicāb M1

²²³⁹ öyle: eyle Z ve M2

²²⁴⁰ ‘arş u kürsī vü melek levḡ ü ḡalem: ‘arş-ı kürsī ve melek levḡ-i ḡalem M2, ‘Arş u kürs ü nüh felek levḡ ü ḡalem M1

²²⁴¹ evṡāf-ı: evṡāf u Z

²²⁴² göz-ile: gözüm-ile Z

²²⁴³ gördüğünü: gördüğün Z ve M2

²²⁴⁴ söyledüm: söyledim M1

²²⁴⁵ anlardan daḡı: anuñ daḡı hem M2 ve Z

1350. Mülkine anuñ nihāyet yok-durur
Hikmetine dağı gāyet yok-durur
1351. Her birini kodı yerlü²²⁴⁶ yerine²²⁴⁷
İhtiyācı yok-durur hīç birine
1352. Pādişāha göre olur bār-gāh
Kudrete göre olur emlāk-ı şāh
1353. Yer²²⁴⁸ ü gökden ğayrı dağı²²⁴⁹ mülki çok
Gözlüler²²⁵⁰ görüp²²⁵¹ dimişdür²²⁵² dime yok
1354. Şun^c -ı Cebbāra nihāyet olmadı
Kudretine kimse gāyet bulmadı
1355. Haşre dek söylenürse bu kelām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām²²⁵³
1356. Çünkü bildün²²⁵⁴ ^c arş-ı Raḥmāndan ḥaber
Gel berü insāna dağı kıl nazar
1357. Maḫhar-ı²²⁵⁵ zāt olmağa kābil ne-dür²²⁵⁶
Kim bu sırdan ^c ārife ḥāşıl ne-dür²²⁵⁷
1358. Bunda aña kābiliyyet kimde-dür²²⁵⁸
Kevn içinde aḥsen-i taḫvīmde-dür²²⁵⁹
1359. Her ḥacer olmaz zücāce cehd-ile
Kābil olanı alur üstād ele
1360. Terbiyet kılur aña zulmet gider
Şanasın bir kevkebi dürrī ider

²²⁴⁶ yerlü: yirlü Z

²²⁴⁷ yerine: yirine Z

²²⁴⁸ yer: yir M1 ve M2

²²⁴⁹ Z nüshasında bu kelimeden sonra “anuñ” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²²⁵⁰ gözlüler: gözler M2

²²⁵¹ görüp: görüb M1 ve M2

²²⁵² dimişdür: dimişdir M1

²²⁵³ 1355.beyit M1 ve M2’de yoktur.

²²⁵⁴ bildün: bildiñ M1

²²⁵⁵ Mmaḫhar-ı: maḫharı Z ve M1

²²⁵⁶ ne-dür: ne-dir M1

²²⁵⁷ ne-dür: ne-dir M1

²²⁵⁸ kimde-dür: kimde var M1

²²⁵⁹ taḫvīmde-dür: taḫvīmde var M1

1361. Terbiyetle Muşafâyı ol Hakîm
Taht-gâh itdi aña ‘arş-ı²²⁶⁰ ‘azîm
1362. Ol dağı gör kim ne in‘âm eyledi
Hâş u elţâfin²²⁶¹ bize ‘âm eyledi
1363. Tâ ki izhâr itdi²²⁶² esrâ sırrını
Kâbe kavseyni hem²²⁶³ ednâ²²⁶⁴ sırrını
1364. Hâzret-i Hakkâ nice buldı vuşul
Söyledi bize ‘alâ-kadri’l-‘uqûl
1365. Didi irdüm²²⁶⁵ ‘arşa çün geldi nidâ
Ol²²⁶⁶ nidâya cân u dil olsun fidâ
1366. Didi dostum²²⁶⁷ gel ilerü kıl kerem
Na‘lüñ-ile ‘arşum²²⁶⁸ üzre baş qadem
1367. Sürsün ayağıñı ‘arşum²²⁶⁹ yüzine
Hâk-i pâyün²²⁷⁰ sürme kılsun gözine
1368. ‘Avn²²⁷¹ kıldı tutdı elüm²²⁷² ol Ğanî
‘Arş-ı²²⁷³ Rahmân üzre gördüm²²⁷⁴ ben beni
1369. Yine²²⁷⁵ Hâk bî-vâsıta kıldı hitâb
Didi üdnü üdnü yâ şâhib-kitâb
1370. Ya‘ni yakın ol dağı yakın baña
Gör cemâlüm²²⁷⁶ bu gice qalma taña

²²⁶⁰ ‘arş-ı: ‘arş u Z

²²⁶¹ elţâfin: ve’t-ţâfin M1

²²⁶² Bu kelime Z’de yoktur.

²²⁶³ kavseyni hem: kavseyn ü hem ev Z

²²⁶⁴ ednâ: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.” Kur’ân-ı Kerim Necm sûresi 9.âyetten kısmî iktibas.

²²⁶⁵ irdüm: irdim M1

²²⁶⁶ ol: o Z ve M2

²²⁶⁷ dostum: dostım M1

²²⁶⁸ ‘arşum: ‘arşım M1, ‘arşı M2

²²⁶⁹ ‘arşum: ‘arşım M1

²²⁷⁰ hâk-i pâyün: hâk ü pâyün Z, hâk-i pâyin M1

²²⁷¹ ‘avn: ‘avnı M1 ve M2

²²⁷² elüm: elim M1

²²⁷³ ‘arş-ı: ‘arş u Z

²²⁷⁴ gördüm: gördim M1

²²⁷⁵ yine: yene M1 ve M2

²²⁷⁶ cemâlüm: cemâlim M1

1371. Her bir üdnü didüğince²²⁷⁷ bir qadem
İlerü başar-ıdum²²⁷⁸ her dem-be-dem
1372. Her qademdeki yoluñ²²⁷⁹ miqdârını
Bildürürdi²²⁸⁰ Hâk baña ne varını
1373. Yer-ile²²⁸¹ ‘arş arasında²²⁸² ben yolu
Her qademde alur-ıdum menzili
1374. Nâ-gehânî bir melek nûrdan yine²²⁸³
Qodı beni bir bisâtuñ²²⁸⁴ üstine
1375. Kim bisâṭ-ı üns²²⁸⁵ dirler aña bil
Andan irer²²⁸⁶ Hâkka iren²²⁸⁷ cân u²²⁸⁸ dil
1376. Aradan gayb oldu gitdi²²⁸⁹ ol melek
Qaldum²²⁹⁰ anda ne melek var²²⁹¹ ne felek
1377. Nâ-gehân gördüm²²⁹² hüviyyet nûrını
Her taraftan kim muḥîṭ itdi²²⁹³ beni
1378. Bildüm ol dem ism-i a‘ zâm oqudum²²⁹⁴
Mâ u men qalmadı çün Hû Hû didüm

Gazel-i Der-Bâb-ı Nûr-ı Hüviyyet²²⁹⁵

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

-
- ²²⁷⁷ didüğince: didüğınca M1
²²⁷⁸ başarıdum: başar idüm M1
²²⁷⁹ qademdeki yoluñ: qademde seyrümün Z ve M2
²²⁸⁰ bildürürdi: bildirirdi M1
²²⁸¹ yer-ile: yir-ile Z ve M2
²²⁸² arasında: arasınca M1 ve M2
²²⁸³ yine: yene M1 ve M2
²²⁸⁴ bisâtuñ: besâtuñ M1
²²⁸⁵ bisâṭ-ı üns: besâṭı insi M1, bisâṭı üns Z, bisâṭa üns M2
²²⁸⁶ andan irer: ol aradan M1
²²⁸⁷ iren: irer M1
²²⁸⁸ cân u: cân-ı M2
²²⁸⁹ gitdi: getdi M1
²²⁹⁰ qaldum: qaldım M1
²²⁹¹ Bu kelime Z’de yoktur.
²²⁹² gördüm: gördim M1
²²⁹³ itdi: oldu Z ve M2
²²⁹⁴ bildüm ol dem ism-i a‘ zâm oqudum: ol dem nûr-ı a‘ zâm bu didüm Z, andan nûr-ı a‘ zâm bu didüm M2
²²⁹⁵ Bu başlık M1 ve M2’de yoktur.

1379. Bu gönül mülkini²²⁹⁶ çün²²⁹⁷ yağmaladı sultân-ı Hû
Aldı cân iklimini kurdı hemân eyvân-ı Hû
1380. Maḥv-ender-maḥv²²⁹⁸ oldu kalmadı dâr u²²⁹⁹ diyâr
Çünkü geldi bu serâya bu gice mihmân-ı Hû
1381. Bu havâda uçmadı yumdı o²³⁰⁰ perrin Cebra 'îl
Çünkü cevân eyledi sîmürg-veş toğan-ı Hû
1382. Taşdı deryâ-yı ḥaḳîkat kevni ğarḳ itdi muḥîṭ
Berzahı küllî götürdi²³⁰¹ aradan 'ummân-ı Hû
1383. Her taraftan cümle eşyâ çağırur Hû Hû deyü²³⁰²
Cân-ı Hû dir²³⁰³ sırr-ı Hû dir²³⁰⁴ 'aynimüñ²³⁰⁵ insân-ı Hû
1384. Mâ-sivâu'llâh boyandı²³⁰⁶ şıbgatu'llâh rengine
Şan'at-ı aḥsen bilindi açdı çün dükkân-ı Hû
1385. Gey melâmet ırkasını gönlüñi vîrâne²³⁰⁷ kııl
Bulunur vîrânede²³⁰⁸ gencîne-i pinhân-ı Hû
1386. Kıl muḳâbil gözgüyi ol Lâ-yezâl-i şems²³⁰⁹ tâ
Görüne mir'ât içinde şu'le-i tâbân-ı Hû
1387. **Vâ'iz Ümmî** sözünüñ²³¹⁰ sırrını ol Hûdan bilür²³¹¹
Söyleden dilini Hû-dur sırr-ı Hû-dur cân-ı Hû²³¹²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

²²⁹⁶ mülkini: milkini M1

²²⁹⁷ uş: çün Z

²²⁹⁸ maḥv-ender-maḥv: maḥv ider maḥv Z

²²⁹⁹ dâr u: dâr-ı M2

²³⁰⁰ yumdı o: çün yumdı Z, yumdı M2

²³⁰¹ götürdi: getürdi Z

²³⁰² deyü: diyü Z

²³⁰³ hû dir: hû-dur M2

²³⁰⁴ hû dir: hû-dur M2

²³⁰⁵ 'aynimüñ: 'aynimiñ M1

²³⁰⁶ boyandı: boyadı Z ve M2

²³⁰⁷ gönlüñi vîrâne: gönlüñe vîrânî M1, gönlüñü vîrine M2

²³⁰⁸ vîrânede: vîrinde M2

²³⁰⁹ gözgüyi ol lâ-yezâl-i şems: gözgüñi ol lâ-yezâlî şemse Z, gözgüñi ol lâ-yezâl-i şems M2

²³¹⁰ sözünüñ: söziniñ M1

²³¹¹ bilür: bilün Z ve M2

²³¹² 1379.-1387.beyitler gazel nazım şekliyle yazılmıştır.

1388. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām²³¹³
1389. Pes bu ‘ālem tā ki tutdukça nızām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām²³¹⁴
1390. Didi irdüm²³¹⁵ ol maķāma çünki ben
Rūh oldı²³¹⁶ zāhir ü bātin bu ten
1391. Başdan ayağa göz oldı bu vücūd
Perdeler²³¹⁷ ref^κ oldı çün Hāķ kıldı cūd
1392. Başladı esmege cezbe²³¹⁸ yelleri²³¹⁹
Görünügeldi baña²³²⁰ dost illeri
1393. Zāhir oldı tā ki şubh-ıla²³²¹ cemāl
Aradan ref^κ oldı hem leyl-i hilāl²³²²
1394. Ditredi gönül yine²³²³ kıldı tarab²³²⁴
Dosta irişmege kılur hem²³²⁵ taleb
1395. Diledi cān kuşı pervāz eyleye
Çün muhayyer²³²⁶ oldı şehnāz eyleye²³²⁷
1396. Tāķatum²³²⁸ tāķ oldı hem²³²⁹ lāl oldı dil
Kendüzümi bilmezem ne kāl u²³³⁰ kıl

²³¹³ biñde biri olmaya bunuñ tamām: nice haşr ola bu olmaya tamām Z / 1388.beyit M2’de yoktur.

²³¹⁴ 1389.beyit M2’de yoktur.

²³¹⁵ irdüm: irdim M1

²³¹⁶ oldı: oldım M1

²³¹⁷ perdeler: perde Z

²³¹⁸ cezbe: M1,M2 ve Z “cezbe”

²³¹⁹ yelleri: yilleri Z

²³²⁰ baña: gözüme Z

²³²¹ şubh-ıla: ol şubh M1, o şubh u Z

²³²² leyl-i hilāl: leyl ü celāl Z, leyl ü hālāl M2

²³²³ yine: yene M1 ve M2

²³²⁴ tarab: taleb M2

²³²⁵ kılur hem: hem kılur M2

²³²⁶ muhayyer: muhayyer Z ve M2

²³²⁷ eyleye: eylene Z

²³²⁸ tāķatum: tāķatım M1

²³²⁹ tāķ oldı hem:kalmadı diyü Z, kalmadı vü M2

²³³⁰ kāl u: kāl-i M2

1397. Nā-gehān ağzuma²³³¹ irdi bir²³³² kadeh
Didiler iç kim cānuñ ola²³³³ ferah
1398. Ol kadehden çünki ben nūş eyledüm²³³⁴
Cān u²³³⁵ mest ü dili ser-ḥōş eyledüm²³³⁶
1399. Şevkumı arturdu benüm²³³⁷ ol şarāb
Cānuma²³³⁸ düşdi hezārān ıztırāb
1400. Hākdan özge hīç murādum²³³⁹ kalmadı
Yer²³⁴⁰ mi kaldı ki²³⁴¹ tecellī tölmedi²³⁴²
1401. İrdi sem' üme²³⁴³ nidā kim yā ḥabīb
Ġam yeme²³⁴⁴ kim baña olmışsın qarīb
1402. Gel berü maṭlūb u²³⁴⁵ maḳşūduñ²³⁴⁶ benem
Sevdügüñ²³⁴⁷ cān-ıla maḥbūbuñ²³⁴⁸ benem
1403. Gice gündüz tırmayup²³⁴⁹ istedügüñ
N'ola kim görsem cemālin²³⁵⁰ didügüñ
1404. Benem ol kim saña göndürdüm kitāb
Götüreyim gör cemālümden²³⁵¹ niḳāb
1405. Şeş cihetden ol münezzeh Zü'l-celāl
Bil ki bī-keyf aña gösterdi²³⁵² cemāl

²³³¹ ağzuma: ağzıma M1

²³³² irdi bir: irişdi M2

²³³³ cānuñ ola: cānuñ bulur M2, bula cānuñ Z

²³³⁴ eyledüm: eyledim M1

²³³⁵ cān u: cānı M2 ve Z

²³³⁶ eyledüm: eyledim M1

²³³⁷ benüm: daḥı M1 ve M2

²³³⁸ cānuma: cānıma M1 ve M2

²³³⁹ murādum: murādım M1

²³⁴⁰ yer: yir Z

²³⁴¹ ki: kim Z

²³⁴² tölmedi: kalmadı Z / 1400.beyitin mısraları M1'de yer deḡıştirmiştir.

²³⁴³ sem' üme: sem' ime M1

²³⁴⁴ yeme: yime Z

²³⁴⁵ maṭlūb u: maṭlūb-ı M2

²³⁴⁶ maḳşūduñ: maḳşūdıñ M1

²³⁴⁷ sevdügüñ: sevdüğüñ M1

²³⁴⁸ maḥbūbuñ: maḥbūbıñ M1

²³⁴⁹ tırmayup: tırmayub M1 ve M2

²³⁵⁰ cemālin: cemālın M1

²³⁵¹ götüreyim gör cemālümden: cān-ıla baḳ kim götürem ben Z

²³⁵² gösterdi: göstürdi M1

1406. Muṣṭafā gördi gözi-y-le Rabbini
Bu söze şek eyleme olma denī
1407. Yarına kalmadı irdi yārına
Tuş oldu gördi²³⁵³ Ḥaḳ dīdārına
1408. Tūṭi ḥaḳ irdi ve²³⁵⁴ buldı şekkeri
Kaldı bendinde hevānuñ şek eri
1409. ‘Andelīb²³⁵⁵ irdi hemān gül-zārına
Münkirūñ²³⁵⁶ cānı tolaşdı ḥārına
1410. Bī-kıyās u bī-‘aded nāz u niyāz
Ol gice söylendi²³⁵⁷ anda dürlü rāz
1411. Münkir olan rü’yete ol²³⁵⁸ göz-ile
Giceyi farḳ eylemez²³⁵⁹ gündüz-ile
1412. ‘Arş-ı²³⁶⁰ a‘ zamlı bu ġabrā²³⁶¹ bir mi-dür²³⁶²
‘Arz u süflī vü şüreyyā²³⁶³ bir mi-dür²³⁶⁴
1413. Tarlığından²³⁶⁵ ‘aqlınuñ gör kim ḥakīm
Olmadı rāh-ı nebīde müstaḳīm
1414. ‘Arşdan öte ne ḥalā²³⁶⁶ dir ne melā
Tā ebed oldu bu bende mübtelā²³⁶⁷
1415. Bil bu sırdan tıyamaz ‘aql-ı²³⁶⁸ ma‘ āş
Nūr-ı şem‘ a doyamaz çeşm-i²³⁶⁹ ḥuffāş

²³⁵³ gördi: göz M2, gözi Z

²³⁵⁴ irdi ve: ir diyü Z, irdi M2

²³⁵⁵ ‘andelīb: ‘anṭalīb M2

²³⁵⁶ münkirūñ: münkiriñ M1

²³⁵⁷ söylendi: söyledi M1

²³⁵⁸ ol: bu Z ve M2

²³⁵⁹ eylemez: idemez Z ve M2

²³⁶⁰ ‘arş-ı: ‘arş u Z

²³⁶¹ ġabrā: ġayrā M1

²³⁶² mi-dür: mi-dir M1

²³⁶³ şüreyyā: şüreyyā Z, şeriyyā M1, süriyyā M2

²³⁶⁴ mi-dür: mi-dir M1

²³⁶⁵ tarlığından: tarlığında Z ve M2

²³⁶⁶ ḥalā: ḥalā M1 ve M2

²³⁶⁷ 1414.beyit M2’de yoktur.

²³⁶⁸ ‘aql-ı: ‘aql u Z

²³⁶⁹ çeşm-i: çeşm ü Z

1416. Anadan göz süze ta' lîm eyleseñ
Cümle rengler aña ta' lîm eyleseñ²³⁷⁰
1417. Adın öğrenür bularuñ²³⁷¹ ol hemân
Kara-dur²³⁷² göñlinde ancak naķş olan
1418. Koz kabına şığa mı hergiz²³⁷³ cebel
İki görür gözde bir²³⁷⁴ olsa hîvel
1419. Göñlüñ aç gözünüñ²³⁷⁵ a' mâ eyleme
Key şaķın imānı yağmā eyleme
1420. Toğrı yoldan şapma devşür²³⁷⁶ ' aķluñı²³⁷⁷
Nefse uyanuñ ħarāb olur şoñı
1421. Kudreti var-dur²³⁷⁸ Hakuñ her nesneye
Muştafāyı teşbih itme her şey'e
1422. Cismi anuñ cümle rūhānî-durur
Gerçi gören anı cismānî görür
1423. Bir muşavver rūhdı²³⁷⁹ anuñ gevdesi
Yire düşmezdi anuñçün²³⁸⁰ gölgesi
1424. Şol ki anuñ ' āşıkı Allāh ola
Fikr²³⁸¹ kıl ' ālemde ol ne şāh ola
1425. Sevdügiçün²³⁸² da' vet itdi ol İlāh
Başına urdı tecellādan²³⁸³ külāh
1426. Enbiyādan şöyle bil kim²³⁸⁴ ol Kādîr
Her birin bir hîl' ate kıldı cedîr

²³⁷⁰ rengler aña ta' lîm eyleseñ: rengler adın aña söyleseñ Z, reng-ile adın aña söyleseñ M2

²³⁷¹ bularuñ: bularıñ M1

²³⁷² kara-dur: kara-dır M1

²³⁷³ hergiz: hergez M1

²³⁷⁴ gözde bir: bir gözde M1 ve M2

²³⁷⁵ göñlüñ aç gözünüñ: göñliñi aç gözün M1, gözün aç göñlüñi M2

²³⁷⁶ devşür: düvşür M1, düşür M2

²³⁷⁷ ' aķluñı: ' aķlıñı M1

²³⁷⁸ var-dur: var-dır M1

²³⁷⁹ rūhdı: nūr-dur M1, rūh-ıdı M2

²³⁸⁰ yire düşmezdi anuñçün: anuñ-içün yere düşmez M1

²³⁸¹ fikr: fikri M1

²³⁸² sevdüg-içün: sevdüg-içün M1

²³⁸³ urdı tecellādan: urdı tecellīden Z, vurdı tecellīden M2

²³⁸⁴ kim: ki M1

1427. Hullet-ile İbrāhīm²³⁸⁵ kıldı hālil
Hem kelīm eyledi Mūsā ol Celil²³⁸⁶
1428. Muştafāyı daḥı tekrīm eyledi
Enbiyā içinde ta' zīm eyledi
1429. Rū 'yetini aña eyledi naşib
Her ne kim didi ḡabūl itdi Mucīb
1430. Rū 'yeti²³⁸⁷ zāt itdi anuñ hil' atin
Hem bağışladı yazuḡlu ümmetin
1431. Daḥı didi yā Muḡammed sen beni²³⁸⁸
Bilürem görmege toymazsın beni
1432. Leyki varup²³⁸⁹ da' vet it ḡullarumı²³⁹⁰
Tā gelüben göreler didārumı²³⁹¹
1433. H āb-ı²³⁹² ḡafletden uyargıl anları
Ölmişiken diri ola²³⁹³ cānları
1434. Pes ḡabību'llāh didi kim yā ' Alīm
Gökleründe²³⁹⁴ var melekler çok muḡīm²³⁹⁵
1435. Kimi tesbīḡ kimisi temcīd²³⁹⁶ ider
Kimi tehlil kimisi taḡmīd²³⁹⁷ ider
1436. Secde²³⁹⁸ kılmışdur²³⁹⁹ kimisi şöyle kim
Kimi kılmışdur²⁴⁰⁰ rükū' dir yā ' Alīm²⁴⁰¹

²³⁸⁵ hullet-ile İbrāhīm, hulleti İbrāhimi M2

²³⁸⁶ Mūsā ol Celil: Mūsā ol Cemil M2, Mūsāyı Celil Z

²³⁸⁷ rü 'yeti: rü 'yetin M2

²³⁸⁸ sen beni: ben seni M2 ve Z

²³⁸⁹ varup: varub M1 ve M2

²³⁹⁰ ḡullarumı: ḡullarımı M1

²³⁹¹ didārumı: dīzārumı Z, dīzārumı M2

²³⁹² h āb-ı: ḡāb-ı M2, ḡāb u Z

²³⁹³ ola: olan Z

²³⁹⁴ gökleriünde: gökleriinde M1

²³⁹⁵ var melekler çok muḡīm: çok melekler var muḡīm M2, çok melek var müstaḡīm Z

²³⁹⁶ tesbīḡ kimisi temcīd: tesbīḡ ü kimi taḡmīd Z

²³⁹⁷ kimisi taḡmīd: ü kimi temcīd Z, kimisi temcīd M2

²³⁹⁸ secde: sicde M2

²³⁹⁹ kılmışdur: kılmışdır M1

²⁴⁰⁰ kılmışdur: kılmışdır M1

²⁴⁰¹ ' alīm: ' aḡīm Z ve M2

1437. Kim²⁴⁰² kıyāmda kim²⁴⁰³ kıṛā 'atda hemān
Kiminūñ dili teşehhüde revān
1438. Kimi bunlaruñ²⁴⁰⁴ oḡur dā'im²⁴⁰⁵ ḡunūt
Her biri bir işde bulmışdur²⁴⁰⁶ şübūt
1439. Bir ḡadem bunlar maḡāmından eger
Taşra başarsa hemān sā' at yanar
1440. Niçe niçe terbiyet ḡılduñ²⁴⁰⁷ baña
Tā ki andan lāyıḡ oldum²⁴⁰⁸ ḡurbuña
1441. Bu za'if ümmetlerüm²⁴⁰⁹ ḡāli n'ola
Ne iş-ile ḡazretüñe yol bula
1442. Dilerem bir tuḡfe in'ām idesin
Ümmetüme baña ikrām²⁴¹⁰ idesin
1443. Vaḡtā²⁴¹¹ kim mi' rācumı²⁴¹² ḡılam beyān
Virem anı ümmetüme²⁴¹³ armaḡan
1444. Anuñ-ıla saña lāyıḡ olalar
Ḥazretüñe irmege yol bulalar
1445. Şunı kim virdüñ baña ey Zü'l-kerem²⁴¹⁴
Ümmetüme daḡı anı dilerem
1446. Didi Ḥaḡ sen ne getürdüñ²⁴¹⁵ armaḡan
Baña ḡöd gizlü degül-dür²⁴¹⁶ her nihān
1447. Didi Aḡmed 'āşi āh-ıla ḡünāh
Armaḡanum²⁴¹⁷ saña bu-dur yā İlāh

²⁴⁰² kim: kimi Z ve M2

²⁴⁰³ kim: kimi Z ve M2

²⁴⁰⁴ bunlaruñ: bunlarıñ M1

²⁴⁰⁵ dā'im: dāyim Z ve M2

²⁴⁰⁶ bulmışdur: bulmışdır M1

²⁴⁰⁷ ḡılduñ: ḡıldıñ M1

²⁴⁰⁸ oldum: oldım M1

²⁴⁰⁹ ümmetlerüm: ümmetlerim M

²⁴¹⁰ ikrām: iḡsān Z ve M2

²⁴¹¹ vaḡtā: vaḡti M2 ve Z

²⁴¹² mi' rācumı: mi' rācımı M1

²⁴¹³ anı ümmetüme: ümmetüme senden M2

²⁴¹⁴ ey zü'l-kerem: yā ze'l-kerem M2 ve Z

²⁴¹⁵ getürdüñ: getürdiñ M1

²⁴¹⁶ degül-dür: degil-dir M1

²⁴¹⁷ armaḡanum: armaḡanım M1

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1448. Pādişāh-ı men be-dergāhet²⁴¹⁸ günāh avürdeem
Der-ḥarīm-i ḥazretet²⁴¹⁹ rū-yı siyāh avürdeem

1449. Çāre-çin avürdeem emmā ki der-genc ü tū nīst
Nīstī vü ḥācetī 'özü-i²⁴²⁰ günāh avürdeem²⁴²¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1450. Dağı eksiklik ve yokluk²⁴²² var bile
Ger ḳabül ḳılsañ senün nen²⁴²³ eksile

1451. Didi Ḥaḳ²⁴²⁴ yā Muştafā olma melül
Armağanuñ²⁴²⁵ oldı yanumda²⁴²⁶ ḳabül

1452. Bilene ḥālüm²⁴²⁷ ḳapum²⁴²⁸ açuḳ-durur
Yokluḡ-ıla gelene red yok-durur

1453. Kibr baña yaraşur kim²⁴²⁹ ekberem
Ḳādirem her ne dilersem ben virem²⁴³⁰

1454. Armağanuñ ḥāzır olmışdur senün
Çün mu' inün²⁴³¹ ḳādir olmışdur senün

1455. Göklerümde²⁴³² olan melekler her biri²⁴³³
Kim 'ibādet üzre ḳā'im-dür²⁴³⁴ varı

²⁴¹⁸ pādişāh-ı men be-dergāhet: pādişāhā men be-dergāhest Z

²⁴¹⁹ ḥazretet: ḥazrett M1

²⁴²⁰ ḥācetī vü 'özü-i ḥācet ü 'özü ü Z

²⁴²¹ 1448.-1449.beyitler M2'de yoktur.

²⁴²² eksiklik ve yokluk: eksük ü yokluk Z, eksüklik yokluk M2

²⁴²³ senün nen: keremden ne Z ve M2

²⁴²⁴ Bu kelime M2'de yoktur.

²⁴²⁵ armağanuñ: armağanın M1

²⁴²⁶ yanumda: yanımda M1 ve M2

²⁴²⁷ ḥālüm: ḥālin Z ve M2

²⁴²⁸ ḳapum: ḳapım M1

²⁴²⁹ kibr baña yaraşur kim: kibriyā baña yaraşur M2 ve Z

²⁴³⁰ dilersem ben virem: dilersem virürem Z, dilerse ben virem M2

²⁴³¹ mu' inün: mu' iniñ M1

²⁴³² göklerümde: göklerimde M1

²⁴³³ Bu mısra'ın vezni bozuktur.

1456. Cümlesinüñ tã' atını bir yere²⁴³⁵
Cem' kıldum²⁴³⁶ işbu sırra kim ire
1457. Komişam adını anuñ ben şalāt
Kim kılursa anı bulur ol²⁴³⁷ hayāt
1458. Olur ol demde ma' āşiden beri
Lā-yezāl cānı²⁴³⁸ olur anuñ diri
1459. Anuñ-ıla ulu devlet bulur ol
Cenneti zātumda²⁴³⁹ kırbet²⁴⁴⁰ bulur ol
1460. Elli vaqt-dür²⁴⁴¹ kim anı ' arz eyledüm²⁴⁴²
Ümmetüñe²⁴⁴³ ben anı farz eyledüm²⁴⁴⁴
1461. Her gün anı gice gündüz kıllalar
Cümle gök ehli şevābın bulalar
1462. Elli mevķūf-dür²⁴⁴⁵ dañı maħşer günü
Muştafa böyle buyurmuşdur anı²⁴⁴⁶
1463. Her birinde mevķūfuñ²⁴⁴⁷ biñ yıl kadar
Aç u yalın şusuz²⁴⁴⁸ anda turalar
1464. Elli vaqt-dür²⁴⁴⁹ rüz u şeb²⁴⁵⁰ her kim²⁴⁵¹ kıla
Elli biñ yıl aña bir sã' at ola
1465. Muştafa didi ki yā Rab ümmeti
Key za' if-dür²⁴⁵² bilürem ol milleti

²⁴³⁴ kã'im-dür: kıyım-dür Z ve M2

²⁴³⁵ yere: yire Z

²⁴³⁶ kıldum: kıldım M1

²⁴³⁷ kılursa anı bulur ol: kılur anı bulur āb u M2

²⁴³⁸ lā-yezāl cānı: lā-yezālī cānı M2, lā-yezālī cān Z

²⁴³⁹ zātumda: zātımında M1

²⁴⁴⁰ kırbet: kıvvat Z

²⁴⁴¹ vaqt-dür: vaqt-dir M1

²⁴⁴² eyledüm: eyledim M

²⁴⁴³ ümmetüñe: ümmetiñe M1

²⁴⁴⁴ eyledüm: eyledim M1

²⁴⁴⁵ mevķūf-dür: mevķif-dür Z ve M2

²⁴⁴⁶ buyurmuşdur anı: dimişdurur bunı Z ve M2

²⁴⁴⁷ mevķūfuñ: mevķifüñ Z ve M2

²⁴⁴⁸ şusuz: şusız M1

²⁴⁴⁹ vaqt-dür: vaqt-dir M1

²⁴⁵⁰ rüz u şeb: M1, M2 ve Z rüz-ı şeb

²⁴⁵¹ kim: ki M1

1466. Diledükçe Haḳdan ol ḥayrū'l-beşer
Luṭf idüp²⁴⁵³ bağışladı beşer beşer²⁴⁵⁴
1467. Elli vaktiden ḳaldı bākī beş²⁴⁵⁵ vakit
Cehd ḳıl olmaya fevt ol beş vakit²⁴⁵⁶
1468. Aḥmede didi yine²⁴⁵⁷ ol bī-niyāz
Tuḥfe olsun ümmetüñe²⁴⁵⁸ beş²⁴⁵⁹ namāz
1469. Birisi yanumda²⁴⁶⁰ ona şayılır
Kim ḥuşū'-ıla ḳılır²⁴⁶¹ elli olur
1470. Zaḥmeti az²⁴⁶² raḥmeti bol eyledüm²⁴⁶³
Ḥazretüme anlara yol eyledüm

**Ḳāle'llahu Te'ālā Men Cā'e Bi'l-Ḥaseneti Felehū 'Aşru Emsālihā²⁴⁶⁴ Şadaḳallāhu'l-
'Aẓīm²⁴⁶⁵**

1471. Kim ki ḳıla beş namāzı²⁴⁶⁶ şıdk-ıla
Elli biñ yıllık belādan ḳurtula²⁴⁶⁷
1472. Hem daḥı²⁴⁶⁸ yarın ḥisāb āsān ola
Cennet içre ḥādimi ḡilmān ola

²⁴⁵² za' if-dür: za' if-dir M1

²⁴⁵³ idüp: idüb M1 ve M2

²⁴⁵⁴ beşer beşer: bişer bişer Z ve M2

²⁴⁵⁵ beş: biş Z ve M2

²⁴⁵⁶ cehd ḳıl olmaya fevt ol beş vakit: cehd eyle olmaya ol biş fevt Z, cehd eyle olmaya ol beş vakit fevt M2

²⁴⁵⁷ yine: yene M1 ve M2

²⁴⁵⁸ ümmetüñe: ümmetiñe M1

²⁴⁵⁹ beş: biş Z ve M2

²⁴⁶⁰ yanumda: yanımda M1 ve M2

²⁴⁶¹ kim ḥuşū'-ıla ḳılır: ma' nide yine hemān Z ve M2

²⁴⁶² az: kem Z ve M2

²⁴⁶³ eyledüm: eyledim M

²⁴⁶⁴ men cā'e bi'l-ḥaseneti felehū 'aşru emsālihā: “ Kim ortaya bir iyilik koyarsa ona on katı verilir; ortaya bir kötülük koyan ise ancak misliyle cezalandırılır; onlara haksızlık yapılmaz.” Enām sūresi 160.āyetten kısmi iktibas.

²⁴⁶⁵ şadaḳallāhu'l-'aẓīm ifadesi Z'de yoktur.

²⁴⁶⁶ ḳıla beş namāzı: biş vakti ḳıla hem Z

²⁴⁶⁷ 1471.beyit M2'de yoktur.

²⁴⁶⁸ hem daḥı: daḥı hem M1

1473. Sen ki mi' rāc eyledün²⁴⁶⁹ kılduñ²⁴⁷⁰ niyāz
 Ümmetün²⁴⁷¹ mi' rācın²⁴⁷² eyledüm²⁴⁷³ namāz

Ḳāle'n-nebīyyü Şalla'llāhu 'Aleyhi ve Sellem²⁴⁷⁴ Mi' rācū'l-mü'min'in ve Ḳāle'n-nebīyyi²⁴⁷⁵ 'Aleyhi's-selām el Muşallī Yünācī Rabbhū Şadaḳa Resūlu'llāh el Kerīm²⁴⁷⁶

1474. Yā Muḥammed yine²⁴⁷⁷ menzilüñe var
 Ümmetüñi²⁴⁷⁸ nevm-i ğafletden uyar

1475. Ṭarfetü'l-‘ayn içre yine²⁴⁷⁹ murtaẓā
 Gördi kim öñinde sidrü'l-müntehā²⁴⁸⁰

1476. Cebra ‘ili yine²⁴⁸¹ gördi ol imām
 İlerü yürüdi ḥōş virdi selām

1477. Cebra ‘il didi ki gitme²⁴⁸² yā şafī
 Var-durur²⁴⁸³ yine²⁴⁸⁴ daḥı emri ḥafī

1478. Baña işmarladı ol Ḥaḳ ḥazreti
 ‘Arz²⁴⁸⁵ kılam saña nār u²⁴⁸⁶ cenneti

1479. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
 Biñ kıyāmet ola bu olmaz tamām

1480. Ger dilersiz bulasız oddan necāt
 ‘Işḳ-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt²⁴⁸⁷

²⁴⁶⁹ eyledün: eylediñ M1

²⁴⁷⁰ kılduñ: kıldıñ M1

²⁴⁷¹ Ümmetün: ümmetin M1

²⁴⁷² mi' rācın: mi' rācını Z

²⁴⁷³ eyledüm: kıldum Z, eyledim M1

²⁴⁷⁴ ḳāle'n-nebīyyü şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: ḳāle'n-nebīyyü eş-şalāt M1

²⁴⁷⁵ ve ḳāle'n-nebīyyi: ve ḳāle M1

²⁴⁷⁶ şadaḳa resūlu'llāh el Kerīm ifadesi M1'de yoktur. / Bu başlık M2'de yoktur. / “Namaz, müminin miracıdır.” hadis-i şerifinden kısmi iktibas.

²⁴⁷⁷ yine: yine M1 ve M2

²⁴⁷⁸ ümmetüñi: ümmetiñi M1

²⁴⁷⁹ yine: yine M1 ve M2

²⁴⁸⁰ sidrü'l-müntehā: sidre müntehā Z ve M2

²⁴⁸¹ yine: yine M1 ve M2

²⁴⁸² gitme: getme M1

²⁴⁸³ var-durur: var-dırır M1

²⁴⁸⁴ yine: yine M1 ve M2

²⁴⁸⁵ ‘arz: ‘arızı M1 ve M2

²⁴⁸⁶ nār u: nār-ı M2, nārı Z

²⁴⁸⁷ 1479.-1480.beyitler M2 ve M1'de yoktur.

1481. Yine²⁴⁸⁸ oldu Muşafāya ol²⁴⁸⁹ delīl
Cenneti ‘arz eyledi tā²⁴⁹⁰ Cebrā’īl
1482. Çünkü cennet içine girdi resūl
Her taraftan çok ‘acāyib gördi ol
1483. Cümlesinden birisi bir kubbe-dür
Ser-te-ser dünyā katında²⁴⁹¹ habbe-dür
1484. Leyki kapısı kilidlü kubbenüñ
Didi Aḥmed kanı miftāhı bunuñ
1485. Didi Cibrīl kapu üzre²⁴⁹² yazılı
Ḥaḳ te‘ālā kudret-ile kazılı
1486. Gördi Bismi’llāhi’r-raḥmāni’r- raḥīm
Feth olur diyene bu dārü’n-na‘īm
1487. Çünkü zıkr itdi anı ol yār-ı²⁴⁹³ Ḥaḳ
Ol dem içre feth olundu²⁴⁹⁴ dār-ı Ḥaḳ
1488. Girdi Aḥmed zıkr-i bismi’llāh-ıla
Kubbe içre kudret-i²⁴⁹⁵ Allāh-ıla
1489. Bakuban kubbe içinde gördi hem
Naḳş²⁴⁹⁶ kılmış ḤālİKı levḥ ü²⁴⁹⁷ kalem
1490. İsm-i²⁴⁹⁸ a‘zam-dur ki yazmış ol ‘Azīm
Ya‘ni Bismi’llāhi’r-raḥmāni’r- raḥīm
1491. Cennetüñ dört ırmağı andan çıkar
Biri birine karışmayup²⁴⁹⁹ akar
1492. Cennet içinde bölük bölük olur
Cennete giren içre anı bulur

²⁴⁸⁸ yine: yene M1 ve M2

²⁴⁸⁹ Muşafāya ol: Muşafā ol dem M2, Muşafāya ol dem Z

²⁴⁹⁰ ‘arz eyledi tā: ‘arz itdi çünkim Z, ‘arz eyledi ol M2

²⁴⁹¹ katında: kıtında M1

²⁴⁹² Cibrīl kapu üzre: Cebrā’īl kapuda Z, Cebrā’īl kapu üzre M2

²⁴⁹³ yār-ı: bār-ı Z

²⁴⁹⁴ olundu: oldu Z

²⁴⁹⁵ kudret-i: kudret ü Z ve M2

²⁴⁹⁶ naḳş: naḳşı M1 ve M2

²⁴⁹⁷ levḥ ü: levḥ-i M2

²⁴⁹⁸ ism-i: ism ü Z

²⁴⁹⁹ karışmayup: karışmayub M1 ve M2

1493. Biri Һamrī biri sūd-dir²⁵⁰⁰ biri bal
Biri şudur şöyle kim āb-ı²⁵⁰¹ zülāl
1494. Her ki Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r- raḥīm
Dise²⁵⁰² virür Hāḡ aña dārū'n-na' im
1495. Daḡı bu dört ırmaḡuñ²⁵⁰³ şuyından ol
İçiser cennet içinde bol u bol
1496. Geldi andan Һamuya kıldı naḡar
Gördi kibrīt ṭaḡlarından²⁵⁰⁴ od yanar
1497. Daḡı Һaṭrāna banılmış²⁵⁰⁵ cāmeler
' Aşiler içün yaraḡlanmış bular
1498. Mār u ' aḡreb bī-ḡiyās u bī-ḡisāb
Her ṭarafdan²⁵⁰⁶ dürlü elvān u ' azāb
1499. Bunları göricek aḡladı ḡatı
Didi kim vā ümmetī vā ümmetī
1500. Didi Cebrā' il ḡayıрма yine²⁵⁰⁷ baḡ
Bunda niçün göndürüpdür seni Hāḡ²⁵⁰⁸
1501. Hāḡ seni bu işleri görsün didi
Ol ḡabībüm²⁵⁰⁹ gözi ögrensün²⁵¹⁰ didi
1502. Çün ḡiyāmet ḡopa anı göresin
Ol şırāṭ üstinde ḡā'im²⁵¹¹ ṭurasın
1503. Maḡşer ehli çün şırāṭa ireler
Ṭamuda dürlü ' azābı göreler
1504. Evliyā vü enbiyā nefsi diye
Kendü başın ḡayıra ḡayı ḡoya

²⁵⁰⁰ biri Һamrī biri sūd-dir: Һamr u biri sūd ü Z, Һamr u biri sūd M2

²⁵⁰¹ āb-ı: āb u Z ve M2

²⁵⁰² dise: diye Z ve M1

²⁵⁰³ ırmaḡuñ: ırmaḡıñ M1

²⁵⁰⁴ ṭaḡlarından: ṭaḡlarında Z ve M2

²⁵⁰⁵ banılmış: boyanmış M1

²⁵⁰⁶ ṭarafdan: ṭarafda Z ve M2

²⁵⁰⁷ yine: yene Z ve M2

²⁵⁰⁸ niçün göndürüpdür seni Hāḡ: ne içün seni gönderdi Hāḡ Z ve M2

²⁵⁰⁹ ḡabībüm: ḡabībim M1

²⁵¹⁰ gözi ögrensün: gözün ögretsün M2, gözün ögretsün M

²⁵¹¹ ḡā'im: ḡāyim Z ve M2

1505. Zīra evvel görişi-dür²⁵¹² anlaruñ
 ‘ Aklı şaşagöricegez²⁵¹³ bunlaruñ
1506. Yine²⁵¹⁴ senüñ gördüğüñ-dür²⁵¹⁵ göresin
 Korkmayasın ümmetüñ kayırasın
1507. Kuvvet-i kalb-ile kılup²⁵¹⁶ himmeti
 Diyesin kim ümmetī vā ümmetī
1508. Ol Hakuñ hōd senüñ-ile²⁵¹⁷ ‘ ahdi var
 Sözüñe var Hāk katında²⁵¹⁸ i‘ tibār
1509. Çün diyesin anda yā Rabb ümmeti
 Bī-şek eyler anlara Hāk rahmeti
1510. Çünki bildi²⁵¹⁹ hikmeti esrār-ıla
 ‘ Ahd ü²⁵²⁰ peymān eyledi²⁵²¹ ol yār-ıla
1511. Cennetüñ²⁵²² nūrın caḥīmüñ nārını²⁵²³
 Görüben²⁵²⁴ bildüñ²⁵²⁵ bu gice varını
1512. Gel berü şimden girü destūr-dur²⁵²⁶
 Sırr-ı Hākkuñ²⁵²⁷ dā‘imā²⁵²⁸ mestürdur²⁵²⁹
1513. Çünki döndi bir dem içinde resül
 Yine²⁵³⁰ şaḥra²⁵³¹ üstine kıldı nüzül

²⁵¹² görişi-dür: görüşi-dür Z, gördüğü-dür M2

²⁵¹³ şaşagöricegez: şaşagöricegiz M1

²⁵¹⁴ yine: yene M1 ve M2

²⁵¹⁵ gördüğüñ-dür: gördüğüñ-dir M1

²⁵¹⁶ kılup: kılub M1 ve M2

²⁵¹⁷ hōd senüñ-ile: senüñ-ile hōd Z ve M2

²⁵¹⁸ katında: kıtında M1

²⁵¹⁹ bildi: bildüñ Z ve M2

²⁵²⁰ ‘ ahd ü: ‘ ahd-i M2

²⁵²¹ eyledi: eyledüñ Z ve M2

²⁵²² cennetüñ: cennetiñ M1

²⁵²³ nārını: zārını M1

²⁵²⁴ görüben: gördüğüñ Z, gördüğü M2

²⁵²⁵ bildüñ: bildiñ M

²⁵²⁶ destūr-dur: destūrı-dır M1

²⁵²⁷ hākkuñ:hākkiñ M1

²⁵²⁸ dā‘imā: dāyimā Z ve M2

²⁵²⁹ mestūr-dur: mestūrı-dır M1

²⁵³⁰ yine: yene M1 ve M2

²⁵³¹ şaḥra: şaḥrā M2

1514. Cebra 'il çekdi burākı öñine
Muştafā bindi burāk²⁵³² uçdı yine²⁵³³
1515. Ümmehānī ol ' Alī kız kardaşı
Kalkmamışdı uyğudan²⁵³⁴ dağı başı
1516. Muştafā girdi eve²⁵³⁵ ol dem hemīn
Döşege başdı mübārek ayağın
1517. Gitdi²⁵³⁶ geldi yine²⁵³⁷ ol Tañrı hāşı
Gitmemişdi döşeginüñ ıssısı
1518. Ne-y-idi²⁵³⁸ bu arada sırrı-ı²⁵³⁹ nihān
Kaṭresinden kılalum²⁵⁴⁰ bahrı beyān

**Medḥ-i Muḥammed Taḥt bin ' Abdullāh²⁵⁴¹ bin ' Abdülmuṭṭalib Ellezī Esrā Rabbehü
İlā-Mā-yeşā²⁵⁴²**

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1519. Ey siyāset²⁵⁴³ taḥtı üzre şāh-ı sultān²⁵⁴⁴ Muştafā
Ey risālāt çarḥı²⁵⁴⁵ üzre mäh-ı tībān Muştafā
1520. Ey giyen²⁵⁴⁶ levlāk libāsın²⁵⁴⁷ tēc-ı²⁵⁴⁸ ' izzet urunan
' Ālim ü' ākıl²⁵⁴⁹ mükemmel ehl-i ' irfān²⁵⁵⁰ Muştafā

²⁵³² Bu kelime M2'de yoktur.

²⁵³³ yine: yene M1 ve M2

²⁵³⁴ uyğudan: uyğudan M1

²⁵³⁵ eve: ive M1

²⁵³⁶ gitdi: getdi M1

²⁵³⁷ yine: yene M1 ve M2

²⁵³⁸ ne-y-idi: ne idi M1

²⁵³⁹ bu arada sırrı-ı: bil bura sırrı M1, bu arada sırrı M2

²⁵⁴⁰ kılalum: kılalım M1

²⁵⁴¹ taḥt bin ' Abdullāh ifadesi Z'de yoktur.

²⁵⁴² Bu başlık M2'de yoktur.

²⁵⁴³ siyāset: risālet Z

²⁵⁴⁴ şāh-ı sultān: sultān-ı şāh Z

²⁵⁴⁵ risālāt çarḥı: nübüvvet mührü Z

²⁵⁴⁶ giyen: geyen M1

²⁵⁴⁷ libāsın: ṭonını Z, ṭonın M2

²⁵⁴⁸ tēc-ı: tēc u Z

²⁵⁴⁹ ' ākıl: ' āmil Z ve M2

²⁵⁵⁰ ' irfān: ' urfān M1

1521. Zerre-dür²⁵⁵¹ hüsniñ yanında āfitāb u māhitāb²⁵⁵²
 Kaṭre-dür²⁵⁵³ ʿilmün²⁵⁵⁴ katında²⁵⁵⁵ baḥr-ı²⁵⁵⁶ ʿummān Muṣṭafā
1522. On sekiz biñ ʿālemün enmūzeci-dür şūretün
 Şūretā ger şoñ getürdi seni Yezdān Muṣṭafā
1523. Dār-ı ḥulda girmege senden öñe destür²⁵⁵⁷ yok
 Senün-içün saña müştāk ḥūr-ı Rıdvān Muṣṭafā
1524. Pā-bürehne²⁵⁵⁸ çık²⁵⁵⁹ deyü²⁵⁶⁰ emr oldı Tūra Mūsāya
 Naʿlinün tozına ḥasret ʿarş-ı²⁵⁶¹ Raḥmān Muṣṭafā
1525. Bir dem içre Kābe kavseyne iren²⁵⁶² maḥbūb-ı Hāk
 ʿArş u²⁵⁶³ ferşi hem kılan bir demde seyrān Muṣṭafā
1526. Kimse hiç sen irdügüne irmedi ve²⁵⁶⁴ görmedi
 Zira sensin Hākka iren Hākki gören Muṣṭafā
1527. Bu kemālāt-ıla dāʿim²⁵⁶⁵ ümmetini dileyen
 Ümmetinün yolına nefsinı kıyan Muṣṭafā
1528. Cān u baş²⁵⁶⁶ terk eyleyen aşkuñ²⁵⁶⁷ yolında bulısar
 Yarın anda senün-ile cān u cānān Muṣṭafā
1529. Vāʿizā çün kılamazsın²⁵⁶⁸ Muṣṭafā medḥin tamām
 Bāri dāʿim²⁵⁶⁹ di ki cānum²⁵⁷⁰ saña kırbān Muṣṭafā²⁵⁷¹

²⁵⁵¹ zerre-dür: zerre-dir M1

²⁵⁵² māhitāb: mäh u tāb M1

²⁵⁵³ kaṭre-dür: kaṭre-dir M1

²⁵⁵⁴ ʿilmün: ʿilmiñ M1

²⁵⁵⁵ katında: kıtında M1

²⁵⁵⁶ baḥr-ı: baḥr u Z

²⁵⁵⁷ girmege senden öñe destür: senden öñ girmege hiç destür Z ve M2

²⁵⁵⁸ pā-bürehne: pā-birehne M1, tā berehne Z, pā berehne M2

²⁵⁵⁹ çık: çok Z ve M2

²⁵⁶⁰ deyü: diyü Z

²⁵⁶¹ ʿarş-ı: ʿarş u Z

²⁵⁶² iren: irüp Z

²⁵⁶³ ʿarş u: ʿarş-ı M1 v M2

²⁵⁶⁴ hiç sen irdügüne irmedi ve: hiç sen irdügüne irmedi vü Z, sen irdügüne irmedi vü hem M2

²⁵⁶⁵ dāʿim: dāyim Z ve M2

²⁵⁶⁶ baş: başın Z

²⁵⁶⁷ eyleyen ʿaşkuñ: eyleyen şerʿün M2, iden şerʿün Z

²⁵⁶⁸ kılamazsın: kılmazısan M1

²⁵⁶⁹ dāʿim: dāyim Z ve M2

²⁵⁷⁰ cānum: cānım M1

²⁵⁷¹ 1519.-1529.beyitler kaside nazım şekliyle yazılmıştır.

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1530. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām²⁵⁷²

1531. Pes bu 'ālem tā ki tutdukça nızām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām²⁵⁷³

**Hazā Haşase'l-'Āşıkın Min-Tevārīhi Kaşası Seyyidi Tāci'l-Mürselin²⁵⁷⁴ Şalavātu'llāhi
'Aleyhi ve-'Alā ālihī ve-Şaḥbihī Ecma'in²⁵⁷⁵**

1532. Gel berü²⁵⁷⁶ 'āşık-ısañ²⁵⁷⁷ ey²⁵⁷⁸ 'aşk²⁵⁷⁹ eri
Cān u dilden diñle gel bu²⁵⁸⁰ sözleri

1533. Çünkü aduñ²⁵⁸¹ ümmet oldu ol²⁵⁸² şāha
Hāşa²⁵⁸³ kul olduñ yaķın bil Allāha

1534. Hāş olan hāş²⁵⁸⁴ ihtilāt itmek gerek
Her ḥarāmdan ictināb itmek gerek²⁵⁸⁵

1535. 'Āşi olma cehd eyle²⁵⁸⁶ hāş ol
Himmet eyle daḥı hāşşe'l-hāş ol

1536. Bu hevāyı niçe bir put idesin
Cānuña²⁵⁸⁷ nefis aḡusın küt idesin

1537. Gice gündüz şöyle yüklendüñ²⁵⁸⁸ vebāl

²⁵⁷² 1530.beyit Z ve M2'de yoktur.

²⁵⁷³ 1531.beyit M2'de yoktur.

²⁵⁷⁴ kaşası seyyidi tāci'l-mürselin: tāci seyyidi'l-mürselin M1

²⁵⁷⁵ şalavātu'llāhi 'aleyhi ve-'alā ālihī ve-şahbihī ecma'in: şallā'llāhu 'aleyhi ve-sellem M1

²⁵⁷⁶ Z'de bu kelimeden sonra "ger" kelimesi gelmektedir ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²⁵⁷⁷ 'āşık-ısañ: 'āşık iseñ M1

²⁵⁷⁸ Bu kelime Z'de yoktur.

²⁵⁷⁹ 'aşk: 'ışk Z ve M2

²⁵⁸⁰ diñle gel bu: diñledüñse M1, diñlegil bu M2

²⁵⁸¹ aduñ: adıñ M1

²⁵⁸² ol: o M2

²⁵⁸³ hāşa: hāşsa Z

²⁵⁸⁴ hāş: hāşa Z ve M2

²⁵⁸⁵ ictināb itmek gerek: ictināb-dır yigerek M1

²⁵⁸⁶ 'āşi olma cehd eyle: 'avām olma cehd kıl hem M1

²⁵⁸⁷ cānuña: cānıña M1

²⁵⁸⁸ yüklendüñ: yüklendiñ M

‘ Ayn-ı naķş olduñ girü ķaldı kemāl

1538. Ümmetiseñ²⁵⁸⁹ pes gerek-durur ‘ ayān
Ola dağı sende mu‘ cizden bir nişān²⁵⁹⁰

1539. Tā tuya cānuñ o²⁵⁹¹ şemsün²⁵⁹² zerresin
Ol²⁵⁹³ güneşden sen dağı çün zerresin

1540. Kōķulaya hem göñül ol kōķudan
Bize ol kōķuyı ol-dur kōķladan²⁵⁹⁴

1541. Cism-ile talduğı ‘ ummān ķatresin
Bula rūhuñ²⁵⁹⁵ çünki andan²⁵⁹⁶ ķatresin

1542. Çünki ol cism-ile ķat‘ itdi burūc
Kılasın sen dağı rūh-ıla ‘ urūc

1543. Cehd²⁵⁹⁷ eyle işe dermān kılagör²⁵⁹⁸
Cān u dilden²⁵⁹⁹ ol cihānı bulagör

1544. Sa‘ y²⁶⁰⁰ kıl tā nefsi²⁶⁰¹ Lātı kesr ola
Dīv ü şeytānuñ²⁶⁰² Menātı kesr ola

1545. Niyyetüñi hāliş eyle al vuzū‘
Tā ki göñlüñ Hāķķa döne²⁶⁰³ toğrı rū

1546. İki ellerüñi²⁶⁰⁴ yu gitsün denes
Mā-sivāllāhdan tama‘ elini kes

²⁵⁸⁹ ümmet-iseñ: ümmet -isen M1

²⁵⁹⁰ ola dağı sende mu‘ cizden bir nişān: sen dağı ola mu‘ cizden nişān M2, sen dağı mu‘ cizātdan bir nişān Z

²⁵⁹¹ tā tuya cānuñ o: duya cānuñ ol M2 ve Z

²⁵⁹² şemsün: şemsiñ M1

²⁵⁹³ ol: kōl M2

²⁵⁹⁴ bize ol kōķuyı ol-dur kōķladan: kim bize ol kōķuyı kōķuladan M2, kim bize anuñ kōķusı-dur kōķan Z

²⁵⁹⁵ rūhuñ: rūhın M1

²⁵⁹⁶ andan: anuñ Z

²⁵⁹⁷ cehd: cehdi M1

²⁵⁹⁸ kılagör: idegör M1

²⁵⁹⁹ cān u dilden: cān u dilde Z, cān-ı dilden M2

²⁶⁰⁰ sa‘ y: sa‘ yi M1

²⁶⁰¹ nefsi: nefsi Z ve M2

²⁶⁰² dīv ü şeytānuñ: dīv ü şeytānı M1

²⁶⁰³ göñlüñ Hāķķa döne: göñül Hāķķa duta Z ve M2

²⁶⁰⁴ ellerüñi: elleriñi M1

1547. İki ‘ âlem sevgüsün senden gider
 Ḥubbı ğayruñ²⁶⁰⁵ gitse ‘ aşıkdan n’ider²⁶⁰⁶
1548. Mā-sivāyı²⁶⁰⁷ cümle atğıl arduña²⁶⁰⁸
 Tā ki gerdün irmeye²⁶⁰⁹ pā gerdüñe²⁶¹⁰
1549. Yönüñi bu kıble-i Allāha tut
 Göñlüñi hem şemme²⁶¹¹ vechu’llāha²⁶¹² tut
1550. Ğayr-ı Hakkdan çünki pāk ola bu dil
 Yine²⁶¹³ Hakkā haq olur ol dem delil
1551. Ya‘ni gelür göñlüñe Hakk²⁶¹⁴ varlığı
 ‘Arş olur sırr-ıla gider ırlığı
1552. Zāhir olur tā ki sırr-ı istivā
 Yirüñi gör cān u dil cümle kuvā²⁶¹⁵
1553. Cüş ider cevher olur yek-tā olur
 Sırta tābi‘ oluban Hakkı bulur
1554. Varlığıñ²⁶¹⁶ Hakk varlığı ifnā ider
 Kendü varlığı-y-ıla²⁶¹⁷ ibkā ider
1555. Çünki var olduñ bekā-yı Hakk-ıla
 Kanda olursañ²⁶¹⁸ senüñle²⁶¹⁹ Hakk bile
1556. Sırr-ıla ol dem saña mi‘rāc olur
 Ya‘ni cān-ıla göñül tārāc olur

²⁶⁰⁵ ğayruñ: ğayrıñ M

²⁶⁰⁶ ğayruñ gitse ‘ aşıkdan n’ider: ğayret gitse ‘ aşıkdan gider M2

²⁶⁰⁷ mā-sivāyı: mā-süvāyı Z

²⁶⁰⁸ arduña: ardıña M1

²⁶⁰⁹ irmeye: ir M2

²⁶¹⁰ gerdüñe: gerdiñe M1

²⁶¹¹ şemme: şümme M2 ve Z

²⁶¹² şemme vechu’llāh: “Ve doğu da Allah’ındır batı da. Artık hangi tarafa dönerseniz dönün, Allah’ın vechi (Zat’ı) işte oradadır. Muhakkak ki Allah Vāsi’dır (rahmeti ve lutfu genişler, her şeyi ilm ile kuşatandır). Kur’ân-ı Kerim, Bakara süresi 115. Āyetten kısmî iktibas.

²⁶¹³ yine: yene M1 ve M2

²⁶¹⁴ gelür göñlüñe Hakk: göñlüñe görükür M1

²⁶¹⁵ 1552.beyit M1’de yoktur.

²⁶¹⁶ varlığıñ: varlığıñ M1

²⁶¹⁷ varlığı-y-ıla: varlığı ile M1

²⁶¹⁸ olursañ: olursan M1

²⁶¹⁹ senüñle: seniñle M1

1557. İçü²⁶²⁰ ve taşuñ tolar ilhām-ı²⁶²¹ Hāḡ
Ögredür²⁶²² saña ma'ārifden sebak
1558. Ümmehān²⁶²³ evi²⁶²⁴ gibi olur bu ten
Rūḡ-ı²⁶²⁵ insānī olur mi' rāc iden
1559. Āfetinden²⁶²⁶ nefsüñ olursañ²⁶²⁷ berī
Varduñ²⁶²⁸ olduñ ehl-i ḡudsīnūñ²⁶²⁹ berī
1560. Seni nefsüñ²⁶³⁰ merkeb idinmiş-iken²⁶³¹
Ḥiss-ile bend eyleyüp²⁶³² binmiş-iken²⁶³³
1561. Çünkü şer' -ile 'amel eylesesin²⁶³⁴
Zikr-i Hāḡḡı dā'imā²⁶³⁵ söyleyesin²⁶³⁶
1562. Daḡı pāk ola fevāḡışden lisān²⁶³⁷
Virilür saña on ayak²⁶³⁸ nerdübān
1563. Ya' ni on ḡışseñ²⁶³⁹ saña mi' rāc olur
Şeş cihetden²⁶⁴⁰ saña taşra yol bulur
1564. Maḡşūd-ı cānuñ²⁶⁴¹ hemān Allāh olur
'Avn-ı Hāḡḡ-ıla yine²⁶⁴² ḡaḡ rāh olur
1565. Ḳalb-i insān 'arş-ı Raḡmāna döner
Rūḡ-ı sultānī hemān anda ḡonar

²⁶²⁰ içü: içüñü Z ve M2

²⁶²¹ ilhām-ı: ilhām u Z

²⁶²² ögredür: ögredir M1

²⁶²³ ümmehān: ümmehānī Z ve M2

²⁶²⁴ evi: ivi M1

²⁶²⁵ rūḡ-ı: rūḡı Z

²⁶²⁶ āfetinden: āfātından M1

²⁶²⁷ olursañ: olursan M1, olursun Z

²⁶²⁸ varduñ: vardıñ M1

²⁶²⁹ ehl-i ḡudsīnūñ: ḡuds ehlinūñ Z ve M2

²⁶³⁰ nefsüñ: bu nefis M1

²⁶³¹ idinmiş-iken: idinmiş iken M1

²⁶³² eyleyüp: idüben Z, idüp M2

²⁶³³ binmiş-iken: binmiş iken M1

²⁶³⁴ eylesesin: eylesin Z

²⁶³⁵ dā'imā: dāyimā Z ve M2

²⁶³⁶ söyleyesin: söylesin Z

²⁶³⁷ lisān: zübān Z ve M2

²⁶³⁸ virilür saña on ayak: virinür saña ayaḡ u Z

²⁶³⁹ on ḡışseñ: ol ḡissüñ M2

²⁶⁴⁰ şeş cihetden: şiş cehetden M2

²⁶⁴¹ cānuñ: cehdi M1

²⁶⁴² yine: yene M1 ve M2

1566. İrişür²⁶⁴³ ol dem hitāb-ı²⁶⁴⁴ irci^ı i
Götürür dilber yüzinden²⁶⁴⁵ bürka^ı i
1567. ‘Āşıkından dilber olmaz muhtefi
Hak cemālini görür ‘ayn-i hafī
1568. Zāhir olur sırruña sırr-ı şalāt²⁶⁴⁶
Gözüne görünmez olur kā’ināt²⁶⁴⁷
1569. Şuña kim virile Hakkıñ hikmeti²⁶⁴⁸
Keşf olur aña bu gönül cenneti
1570. Dört ırmağ cennet içinde ki var
Didi Ahmed kubbe içinden çıkar
1571. Ehl-i Hakk’a açılur bābı anuñ
Hak-durur²⁶⁴⁹ ma^ı nide bevvābı²⁶⁵⁰ anuñ
1572. Hem anuñ tevhid-i Hak miftāhı-dur²⁶⁵¹
Nūr-ı ismu'llāh gönül mışbāhıdur²⁶⁵²
1573. Rüşen ola açıla çün kufl-ı bāb²⁶⁵³
Def²⁶⁵⁴ olur zulmet bilinür ‘ayn-ı²⁶⁵⁵ bāb
1574. Dört ırmağ mü’minün gönlinde-dür²⁶⁵⁶
‘Āşıkıñ gönli anuñla zinde-dür²⁶⁵⁷
1575. Şu-durur cennetde ol nehrün²⁶⁵⁸ biri
‘İlmi-dür²⁶⁵⁹ gönülde ol şunuñ biri

²⁶⁴³ irişür: yerişür M2

²⁶⁴⁴ hitāb-ı: hitābı Z ve M1

²⁶⁴⁵ yüzinden: yüzünden M1

²⁶⁴⁶ şalāt: şalāvat Z

²⁶⁴⁷ kā’ināt: kāyināt Z ve M2

²⁶⁴⁸ şuña kim virile Hakkıñ hikmeti: şol ki virile aña Hak rahmeti M2 ve Z

²⁶⁴⁹ hak-durur: hak-dırır M1

²⁶⁵⁰ ma^ı nide bevvābı: bu ma^ı nide ābı M2, ma^ı nide bu ebvābı Z

²⁶⁵¹ miftāhı-dur: miftāhı-dır M1

²⁶⁵² mışbāhı-dur: mışbāhı-dır M1

²⁶⁵³ rüşen ola açıla çün kufl-ı bāb: çün gönül rüşen ola açıla bāb Z ve M2

²⁶⁵⁴ def : ref Z ve M2

²⁶⁵⁵ ‘ayn-ı: ‘ayn u Z

²⁶⁵⁶ gönlinde-dür: gönlinde-dir M1

²⁶⁵⁷ zinde-dür: zinde-dir M1

²⁶⁵⁸ nehrün: nehriñ M1 ve M2

²⁶⁵⁹ ‘ilmi-dür: ‘ilmi-dir M1

1576. Nitekim her şey ' şu-y-ıla²⁶⁶⁰ arınur
Eksügi olan anuñla barınur
1577. Gül ki şuyı olmaya pejmürde-dür²⁶⁶¹
' İlmi olmayan şanasın mürde-dür²⁶⁶²
1578. Şu-y-ıla²⁶⁶³ her bî-temîz tâhir olur
' İlm-ile ' âlemde haq zâhir olur
1579. Irmağun²⁶⁶⁴ hem anda biri²⁶⁶⁵ bal-durur
Muştafâ sözi bu işe dal-durur
1580. Ma' rifet-dür²⁶⁶⁶ bâl gönülde açılır
Söylese ' ârif cevâhir saçılır
1581. ' Ârif olmayan kişi bilmez hakı
Ma' rifet-dür²⁶⁶⁷ bil ki ' ilmün²⁶⁶⁸ revnağı
1582. Ma' rifet olmasa ger ' âlimde²⁶⁶⁹ hîç
Şanki yok-dur²⁶⁷⁰ varlığı ' âlemde hîç
1583. Yine²⁶⁷¹ ol dört ırmağun²⁶⁷² süddür²⁶⁷³ biri
Cennet içinde didi dîn serveri
1584. Hîlmi²⁶⁷⁴ beñzer ehl-i Haqkuñ şiregör
Cehd²⁶⁷⁵ kıl ' ilm-ile hîlme iregör
1585. Kim yavaşlık²⁶⁷⁶ hōş şıfat-dur²⁶⁷⁷ ' afv-ıla²⁶⁷⁸
Her işe şabr ide gelmeye dile

²⁶⁶⁰ şu-y-ıla: şu ile M1

²⁶⁶¹ pejmürde-dür: püjmürdedir M1, pürmürde-dür M2

²⁶⁶² mürde-dür: mürde-dir M1

²⁶⁶³ şuyıla: şu ile M1

²⁶⁶⁴ ırmağun: ırmağıñ M1

²⁶⁶⁵ hem anda biri: biri hem anda M1

²⁶⁶⁶ ma' rifet-dür: ma' rifet-dir M1

²⁶⁶⁷ ma' rifet-dür: ma' rifet-dir M1

²⁶⁶⁸ ' ilmün: ' ilmiñ M1

²⁶⁶⁹ ' âlimde: ' âlemde M1 ve M2

²⁶⁷⁰ yok-dur: yok-dır M1

²⁶⁷¹ yine: yene M1 ve M2

²⁶⁷² ırmağun: ırmağıñ M1

²⁶⁷³ süd-dür: süt-dir M1

²⁶⁷⁴ hîlmi: hükmi M2

²⁶⁷⁵ cehd: cehdi M1 ve M2

²⁶⁷⁶ yavaşlık: yeveşlik M1

²⁶⁷⁷ şıfat-dur: şıfat-dır M1

²⁶⁷⁸ ' afv-ıla: ' afv ile M1

1586. Biri dahı hamr-durur²⁶⁷⁹ içilür²⁶⁸⁰
Mest oluban²⁶⁸¹ ğayrı Hâkdan geçilür
1587. Cümle ârzûdan arı-dur²⁶⁸² pāk ider
Mest olan bu yolda özün²⁶⁸³ fāş ider
1588. Kālb-i ‘āşık hamr-ı ‘aşk-ı Hâk-durur
‘Aşık olan dilde hayālī²⁶⁸⁴ Hâk-durur
1589. ‘Aşık şarābın çünki içe ‘āşıkān
Fāş olur sırrı anuñ kalmaz nihān²⁶⁸⁵
1590. Mest olan nāmūs-ı ‘ārı terk ider
Yārı gözler ğayr-ı²⁶⁸⁶ yārı terk ider
1591. Rāhat olmaz rüz u şeb²⁶⁸⁷ olmaz niyām
‘Āşık olana olur uyku harām
1592. Mest olanlar ğayr-ı²⁶⁸⁸ Hâkdan yur elin
Cān u²⁶⁸⁹ gönülden tutar dilber yolın
1593. Cān u dili²⁶⁹⁰ bir ider kanat açar
Sırr-ıla seyrān ider konar uçar
1594. Hāşıl olur tā ki rūhānī ‘urūc
Kendüzinden giçer eflāk-ı burūc
1595. Hāşıl olur tā āña nāz u niyāz
Ehl-i rāz olmağ dilerseñ²⁶⁹¹ kıl namāz
1596. Cümle bu sırlar namāzda bulunur²⁶⁹²
Bil ki²⁶⁹³ bu menzil namāzda alınur

²⁶⁷⁹ hamr-durur: hamrı-durur M1

²⁶⁸⁰ içilür: açılur M1

²⁶⁸¹ oluban: olubanı M1

²⁶⁸² ârzûdan arı-dur: ârzûlardan arı M1

²⁶⁸³ özün: özin Z ve M2

²⁶⁸⁴ hayālī: dāyim M2

²⁶⁸⁵ sırrı anuñ kalmaz nihān: hiç kalmaz sırrı nihān M2, hiç sırrı kalmaz der-nihān M1

²⁶⁸⁶ ğayr-ı: ğayrı Z

²⁶⁸⁷ rüz u şeb: M1, M2 ve Z rüz-ı şeb

²⁶⁸⁸ ğayr-ı: ğayrı M1 ve Z

²⁶⁸⁹ cān u: cān-ı M1

²⁶⁹⁰ dili: dil el Z ve M2

²⁶⁹¹ dilerseñ: dilersen M1

²⁶⁹² bulunur: alınur M1

²⁶⁹³ bil ki: belki M1

1597. Sırr-ı²⁶⁹⁴ esrā işbu²⁶⁹⁵ ferşden ‘arşa²⁶⁹⁶ dek
Remzi ev ednā²⁶⁹⁷ ve²⁶⁹⁸ ‘arşdan ferşe dek
1598. Bil iki rik‘ at namāzuñ²⁶⁹⁹ sırrı-dur²⁷⁰⁰
Kullarına ol Hudānuñ birri-dür²⁷⁰¹
1599. Çün namāz ola tamām ihlāş-ıla
Loğma pāk u zıkr ü pāk²⁷⁰² ola bile
1600. Hem dağı mürşid gerek telkīn ide
Meşrebüñi bildüre²⁷⁰³ ta‘ yīn ide
1601. Hāk yolında²⁷⁰⁴ kendü yolın bilmeyen
Ol-durur bu yolda menzil almayan
1602. Hākka varan toğrı²⁷⁰⁵ Kur‘ān yoludur²⁷⁰⁶
Hākka uyan toğrı Hākkuñ²⁷⁰⁷ kıludur²⁷⁰⁸
1603. Pişvāsız yol alınmaz bil hākik
Didiler çün er-refik şümme‘t-tarīk²⁷⁰⁹
1604. Cism-ile²⁷¹⁰ çün²⁷¹¹ kıldı mi‘ rācı resül
Ümmete rūhı-y-la pes açıldı²⁷¹² yol
1605. Leyki kıldı bunda bir sırr-ı ‘azīm
Añlamaz hiç ‘aklı olmayan selīm

²⁶⁹⁴ sırr-ı: sırrı M1

²⁶⁹⁵ işbu: bu M1

²⁶⁹⁶ ferşden ‘arşa: ‘arşdan ferşe M1 ve M2

²⁶⁹⁷ ev ednā: (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu. Necm sūresi 9. āyetten kısmī iktibas.

²⁶⁹⁸ Bu kelime Z ve M2’de yoktur.

²⁶⁹⁹ namāzuñ: namāzıñ M1

²⁷⁰⁰ sırrı-dur: sırrı-dır M1

²⁷⁰¹ birri-dür: birri-dir M1

²⁷⁰² pāk: Hāk Z ve M2

²⁷⁰³ bildüre: bildire M1

²⁷⁰⁴ yolında: yolunda M1

²⁷⁰⁵ toğrı: toğru Z

²⁷⁰⁶ yolu-dur: yolu-dır M1

²⁷⁰⁷ hākkuñ: hākkiñ M1

²⁷⁰⁸ kılı-dur: kılı-dır M1

²⁷⁰⁹ er-refik şümme‘t-tarīk: “Önce arkadaş, sonra yol” anlamına gelen bir ifade.

²⁷¹⁰ cism-ile: cismi ile M

²⁷¹¹ Bu kelime M1’de yoktur.

²⁷¹² açıldı: açıldı bu Z ve M2

1606. Ol gice kim kıldı mi^c rācı imām
Gicenüñ ba^c zında olmışdı²⁷¹³ tamām
1607. Mekkenen Kudsa hem andan göklere
^c Arş-ı²⁷¹⁴ Raḥmān taht oldu²⁷¹⁵ servere
1608. Söyledi ḥaḳḳ-ıla toḳsan biñ kelām
Diledügin virdi hem Rabbü'l-enām
1609. Cenneti nārı temāşā eyledi
Luṭfını Ḥaḳ aña iḥsān²⁷¹⁶ eyledi
1610. Gitdi²⁷¹⁷ geldi yine²⁷¹⁸ ol Tañrı ḥāşı
Gitmemişdi²⁷¹⁹ döşeginüñ²⁷²⁰ ıssısı
1611. Ne idi²⁷²¹ bu arada sırr-ı nihān
Kıldı Ḥaḳ²⁷²² baş-ı zamān tayy-i mekān
1612. Gizleye ḳādir-durur²⁷²³ yüz biñ yılı
Bir gice içinde ol Ḥaḳ ey velī
1613. Bilmeye ehlinden özge kimsene
Vara hem gele yine²⁷²⁴ menziline
1614. On yedi²⁷²⁵ kez²⁷²⁶ kıldı mi^c rāc-ı²⁷²⁷ nebī
Birisi cism-ile oldu mevhibi
1615. Bāḳi mi^c rācı anuñ rūḥāni-dür²⁷²⁸
Tutma şek çün mu^c cizātuñ kāni-dür²⁷²⁹

²⁷¹³ olmışdı: olmışdur Z ve M2

²⁷¹⁴ ^c arş-ı: ^c arş u Z

²⁷¹⁵ oldu: oldu ol M2 ve Z

²⁷¹⁶ aña iḥsān: ḥadden aşa Z, başdan aşa M2

²⁷¹⁷ gitdi: getdi M1

²⁷¹⁸ yine: yene M1 ve M2

²⁷¹⁹ gitmemişdi: getmemişdi M1

²⁷²⁰ döşeginüñ: döşeginiñ M1

²⁷²¹ ne idi: ni-y-idi Z ve M2

²⁷²² Bu kelime M2'de yoktur.

²⁷²³ ḳādir-durur: ḳādir-dirir M1

²⁷²⁴ yine: yene M1 ve M2

²⁷²⁵ yedi: yidi Z

²⁷²⁶ Bu kelime M2'de yoktur.

²⁷²⁷ mi^c rāc-ı: mi^c rācı Z

²⁷²⁸ rūḥāni-dür: rūḥānī-dir M1

²⁷²⁹ kāni-dür: kāni-dür M1

1616. Bundan öte var dağı²⁷³⁰ sırrı ‘aceb
Söylesem olur velî terk-i²⁷³¹ edeb
1617. Cism-ile mi‘râc aña maşşûş-durur²⁷³²
Şekki²⁷³³ kılma kim bu söz²⁷³⁴ manşûş-durur²⁷³⁵
1618. Oldı ırte nûra ğarkı oldı cihân
Âşikâre oldı bu sırr-ı nihân
1619. Muştafâ mi‘râcını şerh eyledi
Hân-ı²⁷³⁶ mi‘râc-ıla halkı toyladı²⁷³⁷
1620. Armağanı ‘arz²⁷³⁸ kıldı bunlara
Şöyle kim virdi şafâlar cânlara
1621. Didi kim beş²⁷³⁹ vakt namâzı kılunuz
Cümle gök ehli şevâbın²⁷⁴⁰ bulunuz
1622. Armağanı-dur²⁷⁴¹ Hudânuñ bu namâz
Her ki mü‘min-dür²⁷⁴² kılur anı kıomaz
1623. Çün habîbüñ²⁷⁴³ ümmetine armağan
Günde bu²⁷⁴⁴ beş²⁷⁴⁵ vakt namâz oldı ‘ayân
1624. Tâ namâzımız tetemmüm²⁷⁴⁶ idevüz
Halka Hâkdan tuhfе teslim idevüz
1625. Armağanı-dur²⁷⁴⁷ muşallânuñ selâm
Biribirine cemâ‘ât ve²⁷⁴⁸ imâm

²⁷³⁰ var dağı: dağı var M1 ve M2

²⁷³¹ terk-i: terk ü Z

²⁷³² maşşûş-durur: maşşûş-dur Z ve M2

²⁷³³ şekki: şek M2 ve Z

²⁷³⁴ söz: söze Z

²⁷³⁵ manşûş-durur: manşûş-dur Z ve M2

²⁷³⁶ hân-ı: çün M2

²⁷³⁷ 1619.beyit Z’de yoktur.

²⁷³⁸ ‘arz: ‘arzi M1

²⁷³⁹ beş: biş Z ve M2

²⁷⁴⁰ şevâbın: şevâbı M1

²⁷⁴¹ armağanı-dur: armağanı-dır M1

²⁷⁴² mü‘min-dür: mü‘min-dir M1

²⁷⁴³ habîbüñ: habîbiñ M1

²⁷⁴⁴ Bu kelime M2’de yoktur.

²⁷⁴⁵ beş: biş Z ve M2

²⁷⁴⁶ namâzımız tetemmüm: namâzumuzu tetmim Z, namâzımızı temim M2

²⁷⁴⁷ armağanı-dur: armağanı-dır M1

²⁷⁴⁸ biribirine cemâ‘ât ve: biribrisine cemâ‘ât u Z

1626. Yâ İlâhî sırr-ı esrâ hâkķıçün
Kâbe kavseyn-ile ednâ²⁷⁴⁹ hâkķıçün
1627. Ol gicenüñ ‘ izzetiçün kim resûl
Hâzretüñde her sözi²⁷⁵⁰ oldu kabûl
1628. Ol gicede söyleşilen söziçün
Ol gicede Hâkķı gören göziçün
1629. Ol gice²⁷⁵¹ olan şefâ‘ at hâkķıçün
Ol gice²⁷⁵² olan kerâmet hâkķıçün
1630. Ol gicenüñ armağanı hâkķıçün
Hem habîbüñ²⁷⁵³ Hâk beyânı hâkķıçün
1631. Şıdk-ıla kâ‘im yoluñda²⁷⁵⁴ kuliçün
Hâzretüñe toğrı varan yoluçün
1632. Yoluña²⁷⁵⁵ ağan revân kanlarıçün
Hem saña olan fidâ cânlarıçün
1633. ‘ Aşķuñ-ıla²⁷⁵⁶ yakılan dilleriçün
Derdüñ-ile bükülen²⁷⁵⁷ belleriçün²⁷⁵⁸
1634. Enbiyānuñ evliyānuñ²⁷⁵⁹ hâkķıçün
Hâtem-i āhîr zamānuñ hâkķıçün²⁷⁶⁰
1635. Vâ‘izüñ ‘ işyānı çok-dur²⁷⁶¹ ‘ afv kıl
Saña lâyıķ işi yok-dur²⁷⁶² ‘ afv kıl
1636. Her işinde²⁷⁶³ bir günāhı yok degül

²⁷⁴⁹ ednâ: (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu. Necm sûresi 9.âyetten kısmî iktibas.

²⁷⁵⁰ hâzretüñde her sözi: her sözi hâzretüñe M1

²⁷⁵¹ gice: gicede Z ve M2

²⁷⁵² gice: gicede Z ve M2

²⁷⁵³ habîbüñ: habîbiñ M1

²⁷⁵⁴ kâ‘im yoluñda: yoluñda kâ‘im Z ve M2

²⁷⁵⁵ yoluña: yoluña M1, yolaña Z

²⁷⁵⁶ ‘ aşķuñ-ıla: ‘ ışkūñ-ıla Z ve M2

²⁷⁵⁷ bükülen: bükilen Z

²⁷⁵⁸ belleriçün: billeriçün Z ve M2

²⁷⁵⁹ evliyānuñ enbiyānuñ: enbiyānuñ evliyānuñ Z

²⁷⁶⁰ 1634.beyit M2’de yoktur.

²⁷⁶¹ çok-dur: çok-dır M1

²⁷⁶² yok-dur: yok-dır M1

²⁷⁶³ işinde: işde M2

Leyki ey Hâk rahmetünden²⁷⁶⁴ çok degül

1637. Gice gündüz işi ‘ işyân u²⁷⁶⁵ ħatâ
Kesmemişdür²⁷⁶⁶ leyki rahmetden recâ

1638. Cümlemüzi rahmetüne²⁷⁶⁷ kıl ħarîk
Eyleme nâr-ı²⁷⁶⁸ caħîmüne ħarîk

1639. Şoñ nefesde şaklağıl²⁷⁶⁹ imānumuz
Tâ imān-ıla²⁷⁷⁰ virevüz cānumuz

1640. Hem daħı mizānumuz eyle şakıl
Hem şırātuñdan geçürgil²⁷⁷¹ yâ Cemîl

1641. Muştafâya hem-civâr²⁷⁷² it yâ Kerîm
Cennet-i firdevs içinde yâ Muķîm

1642. Luţf²⁷⁷³ kıl göster²⁷⁷⁴ bize didāruñı²⁷⁷⁵
Ni‘ metünle²⁷⁷⁶ toylağıl kullaruñı²⁷⁷⁷

1643. Raħmet eyle cümle ‘ işyân ehline
Okuyana diñleyene yazana

1644. Hâk anuñ yoldaşını imān ide
Bu za‘ ife fâtiħa iħsân ide

1645. Pes bu ‘ âlem tâ ki dutdukça nizām
Diñ Muħammed ravzasına es-selām²⁷⁷⁸

1646. Nitesi balçığı tayr eyledi
Cân buluban ol açup seyr eyledi²⁷⁷⁹

²⁷⁶⁴ rahmetünden: rahmetiñden M1

²⁷⁶⁵ ‘ işyân u: ‘ işyân Z, ‘ işyân-ı M2

²⁷⁶⁶ kesmemişdür: kesmemişdir M1

²⁷⁶⁷ rahmetüne: rahmetiñe M

²⁷⁶⁸ nâr-ı: nârı Z ve M2

²⁷⁶⁹ şaklağıl: hıfzı kıl M1

²⁷⁷⁰ tâ imān-ıla: tâ ki imānla Z ve M2

²⁷⁷¹ hem şırātuñdan geçürgil: berk-veş giçür şırâtdan M1

²⁷⁷² civâr: cüvâr Z

²⁷⁷³ luţf: luţfi M1 ve M2

²⁷⁷⁴ göster: göstür M1

²⁷⁷⁵ didāruñı: didārıñı M1

²⁷⁷⁶ ni‘ metünle: ni‘ metiñle M1

²⁷⁷⁷ kullaruñı: kullarıñı M1

²⁷⁷⁸ 1645.beyit M1 ve M2’de yoktur.

1647. Kıldı bey' at Aḥmed-ile ol zamān
Didi şabr eyle yığılsun merdümān
1648. Ol la' in yığdırdı şehir ehlin tamām
Ḥāzır oldu anda cümle ḥāş u 'ām
1649. Hem yine aşḥābı geldi ser-be-ser
Pes resūlu'llāha didi ṭab' -ı ḥar
1650. Eyle mu' ciz tā ḥalāyıklar göre
Didi Aḥmed aña ey göñli qara
1651. Qankı qabri söyler-iseñ sen baña
Tā anuñla gösterem mu' ciz saña
1652. Pes o dem gösterdi bir qabri hemān
Qalmamışdı maḥv olup andan nişān
1653. Çünkü ol qabre resūl itdi naẓar
Baş götürdi göge ol ehl-i başar
1654. Aldı zülfin eline ol şehir-yār
Didi ki ey cā' ilü'l-leyl ü nehār
1655. Şeksüz ulusun qamular hep fenā
Bāqı sensin saña lāyık-dur şenā
1656. Sen bilürsin kim n'iderler ehl-i kīn
İsti' ānet kıl baña ey Müsta' in
1657. İmdi bunda qudretüñi āşikār
Yigleden ey Şāni' Perverdigār
1658. Qudretüñle gökde şakḳ oldu qamer
Ḥükmüñ eyler quru ağaçdan şemer
1659. Cānı alan hem viren sensin 'ayān
Qudretüñ fermānı olmuş kün fe-kān²⁷⁸⁰

²⁷⁷⁹ Mi' rāc bölümünden sonra her iki nüshada Hz. Muhammed'in vefat bölümü yer almaktadır. Ancak Z nüshasında bu bölüm anlatılırken bir yerden sonra Peygamberimizin mucizeler bölümüne geçilmiştir. Bu bölüm M1 ve M2 nüshalarında yoktur. O yüzden vefat bölümüne geçmeden mucizelerin anlatıldığı bölümleri önce almayı uygun bulduk. Muhtemelen Z nüshasındaki vefat bölümünün geri kalan kısmı kopuktur.

/ 1646. – 2815. beyitler arası M1 ve M2 nüshasında yoktur.

²⁷⁸⁰ kün fe-kān: “Ol, hemen oldu.” Kur'ān'da “kün fe-yekūn” (Ol der, hemen olur.) şeklinde birkaç surede (Bakara 117, Enam 7, Nahl 40, Yasin 82) geçen ifadedir.

1660. ‘İbret için ger ölü olsa diri
Ne ‘aceb ey hâlık-ı ins ü perî²⁷⁸¹
1661. Bu du‘âda geldi ol rûhü'l-emîn
Didi ki ey ‘âlim ü ‘ilme'l-yaķın
1662. İrdi hâzretten saña evvel²⁷⁸² selâm
Çekme ğam kâfir sözinden ey hümâm
1663. Ger dilerse devr-i Âdemden beri
Ne ki ölmüş var-ısa kılam diri
1664. Tâ ki sözüñ cümleden ola bülend
Ben senüñle kim saña eyler küzend
1665. İmdiden soñra kim kabûl itmese dîn²⁷⁸³
Öldür anı ey resûlü'l-mürselîn

Ḳavle Te‘âlâ Faḳtulu-l Müşrikîn Kâffeten²⁷⁸⁴

1666. Didi ey kabr issisi kimsin ‘ayân
Taşharu çık pîr misin yoksa cüvân
1667. Ehl-i küffâr oldu ğâyet²⁷⁸⁵ anda şâd
Her biri ‘aksine itdi i‘tikâd
1668. İdebilmez didiler bu işi ol
Biz olalum şâd anlar olısar melûl²⁷⁸⁶
1669. Ol ki mü’min-dür inandı şıdķ-ıla
Virdiler ol dem şalâvat ‘ışķ-ıla

Mu‘cizâtü'n-nebî Şallallahu ‘Aleyhi ve Sellem

²⁷⁸¹ hâlık-ı ins ü perî: metinde hâlık u ins ü perî

²⁷⁸² Z nüshasında bu kelimedden sonra “ḥaķ” kelimesi gelmektedir ancak vezin gereĝi buraya alınmamıştır.

²⁷⁸³ Bu mısra‘ın vezni kusurludur.

²⁷⁸⁴ ḳavle te‘âlâ uḳtulu-l müşrikîn kâffeten: “Haram aylar çıkınca bu Allah’a ortak koşanları artık bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayıp hapsedin ve her gözetleme yerine oturup onları gözetleyin. Eğer tövbe edenler, namazı kılp zekâtı da verirlerse, kendilerini serbest bırakın. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.” Tevbe suresi 5.ayetten kısmî iktibas.

²⁷⁸⁵ Ğâyet: metinde ‘âyet

²⁷⁸⁶ Bu mısra‘ın vezni kusurludur.

1670. İşbu sözde kabır açıldı ol zamān
Silkünüben durdı anda bir cüvān
1671. Hüsni zībā şūreti bedr-i tamām
Duruban peygāmbere virdi selām
1672. Kılmış-ıdı dürlü raht ihsān aña
Görse kim şeklin kalur hayrān aña
1673. Pes aña didi resül-i pür-hüner
Beni hālūñden kamu virgil haber
1674. Diri iken n'eyledüñ bu dünyada
Çünkü öldüñ n'itdiler ol dünyada
1675. Didi ol kabrüm içi tolmışdı nūr
Baña didāruñdan irmişdi sürūr
1676. Ben güvāham şek degül Haq bir-durur
Her ne itmek ister ol kadir-durur
1677. Yimez içmez yok-dur aña cüft-i yār
Anuñ emr-ile döner leyl ü nehār
1678. Hem yine sen Haq resulu'llāhsın
Yanısar-dur oda saña inkār iden²⁷⁸⁷
1679. Yā Muḥammed yaşumuñ devrinde ben
Var idüm ey ser-firāz u encümen
1680. Kim meger bir gün görürem ben faqir
Mekke içre seyr idüben ey emir
1681. Anda Beytu'llāha vardum nā-gehān
Gördüm anda oturur bir nā-tüvān
1682. Güne karşı yakılır ol dil-figār
Ağlayuban yalvarurdi zār u zār
1683. Dir-idi kim ıssıdan öldüm amān
Yazuğam mālumi görüñ merdümān
1684. Ka'be ' ışkına bir örtüñ siz baña
Virüñüz tā dolanayım ben aña

²⁷⁸⁷ Bu mısra'ın vezni bozuktur.

1685. Baħmadı kimse anuñ efğānına
Yā nebī vardum ben anuñ yanına
1686. Çıharup bir eski ʔon virdüm aña
Andan ötrü bunı Hāḡ virdi baña
1687. Şoñra andan ey resūl-i ins ü cān
Yine gezdüm bu fenāda bir zamān
1688. Geçdi ‘ömrüm çün baña irdi ecel
Ol belādan kim-durur bulan mecāl
1689. Çoklarıñ ol bağrını ʔan eyledi
Aldı cānı cism ü vīrān eyledi
1690. Aldı çün ḡükm-i İlāhī cānumı
Ağladup ‘avrat bile oğlanımı
1691. ʔoydılar ʔabre beni ey ḡōş-şıfat
İtdiler mātem ʔutuban ta‘ziyet
1692. Pes su’āl itdi baña Münkir Nekīr
Kim dilüm ʔutuldı ʔaldum ben esīr
1693. Her ne kim ʔazanmış-ıdum nīk ü bed
Kim günāhum ʔıldı ḡayrātumı red
1694. Oldı cismüm pes giriftār u ‘azāb
İtmek isterdi zebānīler ‘ıḡāb
1695. Anlara ma‘lūm ʔıldı dād-ger
İtmeñüz aña ‘uḡūbetden ʔarar
1696. Benüm içün eylemişdi ḡayrı ol
Ḥazretümde anı ʔılmışdum ʔabūl
1697. Virmiş-idi bir faḡīre cāmesin
Maḡv ʔıldum seyyi’ātı nāmesin
1698. Ḥil‘at idüñ aña dürlü ḡulleler
İşbu-dur ḡālüm saña virdüm ḡaber
1699. İşbu sözi didi çün ol ehl-i cūd
Pes ḡalāyıklar ʔamu ʔıldı sücūd

1700. Kılmadı secde Ebū Cehl-i la' in
Gitdi söylenüp zihi²⁷⁸⁸ sihr-i mübîn²⁷⁸⁹
1701. Ol resüle tutmuş-ıdı bir hased
Gayret odına yakup cān u cesed
1702. Bu iş-ile de aña inanmadı
Ol resülün haq sözine kanmadı
1703. Bir kapu ki anı kudret ide sed
Kimse anı açabilmez tā ebed
1704. Didi Bū Cehle resül ol dem meger
Olduñ imāndan berī ey kūr u ker
1705. Özüñi yakduñ hasedden nāra sen
Hırş-ıla ğafletde āvāresin²⁷⁹⁰
1706. Ol yigidi istedi ol dem resül
Aparup ta' līm ide dīn ü uşul
1707. Ol zamān pes aña geldi Cebra' il
Didi kim didi selām idüp Celil
1708. Ol yigidün dahı ' ömri dünyada
Kalmamış lāzım gerek-dür ol gide
1709. Bu sözi işitdi çünkim ol yigid
Kudret-ile yine oldı nā-bedid
1710. Ol zamānda görüben işbu işi
Oldı mü' min altı biñ dört yüz kişi
1711. Ğuşşadan Bū Cehl olup hātır-melül
Durdı gayretten şikāre gitdi ol
1712. Hātım olundı mu' cizāt u hūb u raht
Hayr idendür dünya āhir nīk-baht
1713. Haq yolına kim ki ihsān eyleye
Ol özi-çün bir ' aceb kān eyleye
1714. Niçe ki andan taşarruf ide ol
Kudret-ile Hālīk anı ide bol

²⁷⁸⁸ zihi: metinde zehī

²⁷⁸⁹ sihr-i mübîn: metinde sihr ü mübîn

²⁷⁹⁰ Bu mısra' ın vezni bozuktur.

1715. Virse kim hayrāta mālın itmeye
Özge mālı tek ziyāna gitmeye
1716. Birine yevme'l-cezā biñ bulısar
Aña ol evde zaḥīre olısar
1717. Ey gani mālun var-iken hayr kıl
Dār-ı ‘ uqbāda anuñla seyr kıl
1718. Ger cihānı tutmuş olsañ māl-ıla
Öldigüñde birisi gitmez bile
1719. ‘Ömr ü mālı sen ganimet bil bugün
Gitgeç elden bağruña koyar düğün
1720. Sen gidersin dünyadan mālun kalur
Ne kazanduñ hayr u şer yoldaş olur
1721. Haḫ yolına virse her kim bir dinār
Olsa ol ḥālīş anı tutmaya nār
1722. Dünyadan maḫşudı eyle ihtirāz
Şuğlin anuñ boynuna götürgil az
1723. Çokları bu dünyalık şüm eyledi
Aldayup al-ıla maḫrūm eyledi
1724. Terk idüp tã‘ at aña aldandılar
Bulmayup raḥmet caḥīme yandılar
1725. Māla uyup kim ki tã‘ at itmedi
Aña raḥmetden ‘ ināyet yitmedi
1726. Haḫ yolına itmeyen mālın sebīl
Anda varanda olur görür ḥacīl

Ḥikāyet-i Gırıftan Resūlallāh ‘ Aleyhisselām Be-ṭarāf Yemen

1727. Bir rivāyet naḫl ider ol rāviler
Kimi virür²⁷⁹¹ şāh-ı mürselden ḥaber

²⁷⁹¹ Z nüshasında bu kelimesinden sonra “ol” kelimesi gelmektedir ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

1728. Ol nebî ki vaşfinuñ pâyânı yok
Söylemekden-dür anuñ evşafı çok
1729. Cümle halka Hâk anı kıldı güzîn
Dillere tesbîh virmiş-dür sözün
1730. Gör ne kıldı mu‘ ciz ol kânî-şafâ
Ol resûl-ı Hâk nebîyü'l-Muştafâ
1731. Mescid içre otururdu ber-güzîn
Geldi hâzretten aña burûcü'l-emîn²⁷⁹²
1732. Söyledi ol dem ki yâ hayrû'l-enâm
Hâk saña virdi taḥiyyât u selâm
1733. Dirmeyen şaruya gitsün tırmasun
Yaluñuz kimse bile aparmasun
1734. Nişe var ol yirde bir kâfir ‘ayân
Mâl u mülki leşkeri var bî-girân
1735. Ol çerisin cem‘ kılmış-dur hemîn
Üstüne gelmekde-durur ol la‘în
1736. Böyle fermân oldu Hâlîkdan saña
Da‘vet içün gidesin bu dem aña
1737. Var revânî anı dîne ündegil
Hâlîkuñ emrin aña bir bir digil
1738. Çün işitdi işbu vaḥyi ol resûl
Yol yarağın eyleyüben gitdi ol
1739. Kudret-i Hâk eyledi tayy-i mekân
Vardı anda ol resûl-i kâr-dân
1740. Ol araya vardı çün hayre'l-beşer
Bir ‘acâyib şehri gördi mu‘teber
1741. Dört yañası ḥandek²⁷⁹³ ü burc u ḥişār
Bâğ u bûstân²⁷⁹⁴ u zirā‘ at²⁷⁹⁵ lâle-zār

²⁷⁹² Z nüshasında müstensih bu beytin ikinci mısra‘ına 1731. beytin ikinci mısrasını yazmıştır fakat müstensih hata yaptığıı anlamış olacak ki bu mısra‘ın altına yukarıya almış olduğumuz mısra‘ı da yazmıştır. Biz hem anlam bütünlüğü hem de kafiye gereği bu mısra‘ı almayı uygun gördük.

²⁷⁹³ ḥandek: metinde ḥandek

²⁷⁹⁴ bûstân: metinde bustân

²⁷⁹⁵ zirā‘ at: metinde zirā‘ at

1742. Cāri olup her yaña şular aḡar
Verd-i cennet-dür aña her kim baḡar
1743. Girdi bir bāḡa oturdı çün resūl
Uyudı²⁷⁹⁶ rāḡatlanup ol yirde ol
1744. Ayaḡın şu içre ḡoymışdı yaḡın
Şu yürürdi öpüp anuñ ayaḡın
1745. Āb-ı pāyı²⁷⁹⁷ bāḡa çün oldı revān
Āşikār oldı işitdi bāḡ-bān
1746. Şādlık eyler çemende lāle-zār
Dil açup söyler aḡaçlar āşikār
1747. Şükrüli'llāh bunda gelmiş bu zamān
Ol Muḡammed ḡātem-i peygamberān
1748. Var-ıdı ol bāḡ içre ey ḡümām
Kāfirūñ sulṡānınuñ dir bir ḡulām
1749. Hem işitdi bu sözi ol ḡul daḡı
Key ‘aceb ḡaldı bu ḡāle ol daḡı
1750. Fıkr idüp ol baḡar-ıdı dört yaña
Bir aḡaç dibinde uğraşdı aña
1751. Baḡdı gördi anda bir kimse yatur
Ḳoḡusı ‘anber şanasın yüzi nūr
1752. Yok zamāne ādemine nisbeti
Bundan imiş añladı bu ḡikmeti
1753. Şu‘ lesi ol bāḡ için tutmış tamām
Anı görgeç fikre düşdi ol ḡulām
1754. Didi²⁷⁹⁸ bu ol kimse-dür ki bu gice
Söylediler olduḡın bunuñ nice
1755. Benüm aḡam buña ḡışm eyler imiş
Öldüreyüm diyüben söyler imiş

²⁷⁹⁶ Z nüshasında bu kelmeden sonra “ol” kelimesi geçmektedir yalnız müstensih vezin gereḡi bu kelimeni üstünü çizmiştir. Bu yüzden bu kelimeyi almadık.

²⁷⁹⁷ āb-ı pāyı: metinde āb u pāyı

²⁷⁹⁸ Z nüshasında bu kelmeden sonra “ki” kelimesi gelmiştir ancak vezin gereḡi buraya alınmamıştır.

1756. Leşkerin yıgmışdı tā gide buña
Bu gelüpdür göstere mu‘ ciz aña
1757. Bunda gelmiş yorgun-umış uyumış
Ol Muḥammed ki didiler bu-y-ımış
1758. İşbu sözün söyleyüp tururdi kıl
Pes uyandı uykusından ol resül
1759. Baḳuban çün kılı gördi ol hümām
Ḥilm-ile pes aña didi ey ḡulām
1760. Gel müsülmān ol imān itgil baña
Tā mażarrat itmeye dūzaḡ saña
1761. Bu sözi andan işitdi çünki kıl
Düşdi anuñ ayaḡına ol dem ol
1762. Şıdḳ-ıla ol dem getürdi pes imān
Söyledi ki ey resül-i ḡayb-dān
1763. Bir durur bildüm yaḳın Perverdigār
Hem yine sensin resül-i Kirdigār
1764. Ol kula çünkim didi ol dem resül
Ḥocaña varmışdı ey ehl-i ḳabül
1765. Bu benüm geldüğümü bildür aña
Gör menüm-çün ne cevāb eyler saña
1766. Vardı kıl ol dem aḡasına meger
Ol resülün geldüğün virdi ḡaber
1767. Çün işitdi Muştafāyı ol fużül
Ḥışm idüben beglerine didi ol
1768. Bunda gelmiş yok çerisi yaluñuz
Sāḡir-i kāhin Muḥammed bilünüz
1769. Ben anuñ ‘ömrini kūtāh eyleyem
Niçe elinden anuñ āh eyleyem
1770. Bunı diyüp ḡışm-ıla turdı revān
Ol resülün yanına vardı hemān
1771. Ḳahr idüp tartdı kılıç ol dem aña
Didi yā şāḡir n’iderem gör saña

1772. Ehl-i hâcî niçe ‘amelin idesin
Yol başarup ur başuña gidesin
1773. Öyle görgeç ağasını didi kul
Sen yaña virgil icâzet yâ resûl
1774. Men dahı dartam oña qarşu kılıç
Öldüreyüm anı sen ğam yime hîç
1775. Muştafâ didi revâ degül saña
Qarşu tîğ tartup gidesin hōcaña
1776. Geldi ol kâfir idüp qahr u ğazab
Tâ resûle tîğ ura ol bî- edeb
1777. Qaldurup yuqaru kolın çalmağa
Hayfını ol Muştafâdan almağa

Mu‘cizâti'n-nebîyyi Şallallahu ‘Aleyhi ve Sellem

1778. Pes resûl ol dem didi yâ Kibriyâ
Qoyma bu kâfir maña zaħm eyleye
1779. Yarıcı ol sen baña ey Müste‘ân
Gör ne hikmet kıldı sultân-ı cihân
1780. Quruyup qaldı yuqaruda eli
Tahtalandı cismi söylenür dili
1781. Didi kâfir dünya içre mekr-ile
Kim-durur saña berâberlik²⁷⁹⁹ kıla
1782. Kim işüñ-dür fenn ü ‘ilm ü simiyâ
Senüñ tek sâhîr hırmâna gelmeye
1783. Didi Ahmed la‘net olsun sâhire
Haq beni virmiş senüñ tek kâfire
1784. Da‘vet idem toĝru yola rûz u şeb²⁸⁰⁰
Baña uyar kim Haqı kılsa taleb

²⁷⁹⁹ berâberlik: Z nüshasında berâberlik

²⁸⁰⁰ rûz u şeb: metinde rûz-ı şeb

1785. Didi kāfir ger neb̄isin b̄i-gümān
Ellerüm şağ it du‘ ā birle hemān
1786. Anı kılsañ²⁸⁰¹ men bilem sensin resūl
Küfri şalup idem İslāmı qabūl
1787. İşidüp anı resūl itdi du‘ ā
Hācetini buldı hāzretten revā
1788. Qurımış iken açıldı elleri
Hem bunuñla olmadı şekden berī
1789. Yine didi Aḥmede ol b̄i-vefā
Ger degülsin cāzūcī²⁸⁰² ey Muştafā
1790. Baña göster bir daḥı mu‘ ciz bu dem
Tā saña uyup dīnūñe ḥaḫ idem
1791. Didi Aḥmed di murāduñı baña
Gösterem yār olsa Ḥaḫ anı saña
1792. Var-ıdı bir kend ol yirde meger
Qabr idi dört yanı anuñ ser-be-ser
1793. Didi kāfir pes resūle ol zamān
Ger sözüñ ṭoḡru-dur anda yok gümān
1794. Bir ölü kııl bu ziyāretten diri
Tā saña uyup olam şekden berī
1795. Ol benüm aḥvālūme ola güvāh
Sen inanur mısıñ²⁸⁰³ ey ḫalbi siyāh
1796. ‘Ahd idüp kāfir didi ol dem meger
Ger ölü kılsañ diri ey pür-hüner
1797. Qoyuban küfri olam ehl-i imān
Māl-ıla başum senüñ olsun tamām
1798. Şarṭ kıldı çün anuñla ol ‘azīz
Pes egildi bir ziyāret üste tīz
1799. Bir avuç ṭopraq alup atdı revān
Gök şaruya gör ki n’itdi Ğayb-dān

²⁸⁰¹ Z nüshasında bu kelimedden sonra “sen” kelimesi vardır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²⁸⁰² cāzūcī: metinde cāzūcī

²⁸⁰³ mısıñ: Z’de mısın

1800. Gökyüzinde kaçre gibi oldu hāk
Düşdi şuya Hāk didi hāy āb u pāk
1801. Tīz apar bu toprağı işbu zamān
Ol emīrūñ kaşr altına revān
1802. Var-ıdı bāğ içre bir köşki meger
Bir kıızı var-ıdı hūsni hūb-ter
1803. Olur-ıdı anda dāyim ol Cemīl
Gör ki n'itdi mu' ciz için ol Celīl

Mu' cizāt-ı ' Acebe

1804. Oldı ol toprağ bir ağaç āşikār
Kudret-i Hāk gögerüben virdi bār
1805. Yindi anuñ elması hūb u ' aceb
Ol kız anı göricek kıldı taleb
1806. Kudret-i Hāk oldı ol kız hāmīle
Anı ki Hālīk bilür kim-dür bile
1807. İşbu hāl içre didi kāfir meger
Ahmede tekrār idüp ey nām-aver
1808. Söyledüñ ki gösterem bir mu' cize
İntizāram anı göstürgil bize
1809. Pes aña didi resūl ol dem meger
Gaflete batup kalupsın kūr u ker
1810. Yiri var öñde görgil mu' cizi
Tā ki taşdıķ eyleyesin sen bizi
1811. Gitdi çün kāfir evine ol zamān
Gördi kıızı ağzı tutar bī- amān
1812. Didi ey kız bu ne hālet-dür saña
Kandan oldı söyle bu zaḥmet saña
1813. Atasına didi kız ey ' aklı kem
Tartuban tīgüñ yüridüñ işbu dem

1814. Ol resûlün üstine ey bî-ḥaber
Ol sebebdan baña geldi bu zarar
1815. Kız o dem ḥālî aña kıldı beyân
Gör ne kıldı ḡudret-ile Ğayb-dân
1816. Toğdı ol kız bir qarî kişi meger
Ol kişi tûrdı ‘aşâ tûtup gezer²⁸⁰⁴
1817. Gördi her kâfir ki işbu ḥikmeti
Tañladılar key ‘aceb bu ḡudreti
1818. Nice sır-dur kız toğar qarî kişi
Nice şahş ola ki kıldı bu işi
1819. Didi bilün ey ḥalâyık²⁸⁰⁵ âşikâr
Kim bu-dur şeksüz resûl-i Kirdigâr
1820. Yok anuñ fi‘linde şekk-ile yalan
Aña imân getürür aklı olan
1821. Anı pes peygambere apardılar
Çün resûli gördi ol ehl-i nazâr
1822. Yürüyüp ikrâm-ıla virdi selâm
Ayağına düşdi didi ey hümâm
1823. Merḥabâ ey cân u cānân merḥabâ
Ḥaḡ senüñle küfr evin kıldı hebâ
1824. Yâ resûlu’llâh baña ‘arz it imân
Cân u dilden mü’min oldu ur amân
1825. Şordı peygamber pes ol demde aña
Sen ne kimsin söylegil ḥâlün baña
1826. Pes ḥaber virdi resûle ol dem ol
Didi ki Şit ümmetiyem yâ resûl
1827. Hem aña²⁸⁰⁶ senüñ gibi indi kitâb
Bir gün anı oğur-iken bâ-şitâb
1828. Gördüm anda aduñ olmışdı raḡam
Sevdüm anı şübhesüz ey muḥterem

²⁸⁰⁴ gezer: metinde gezer

²⁸⁰⁵ ḥalâ’ik: metinde ḥalâyık

²⁸⁰⁶ Z nüshasında bu kelimedden sonra “daḡ” kelimesi vardır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

1829. Bu ne ad-dur Şit olunmış mu‘teber
Ol seni ma‘lûm idüp virdi haber
1830. Devr idüp çünkim gele āhir zamān
Bir peygamber kopısar ender-cihān²⁸⁰⁷
1831. Ol Kureyşî olısar nesli ‘Arab
Adı Aḥmed eyleyiser kār ‘aceb
1832. Mu‘ciz-ile etmek ol birini
Diri kıla emr Cebbār ü Mu‘in
1833. Ol şorup ḥālüm benüm idüp senā
Böyle-dür şevḳ ü ‘Alī ihvānına
1834. Kim aña uysa olur ehl-i zafer
Uymayan bulmaz ḥaḳı olur kefer
1835. Her kim inanmaz saña ġāfil-durur
Yā benī-Ādem menüm ‘āmil-durur
1836. Ol ḳarı çünkim bu sözi söyledi
İşiden Muḥammede taḥsîn didi
1837. Gördi çün bu mu‘cizātı ol emîr
Pes ṭurup imān getürdi nā-kezîr
1838. Ehl vilāyet leşkeri hem begleri
Mü’min oldı hem yine cümle çeri
1839. Daḥı kim işitdise bu mu‘cizi
Küfri ḳoyup dîne döndürdi yüzi
1840. Anlarıçün mü’min ider Muṣṭafā
Gitdi kendü ḳavmine ḥāṭır-şafā
1841. Ḥatm olundı mu‘cizāt-ı pîr-i rāh
Diyedür İslāmuñ İslāmuñ²⁸⁰⁸ güvāh
1842. Mu‘cizātı vaşf anuñ bî-ḳarār
Rūḥına menden şalāvāt bî-şümār

²⁸⁰⁷ Bu mısra‘ın vezni kusurludur

²⁸⁰⁸ Metinde bu kelimedden sonra “hem” kelimesi gelmektedir ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

1843. Söyle maḳṣūdı anuñ vaşfın hemîn
Çünki ol-dur raḥmeten li'l ʿālemîn²⁸⁰⁹
1844. Yā rabā andan bizi ayırmağıl
Ḥüb cemālinden bizi dūr kılmagıl
1845. Ğāfil olan din virüp dünya alur
Raḥmetinden ol Ḥaḳkuñ maḥrūm olur
1846. Gözler ehl-i ʿaql olan şālīḥ ʿamel
Eşlemez bu dünyada kār u dağal
1847. Bunda çün Ḥaḳkuñ ziyāsın buldı ol
Gıtdüğünde ehl-i cennet oldı ol
1848. Çün yine derdine şerʿ olmuş ṭabīb
Viremez anuñ şifāsından naşīb
1849. İşbu-dur senden murādum ey Ğanī
Dünya āḥir andan ayırma beni
1850. Ol resūlūñ ḥürmetine ey Kerīm
Geç günāhumdan²⁸¹⁰ kerem kıl yā Raḥīm

Hikāyet-i Şābūr-ı Civān Raḥmetullahı ʿAleyh

1851. Rāviler virdi ḥaber āşārdan
Bir rivāyet Aḥmed-i muḥtārdan
1852. Ḥaḳ anı kıldı ser-efrāz-ı cihān
Anuñ-içün oldılar ins-ile cān
1853. Ḳamu ʿālemde güzīde ol-durur
Çeşm-i ḥalkā nūr-ı dīde ol-durur
1854. Niçe muʿciz ʿaql aña kıldı taña
Oldı ḳudretten müyesser ol aña
1855. İtdi Ḥaḳ emrini aña muʿteber
Diñle anuñ muʿcizinden bir ḥaber

²⁸⁰⁹ raḥmeten li'l ʿālemîn: “Seni Biz, sadece âlemlere rahmet olarak gönderdik.” Enbiyâ suresi 107. âyetten kısmî iktibas.

²⁸¹⁰ günāhumdan: metinde günāhamdan

1856. Muştafâ devrinde var-ıdı meger
Ol H̱orāsān mülketinde ṯac-aver
1857. Genc ü māl²⁸¹¹ issidi ol şehir-yār
Ol resūle uymış-ıdı dost-dār
1858. Ehl-i ṯā‘ at cūd-ıla meşhūr-ıdı
Var-ıdı²⁸¹² oğlu adı Şābūr-ıdı
1859. Ṉik-s̱iret şūret içre ẖüb-ter
H̱ūyı ẖōş var-ıdı anda her ẖüner
1860. Şāha çünkim irdi fermān-ı H̱udā
Dün gece oğluna hemān kıldı nidā
1861. Didi ki oğlum vaşıyyet eylerem
Dutğıl anı kim saña ben söylerem
1862. Āẖir ol işden olursın kām-rān
Didi Şābūr ol ne söz-dür kıl beyān
1863. Var getürgil bunda bir hemyān-ı zer
Aķça gelgeç şāh aña kıldı naẓar
1864. Ne vaşıyyet eyleseñ tutam hemīn
H̱aznedāra didi ol şāh-ı zemīn
1865. Pes didi Şābūra ey cānum oğul
Ol vaşıyyet didüğüm bu kıl ḵabūl
1866. Bu emānet-dür resūl içün saña
Al özüñ yitür bunu ilet aña
1867. Benden ol şāh-ı resūle vir selām
‘Ālem içre bil anı hayre'l-enām
1868. Bunı diyüp kıldı dünyādan sefer
Gör ki Şābūr ol vaşıyyet-çün n'ider
1869. Var-ıdı bir arvanası bād-pāy
Anı düzdi gītmege ol ṉik-rāy
1870. Ol emānet aķçayı aldı bile
Anı binüp ‘azm idüp girdi yola

²⁸¹¹ genc ü māl: metinde “genc-i māl

²⁸¹² Metinde bu kelimedden sonra “bir “ kelimesi vardır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

1871. Key heves kılup resûle gitdi ol
Tâ Medîne ser-ḥadine yitdi yol
1872. Çün irmişdi bāğ-ı naḥlistāna ol
Rûz-ı ‘îde²⁸¹³ uğradı ḳurbāna ol
1873. Her yañada ider-idi ol naẓar
Muştafādan tâ biline-y-di ḥaber
1874. Gördi bāğ içre oturmuş üç kişi
Anlara ma‘lûm ḳıldı bu işi
1875. Didi kim virse Muḥammedden nişān
Muştuluk virem ben aña baş u cān
1876. Ol kişilerdi cühûd u ehl-i şer
Aḥmede düşmān Ḥudādan bî-ḥaber
1877. Çünki ma‘lûm oldu bu ḥāl anlara
Oldı āsān mekr-ile al anlara
1878. Didiler bunda ‘Arab-dur bu cüvān
Sîm ü zer var bilesince bî-girān
1879. Didiler düş bunda eglen bir zamān
Yolda yorgunsın diñlen bir zamān
1880. Kim namāza gitdi bilgil ol hemîn
Bir zamāndan şoñra gelür bil yaḳîn
1881. Çün peygamber mescidinden ḳayıda
Saña görmek olur anı fā’ide
1882. Şābūr anlaruñ işitdi çün sözün
Pes deveden yire indi vü güzîn
1883. Nice bilsün bunlar aña mekr ide
Ancılayın ḥālî kim-dür fikr ide
1884. Çekmiş-idi yolda dürlü zaḥmet ol
Uyudı çün anda gördi rāḥat ol

²⁸¹³ rûz-ı ‘îde: metinde “rûz u ‘îde”

1885. Ğālib oldu çün anuñla ħāb-girān
Ol cühūdlar gör ne kıldı ol zamān
1886. Didiler kanda olur böyle şikār
Aldılar pes mālın anuñ her ne var
1887. Didiler kim bu kezin yok idevüz
Bu bize bulursa furşat n'idevüz
1888. Nā-ħaķ anuñ başın ol dem kesdiler
Mekr idüben ya' ni ğavġā başdılar
1889. Nice ħikmet kıldı ol Perverdigār
Turdı nāķa idüben efgān u zār
1890. Kana yüzün sürtüp andan kaçdı ol
Gizlü mekrini cühūduñ açdı ol
1891. Hem namāzın kılup ol ħayrū'l-beşer
Şehre geldi hem bile aşĥāblar
1892. Şaldı nāķa yüz resūl ayaġına
Çevrülüp zār itdi şoldan şaġına
1893. Anı gördükde resūl ol dem ħazīn
Pes didi aşĥābına ol ber-güzīn
1894. Nice ħālet ola yā Rab bu 'amel
Pes işāret idüben döndi cemel
1895. Anda yitgeç ol deve kıldı figān
Baķdı gördi ol resūl-i kār-dān
1896. Dört kişi-dür cüst ü cūda āşikār
Biri ölmüş üçü itmekde şümār
1897. Görgeç anları nebī didi revān
Size bu ħālet ne-dür idüñ beyān
1898. Didiler kim bunı biz öldürmişüz
Ol günāhını aña bildürmişüz
1899. Öldüren kişi didi kim ey hümām
Dutma şek sen bu işe kılġıl in'ām
1900. Bu gice kesmiş evümi bu yigid
Cümle mālumu çıkarmış ey sa' id

1901. Çünkü ol dem uyğudan bîzâr-men
Mâl içün ol dem kıtî efkâr-men
1902. Yügürüben her yaña kıldum taleb
Bunda uğraşdum çeküp renc ü ta‘ab
1903. Ol yaña kaçd itdi ol dem bellü bil
Baña fırsat düşdi ben kıldum kıtîl
1904. Bu sözi fikr itdi ol hayrî'l-beşer
Cebra'îl geldi aña virdi haber
1905. Ger bu hâli bilmek istersin ‘ayân
Şor deveden ol saña kıla beyân
1906. Didi ol dem nâkaya ol nâm-aver
Bu nice iş-dür baña virgil haber
1907. Nâka anı işidüp kıldı şafâ
Gör ne kıldı mu‘cizât-ı Muştafâ

Mu‘cizi'n-nebiyyî Şallallahu ‘Aleyhi ve Sellem

1908. Kudret-i Hâk dil açup kıldı beyân
Didi ki ey hâtem-i peygamberân
1909. Bu la‘înler bil aña al itdiler
Hâyin olup aña bu hâl itdiler
1910. Âşikâre cümle hâli ser-be-ser
Cümlesini Aḥmede virdi haber
1911. Ol la‘înler çün bunı işitdiler
Korkup andan cümle feryâd itdiler
1912. Yâ Muhammed bu ne sihr ü mekr ü al
Bize bu bühtân idersin pây-mâl
1913. Didi Aḥmed bu deve kıldı beyân
Toḡru söyleyüñ nişe öldi cüvân
1914. Hün u nâ-ḥaḳ itdünüz yitmez mi siz
Daḡı turup aña bühtân idesiz

1915. Yine geldi uşbu sözde Cebra'ıl
Didi ki emr itdi ol Rabb ü Celıl
1916. Hâzretüme ol resül itsün şenâ
Ol yigidi ben diri kılam yine
1917. İşbu vahy-çün işitdi ol resül
Yüzünü döndürdi ol der-gâha ol
1918. Didi ol dem yâ Semî' vü yâ ' Alîm
Hâşıl eyle hâcetümi yâ ' Alîm
1919. Kıl ' inâyet hürmeti Beyte'l-harâm
Hakḳ-ı ' arş u kürsî vü levḥ ü qalem
1920. Hakḳ-ı mîzân²⁸¹⁴ u şırâṭü'l-müstakîm
Hakḳ-ı nâr-ı nûr u cennâtü'l-na' im
1921. Enbiyâlar hürmetine yâ Mücîb
Bize ba' d olan saña olmuş qarîb
1922. Oldı hâtifden resüle bu nidâ
Al özüñi tâ kabûl ola du' â
1923. İşidicek bunı didi ol resül
Al aşḥâbum hakḳıçün kıl kabûl
1924. Hem anuñ hakḳı ki ol-dur ber-güzîn
Bunı şun' uñdan diri kıl yâ Mu' in

Mu' ciz-i ' Acebe

1925. Bu du' âyı kıldı çün ol kâr-dân
Ölmiş-iken kudret-ile buldı cân
1926. Çünkü tırdı didi ḥ âb olmuş tırâz
Yatmışam çok ben dir-idüm yatam az
1927. Uyku şandı bilmedi ol öldüğün
Başına riḥlet kazâsı geldüğün
1928. Gördi gelmiş oraya ḥayrû'l-beşer
Dört yanın almış-durur aşḥâblar

²⁸¹⁴ hakḳ-ı mîzân: metinde hakḳ u mîzân

1929. Anı görgeç tutdı ki ol-dur resûl
Ol deminde ayağına düşdi ol
1930. Pes getürdi şıdķ-ıla ol dem imān
Ser-güzeştin itdi ma‘ lūm ol zamān
1931. Gördi çün bu mu‘ cizi ol üç la‘ in
Didiler ol dem zihi²⁸¹⁵ sihr-i mübîn²⁸¹⁶
1932. Sen bu cāzūlık ki kılduñ āşikār
Sāhiri görse alur ayrān u zār
1933. Her nie anlara ‘ arz itdi imān
almadılar ‘ āıbet elden gümān
1934. Çün sa‘ ādet olmadı yārānlara
İtmedi a da‘ veti kār anlara
1935. Cebra’ıl geldi didi²⁸¹⁷ kim yā resûl
Senden anlar itmez İslāmı abûl
1936. Didi anlar yā Muammed bellü bil
Nice ükmüñ varsa bize anı ıl
1937. Mūsā dīnin oyup uymazuz saña
Geri kim mensû dırsin sen aña
1938. Anları emr itdi ol ayrû'l-beşer
Yaqdılar oda cezā idüp meger
1939. Kim nā-a anı yirde yetmez bellü bil²⁸¹⁸
Çün ser-encām anı iste ol Celīl
1940. Özlerine geldi öz şandukları
‘ İbret oldu ‘ āleme yandukları
1941. ıldı çün bu mu‘ cizi ol pür-hüner
Mü’min oldu o kişi ol dem meger
1942. Şābūra ta‘ līm itdi çün resûl
Sa‘ y idüp dīn içre şālih oldu ol

²⁸¹⁵ zihi: metinde “zīhey”

²⁸¹⁶ sihr-i mübîn: metinde “sihr ü mübîn”

²⁸¹⁷ Bu kelimededen sonra “ki” kelimesi gelmektedir ancak vezin gereğı metne alınmamıştır.

²⁸¹⁸ Bu mısra‘ in vezni bozuktur.

1943. Altı aydan sonra ol oldu şehîd
Hak-durur her bendeyi iden sa'îd
1944. Mu' ciz-i Şâbûr olundu uş tamâm
Buldu hayrâtından ol 'âlî maqâm
1945. Her kişi ne işler-ise hayr u şer
Lâ-cerem anuñ cezâsını görer
1946. Yaşşı iden dünya âhîr 'âkıbet
Kim yaman yaşşı görür ol kâr-ı saht²⁸¹⁹
1947. Her kişiye nûş olur öz şandığı
Nîk [ü]²⁸²⁰ bed gördüñ dirilüp yandığı
1948. Kimse kim 'âkıd-durur oldu nîk-kâr
Oldı âhîr dünya fi'li aña yâr
1949. Cehd kıl maşşûdı kılma kâr-ı bed²⁸²¹
Kim kazanur düzağı bed kâr-ı bed²⁸²²
1950. Yaşşılardan kendüzüñi kılma dūr
Yaşşılar-dur buldılar dârü's-sürūr
1951. Hem-dem olğıl yaşşılar-ıla yakın
Koy yamanı hem yaman-ımiş şağın
1952. Kim yaman olur hemîşe şerm-sâr
Kendü şandığı-ıla olur yiri nâr
1953. İrme bizi yaşşılardan yâ Ğafūr
Âşinâ kılma namâzdan eyleme dūr

Hikâyet-i Mu' ciz-i Sûsmâr-ı 'Acebe

1954. Diñle oldu hâtem-i peygamberân
Muştafâ-dur ol resûl-i ins ü cân
1955. Kamulardan Hak anı kıldı güzîn
Ehl-i 'irfâna necât itmiş sözün

²⁸¹⁹ kâr-ı saht: metinde “kâr u saht

²⁸²⁰ Vezin gereği “ü” kelimesi eklenmiştir.

²⁸²¹ kâr-ı bed: metinde “kâr u bed”

²⁸²² kâr-ı bed: metinde “kâr u bed”

1956. Ol ki olmuşdur le-‘ amrük²⁸²³ tãc aña
Mu‘ cizinde enbiyã muhtãc aña
1957. Yã nebî vü ol resül şânında-dur
Hem şefã‘ at anuñ ihsânında-dur
1958. Ümmet-iseñ hõş şalâvat vir aña
Bir ‘ acâyib mu‘ cizât idem saña
1959. Mescid içre bir gün ol şâh-ı resül
Otururdu va‘ z idüben bilmiş ol
1960. Geldi mescid işigünden nã-gehân
Kavm-ı kâfir zümresinden bir cüvân
1961. Didi sizden kanķıñuz-dur Muştafa
K'andan irmiş ‘ âlem ehline şafã
1962. Her zamân bir dürlü sihr işbât ider
‘ Âlemüñ dānendesini māt ider
1963. Ol dir-imiş ben resûlem bî-gümân
Gösterem da‘ vāsın anuñ bu zamân
1964. Bu sözi çün andan işitdi resül
Ol yavuz sözden olunmadı melül
1965. Didi aña ey kılan hātır-ħarāb
Ey yaman sözlü işit yahşsı cevāb
1966. Hîç görüp-misin sen Aħmedden zarar
Nişe düşmānsın aña ey bî-ħaber
1967. Çün nebīden bu sözi işitdi ol
Fehm kıldı kim söz iden-dür resül
1968. Didi kim sen [dir misin] peygamberem
Fazlı ile enbiyāya serverem
1969. Didi Aħmed men yine virdüm nişān
Bil ki Ĥaķdan-dur digil menden beyān
1970. Didi kâfir sen mi dirsın kim resül
Müşkülüm diseñ seni kılam kabül

²⁸²³ le-‘ amrük: “Ömrüne and olsun.” Hicr suresi 72.âyetten kısmî iktibas.

1971. Söyle ƣandan aşl u bünyādum benüm
Kim ƣabīlem hem ne-dür adum benüm
1972. Dağı bilgil bu tağarcuƣda ne var
İşidüp sözün anuñ ol nām-dār
1973. Tınmadı pes geldi ol dem Cebra'ıl
Didi kim menden selām itdi Celīl
1974. Çekme ģam kāfir saña ƣılsa va' id
Ol yigidüñ adı-dur bilgil Sa' id
1975. Ol tağarcuğında var bir sūsmār
Anı biryān eyleyüpdür āřikār
1976. Pes resūl oldu bu sözden řādumān
Kāfirūñ virdi su'ālinden niřān
1977. Kim ƣoyupsın ƣaba biřmiř sūsmār
Bilmeyüp ben tā ki ƣalam dil-figār
1978. Ƙoydı anı pes resūl öñinde ol
Didi gerçi yok ģümān sensin resūl
1979. Dile Hağdan mu' ciz eyle āřikār
Tā du' ādan dirile bu sūsmār
1980. Dilletüp cem' içre tāhir söyleye
Sen ne kimsin ģalka ma' lūm eyleye
1981. Çün yağın bilem resūla'llāhsın
Saña imān götürem ol demde ben
1982. Çün resūl anı işitdi ol zamān
Vağye bağıdı dönmedi ol kār-dān
1983. Pes gelüp aña didi rūhū'l-emīn
Hağ didi ki olma bu sözden ģamīn
1984. Ne dilerse ƣıluram sözün ƣabūl
Sen du' ā ƣıl ben icābet yā resūl
1985. Çün işitdi bunı ol ģayrū'l-verā
El götürdi ģazrete ƣıldı du' ā
1986. Didi ey Perverdigārı ey Kerīm
řāni' vü ģudret-nümāsın sen Hağīm

1987. Fażl idüben yigleden vir bula cān
Bu du‘ āyı kıldı çün ol kām-rān

Mu‘ cizi'n-nebīyy Şallallahu ‘ Aleyhi ve Sellem

1988. Kudret-i Haḡ zinde oldu sūsmār
Dil açup cem‘ içre didi āşikār
1989. Ben güvāhım Haḡ te‘ ālā bir durur
Yokı var itmelige kādır durur
1990. Sen ḡabībimsin hem anuñ ber-güzīn
Cümle peygamberden olmışsın güzīn
1991. İşbu sözi çünki söyler sūsmār
Pes öz aḡvāl-içün itdi āh u zār
1992. Yalvaruban didi ol ḡātır-melül
Diñle sözüm baña raḡm it yā resül
1993. Men evelde ādem idüm zü-fünün
‘İlm ü dāniş issi vü Tevrāt u ḡün
1994. Şem‘ ün Ādem ‘ ilm-ile özüm ‘ ayān
Bir kezin Tevrāt okurdum nā-geḡān
1995. Yazılı gördüm aduñ anda²⁸²⁴ senüñ
Vaşf olunmış aşl-ı bünyāduñ senüñ
1996. Kāḡız üstinden aduñ kıldum tirāş
Tā ki kimse okumaya anı fāş
1997. Dañlasın gördüm yine olmuş raḡam
Yine anı ḡazıdum ol demde hem
1998. Kāḡız üstden altı kez pāk eyledüm
Öz elümle başuma ḡāk eyledüm
1999. Yiddi kezde baña ḡahr itdi Ḥudā
Şekl-i ādemden beni kıldı cüdā

²⁸²⁴ Bu kelimeler arasında takdim-te‘hir yapılmıştır.

2000. Şûretüm döndürdi kıldı sūsmār
Gezerem yüz üstine çok rûzgār
2001. Tā ki dutdı ben za‘ ifi bu cūvān
Bişürüp saña getürdi bu zamān
2002. El-amān ey ber-güzīn-i ins ü cān²⁸²⁵
Koyma bu şûretde qalam nā-tüvān
2003. Dile Hāqdan kı l benüm derdüme çār
Niçe müşkül var-ısa luṭfuñ açar
2004. Yine ādem kıla ol Kādir meni
Cān-ıla peygamber itmiş Hāq seni
2005. Bu sözi andan işitdi çün resūl
Başın açup ḥazrete zār itdi ol
2006. Didi ki ey Zü'l-celālī Kirdigār
Saña fermān yirde gökde neyi var
2007. Pādişāh-ı bī-şerīk ü bī-vezīr
İns ü cin üstine emrūñ-dür emīr
2008. Döndüren aḥvālī sensin bī-gümān
Ḥācetüm vir luṭf idüp ey kār-dān
2009. Saña āsān yoḡları var eylegil
Şûreti dönmişlere çār eylegil
2010. Qudret-i Hāq yigleden ol sūsmār
Mu‘ ciz-ile o dem oldu āşikār
2011. Ḥabs iken ol heybet-i ḥayvān āña
Oldı ḥil‘ at şûret-i insān āña
2012. Nev-cūvān oldu yine ḥūb u ‘aceb
Gör ne ḥikmet zāhir itdi ol Çalab
2013. Girdi dīne ḥāşıl itdi ma‘ rifet
Eyler ol Kādir dilerse her şûret
2014. Çün anuñ ḥükminde durur ḥūb-ı rişṭ
Küfri od olmuş cezā dīne behişṭ

²⁸²⁵ ber-güzīn-i ins ü cān: metinde “ber-güzīn ü ins ü cān”

2015. Yüz tutarsa ger aña bed-kâr u kul
Tevbe idüp şıdķ-ıla tutarsa ol
2016. ‘Afv ider anuñ günâhın Hâķ kamu
Yâ ‘ibādî didi çün lâ-taķneṭü²⁸²⁶
2017. Kıldı çün bu mu‘cizi ol pür-hüner
Şādumân olup kamu aşhâblar
2018. Sa‘da hem irdi sa‘âdet ol zamân
Terk idüben küfri getürdi imân
2019. Didi ol dem ol resûl-i Zül-minen
Ol zamân ki yanuña geldüm diyen
2020. Gelmez-idi gözüme senden yaman
Çünkü tevfiķ oldu ben n'oldum yaman
2021. İmdi senden sevgülü gelmez baña
Muştafâ dirdi haber ol dem aña
2022. Hâķ beni âyine virmiş ‘âleme
Şüret-i ma‘nî-nümâyam ‘âleme
2023. Ağ kara kim maña kılsa kim nazar
Lâ-cerem öz şüretin bende görer
2024. Mü'mine mü'min olunmış âyine
Hâķ dilürseñ baķ hâķîķat âyine
2025. Sa‘d kavminden yaña gitdi şādumân
Geldi kāfir gitdi mü'min ol cüvân
2026. Kaldı Ahmed katda ol dutsaķ yigid
Cân-aver-ken olup insân u sa‘id
2027. Niçe müddet aña hizmet itdi ol
Naḥs iken ehl-i sa‘âdet gitdi ol
2028. Muştafâya kimse ki dutdı gümân
Şandugına özi uğradı hemân
2029. Hatm olundu mu‘cizât-ı sūsmār
‘Aķd olındı çünki şâh-vār

²⁸²⁶ ‘ibādî lâ-taķneṭü: “De ki: Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allahın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” Zümer süresi 53. Âyetten kısmî iktibas.

2030. Ol resûle haḡ diyenler cān-ıla
Yarın anlardur ḡoyan imān-ıla
2031. Kim diler bula ṭarīḡinde ḡüşād
Ṭutsun anuñ emrini tā ola ṣād
2032. Şer‘ ine kim uymasa ḡümrāh durur
Her niḡe yoldaya bī-rāh durur
2033. İdegör maḡşūd-ı şer‘ üzre kıyām
Anı ṭut tā bulasın dārü's-selām
2034. Mübteda‘ tek şer‘ e şekkāk olmaḡıl
Ḳoy muḡālif yolu nā-pāk olmaḡıl
2035. Özüñi şekkāklardan dūr ḡıl
Şayḡal ur şer‘ -ile cān ma‘ mūr ḡıl
2036. Ehl-i şekden diñle āḡir ey Kerīm
Sen bizi dūr eyleme Rabbü'r-Raḡīm

Hikāyet-i Peripere zen ve Ġazā-yı Resûl Şallallahu ‘ Aleyhi ve Sellem

2037. Diñle ey cān ideyim bir mu‘ cizāt
Ki itmiş anı ol resûl-i kāyināt²⁸²⁷
2038. Ol nebī ki enbiyā sertācı-dur
Şāh-ı ‘ ālem şūreti muḡtācı-dur
2039. [Ol]²⁸²⁸ ḡabīb-i Haḡ-durur şāh-ı rüsûl
Andan ötrü oldı peydā cüz’ ü kül
2040. Niḡe anuñ ümmet-iseñ bu zamān
Vir şalāvat ey şeh-i peyḡamberān
2041. Şehr-i Belḡ²⁸²⁹ içre didiler rāviler
Var-ıdı bir ‘ ālim ol virdi ḡaber
2042. Kim resûlüñ ḡoñşusu bir pīre-zen
Var-ıdı bir ḡarı ‘ avrat ehl-i ḡan

²⁸²⁷ Bu mısra‘ ın vezni bozuktur.

²⁸²⁸ Vezin gereḡi bu kelime eklenmiştir.

²⁸²⁹ şeh-i Belḡ: metinde şeh ü Belḡ

2043. Girmemişdi dīne küfri çoğ-ıdı
 Ȗatı yoȖsul bir dinārı yoğ-ıdı
2044. HāȖ aña virmişdi bir oğlan meger
 Key begāyet gökçek idi ol püser
2045. Muştafā anı oğulluğa ȓabūl
 Eylemişdi luţf idüben ol resūl
2046. Geldi anası yanına ol dem ol
 Tā ala destūr ol tıfl u ȓabūl
2047. İsterem gitmeklik anuñ birle ben
 Didi ana baña destūr eyle sen
2048. Anası didi oğul eyle dime
 Sen gidüp buñsak u ȓahrın yime
2049. Yazuğam şalup beni sen gitmegil
 Ey ciger-küşem beni terk itmegil
2050. Görmesem bir gün seni çıkar bu cān
 Didi cānum bu işe kılam figān
2051. Ansızın durman daȖı bu yirde men
 Nice çāreñ var özüñe eyle sen
2052. Görđi oğlan anası bī-ihtiyār
 Gitmedin yokdur ġazāya aña çār
2053. Anı apardı resūlüñ yanına
 Çün dükenmez ȓayġu düşdi cānına
2054. Yalvaruban didi ki yā Muştafā
 Vāȓıf ol hālüm-den ey kānī-şafā
2055. İşbu oğlan sözüm işitmez gider
 Cānum öñince anuñ pervāz ider
2056. Gördügi yok nicedür ceng ü sefer
 Saña tabşurdum anı ey nānver
2057. Tā girüye getüresin şağ esen
 Muştafā didi aña ey pīre-zen
2058. Anı dapşurduñ bu dem çün sen baña
 Getüreyim şağ yine anı saña

2059. Bu yine alup anı oldu zāmān
Gıtdiler küffāra toĝru ol zāmān
2060. Çünkü leşker dartuban gitdi resūl
Ol yaña varup yivüñe yitdi ol
2061. Ol yirüñ şāhı Mekīd ‘ Ammār-ıdı
Çok anuñ hayl ü sipāhī var-ıdı
2062. Ol haber-dār oldu çün geldi resūl
Beglerini bir yire yıĝdurdı ol
2063. Leşkere oĝlını ser-dār eyledi
Nice ceng itmek gerek çār eyledi
2064. Özi qaldı qal‘ada ol baĝr-ı seng²⁸³⁰
Çıqdı leşker tā ide haşm-ıla ceng
2065. Var-ıdı bir qartaş oĝlı meger
Kāfir-i bī-pāk idi ol ehl-i şer²⁸³¹
2066. Ehl-i İslām ile kīn dutmuş yaman
Düşman idi Aḥmede key pehlevān
2067. Kim ğazāda atası ölmüş idi
Buĝz ile ol bed-güher dolmuş idi
2068. Ol la‘inüñ biri şanki bir menār
Başı günbed çeşmi²⁸³² taşt oḡı çenār
2069. Didi at ortaya qahr idüp yaman
Aḥmede çağırdı ey cāzū kılan
2070. Vir mübārız ceng içün meydān ere
Göreyim kim er ider devrān eri²⁸³³
2071. Ol dem aşḡabuñ biri oldu revān
Anı gördi bir daḡı geldi revān
2072. Ottuz üç aşḡabını öldürdi ol
Heybet-īmān ehline bildürdi ol

²⁸³⁰ baĝr-ı seng: metinde “baĝr u seng”

²⁸³¹ ehl-i şer: metinde “ehl ü şer”

²⁸³² çeşmi: metinde “çeşm ü”

²⁸³³ Kāfiye bozuk.

2073. Varmadı bir kimse ceng içün aña
Şād olup oynatdı atın her yaña
2074. Pes resüle didi ey sāḥir hemān
Ben ġarībem leşkerüñe bī-amān
2075. Leşkerüñ içinde ger bu-dur hüner
Yaluñuz kıram buları ser-be-ser

Ceng-gerden Peripere Zen

2076. Ol karınuñ oğlu geldi²⁸³⁴ ol zamān
Söyledi yeñi²⁸³⁵ ḥabīb-i Müste‘ān
2077. Baña destūr eyle ey ehl-i naẓar
Himmet it sen baña Ḥaḳ vire zafer
2078. Kim anuñla gireyim meydāna ben
Çün ġazā-dur nice ḳalam cāna men
2079. Andan alam ġāzilerüñ ḳanını
Ṭamuya göndürem anuñ cānını
2080. Ḳanda olsa çünki Ḥaḳ görmekde-dür
Kimi ister nuşret ol virmekde-dür
2081. Didi Aḥmed aña ey ferruḥ püser
Sen kiçisin öldürür bu gürbüz er
2082. Sen anuñla niçe idersin şavaş
Pehlevān-dur bil ḳatı ol baġrı taş
2083. Didi oġlan himmet eyle sen baña
Şıġınup ol Ḥaḳḳa ben varam aña
2084. Kim fidā olsun senüñ yoluñda cān
Munda ölsem girmezem herġiz ziyān
2085. Didi Aḥmed varmasañ yig-dür aña
Ol degül hīç bāb-ıla hem-tā saña

²⁸³⁴ Z nüshasında bu kelimenin yerine “tüşdi” ifadesi yer almaktadır ancak müstensih muhtemelen hata yaptığını anlamış olacak ki bu kelimenin altına “geldi” kelimesini yazmıştır. Biz bu kelimeyi almayı uygun bulduk.

²⁸³⁵ Z nüshasında bu kelimedden sonra “ey” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

2086. Ger giderseñ yarıcıñ olsun Hūdā
Didi meydāna inen ol cān fidā
2087. Ol la‘in ile berāber tūrdılar
Birbirin đarb idübeni urdılar
2088. Yüz yigirmi ħamle ol günde meger
Birbirine kıldı fenn ol iki er
2089. Gör ki n’itdi kudret-i cān-āferin
Oğlanı sūñü-y-ile urdı²⁸³⁶ la‘in
2090. Arkasından geçdi gögsini yara
Kān revān oldu iki yandan yire
2091. Gördi oğlan çünkü anuñ đarbını
Yıgıla hem bu dağı urdı anı
2092. Eyle çaldı cānı derdinden katı
İki böldi đarb-ıla ol la‘neti
2093. Virdi anlar zaħm oğıdan cānını
Leyki aldı birbirinden kanını
2094. Öldi anda çünkü ol ferruħ püser
Anuñ-içün ağladı ħayrū’l-beşer
2095. Hem yine cümle şahābe ağladı
Derdi anuñ çok yürekler tğladı
2096. Pes o dem uğraşdılar küffār-ıla
Din için ħarb eylediler ‘ār-ıla
2097. Altı biñ kāfir orada kırdılar
Özgesi çün işbu ħāli gördiler
2098. Korkudan ol dem getürdiler imān
Oldı hem ‘Ummār mü’min ol zamān
2099. İl vilāyet cümle mü’min oldılar
Anlaruñ şerrinden emin oldılar
2100. Aħmede ‘Ummār o dem virdi meger
Yükledüp on deve yüki sīm ü zer

²⁸³⁶ Z nüshasında bu kelimedden sonra “ol” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

2101. Aldı anı ol şeh-i peygamberân
Maşrafına harc kıldı ol zamân
2102. Oğlanı ol yirde hem defn itdiler
Dönüben ol dem Medîneye gitdiler²⁸³⁷
2103. Çün Medîne ehline oldu haber
Kim girü geldi resûl-i nâm-aver²⁸³⁸
2104. Uş irişdi leşker-ile şādumân
Karşu vardı işidüp pîr ü cüvân
2105. Ol karıya dağı hem oldu haber
Şād oluban oğlına karşu gider
2106. Yitdi çünki leşkere ol nâ-tüvân
Her bölühte sorardı ol zamân
2107. Kim maña oğlum yañadan bir haber
Virüñüz²⁸³⁹ ki olmışam bî- pā vü ser
2108. Ol gidenden uyhu gelmez gözüme
Dürlü gam fikr-ile dolmuş özüme
2109. Kamusı didi taḥammül bir zamân
Kim resûl ile gelür ol nev-cüvân
2110. Bir zamāndan oldu görindi şafā
Geldi tuğ-ıla Muḥammed Muştafā
2111. Ol karı geldi ki çün geldi resûl
Şād oluban aña karşu vardı ol
2112. Söyledi ki ey resûl-i nâm-aver
Kanı oğlum vir baña andan haber
2113. ‘Özr idüp ol Muştafā didi aña
Ben ne söyleyem anuñ ḥālin saña
2114. Ol şehīd oldu ulaşdı rahmete
Bu maḳāmı koydı gitdi cennete

²⁸³⁷ Bu mısra‘ın vezni bozuktur.

²⁸³⁸ resûl-i nâm-aver: metinde “resûl ü nâm-aver”

²⁸³⁹ virüñüz: Z’de virüñüz

2115. Çün işitdi bu sözi ol nâ-tüvân
Yire düşdi uğunuban ol zamân
2116. Eyle efgân eyledi ol dil-figâr
Cümle aşhâbı anuñ-çün kıldı zâr
2117. Başına dögüp dir-idi vây oğul
Nişe gitdüñ eyleyüp geç ey oğul
2118. Ey bu a‘mâ gözlerüm nûrı oğul
Sen gidüp kılduñ baña zôrı oğul
2119. Ey şınuqlu gönülüm ârâmı oğul
Yigid olduñ almaduñ kâmı oğul
2120. Ben atasın şaklayanum gelegel
Söz koyup özi gidenüm gelegel
2121. Bî-maḥall elden çıkanum gelegel
Cānumı ḥasret yaḫanum gelegel
2122. Bāğ-ı ‘ömrüm bārı oğlum gelegel
Kara bağrum merhemisin gelegel
2123. Bu sözi çün didi ol ḥünîn-ciger
Durdı ol dem ağlayup birden meger
2124. Aḥmedüñ dutdı cılavından revân
Didi ki ey ehl-i server-i imân
2125. Yâ Muḥammed sen zamân olduñ baña
Anuñ-içün ben anı virdüm saña
2126. Koymazam bundan gidesin daḫı yol
Baña oğlum virmeyince bilmiş ol
2127. Çün işitdi bu sözi ol nām-aver
Yire düşdi atdan ol ḥayrül-beşer
2128. Açdı başın aña aldı zülfünü
Didi ki ey Kār-sāz u ey Ğanî
2129. Kādir ü Qahhār u sensin ey Ḥakīm
Ḥākīm ü Cebbār u sensin ey ‘Alīm
2130. Öldürüp dir görmek āsān-dur saña
Qahrı luṭf u feyz u yek-ender saña

2131. İşbu ‘avratdan beni āzād kı
Vir girü oğlanı anı şād kı
2132. Kudretüñle işbu iş āsān irer
Yoğı var itmek ‘aceb ihsān irer

Mu‘cizāt-ı ‘Acebe

2133. Bu du‘ā didi henüz ol muḳtedā
Geldi gökden nāka ol demde şadā
2134. Pes ḫalāyıklar o dem baḳdı aña
Bu ne ḫālet diyü kıldılar ṭaña
2135. Bir şalāvat vir resūle ey sa‘īd
Gördiler kim geldi gökden ol yigid
2136. Kuş gibi indi yire binmiş burāk
Yaşıl tācı lik ṭonı aḳ²⁸⁴⁰
2137. Pes durup peygāmbere virdi selām
Söyledi şad merḫabā ḫayre'l-enām
2138. Didi peygamber aña ey nev-cüvān
Ne ‘aceb ḫikmetler itdi Ğaybdān
2139. Dār-ı ‘uḳbāda ne gördüñ söylegil
Fażl-ı Ḥaḳḳı ḫalka ma‘lūm eylegil
2140. Pes resūle söyledi ol nev-cüvān
Çün senün yoluñda virdüm bunda cān
2141. Kim maḫall oldu baña dārü'n-na‘īm
Doldı ḳabrüm nūr-ıla ‘anber şemīm
2142. Geldi ḫazretten baña rūḫü'l-emīn
Virdi ḫil‘at reşk idüp dībā-yı çīn
2143. İdüben ḫürmet apardı cennete
Cānum uğraşdı dükenmez rāḫata
2144. Ṭübā ağacı dibinde āşikār
Ḳurdılar bir taḫt benüm-çün zer-nigār

²⁸⁴⁰ Bu mısra‘ın vezni bozuktur.

2145. Hem ‘aṭā oldu münakkaş çok kuşūr
Didi hātif hazi micennātū ḥūr²⁸⁴¹
2146. Hem getürdiler maña nuḳl u şarāb
Ḳanda baḳsañ ni‘ met idi bī-ḥisāb
2147. Böyle gördüm çünkü ol ‘uḳbāyı ben
Egmez-idüm daḥı bu dünyāyı ben
2148. Çünkü sen baş açuban ḳılduñ du‘ ā
Buyruḡ itdi Cebra’ile ol Ḥudā
2149. Ey²⁸⁴² melek bunı götür apar yire
Bu cüvānı tiz yitür ol servere
2150. Bundan ötrü oldu ḡāyet intizār
Ol Muḥammed ol medār-ı rüz-gār
2151. İşbu sözde özümi yanuñdayan
Bunda gördüm ey ḥabīb-i Zü'l-minen
2152. Ol resülün mu‘cizine yok gümān
Kim gümān eylerse anda yok imān
2153. Her ne ki ol didi anı ḳıldı Ḥaḳ
Ḳavline fi‘li olundu mā-şadaḳ
2154. Ḳavli fi‘li içre meşḳūr oldu ol
Cümle millet içre meşhūr oldu ol
2155. Görüp işbu mu‘cizi aşḥāblar
Didiler şaddaḳ eyā ḥayre'l-beşer
2156. Gördi çün bu ḥikmeti ol pīre-zen
Girdi dīne şıdḳ idüp iḥlāş ilen
2157. Pes aña ma‘zūr idüp didi resül
Bulduñ oḒluñ olmaḒıl hergiz melül
2158. Yoldaş oldu Ḥālḳuñ ‘avnı aña
Olmaya maḥrūm anı her kim aña

²⁸⁴¹ hazi micennātū ḥūr: “Rablerine karşı gelmekten sakınanlar, bölük bölük cennete götürülürler. Oraya varıp da kapıları açıldığında, bekçileri onlara ‘Selam size, hoş geldiniz! Temelli olarak buraya girin’ derler.” Kuran-ı Kerim Zümer suresi 73.âyetten kısmi iktibas.

²⁸⁴² Z’de bu kelimedden önce “ki” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

2159. Mu‘ciz-i ferruḥ püser oldu tamām
Gör ne mu‘ciz kıldı ol faḥrū'l-enām
2160. Virse anuñ ‘ışkına her kimse cān
Ol özi çün kıldı südi bī-ziyān
2161. Kim o yolda ölse olmaz ol ölü
Şüretā tebdīl olur ol baḥtulu
2162. Ḳavlüḥü te‘alā velā yaḳtulu limen yuḳtelü
Fī-sebīlillahi emvātu bil aḥyā²⁸⁴³
2163. Anda ölen ölü kılmaz dirilür
Aña çoḡ manşib²⁸⁴⁴ merātib virilür
2164. Baḥtūvār ol kimse ki ol ola şehīd
Ancılayın kim bula baḥt-ı sa‘īd
2165. Ol fenādan çıḡmadın yirin görür
Cenneti ol ḳamudan öñdin alur
2166. Sensin ey Ḥaḳ dillerüñ rāzın bilen
Ḥācetiñ her bendenüñ rūzı kılan
2167. İşbu maḳşūdınıñ maḳşūdı maña
Ol şehādetden naşib itgil aña
2168. Anlaruñla āşinā kııl cānumı
Anlara bağışlaḡıl imānumı
2169. Muştafānuñ ḥürmetine ey Ğanī
Ol gürūhda eylegil ḳamumızı

Ḥikāyet-i Da‘vet-gerden Cābir-i Enşār Raḥmetullāh

2170. Diñle ey cān oḡuram bir mu‘cizāt
Kim ne kılmış ol resūl-i kāyināt

²⁸⁴³ ḳavlüḥü te‘alā velā yaḳtulu limen yuḳtelü Fī-sebīlillahi emvātu bil aḥyā: “Allah yolunda öldürülenlere “ölüler” demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezseniz.” Bakara suresi 154. Ayetten kısmī iktibas.

²⁸⁴⁴ manşib: metinde “manşub”

2171. Mü'min iseñ kıl anuñ medhini gūş
Diñler anı kimde olsa 'aql u hūş
2172. Kim anı istese murādını bilür
Her [ne]²⁸⁴⁵ noqşanı var-ısa yapılır
2173. Emrin anuñ dutsa kim bulur sürür
Tutmayanlar fazl-ı Hâkdan oldu dūr
2174. İster olsa kim anı 'irfān olur
Bulsa her kim hāşşa-i Raḥmān olur
2175. Kim meger bir gün şeh-i peygamberān
Aḥmedi ol enbiyā-yı serverān
2176. Cābir-i Enşāri da' vet eyledi
Ḳudretu'llāh gör ne ḥikmet eyledi
2177. Da' vet içün var-ıdı bir oğlağı
Altı batman arpa etmeg-çün dağı
2178. Pes resūli varuban kıldı nidā
Didi ki ey şadr-ı bedr-i enbiyā
2179. Bir kadem başup bize gelseñ n'ola
Şāha lāyık kulda ne kulluk ola
2180. Didi Aḥmed bende leşker çok-durur
Da' vet içün sende kuvvet yok-durur
2181. Key faḳırsin bu işe çekme emek
Bu çeriye virebilmezsin yimek
2182. Didi Cābir böyle dime yā resūl
Ben gedānuñ eyleme gönlin melūl
2183. Didi bārī var revān dart arpanı
Oğlağı öldürüben çağır beni
2184. Vardı Cābir arpasın darddı revān
Öldürüp oğlağı geldi ol zamān
2185. Didi gelgil kim maḥal-dur yā resūl
Gitdi Cābir evine ol pūr-uşūl

²⁸⁴⁵ ne: Z'de niçe

2186. Didi yā Cābir idüp unı hamîr
İdüben getür öñüme ey faķîr
2187. Vardı Cābir tîz hamîr itdi unı
Aluban araya getürdi anı
2188. Eti unı şığayup ol ʃab^c -kerîm
Didi bismi'llāhî'r-raḥmānî'r- raḥîm
2189. Didi yā Cābir apar imdi bişür
Gör bulara Ḥaḳ [ne]²⁸⁴⁶ bereket virür
2190. Etmegin bişürdi ol Cābir meger
Ol hamîrden niçe key bişürdiler
2191. Ḳudret-i Ḥaḳ olmadı bir zerre²⁸⁴⁷ kem
Ol dem oğlağı daḡı bişürdi hem
2192. Vardı pes didi resûle ey hümām
Bişdi yimek gelgil ey ḡayrû'l-enām
2193. Hem yine çağırdı cümle leşkeri
Baya yoḡsula şalā itdi varı
2194. Vardı Cābir evine aşḡāblar
Öñlerince pişvā ḡayrû'l-beşer
2195. Ol eve çün girdi şāh-ı enbiyā
Ol çerāğ-ı dînden oldı ev ziyā
2196. Ki kiçidi Cābirüñ evi meger
Cem^c olındı ol eve çok kimseler
2197. Didi Cābir n'eyleyem ey ehl-i rāz
Ev kiçi-dür muña ādem²⁸⁴⁸ şığar az
2198. Didi peygamber yārānlar ırḡanuñ
Şıḡışursız bu eve söze ḡanuñ
2199. Ḳavlühü te^c ālā yā eyyühellezine amenü
İzā kıyle leküm te fessühü fi'l mecālis fafseḡü²⁸⁴⁹

²⁸⁴⁶ ne: Z'de nice

²⁸⁴⁷ zerre: metinde “zerre”

²⁸⁴⁸ Z nüshasında bu kelimeden sonra “mi” kelimesi gelmektedir ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²⁸⁴⁹ ḡavlühü te^c ālā yā eyyühellezine amenü izā kıyle leküm te fessühü fi'l mecālis fafseḡü: “Ey inananlar! Toplantılarda, size, ‘Yer açın’ denince yer açın ki Allah da size genişlik versin; ‘Kalkın’

2200. Irġanuban amu űıġadı oraya²⁸⁵⁰
űofrasın Cābir ġetürdi araya
2201. Her yañaya da‘ vetin çekdi tamām
El uzatdı Muűtafā yiye a‘ ām
2202. Pes aña ol demde ġeldi Cebra ‘il
Didi ki buyurđı ol Rabb ü Celil
2203. Ol yimekden yimesünler hı biri
Gelmeye tā Cābirüñ oġlanları
2204. Bunı iűitġe resül-i kār-dān
Didi yā Cābir yüri olġıl revān
2205. Tiz ġetür oġlanlarıñı bunda sen
Gelmese anlar yimem bir loma ben
2206. Vardı Cābir ‘avratına söyledi
anı oġlanlar baña bildür didi
2207. Didi ‘avrat ol-dur oynar kũcede
aűra ıķdı ol dem ol merd-i Hūdā
2208. Her nie ġezdi oları bulmadı
anda ġitmiűler űoraġın bilmedi
2209. Yine ġeldi evine Cābir meġer
Didi ol dem ey resül-i mu‘ teber
2210. Olmañuz oġlanlar iün intizār
Yi a‘ āmı sen zī-behr-i Kirdigār
2211. Siz uűaġa bamak olmaya revā
El uzatdı tā yiye ol pıűvā
2212. Yine ġeldi Cebra ‘il virdi ġaber
Söyledi ki yā resül itgil ġazer
2213. Hā didi bilmez mi ol in‘ āmumı
Ne sebebden iün-dür peygāmumı

denildiġi zaman da hemen kalkın ki, Allah, iinizden inanmıű olanları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah iűlediklerinizden haberdardır.” Kuran-ı Kerim, Mucādele suresi, 11.āyetten kısmi iktibas. / 2199.beyitin vezni bozuktur.

²⁸⁵⁰ Bu mısra‘ ın vezni bozuktur.

2214. Yine didi Cābire ol dem resūl
Bul revān oğlanları söz kıl qabūl
2215. Gezdi Cābir yine şehri her yaña
Bulmadı oğlanların qaldı taña
2216. Döndi geldi maṭbahına ol zamān
‘Avratı gördi ider gizlü fiğān
2217. Didi yā ‘avrat ne olmış söylegil
Bu maḥallde nişe ağılarsın digil
2218. Didi yā er söylerem bu şart men
Kim resūle dimeyesin anı sen
2219. Qıldıguñ sa‘y olmaya tā ki ‘abes²⁸⁵¹
Didi Cābir di yiter bağrumı kes
2220. Didi yā er gör ki anlar n’itdiler
Yazı şanup bir yavuz ḥāl itdiler
2221. Çün sen oğlağı qurbān eyledüñ
Anlaruñ-çün anı erkān eyledüñ
2222. Anı gördükde gör²⁸⁵² anlar n’eylemiş
Ṭama çıkup birbirine söylemiş
2223. Ulusu küççükine didi o dem
Oğlağı gör nice öldürdi dedem
2224. Gel bu dem biz daḥı eyle kılalum
Tā ṭavar boğazlamağı bilelüm
2225. Kiççi yatmış ulu anı bağlamış
Kendüzine anı kengel çağlamış
2226. Bilmeyüp bıçağını sürmiş aña
Başını kesmiş anuñ didüm saña
2227. At teze bıçağı at gelmiş qazā
Çün izācāe’l-qazā zāqe’l-qazā
2228. Ḥālıkuñ ḥükmini kim gerdān ider
Çokları bu emri ser-gerdān ider

²⁸⁵¹ ‘abes: metinde “‘abes”

²⁸⁵² Z’de bu kelimedden sonra “ki” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

2229. Bu kazā taqdirine yok-dur devā
Anı def idüp meger Hālîk sevā
2230. Ulu oğlan çün nazar kılur aña
Katı korpup bî-höd ol kalur taña
2231. Na' re urur korpudan ol bî-karār
Titreyüp tamdan düşer bî-ihtiyār
2232. Ben dahı meşgöl idüm öz işüme
Geldi uşbu dem belālar başuma
2233. Çıkdum evden tā görem kim n'oldı iş
Gördüm iki tıfl cān ısmarlamış
2234. Çulğamışam anları bir şāla ben
Vākıf ol işbu muşibet hāle ben
2235. Kılup efgān oldılar gāyet melül
Nice eylesün konağ-dur çün resül
2236. Ğam u zār iderken ol 'avratla er
Duydı hālin anlarıñ hayrū'l-beşer
2237. Cābire pes söyledi ol ser-firāz
Arañuzda var durur bir gizlū rāz
2238. Anı ma' lūm ide yā Cābir baña
Ol ki ol müşkülüñ Hağdan oña
2239. (...) ²⁸⁵³ hażret geldi bu sözde meger
Yā resülü'llāh didi bilgil haber
2240. Kim kazādan Cābirüñ oğlanları
Ölüben ğam-nāk idüpdür anları
2241. Dimege aydur anı anlar hayā
Saña bu dem buyurur ol Kibriyā
2242. Anları getür önüñe yā resül
Anlarıñçün kıl du' ā olur kabül

²⁸⁵³ Z nüshasında bu kelime okunamamıştır.

2243. ̖udretümden cânın ol oğlanlaruñ
Gitmiş-iken girü virem anlaruñ
2244. (...) ²⁸⁵⁴ dağı dirlik süreler dünyada
Hem halâyık ̖udretüm ma' lüm ide
2245. Kim senüñ oğlanlaruñ ölmüş imiş
̖ikmet-i Hağ niçesi kılmış imiş
2246. Hâzır it anları bunda bu zamân
Pes getürdi anları Câbir revân

Münâcât-gerden-i Resûl ' Aleyhisselâm Mu' ciz-nümûden

2247. Anları çün öñine aldı resûl
Yüz çevürdi kıbleye ol demde ol
2248. Pes didi ey hâkim-i arz u semâ ²⁸⁵⁵
Ey ' Alîm ü ̖âdir ü ̖udret-nümâ
2249. Ululuğuş ' ibreti-çün ey Kerîm
Enbiyâlar hürmeti-çün ey Rağîm
2250. Ol melâ'ik ' işmetine ey Başîr
' Arş u kürsüñ sa' idine yâ Habîr
2251. Hağğ-ı Âdem hağğ-ı İdrîs ü Halîl
Hağğ-ı Nûh u hağğ-ı İshâğ İsmâ' il
2252. Hağğ-ı Yûsuf hağğ-ı Mûsâ-yı kelîm
Hağğ-ı ' İsâ hağğ-ı Eyyûb u ey Rağîm
2253. Hağğ-ı Dâvûd u Süleymân ey Celîl
Hem bihağğ-ı şâhibân u Cebra' il
2254. Çünki sensin cânı alan hem viren
Minnet eyle maña hikmet gösteren
2255. Vir girü cânın bularuñ ey Kerîm
Yogı var itmek senüñ-dür ey ̖adîm
2256. Bu du' âyı kıldı çün ol ehl-i dil
̖udret-ile gör ki n'itdi ol Celîl

²⁸⁵⁴ Z nüshasında bu kelime okunamamıştır.

²⁸⁵⁵ hâkim-i arz u semâ: metinde "hâkim ü arz u semâ"

2257. Uyḡudan tūrur gibi oḡlanlar hemān²⁸⁵⁶
Dirilüp durdılar olmışken revān
2258. Ol resūlūñ ayaḡına düşdiler
Ol cemā' at birle hem görüşdiler
2259. Anlara didi resūl ol dem meger
Gördüğünüz ḡālūñüzden vir ḡaber
2260. Didi anlar ey şefi' -i ümmetān
Biz saña ḡurbān kılduḡ çünki cān
2261. Bizi cennet bāḡına apardılar
Geldi bize ḡizmet içün şordılar
2262. Didiler bunlar nebī ḡurbānı-dur
Taḡt u ḡil' at bunlara erzānı-dur
2263. Oldı ḡādīm bizlere ḡilmān u ḡūr
Taḡta çıḡdı ' ıyş iderken pūr-ḡuzūr
2264. Hem getürdiler bize dürlü ḡa' ām
Şehd ü lezzet dürlü mīve-i kirām
2265. Sen çün olmışsın bizüm-çün intizār
Bizi ḡudretle diriltdi Kirdigār
2266. Resūl ol demde oḡlanlar-ıla²⁸⁵⁷
Ol ḡa' āmı yidiler anlar-ıla
2267. (...) ²⁸⁵⁸ biñ kişi yiyüp andan toyar
Ehl olan anlara hem çok uyar
2268. Hem ulaşıdurdılar andan her yaña
Eyle bereket virdi ol Rezzāḡ aña²⁸⁵⁹
2269. (...) ²⁸⁶⁰ niçe ḡarf itdiler olmadı kem
Mu' cizātuñ ḡikmeti-dür bu kerem
2270. (...) ²⁸⁶¹ ki n'itdi ol Kerīmūñ ḡudreti

²⁸⁵⁶ Bu mısra' in vezni bozuktur.

²⁸⁵⁷ Bu mısra' in vezni bozuktur.

²⁸⁵⁸ Z nüshasında bu kelime okunamamıştır.

²⁸⁵⁹ Bu mısra' in vezni bozuktur.

²⁸⁶⁰ Z nüshasında bu kelime okunamamıştır.

²⁸⁶¹ Z nüshasında bu kelime okunamamıştır.

Ol ki cārī-dür cihānda hikmeti

2271. Her ne isterse müyesser-dür aña
‘İlm ü kudret çün muḳaddem-dür aña

2272. Ḥatm olundı mu‘ ciz-i Muḥyī'l-memāt
Ölmiş-iken yigle buldılar ḥayāt

2273. Serçe-i ‘İsādan bulardı mürde cān
Ol bu mu‘ cizden ḳalurdı nā-tüvān

2274. Ger bu ḥāl Aḥmedden irdi Cābire
Ḥaḳ-durur in‘ām iden her şābire

2275. Luṭf idüp gör aña fazlı işledi
Ölmiş oğlanlarını bağışladı

2276. Her kime²⁸⁶² Ḥaḳḳa yönüldise ḳazā
Buldı fazlın kim aña virdi rızā

2277. Ḥükmine Eyyüb çün oldu şabūr
Buldı Ḥaḳdan ḥil‘ati ‘abde’s-şekūr

2278. Rāzı ol maḳşūdı anuñ ḥükmine
Söyle bir işi neden-dür ḥükmi ne

2279. Şākir ol her nesne ki andan gele
Çün ḳuluñ ḥālī aña ma‘lūm ola

2280. Virdübine buşmayup şabr idegör
Şākir ol şādıḳlar ile gidegör

2281. Çün anuñ emr-ile olmuş nīk ü bed
Yaḥşısın sevüp yamanın ḳılma red

2282. Ehl-i şabra ol hemīşe hem-nişīn
Oḥı Allāhu yuḥibbu’s-şābirīn²⁸⁶³

Hikāyet-i Mu‘ ciz-i La‘l

2283. Maḥrem-i Ḥaḳ ḥātem-i peygamberān
Ol Muḥammed-dür güzīn-i ins ü cān²⁸⁶⁴

²⁸⁶² Z’de bu kelimeden sonra “ki” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²⁸⁶³ Allāhu yuḥibbu’s-şābirīn: “Allah, sabredenleri sever”. Āli İmrān sūresi, 146. ayetten kısmī iktibas.

²⁸⁶⁴ güzīn-i ins ü cān: metinde “güzīn ü ins ü cān”

2284. Ol ḥabīb-i Ḥaḳ-durur sālār-ı dīn²⁸⁶⁵
Ser-firāz-ı enbiyā-dur²⁸⁶⁶ ol güzīn
2285. Ol emīn ü vahyi-dür şāh-ı rūsūl
Duydı ol ḥikmet-ile fer' ü uşūl
2286. Şem' -i maḥşer iftiḥār-ı rūz-ı 'id²⁸⁶⁷
Şāḥib-i mihrāb u minber²⁸⁶⁸ ol sa' id
2287. Cümle millet içre ol ḥayrū'l-beşer
İdem anuñ mu' cizinden bir ḥaber
2288. Tañ namāzın kıldı bir gün Muştafā
Okudı evrād idüp zevḳ ü şafā
2289. Va' z iderdi āyet-i tefsīr ile
Şād idüp aşḥābını taḳrīr-ile
2290. La' l-tek lebden kılurdu dürr-feşān²⁸⁶⁹
Ḥikmet-i ma' nādan eylerdi beyān
2291. Geldi tā ki mescide Bū Cehl ü ḥar
Bilesince bir bölük küffārlar
2292. Pes resūle didi ol mekr-i cihān²⁸⁷⁰
Niçe dirsın ben nebī āḥir zamān
2293. Uş getürmişem saña bir müşkil iş
Anı benden özge kimse bilmemiş
2294. Ol ' aceb kārı beyān itgil baña
Ben seni mürsel bilüp uyam saña
2295. Ger bu rāzı itmez olsañ āşikār
Dime daḥı ben resūl-i Kirdigār
2296. Didi peygamber aña ki ey fuzūl
Sen benüm İslāmum itmezsın ḳabūl

²⁸⁶⁵ sālār-ı dīn: metinde “sālār u dīn”

²⁸⁶⁶ ser-firāz-ı enbiyā-dur: metinde “ser-firāz u enbiyā-dur”

²⁸⁶⁷ iftiḥār-ı rūz-ı 'id: metinde “iftiḥār u rūz u 'id”

²⁸⁶⁸ şāḥib-i mihrāb u minber: metinde “şāḥib ü mihrāb u minber”

²⁸⁶⁹ dürr-feşān: metinde “dürr-fişān”

²⁸⁷⁰ mekr-i cihān: metinde “mekr ü cihān”

2297. Nice-dür di baña ol eşkālũñi
Bozulur gör nice mekr ü alũñi
2298. Pes resũle didi Bũ Cehl-i la' in
Ger nebisin bil benüm koynumdakin
2299. Kim baña zāhir-dür ol senden nihān
Bilseñ anı ben qabũl idem hemān
2300. Bilmez olsañ terk kıl tezvĩrũñi
Secde eyle hāça koy tedbĩrũñi
2301. Bu sözi işitdi çün aşhāb-ı dīn
Her biri aña cevāb itdi yakīn
2302. Didi hāl idüp ol rāz-ı resũl
Men amān virmen saña ey bĩ-uşũl
2303. Ger bu rāzı itmez olsañ beyān
Yüz deve virem gelürse kār-dān
2304. Didi 'āmir gör beyān olmasa rāz
Arturam mālı eger şanursın az
2305. Didi Haydar men virem her ne ki var
Ol resũlũñ yolına cānum nişār
2306. Çün munı işitdi Bũ Cehl ol zamān
Didi bilũñ āşikār ey merdümān
2307. Ben bu mekri düzmişem mi mekr içün
Gelmişem aña bir özge hāl-içün
2308. Ger deperseñ getürem aña imān
Bilmez-iseñ aña virmen ben amān
2309. Qanın anuñ şerbet idem cām-ıla
İçerem qavm-ı Qureyşe kām-ıla
2310. Götürem yirden anuñ bāıl sözün
Mescidin yıqup uyaram yiryüzün
2311. Ger bu işde māt idersem anı men
Qoparam başuñuza tũfānı ben
2312. Anlara didi resũl-i kār-dān
Hışmı koyuñ sākın oluñ bir zamān

2313. Cebrā 'il andan baña virmiş haber
İşidüben durdı ol aşhāblar
2314. Pes didi Bū Cehle ol demde resūl
Sende var bir yaşıl hoşka bilmiş ol
2315. Var anuñ içinde bir la' l-ı laṭīf²⁸⁷¹
Altı ay-dur alduñ anı ey ḥarīf
2316. Virdüñ aña yiddi yüz dīnār u zer
Yiddi yüz hem sīm virdüñ mu' teber
2317. İşidüp anı şahābe durdılar
Açuban ol hoşka la' li gördiler
2318. Çün resūlüñ didügi tek buldılar
Şükr idüp ol Ḥaḳka şādān oldılar
2319. Anı görüp didi Bū Cehl-i la' īn²⁸⁷²
İtmişem ben meger ki çokdan yaḳīn
2320. Anı görenler saña kılmış beyān
Görmeyen gel ḳorḳudan yuṭar nişān
2321. Aldaduñ ḥaḳkın cihānuñ mekr-ile
Doğruya oḥşar yalanuñ mekr-ile
2322. Bu sözi andan işitdi çün resūl
Baş götürüp Ḥaḳka nāliş kıldı ol
2323. Didi ki ey pādīşāh-ı Zül'-minen
Sen bilürsin kim ne dir bu ehl-i ḳān²⁸⁷³
2324. Yarıcım sensin benüm her ḳanda var
Pes ḥiṭāb itdi aña ol Kirdigār
2325. Ben ḥicāb oldum Te' ālā ḳıl nazar
La' le baḥup viren her naḳar²⁸⁷⁴
2326. Çün işitdi bu sözi ol ber-güzīn
Aluban ol la' le baḳdı bir kezin

²⁸⁷¹ la' l-ı laṭīf: metinde “la' l u laṭīf”

²⁸⁷² Cehl-i la' īn: metinde “cehl ü la' īn”

²⁸⁷³ ehl-i ḳān: metinde “ehl ü ḳān”

²⁸⁷⁴ Bu mısra' ın vezni bozuktur.

2327. Gördi anda bir ‘acāyib nesne var
Pes Ebū Cehle didi ey ḥāk-sār
2328. Ben bu la‘lūñ ideyim ḥālīn beyān
Gizlū sırrından anuñ virem nişān
2329. Az ola daḥı bunuñ tek mu‘cizāt
İşidüp görenler anı ola māt
2330. Didi mel‘ūn niçe söylersin yalan
Siḥr idüben geh çin ü geh çünān
2331. Didi peygamber aña ey nā-bekār
Ben diyem ol la‘lūñ içinde ne var
2332. Didi Bū Cehl anda ne var söylegil
Bize gizlū sırrı ma‘lūm eylegil
2333. İtgil anı nezr ayıdam saña ben
Her ne kılsañ ol olur sözüñden
2334. Didi bu la‘l içre gördüm āşikār
Ağca kırd ağzında yeşil bergi var
2335. Anda Ḥaḳ bir işe kılmış-dur ‘aceb
Yaprağı andan çıkarur rüz u şeb²⁸⁷⁵
2336. Kıutı rīşe olmuş zī-kerem²⁸⁷⁶
Rīşe kıutı bü'l-keremüñ lā-cerem
2337. Çün bunı işitdi küffār-ı Kıreyş²⁸⁷⁷
İşbu söze güldi inkār-ı Kıreyş²⁸⁷⁸
2338. Muştafāya didi Bū Cehl ey fülān
Niçe tezvīr-ile söylersin yalan
2339. Anuñ içün söyledüñ bu sözi sen
Kim bulursın kim uşatman la‘li men
2340. Didi Bū Cehle pes ol dem ol resūl
İki miqdārınca vir idem qabūl

²⁸⁷⁵ rüz u şeb: Z’de rüz-ı şeb

²⁸⁷⁶ zī-kerem: Z’de zī-kerem / bu mısra‘ın vezni bozuktur.

²⁸⁷⁷ küffār-ı Kıreyş: Z’de küffār u Kıreyş

²⁸⁷⁸ inkār-ı Kıreyş: metinde “inkār u Kıreyş”

2341. Didi kāfir ben bahā almam aña
Bil ki bu dem şart kılsun ol baña
2342. Çıkmasa ol cāzūyı idem katil
Bu işe şart itdiler ol demde bil
2343. Cāndan Aḥmed ü la' lden ol la' neti
İtdiler bu-dur arada bey' atı
2344. Cüft-i Zehrā ol ' Alīyy-i şīr-i ner²⁸⁷⁹
Aldı kāfirden ol la' li meger
2345. Uşadup ol mu' cizi peydā kıla
Ḥalk eri ol kāfiri rüsvā kıla
2346. Geldi pes ol dem resūle Cebra' il
Didi ki emr itdi ol Rabbü'l-Celil
2347. La' li uşatsa ' Alīyy-i nām-aver
Ḳurda andın irmedin olmaz zarar
2348. Anı sen al bir kezin ur aña dil
Bir ' aceb mu' ciz hem anı ḥalka kıla
2349. Pes ' Alīyye didi ol demde resūl
La' li virgil maña ey ehl-i kabūl
2350. La' li pes virdi aña ol dem meger
Gör ne mu' ciz kıldı ol ḥayrū'l-beşer
2351. Diyüp Allāh bir kez urdı aña dil
Ḳudret-i Ḥaḳ pārelendi la' li bil
2352. Nice dimişdi resūl-i Kirdigār
Çıkdı ḳurd ağzında yaşıll bergi var
2353. Ḳurda dil virdi İlāhī Lā-yenām
Aḥmede ta' zīm-ile virdi selām
2354. Didi andan ey nebiler aḥseni
Ḳırk biñ yıl-dur Ḥaḳ yaratmışdur beni
2355. Virdi rızḳum mesken itdi la' l için
Eyledi yalguz beni ol bi-ḳarın

²⁸⁷⁹ ' Alīyy-i şīr-i ner: Z'de ' Alīyy-i şīr ü ner

2356. Didi ki peygamber-i āḥir zamān
Mu‘ ciz-ile ol seni kıılır ‘ ayān
2357. Ol zamāndan beri müştākam saña
Yüzüñi göstürdi çok minnet aña
2358. Ben güvāham bir-dür ol Perverdīgār
Ol yaratdı evvel āḥir her ne var
2359. Sen resūlisin hem anuñ bī-gümān
Kim saña uymasa olur bī-imān
2360. Pes didi ki ey resūl-i zü-fünūn
Kıl benüm-çün la‘ li kim olsun bütün
2361. Birbirine koydı la‘ li ol resūl
Kavuşup bir oldu mu‘ ciz birle ol
2362. Oldı la‘ l evvelîñden yig ü ḥūb u şāf²⁸⁸⁰
Şanasın kim olmış-ıdı ol şikāf
2363. Gördi çün bu mu‘ cizātı ehl-i dīn
Didiler şaddaḳ resūlü'l-mürselīn
2364. Gördi çün bu mu‘ cizi Bū Cehl-i dūn²⁸⁸¹
Halk içinde şerm-sār oldu zebūn
2365. Didi la‘ li uşadam ḳahr-ıla ben
İşbu sāḥir-dür işi-dür mekr ü fenn
2366. Pes uşatdı la‘ li ol bī-ṭab‘ u ḥar
Çıkdı ḳurd içinden ölmüşdi meger
2367. Yine ol la‘ li ele aldı resūl
Kavuşup bir oldu mu‘ ciz birle ol
2368. Mu‘ ciz içün ol dem anı dād-ger
Şınmış-iken anda bitürdi meger
2369. Anı görüp şerm-sār oldu la‘ īn
Didi cāzū gitdi ḥacletden ḥazīn
2370. Anı görüp dīne girdi dört yüz er
Şaddaḳ idüp ol Muşafāya ser-be-ser

²⁸⁸⁰ Bu mısra‘ ın vezni bozuktur.

²⁸⁸¹ Bū Cehl-i dūn: Z’de Bū Cehl u dūn

2371. Şaldı zünnârı kamu terk itdi Lât
Gördi mel'ün işbu hâli oldu mât
2372. Bunca mu' ciz itmedi aña eşer
Vardı pes puthânesine kûr u ker
2373. Niçe mu' cizler ol andan gördi fâş
Artdı kibri oldu anuñ bağı taş
2374. Hiç birisin eylemedi ol kabûl
Gitdi kâfir 'âkıbet dünyâdan ol
2375. Her kapu ki gayb eli kıldı kilid
Anı açmağ kimseye olmaz bedîd
2376. Açmadı kimse anı açılmaz ol
Bulmadı kimse anı key bilmiş ol
2377. Şâhid oldu âyet ü bürhân aña
Eyle 'ibret-dür ki yok dermân aña
2378. Mu' cizât-ı la' l olundu uş tamâm
Rîşe-i gevherden ol buldı nizâm
2379. N'olısar maşşûd-ı hâlûñ şimdi bil
Gözlegil innâ hedeynâhus sebîl²⁸⁸²
2380. Kıl şükür ol Hâlîkuñ müştâkısn
Cehd idüp rāh-ı necātuñ tanı sen
2381. Dünya içre âhiret-çün sa' y iden
Ol-durur bâıl koyup toğru giden
2382. Hayr iş-içün sa' y iden olur sa' id
Ehl-i münkerden²⁸⁸³ olısar-dur ba' id
2383. Ehl-i sa' yuñ hürmetine yâ Mücib
Sen bize dârü'n-na' im²⁸⁸⁴ itgil naşib

Hikâyet-i Mu' ciz-i Gevher

²⁸⁸² innâ hedeynâhus sebîl: “Şüphesiz biz onu (ömür boyu yürüyeceği) yola koyduk. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kat eder.” İnsân(Dehr) sûresi 3. Ayetten kısmî iktibas.

²⁸⁸³ ehl-i münker: Z'de ehl-i minker

²⁸⁸⁴ dârü'n-na' im: Z'de dâre'n-na' im?

2384. Ey muşāhib cehd idüp ihsān kıl
Özüñ öz duşharuñı āsān kıl
2385. Āhiret-çün dünyada kılğıl yarağ
Tā virānda olasin göñli ferāğ
2386. Dut şerī‘ at tã‘ at-ıla her zamān
Ḥayr iden bulur cehennemden amān
2387. Dīn ü İslāmı idegör ihtiyār
Muştafā emrin özge eyle yār
2388. Her kim anuñ emrine münkād ola
Bula devlet kıl ise āzād ola
2389. Anı kim ihlāş-ıla cāndan sever
Görmeye ol kimseden hergiz zarar
2390. Diñle anuñ medḥin ey ehl-i kabūl
İderem bir mu‘ciz andan bilmiş ol
2391. Başra şehrinde meger ki bir cühūd
Düşman idi Muştafāya ol ḥasūd
2392. Dünyada esbābı mālı çoğ-ıdı
Āhiret pervāsı anda yoğ-ıdı
2393. Bir qaravaşı var-ıdı ḥūb-ter
Ehl-i idrāk idi ol nīk-siper
2394. Muştafāyı uykusında gördi ol
Şıdk-ıla dīnine anuñ girdi ol
2395. Çün uyandı uyḥudan ol bī-qarār
Cān u dilden emr-i şer‘ e oldı yār
2396. Eyler oldı gice gündüz tã‘ atı
Koymaz-ıdı fevt ola bir sã‘ atı
2397. Ol il ehl-i cümle anı duydılar
Merd ü zen aña ḥasedler itdiler
2398. Her zamān ki ol Ḥaḳı eylerdi yād
Zevk alup ol zikr-ile olurdı şād

2399. Bunlar aña hışm iderlerdi yaman
Anı isterlerdi öldürmek hemân
2400. Biri ğammāz olup anlaruñ meger
Hōcaya hālin anuñ virdi haber
2401. İtmese ğammāza kimse i‘tibār
Qanda olsa ol sözinden şerm-sār
2402. Hōca işitgeç anı oldı melūl
Cāndan ol mestūreye qaşd itdi ol
2403. ‘Avratına didi ol hāric meger
Ol qaravaş-ı habīs²⁸⁸⁵ ü bed-siper
2404. Aḥmed-i cāzūya getürmiş imān
Şaḥlar-ımıñ dīnin ol bizden zamān
2405. ‘Avratı didi ‘ayān olsun saña
Ol senüñ dīnüñ koyup uymış aña
2406. Hōca çün ol hāli ma‘lūm eyledi
Ehl-i beytine pes ol dem söyledi
2407. İdeyim tedbīr anuñ-çün hīle ben
Tā meger öldürem anı mekr-ilen
2408. Halk eri öldürmek olmaz bī-ḥaṭā
Yigrek öldür kimse bilmeye ḥaṭā
2409. Bir bahāne iş aña düzmek gerek
Anı ol mekr-ile gidermek gerek
2410. Ehl-i beytle bu sözi tanışdılar
Qamusı qaşdına anuñ düşdiler
2411. Bu ḥayāle yatdı anlar ol gice
Kim bilür ki ḡayb işi olur nice
2412. Hōca vardı şubḥ-dem dükkānına
Ol ḥasedden düşdi odlar cānına
2413. Giceye dek bu işi fīkr itdi ol
Gice gör tedbīr idüben n’itdi ol

²⁸⁸⁵ qaravaş-ı habīs: Z’de qaravaş u habīs

2414. Kim meger şarrāf-ıdı ol bî-ḥaber
Var-ıdı yanında çok dürlü güher
2415. Bir güher alup yığışdurdı dükān
Vardı eve mekr için ol bed-gümān
2416. Didi ol kırnağ kanı gelsün baña
Bir emānet depşürürem ben aña
2417. Ol qaravaş ilerü geldi meger
Didi ey ḥōca ne-dür bildür ḥaber
2418. Tā namāzum ötüb olmaya każā
İşidüp buşdı aña ol nā-sezā
2419. Didi efsūs eyle ol dem zī-namāz²⁸⁸⁶
Kılmaz olsañ sen anı oluram az
2420. Didi bu mühre emānet-dür saña
Dimedi güher nihān itdi aña
2421. Ol anuñ tā n'olduğın bilmeye
Kıymeti diyüp ihtiyātın kılmaya²⁸⁸⁷
2422. Didi işbu taşu yahşı şaklağıl
Key yitürseñ öldürürem bellü bil
2423. Çün qaravaş gevheri aldı revān
Aparup bir bacada kıldı nihān
2424. Özi kayıtdı yine kıla namāz
Gör ki n'itdi ḥōcası ol ḥīle-sāz
2425. Ol namāza giricek ḥayrān-ıdı
Bî-ḥaber ḥālinde ser-gerdān idi
2426. Ḥōca aldı gevheri gizlü hemān
Görmedi ol bir yirde kıldı pinhān²⁸⁸⁸
2427. Çün şabāḥ oldı yine durdı cühūd
Şād olup dükkānına vardı cühūd
2428. Olmadı kimse bu işe āgāh aña²⁸⁸⁹

²⁸⁸⁶ zī-namāz: Z'de zī-namāz

²⁸⁸⁷ Bu mısra'ın vezni bozuktur.

²⁸⁸⁸ pinhān: Z'de penhān / Bu mısra'ın vezni kusurludur.

²⁸⁸⁹ Bu mısra'ın vezni bozuktur.

Bir niçe er var-ıdı hem-rāh aña

2429. Ol cühūdı daḡ' aluban gitdiler
Bāḡ-ı naḡlistān şaru yer itdiler
2430. Vardılar deryā kenārına meger
Ol cühūd anlara bildürdi ḡaber
2431. Ol ḡaravaşuñ imāna geldüḡin
Bu aña gevherle ḡile kılduḡın
2432. Pes çıkardı göstere ol gevheri
Gör ne kıldı mu' ciz-i peygamberi
2433. Düşdi deryāya elinden ol güher
Mekre yatup ḡuşşadan oldı ter²⁸⁹⁰
2434. Gevher-içün çekdi ol ḡasret yaman
Žāyi' oldı dir dirīḡ²⁸⁹¹ māl-ı cihān
2435. Gerçi ol dürr içün oldı ol melül
Leyki kırnaḡ şaruya şād oldı ol
2436. Didi gerçi düşdi şuya ol güher
İtmek ol kırnaḡa āsān-dur zarar
2437. Bu gice öldürem anı zār u zār
Bilmez-idi n'olısar encām-ı kār²⁸⁹²
2438. Bunı diyüp ol aradan tırdılar
İrdi şeb hengāmı şehre vardılar
2439. Yolda bir balıkcı gördi ol cühūd
Aldı pes bir balıḡ andan ol ḡasūd
2440. Fikr idüp ol vardı evine revān
Ol ḡaravaşa çıḡırdı ey fülān
2441. Ol za' īfe işidüp vardı aña
Ḥōcası ol balıḡı virdi aña
2442. Didi munı tīz büşür getür revān
Ol ḡaravaş aldı anı ol zamān

²⁸⁹⁰ Bu mısra'ın vezni kusurludur.

²⁸⁹¹ dirīḡ: Z'de dirīḡā

²⁸⁹² encām-ı kār: Z'de encām u kār

2443. Yırtdı ƙarnın tā anı ide ƙa‘ām
‘Ādetince bişüre olmaya hām
2444. Ƙudret-ile gör ki n’itdi Ġayb-dān
Ol resūlūñ mu‘cizin idüp beyān

Mu‘cizi’n-nebīyy Şallallāhu ‘Aleyhi ve Sellem

2445. Çıkdı ol balıƙ içinden ol güher
Bir işe ƙıldı ‘aceb ol bī-haber
2446. Didi yā Rab bu dürr degül mi ki hōca virdi baña
Ol degül mi ki depşürdi baña²⁸⁹³
2447. Didi yā Rab dünki dūr-dür işbu-dur
Anı ƙoydum anda pes işbu ne-dür
2448. Ol ta‘accüb idüben ƙaldı ƙaña
Vardı taḥƙīƙ itmege baƙdı aña
2449. Gördi ki yirinde yok-dur ol güher
Bunu anuñ yirine ƙoydı meger
2450. Bişürüp ol balıƙı virdi aña revān²⁸⁹⁴
Hūn idüp ol aƣası-çün ol zamān
2451. Hōca gördi balıƙı didi aña
Ol kenīz olmışdı çünki ‘āƙƙ aña
2452. İster-idi eyleye şıltak aña
Bişmemiş et getürürsin sen baña
2453. Didi kim-dür yiye bişmemiş yimek
Hiç senūñ hālūñ ne-dür olmaz dimek
2454. Mūsā dīni saña ne ƙıldı ziyān
Anı ƙoyup Aḥmede ƙılduñ imān
2455. Döngil andan ƙıl bu dīni ihtiyār
Yoksa bu dem öldürürem zār u zār

²⁸⁹³ Bu beyitin vezni bozuktur.

²⁸⁹⁴ Bu mısra‘ın vezni bozuktur.

2456. Dönmeseñ gör saña n'idem ey denī
Gayra uyarsın begenmezsın meni
2457. Didi kırnağ işbu işi āsān ola²⁸⁹⁵
Ben virem ol yolda ger biñ cān ola
2458. Ger sen idersin baña dürlü ' azāb
Dönmezem anuñ dininden bil cevāb
2459. Ol Muḥammed-dür güneş ben zerre-y-em
Baḥr-dur İslām ben bir ḳatre-y-em
2460. Ben gidersem olmaz andan hīç kem
Öz ḳazancın çün kişi bulur ne ğam
2461. Didi ancaḳ herze söyle var revān
Buldı çün öz gevherin ol bed-gümān
2462. Nān-ıdı öz gevherin ol şeksüzün
Şaldı ol kırnağ ayağına özin
2463. Didi ey duḡter digil n'itmek gerek
Dīn-i İslām eyleyüp gitmek gerek
2464. ' Arz kıldı aña ol kırnağ imān
Mü'min oldı cāndan ol şalup gümān
2465. Hem yine ḳavmi anuñ yüz yitmiş er
Girdiler ol dem imāna ser-be-ser
2466. Oldı çünki mu' ciz-i gevher tamām
Buldı ' aḳdı silk aḡsuzdan niḳām
2467. Oldı kırnağ dilde hem şābit-ḳadem
Gör ne itdi ol Ḥudā-yı zū'l-kerem
2468. Yitmiş-iken girü virdi gevheri
Ḥōcasın hem eyledi şekden berī
2469. Dīn ü İslām üzre kim kılsa ḳarār
Dünya āḡir oldı Ḥālīḳ aña yār
2470. Özüni ol emre kim mem'ūr ide
Zann u ğafletden vücūdın dūr ide

²⁸⁹⁵ Bu mısra'ın vezni bozuktur.

2471. Hüküm anuñ-dur âyet ü bürhân anuñ
Şâhidi-dür vahy-ile Kur'an anuñ
2472. Hem resûle virdi bir şer' ol Hâkîm
Ahmede virdi şîrâtü'l-müstakîm
2473. Şer' i üzre kim anuñ kılsa karar
Dünya âhîr ol-dur olan aña yâr
2474. Kıl anuñ şer' ine maşşûdî kıyâm
Hâliş ol İslâma istersin makâm
2475. Özüñi ol şâha eyle kul sen
Aña uy tâ olasin maqbûl sen
2476. Sen ol emri idene olgıl refîk
Ol-durur ol hâzrete toğru tarîk
2477. Ger bugün andan murâduñ tapasın
Şek degül tañla anuñla kopasın
2478. Dünya âhîr fazluñ eyle yâ Gâfûr
Sen bizi andan kerem kıl kılma dūr

Hikâyet-i Be-'arûs 'Utbe La'în 'Aleyhi'l-La'ne

2479. Söylerem ben bir hikâyet diñlegil
Şâdık ol girçek rivâyet eglegil
2480. Ol ki oldı ber-güzîn-i enbiyâ
Aña maḥbûbum dimişdür Kibriyâ
2481. Oldı ins ü cin kamu münkâd aña
Eyledi maḥbûbum Ahmede aña
2482. Her niçe ol gösterürdi mu' cizât
Da' vide iderdi çok küffârı mât
2483. Biri uyup aña kılmazdı yakın
Tartışurlardı anuñla durmadın
2484. Mekke de çün kıldı da' vet ol resûl
Var-ıdı bir 'Utbe adlu bü'l-fuḍûl

2485. Olmuş-ıdı şek şalup şeytāna ol
Münkir-idi gelmedi imāna ol
2486. Bir gelini var-ıdı anuñ meger
‘Aql u idrāk ehl-idi nık-ser
2487. Muştafāya ol getürmişdi imān
Olmış-ıdı şer‘ e şaluban hemān²⁸⁹⁶
2488. Kaķırup anları ğāret ideler
Mālların alup ھاsāret ideler
2489. Gice ğāfil olmuş-ıdı kārban
Gör ki n’itdi ol sā‘ at dār-ı cihān
2490. Kārbanuñ devesine söyledi
Yirüñ ol kāfirleri kıruñ didi

Ol Develer çün Mu‘ cizi’n-nebiyy Şallallāhu ‘Aleyhi ve Sellem

2491. Ol develer çün bunı işitdiler
Emr-ile görgil cühūda n’itdiler
2492. Yürüyüp anları kıldılar helāk
Tığ-i mu‘ cizden ھاmusı oldu çāk
2493. Hiç kiři maķhūr u ھاhhār olmasun
Gözi benden nigün-sār olmasun
2494. Ba‘ zısı çün girü dönüp geldiler
Öğdüğini cümle ölmüş gördiler
2495. Kalmamış dört yüz kişiden bir diri
Gitdi ‘āřı bulmadı imān biri
2496. Çün uyandı gördi ehl-i kāfile
Uğramış dürlü belālar ğāfile
2497. Anı görüp Muştafāya uydılar
Anda ھاimet olduğın çün tıydılar
2498. (...) ²⁸⁹⁷resül içün ne gördi ol İlāh

²⁸⁹⁶ Eserde bu mu‘ cize bölümü başlangıç kısmında kesilip 2487. beyitten sonra başka bir mu‘ cize bölümüne devam edilmiştir. Muhtemelen bu bölümün kalan kısmı kopuktur.

²⁸⁹⁷ Z nüshasında bu kelime okunamamıştır.

Ḳudreti müşrikleri kıldı helāk²⁸⁹⁸

2499. Deve oldı emri birle ejdehā
Düşmanından dostını kıldı rehā
2500. Ol ‘ināyetden kime kılsa nazār
Aña düşmāndan irişmeye zarar
2501. Ol (...) ²⁸⁹⁹ kimse koparmış degül
Hikmetine fehm anuñ irmiş degül
2502. Bir kişi her nice ki ser-dār ola
İrse hükmi-i Hāk aña nā-çār ola
2503. Kıl yakın maḳşūd-ı Hāk emrine sen
Hālîş ol hükmine anuñ tutma zan
2504. Fırşatı fevt itme tāt at idegör
Kend'üzüne anı ‘ādet idegör
2505. Gör bugün bunda ‘ibādet idesin
Şād olursın çünkü bundan gidesin
2506. Bunda çün Hāk emrine tolaşasın
Gidicek ḳuds ehline ulaşasın
2507. Fāniden gitgeç kılasın cāvidān
‘İyş u ‘işretde olasın şādumān

Hikāyet-i Mu‘ciz-i Resūlullāh Be-Şakḳü'l-Ḳamer

2508. Diñle ey cān Muştāfādan-dur ḥaber
Nice kıldı mu‘ciz-i şakḳe'l-ḳamer
2509. Her ki anuñ cān-ıla diñler sözün
Lāyık eyler rahmete ol kendüzin
2510. Kim ki anuñ dutdı şer‘in tıydı hāl
Emrine münḳād olan bular kemāl
2511. Ol mükerrem enbiyā sālārı-dur
Cümle yir gök ehlinüñ muḥtārı-dur

²⁸⁹⁸ Z nüshasında bu kelimedden sonra “tebāh” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²⁸⁹⁹ Z nüshasında bu kelime okunamamıştır.

2512. Çıkdı evden bir gice ol ber-güzīn
Ol Muḥammed ol şeh-i dünyā vü dīn
2513. Geşt idüp Beyte'l-ḥarāma vardı ol
Gördi anda ol Ebū Cehl-i la^c īn pūr-fużūl²⁹⁰⁰
2514. Dartışurlar bir bölük küffār-ıla
Cümle ṭolmış küfr-ile inkār-ıla
2515. Söyleşürlerdi resūlūñ ğaybetin
Anlara yit[miş]²⁹⁰¹ ol dem ol metīn
2516. Ol resūli çünki anlar gördiler
Ḳamusı ol dem yirinden ṭurdılar
2517. İlerü geldi didi Būcehl-i ḥar
Var-durur bir ḥācetüm bildür ḥaber
2518. Bī-gümān ger sen resūlu'llāh sen
Bir-durur Ḥaḳ yok-[dur]²⁹⁰² aña şirk ü zan
2519. Sırruña münḳād-ısa ^carş u felek
Emrüñe maḥḳūm-ısa vaḥy u melek
2520. Ḳıl işāret barmağūñla göge sen
Anı şakḳ it tā inanam saña ben
2521. (...) ²⁹⁰³ işitdi ol resūl anuñ sözün
Ḥaḳḳa rāz idüp göge dutdı yüzün
2522. (...) ²⁹⁰⁴ ki ey Ḥālīḳ-ı Perverdigār
Saña āsān her ne müşkül iş ki var
2523. (...) ²⁹⁰⁵ var ey Kerīm u Kār-sāz
Eylerem dergāhuña cāndan niyāz
2524. (...) ²⁹⁰⁶ kıldı ol resūl
Pes işāret kıldı gökde aya ol

²⁹⁰⁰ Bu mısra^c in vezni bozuktur.

²⁹⁰¹ yitmiş: Z'de yitdi

²⁹⁰² yok-dur: Z'de yok-durur

²⁹⁰³ Mısra^c in ilk kelimesi okunamamıştır.

²⁹⁰⁴ Mısra^c in ilk kelimesi okunamamıştır.

²⁹⁰⁵ Bu mısra^c in ilk kelimesi okunamamıştır.

²⁹⁰⁶ Mısra^c in bu kelimeden önceki kısmı okunamamıştır.

Mu‘ cizi'n-nebīyy Şallallāhu ‘ Aleyhi ve Sellem ve Ālihi

2525. Hikmet-ile gökde şakķ oldu kamer
Böyle kudret zāhire görmiş kim er

Ķavlehu Te‘ ālā İķtorebeti's-Sitā ‘ Ateve'n- Şakķū'l-Ķamer²⁹⁰⁷

2526. Her paresi gitdi anuñ bir yaña
Anı kâfirler görüp kaldı taña
2527. Didi her bir pâresi açup zübân
Āşikâre bilüñüz ey merdümân
2528. Tañrı Hâķ Aĥmed resûl-i Kirdigâr
Kim aña uymasa olur ehl-i nâr
2529. Gördi çün bu mu‘ cizi Bucehl-i ĥar
Didi cāzû çünki kılmazdı eşer
2530. Yine didi Muştafāya ol la‘ ĩn
Ger işüñ cāzû degül kılam yakĥn
2531. Hâķ resûl-iseñ du‘ ā kılgıl yine
Tā gelüp ay Ķavuşa birbirine
2532. Çün du‘ ā kıldı yine ol nĥk-rāy
Ķudret-ile pes Ķavuşdı yine ay
2533. Pes resûle didi ol kâfir daĥı
Bu işüñde key begendüm ben seni
2534. Dilerem bir özge mu‘ ciz daĥı hem
Hâķ resûl-iseñ hem anı kıl bu dem
2535. Ka‘benüñ yanında var bir ulu taş
Dilerem senden bu laĥza anı fāş
2536. Mu‘ cizüñden şakķ oluna ol ĥacer
Üç budaklu açıla andan şecer

²⁹⁰⁷ Ķavlehu Te‘ ālā iķtorebeti's-sitā ‘ ateve'n- şakķū'l-ķamer: “Saat yaklaştı ve kamer (ay) yarıldı.” mealindeki Kur’ân-ı Kerim Kamer suresi 1.âyetten kısmî iktibas.

2537. Her birisi bir dürlü bār eyleye
Hurma emrūd u üzüm nār eyleye
2538. Çün yiyem men ol yimişlerden revān
Getürem şeksüz saña ol dem imān
2539. Muştafā didi aña ey nā-bekār
Sen ne dirsın eyler anı Kirdigār
2540. Bil ki sen baña getürmezsin imān
Kıapamış-dur gönlüñi şekk ü gümān
2541. Geldi bu sözde resüle Cebra ’ıl
Didi kim saña selām ider Celil
2542. Hācetini ideyim kılsun du‘ ā
Menden ol maṭlūbına bular ‘ aṭā
2543. Çün du‘ ā kıldı resül-i pür-hüner
Pes yarıldı kudret-ile ol hācer
2544. Nice ki duymışdı Būcehl āşikār
Çıkdı ağaç üç budaklu üste nār
2545. Gördi Būcehl anı didi ol zamān
Kim zihi²⁹⁰⁸ cāzūyı cāzūyı yaman
2546. Ben bunuñ tek daḡı sāḡır görmedüm
Niçe-dür mekrine hergiz irmedüm
2547. Yine didi Aḡmede Būcehl-i ḡar
Söyle ağac boynuña kılsun güzer
2548. Ol ağacı ger getürseñ bunda sen
Bī-gümān olup inanam saña ben
2549. Ağaca kıldı işāret ol resül
Kudret-i Ḥaḡ kuş tek uçup geldi ol
2550. Anı gördi çünkü Būcehl-i la‘ in
Pes egildi yire ol dem ḡışm u kīn

²⁹⁰⁸ zihi: Z’de zehī

2551. Aldı yirden bir avuç yumşak taş
 ẖahr idüp ol cümle kâfirler başı
2552. Tâ ura peygamberi ol bî-edeb
 ẖudretinden taşlara didi Çalap

Mu‘cizi’n-nebîyy Şallalāhu ‘Aleyhi ve Sellem ve Ālihi

2553. İgne olup batūñ anuñ eline
 Ol la‘îne bildürüñüz hāline
2554. Çün işitdi bu nidāyı anda taş
 Her biri yılan gibi götürdi baş
2555. Batdı neşter tek ẖamusı sağ u şol
 Pes resülün ayağına düşdi ol
2556. Didi yā seyyid bu dem kıldum haṭā
 Aña bakma sen baña kılğıl ‘aṭā
2557. Pes du‘ā kıldı anuñ-çün ol resül
 Buldı mu‘cizden ḥalāş ol demde ol
2558. Hem inanmadı aña dah’ bü'l-ḥakem
 Gitdi ol hāle yiyüben derd ü ğam
2559. Nice kıldı işine anuñ gümān
 ‘Āķıbet gitdi cihāndan bî-imān
2560. Bir kapu ki Ḥaḳ anı best eyleye
 Aḳabilmez ger cihān ḳaşd eyleye
2561. Ol Ebūcehl-i la‘in ü nā-bekār
 Ol ḥabîş ü bed-ṭabî‘ at şerm-sār
2562. Nice mu‘ciz aña gösterdi resül
 Ol ḥasedden birin itmedi ḳabül
2563. Şirke uyup küfre ikrār eyledi
 Ol yavuz işden yirin nār eyledi
2564. Derde dermān olmaz olursa naşīb
 Kim şifā içün aña n'itsün ṭabīb

2565. Dertlüye iden devā luṭf-ı Ḥudā²⁹⁰⁹
Kim ṭabīb olur bahāne ortada
2566. Görmedi hiç kimse Ḥaqqı göz-ile
Bil ki aña taṣdiq oldu söz-ile
2567. Ol yakīnlü söz kelāmuñ naqli-dür
Her kişiyi bend iden öz ‘aqlı-dur
2568. Bilmez işler eyler ḥayālāt-ı maḥal
Dür olur Ḥaqqdan öter andan muḥāl
2569. ‘Aql ile olundu irsāl-i resūl
‘Aqlı idrāk ehli olan kıllur ḳabūl²⁹¹⁰
2570. Her ne anlara didi Ḥaqq söyledi
Gırçek ol-dur anı taḥḳīḳ eyledi
2571. Gönlüñi iḥlās-ıla pür-nür kıll
Cānı ṣāf it evin ma‘mūr kıll

Ḥikāyet-i Mu‘cize-i Ṭāvūs Mekk-gerden Ebū Cehl-i La‘in

2572. Muṣṭafādan ben ideyin bir ḥaber
Böyle didi naql içinde rāviler
2573. Kim meger bir gün Muḥammed Muṣṭafā
Seyr iderdi Mekke de ol müctebā
2574. Yoldaş idi hem ‘Alī anuñ ile
Ka‘beye vardı olar iki bile
2575. Otururdu anda ḳavm-i müşrikīn
Ol velīd ‘āṣī Ebū'n-nücr ü yakīn
2576. Çünkü anlar ol resūli gördiler
Anı mülzem kılmak için ṭurdılar
2577. Didi ol ‘āṣī cühūd u pür-laḳab
Olmaya ‘ālemde mundan bü'l'-‘aceb

²⁹⁰⁹ luṭf-ı ḥudā: Z'de luṭf u ḥudā

²⁹¹⁰ Bu beyitin vezni bozuktur.

2578. Bu sözi andan çün işitdi velīd
Ta‘n idüp didi resūle ol pelīd
2579. Yā Muḥammed bil ki senden ilerü
Geldi çoḥ mürsel gelüben sen girü
2580. Sen bilürsin ol nebīler n'itdiler
Niçe mu‘ciz gösterüben gitdiler
2581. Sen daḥı göster bize bir mu‘cizi
Tā müsülmān eylesin sen bizi
2582. Muṣṭafā didi ne dirsın söylegil
Ḥācetüñi baña ma‘lüm eylegil
2583. Didi ey ‘ālemleri māt eyleyen
Olmaz imiş özine işbāt iden
2584. Var-durur meydān ara bir ulu taş
Senden anı isterem bu laḥza fāş
2585. Çağırasın bunda gele bu zamān
Göre anuñ geldügin ḥalk ilen cihān²⁹¹¹
2586. Dil açup ol āşikāre söyleye
Sen ne kimsin ḥalka ma‘lüm eyleye
2587. İtmez olsañ ger bu dem bu mu‘cizi
Koy elüñden daḥı söyleyem sözi
2588. Daḥı dime ben resūl-em āşikār
‘Āleme virmiş beni ol Kirdigār
2589. Didi Ḥaydar fikr çekme yā resūl
Dile Ḥaḳdan ḥācetüñ olur qabūl
2590. Çün saña ‘avn-ı İlāhī oldı yār
Kıl işāret ol olur bī-intizār

Mu‘cizātü'n-nebīyyi ‘Aleyhi's-selām

2591. Kıldı çün taşā işāret ol resūl
Didi qop gel ḥācetüm eyle qabūl

²⁹¹¹ Bu mısra‘ın vezni bozuktur.

2592. Çün işitdi bu nidāyı ol hācer
Kopuban geldi muhkem dād-ger
2593. Görüben halk anı kıldılar taña
Muştafā pes ol zamān didi aña
2594. Ben kimem söyle benüm hālūmi fāş
Kudret-ile dile geldi anda taş
2595. Pes resüle virdi ol sā' at selām
Söyledi ol dem ki yā hayrül-enām
2596. Sen nebīsin ber-güzide bī-gümān
Hem habīb-i Hāk resül-i ins ü cān
2597. İsm-ile Aḥmed ü hem Maḥmūdsın
Āferīnişden yakīn maḥşūdısın
2598. Cümle ümmet şāfi' i rüz-ı²⁹¹² şümār
Senün-içün halk olundı her ne var
2599. Gördi çün küffār anı kıldı taña
Her birinün fikri gitdi bir yaña
2600. Yine didi Muştafāya ol velid
İsterem bir özge mu' ciz ey sa' id
2601. Çıkarasın bir tāvus bu taşdan
Ayağa dek naḫş ola ol başdan
2602. Pür-zeberced başı la' li cism ü zer
Boynı müşg ü ayağı kāfūr u ter
2603. Çün işitdi bu sözi andan resül
Fikr idüp Hākka teveccüh kıldı ol
2604. Didi Ḥaydar dile Hākdan ey güzīn
Ḥāşıl eyler ḥācetüñi ol Mu' in
2605. Geldi pes ḥazretten ol dem Cebra' il
Didi kim çok çok selām eyler Celil
2606. Yimesün gam ḥātırın ḥōş dut sen ol
Olmasun kāfir sözinden ol melul

²⁹¹² rüz-ı: Z' de rüz u

2607. Anı yaratmışdum ol taş içre ben
Üç biñ yıldan berü ma' lüm eyle sen
2608. Ben bilürem bu nizā' uñ olduğın
Haşm-ı Haq ğālib seni kılduğın
2609. Çün işitdi bunı ol hayre'l-verā
El götürüp hażrete kıldı du' ā
2610. Didi ol dem ey delīlū'l-hābirīn
Sen bilürsin hācetümi yā Mu' īn
2611. Hikmetüñle yar bu demde bu taş
Kudretüñle çıkar andan bu kuş
2612. Anı görüp baña kılsunlar in' ām
Gör ne kıldı ol Hakīm ü Lā-yenām

Mu' cizi'n-nebīyy Şallallāhu ' Aleyhi ve Sellem

2613. Bu du' āyı kıldı çün ol pür-hüner
Kudret-i Haq taş yarıldı ser-be-ser
2614. Çıkdı bir tāvus münakkaş taşdan
Zer-nigār-ıdı ayağı başdan
2615. Ol kuş ol dem emr-i Haq açdı zübān
Didi ma' lüm idüñüz ey merdümān
2616. Yok şirki bir-dür ol Perverdigār
Hem Muhammed-dür resūl-i Kirdigār
2617. Aña uyan küfrden olur berī
Kim aña inkār ide dūzaḡ yiri
2618. Tutar olsa her kişi anuñ sözün
Raḡmete ol lāyık eyler kendüzün
2619. Mekk idüp bir hīle kılmışdı yakīn
Ol zamān hem ol Ebū Cehl-i la' īn
2620. Bir devenüñ kemügin dögmüş idi
Küfre batup Lātını ögmüş idi

2621. Bir tağarcuğa koyup geldi meger
Ol resûle didi ey da' vî-güzer
2622. Bu ne hîle ey yetim ü bü'l-fuḍûl
Niçe hâtırlar ola senden melûl
2623. Ger bilürseñ bu tağarcuḡda ne var
Saña imân getürem bî-intizâr
2624. Geldi Cebra 'il getürdi Hâḡ sözün
Didi ki Hâḡ didi olmasun ḡazîn
2625. Buşmasun kāfir sözine ol resûl
Ḳanda olsa kāfire ḡālib-dür ol

Mu'ciz-i 'Acebe

2626. Bir devenüñ sümûki durur döḡüp
Saña gelmiş ḡuccete lâ' in öḡüp
2627. Çün resûle işbu ḡāl oldı beyân
Pes didi Būcehle ey ehl-i gümân
2628. Ol sümük-dür ki getürmişsen baña
Döḡüben tā ben ḡalam andan taña
2629. Çün işitdi bunı Cehl-i la' in²⁹¹³
Söyledi ol dem zihi siḡr-i mübîn

Ḳavle Te'ālā İnnā Hazā illā Siḡr ü Mübîn²⁹¹⁴

2630. Yine didi Aḡmede ol ṭab' -ı ḡar
Ger degülsin cāzūcı göster hüner
2631. Ḥācetüm ol Ḥālḡa ma' lüm ḡıl
Tā dirilde bunı Rabbü'l-Celîl
2632. Bu deveyi ger diri ḡılsa bu dem
Küfri ṡalup ben saña iḡrâr idem

²⁹¹³ Bu mısra' in vezni bozuktur.

²⁹¹⁴ innā hazā illā siḡr ü mübîn: “(Dediler ki:) Bu bir büyüden başka bir şey değildir.” Saffat suresi, 15.âyet.

2633. Çün işitdi bu sözi ol müctebā
El götürdi Һazrete kıldı du‘ā
2634. Didi ol dem yā İlāhe'l-‘ālemīn
Yirde gökde pādişāh sensin hemīn
2635. Enbiyālar Һürmet-içün ey ‘Alīm
Āl u aşhābum Һaқиçün ey Kerīm
2636. Һamunuñ sensin murādını viren
Hem menüm virgil murādum şimdi sen
2637. Munı digeç yire döndi ol resūl
Ol Һağarcuğı şıgadı ol dem ol

Mu‘ciz-i Diger

2638. Kudret-i Һaқ ol deve oldı diri
Üstüvār oldı cesed bitdi deri
2639. Turuban peygāmbere virdi selām
Dil açuban didi ey faһrül-enām
2640. Yoһ gümān sensin resūl-i kibriyā
Meфһar-ı ‘ālem güzīn ü enbiyā
2641. Tañrı Һaқ-dur sen resūlisin anuñ
İki ‘ālemde қabūlisin anuñ
2642. Kim saña inanmaz olur şerm-sār
Bunda murdār āһiretde yiri nār
2643. Kıldı çün bu mu‘cizātı ol resūl
Yüz kişi itdi anuñ dīnin қabūl
2644. Görđi çün anı Ebū Cehl-i la‘īn
Didi sāһir daһı bed-ter töldi kīn
2645. Mu‘cize idüp ta‘accüb ol velīd
Dir bunuñ tek olmaya sāһir şedīd
2646. Niçe mu‘ciz böyle gösterdi resūl
İtmedi ehl-i ‘inād anı қabūl

2647. Çün aña fażl-ı İlāh olmışdı yār
Ne diseler ol kılurdı āşikār
2648. Böyle mu‘ciz kanda itmişdi Mesīh
Ger ulular buldı cān andan şarīh
2649. Ol ki mü’mindin inandı şıdķ-ıla
Virdiler görklü şalāvat ‘ışķ-ıla
2650. Ol kapu ki Hāķ kilidler kim açar
İdemez ‘Allām-ı²⁹¹⁵ ‘ālem aña çār
2651. Her yañadan ķudret eyler aña sed
Açabilmez kimse anı tā ebed
2652. Ol resūle kıılma maķşūdı gümān
Bulasın tā Hāķ ‘azābından amān
2653. Çün gümān ehli olan şekkāk ola
Nice ol şalup gümānın pāk ola
2654. Ehl-i şekkūñ olmaya fi‘li ḥasen
Öz işi-dür öz naşibini kesen
2655. Ger dilersin olasın ehl-i imān
Hāķ yolında bī-gümān ol bī-gümān
2656. Bizi ihlāş ehli kılgıl yā İlāh
Şekk-ile a‘mālumuz kıılma tebāh

Hikāyet-i Cüvān-ı Tā’if-i Raḥmetullahı ‘Aleyh

2657. Bir hikāyet söylerem ḥüb u ‘aceb
Mu‘cizāt-ı Muştafādan-dur ġarīb
2658. Olmuş anuñ mu‘cizātı bī-ḥisāb
Sözi-dür ḥikmet özi-dür külli bāb
2659. Ehl-i ‘aķl iseñ işit andan ḥaber
Kim neler kıldı aña Būcehl-i ḥar
2660. Muştafā devrinde Tā’ifde meger
Var-ıdı bir nev-cüvān ehl-i ḥaber

²⁹¹⁵ ‘allām-ı: Z’de ‘allām u

2661. Yatur-iken bir gice ol nā-gehān
Ol resūli uyḡuda gördi ‘ayān
2662. Böyle gördi düşde ol ehl-i şafā
Kim gelür üstine anuñ Muştafa
2663. Dir gözün aç ḡāb-ı ḡafletden uyan
Küfri terk it reng-i İslāma boyan
2664. Ol müsülmān tā bulasın cenneti
Dünya āḡir çekmeyesin ḡasreti
2665. Çün resūli öyle gördi ol cüvān
Uyḡu içre aña getürdi imān
2666. Pes uyandı uyḡudan şād ol ḡabīr
Gördi ṭolmış nūr evi ḡoḡar ‘abīr
2667. Yol yaraḡın idüben vaḡt-i seḡer
Mekke şaru ḡıldı yalḡuz ol sefer
2668. Hiç kime ol işi āḡāḡ itmedi
Yād u biliş kimse hem-rāḡ itmedi
2669. Yükleyüp bir deve yalḡuz vardı ol
Tā ki Ka‘be serḡadine irdi ol
2670. Anı isterdi resūle virmege
Dīne girüp faẓl-ı Ḥaḡḡa irmege
2671. Çünki şehriñ yanına yitdi yaḡın
Uḡradı aña Ebūcehl-i la‘in
2672. Pes aña şordı ḡaber ol nev-cüvān
Didi ma‘lūm it maña ol kārvān
2673. Bunda var mı bir kişi ki dem-be-dem
Ḳıla da‘vī dīne ben peyḡamberem
2674. Tañrı bir diyüp ḡāçı ma‘zül ide ol²⁹¹⁶
Ḥaḡḡa irşād ide dün gün doḡru yol
2675. Gelmişem Ṭā’ifden anı görmege
Ol ‘azizün ḡizmetine irmege

²⁹¹⁶ Bu mısra‘ın vezni bozuktur.

2676. Bunı işitgeç didi Būcehl-i ḥar
Ne yaman nā-dān-ı mıssın bī-ḥaber
2677. Bunca idrāk feh̄m ü ‘aql ola
Kim seni şalmış-durur bāṭıl yola
2678. Ol kişi ki sen dirsın bī-gümān
Cāzūcı-dur işi ḥīle ey fūlān
2679. Ben resūl-i Ḥaḳ diyüp da‘ vī kıılır
Bil ki yalan-dur sözi ‘ālem bilür
2680. Munı çün işitdi ol cüvān²⁹¹⁷
Didi gördüm ey dirīgā çok ziyān
2681. Uğradı bu vāḳı‘ a ḳandan maña
İtdi bu sa‘y-i ‘abeş şeyṭān maña
2682. Yolda çok dürlü çekdüm zaḥmı miḥneti²⁹¹⁸
Nevmid oldum gördüğüm düşden ḳatı
2683. Çün inandı ol la‘inüñ sözine
Çekdi çok ḥasret nedāmet özine
2684. Didi bu yüki getürmişdüm aña
Ger alursın şataram şimdi saña
2685. Andan aldı ol ḳumāşı ol fuzūl
Virmelü oldı bahāsın soñra ol
2686. Çün ḳumāşı aldı gitdi ol la‘in
Anı maḡbūn idüben ḳıldı ḥazīn
2687. Pes yiridi şehir içine girmege
Nice-dür Tañrı evini görmege
2688. Ḳarşusından geldi anuñ Muştafā
Ol şacı ‘anber yüzi şemsü'd-ḍuḥā
2689. İki zūlfın çignine şalmış-ıdı
Geyüben ḥırḳa ‘aşā almış-ıdı

²⁹¹⁷ Bu mısra‘ın vezni bozuktur.

²⁹¹⁸ Bu mısra‘ın vezni bozuktur.

2690. Çün resûli gördi ol ehl-i nazâr
Tanıdı ol dem aña şordı haber
2691. Didi ki yâ ehl-i dil söyle baña
Ol mısın ki düşde uğraşdum saña
2692. Pes resûl aña didi ki ey cüvân
Gördüğün kimse benem bellü beyân
2693. Didi ol dem Hâk resûl-iseñ eger
Nice gördüm ben seni virgil haber
2694. Didi ben uyhuña girdüm ey yigit
Söyledüm gel dîne gir olğıl sa'îd
2695. Ka' beye gel görmek istersin beni
Kurtaram tâ Hâk 'azâbından seni
2696. Didi şaddak yâ resûl-i Ğayb-dân
Pes turup ol demde getürdi imân
2697. Mü'min olgeç didi ol dem yâ resûl
Bir deve yüki kumâşum bilmiş ol
2698. Virmelü oldı bahâsın anuñ ol
Akçasın sen alğıl anuñ yâ resûl
2699. Duydı almış anı Bucehl-i la'în
Ol yigide didi ki olma hâzîn
2700. Almağ anı andan âsân-dur baña
Pes alup aşhâbını vardı aña
2701. Pes didi Bucehle ol şâh-ı cihân
Bu yigidün mālını virgil revân
2702. Didi ki kavlı itmişem tañla virem
Pes kayıtdı anda ol ehl-i kerem
2703. Ol yigidi aldı gitdi Muştafâ
Mescide vardı idüp zevk u şafâ
2704. Çün şabâh oldı yine vardı resûl
Ol la'înün üstine var didi ol
2705. İşige çağırdı anı ol zamân
Daşra çıhgeç didi ol ehl-i gümân

2706. Nişe geldüñ bunda ma' lüm it baña
Didi geldüm dünkü māl-içün saña

2707. İstedi hüccet kıla ol nā-bekār
Gör ki n'itdi kudret issi Kirdigār

Mu' cizi'n-nebiyy Şallallāhu ' Aleyhi ve Sellem

2708. Orada bir ejdehā kopdı aña
Hamle kılup ağu saçdı her yaña

2709. Gördi kāfir anuñ qahrını yaman²⁹¹⁹
Didi ol dem yā Muhammed el-amān

2710. Luṭf idüp di girü tursun ejdehā
Tā ki ol mālī virüp olam rehā

2711. Ol yılana baqdı çün bir kez resül
Kudret-i Haq gāyib oldu ol dem ol

2712. Didi ol mālī baña virmez misin
Didi Būcehl aña ey hulk-ı ḥasen

2713. Anı hüccetsiz virürem ben saña
Bil ki bir mu' ciz bu dem göstür baña

2714. Didi Aḥmed söyle maqşūduñ ne-dür
İstegüñ yā Rab bu sözden it ne-dür

2715. Didi Būcehl ol resüle anda fāş
Var bizüm evde bir key ulu taş

2716. Dilerem ki mu' ciz-ile anı sen
Uçurasın kuş gibi her yaña sen

2717. Geze başdan başa şehri ol ḥacer
Dört budaklı çıḥa andan bir şecer

2718. Her birisinde bite bir dürlü bār
Ḥurma vü üzüm ola elma vü nār

²⁹¹⁹ Bu mısra' in vezni bozuktur.

2719. Şehr ehli cümle anı göreler
Ol yimişden yiyeler çün turalar
2720. İdesin bu mu‘cizi ger sen ‘ayān
Görgeç anı dīne girem bī-gümān
2721. Bir kulu var-ıdı Būcehlūñ meger
Söyledi ol kulu ol bī-ḥaber
2722. Varuban başup ol taş ol otur
Gör ne giç rāy itdi ol ‘aql-ı²⁹²⁰ fütür
2723. Çün resūl anı işitdi ol zamān
Vaḥye baḳdı dinmedi ol kār-dān
2724. Fikr iderken geldi aña Cebra’ıl
Didi kim ḡam çekmegil ey ehl-i dil
2725. Ündegil kılup işāret ol daşı
Ḥikmeti gör ey peygamberler başı²⁹²¹

Mu‘ciz-i Diğer

2726. Bu sözün andan işitdi çün resūl
Pes nidā kılup çıḡırdı taş ol
2727. Taş işitdi çün nidā-yı Muştafā
Yola düşdi idüben zevḳ u şafā
2728. Yire urup ol kulu öldürdi taş
Ol resūlūñ mu‘cizin bildürdi taş
2729. Gördi Būcehl anı ol dem münfa‘ il
İtdügi aḥvāline ḡāyet ḥacil
2730. Tır didi taş resūl-i Kirdigār
Emr-i Ḥaḳ bir yerde tutdı ol qarār
2731. Pes yarıldı kudret-ile ol hacir
Dört budaḳlu çıḳdı andan bir şecer

²⁹²⁰ ‘aql-ı: Z’de ‘aql u

²⁹²¹ Bu mısra‘ın vezni kusurludur.

2732. Her birinde bir nevber yitmişdi bār
Yidi anda kim var-ıdı âşikār
2733. Çün açıldı gözleri anuñ hemān
Küfri şaldı şıdķ-ıla buldı imān
2734. İtdi pes kırnağ ol demde resūl
Tā aña taḥmīn idüp defn ide ol
2735. Ol dem anı bulmadı oldı ḥazīn
Pes aña geldi o dem rūḥü'l-emīn
2736. Söyledi Ḥaķ viribdi saña selām
Çekme ğam anuñ-çün ey ḥayrū'l-enām
2737. Virdüğü içün olsañ yoluña cān
Ben anı firdevse apardum revān
2738. Ḥūrilerle bir kıldum anı ben²⁹²²
Faẓl aña kıldum öküş iḥsānı ben
2739. Cān senüñ yoluña dirse ḵonak ḵul²⁹²³
Yetmeye toprak içinde hergiz ol
2740. Ol ölümsüz dirliği bulasıdur
Ḷayġusuz ʿ işret aña olasıdur
2741. Her ne ister anda ḥāşıl-dur aña
Yār u bākī soñra vāşıl-dur aña
2742. Cānuñı yolında kıl maḵşüdü ḥāk
Kim şefiʿ üñ-dür senüñ ol aşlı pāk
2743. Cümle varuñ eyle ol yola sebīl
Şerʿ in anuñ özüñe eyle delīl
2744. Bulasın maḵşüdü sen toġru rāḥ²⁹²⁴
Ḷalmayasın rūz maḥşer rū siyāḥ
2745. Dünya āḥir kıldum aña iʿ timād
Bunda uyan aña olur anda şād

Ḥikāyet-i Duḡter-i Ḥūb-rūy

²⁹²² Bu misraʿ in vezni kusurludur.

²⁹²³ Bu misraʿ in vezni kusurludur.

²⁹²⁴ Bu misraʿ in vezni bozuktur.

2746. Dut kulağıñ müstemi^ç olğıl baña
Bir ^çacāyib mu^ç cizāt idem saña
2747. Ol nebīden ki sevdi anı dād-ger
Halk eri ol buldı Haxdan ^çizz ü fer
2748. Şun^ç içinde ol mükerrem hūb-durur
Faẓl u hikmet birle hem mergūb-durur
2749. Anı her ten ister ölse buldı cān
Buldı emrin kim dutarsa gizlū kān
2750. Kim rāvī rivāyet eyledi
Bir ^çaceb mu^ç ciz hikāyet eyledi
2751. Ol Dımışk içre mekrü ki bir cühūd
Var-ıdı İslāma kāfir ol hasūd
2752. Dīni yoğ u mālī genci çoğ-ıdı
Şām ilinde aña mānend yoğ-ıdı
2753. Düşman-ıdı Muştafāya ol yaman
Rūz u şeb t̄āğ-ıla açardı zübān
2754. Var-ıdı bir koñşusu anuñ meger
Şālīh-i dervīş-ıdı ehl-i haber
2755. Dünyada yoğsul u dīnde bay-ıdı
Bir kıızı var-ıdı hūsni āb-ıdı
2756. Tañrı emrinde-y-di anlar rūz u şeb
Leyki dünyā dirliginde (...) ²⁹²⁵
2757. Ol cühūd işitdi çünki ol kıızı
İstedi ki mekr idüp ala özi
2758. İtdi ol dervīşi bir gün mihmān
Eyledi hālinden anuñ imtiḥān
2759. Didi söyle hālūñi ey dil-figār
Nice giçer yoğluğ-ıla rūzigār

²⁹²⁵ Z nüshasında bu kelime okunamamıştır.

2760. Çünkü işitdi cühūduñ ol sözün
Faqr elinden ğamlanup oldı ħazîn
2761. Pes cühūd aña didi çekme melâl
Ben ne dirsem eyle olğıl yahşı ħâl
2762. Didi ol dervîş n'itmek gerek
Didi ol dervîş aña ni' met gerek
2763. Terk kıl Aĥmed dinin ey dil-figâr
Eylegil Mūsâ dinini ihtiyâr
2764. Dönüp ol dînden eger uysañ baña
Yaru mālumu bölüp virem saña²⁹²⁶
2765. Dir ma' âz-Allâh aña ey muhteşem
Ger ölürsem ben bu işi kılmazam
2766. Bu sözi çün andan işitdi cühūd
Didi ey dervîş özüñ-çün gözle sūd
2767. Ben didüğüm işi çünkim kılmaduñ
Özüñe sūd u ziyânı bilmedüñ
2768. Bâri vir ' avratlığa kızuñ baña
Maşlahat n'olsa cevâb idem saña²⁹²⁷
2769. Tut sözümi faqr elinden bul amân
Yoksa vir dünyâ ğamı altında cân
2770. Didi bir dem şabr kıl ey ħoş-şıfat
Varam idem ' avratumla meşveret
2771. Ger bu söze râzı olsa ol baña
Maşlahat n'olur cevâb idem saña
2772. Vardı ol dervîş eve ħâtır-melâl
' Avratına didi bilgil yâ ħelâl
2773. Böyle sözler baña söyler ol cühūd
Didi ' avrat gör ziyân virme sūd

²⁹²⁶ yaru mālumu bölüp virem saña: maşlahat n'olsa cevâb mālām saña?" müstensih iki mısra' yazmıştır. Biz anlamca yakın olan mısra'yı almayı uygun gördük.

²⁹²⁷ maşlahat n'olsa cevâb idem saña: gel in'âm idem anuñ-çün saña. Müstensih iki mısra' yazmıştır biz de vezin ve anlam gereği bu mısra'yı yazmayı uygun gördük.

2774. Gözle haqqı mālā baqma zīnhār
Dünyalıqdan ötrü olma şerm-sār
2775. Saña fitne eylemiş dīv ü denī
Şatuban ‘uqbā alasın dünyanı
2776. İşbu dirlik nice olursa öter
Kıl hāzer ol dirlik olmasun beter
2777. Hırş-ı dünyā olmasun tuğyān saña
Rāzı ol haqqā²⁹²⁸ ne virmiş Haq saña
2778. Ger men andan işide-y-düm bu sözi
Söz ura-y-dum aña çıkmazdı gözi
2779. Tā‘ at itse faqr-ıla her nā-tüvān
Ol yakīn bular şevāb-ı şābirān
2780. Bunı diyüp ağladılar zār u zār
Dünyadan olmışlar-ıdı dil-fiğār
2781. Er ü ‘avrat her ne söz söyleşdiler
Kız anı tıydı ki āh eyleşdiler
2782. Fikr-ile ol hāle tedbīr eyledi
Cān yakup ol atasına söyledi
2783. Āh idüben didi ki ey dil-melül
Yime kaygu ben ne dirsem kıl kabül
2784. Tā ki gamdan kırtarasın cānı sen
Ata mı didi ne dirsın cānı men
2785. Didi kız apar meni bāzāra şat
Olma her bir nā-kesüñ söz-ile māt
2786. Bī-nevāsın māl alup kılğıl baña
Terk-i²⁹²⁹ dīn itmekden uşbu yig saña
2787. Yada şatma şehirlüye şatgıl beni²⁹³⁰
Ayda yılda tā görem geh geh seni

²⁹²⁸ Z nüshasında bu kelimedden sonra “her” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²⁹²⁹ terk-i: Z’de terk ü

²⁹³⁰ Bu mısra‘ın vezni bozuktur.

2788. Bu sözi çün didi ol şîrîn-zebân
Ata ana itdiler âh u fiğân
2789. Atası didi nice şatam seni
Niçe cânsuz gezdüreyüm bu teni
2790. Kim şatubdur dünyede ehl-i ‘ayāl
Dirlik içün vire ehlin ala māl²⁹³¹
2791. Anca ol mührü bu sözi söyledi
Ata vü anası maraž eyledi
2792. Bî-nevālîhdan aña yâr oldılar
Leyki hacletden dil inkâr oldılar
2793. Yetdiler ol gice toprak üstine
Urdı gam dâğ anları tağ üstine
2794. Turdı anlar kaygulu vaqt-i seher
Didi kız atasına yakup ciger
2795. Kalasın ey ana baña kıl helâl
Menden ötrü çekme hem endüh²⁹³² melâl
2796. Yirlü kimse ger alur olsa beni
Rûz olursa gâh u gâh görem seni²⁹³³

Hikâyet-i Şehr-i Bağdād

2797. Evvelâ ben bir hekâyet ideyüm
Ehl-i aḥbârdan rivâyet ideyüm²⁹³⁴
2798. Şehr-i Bâgdâdda var-ıdı bir kişi
Gice gündüz hayr idi anuñ işi
2799. Muştafâ ‘aşkında komış-ıdı baş
Yidirirdi et ü yemek dürlü aş

²⁹³¹ Bu mısra‘ harekesiz yazılmıştır.

²⁹³² Z nüshasında bu kelimedden sonra “u” kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

²⁹³³ Z nüshasındaki bu mu‘cize bölümü yarıda kesilip Hz. Muhammedin vefat bölümüne geçilmiştir. Kalan beyitler M1 ve M2 nüshasıyla aynılık gösterdiği için bu beyitleri Hz. Muhammedin vefat bölümüne almayı uygun bulduk. Z nüshasında bu beyitlerden sonra muhtemelen başka bir müstensih ait beyitler vardır. Biz bu beyitleri tenkitli metne almadık.

²⁹³⁴ 2797.- 2814. beyitler arası Z ve M2’de yoktur.

2800. Başdan ayağa ulıdı cümle rūḥ
Luṭfı-dur luṭf-ı fütūḥ ender-fütūḥ
2801. Her rebī' ü'l-evvel ayı Muṣṭafā
Mevlūdin eyler-idi ol pür-şafā
2802. Dürlü iḥsānlar iderdi anda ol
Çok kıyon kırbān iderdi anda ol
2803. Bir Yahūdī var-ıdı cārı anuñ
Fısk u ' işyān dā'imā kārı anuñ
2804. Aña didi ' avratı bir gün a yār
Ne ' aceb iş-dür ki işler işbu cār
2805. Her rebī' ü'l-evvel ayı ey hümām
Ḥayr idüben yidirir dürlü ta'ām
2806. Eri aña didi bilgil ey nigār
Bir nebīsi var-dur anuñ gül-' izār²⁹³⁵
2807. Anasından toğdı ol ay-dır tamām
Cümle 'ālem āfitāb oldu hümām
2808. Anuñ-içün anda bayram eyler ol
Her kişıye dürlü in'ām eyler ol
2809. Çün işitdi ḥatunı anuñ sözün
Gaşy oldu yavı kıldı kendüzün
2810. Zārī zārī ağladı āh eyledi
Nār-ı ' aşk-ıla yüregün dāğladı
2811. İrdi ol vaqt aña ' aşk-ı Muṣṭafā
Toldı kalbi zevk ü şevk-ıla şafā
2812. Ol gice şevk-ıla yatdı ol nigār
Gördi düşünde Muḥammed şems-vār
2813. Ḥāzır oldu cümle aşḥābı bile
Ol güneş-dür kevkebi ābı bile
2814. Didı kim kim-dür bu gül yüzlü nigār
Buncılayın kimse yok-dur gül-' izār²⁹³⁶

²⁹³⁵ gül-' izār: M1'de gül-' izār

Hazā Naklū Hātemi' r-Rusūl ve Hādi's-Sübūl Şallā'llāhu 'Aleyhi ve 'Alā -Ālihi ve Şahbihi ve Sellim²⁹³⁷

2815. Gelūñ²⁹³⁸ imdi yine²⁹³⁹ bir āh idelūm²⁹⁴⁰
Göñlümüze²⁹⁴¹ derdi²⁹⁴² hem-rāh idelūm²⁹⁴³

2816. Gözümüzden aqıdalum²⁹⁴⁴ yaşları
Tāzelensün bağrumuzuñ²⁹⁴⁵ başları

2817. İşidicek bu sözi ten ağlasun
Ten ne-dür²⁹⁴⁶ bunuñ-içün cān ağlasun

2818. Meclisūñ içine odlar şaçalum
İşbu firķat şişesinden içelūm²⁹⁴⁷

2819. Diñleyeni şöyle²⁹⁴⁸ hayrān idelūm²⁹⁴⁹
Gözlerini yaş-ıla ķan idelūm²⁹⁵⁰

2820. İşidicek bu sözi taş ağlasun
Derd-ile yüregini od dāğlasun²⁹⁵¹

2821. Hem feleklerde melekler ağlasun
Gözlerinden yaş aqıtsun iñlesün²⁹⁵²

2822. Şem' in unutsun bugün pervāneler
Tā gelüben²⁹⁵³ āteş içre yanalar

²⁹³⁶ gül-^çizār: metinde “gül-^çizār” / Bu mucize bölümünün kalan kısmı silik olduğu için okunamamıştır.

²⁹³⁷ ve 'alā-ālihi ve şahbihi ve sellim: ecma' in Z / Bu başlık M2'de yoktur.

²⁹³⁸ gelūñ: geliñ M1

²⁹³⁹ yine: yene M1 ve M2

²⁹⁴⁰ idelūm: idelim M1

²⁹⁴¹ göñlümüze: göñlümüz Z

²⁹⁴² derdi: derdini Z

²⁹⁴³ idelūm: idelim M1

²⁹⁴⁴ aqıdalum: aqıdalım M1

²⁹⁴⁵ bağrumuzuñ: bağrımızñ M1

²⁹⁴⁶ ne-dür: ne-dir M1

²⁹⁴⁷ içelūm: içelim M1

²⁹⁴⁸ şöyle: dağı Z

²⁹⁴⁹ idelūm: idelim M1

²⁹⁵⁰ idelūm: idelim M1

²⁹⁵¹ derd-ile yüregini od dāğlasun: od yüregini tağlasun M2 / gözlerinden yaş aqıtsun iñlesün Z

²⁹⁵² 2825. beyit Z'de yoktur.

²⁹⁵³ gelüben: gelüp bu M2 ve Z

2823. Terk²⁹⁵⁴ kılsun ‘ andelīb gül-zārını²⁹⁵⁵
Söylemez olsun hemān güftārını
2824. Tā bu āteş içre²⁹⁵⁶ tutsun āşiyān
Derd-ile zār-ıla kılsunlar fiğān
2825. Hem daḥı yansun semender bu oda
Şu daḥı od içre dutuşsun²⁹⁵⁷ oda
2826. Bellü olur bunda anuñ ‘ āşıkı
Anı sevmeyen-durur²⁹⁵⁸ bil²⁹⁵⁹ hā-şaki
2827. Severem²⁹⁶⁰ diyen²⁹⁶¹ kişi gelsün kanı
Diñlesün ol Muştafānuñ mevtini
2828. Çünkü ‘ āşık ma‘ şūkuñ²⁹⁶² ayrulığın
Mevtini yāḥūd anuñ şayrulığın
2829. İşidicek ol hemān cāndan geçer²⁹⁶³
Keşf ider²⁹⁶⁴ sırrını pinhāndan²⁹⁶⁵ geçer²⁹⁶⁶
2830. ‘ Āşıkān-ı Muştafā gel şıdk-ıla
Fırkatı odına yanalum²⁹⁶⁷ bile
2831. Rūhına virüñ şalavāt ‘ aşk-ıla²⁹⁶⁸
Derd-ile sözi getürelüm²⁹⁶⁹ dile
2832. Pes bu ‘ ālem tā ki dutdukça nizām
Diyelüm ḥōş e‘ş-şalātu ve’s-selām²⁹⁷⁰

²⁹⁵⁴ terk: terki M1 ve M2

²⁹⁵⁵ ‘ andelīb gül-zārını: ‘ anṭalīb güllerini M2

²⁹⁵⁶ Bu kelime Z’de yoktur.

²⁹⁵⁷ şu daḥı od içre dutuşsun: od içinde şu daḥı dönsün Z ve M2

²⁹⁵⁸ sevmeyen-durur: sivmeyen-durur M1

²⁹⁵⁹ bil: pes Z

²⁹⁶⁰ severem: siverem M1

²⁹⁶¹ diyen: deyen M1

²⁹⁶² ma‘ şūkuñ: ma‘ şūkın M1

²⁹⁶³ geçer: giçer M2

²⁹⁶⁴ Bu kelime Z’de yoktur.

²⁹⁶⁵ pinhāndan: pünhāndan M1, penhāndan Z ve M2

²⁹⁶⁶ geçer: giçer M1 ve M2

²⁹⁶⁷ yanalum: yanalım M1

²⁹⁶⁸ ‘ aşk-ıla: ‘ ışk-ıla Z

²⁹⁶⁹ getürelüm: getürelim M1

²⁹⁷⁰ 2832.beyit M1 ve M2’de yoktur.

2833. Gel berü gel ‘āşık-ısañ²⁹⁷¹ sen dağı
Sözi diñle sözine yan hem²⁹⁷² dağı
2834. Çün tamām itdi nebī ḥacc u²⁹⁷³ vedā‘
Neye irdi işi kıluñ²⁹⁷⁴ istimā‘
2835. Döndi andan tā ki geldi dārına
Didi bir gün bir ḥaber dostlarına
2836. Çünki nāzil oldı fethüñ āyeti²⁹⁷⁵
Didi zāhir oldı ‘ömrüñ²⁹⁷⁶ ğāyeti
2837. Çünki irdi baña²⁹⁷⁷ Ḥağdan bu kelām
Añladum²⁹⁷⁸ andan ki ‘ömr oldı tamām
2838. ‘Āriz oldı başuma²⁹⁷⁹ hem bir²⁹⁸⁰ maraž
Dosta ulaşmağ-durur²⁹⁸¹ bildüm²⁹⁸² ğaraž
2839. Ölümü kişi yakın bilmek gerek
Göz açup²⁹⁸³ yummağdan dağı tizerek²⁹⁸⁴
2840. Çok ‘alāmetler göründi²⁹⁸⁵ baña hem
Şöyle añladum²⁹⁸⁶ ki tizcek giderem
2841. Her kimüñ bende ḥağı var²⁹⁸⁷ istesün
Gelüben kılsun taleb virgil²⁹⁸⁸ disün
2842. Tā ki olmaya baña yevmü'l-ḥisāb
Ümmetümle benüm²⁹⁸⁹ aramda ḥicāb

²⁹⁷¹ ‘āşık-ısañ: ‘āşık-ısan M

²⁹⁷² yan hem : hem yan M2 ve Z

²⁹⁷³ ḥacc u: ḥacc-ı M2

²⁹⁷⁴ kıluñ: kıluñ M1

²⁹⁷⁵ āyeti: āyātı M2

²⁹⁷⁶ ‘ömrüñ: ‘ömrüñ M1

²⁹⁷⁷ baña: bize M1

²⁹⁷⁸ añladum: añladım M1

²⁹⁷⁹ başuma: başıma M1

²⁹⁸⁰ hem bir: hem M1, her bir Z

²⁹⁸¹ ulaşmağ-durur: ulaşmağ-dırır M1

²⁹⁸² bildüm: bildim M1

²⁹⁸³ açup: açub M1 ve M2

²⁹⁸⁴ tizerek: tizirek M2 ve Z / Bu mısra‘ın vezni kusurludur.

²⁹⁸⁵ göründi: belürdi Z

²⁹⁸⁶ añladum: añladım M1

²⁹⁸⁷ var: var-ısa M2

²⁹⁸⁸ virgil: virsün M1

²⁹⁸⁹ benüm: benim M1

2843. Hakkı olan yarın anda²⁹⁹⁰ isteye
Yâ Muhammed hakkımı²⁹⁹¹ virgil diye²⁹⁹²
2844. Gâfil olam ümmetümden²⁹⁹³ nâ-gehân
Söyleşürken anuñ-ıla ol zamân
2845. Ümmetüm²⁹⁹⁴ ‘aşîlerinden birini
Kılalar nâr-ı²⁹⁹⁵ caħimde yerini²⁹⁹⁶
2846. Hâlini ol demde anuñ bilmeyem
Dileyüp²⁹⁹⁷ Haktan şefâ‘ at kılmayam
2847. Baña bir ulu muşîbet-dür²⁹⁹⁸ o dem
Vâkı‘ olur yene²⁹⁹⁹ ol iş ben n'idem
2848. Tâ ki üç gün bir münâdî yürüdi
Muştafânuñ halka sözün dir-idi
2849. Kimse nesne gelüben istemedi
Sende hakkım³⁰⁰⁰ var baña vir³⁰⁰¹ dimedi
2850. Mescid içi tolu aşhâb-ı resûl
Baħr-ı ğamda ğark-ıdı³⁰⁰² cümle melûl
2851. Nâ-gehân bir koca elinde ‘aşâ
İçerü girdi didi yâ Muştafâ
2852. Sende hakkım³⁰⁰³ var bugün virgil baña
Tâ ki teşviş itmeyem³⁰⁰⁴ yarın saña
2853. Deveñi³⁰⁰⁵ süreriken kamçıñ³⁰⁰⁶ ucı

²⁹⁹⁰ yarın anda: anda yarın M2
²⁹⁹¹ hakkımı: hakkımı M1 ve M2
²⁹⁹² diye: deye M1
²⁹⁹³ ümmetümden: ümmetinden M1
²⁹⁹⁴ ümmetüm: ümmetim M1
²⁹⁹⁵ nâr-ı: nârı Z ve M2
²⁹⁹⁶ yerini: yirini Z
²⁹⁹⁷ dileyüp: dileyüb M1 ve M2
²⁹⁹⁸ muşîbet-dür: muşîbet-dir M1
²⁹⁹⁹ olur yene: olur-ısa Z ve M2
³⁰⁰⁰ hakkım: hakkım M1
³⁰⁰¹ vir: hem Z
³⁰⁰² ğark-ıdı: ğark idi M1
³⁰⁰³ hakkım: hakkım M1
³⁰⁰⁴ itmeyem: itmeyim M1
³⁰⁰⁵ deveñi: deveyi M1

Arkama tokunuban kıldı güci

2854. Bir demür kamçıydı³⁰⁰⁷ ol kamçı hem
Kim gazāya³⁰⁰⁸ gidicek ol³⁰⁰⁹ muhterem

2855. Sürer-idi devesin anuñ-ıla
Dem ölürdi düşmanı bunuñ-ıla

2856. Bir kez ururdi hemān bir kâfiri
Düşürüp kılurdi tamuda³⁰¹⁰ yeri³⁰¹¹

2857. Didi Selmāna habībullah ki³⁰¹² tır
Fâtıma yanında-dur³⁰¹³ kamçı getür

2858. Nice urdumsa bu da ursun³⁰¹⁴ beni
Yarına komasun alsun hakkını

2859. Vardı Selmān kamçıyı çün istedi
Fâtıma şordı hikāyet³⁰¹⁵ ne didi

2860. Ne ‘aceb-dür ki gazā vaḳti degül
Niçün ister kamçıyı bugün resül

2861. Didi Selmān ol ‘Ukāşe adlu er
Ahmede bugün kışaş itmek diler

2862. Ol ‘arab babaña çok söz söyledi
Beni urduñ³⁰¹⁶ deyü³⁰¹⁷ da‘ vā eyledi

2863. Didi aña Muştafā ol yüzi³⁰¹⁸ nūr
Sen daḥı ol kamçı-y-ıla³⁰¹⁹ beni ur³⁰²⁰

³⁰⁰⁶ kamçıñ: kamçı Z

³⁰⁰⁷ kamçıydı: kamçı idi M1

³⁰⁰⁸ gazāya: kazāya M2

³⁰⁰⁹ gidicek ol: gideriken Z

³⁰¹⁰ düşürüp kılurdi tamuda: düşüp olurdi cehennemde Z, düşüben olurdi cehennemde M2

³⁰¹¹ yeri: yiri Z

³⁰¹² Bu kelime M2’de yoktur.

³⁰¹³ yanında-dur: yanıñda-dır M1

³⁰¹⁴ urdumsa bu da ursun: vurdumsa bu da vursun Z

³⁰¹⁵ hikāyet: hekāyet M1

³⁰¹⁶ urduñ: vurduñ M2

³⁰¹⁷ deyü: diyü Z

³⁰¹⁸ yüzi: nūr-ı M1

³⁰¹⁹ kamçı-y-ıla: kamçı ile M1

³⁰²⁰ ur: vur Z ve M2

2864. Fâtıma āğlayuban zār eyledi
Cigerine çün bu söz kār eyledi
2865. Didi yā Selmān³⁰²¹ ‘Ukāşeye varup³⁰²²
Dilek eyle benden aña yalvarup³⁰²³
2866. Niçe gün-dür³⁰²⁴ kim³⁰²⁵ babam key ḥaste-dür³⁰²⁶
Kim şudā‘-ile³⁰²⁷ vücūdı beste-dür
2867. Daḥı di aşḥāba aña söylesün
Ol ḥabībi urmasun³⁰²⁸ raḥm eylesün
2868. Çün getürdi kāmçı Selmān gördiler
Zār u³⁰²⁹ efgānı göge ağıdurdılar³⁰³⁰
2869. Didiler yā Muşafā bu iş bize
Bir muşībet-dür³⁰³¹ ‘aẓīm başumuza
2870. Bir ‘arab kocaşı seni ḍarb ide
Tınmayavuz³⁰³² vara sağ esen³⁰³³ gide
2871. Didi tınmañ³⁰³⁴ gelsün alsun ḥaqqını
Tā ki³⁰³⁵ yarın kılmaya meşgūl beni
2872. Çün ‘Ukāşe kāmçıyı³⁰³⁶ aldı ele
Düşdi aşḥāb cismine bir³⁰³⁷ zelzele
2873. Mescid içi taşı tıldı zār-ıla
Şanasın ‘ālem pūr oldı nār-ıla

³⁰²¹ yā Selmān: Selmāna M2, Selmā Z

³⁰²² varup: varub M1 ve M2

³⁰²³ yalvarup: yüz urup Z ve M2

³⁰²⁴ gün-dür: gün-dir M

³⁰²⁵ kim: ki Z ve M2

³⁰²⁶ ḥaste-dür: ḥaste-dir M1

³⁰²⁷ şudā‘-ile: şadā‘-ile Z

³⁰²⁸ urmasun: vurmasun Z

³⁰²⁹ zār u: zār-ı M1 ve M2

³⁰³⁰ ağıdurdılar: ağırdıldılar M1

³⁰³¹ muşībet-dür: muşībet-dir M1

³⁰³² tınmayavuz: dinmeyevüz Z ve M2

³⁰³³ vara sağ esen: sağ esen vara M2, sağ āsān gide M1

³⁰³⁴ tınmañ: dınmañ M2 ve Z

³⁰³⁵ tā ki: baña Z

³⁰³⁶ kāmçıyı: kāmçuyı M1

³⁰³⁷ düşdi aşḥāb cismine bir: ditredi yir ü gök kıldı Z ve M2

2874. Didi Şiddîk yâ ‘arab gel berü³⁰³⁸ dön
Aḥmedi urma gel urğıl beni on³⁰³⁹
2875. Hem ‘Ömer didi ki yâ ‘Ukāşe gel
Ur yigirmi kerre beni³⁰⁴⁰ bu³⁰⁴¹ maḥal
2876. Didi hem ‘Oṣmān-ı ‘ummān Zī-ḥayā³⁰⁴²
Urma bir kez ḳamçı ol yüzi³⁰⁴³ aya
2877. Gel berü gel ur otuz kerre beni
Varuban bir kerre urma tek anı³⁰⁴⁴
2878. İlerü geldi ‘Alīyyü'l-murtaẓā
Yā ‘Ukāşe didi ol³⁰⁴⁵ şīr-i³⁰⁴⁶ Ḥudā
2879. Urma bir kez Aḥmedi gel ur beni
Ol ḥabībūñ yolına öldür beni
2880. Āh idüp³⁰⁴⁷ geldi Ḥüseyn-ile Ḥasan
Oda yandı şanki ol dem encümen
2881. Yā ‘Ukāşe didiler öldür³⁰⁴⁸ bizi
Tek dedemüzden bugün kesgil sözi
2882. Ḳılmadı hīç kimsenüñ³⁰⁴⁹ sözün ḳabül
Cümlesinüñ göñlini ḳıldı melül
2883. Didi uran Muştafā-dur³⁰⁵⁰ bilürem
Ḥaḳḳımı³⁰⁵¹ uran ḳişiden aluram
2884. Kimse kimsenüñ³⁰⁵² ḥaḳını ödemez
Ḥaḳḳı olmayana kimse vir³⁰⁵³ dimez

³⁰³⁸ gel berü: bir beri M1

³⁰³⁹ gel urğıl beni on: beni ur sen bugün Z, bir vurma gel vur beni on M2

³⁰⁴⁰ yigirmi kerre beni: beni yigirmi kerre M1

³⁰⁴¹ Bu kelime M1’de yoktur.

³⁰⁴² ‘Oṣmān-ı ‘ummān Zī-ḥayā: ‘Oṣmān u ‘ummān u ḥayā Z, ‘Oṣmān-ı ‘ummān-ı ḥayā M2

³⁰⁴³ bir kez ḳamçı ol yüzi: ḳamçı ol yüzi bedri M2

³⁰⁴⁴ varuban bir kerre urma tek anı: Ol ḥabībūñ yolına öldür beni Z / urma tek anı: vurmadin anı M2

³⁰⁴⁵ ol: oldı Z

³⁰⁴⁶ şīr-i: şīr ü Z ve M2

³⁰⁴⁷ Bu kelime M2’de yoktur.

³⁰⁴⁸ öldür: öldir M1

³⁰⁴⁹ kimsenüñ: birinüñ Z ve M2

³⁰⁵⁰ Muştafā-dur: Muştafā-dır M1

³⁰⁵¹ ḥaḳḳımı: ḥaḳḳımı M1 ve M2

³⁰⁵² kimse kimsenüñ: kimsenüñ kimse M1

³⁰⁵³ vir: vur Z

2885. Didi Aḥmed³⁰⁵⁴ ey ciger kūşeleri³⁰⁵⁵
Bu muḥabbet bāğı içre ḥōşları³⁰⁵⁶
2886. Yarın anda ḥaqqı benden bu kişi
İsteyüp üstüme tutarsa³⁰⁵⁷ işi
2887. Hīç dermān idemezsiz aña siz³⁰⁵⁸
Girü gidün³⁰⁵⁹ tā ki ola iş temīz³⁰⁶⁰
2888. Yā ‘Ukāşe didi gel ardumda tur
Nice urdumsa seni sen daḥı ur
2889. Didi sen urduñ³⁰⁶¹ beni çıplağ-iken
Urayım ben daḥı çıkar³⁰⁶² pīrehen
2890. Muştafā Şıddīka dir³⁰⁶³ gel öñüme
Açayım arḳamı yapış³⁰⁶⁴ yeñüme³⁰⁶⁵
2891. Tutdı Şıddīk Aḥmedün³⁰⁶⁶ yeñin³⁰⁶⁷ hemān
Didi aşḥāb el-amān u v'el-amān³⁰⁶⁸
2892. Şanki maḥşer oldı ol gün bī-gümān
Toldı zār-ıla zemīn ü³⁰⁶⁹ āsümān
2893. Açdılar çünki³⁰⁷⁰ resülün zāhrını
Gördi ‘Ukāşe nübüvvet mührini
2894. Nūr berḳ³⁰⁷¹ urdı irişdi göklere
Yağdı raḥmet yağmurı ol dem yere³⁰⁷²

³⁰⁵⁴ didi Aḥmed: Muştafā didi Z ve M2

³⁰⁵⁵ kūşeleri: kūşeler Z ve M2

³⁰⁵⁶ ḥōşları: ḥōşlar Z ve M2

³⁰⁵⁷ isteyüp üstüme tutarsa: isteyüben tutar üstüme M1

³⁰⁵⁸ idemezsiz aña siz: idemezsin siz baña M1

³⁰⁵⁹ gidün: gidiñ M1

³⁰⁶⁰ ola iş temīz: ḳalmaya taña M1

³⁰⁶¹ sen urduñ: urduñ sen M1

³⁰⁶² çıkar: seni ey Z

³⁰⁶³ şıddīka dir: dir şıddika M1

³⁰⁶⁴ yapış: yapuş Z

³⁰⁶⁵ yeñüme: yiñüme Z

³⁰⁶⁶ Aḥmedün: Aḥmediñ M1

³⁰⁶⁷ yeñin: yiñin Z ve M1

³⁰⁶⁸ v'el-amān: el-amān M2 ve Z

³⁰⁶⁹ zemīn ü: zemīn-i M2

³⁰⁷⁰ çünki: çünkim Z

³⁰⁷¹ nūr berḳ: nūr-ı belḳ M2, nūrı berḳ M1

2895. Pes ‘ Ukāşe kıldı āh u na‘ reler
Şandı kim cān³⁰⁷³ gevdeden gitmek³⁰⁷⁴ diler
2896. Sürdi yüzün ol nübüvvet mührine
Muştafāyı çoçdı hem döne döne
2897. Düşdi bī-hūş³⁰⁷⁵ oldı yatdı bir zamān
Öyle³⁰⁷⁶ şandılar ki³⁰⁷⁷ teslīm itdi cān
2898. Geldi ‘ aklı başına tırdı hemīn
Muştafā öñinde³⁰⁷⁸ hōş öpdı zemīn
2899. Didi kim cānum³⁰⁷⁹ saña olsun fidā
Zerrece hāşā gele senden³⁰⁸⁰ haṭā
2900. Var-ısa haqqum³⁰⁸¹ daḥı³⁰⁸² olsun helāl
Gelmesün tek göñlüne benden³⁰⁸³ melāl
2901. Dimiş-idüñ mührümi her kim göre
Cennete bī-şek benüm-ile³⁰⁸⁴ gire
2902. Maşşūdum bu idi³⁰⁸⁵ mührüñi görem
Cennete girem murāduma³⁰⁸⁶ irem
2903. Çünki maşşūdını anuñ bildiler
Ḥayr-ıla aña du‘ ālar kıldılar
2904. Ey Ḥudā mühr-i³⁰⁸⁷ nübüvvet haqqıçün
Muştafādaki³⁰⁸⁸ mürüvvet haqqıçün

³⁰⁷² yere: yire Z

³⁰⁷³ şandı kim cān: şanki cānı M1

³⁰⁷⁴ gitmek: getmek M1 ve M2

³⁰⁷⁵ bī-hūş: beyhūş Z

³⁰⁷⁶ öyle: eyle Z ve M2

³⁰⁷⁷ şandılar ki: şandı kim o M1

³⁰⁷⁸ öñinde: önünde M1 ve M2

³⁰⁷⁹ cānum: cānım M1

³⁰⁸⁰ hāşā gele senden: senden hāşā gele M2

³⁰⁸¹ haqqum: haqqım M1

³⁰⁸² daḥı: saña M2

³⁰⁸³ benden: senden Z

³⁰⁸⁴ bī-şek benüm-ile: benüm-ile bī-şek M1

³⁰⁸⁵ maşşūdum bu idi: bu-y-ıdı maşşūd Z, bu-y-ıdı maşşūdum M2

³⁰⁸⁶ murāduma: murādıma M1

³⁰⁸⁷ mühr-i: mührü Z ve M2

³⁰⁸⁸ Muştafādaki: Muştafāda olan Z ve M2

2905. Cümlemüze eyle rahmet kıl kerem
Hem-civār³⁰⁸⁹ it Muştafāya vir ni‘ am
2906. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām³⁰⁹⁰
2907. Pes bu ‘ālem tā ki tutdukça nizām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām³⁰⁹¹
2908. Diñle imdi yine³⁰⁹² söze girelüm³⁰⁹³
Kışşadan tā³⁰⁹⁴ hışşe n'oldı³⁰⁹⁵ görelüm³⁰⁹⁶
2909. Kaşd-ıla hōd urmamışdı ol habīb
Ol laţif ü ol zarīf ü ol tabīb³⁰⁹⁷
2910. Kimseye ‘ömrinde hiç zulm itmedi
Hağ buyurmaduğı yere³⁰⁹⁸ gitmedi³⁰⁹⁹
2911. Devesin sürmek-idi kaşdı anuñ
Müşkilin şormağ-ıdı fikri bunuñ³¹⁰⁰
2912. Aḥmedüñ³¹⁰¹ yanına gelmişdi o dem
Dirdi maḳşūdum şoram dönem³¹⁰² gidem
2913. Kamçı ucu arkaşına tokunup³¹⁰³
Tırmadı getdi hemān andan³¹⁰⁴ dönüp
2914. Ol-idi kim³¹⁰⁵ Muştafāya söyledi
Sözi işit gör ki³¹⁰⁶ şonra n'eyledi

³⁰⁸⁹ hem-civār: hem-cüvār Z

³⁰⁹⁰ 2906.beyit M2 ve Z’de yoktur.

³⁰⁹¹ Z nüshasında: “ Ger dilersiz bulasız oddan necāt
‘Işk-ıla derd-ile idüñ eş-şalāt”

2907.beyit M2’de yoktur.

³⁰⁹² yine: yene M1 ve M2

³⁰⁹³ girelüm: girelim M1

³⁰⁹⁴ Bu kelime M’de yoktur.

³⁰⁹⁵ n'oldı: ne oldı M1

³⁰⁹⁶ görelüm: görelim M

³⁰⁹⁷ zarīf ü ol tabīb: habīb u ol ḥasīb M2, şefi‘ ü ol ḥasīb Z

³⁰⁹⁸ yere: yire Z ve M2

³⁰⁹⁹ gitmedi: getmedi M1

³¹⁰⁰ bunuñ: anuñ Z ve M2

³¹⁰¹ Aḥmedüñ: Aḥmediñ M1

³¹⁰² dirdi maḳşūdum şoram dönem: dir-idi maḳşūdumı şoram Z

³¹⁰³ ucu arkaşına tokunup: arkaşına tokunup M1, ucın arkaşına şokunup Z

³¹⁰⁴ tırmadı getdi hemān andan: tırmadı gitdi hemān ol dem dönüp M2, tırmadın ol dem hemān gitdi

Z

³¹⁰⁵ kim: ki M1 ve M2

2915. Muştafānuñ dağı gör inşāfını
Luţfını³¹⁰⁷ hem dağı ħūb evşāfını
2916. Gör nice kayırdı ‘ uqbā günini
Ma‘ nide seni kayırmışdur seni
2917. Ĥile-y-ile³¹⁰⁸ mührini görmek-idi
İrişüben yüzini³¹⁰⁹ sürmek-idi
2918. Sen ki bunda bunca³¹¹⁰ yüklendün³¹¹¹ vebāl
Zulmı kılduñ³¹¹² kılmaduñ³¹¹³ kesb ü³¹¹⁴ ħelāl
2919. Kimi dögdüñ kimi sögdüñ³¹¹⁵ zulm-ıla
Bāri şoñra almaduñ³¹¹⁶ göñlin ala
2920. Ĥaqquñ olmaduğı yere³¹¹⁷ el urup³¹¹⁸
Borcuñ olmaduğı yerlere³¹¹⁹ varup³¹²⁰
2921. Sen seni yok yere³¹²¹ borclu eyledüñ³¹²²
Kendü elüñle³¹²³ seni gör n'eyledüñ³¹²⁴
2922. Yarın anda varıcağ ne viresin
Çünki ĥaşmuñı yanuñda³¹²⁵ göresin
2923. Ĥayruñı aluban aña vireler
Qalasın müflis caĥıme süreler

³¹⁰⁶ işit gör ki: işit diñle M2, işitdün ki Z

³¹⁰⁷ luţfını: luţfunu Z

³¹⁰⁸ ĥile-y-ile: ĥile ile M

³¹⁰⁹ irişüben yüzini: irişüp yüzün aña Z ve M2

³¹¹⁰ bunda bunca: nice Z

³¹¹¹ yüklendüñ: yüklendiñ M

³¹¹² kılduñ: kıldıñ M1

³¹¹³ kılmaduñ: kılmadıñ M1

³¹¹⁴ kesb ü: kesbüñ Z, kesb-i M2

³¹¹⁵ sögdüñ: sögdiñ M

³¹¹⁶ almaduñ: almadın Z

³¹¹⁷ yere: yire Z

³¹¹⁸ urup: vurup M1

³¹¹⁹ yerlere: yirlere Z

³¹²⁰ varup: virüp Z

³¹²¹ yere: yirlere Z

³¹²² eyledüñ: eylediñ M1

³¹²³ elüñle: eliñle M1

³¹²⁴ n'eyledüñ: n'eylediñ M1

³¹²⁵ yanuñda: yanıñda M1

2924. Ger ʿināyet kılmaz olursa Ahad
Kimseden kimseye irişmez³¹²⁶ meded
2925. Ğāfil olma bir gün irüşür ecel
Sevdüğün cānuñ urur tenüñe³¹²⁷ el
2926. Cümle mālūñdan³¹²⁸ saña qalır³¹²⁹ kefen
Ancaq aʿ mālūñ-durur bile giden
2927. Toğduğun gün bir bez-idi³¹³⁰ kaftanūñ
Öldüğün³¹³¹ gün yine³¹³² bir bez-dir³¹³³ senūñ
2928. Muştafāyı gör kim ol dem³¹³⁴ n'eyledi
Ol iş-ile bize taʿ līm eyledi
2929. Tā ki bundan ʿibret ala her kişi
Anuñ-içün kıldı Aḥmed bu işi
2930. Zūlm³¹³⁵ kılan kimsenūñ ḥaqqın yiyen³¹³⁶
Eyleyen bühtān u³¹³⁷ ḡaybet söyleyen
2931. İtmeye iderse istiḥlāl ide
Tevbe kıla pāk ola andan gide
2932. Aqça altun olmaz anda ödeye
Ol Ḥudā³¹³⁸ ḳāḏī olıcaq ne diye³¹³⁹
2933. Pes resūlu'llāh didi kim ḥōş qaluñ³¹⁴⁰
Başum³¹⁴¹ aḡrısı igen artdı bilūñ³¹⁴²

³¹²⁶ irişmez: irmezdür M2

³¹²⁷ cānuñ urur tenüñe: cān tenüñe vurısar Z, cānu tenüñe vurur M2

³¹²⁸ mālūñdan: mālından M1

³¹²⁹ saña qalır: qalır saña M1

³¹³⁰ bez-idi: biz-idi Z ve M2

³¹³¹ öldüğün: öldüğün M1

³¹³² yine: yine M1 ve M2

³¹³³ bez-dir: biz-dür Z ve M2

³¹³⁴ ol dem: anda M2

³¹³⁵ zūlm: zūlmı M1 ve M2

³¹³⁶ yiyen: beyān M1

³¹³⁷ bühtān u: bühtān-ı M2

³¹³⁸ ol ḥudā: ḥaḳ teʿ ālā Z ve M2

³¹³⁹ diye: deye M1

³¹⁴⁰ qaluñ: qalıñ M1

³¹⁴¹ başum: başım M1

³¹⁴² bilūñ: biliñ M1

2934. Tırdı ol dem³¹⁴³ ħüçresine ‘azm idüp³¹⁴⁴
İrdi tā³¹⁴⁵ ħapusına andan gidüp³¹⁴⁶
2935. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Binde biri olmaya bunun tamām³¹⁴⁷
2936. Pes bu ‘ālem tā ki tıtdukça nızām
Din muṭahhar ravzasına es-selām³¹⁴⁸
2937. Çün Muḥammed irdi devlet-ḥāneye
Ḳapudan söyledi Zehrā-āneye³¹⁴⁹
2938. Didi kim yā Fāṭıma sen ṭaşra gel
İçerüye girelüm³¹⁵⁰ gel elüm³¹⁵¹ al
2939. Fāṭıma ḥatun hemān karşıladı
Ey gözüm nūrı ne-dür³¹⁵² ḥālün³¹⁵³ didi
2940. Başuñuñ³¹⁵⁴ ağrısı bugün nice-dür³¹⁵⁵
Kim çekersin anı nice gice-dür³¹⁵⁶
2941. Didi kim bugün ḳatı yanar tenüm³¹⁵⁷
Her ṭarafdan daḫı ḳaynar bu ḳanum³¹⁵⁸
2942. Bu gönül deryası ṭaşdı key³¹⁵⁹ ‘aceb
Ol muḥīṭe irmege kılar ṭaleb
2943. Cān hümāsı pes o³¹⁶⁰ dosta varmağa
Perr ü bālin açdı cevlan urmağa

³¹⁴³ ol dem: andan M1 ve M2

³¹⁴⁴ idüp: idüb M1 ve M2

³¹⁴⁵ irdi tā: tā ki irdi Z ve M2

³¹⁴⁶ gidüp: gidüb M1 ve M2

³¹⁴⁷ 2935.beyit M1 ve M2’de yoktur.

³¹⁴⁸ M1 nüshasında: “Ger dilersiz bulasız oddan necāt

‘Aşk-ıla derd-ile idün eş-şalāt” şeklindedir. / 2936.beyit M1 ve M2’de yoktur.

³¹⁴⁹ zehrā-āneye: zühre-āneye M1 ve M2

³¹⁵⁰ girelüm: girelim M1

³¹⁵¹ elüm: elim M1

³¹⁵² ne-dür: ne-dir M1

³¹⁵³ ḥālün: ḥālīñ M1

³¹⁵⁴ başuñuñ: başıñıñ M1

³¹⁵⁵ nice-dür: nice-dir M1

³¹⁵⁶ gice-dür: gice-dir M1

³¹⁵⁷ tenüm: benim M1

³¹⁵⁸ her ṭarafdan daḫı ḳaynar bu ḳanum: her ṭamarlarda ḳatı ḳaynar ḳanum Z, hem ṭamarlarda daḫı ḳaynar ḳanum M2

³¹⁵⁹ ṭaşdı key: hem ṭaşdı M2

³¹⁶⁰ pes o: ol M2 ve Z

2944. Cezbe-i³¹⁶¹ Hâk şöyle tutdı dört yanum³¹⁶²
Götürüp³¹⁶³ gitmek³¹⁶⁴ diler cismüm³¹⁶⁵ benüm³¹⁶⁶
2945. Yüri tırma içerüye girelüm
Nice-dür³¹⁶⁷ taqdir-i³¹⁶⁸ Hâkkuñ görelüm³¹⁶⁹
2946. Vardı döşek üstine yatdı resül
Ehl-i beyti cem^c oldı sağ u³¹⁷⁰ şol
2947. Zaḥmeti vardukça arta başladı
Ġam u³¹⁷¹ ġuşşa halkı örte başladı
2948. Şubḥ vakti oldı çün geldi Bilāl
Muştafānuñ³¹⁷² derd-ile olmış hilāl
2949. Da^c vet eyledi resüli mescide
Tā imāmet ide aşḥāba ġide
2950. Muştafā didi mecālüm³¹⁷³ yok-durur
Zaḥmetüm³¹⁷⁴ bugün igen artuk-durur
2951. Varup Ebūbekre³¹⁷⁵ di olsun imām
Aña aşḥāb iktidā kılsun tamām
2952. Āh u vāh-ıla dönüp getdi³¹⁷⁶ Bilāl
Vardı aşḥāb içine şaldı melāl
2953. Didi bunlara resülün zaḥmeti
Şöyle bilün³¹⁷⁷ ki bugün ḥayli qatı

³¹⁶¹ cezbe-i: M1,M2 ve Z'de "cezbe-i"

³¹⁶² tutdı dört yanum: dutmışdur benüm Z

³¹⁶³ götürüp: götürüb M1 ve M2

³¹⁶⁴ gitmek: getmek M1

³¹⁶⁵ cismüm: cismim M1

³¹⁶⁶ benüm: tenüm Z

³¹⁶⁷ nice-dür: nice-dir M1

³¹⁶⁸ taqdir-i: taqdiri M1

³¹⁶⁹ görelüm: görelim M1

³¹⁷⁰ sağ u: sağ-ı M2

³¹⁷¹ ġam u: ġam ve M1, ġamm-ı M2

³¹⁷² Muştafānuñ: Muştafā Z

³¹⁷³ mecālüm: mecālim M1

³¹⁷⁴ zaḥmetüm: zaḥmetim M1

³¹⁷⁵ varup Ebūbekre: varuban Bū-bekre Z, var Ebūbekre M2

³¹⁷⁶ dönüp getdi: dönübeni Z ve M2

³¹⁷⁷ bilün: biliñ M1

2954. Çün Ebübekre sözi didi Bilāl
Ol dağı bu emre³¹⁷⁸ kıldı imtişāl
2955. Geçdi mihrāba çü oldı muḳtedā³¹⁷⁹
Eyledi çünki şalāta ibtidā
2956. Geldi göñline didi ki n'eyledüñ³¹⁸⁰
Kim bu iş bir ulu iş-dür³¹⁸¹ eyledüñ³¹⁸²
2957. Muştafānuñ³¹⁸³ yeri-durur³¹⁸⁴ işbu yer³¹⁸⁵
Duymadı çekdi³¹⁸⁶ elin kıldı nefir
2958. Na^c re urdı düşdi mihrāb³¹⁸⁷ içine
Şanasın od düşdi aşhāb içine
2959. 'Aqlını cem^c eyledi tırdı öri
Görđi aşhāb içine düşmiş ğırī
2960. Ağladı³¹⁸⁸ zār-ıla didi n'idelüm³¹⁸⁹
Aḫmedi isteyü kıanda gidelüm³¹⁹⁰
2961. Cümle 'ālem ten-durur³¹⁹¹ ol cānı-dur³¹⁹²
Yārelü yüreklerüñ³¹⁹³ dermānı-dur³¹⁹⁴
2962. Aramuzda olmayıcaḳ Muştafā
'Ālemüñ³¹⁹⁵ zevkı bize gelür cefā³¹⁹⁶
2963. Her biri toprağa sürerdi yüzi
Zār-ıla dirler-idi³¹⁹⁷ dertlü sözi

³¹⁷⁸ emre: söze M2

³¹⁷⁹ çü oldı muḳtedā: çün oldı muḳtedā M2, yirini çün oldı iḳtidā Z

³¹⁸⁰ n'eyledüñ: n'eyledim M1

³¹⁸¹ iş-dür: iş-dir M1

³¹⁸² eyledüñ: eyledim M1

³¹⁸³ Muştafānuñ: Muştafā Z

³¹⁸⁴ yeri-durur: yiri-durur Z

³¹⁸⁵ yer: yir M1 ve Z

³¹⁸⁶ çekdi: açdı Z

³¹⁸⁷ mihrāb: aşhāb M1

³¹⁸⁸ ağladı: eyledi Z

³¹⁸⁹ n'idelüm: n'idelim M1

³¹⁹⁰ gidelüm: gidelim M1

³¹⁹¹ ten-durur: ten-dirir M1

³¹⁹² cānı-dur: cānı-dır M1

³¹⁹³ yüreklerüñ: yürekleriñ M1

³¹⁹⁴ dermānı-dur: dermānı-dır M1

³¹⁹⁵ 'ālemüñ: 'ālemiñ M1

³¹⁹⁶ bize gelür cefā: gelür bize cezā Z, bize olur cefā M2

**Hazā Takrīru ve Ta‘bīru ‘An-selāmi’s-şahābeti³¹⁹⁸ Rıdvānullāhı Te‘ālā ‘Aleyhim
Ecma‘ın**

2964. Ey dirīgā şāh-ı³¹⁹⁹ sulţān gelmedi
 Ɛodı bunda bizi³²⁰⁰ hayrān gelmedi
2965. Ɛāh-ı hicrāna bıraƐdı cānları
 Bu gōñül mışrına ol hān gelmedi
2966. Düşdi bülbüller bahārından cüdā
 Şanki kış irdi gül-istān gelmedi
2967. Örtđi³²⁰¹ zulmet bu gōñül meh-tābını
 Bu seher ol şems-i tībān gelmedi³²⁰²
2968. Fāş olundı³²⁰³ ‘āşıkun³²⁰⁴ gizlü işi
 Sırr-ıla ma‘ şük-ı pinhān³²⁰⁵ gelmedi
2969. İntizārından Ɛamu oldı hilāl³²⁰⁶
 Gün gibi toğup³²⁰⁷ nigh-bān³²⁰⁸ gelmedi
2970. Leyki³²⁰⁹ fırƐat zulmetinde Ɛaldı³²¹⁰ uş
 Ol vişāl-i āb u hayvān gelmedi³²¹¹
2971. Bu gōñüller tahtı vīrān oldı çün
 Cān-ı tahtına o sulţān³²¹² gelmedi
2972. **Vā‘iz** anuñ ‘ışkı-y-ıla³²¹³ buldı cān³²¹⁴

³¹⁹⁷ dirler-idi: dirlerlerdi Z

³¹⁹⁸ hazā takrīru ve ta‘bīru ‘an-selāmi’s-şahābeti: hazā taƐdīr ve ta‘bīr ‘an-aşhābi li’s-şahābeti Z

³¹⁹⁹ şāh-ı: şāhı M2

³²⁰⁰ bunda bizi: bizi bunda M2 ve Z

³²⁰¹ örtđi: artđı Z

³²⁰² Z ve M2’de 2966.-2967.beyitler yer değıştirmiştir.

³²⁰³ olundı: oldı Z ve M2

³²⁰⁴ ‘āşıkun: ‘āşıkın M1

³²⁰⁵ ma‘ şük-ı pinhān: ma‘ şük-ı benhān M2, ma‘ şük u penhān Z, ma‘ şük pünhān M1

³²⁰⁶ Ɛamu oldı hilāl: hilāl oldı Ɛamu M2 ve Z

³²⁰⁷ toğup: toğub M1 ve M2

³²⁰⁸ nigh-bān: negehān M2, negāhān Z, negehbān M1

³²⁰⁹ leyki: leyl-i M2, leyl ü Z

³²¹⁰ Ɛaldı: Ɛaldıñ M1

³²¹¹ vişāl-i āb u hayvān gelmedi: vişāl ü āb u hayvān Ɛalmadı Z

³²¹² cān-ı tahtına o sulţān: cān u cānān u Süleymān Z, cān tahtına ol Süleymān M2

³²¹³ ‘ışkıyla: ‘aşkı ile M1

³²¹⁴ cān: necāt Z

Andan özge cānına cān gelmedi³²¹⁵

Rūḥ-ı Pāk-i Seyyīd-i Kā'ināt-rā Şalavāt³²¹⁶

2973. Göz yaşını şanki seylāb itdiler³²¹⁷
Mescidüñ içini pür-āb itdiler
2974. Birbirinüñ³²¹⁸ yüzine baķar-ıdı
Birinüñ odı birin yaķar-ıdı
2975. Muştafā işitdi çün ğavġā³²¹⁹ gelür
Āh u vāy u zārı hūy-ı hāy³²²⁰ gelür
2976. Şordı Aḥmed didi kim işbu ne-dür³²²¹
Na^c re vü şayḥa bu hāy-ı hū³²²² ne-dür³²²³
2977. Didiler kim yā resūl³²²⁴ aşḥāb-durur³²²⁵
Yoluña cān oynayan aḥbāb-durur³²²⁶
2978. Çün seni bulmadılar anda bugün
Derd-ile ciġerleri oldı düġün
2979. Anlaruñ³²²⁷ işitdüġüñ zārī-durur
Biri³²²⁸ ikisi degül varı-durur
2980. Tenlerinden şanki gitmişdür³²²⁹ ḥayāt
Kılamazlar fevt olur vaķt-ı şalāt
2981. Bu söze Aḥmed taḥammül kılmağı
İbn-i ' Abbāsa ' Alīye diñ³²³⁰ didi

³²¹⁵ 2964.-2972.beyitler gazel nazım şekliyle yazılmıştır.

³²¹⁶ Bu başlık M1 ve M2'de yoktur.

³²¹⁷ itdiler: eylediler M2

³²¹⁸ birbirinüñ: biribiri M1 ve M2

³²¹⁹ çün ğavġā: bir ğavġā M2, bir ğavġāy M1

³²²⁰ zārı hūy-ı hāy: zār u hūy u hāy Z, zār u hūy-ı hā M2

³²²¹ ne-dür: ne-dir M1

³²²² hāy-ı hū: hāy u hūy Z

³²²³ ne-dür: ne-dir M1

³²²⁴ resūl: resūlullah Z

³²²⁵ aşḥāb-durur: aşḥāb-dur Z ve M2

³²²⁶ aḥbāb-durur: aḥbāb-dur Z ve M2

³²²⁷ anlaruñ: anlarıñ M

³²²⁸ biri: birisi Z ve M2

³²²⁹ gitmişdür: getmişdir M1

³²³⁰ diñ: deyin M1

2982. Didiler geldi bu iki bahtiyār³²³¹
Girdiler yanlarına bu iki yār³²³²
2983. Vardı aşhāb-ıla fecri kıldı hōş
Gördi aşhābuñ³²³³ yüregi kıldı cūş³²³⁴
2984. Minbere çıkdı rivāyet-dür³²³⁵ bu söz
Añlayana hōş kifāyet-dür³²³⁶ bu söz
2985. Hākka kıldı evvelā³²³⁷ hamd u şenā
Dağı kıldı ehl-i imāna du‘ā
2986. Müşkilātın³²³⁸ hall³²³⁹ kıldı bunlara³²⁴⁰
Hem devāsın didi haste cānlara³²⁴¹
2987. Hem didi kim göreyim cümleñüzi
Oldı kim³²⁴² ayruğ göremeyim³²⁴³ sizi
2988. Giderem³²⁴⁴ çün baña³²⁴⁵ düşmişdür sefer
Kılayum³²⁴⁶ yüzüñüze bir dem nażar
2989. Siz dağı toyınca baķuñ³²⁴⁷ yüzüme
Şıdķ-ıla hem kulaķ uruñ³²⁴⁸ sözüme³²⁴⁹
2990. Gördüğünüz³²⁵⁰ beni bugün-dür hemīn
Göstüre ‘uķbāda Rabbü'l-‘ālemīn

³²³¹ bahtiyār: ihtiyār M2 ve Z

³²³² girdiler yanlarına bu iki yār: tekyelendi anlara bu bahtiyār Z ve M2

³²³³ aşhābuñ: aşhābı Z ve M2

³²³⁴ cūş: hōş M1

³²³⁵ rivāyet-dür: rivāyet-dir M1

³²³⁶ kifāyet-dür: kifāyet-dir M1

³²³⁷ hākka kıldı evvelā: hākķına kıldı çü Ahmed Z

³²³⁸ müşkilātın: müşkülātın Z

³²³⁹ hall: halli M1 ve M2

³²⁴⁰ bunlara: bunlaruñ Z

³²⁴¹ cānlara: cānlaruñ Z ve M2

³²⁴² oldı kim: ola ki M2, ola kim Z

³²⁴³ göremeyim: görmiyeyem Z, göremeyem M2

³²⁴⁴ giderem: giderim M1

³²⁴⁵ çün baña: baña çün M2

³²⁴⁶ kılayum: baķayum M2, kıluram M1

³²⁴⁷ baķuñ: baķın M1

³²⁴⁸ hem kulaķ uruñ: kulaķ uruñ hem M1

³²⁴⁹ sözüme: sözime M1 ve M2

³²⁵⁰ gördüğünüz: gördüğünüz M1

2991. Bunların³²⁵¹ derdini arturdu yine³²⁵²
Cânlarına tâze³²⁵³ od urdu yine³²⁵⁴
2992. Diñlediler Muştafânun va' zını
Diyelüm siz dağı diñleñ ba' zını³²⁵⁵
2993. Didi ol rûz-ı kıyâmet olıcağ
Her kişı itdügi işi bulıcağ
2994. Er ü³²⁵⁶ avrat çünki kabrinden tura
Gelüben ol dem muhâsibler ire³²⁵⁷
2995. Her birinden şoralar dört nesneyi
Şormayalar şanma senden her şey'i
2996. Diyeler mâluñ³²⁵⁸ neden kesb eyledün³²⁵⁹
Hem neye şarf eyledün³²⁶⁰ di n'eyledün³²⁶¹
2997. Hem ikinci şoralar şavm u³²⁶² şalât
Tutduñuz mı yâhû³²⁶³ virdün mi zekât
2998. Hem nirede³²⁶⁴ geçdi ' ömrün³²⁶⁵ her nefes
Neyi terk itdün³²⁶⁶ neyi kılduñ³²⁶⁷ heves
2999. Şoralar hem dağı ' ilminden aña
' İlmün-ile n'eyledün³²⁶⁸ öñden şoña
3000. Her kişinün bildüğinden şoralar
Dîn ü³²⁶⁹ ' ilminden ne bilür göreler

³²⁵¹ bunların: bunların M1

³²⁵² yine: yine M1 ve M2

³²⁵³ Bu kelime M2'de yoktur.

³²⁵⁴ yine: yine M1 ve M2

³²⁵⁵ siz dağı diñleñ ba' zını: size diñleñ ba' zını M2, sizlere diñleñ va' zını M1

³²⁵⁶ ü: ve M1

³²⁵⁷ ire: vire M2

³²⁵⁸ mâluñ: mâlın M1

³²⁵⁹ eyledün: eylediñ M1

³²⁶⁰ eyledün: eylediñ M1

³²⁶¹ n'eyledün: n'eylediñ M1

³²⁶² şavm u: şavm-ı M2

³²⁶³ tutduñuz mı yâhû: tutduñ mı kılduñ mı M1 ve M2

³²⁶⁴ nirede: nireden M2 ve Z

³²⁶⁵ ' ömrün: ' ömriñ M1

³²⁶⁶ itdün: itdiñ M1

³²⁶⁷ kılduñ: kıldıñ M1

³²⁶⁸ n'eyledün: n'eylediñ M1

³²⁶⁹ dîn ü: dîn-i M1 ve M2

3001. Vāy eger virmez³²⁷⁰ ola toğrı cevāb
İşı anuñ bil ħarāb olur³²⁷¹ ħarāb
3002. Cehd eyleñ³²⁷² tā ħelālden kesb idüñ³²⁷³
Hem ħelāle şarf idüñ³²⁷⁴ toğrı gidüñ³²⁷⁵
3003. Hem yaramaz işde ‘ömr³²⁷⁶ itmeñ telef
Eyüye yoldaş oluñ ola ħalef
3004. Ĥaĥĥa yarar iş işleñ ħurmadın³²⁷⁷
Ĥayr işüñ³²⁷⁸ bilmez münāfıĥlar dādın
3005. Dā’imā ‘ilm öğrenüñ Ĥaĥĥa yarar
Her ne kim kıılır anı ol³²⁷⁹ Ĥaĥ görür³²⁸⁰
3006. Ol Ĥudā³²⁸¹ üç nesneyi redd itmeye
Biliñ anuñ ehli³²⁸² maĥrūm gitmeye³²⁸³
3007. Birisi şā’im du‘ āsı-dur³²⁸⁴ anuñ
Hem du‘ āsı daĥı ‘ādil sulţānuñ
3008. Birisi mazlūm du‘ āsı-dur yaĥın
Zālime varma aña olma yaĥın³²⁸⁵
3009. Varur-iseñ³²⁸⁶ toğrı söyle Ĥaĥ sözi
Seyf-i şārimden³²⁸⁷ yiti-dür³²⁸⁸ Ĥaĥ sözi

³²⁷⁰ virmez: dimez Z ve M2

³²⁷¹ olur: oldu M2

³²⁷² eyleñ: eylen M1

³²⁷³ idüñ: idiñ M1

³²⁷⁴ idüñ: idiñ M1

³²⁷⁵ gidüñ: gidiñ M1

³²⁷⁶ ‘ömr: ‘ömrü şarf Z

³²⁷⁷ işleñ ħurmadın: eyleñ ħurmadın M2, işlen görmedin M1

³²⁷⁸ işüñ: işiñ M1

³²⁷⁹ Bu kelime M2’de yoktur.

³²⁸⁰ 3005.beyit M1 nüshasında yoktur.

³²⁸¹ ĥudā: ĥuzā Z

³²⁸² biliñ anuñ ehli: ehli anuñ bil ki anuñ bil ki Z, ehl-i anuñ bil ki M2

³²⁸³ gitmeye: getmeye M1

³²⁸⁴ du‘ āsı-dur: du‘ āsı-dır M1

³²⁸⁵ zālime varma aña olma yaĥın: zālīm olan yanına varma şaĥın M2 ve Z

³²⁸⁶ varur-iseñ: varur-isen M1

³²⁸⁷ seyf-i şārimden tamlaması Z nüshasında “seyf-i sārimden”; M1 nüshasında ise “seyf şārimden” şeklinde yazılmıştır.

³²⁸⁸ yiti-dür: bitı-dir M1

3010. Zālīmūñ³²⁸⁹ zulmına ger meyl idesin
 Tōğrı yolu koyup³²⁹⁰ egri gidesin
3011. Anı yağan od seni dağı yaçar
 Zālīm olan kişiden irer zarar
3012. Ehl-i taḥkīkūñ³²⁹¹ rivāyātın işit
 Saña Ḥaḳ sözūñ³²⁹² kifāyātın işit
3013. Didiler bir nev'e var-dur³²⁹³ bir yılan
 Kim muḥaḳḳaḳ-dur³²⁹⁴ bu söze sen inan
3014. Kendü ḥālinde giden kişiye ger
 Ol yılan kılsa aña³²⁹⁵ bir kez nazar
3015. Ol yılandan³²⁹⁶ ol kişi mesmūm olur
 Şağlığından ol hemān maḥrūm olur
3016. Yā düşer³²⁹⁷ ol demde ölür ol kişi
 Kimse bilmezdi neye irdi başı³²⁹⁸
3017. Yā şarardır³²⁹⁹ ḥaste olur bir zamān
 Āḥir öldürür anı virmez amān
3018. Fāsıḳ u³³⁰⁰ zālīm beter-dür³³⁰¹ mārđan³³⁰²
 Mülḥidūñ³³⁰³ sözi eşed-dür³³⁰⁴ nārđan³³⁰⁵
3019. Yoldaş olma mülḥide dīnūñ³³⁰⁶ yıḳar
 Zālīmūñ³³⁰⁷ odı seni dağı yaçar

³²⁸⁹ zālīmūñ: zālīmīñ M1

³²⁹⁰ koyup: koyub M1 ve M2

³²⁹¹ taḥkīkūñ: taḥkīkīñ M1

³²⁹² sözūñ: söziñ M1

³²⁹³ var-dur: var-dır M1

³²⁹⁴ muḥaḳḳaḳ-dur: muḥaḳḳaḳ-dır M1

³²⁹⁵ aña: eger M2

³²⁹⁶ yılandan: nazardan M2 ve Z

³²⁹⁷ düşer: düşerse M2

³²⁹⁸ bilmezdi neye irdi başı: bilmez kim neye irer işi Z, bilmezdi neye irdi işi M2

³²⁹⁹ şarardır: şararur Z ve M2

³³⁰⁰ fāsıḳ u: fāsıḳ-ı M1

³³⁰¹ beter-dür: beter-dir M1

³³⁰² mārđan: mārıdan M, nārđan M2

³³⁰³ mülḥidūñ: mülḥidiñ M1

³³⁰⁴ eşed-dür: eşed-dir M1

³³⁰⁵ nārđan: nārıdan M1

³³⁰⁶ dīnūñ: dīniñ M1

³³⁰⁷ zālīmūñ: zālīmīñ M1

3020. Şol ki nā-maḥrem-durur kıl ictināb
Diñleme ṭanbūrı ney çeng ü³³⁰⁸ rebāb
3021. Ağulu yılan gibi cümle bular
Tābi^c olanları cümle ağular
3022. Ġāfil-iken seni göñlüñ öldürür
Nūr-ı³³⁰⁹ Ḥaḳ yerine³³¹⁰ zūlmet ṭoldurur
3023. Zāhir ü³³¹¹ bāṭın seni mesmūm ider
Ḳurb-ı Ḥaḳdan dūr ider maḥrūm ider
3024. Şanma bu sözi yabāndan söylenür
Ḳavl-i Aḥmedden beyāndan söylenür
3025. Kimi sūnnet kimi farz u³³¹² müsteḥab
Cümlesi ḳavl-i nebī-dūr müntaḥab³³¹³
3026. Didiler aşḥāb ki yine³³¹⁴ yā resūl
Ger ḳılursa bu ḳazā bize nüzūl
3027. Ya^c ni gidersin³³¹⁵ aramuzdan çıkup³³¹⁶
Bizi bu ayrılıḳ odına yaḳup³³¹⁷
3028. Kime tābi^c olalum³³¹⁸ bize buyur
Vaḳt-ıla³³¹⁹ sen işümüz ḳayır tıyur³³²⁰
3029. Didi Aḥmed size niçe dimişem
Ben giderem³³²¹ iki vā^c iz ḳomışam
3030. Biri nāṭıḳ-dur³³²² anuñ söyler kelām
Biri şāmit söylemez bilün³³²³ tamām

³³⁰⁸ çeng ü: çeng-i M2

³³⁰⁹ nūr-ı: nūrı M2

³³¹⁰ yerine: yirine Z

³³¹¹ zāhir ü: zāhiri M2

³³¹² farz u: farz-ı M2

³³¹³ ḳavl-i nebī-dūr müntaḥab: ḳavli nebīden müntaḥab M2, ḳavli nebīden müsteḥab Z

³³¹⁴ ki yine: yine hem Z, yine M2

³³¹⁵ gidersin: gider M2

³³¹⁶ çıkup: çıkub M1 ve M2

³³¹⁷ yaḳup: yaḳub M1 ve M2

³³¹⁸ olalum: olalım M1

³³¹⁹ vaḳt-ıla: vaḳtı-y-ıla Z ve M2

³³²⁰ sen işümüz ḳayır tıyur: işimüzi sen ḳayır Z ve M2

³³²¹ giderem: gidersem Z

³³²² nāṭıḳ-dur: nāṭıḳ-dır M1

3031. Söyleyen vā' iz kitābu'llāh-durur³³²⁴
Biri ölüm öldüren Allāh-durur³³²⁵

**Ḳale'n-nebīyyü 'Aleyhi's-selām Teraktü fi-küm Vā' izeyn En-nāṭıku Ve's-şāmitu
Emme'n-nāṭıku Ḳur'ānun ve Emme's-şāmitü El-mevtü Şadeḳa Resūlu'llāh³³²⁶**

3032. Daḡı ḳodum³³²⁷ didi iki şaḳaleyn
'Ālem ikiden-durur zī-nūr-ı 'ayn³³²⁸

3033. Biri Ḳur'ān-dur kim anuñ³³²⁹ okunur
Zāhirī hem bāṭınī-dür³³³⁰ cümle nūr

3034. Biri evlādum-durur 'izzet ḳıluñ
Sevgüsini³³³¹ anlaruñ³³³² devlet bilüñ

**Ḳale'mnebīyyü Şallā'llāhu 'Aleyhi ve Sellem Terektü Fī-küm Şaḳaleyni Kitābu'llāh ve
Evlādi³³³³**

3035. Dā'imā³³³⁴ Ḳur'ān-ıla ḳıluñ³³³⁵ 'amel
Ḥōş görüñ evlādumi³³³⁶ siz her³³³⁷ maḡal

3036. Fitne-i āḡir zamāndan şaḳınuñ³³³⁸
Diyelüm³³³⁹ ba' zısını diñleñ³³⁴⁰ anuñ

³³²³ bilüñ: biliñ M1

³³²⁴ kitābu'llāh-durur: kitābu'llāh-dur Z

³³²⁵ Allāh-durur: Allāh-dur Z

³³²⁶ vā' izeyn en-nāṭıku ve's-şāmitu emme'n-nāṭıku Ḳur'ānun ve emme's-şāmitü el-mevtü şadeḳa resūlu'llāh: vā' izine en-nāṭıku ve's-şāmitü fe'l-Ḳur'ānu ve emme's-şāmitü fe'l-mevtü şadeḳa Resūlu'llāh ve naṭaḳa Ḥabıbu'llāh Z / Bu başlık M2'de yoktur.

³³²⁷ ḳodum: ḳoydum M2

³³²⁸ 'ālem ikiden-durur zī-nūr-ı'ayn: 'ālemüñ ol ikiden-dür ḡüsn-i zeyn Z ve M2

³³²⁹ kim anuñ: anuñ kim Z ve M2

³³³⁰ bāṭınī-dür: bāṭınī-dir M1

³³³¹ sevgüsini: sivgüsini M1

³³³² anlaruñ: anlarıñ M1

³³³³ şallallāhu 'aleyhi ve sellem terektü fi-küm şaḳaleyni kitābu'llāh ve evlādi: 'ām terektü fi-küm şaḳaleyni kitābū ve 'izzetī şıdḡ Z / Bu başlık M2'de yoktur.

³³³⁴ dā'imā: dāyimā Z ve M2

³³³⁵ ḳıluñ: ḳılıñ M1

³³³⁶ evlādumi: evlādımı M1 ve M2

³³³⁷ her: bu M2

³³³⁸ şaḳınuñ: şaḳınıñ M1

³³³⁹ diyelüm: diyelim M1

³³⁴⁰ ba' zısını diñleñ: ba' zını diñleñ M2, ba' zını diñleñ siz Z

3037. Birisi anuñ zamān-ı³³⁴¹ hüdne-dür³³⁴²
Hüdne bilüñ ol ulu fitne-durur³³⁴³
3038. Ol zamān ehlinde himmet bu ola
Ne olursa ola tek³³⁴⁴ kıarnı tola
3039. Anlaruñ³³⁴⁵ dīni ola dirhemleri
Haqqıçün olmaya hiç ‘ amelleri³³⁴⁶
3040. Kıbleleri ola hem ‘ avratları
Gözlerini bağlaya şehvetleri
3041. Kalmaya ‘ avrat yüzinde hem hayā
Örtmeye yüz kimseden utanmaya
3042. Yüzi açuñ kanda olsa³³⁴⁷ gezeler
Dīni yıķup³³⁴⁸ yüzlerini düzeler
3043. Er kişiyē beñzedeler başların³³⁴⁹
Kılalar şer‘ e muḥālif işlerin³³⁵⁰
3044. Eyü tınların³³⁵¹ yabānda giyeler³³⁵²
Eve³³⁵³ gelicek çıkarup³³⁵⁴ kıoyalar
3045. Hem oğul ataya hürmet kılmaya
Kız anadan daḥı öğüt almaya³³⁵⁵
3046. Tırnağ-ıla çalınan çalguları
Çalalar diñleyeler ḥalk ekşeri
3047. Ḥamr içile āşikāre fısk ola
Mescid ola tenhā³³⁵⁶ mey-ḥāne tola

³³⁴¹ zamān-ı: zamānı Z

³³⁴² hüdne-dür: hüdne-dir M1

³³⁴³ hüdne bilüñ ol ulu fitne-durur: Ol hüdne bil ki ulu fitne-dür M2 ve Z

³³⁴⁴ ola tek: olaruñ Z, olsun tek M1

³³⁴⁵ anlaruñ: anlarıñ M1

³³⁴⁶ haqq-ıçün olmaya hiç ‘ amelleri: haq dīn-içün olmaya hiç ğamları Z ve M2

³³⁴⁷ olsa: olursa Z ve M2

³³⁴⁸ yıķup: kıoyup Z

³³⁴⁹ başların: başları M1

³³⁵⁰ işlerin: işleri M1

³³⁵¹ tınların: tınları M1

³³⁵² giyeler: geyeler M1

³³⁵³ eve: ive M1

³³⁵⁴ çıkarup: çıkarub M1 ve M2

³³⁵⁵ almaya: alımıya M1

³³⁵⁶ tenhā: tehī Z

3048. Cehl³³⁵⁷ arta ‘ ilme kıymet kalmaya³³⁵⁸
‘ İlm ü³³⁵⁹ dîne dahı rağbet olmaya³³⁶⁰
3049. Zālīm ola ol zamānuñ begleri
Fāsık ola her mekānuñ mih-terī
3050. Beg buyurdı diyü³³⁶¹ atlar koşalar
Her harāmuñ³³⁶² çevresine üşeler
3051. Birbirine düşe İslām begleri
Zūlm-ıla ‘ ālem yıķıla³³⁶³ yer yeri³³⁶⁴
3052. Ehl-i imāna degül³³⁶⁵ bu iş sezā
Birbirini kırup ideler³³⁶⁶ gāzā
3053. Şanmağıl bu sözleri sen serserī
Kim dimişdür bunı ol dīn serveri
3054. Niçe bunlardan dahı ğayrı nişān
Olısdur gelecek³³⁶⁷ āhır zamān
3055. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām³³⁶⁸
3056. Pes bu ‘ ālem tā ki tutdukça nızām
Diyelüm hōş e’s-şalātu ve’s-selām³³⁶⁹
3057. Diñle yine³³⁷⁰ söz başına varalum³³⁷¹
Yene irişdi hikāyet³³⁷² görelüm³³⁷³

³³⁵⁷ Cehl: cehli M1 ve M2

³³⁵⁸ kalmaya: kılmaya M2

³³⁵⁹ ‘ ilm ü: ‘ ilm-i M1 ve M2

³³⁶⁰ olmaya: kalmaya Z ve M2

³³⁶¹ diyü: deyü M1 ve M2

³³⁶² harāmuñ: harāmıñ M1

³³⁶³ ‘ ālem yıķıla: yıķıla ‘ ālem M2 ve Z

³³⁶⁴ yer yeri: yir yiri Z

³³⁶⁵ degül: degil M1

³³⁶⁶ kırup ideler: kırılar kıla Z, kırakal M2

³³⁶⁷ gelecek: olıcak Z ve M2

³³⁶⁸ biñde biri olmaya bunuñ tamām: biñ kıyāmet olsa bu olmaz tamām Z / 3055.beyit M2’de yoktur.

³³⁶⁹ Z nüshasında: “ Ger dilersiz bulasız oddan necāt

‘ Işk-ıla derd-ile idün e’s-şalāt” / 3056.beyit M2’de yoktur.

³³⁷⁰ yine: yene M1 ve M2

³³⁷¹ varalum: girelüm M2

³³⁷² hikāyet: hekāyet M1

³³⁷³ görelüm: görelim M1

3058. Minber üstünden³³⁷⁴ habibullāh yine³³⁷⁵
İndi ol dem ‘azm³³⁷⁶ kıldı evine³³⁷⁷
3059. İbn-i ‘Abbāsla³³⁷⁸ ‘Alī ol iki er
Muştafā yanına yine³³⁷⁹ geldiler
3060. Her taraftan koltuğına girdiler
Varuban kapusına ırgurdiler³³⁸⁰
3061. Fāṭıma karşıladı³³⁸¹ babasını
Āh idüp³³⁸² didi n’idem babasını
3062. Tutdı elin döşeğe iletdi anı³³⁸³
Ditredi tıramadı nāzik³³⁸⁴ teni
3063. Evüñ³³⁸⁵ içi tölmiş-ıdı zār-ıla
Şehr içi yanmışdı şanki nār-ıla
3064. Er ü³³⁸⁶ ‘avrat ulu kiçi ağlayu
Derd-ile olmuşdı başları kayu
3065. Didi kim yā Fāṭıma gel berü sen
Ben giderem ḥazrete sen ḳal esen³³⁸⁷
3066. Yanuma³³⁸⁸ otur benüm³³⁸⁹ diñle sözüm
Ḳoḳula³³⁹⁰ boynımı bir dem ey ḳızum³³⁹¹
3067. Çün irişdi vaḳtum uş³³⁹² ben giderem

³³⁷⁴ üstünden: üstinde Z

³³⁷⁵ yine: yene M1 ve M2

³³⁷⁶ ‘azm: ‘azmı M1 ve M2

³³⁷⁷ evine: ivine M1

³³⁷⁸ ibn-i ‘Abbāsla: ibn ü ‘Abbās u Z, ibn-i ‘Abbās ü M2

³³⁷⁹ yine: yene M1 ve M2

³³⁸⁰ varuban kapusına ırgurdiler: Fāṭıma karşıladı çün gördiler Z

³³⁸¹ Fāṭıma karşıladı: ağlayurak ḳocuban Z

³³⁸² idüp: idüb M1 ve M2

³³⁸³ anı: onı Z / Bu mısra‘ ın vezni kusurludur.

³³⁸⁴ tıramadı nāzik: tırmadın ol nāzük M2, tırmadın nāzük Z

³³⁸⁵ evüñ: iviñ M1

³³⁸⁶ ü: ve M1

³³⁸⁷ esen: āsān M1

³³⁸⁸ yanuma: yanıma M1 ve M2

³³⁸⁹ benüm: benim M1

³³⁹⁰ ḳoḳula: ḳoḳıla Z ve M2

³³⁹¹ ḳızum: ḳızım M1 ve M2

³³⁹² vaḳtum uş: vaḳt öñ M1

- İşbu fānī ‘ālemi³³⁹³ terk iderem
3068. Lā-mekānam çün mekānum³³⁹⁴ anda-dur
Mürğ-i Hakk-am āşiyānum³³⁹⁵ anda-dur
3069. Tāvus-ı kudsī İlāhiyem ezel
Seyr-gāhum büstānum anda-dur³³⁹⁶
3070. Tācir-i Hakk-am yükümi bağladum³³⁹⁷
Bār-gāhum hem³³⁹⁸ dükānım anda-dur³³⁹⁹
3071. Hışn-ı³⁴⁰⁰ Hakk-am açılur bābum³⁴⁰¹ Haka
Hāfızum hem pās-bānum³⁴⁰² anda-dur³⁴⁰³
3072. ‘Aynuma ‘ayne'l-yaķın oldı ‘ayān
Şāhidem³⁴⁰⁴ ‘ayne'l-‘ayānum³⁴⁰⁵ anda-dur³⁴⁰⁶
3073. Vā‘iz-em Aḥmed dilinden söylerem
Zīra ma‘nide lisānum³⁴⁰⁷ anda-dur³⁴⁰⁸
3074. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām³⁴⁰⁹
3075. Pes bu ‘ālem tā ki tutdukça niżām
Diyelüm ḥōş e’s-şalātu ve’s-selām³⁴¹⁰
3076. Fāṭıma çünki bu sözi diñledi
Bili büküldi hem-ān-dem inledi

³³⁹³ ‘ālemi: dünyayı Z

³³⁹⁴ mekānum: mekānım M1

³³⁹⁵ āşiyānum: āşiyānım M1

³³⁹⁶ 3069.beyit M1’de yoktur.

³³⁹⁷ bağladum: bağladım M1

³³⁹⁸ hem: pes M1

³³⁹⁹ anda-dur: anda-dır M1

³⁴⁰⁰ hışn-ı: hışş-ı M1 ve M2

³⁴⁰¹ bābum: bābım M1

³⁴⁰² pās-bānum: nāşırım hem pās-bānum Z

³⁴⁰³ anda-dur: anda-dır M1

³⁴⁰⁴ şāhidem: şāhidüm Z ve M2

³⁴⁰⁵ ‘ayānum: ‘ayānım M1

³⁴⁰⁶ anda-dur: anda-dır M1

³⁴⁰⁷ lisānum: lisānım M1

³⁴⁰⁸ anda-dur: anda-dır M1 / 3068.-3073.beyitler arası gazel nazım şekliyle yazılmıştır.

³⁴⁰⁹ 3074.beyit Z ve M2’de yoktur.

³⁴¹⁰ 3075.beyit M2’de yoktur.

3077. Zāri kılup³⁴¹¹ didi kim ben n'ideyüm³⁴¹²
Yā seni isteyü kıanda gideyüm³⁴¹³
3078. Seni bir dem görmese³⁴¹⁴ bu gözlerüm³⁴¹⁵
Tırmayup³⁴¹⁶ dā'imā³⁴¹⁷ yollar gözlerem³⁴¹⁸
3079. N'ideyüm³⁴¹⁹ ki³⁴²⁰ kimse saña beñzemez
Sencileyin kimse hıç gelür dimez
3080. Hōş müşerrefdüm³⁴²¹ cemālünle senün
Geçiser³⁴²² 'ömrüm³⁴²³ hayālünle³⁴²⁴ senün
3081. Hıç³⁴²⁵ dermān ola mı bile gidem
Ger ola biñ yıl³⁴²⁶ 'ömür³⁴²⁷ sensiz³⁴²⁸ n'idem
3082. Didi kızum³⁴²⁹ çāre yok-dur³⁴³⁰ ol işe
Kendünı bırakma olmaz teşvişe
3083. Her nefes ki³⁴³¹ ādem oğlanı alır
Levh-i maḥfūzda kamu mektüb olur
3084. Bir nefes öñdin ve³⁴³² şöñ gelmez ecel
Ol ecelden artuğına irmez el
3085. Tiz gelürsin gam yeme³⁴³³ ardumca³⁴³⁴ sen

³⁴¹¹ kılup: kılub M1 ve M2

³⁴¹² n'ideyüm: n'ideyim M1

³⁴¹³ gideyüm: gideyim M1

³⁴¹⁴ görmese: görmesem M1

³⁴¹⁵ gözlerüm: gözlerim M1

³⁴¹⁶ tırmayup: tırmayub M1 ve M2

³⁴¹⁷ dā'imā: dāyimā Z ve M2

³⁴¹⁸ gözlerem: gözlerim M1

³⁴¹⁹ n'ideyüm: n'ideyim M1

³⁴²⁰ ki: kim Z ve M2

³⁴²¹ müşerrefdüm: müşerref-dür Z ve M2

³⁴²² geçiser: giçiser M1 ve M2

³⁴²³ 'ömrüm: 'ömrüm M1

³⁴²⁴ hayālünle: hayālünle M1

³⁴²⁵ M nüshasında bu kelimedden sonra "ü" kelimesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

³⁴²⁶ Bu kelime Z'de yoktur.

³⁴²⁷ 'ömür: 'ömrüm Z

³⁴²⁸ sensiz: sensüz Z

³⁴²⁹ kızum: kızım M1

³⁴³⁰ yok-dur: yok-dır M1

³⁴³¹ ki: kim Z

³⁴³² Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

³⁴³³ yeme: yime Z

Bāķi olmaz kimseye bil bu vaṭan

3086. Bunı didi yaṣ-ıla ṭoldı gözi
Didi ḳanı ṣol³⁴³⁵ iki körpe ḳuzu
3087. Yanuma³⁴³⁶ gelsün Hüseyin-ile Ḥasan
Ġuşṣasın göñlümün³⁴³⁷ anlar-dur³⁴³⁸ kesen
3088. Hem gelüp anlar da görsünler³⁴³⁹ beni
Daḫı andan vireyüm Ḥaḳḳa canı
3089. Tiz varuban anları getürdiler
Ol ḫabībün³⁴⁴⁰ yanına yetürdiler³⁴⁴¹
3090. Gördiler bunlar resūli key za' if
Lerze ḳılur ṭurmadın cism-i³⁴⁴² laṭif
3091. Didiler kim ey dede n'olduñ³⁴⁴³ bugün
Eylemiş bu ḫastalık³⁴⁴⁴ ġāyet³⁴⁴⁵ zebün
3092. N'ola-y-ıdı işbu ḫāl üzre seni
Öleyidük³⁴⁴⁶ görmeyeydük³⁴⁴⁷ ey ġanī
3093. Vir ḫaber ḫālünden³⁴⁴⁸ ey sultānumuz
Yoluña³⁴⁴⁹ olsun fidā bu cānumuz
3094. Ḳıl tesellī bize³⁴⁵⁰ yoksa yanduk³⁴⁵¹ uş
Nār-ı³⁴⁵² firḳat odına³⁴⁵³ boyanduk³⁴⁵⁴ uş

³⁴³⁴ ardumca: ardımca M1 ve M2

³⁴³⁵ ṣol: ol M2

³⁴³⁶ yanuma: yanıma M1

³⁴³⁷ ġuşṣasın göñlümün: bu göñül ġuşṣasın Z

³⁴³⁸ anlar-dur: anlar-dır M1

³⁴³⁹ gelüp anlar da görsünler: daḫı anlar gelüp görsün M2, gelüp anlar daḫı görsün Z

³⁴⁴⁰ ḫabībün: ḫabībün M1

³⁴⁴¹ yetürdiler: yitürdiler Z

³⁴⁴² cism-i: cism ü Z

³⁴⁴³ n'olduñ: n'oldı M2

³⁴⁴⁴ ḫastalık: ḫasteliḳ M1 ve M2

³⁴⁴⁵ ġāyet: seni Z ve M2

³⁴⁴⁶ öleyidük: öleyidik M1

³⁴⁴⁷ görmeyeydük: görmeyeydik M1

³⁴⁴⁸ ḫālünden: ḫālinden M1

³⁴⁴⁹ yoluña: yoluña M1

³⁴⁵⁰ bize: bizi M1 ve M2

³⁴⁵¹ yanduk: yandık M1

³⁴⁵² nār-ı: nār u Z

³⁴⁵³ odına: közine Z

³⁴⁵⁴ boyanduk: boyandık M1

3095. Didi kim ey kuzılar yürüñ berü
Yanuma³⁴⁵⁵ yakın gelün³⁴⁵⁶ tiz ilerü
3096. Yüzüme³⁴⁵⁷ toyınca baķuñ³⁴⁵⁸ bir zamān
Vaķt³⁴⁵⁹ olmışdur tamām³⁴⁶⁰ virmez amān
3097. Yüzüñüze kılayum³⁴⁶¹ bir dem nazar
Tā kıyāmet bir daķı görmeyiser³⁴⁶²
3098. Kim baña irdi ħaber ol ħāndan
Hem³⁴⁶³ işāret oldu ol cānāndan
3099. Ya^c ni kim uruldı kūs-ı ve'r-raķıl
Şevķ-i kāsın³⁴⁶⁴ taldurup³⁴⁶⁵ şundı Celīl
3100. Da^c vet eyledi bilün³⁴⁶⁶ sultān beni
Diledi kim eyleye mihmān beni

El-firāķu El-firāķu yā Muħammed El-firāķ³⁴⁶⁷

3101. Kaldadı şabrum qarārum kaldadı³⁴⁶⁸
Gitdi³⁴⁶⁹ elden iķtiyārum³⁴⁷⁰ kaldadı³⁴⁷¹
3102. Bu fenā dünyāyı yārsız n'iderem
Çünki da^c vet kıldı yārim giderem³⁴⁷²
3103. Rüz u³⁴⁷³ şeb maķşūdum ol ma^c şūķ-durur³⁴⁷⁴

³⁴⁵⁵ yanuma: yanıma M1 ve M2

³⁴⁵⁶ gelün: geliñ M1

³⁴⁵⁷ yüzüme: yüzime M1

³⁴⁵⁸ baķuñ: baķın M1

³⁴⁵⁹ vaķt: vaķtı M

³⁴⁶⁰ tamām: yakīn Z ve M2

³⁴⁶¹ kılayum: kılayım Z ve M2

³⁴⁶² bir daķı görmeyiser: daķı sizi kim görer M2 ve Z

³⁴⁶³ hem: kim M1

³⁴⁶⁴ kāsın: kāse Z

³⁴⁶⁵ taldurup: taldurub M1 ve M2

³⁴⁶⁶ bilün: biliñ M1

³⁴⁶⁷ Bu başlık M1 ve M2'de yoktur.

³⁴⁶⁸ şabrum qarārum kaldadı: şabr u qarārum giderem Z

³⁴⁶⁹ gitdi: getdi M1

³⁴⁷⁰ iķtiyārum: iķtiyārım M1

³⁴⁷¹ kaldadı: giderem Z / 3101.beyit M2'de yoktur.

³⁴⁷² 3102.beyit Z ve M2'de yoktur.

³⁴⁷³ rüz u: her üç nüshada "rüz-ı"

- Hadden aşdı intizārum³⁴⁷⁵ giderem³⁴⁷⁶
3104. Mā-sivā'llāh ' aşıkā ağıār-durur³⁴⁷⁷
Gel didi çün baña yārum³⁴⁷⁸ giderem
3105. Emr³⁴⁷⁹ geldi yine³⁴⁸⁰ iş oldu tamām
Kalmadı hîç dahı kārūm³⁴⁸¹ giderem
3106. ' Aşk³⁴⁸² şarābını pey-ā-pey şundı Hak
Aşdı³⁴⁸³ başumdan³⁴⁸⁴ ħumārūm³⁴⁸⁵ giderem
3107. Varlıgum³⁴⁸⁶ ma' şūķ benüm³⁴⁸⁷ yağmāladı
Virdüm uş yolına varum³⁴⁸⁸ giderem
3108. Vaşl-ı şuyına şuşadı cān u dil
' Aşk³⁴⁸⁹ yeli³⁴⁹⁰ arturdu nārūm³⁴⁹¹ giderem
3109. Gitdi keşret geldi vaħdet hāli ħōş³⁴⁹²
Birlige döndi şümārūm³⁴⁹³ giderem
3110. Vā' izā çün bitmez iş ad şan-ıla³⁴⁹⁴
Di ħoram nāmūs-ı³⁴⁹⁵ ' arı giderem³⁴⁹⁶
3111. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Nice ħaşr ola bu olmaya tamām³⁴⁹⁷

³⁴⁷⁴ ma' şūķ-durur: ma' şūķ-dur Z ve M2

³⁴⁷⁵ intizārum: intizārım M1

³⁴⁷⁶ M2'de bu mısra' ile bir sonraki beytin ilk mısra' ı yer değiştirmiştir.

³⁴⁷⁷ ağıār-durur: ağıār-dur Z ve M2

³⁴⁷⁸ yārum: yārım M1

³⁴⁷⁹ emr: emri M1 ve M2

³⁴⁸⁰ yine: yene M1 ve M2

³⁴⁸¹ kārūm: kārım M1

³⁴⁸² ' aşk: ' ışk Z ve M2

³⁴⁸³ aşdı: artdı Z ve M2

³⁴⁸⁴ başumdan: başumda Z ve M2

³⁴⁸⁵ ħumārūm: ħumārım M1

³⁴⁸⁶ varlıgum: varlıgım M1

³⁴⁸⁷ benüm: benim M1

³⁴⁸⁸ virdüm uş yolına varum: küllī varum yolına virüp hemān-dem Z

³⁴⁸⁹ ' aşk: ' ışk Z ve M2

³⁴⁹⁰ yeli: yili M1 ve Z

³⁴⁹¹ nārūm: nārım M1

³⁴⁹² gitdi keşret geldi vaħdet hāli ħōş: Getdi keşretlik ve geldi hāl-i uş M1

³⁴⁹³ şümārūm: çü varum Z, şümārım M1

³⁴⁹⁴ çün bitmez iş ad şan-ıla: iş bitmez ad u şan-ıla M2 ve Z

³⁴⁹⁵ nāmūs-ı: nāmūsı M1 ve M2, nāmūs u Z

³⁴⁹⁶ 3101.-3110.beyitler gazel nazım şekliyle yazılmıştır.

³⁴⁹⁷ 3111.beyit Z ve M2'de yoktur.

3112. Pes bu ‘ālem tā ki tūtdukça nizām
Diyelüm hōş e’ş-şalātu ve’s-selām³⁴⁹⁸
3113. Diñle yine³⁴⁹⁹ ne didi ol dost-ı hāk
Añla söziñ³⁵⁰⁰ ma’ nisine tođru³⁵⁰¹ bāk
3114. Didi degül-dür³⁵⁰² benüm³⁵⁰³ yirüm³⁵⁰⁴ bu yir
Dostdan³⁵⁰⁵ ayru olan ‘āşık esir
3115. Tūti-i şekker-sitān-ı hāzretem³⁵⁰⁶
‘Andelib³⁵⁰⁷-i gül-sitān-ı hāzretem³⁵⁰⁸
3116. Tāvus-ı kuds-ı İlāhīyem ezel
Bāğ-bān-ı büstān-ı Lem-yezel³⁵⁰⁹
3117. İşbu esfelden ol a’ lāya güzer³⁵¹⁰
Ėam degül-dür³⁵¹¹ dağı hem³⁵¹² ‘azm-i³⁵¹³ sefer
3118. Leyki benden soñra hālūñüz³⁵¹⁴ n’ola
Her tarafından gelicek düşmān yola
3119. Ol Hākā³⁵¹⁵ işmarladum³⁵¹⁶ cümleñüzi
Didi dağı bir zamān kesdi sözi
3120. Zahmeti vardukça arta başladı
Ol mübārek cismi örte başladı

³⁴⁹⁸ 3112.beyit Z ve M2’de yoktur. Z’de “Hāşre dek ger dinilürse bu kelām
‘İşk-ıla diñ eş-şalātu ve’s-selām”

³⁴⁹⁹ yine: yene M1 ve M2

³⁵⁰⁰ söziñ: sözin Z ve M2

³⁵⁰¹ toğru: toğrı M1 ve M2

³⁵⁰² degül-dür: degil-dir M1

³⁵⁰³ benüm: benim M1

³⁵⁰⁴ yirüm: yirim M1

³⁵⁰⁵ dostdan: dostıdan M1

³⁵⁰⁶ hāzretem:hasretem Z

³⁵⁰⁷ ‘andelib: ‘anṭalib M2

³⁵⁰⁸ hāzretem:hasretem Z

³⁵⁰⁹ bāğ-bān-ı büstān-ı lem-yezel: bāğ-bān u büstān u lem-yezel Z

³⁵¹⁰ güzer: gezer Z

³⁵¹¹ degül-dür: degil-dir M1

³⁵¹² Bu kelime Z’de yoktur.

³⁵¹³ ‘azm-i: ‘azm ü Z

³⁵¹⁴ hālūñüz: hālīñiz M1

³⁵¹⁵ hākā: hākḫa M1 ve M2

³⁵¹⁶ işmarladum: işmarladım M1

3121. Şöyle kim alnından³⁵¹⁷ ağıdı kaçreler
Yüregi yandı ve³⁵¹⁸ döndi şu diler
3122. Suyı aldı³⁵¹⁹ yüzine urdı³⁵²⁰ biraz
Hem mübârek gögsine sürdi biraz
3123. Ey Hudâ mevtümi âsân eylegil
Ümmetüme baña ihsân eylegil
3124. Tâ ki ol dem içre Cebrâ'îl-emîn
Kara tonlar geyüben geldi hemîn
3125. Dağı yetmiş³⁵²¹ biñ muğarrebler bile
Karalar geymiş kamu bu derd-ile
3126. Cebra'ilden Muştafâ kıldı su'âl
Geydügün niçün kara-dur³⁵²² n'oldı hâl
3127. Hem dağı bunca melek geymiş siyâh
Böyle mi emr itdi bunlara İlâh
3128. Cebra'îl didi senüñ-içün bular
Emr-i Hakk-ıla karalar geydiler
3129. Hak buyurmadın bular iş işlemez³⁵²³
Hak dimedügi³⁵²⁴ sözi hiç³⁵²⁵ söylemez
3130. Sırrını her işüñ³⁵²⁶ ol Allâh bilür
Hikmet-ile³⁵²⁷ her ne kılsa ol³⁵²⁸ kılar
3131. Dâr-ı dünyâdan kılsın³⁵²⁹ intikâl
Her kime irse ecel virmez mecâl
3132. Kimseye bâkî degül-dür³⁵³⁰ bu cihân

³⁵¹⁷ alnından: alnında M2

³⁵¹⁸ ve: vü M2, bu kelime Z'de yoktur.

³⁵¹⁹ aldı: alup Z

³⁵²⁰ urdı: vurdu Z

³⁵²¹ yetmiş: yitmiş Z

³⁵²² kara-dur: kara-dır M1

³⁵²³ işlemez: eylemez Z ve M2

³⁵²⁴ dimedügi: dime didügi Z ve M2

³⁵²⁵ Bu kelime M2 ve Z'de yoktur.

³⁵²⁶ işüñ: işiñ M1

³⁵²⁷ hikmet-ile: hikmeten M1

³⁵²⁸ Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

³⁵²⁹ kılsın: kılsan Z, kılsañ M2

³⁵³⁰ degül-dür: degil-dir M1

Ḳavl-ı Ḥaḳ-dur³⁵³¹ küllü men ‘aleyhā fān

**Ḳavlühü³⁵³² Te‘ālā Küllü Men ‘Aleyhā Fān ve Yebḳa Vechü-r Rabbike Zü'l- celālī
Ve'l- ikrām³⁵³³**

3133. Böyle dirken tā ki geldi³⁵³⁴ bir şadā
Heybet-ile ḳapudan geldi³⁵³⁵ nidā
3134. Dir icāzet var mı-dur³⁵³⁶ girmeklige
Muştafānuñ yüzini³⁵³⁷ görmeklige
3135. Fāṭıma didi yūri vaḳtı degül
Ḥāline meşgül-durur şimdi resül
3136. Bir daḥı çağırdı didi gitmezem³⁵³⁸
Ol ḥabībi görmedin terk itmezem
3137. Fāṭıma didi yine³⁵³⁹ kim ey kişi
Vaḳtı degül virme bize³⁵⁴⁰ teşvişi
3138. Yine³⁵⁴¹ bir daḥı çağırdı³⁵⁴² key ḳatı
Şöyle kim taşı delerdi heybeti
3139. Didi elbetde baña destūr virün³⁵⁴³
Ḥizmet-içün gelmişem ben key bilün³⁵⁴⁴
3140. Fāṭıma sem‘ ine irdi çün ḥiṭāb
‘Aḳlı şaşdı virebilmedi cevāb
3141. Şöyle kim hergiz³⁵⁴⁵ mecālī ḳalmadı
Çağıran kim-dür³⁵⁴⁶ velīkin bilmedi³⁵⁴⁷

³⁵³¹ ḥaḳ-dur: ḥaḳ-dır M1

³⁵³² ḳavlühü: ḳāle'llāhü tebāreke ve Z

³⁵³³ Bu başlık M2’de yoktur.

³⁵³⁴ tā ki geldi: geldi tā ki M1

³⁵³⁵ geldi: ḳıldı M2 ve Z

³⁵³⁶ mı-dur: mı-dır M1

³⁵³⁷ yüzini: yüzüni Z ve M2

³⁵³⁸ gitmezem: getmezem M1

³⁵³⁹ yine: yene M1

³⁵⁴⁰ virme bize: bize virme M2, ḳılma bize Z

³⁵⁴¹ yine: yene M1 ve M2

³⁵⁴² çağırdı: çığırdı M1

³⁵⁴³ virün: viriñ M1

³⁵⁴⁴ bilün: görün M1 ve M2

³⁵⁴⁵ hergiz: hergez M1

3142. Muştafâ dahı işitdi hem³⁵⁴⁸ sözün
‘Aqlını cem’ eyledi açdı gözün
3143. Didi kim-dür³⁵⁴⁹ çağırın yâ Fâtıma
Tırmadın kılur kâpuda demdeme³⁵⁵⁰
3144. Fâtıma didi gözüm nûrı peder³⁵⁵¹
Bir ‘arab-durur³⁵⁵² seni görmek diler
3145. İki kerre kâpudan³⁵⁵³ çağırdı ol
İçerü girmeklige istedi yol
3146. Vakti degül diyü³⁵⁵⁴ men’ itdüm³⁵⁵⁵ anı
Gitmezem³⁵⁵⁶ dir kâtı heybetlü üni
3147. Çün üçünci def’ a söyledi sözi
Heybetinden şanki töldi yeryüzi³⁵⁵⁷
3148. Şaşdı ‘aqlum³⁵⁵⁸ ditredi küllî tenüm³⁵⁵⁹
Şöyle havf itdüm³⁵⁶⁰ çıkar şandum³⁵⁶¹ canum³⁵⁶²
3149. Ey benüm³⁵⁶³ devletlü babam kim-dür ol
Tâ ki ister girmeye yanuña³⁵⁶⁴ yol³⁵⁶⁵
3150. İşidenüñ ‘aqlı gider ünini
Vây eger görür olursa³⁵⁶⁶ yüzini

³⁵⁴⁶ kim-dür: kim-dir M1

³⁵⁴⁷ bilmedi: kalmadı Z

³⁵⁴⁸ hem: anuñ Z ve M2

³⁵⁴⁹ kim-dür: kim-dir M1

³⁵⁵⁰ demdeme: zemzeme Z ve M2

³⁵⁵¹ peder: meger Z ve M2

³⁵⁵² ‘arab-durur: ‘arab-dur Z ve M2

³⁵⁵³ kâpudan: kâpuda M2

³⁵⁵⁴ diyü: deyü M1 ve M2

³⁵⁵⁵ itdüm: itdim M1

³⁵⁵⁶ gitmezem: getmezem M1

³⁵⁵⁷ 3147.beyit Z’de yoktur.

³⁵⁵⁸ ‘aqlum: ‘aqlım M1

³⁵⁵⁹ tenüm: benim M1

³⁵⁶⁰ itdüm: itdim M1

³⁵⁶¹ şandum: şandım M1

³⁵⁶² canum: canım M1

³⁵⁶³ benüm: benim M1

³⁵⁶⁴ yanuña: yanıña M1

³⁵⁶⁵ yol: ol Z

³⁵⁶⁶ görür olursa: görürse anuñ Z

3151. Muştafā didi kızum³⁵⁶⁷ diñle beni
Bu işe uğrayısar yohsul ğanī
3152. Ol-dur ol kim evleri³⁵⁶⁸ kılur ħarāb
Görenüñ cānına düşer ıztırāb³⁵⁶⁹
3153. Her ne³⁵⁷⁰ tahtuñ³⁵⁷¹ öñine dikse ʿalem
Bozultur cemʿiyyeti kılur³⁵⁷² ʿadem
3154. Her eve³⁵⁷³ kim varmağa niyyet kılur
Zār-ıla feryād³⁵⁷⁴ aña qarşu gelür
3155. Niçe benem diyenüñ³⁵⁷⁵ tutar dilin
Bozuban tedbīrini bağlar elin
3156. Giderür³⁵⁷⁶ nūrını şehlā gözlerüñ³⁵⁷⁷
Hem şarardur³⁵⁷⁸ rengini gül yüzlerüñ³⁵⁷⁹
3157. Laʿl-veş tutaqlaruñ³⁵⁸⁰ rengin bozar
Qarşusunda³⁵⁸¹ niçenüñ bağrın ezer
3158. Servi boyları büküp³⁵⁸² kılur kemān
Ĥāk-ıla yek-sān³⁵⁸³ ider virmez amān
3159. Analaruñ³⁵⁸⁴ sevgülü³⁵⁸⁵ oğlanların³⁵⁸⁶
Qucağından çeker³⁵⁸⁷ alur cānların³⁵⁸⁸

³⁵⁶⁷ kızum: kızım M1

³⁵⁶⁸ evleri: ivleri M1

³⁵⁶⁹ ıztırāb: ıztırāb Z

³⁵⁷⁰ Bu kelime M2’de yoktur.

³⁵⁷¹ tahtuñ: tahtuñ M1 ve M2

³⁵⁷² kılur: olur M2 ve Z

³⁵⁷³ eve: ive M1

³⁵⁷⁴ feryād: efġān Z

³⁵⁷⁵ diyenüñ: deyenüñ M1

³⁵⁷⁶ giderür: gidedür M1

³⁵⁷⁷ gözlerüñ: gözlerin M1

³⁵⁷⁸ şarardur: şarardır M1

³⁵⁷⁹ yüzlerüñ: yüzleriñ M1

³⁵⁸⁰ tutaqlaruñ: dudakların M1

³⁵⁸¹ qarşusunda: qarşusına Z ve M2

³⁵⁸² büküp: büküb M1 ve M2

³⁵⁸³ Z nüshasında bu kısım yırtık olduğu için bu kelimedden sonraki kelimeler okunamamıştır.

³⁵⁸⁴ analaruñ: anaların M1

³⁵⁸⁵ sevgülü: sıvgülü M1

³⁵⁸⁶ oğlanların: oğlanını Z ve M2

³⁵⁸⁷ Z nüshasında bu kısım yırtık olduğu için bu kelimedden sonraki kelimeler okunamamıştır.

³⁵⁸⁸ cānların: cānını M2

3160. Āh u³⁵⁸⁹ feryād ider elden alamaz³⁵⁹⁰
Kimse ol hîç³⁵⁹¹ derde³⁵⁹² dermān³⁵⁹³ bulamaz
3161. Atalar öñinde segirdür-iken
Şalınup³⁵⁹⁴ güzel oğul³⁵⁹⁵ yürür-iken
3162. Heybet-ile aña bir kez³⁵⁹⁶ görünür³⁵⁹⁷
Kuş-durur³⁵⁹⁸ ata ana anı³⁵⁹⁹ görür
3163. Oğul oğul diyübeni³⁶⁰⁰ döğünür
Şağala anı yene³⁶⁰¹ kalğa şanur
3164. Kime ecel irdise³⁶⁰² kaldurmadı³⁶⁰³
Fāni dünyā kimseyi güldürmedi
3165. ‘Ākıla dünyā çevürmedin³⁶⁰⁴ kafā
Yüz çevürdi³⁶⁰⁵ aña urdı³⁶⁰⁶ püşt-i³⁶⁰⁷ pā
3166. Kimse ölümden kaçup³⁶⁰⁸ kurtulmadı
Emr-i Hāğdan taşra hîç³⁶⁰⁹ yol bulmadı
3167. Ol-dur³⁶¹⁰ ol kim cānı tenden ayırur
Ol-durur uş³⁶¹¹ seni benden ayırur
3168. Adı ‘Azrā’ il-dür³⁶¹² anuñ ol kişi

³⁵⁸⁹ āh u: āh-ı M2

³⁵⁹⁰ alamaz: alıamaz Z ve M2

³⁵⁹¹ ol hîç: hîç ol Z ve M2

³⁵⁹² Z nüshasında bu kısım yırtık olduğu için bu kelimedden sonraki kelimeler okunamamıştır.

³⁵⁹³ Bu kelime M1’de yoktur.

³⁵⁹⁴ şalınup: şalınur M1

³⁵⁹⁵ Z nüshasında bu kısım yırtık olduğu için bu kelimedden sonraki kelimeler okunamamıştır.

³⁵⁹⁶ aña bir kez: bir kez aña Z ve M2

³⁵⁹⁷ görünür: görinür M1 ve M2

³⁵⁹⁸ kuş-durur: kuş-dırır M1

³⁵⁹⁹ ata ana anı: kanı ata ana M2

³⁶⁰⁰ diyübeni: deyüb anı M1

³⁶⁰¹ anı yene: yine anı Z

³⁶⁰² ecel irdise: kim irdi ecel M2 ve Z

³⁶⁰³ kaldurmadı: kaldırmadı M1

³⁶⁰⁴ çevürmedin: çivirmedi M1, çevürmedi M2

³⁶⁰⁵ çevürdi: çivirdi M1

³⁶⁰⁶ urdı: vurdı Z

³⁶⁰⁷ püşt-i: püşt ü M1 ve Z

³⁶⁰⁸ kaçup: kaçub M1 ve M2

³⁶⁰⁹ hîç: bir M1

³⁶¹⁰ ol-dur: ol-dır M1

³⁶¹¹ uş: kim Z

³⁶¹² ‘Azrā’ il-dür: ‘Azrā’ il-dir M1

Haḫ buyurmuşdur³⁶¹³ aña işbu³⁶¹⁴ işi

3169. Geldügi bu-dur hicābı götüre
‘Āşıkı ma‘ şūka tā ki yetüre³⁶¹⁵
3170. Ünin işitdün³⁶¹⁶ göremezsın anı
Benüm-ile қо anı gözle anı³⁶¹⁷
3171. ‘Āşıkun³⁶¹⁸ istedügi bugün-durur³⁶¹⁹
‘Āşıka vuşlat günü düğün-durur
3172. Pes didi kim içerü³⁶²⁰ gel yā melek
Yerine yetür ne ise Haḫ³⁶²¹ dilek
3173. Gördi Cebra‘il³⁶²² ki ‘Azrā‘il gelür
Muştafānuñ rûḫ-ı pākini³⁶²³ alur
3174. Didi tırmazam giderem yā emīr
Egleme beni³⁶²⁴ baña destūr vir
3175. Didi Aḫmed ḳor-mısın beni ğarīb
Şöyle ‘Azrā‘il elinde yā ḫabīb
3176. Kişi dostı bugün-içün ḳazanur
Tā ki³⁶²⁵ yoldaş ola diyü³⁶²⁶ uzanur
3177. Cebra‘il didi eyā nūr-ı şudūr
Cān u dil senün-ile bulur sürūr
3178. Senün-ile iren irdi³⁶²⁷ devlete
Senün-ile batdı ‘ālem raḫmete

³⁶¹³ buyurmuşdur: buyurmuşdır M1 burmuşdurur Z

³⁶¹⁴ işbu: bu Z

³⁶¹⁵ yetüre: yitüre Z

³⁶¹⁶ işitdün: işitdiñ M1 ve M2

³⁶¹⁷ benüm-ile қо anı gözle anı: boynumı қоқula dut Haḫ emrin Z

³⁶¹⁸ ‘āşıkun: ‘āşıkıñ M1

³⁶¹⁹ Z nüshasında bu kısım yırtık olduğu için bu kelimedden önceki kelimeler okunamamıştır.

³⁶²⁰ Z nüshasında bu kısım yırtık olduğu için bu kelimedden önceki kelimeler okunamamıştır.

³⁶²¹ yetür ne ise haḫ: söz ne-y-ise haḫdan Z ve M2

³⁶²² Z nüshasında bu kısım yırtık olduğu için bu kelimedden önceki kelimeler okunamamıştır.

³⁶²³ rûḫ-ı pākini: pāk-i rûḫını M2

³⁶²⁴ Bu kelime M2’de yoktur.

³⁶²⁵ tā ki: baña Z ve M2

³⁶²⁶ diyü: deyü M1 ve M2

³⁶²⁷ iren irdi: irdi iren Z ve M2

3179. Hāṣā senden döndürem³⁶²⁸ yüzüm gidem
Leyki Hāḫḫuñ emri ṭurur pes³⁶²⁹ n'idem
3180. Yüzüñe bakmağa hergiz³⁶³⁰ toymazam
Leyki zaḥmet çekdüğüñe³⁶³¹ toymazam
3181. Cān ki³⁶³² tenden ayrılır zaḥmet çeker
Her kişiye geliser bu derd-i³⁶³³ ser
3182. Yā resūla'llāh gideyüm ṭurmayam³⁶³⁴
Seni 'Azrā 'il elinde görmeyem³⁶³⁵
3183. Ben giderem yā resūl sen kıl yaraḫ
El-firāḫ u el-firāḫ u el-firāḫ
3184. El-vedā' u el-vedā' u ve's-selām
Dār-ı dünyāda işiñ oldı tamām³⁶³⁶
3185. Didi Aḫmed sen bilürsin yā aḫı
Beni unutma velī iken daḫı
3186. Cebra 'il ḡayb oldı çün ol dem hemān
Geldi 'Azrā 'il eve³⁶³⁷ girdi revān
3187. Hōṣ selām virdi resūle söyledi
Muṣṭafāyı diñle gör kim n'eyledi
3188. Ne işe geldüñ³⁶³⁸ didi yā mu' teber
Nice emr itdi Hūdā virgil ḫaber
3189. Didi geldüm ki³⁶³⁹ ziyāret eyleyem
Nūr-ı vechüñle³⁶⁴⁰ bu cānı toylayam
3190. Hāḫ buyurdı ben saña olam muṭi'c
Her ne dirseñ ṭutaram ben yā ṣefi'

³⁶²⁸ döndürem: dönderem Z

³⁶²⁹ emri ṭurur pes: emri-dür pes ben M2 ve Z

³⁶³⁰ hergiz: hergez M

³⁶³¹ çekdüğüñe: çekduğıña M1

³⁶³² Bu kelime Z ve M2'de yoktur.

³⁶³³ derd-i: derd ü Z

³⁶³⁴ ṭurmayam: ṭurmayum M1 ve M2

³⁶³⁵ görmeyem: görmeyüm M1 ve M2

³⁶³⁶ 3184.- 3315. beyitler arası Z'de yoktur.

³⁶³⁷ eve: ive M1

³⁶³⁸ geldüñ: geldiñ M1

³⁶³⁹ ki: kim M2

³⁶⁴⁰ vechüñle: vechiñle M1

3191. Rūḥ-ı³⁶⁴¹ pāk rāzī olursañ³⁶⁴² kabz idem
Yok dir-iseñ ḥōd yine dönem³⁶⁴³ gidem
3192. Didi Aḥmed şabr³⁶⁴⁴ kıl eyle kerem
Ümmetüm-çün bir³⁶⁴⁵ beşâret umaram
3193. Evvel āḥir bil ki bu-dur himmetüm
Ḥaḳ bağışlaya yazuklu ümmetüm
3194. Yene ol dem geldi anda³⁶⁴⁶ Cebra ʾil
Ḥaḳ selām itdi saña dir yā ḥalīl
3195. Dile sen Ḥaḳ didi ʿ izzet eyleyem
Cism-i pākin ʿ arşum³⁶⁴⁷ üstünde³⁶⁴⁸ koyam
3196. Didi Aḥmed ümmetüm yerde yetür
Dile Ḥaḳdan yā aḥı işüm bitür
3197. Ümmetümden Ḥaḳ beni ayırmasun
Beni anlaruñla³⁶⁴⁹ toprakda qosun
3198. İçlerinde bile olmak dilerem
Rūz-ı maḥşer bile toprakdan tıram
3199. Tevbesini anlaruñ³⁶⁵⁰ kılsun kabūl
Şoñ nefesde olmasun anlar³⁶⁵¹ melūl
3200. Geldi Cebra ʾil yine hemān³⁶⁵² feraḥ
Didi göñlüñ içre³⁶⁵³ kalmasun teraḥ
3201. Yene ol Ḥaḳ saña in ʿ ām eyledi
Ümmetüñe³⁶⁵⁴ raḥmetin³⁶⁵⁵ ʿ ām eyledi

³⁶⁴¹ rūḥ-ı: rūḥı M2

³⁶⁴² olursañ: olursan M1

³⁶⁴³ yine dönem: dönem yine M2

³⁶⁴⁴ şabr: şabrı M1

³⁶⁴⁵ Bu kelime M2’de yoktur.

³⁶⁴⁶ yine ol dem geldi anda: ol dem içre yine geldi M2

³⁶⁴⁷ ʿ arşum: ʿ arşın M1

³⁶⁴⁸ üstünde: üstüñde M1

³⁶⁴⁹ anlaruñla: anlarıñla M1

³⁶⁵⁰ anlaruñ: anlarıñ M1

³⁶⁵¹ olmasun anlar: olmasunlar M2

³⁶⁵² geldi Cebra ʾil yine hemān: gitdi geldi Cebra ʾil yine M2

³⁶⁵³ göñlüñ içre: kim göñlüñde M2

³⁶⁵⁴ ümmetüñe: ümmetiñe M1

³⁶⁵⁵ raḥmetin: raḥmeti M1

3202. Şoñ nefesde ümmetüñ³⁶⁵⁶ cān virmedin
Yazıcılar defterini türmedin
3203. Tıtıla dilleri³⁶⁵⁷ söylemez ola
Göñli içinde eger tevbe kıla
3204. ‘İzzetüñe yā Muḥammed ol kılı
Tevbesin maḳbūl idem kılam velī
3205. Çünkü ol server işitdi bu sözi
Şād olup ‘Azrā’ ile tıtdı yüzi
3206. Didi kim sen yā melek ilerü gel
Cānuma³⁶⁵⁸ şimden girü pes urğıl³⁶⁵⁹ el
3207. Bir zamān ben saña şabr it didüğüm³⁶⁶⁰
Bu idi Ḥaḳdan benüm istedüğüm³⁶⁶¹
3208. Ümmetimüñ³⁶⁶² tevbesi red olmaya
Bāb-ı raḥmet anlara sed olmaya
3209. Geldi ‘Azrā’ il resūlüñ üstine
Pāk-ı rūḥın ḳabz³⁶⁶³ kıılmaḳ ḳaşdına
3210. Didi bir kez rūḥa kim ey pāk-ı rūḥ
Cümle-i ervāḥa senden-dür fütūḥ
3211. Emr-i Ḥaḳ-dur bu mekāndan göçesin
Büstān-ı lā-mekāna uçasın
3212. Çünkü ‘Azrā’ il sözün işitdi cān
Ayağından dizine geldi hemān
3213. Yene çağırdı ki ey cān göç kııl
Vardı ol dem göbegine bellü³⁶⁶⁴ bil

³⁶⁵⁶ ümmetüñ: ümmetin M1

³⁶⁵⁷ dilleri: ger dili M2

³⁶⁵⁸ cānuma: cānıma M1

³⁶⁵⁹ pes urğıl: gel ur M2

³⁶⁶⁰ didüğüm: diduğum M1

³⁶⁶¹ benüm istedüğüm: diledüğüm benüm M1

³⁶⁶² ümmetimüñ: ümmetimiñ M1

³⁶⁶³ ḳabz: ḳabzı M1

³⁶⁶⁴ bellü: şöyle M1

3214. K̇atı zaḥmet çekdi ol dem ol ulu
Ehl-i beytine baḫuban didi³⁶⁶⁵ şu
3215. Virdiler içdi yüzine urdı³⁶⁶⁶ hem
Ol mübārek sīnesine sürdi³⁶⁶⁷ hem
3216. Didi ey Ḥaḫ mevtüm³⁶⁶⁸ āsān eylegil
Ümmetüme baña iḥsān eylegil
3217. Kendüzinden gitdi³⁶⁶⁹ bir dem bildiler³⁶⁷⁰
Ehl-i beyti cümle zārī kıldılar
3218. Çünki geldi yine kendü özine
Yene ‘Azrā’ ile diñle sözi ne
3219. Key k̇atı ṫutduñ beni kılduñ³⁶⁷¹ zebūn
Arḫun arḫun ṫut beni³⁶⁷² kıyma bugün
3220. Didi ‘Azrā’ il ki Tañrı ḥaḫḫıçün
Ḥaḫ baña ıṣmarladı bu ḥaḫḫıçün
3221. Ol zamān ki alur-ıdum³⁶⁷³ ben cānı
Ṫutmamışam daḫı bir kuşca seni
3222. Ḥaḫ buyurmuşdur saña ḥizmet³⁶⁷⁴ kılam
Ayruga her ne kılursam ben kılam³⁶⁷⁵
3223. Cān bedenden ayrılır müşkil olur
Zaḥmeti ve³⁶⁷⁶ miḥneti çeken bilür
3224. Didi arḫun ṫutuşuñ³⁶⁷⁷ ger bu ola
Ol za‘īf ümmetlerüñ³⁶⁷⁸ ḥāli n'ola

³⁶⁶⁵ beytine baḫuban didi: beyte baḫuban diledi M2
³⁶⁶⁶ urdı: sürdi M1
³⁶⁶⁷ sürdi: urdı M1
³⁶⁶⁸ mevtüm: mevtim M1
³⁶⁶⁹ gitdi: getdi M1
³⁶⁷⁰ bildiler: gördiler M2
³⁶⁷¹ kılduñ: kıldıñ M1
³⁶⁷² beni: baña M2
³⁶⁷³ zamān ki alur-ıdum: zamāndan ki aluram M2
³⁶⁷⁴ ḥizmet: ḥürmet M2
³⁶⁷⁵ kılam: bilem M2
³⁶⁷⁶ ve: vü M2
³⁶⁷⁷ ṫutuşuñ: ṫutışiñ M1
³⁶⁷⁸ ümmetlerüñ: ümmetlerim M2

3225. Nicesi şabr ide anlar bu işe
Sen bırakduñ³⁶⁷⁹ beni ulu teşvişe
3226. Dilerem senden ki cānumı yine
Emr idesin tā³⁶⁸⁰ ayaguma ine
3227. Çünkü tatlı cān yerinde perk³⁶⁸¹ ola
El uruban çek yine dime n'ola
3228. Key katı tut beni sen³⁶⁸² hiç gam yime
Di³⁶⁸³ kayurma n'ola n'olmaya dime
3229. Ümmetüme kılacağıñ³⁶⁸⁴ baña kıl
Ümmetüm³⁶⁸⁵ duymaz za³⁶⁸⁶ if-dür³⁶⁸⁶ bellü bil
3230. Ben çekeyim anlarıñçün³⁶⁸⁷ zahmeti
Kıl terahhum anları tutma katı
3231. Baña kıy anlara kıyma yā melek
Evvel āhir bu-durur senden dilek
3232. Rūha ‘Azrā’ il didi kim yine göç
‘Ālem-i lāhūta cevlan eyle uç
3233. Çünkü cān işitdi ‘Azrā’ il sözün
Hāzret-i Hākdan yaña tutdı yüzün
3234. Geldi gögsine karar eyledi hoş
Yüregi kopdı yerinden kıldı cüş
3235. Katı zahmet çekdi didi rāviler
Muşafāyı hīn-i nez‘ inde bular
3236. Bu maħalde ehl-i te’vilden gürüh
Hikmetinden söylemişlerdür³⁶⁸⁸ vücūh

³⁶⁷⁹ bırakduñ: bırakdın M1

³⁶⁸⁰ Bu kelime M2’de yoktur.

³⁶⁸¹ çünkü tatlı cān yerinde perk: cān yerinde yine berg M2

³⁶⁸² tut beni sen: tutıl beni M2

³⁶⁸³ di: kıy M2

³⁶⁸⁴ kılacağıñ: kılacağın M1

³⁶⁸⁵ ümmetüm: ümmetim M1

³⁶⁸⁶ za‘ if-dür: za‘ if-dir M1

³⁶⁸⁷ anlarıñçün: anlarıçün M1

³⁶⁸⁸ hikmetinden söylemişlerdür: hikmetinde söyleşürlerdür M2

3237. Țut berü vechüñ³⁶⁸⁹ vücūhuñ³⁶⁹⁰ bilesin
Müşkilüñ hal ola āsān Țalasın³⁶⁹¹
3238. Biri bu-dur cān vedā³⁶⁹² ider³⁶⁹² tene
Ten döner cāna cevāb eyler yine³⁶⁹³
3239. Bunca yıllık yoldaşından ayrılır
Nūr olur gözde eşinden³⁶⁹⁴ ayrılır
3240. Rāzı olmaz ayrılığına anuñ
Gitme dir Țutar etegini³⁶⁹⁵ cānuñ
3241. Arada bī-ħad cevāb u³⁶⁹⁶ hem su'āl
Leyki āħir fırķate irer me'āl
3242. Biri daħı irse nez' üñ ħāleti
Bir kişiye çekse Țatı zaħmeti
3243. Dimeyeler ki günāhından durur
Āři-dür rü-yı³⁶⁹⁷ siyāhından durur
3244. Birisi bu kim resülün ħazreti
Çekdügi bu ola āħir zaħmeti
3245. Ümmeti zenbine keşaret ola
Zaħmet-i³⁶⁹⁸ mevt azalup³⁶⁹⁹ raħmet bula
3246. Mü'minün keşaret ola zenbine
Olmağıl meşğül kimesne zenbine
3247. Görmedün-mi³⁷⁰⁰ ħiç řol ma' řūmları
Ne çekerler cān virürken anları
3248. Ma' şiyet yok kim iriřeydi³⁷⁰¹ ĩķāb
Ehl-i cennet-dür buña řāhid kitāb

³⁶⁸⁹ vechüñ: vechiñ M1

³⁶⁹⁰ vücūhuñ: vücūhın M2

³⁶⁹¹ Țalasın: Țılasın M2

³⁶⁹² cān vedā³⁶⁹² ider: cāvidā³⁶⁹² eyler M2

³⁶⁹³ cān cevāb eyler yine: yine cevāb eyler cāna M2

³⁶⁹⁴ olur gözde eşinden: olan gözde işinden M2

³⁶⁹⁵ dir Țutar etegini: deyü dutar etegin M2

³⁶⁹⁶ cevāb u: cevāb-ı M2

³⁶⁹⁷ Āři-dür rü-yı: Āři-dürür vü M2

³⁶⁹⁸ zaħmet-i: zaħmeti M2

³⁶⁹⁹ mevt azalup: azaluban M2

³⁷⁰⁰ görmedün-mi: görmedin-mi

³⁷⁰¹ irişeydi: irişdi M2

3249. Cism-i nāzūk hem muṭaḥhar cānları
Leyki ‘Azrā’ıl tūtıcak anları
3250. Zaḥmeti katı çekerler kamudan
Ayrılık odı acı-dur³⁷⁰² tamudan
3251. Diñle bunda çok rivāyet var-durur
Sırr-ı ḥikmet bī-nihāyet var-durur
3252. Birine göre birin naql idelüm³⁷⁰³
Muhtaşar kılop murāda gidelüm³⁷⁰⁴
3253. Ma‘ şüm oğlancuğa çün³⁷⁰⁵ mevt irişür
Ḥin-i nez‘ inde beğāyet dūrüşür
3254. Cānı ayrılmaz da³⁷⁰⁶ zaḥmetler çeker
Döne döne dürlü miḥnetler çeker
3255. Ata ana karşusunda³⁷⁰⁷ yakılur
Eyle şanasın ki³⁷⁰⁸ kendüler ölür
3256. ‘Azrā’ıl dir³⁷⁰⁹ aña kim virgil cānuñ
Sözini ‘Azrā’ile işit³⁷¹⁰ anuñ
3257. Virmezem dir saña ‘Azrā’ıl cānı
Bilmeyince atam anam ḥālını
3258. Dilerem Ḥaḳdan bağışlaya baña
Bunları andan virem cānı saña
3259. Göñline ol Ḥaḳ hemān³⁷¹¹ ilhām ider
Atasın hem anasın in‘ ām ider
3260. Yene dir vir cānı ḥüccet eyleme
Çün murāduñ³⁷¹² ḥaşıllı oldu söyleme

³⁷⁰² acı-dur: biter-dür M2

³⁷⁰³ idelüm: idelim M1

³⁷⁰⁴ gidelüm: gidelim M1

³⁷⁰⁵ oğlancuğa çün: oğlancuklara M2

³⁷⁰⁶ Bu kelime M2’de yoktur.

³⁷⁰⁷ karşusunda: karşısına M2

³⁷⁰⁸ Bu kelime M2’de yoktur.

³⁷⁰⁹ ‘Azrā’ıl dir: dir ‘Azrā’ıl M2

³⁷¹⁰ işit: diñleñ M2

³⁷¹¹ hemān: anuñ M2

³⁷¹² murāduñ: murādiñ M1

3261. Yene ol ma' şümca dir Bārī Hudā
Ebelerüm dedelerüm kıl ' atā
3262. Ben kuluña hem yene³⁷¹³ lutf işlegil
Anları dağı baña bağışlağıl³⁷¹⁴
3263. Haq yene ilhām kıılır baq sırrına
Anları dir kim bağışlarım³⁷¹⁵ yene
3264. Yene ol ma' şümca dir ki³⁷¹⁶ yā Laṭīf
Kıluram senden temennā ben za' if
3265. Kıl ' atā cümle ta' allukum³⁷¹⁷ kamu
Yerleri olmaya anlaruñ³⁷¹⁸ tamu
3266. ' Āleme ger faẓluñ³⁷¹⁹ irişe n'ola
Raḥmetüñden³⁷²⁰ ey Hudā ne eksile
3267. Haq bağışlarım³⁷²¹ yene dir saña hem
Cānuñı şimden girü vir yeme ğam
3268. Depredür bir kerre ol demde³⁷²² lebi
Cānını teslim ider Haqqa şabī
3269. Sırr-ı Haq-dur aña kimse iremez
Kul-ıla Haq arasına giremez
3270. Mu' cizāt-ı Muştafā-dur cümle bu
' İzzetine Haq anuñ kıılır kamu
3271. Ol meḥabbet kim Hudā virdi aña
Virmemişdür kimseye öñden şoña
3272. Rūz-ı maḥşerde yene yalın ayak
Baş açık ağılayu hem şöyle³⁷²³ yayak

³⁷¹³ hem yene: yene hem M2

³⁷¹⁴ bağışlağıl: M1 ve M2'de bağışlağıl

³⁷¹⁵ bağışlarım: bağışladum M2

³⁷¹⁶ ol ma' şümca dir ki: oğlancuqlar dir kim M2

³⁷¹⁷ ta' allukum: ta' allukım M1

³⁷¹⁸ anlaruñ: bunlaruñ M2

³⁷¹⁹ faẓluñ: faẓlıñ M1

³⁷²⁰ raḥmetüñden: raḥmetiñden M1

³⁷²¹ bağışlarım: bağışladum M2

³⁷²² bir kerre ol demde: ol demde bir kerre M2

³⁷²³ ağılayu hem şöyle: şöyle ağılayu M2

3273. Gāh şırāṭa gāhi mizāna varup
Ümmetinüñ n'ola³⁷²⁴ aḥvālin görüp
3274. Diye ey Ḥaḳ ümmetümi³⁷²⁵ isterem
Cümlesin baña bağışla³⁷²⁶ kıl kerem
3275. Çün Muḥammed Ḥaḳka lāyık kul-durur³⁷²⁷
Ḥaḳ yanında her sözi maḳbül-durur³⁷²⁸
3276. Ḥubb-ı zātından kopar cümle bu iş
Zīra kim anuñla olur perveriş
3277. ‘Aynı anuñ ‘ayn meḥabbet oldı çün
Ümmetin kılur temennā dün ü³⁷²⁹ gün
3278. Olduğınca zaḥmeti anuñ eşed
Diledi ümmetine³⁷³⁰ Ḥaḳdan meded
3279. Tā ki ‘Azrā’ile geldi bir ḥitāb
Çek elüñi didi Ḥaḳ kılma³⁷³¹ şitāb
3280. Katı zaḥmet çekdi diñlensün birez
Cān u tenden ayrılır olmaz geñez³⁷³²
3281. Çekdi ‘Azrā’ıl elin döndi ḥabīb
Ehl-i beytini yanına cem‘ idüp
3282. Ol mübārek ağızın açup söyledi
Anlara bir dem vaşiyyet eyledi
3283. Cebra’ıl ile melekler geldüğün³⁷³³
Dağı ‘Azrā’ili görüp bildüğün³⁷³⁴
3284. Anlaruñla ne kim³⁷³⁵ oldısa kelām
Didi cümle ehl-i beytine tamām

³⁷²⁴ n'ola: nūrlu M2

³⁷²⁵ ümmetümi: ümmetimi M1

³⁷²⁶ baña bağışla: bağışla baña M2

³⁷²⁷ kul-durur: kul-dur M2

³⁷²⁸ maḳbül-durur: maḳbül-dur M2

³⁷²⁹ dün ü: dün-i M1

³⁷³⁰ diledi ümmetine: diler-idi ümmete M2

³⁷³¹ ḥaḳ kılma: kılmağıl M2

³⁷³² geñez: giñez M1

³⁷³³ geldüğün: gelduğın M1

³⁷³⁴ bildüğün: bilduğın M1

³⁷³⁵ kim: ki M1

3285. Didi hem yā ‘ Āyişe sen tūr örü³⁷³⁶
Aqça pül ne var-ısa getür berü³⁷³⁷
3286. Yedi aqça var-durur getür³⁷³⁸ anı
Didi ehl-i faqra tiz virün bunu
3287. Tā ki yarın baña olmaya³⁷³⁹ hicāb
İgneden iplige olıcaq hisāb
3288. Ben ol aqçanuñ bulınca dek yerin³⁷⁴⁰
Ümmetimün³⁷⁴¹ ‘ aşilerinden birin³⁷⁴²
3289. Tütuban nāra ileteler anı
Başuma³⁷⁴³ tar ola ol maşşer günü
3290. Ehl-i faqra virilen her nesnenün
Rüz-ı maşşerde hisāb olmaz anuñ³⁷⁴⁴
3291. Tā faķire virdiler ol dirhemi
Dağı andan gitdi gönlinden³⁷⁴⁵ ğamı
3292. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām
3293. Pes bu ‘ ālem tā ki tütdukça nizām
Diyelüm hoş e’s-şalātu ve’s-selām³⁷⁴⁶
3294. Didi yine hem³⁷⁴⁷ vaşiyetde resül
Beni seven³⁷⁴⁸ sözümü kılsun qabül
3295. Hem kıllalar günde beş³⁷⁴⁹ vakt namāz
Her ki kıllur Haq anı maşrüm kımaz

³⁷³⁶ tūr örü: örü tūr M2

³⁷³⁷ getür berü: evde getür M2

³⁷³⁸ var-durur getür: var-ıdı getürdi M2

³⁷³⁹ baña olmaya: olmaya baña M2

³⁷⁴⁰ dek yerin: yirini M2

³⁷⁴¹ ümmetimün: ümmetüm M2

³⁷⁴² birin: birini M2

³⁷⁴³ başuma: başıma M1

³⁷⁴⁴ maşşerde hisāb olmaz anuñ: maşşer hisābı olmaz bunuñ M2

³⁷⁴⁵ gitdi gönlinden: getdi gönlinde M1

³⁷⁴⁶ 3292.-3293.beyit M2’de yoktur.

³⁷⁴⁷ yine hem: hem yine M2

³⁷⁴⁸ seven: siven M1

³⁷⁴⁹ beş: biş M1

3296. Hem didi daḥı³⁷⁵⁰ ne direm bir görüñ
Ümmete benden selāmum irgürüñ
3297. Cehd ideler Ḥaḳḳı rāzī kıllalar
Her ne kim buyurdı Ḥaḳ Ḥaḳ bileler
3298. Dünya içün dīni terk itmeyeler
Dünya ḥubbın dilde berkitmeyeler
3299. Sünnetüm iḥyā³⁷⁵¹ ideler rüz u³⁷⁵² şeb
Ger kıllurlarsa şefā' atdan taleb
3300. Elleri altında ola³⁷⁵³ bir esīr
Ger faḳīr ü ger emīr ü şāh³⁷⁵⁴ vezīr
3301. Dögüben nā-ḥaḳ yere urmayalar
Güci yetmedik³⁷⁵⁵ işe sürmeyeler
3302. Ger za'ife dünyada zulm ideler
Ḥaşmı yarın Ḥaḳ olıcaḳ n'ideler
3303. Tā irişince bulara vaḳt-ı mevt
Cehd idüp itmeyeler bir vaḳt-ı fevt
3304. Çün ecel bunlara³⁷⁵⁶ daḥı yol bula
Cümle tedbīr ü³⁷⁵⁷ firāset bozula
3305. Cānların imānla teslīm ideler
Cennete benümle³⁷⁵⁸ bile gireler³⁷⁵⁹
3306. Didi āḥir e's-şalātu ve's-şalāt
Her ki kıllur bulısar oddan necāt
3307. Ümmetini çün Ḥaḳḳa³⁷⁶⁰ ışmarladı
Her ne kim dimek gerek-idi didi

³⁷⁵⁰ didi daḥı: daḥı didi M2

³⁷⁵¹ iḥyā: aḥyā M1

³⁷⁵² rüz u: rüz-ı M1 ve M2

³⁷⁵³ ola: olsa M2

³⁷⁵⁴ ger emīr ü şāh: gerçi sultān-ı M2

³⁷⁵⁵ yetmedik: yetmedüğü M2

³⁷⁵⁶ bunlara: anlara M2

³⁷⁵⁷ tedbīr ü: tedbīri M2

³⁷⁵⁸ benümle: benimle M1

³⁷⁵⁹ gireler: gideler M2

³⁷⁶⁰ ḥaḳḳa: tamām M2

3308. Didi ‘Azrā’ile yene berü gel
Emri yerine getür oldı maḥal
3309. Yene ‘Azrā’il hem-ān-dem söyledi
Muṣṭafānuñ rûḥına göç kıl didi
3310. Göç kıldı ol maḥalde³⁷⁶¹ daḥı hem
Vardı ḥulḳuma hemān sâ‘at ne‘am
3311. Diledi ki³⁷⁶² işi ‘Azrā’il tamām
Eyleye işit ne didi ol ḥümām
3312. Virmezem dir³⁷⁶³ cānı ‘Azrā’il saña
Gelmeyince bir ḥaber Ḥaḳdan baña
3313. Ümmetüm³⁷⁶⁴ maḥşer güninde n’ideler
Yol iki-dür³⁷⁶⁵ ḳanḳısına gideler
3314. Ḥālî n’ola bunlaruñ³⁷⁶⁶ yevme’l-ḥisāb
Ḳar gibi yağıcağız³⁷⁶⁷ gökden kitāb
3315. Ağ mı gele ḳara mı kâğıdları
‘Āciz ü³⁷⁶⁸ ḥayrān ḳalıcaḳ her biri
3316. Ḳanda görem bunlaruñ³⁷⁶⁹ her birini³⁷⁷⁰
Şimdi ḳılmaḳlıḳ gerek tedbîrini
3317. İrdi sem‘ine yine³⁷⁷¹ bir ḥōş nidā
Ḥaḳ te‘ālā didi ey şāḥib-livā
3318. Ğam yeme³⁷⁷² gel şād ol olma ḥazîn
Olıcaḳ emrüm-ile³⁷⁷³ ol yevm-i³⁷⁷⁴ dîn

³⁷⁶¹ ol maḥalde: rûḥ andan M2

³⁷⁶² diledi ki: diledigi M2

³⁷⁶³ dir: didi Z

³⁷⁶⁴ ümmetüm: ümmetim M1

³⁷⁶⁵ iki-dür: iki-dir M1

³⁷⁶⁶ bunlaruñ: bunlarıñ M1

³⁷⁶⁷ yağıcağız: yağıcağaz Z, yağıcaḳ M2

³⁷⁶⁸ ‘āciz ü: ‘āciz-i M2

³⁷⁶⁹ bunlaruñ: bunlarıñ M1

³⁷⁷⁰ birini: biri Z

³⁷⁷¹ yine: yene M1 ve M2

³⁷⁷² yeme: yime Z, yimegil M2

³⁷⁷³ emrüm-ile: emr-ile Z, emrim-ile M2

³⁷⁷⁴ yevm-i: yevm ü Z

3319. Elüñe bir gözgü virem anda ben
Ümmetüñi göresin hep³⁷⁷⁵ anda sen

3320. Her ne hâlde olur-ısa³⁷⁷⁶ bilesin
Dileyüp benden şefâ' at kılasın

3321. Râzı olınca³⁷⁷⁷ bağışlayam³⁷⁷⁸ saña
Zıra va' de kılmış-ıdum ben saña³⁷⁷⁹

Ḳāle'llāhu³⁷⁸⁰ Te'ālā Ve le-sevfe Yu'ṭike Rabbūke Feterzā Şadaḳa'llāhü 'l-ʿAzīm³⁷⁸¹

3322. Seni siveni dimişdüm ben de³⁷⁸² hem
ʿAfv idem ʿişyânını rahmet kılam

3323. Saña uyan kimse-dür³⁷⁸³ seven³⁷⁸⁴ seni³⁷⁸⁵
Seni seven³⁷⁸⁶ kırtarur oddan cānı

**Ḳāle'llāhu Te'ālā³⁷⁸⁷ Ḳul İn-küntüm Tuḥibbüne'llāhe Fe't-tebi'ünî Yuḥbibkümu'llāhu
ve Yağfir Leküm³⁷⁸⁸ Zünübeküm³⁷⁸⁹**

3324. Aduñ³⁷⁹⁰ işidüp şalavāt getüren³⁷⁹¹
Yā ḥadîşüñ³⁷⁹² diñleyüben oturan

³⁷⁷⁵ hep: cümle Z ve M2

³⁷⁷⁶ olur-ısa: olurlar-ısa M1

³⁷⁷⁷ olınca: olıncaḳ M1

³⁷⁷⁸ bağışlayam: bağışladım M1

³⁷⁷⁹ kılmış-ıdum ben saña: kılmışamdur ben saña Z, kılmış-ıdı ḥaḳ buña M2

³⁷⁸⁰ Z nüshasında bu kelimedden “tebâreke” ifadesi yer almaktadır ancak vezin gereği buraya alınmamıştır.

³⁷⁸¹ “şadaḳa'llāhü'l-ʿazīm” ifadesi Z’de yoktur. / Ve le sevfe yu’ṭike rabbuke fe terazzi: “Rabbin sana nimetlerini ihsan etmeye devam edecek, sen de hoşnut olacaksın.” mealindeki Kur’ân-ı Kerim Duhâ suresi 5.ayetten kısmi iktibas. / Bu başlık M2’de yoktur.

³⁷⁸² siveni dimişdüm ben de: bunda seveni dimiş-idi M2, seven dimişdi bunda Z

³⁷⁸³ kimse-dür: kimse-dir M1

³⁷⁸⁴ seven: siven M1

³⁷⁸⁵ seni: beni Z ve M2

³⁷⁸⁶ seven: siven M1

³⁷⁸⁷ ḳāle'llāhu Te'ālā ifadesi Z’de yoktur.

³⁷⁸⁸ ve yağfir leküm ifadesi Z’de yoktur.

³⁷⁸⁹ ḳul in küntüm tuḥibbünallāhe fettebi'ünî yuḥbibkümu'llāhu ve yağfir leküm zünübeküm: “De ki: Allah’ı seviyorsanız bana uyun. Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah affeder ve merhamet eder.” mealindeki Kur’ân-ı Kerim Âli İmran suresi 31. Ayetten kısmi iktibastır. / Bu başlık M2’de yoktur.

³⁷⁹⁰ aduñ: adın M1

³⁷⁹¹ getüren: götüren Z

3325. Ger olursa başdan ayağa³⁷⁹³ günāh
Tamu odından anı kılam³⁷⁹⁴ penāh
3326. Girmeyince cennete ümmetlerūn³⁷⁹⁵
Gayrı ümmet girmeye anlardan ön
3327. Çünkü³⁷⁹⁶ bu sözi işitdi ol habīb
Şanki derdine timār itdi³⁷⁹⁷ tabīb
3328. Ehl-i beyte didi guşsa yok-durur
Şimdi maqşūdum³⁷⁹⁸ vişāl-i Hāq-durur
3329. ‘Āşıkuñ³⁷⁹⁹ maqşūdı ma‘ şūq-dur³⁸⁰⁰ hemān
Yolına olsun fidā bu dem bu³⁸⁰¹ cān
3330. Didi şimden girü beni baña koñ³⁸⁰²
Ol Hudādan gayrısın bir yaña koñ³⁸⁰³
3331. Hācetüm³⁸⁰⁴ oldı qabūl gitdi³⁸⁰⁵ gamum
Vaqt-ı āhır-dür irişdi soñ demüm³⁸⁰⁶
3332. Esdi ol dem³⁸⁰⁷ hōş o³⁸⁰⁸ vuşlat yelleri³⁸⁰⁹
Tā mu‘ attar oldı gönül illeri
3333. Şeş cihetden hiç³⁸¹⁰ māni‘ kalmadı
Yer³⁸¹¹ mi kaldı³⁸¹² ki³⁸¹³ tecellī tıolmadı

³⁷⁹² hadişūn: hadişin M1

³⁷⁹³ ger olursa başdan ayağa: başdan ayağa olur-ısa Z ve M2

³⁷⁹⁴ anı kılam: kılam anı M2 ve Z

³⁷⁹⁵ ümmetlerūn: ümmetleriñ M1

³⁷⁹⁶ çünkü: çün M2

³⁷⁹⁷ derdine timār itdi: timār itdi derdine Z ve M2

³⁷⁹⁸ maqşūdum: maqşūdım M1

³⁷⁹⁹ ‘āşıkuñ: ‘āşıkıñ M1

³⁸⁰⁰ ma‘ şūq-dur: ma‘ şūq-dır M1

³⁸⁰¹ bu dem bu: bu demde M1

³⁸⁰² koñ: kon M1

³⁸⁰³ koñ: kon M1

³⁸⁰⁴ hācetüm: hācetim M1

³⁸⁰⁵ gitdi: getdi M1 ve M2

³⁸⁰⁶ demüm: demim M1

³⁸⁰⁷ ol dem: oldı Z

³⁸⁰⁸ Bu kelime Z ve M2’de yoktur.

³⁸⁰⁹ yelleri: yilleri Z

³⁸¹⁰ hiç: hiç ü M1

³⁸¹¹ yer: yir Z

³⁸¹² kaldı: kıldı Z

³⁸¹³ ki: kim Z

3334. İrdi sem^ç ine nidā kim yā resūl
Şevk ilinden hem³⁸¹⁴ açıldı³⁸¹⁵ saña yol
3335. Benden ayru olma ayruğ bir nefes
Zīra ^ç aşıklara bu³⁸¹⁶ dünyā kafes
3336. Kaṭreyi gel baḥr³⁸¹⁷ u ^ç ummāna yetür
Zerreñi hem şems-i³⁸¹⁸ tābāna yetür
3337. Fer^ç i қо şimden girü aşluña gel
Terk eyle fazlı bu vaşluña³⁸¹⁹ gel
3338. Gel ki götürdüm bu dem yüzden³⁸²⁰ niķāb
Gel gözünle gör cemālün³⁸²¹ bī-ḥicāb
3339. Gel³⁸²² ḥabībüm gel yeter nāz eylegil
Per-i³⁸²³ ^ç aşkı aç ve³⁸²⁴ pervāz eylegil
3340. ^ç Ayn u şın ķāf u libāsın³⁸²⁵ ķodı ^ç aşķ
Ḥarf u³⁸²⁶ eşvātuñ ķabāsın ķodı ^ç aşķ
3341. Geydi ol demde siyāhdan bir ^ç abā
Ol siyāhdan toğdı bir ay pür-ziyā³⁸²⁷
3342. Oldı ğayb ol demde cümle mā-sivā
Çünkü kevneyn-i muḥiṭ oldı liķā
3343. Zevķ-ı ^ç aşķ-ıla³⁸²⁸ şafā ile hemān
Rūḥ-ı pāk-i Muştafā oldı revān
3344. Şad hezārān u şalavāt u dūrūd
Rūz ü³⁸²⁹ şeb rūḥına olsun yā Vedūd³⁸³⁰

³⁸¹⁴ ilinden hem: ilinde M2

³⁸¹⁵ açıldı: açılıpdur Z

³⁸¹⁶ ^ç aşıklara bu: kim ^ç aşıklara M2 ve Z

³⁸¹⁷ kaṭreyi gel baḥr: kaṭreñi gel ber M2

³⁸¹⁸ şems-i: şems ü M1

³⁸¹⁹ vaşluña: aşluña M2

³⁸²⁰ ki götürdüm bu dem yüzden: götürdüm bu dem yüzümden M2

³⁸²¹ cemālün: cemālim M2

³⁸²² gel: ey M2

³⁸²³ per-i: per ü M2

³⁸²⁴ aç ve: aç M2

³⁸²⁵ libāsın: libās M2

³⁸²⁶ ḥarf u: ḥarf-ı M2

³⁸²⁷ ziyā: şafā M2

³⁸²⁸ zevķ-ı ^ç aşķ-ıla: zevķ u şevķ u M2

3345. Bî-‘aded dahı meşā‘ il-i sürūr
Ravzaya³⁸³¹ irsün ilā yevmü'n-nüşūr
3346. Tā kıyāmet söylenürse bu kelām
Niçe haşr ola bu olmaya tamām
3347. Pes bu ‘ālem [tā ki] tutdukça nizām
Diyelüm hōş eş-şalātu ve's-selām³⁸³²
3348. Aradan ğayb oldı çünki ol kamer
Ya‘ni kim ol ‘āleme kıla³⁸³³ sefer
3349. Ehl-i beyt-ile şaḥābeler³⁸³⁴ ḥazīn
Cümle bu derd-ile kıldılar enīn
3350. Zār u³⁸³⁵ efgānı göge ağdurdılar
Gözlerinden kanlu yaş yağıdurdılar
3351. Ol Ebūbekrūñ³⁸³⁶ bili büküldi hem
Rāviler böyle didi ey pür-himem³⁸³⁷
3352. Zār-ıla dirdi ‘Ömer³⁸³⁸ yā Muşafā
Getdi ‘ālemden cemālūñ siz³⁸³⁹ şafā
3353. Āh-ıla ‘Oşmān iderdi key³⁸⁴⁰ fiğān
Dir-idi kim el-amān u el-amān³⁸⁴¹
3354. Derd-ile iñler-idi hem ol³⁸⁴² ‘Alī
N’ideyüm³⁸⁴³ sensiz dir-idi ol velī

³⁸²⁹ rüz u: M1 ve M2’de rüz-ı

³⁸³⁰ yā Vedūd: bî-ḥadūd M2

³⁸³¹ ravzaya: ravzasına M2

³⁸³² 3346.-3347.beyitler M2’de yoktur.

³⁸³³ kıla: kıldı M2

³⁸³⁴ şaḥābeler: şaḥābiler M2

³⁸³⁵ zār u: zār-ı M1

³⁸³⁶ Ebūbekrūñ: Ebūbekriñ M1

³⁸³⁷ böyle didi ey pür-himem: didüklerin naḳl iderem M2

³⁸³⁸ dirdi ‘Ömer: ‘Ömer dirdi M2

³⁸³⁹ cemālūñ siz: cemālūñsüz M2

³⁸⁴⁰ iderdi key: ider-idi M2

³⁸⁴¹ kim el-amān u el-amān: ki el-amān u ve'l-amān M2

³⁸⁴² iñler-idi hem ol: iñilder-idi hem M2

³⁸⁴³ n’ideyüm: n’ideyim M1

3355. Ol Hüseyn-ile Hasan hōd yüzlerin
Yere³⁸⁴⁴ urmuşlardı diñle sözlerin
3356. Ey dede sensiz n'ideriz³⁸⁴⁵ dünyāda
Luṭf-ıla bize teraḥḥum kim ide
3357. İşbu fırkat odına kim döyüser
Ḳurretü'l- 'aynı bize kim deyiser³⁸⁴⁶
3358. 'Āyişeyle Fāṭıma gör kim n'ider
Başlarına 'aqlı gelüben³⁸⁴⁷ gider
3359. Şanasın ḳopdı ḳıyāmet ol zamān
Yer-ile gök arası ṭoldı fiḡān
3360. Kimse anuñ gibi ḥāle irmedi
Hiç anuñ gibi muşibet görmedi
3361. Ulu kiçi er ve³⁸⁴⁸ 'avrat zār-ıdı
Daḡı ma'şūmlar bile aḡlar-ıdı
3362. Her ki sevdüğinden³⁸⁴⁹ ayrıla n'ide
Hiç 'aceb olmaya ger cān terk ide
3363. Gördiler bunuñ-ıla olur degül
Aḡlamaḡ-ıla giden gelür degül
3364. Çünkü emr-i Haḡ-durur n'itmek gerek
Çün ecel³⁸⁵⁰ irdi hemān gitmek³⁸⁵¹ gerek
3365. Cism-i pākini gelüp yudı 'Alī³⁸⁵²
İbn-i 'Abbās hem şu ḳodı ol veli³⁸⁵³
3366. Yudılar anuñ mübārek gevdesin
Yene kendü gömlek³⁸⁵⁴ içinde hemīn

³⁸⁴⁴ yere: yire M2

³⁸⁴⁵ ey dede sensiz n'ideriz: n'idevüz sensiz ey dede M2

³⁸⁴⁶ deyiser: diyiser M1

³⁸⁴⁷ başlarına 'aqlı gelüben: başına 'aqlı gelüben hem M2

³⁸⁴⁸ ve: ü M2

³⁸⁴⁹ sevdüğinden: sıvdüğinden M1

³⁸⁵⁰ Bu kelime M2'de yoktur.

³⁸⁵¹ gitmek: getmek M2

³⁸⁵² gelüp yudı 'Alī: 'Alī geldi yudı M2

³⁸⁵³ hem şu ḳodı ol veli: daḡı geldi şu ḳodı M2

³⁸⁵⁴ kendü gömlek: kendü gönlegi M2

3367. Enbiyâyı cümle böyle yudılar³⁸⁵⁵
Gömlek üstinden hemân şu qodılar³⁸⁵⁶
3368. Yevm-i evvelde namâzın kıldı haq
Mü'min olan bu sözi haq³⁸⁵⁷ bildi haq
3369. Haq namâzı nûr³⁸⁵⁸ işâr eylemek
Raḥmet-ile ğarq-ı envâr eylemek
3370. Hem ikinci gün melâ'ik geldiler
Muştafânuñ ḥoş namâzın kıldılar
3371. Pes üçünci gün³⁸⁵⁹ şaḥâbiyle ümem
Kıldılar anlar daḥı ey pür-himem
3372. Muştafâ böyle kılnıñ dimiş-idi
Kim bu 'ahdi arada qomış-ıdı
3373. Qabrine girdi 'Alî 'Abbâs-ıla
Ol Ebûbekr-idi hem giren³⁸⁶⁰ bile
3374. Cism-i pâkini muṭahhar ravzaya
Qodılar çün mu' teber ol³⁸⁶¹ ravzaya
3375. Ravza içi nûr-ıla tıldı yaḳın
Berq³⁸⁶² urup göge çıkardı tırmadın
3376. Görünen şimdi yene ol nûr-durur
Gören anı bellü-dür³⁸⁶³ maḡfûr-durur
3377. Misk ü³⁸⁶⁴ 'anber qoqusı tıldı cihân
Feth olundı³⁸⁶⁵ ravzaya bâb-ı³⁸⁶⁶ cinân
3378. Ḥâk-i 'anber-büy-ıçün³⁸⁶⁷ zam itdiler
Âh u zâr-ıla dönüben gitdiler³⁸⁶⁸

³⁸⁵⁵ böyle yudılar: beyle yurlar M2

³⁸⁵⁶ gömlek üstinden hemân şu qodılar: gönlegi üstinde hemân şu qorlar M2

³⁸⁵⁷ Bu kelime M2'de yoktur.

³⁸⁵⁸ Bu kelime M2'de yoktur.

³⁸⁵⁹ Bu kelime M2'de yoktur.

³⁸⁶⁰ hem giren: giren hem M2

³⁸⁶¹ mu' teber ol: ol mu' teber M2

³⁸⁶² berq: belq M2

³⁸⁶³ bellü-dür: belq urur M2

³⁸⁶⁴ misk ü: mişk-i M2

³⁸⁶⁵ olundı: oldı M2

³⁸⁶⁶ bâb-ı: bâb u M2

³⁸⁶⁷ 'anber-büy-ıçün: bûşî çün M2

3379. Cümlesi derd-ile kıldı³⁸⁶⁹ cāzi[‘] ün
Didiler innā ileyhi rāci[‘] ün³⁸⁷⁰
3380. Ol bekā ilinde tutdı hoş³⁸⁷¹ maḳām
Rūhına yüz biñ şalāt u es-selām
3381. Yā Kerīm ü yā Raḥīm ü yā Raḳīb
Yā Ra’ūf u yā ‘ Aṭūf u yā Mücīb
3382. Kıl mu‘ attar Muştafānuñ merḳadin
Hem münevver eyle anuñ meşhedin
3383. Ravzasın nūr u ‘ alā nūr eylegil
Ümmetini daḥı maḡfūr eylegil
3384. Hem maḳāmın eyle maḥmūd ey Şamed
Ḳāḍiye'l-ḥācāt sensin yā Aḥad
3385. Ümmetinden rūhına bī-ḥad dūrūd³⁸⁷²
Vāşıl eyle rüz u³⁸⁷³ şeb sen yā Vedūd
3386. Yā ‘ Alīm ü yā Ḥalīm ü yā Semī[‘]
Cümlemüze ol ḥabībi kıl şefī[‘]
3387. Cümle ‘ āşī kullaruñla yā Mu‘ īn
Eylegil nār-ı³⁸⁷⁴ ‘ azābuñdan emīn
3388. Okıyanı diñleyeni yazanı
Sehvini sözün göricek düzeni
3389. Raḥmetün ḥūn-ıla toyla her demin
Cennet-i Firdevs içinde kıl yerin

Hazā Münācāt Be-ḥazret-i Bārī Te‘ alā³⁸⁷⁵

³⁸⁶⁸ gitdiler: getdiler M1

³⁸⁶⁹ cümlesi derd-ile kıldı: kıldılar derd-ile cümle M2

³⁸⁷⁰ innā ileyhi rāci[‘] ün: “Onlara bir musibet geldiğinde: ‘Biz Allah’ımız ve elbette O’na döneceğiz.’ derler.” Bakara suresi 153.āyetten kısmi iktibas.

³⁸⁷¹ tutdı hoş: hoş tutdı M2

³⁸⁷² dūrūd: ‘ adūd M2

³⁸⁷³ rüz u: rüz-ı M1 ve M2

³⁸⁷⁴ nār-ı: nār u M2

³⁸⁷⁵ Bu başlık M2’de yoktur.

3390. Añladuñ mı ey bürāder bu cihān
Hem nice bed-mihri-dür hem bī-amān³⁸⁷⁶
3391. Her kimi luṭf-ıla bir dem ƙaldura
Ağladup ƙahr-ıla bir dem öldüre
3392. Ne nebī dir ne velī dir pādişāh
‘Āķıbet toprağa ƙor ider penāh
3393. Bunca kim geldi cihāna enbiyā
Yā ƙanı bunca meşāyiḡ evliyā
3394. Ƙanı sulṭānam deyü da‘ vā ƙılan
Salṭanatda da‘ vīsī oldı yalan
3395. Ƙanı Ādem ki şafıyyu'llāh idi
Bāğ-ı Firdevs aña menzil-gāh idi
3396. Bildürüp esmāyı cümle Hāḡ aña
Tāc-ı ‘izzet geydürüp Muṭlaḡ aña
3397. Şol kerāmet ki virüpdı Ādeme
‘İbret olmışdı cemī‘e’l-‘āleme
3398. Secde itdiler feriştehler ƙamu
Ƙıldılar çok dürlü ‘izzetler ƙamu
3399. N'oldı tācı ƙanda getdi ḡil‘ati
İtmedi bu fānī dūnyā ḡürmeti
3400. Neydi esmādan ḡaber-dār olduḡı
Yā melekler aña secde ƙılduḡı
3401. Ƙanı Nūḡuñ nevḡası ve himmeti
Ġarḡ-ı tūfān-ıdı bunca milleti
3402. ḡulleti n'oldı ḡalīlīñ yā imām
Nār-ı Nemrūd oldı hem berden selām³⁸⁷⁷
3403. Ƙanı Mūsānuñ kelāmı ey ‘azīz
Yāḡūd ‘İsānuñ kemālin söyleñiz

³⁸⁷⁶ 3390.- 3452. beyitler M2’de yoktur.

³⁸⁷⁷ berden selām:“Ey ateş! İbrahim için serin ve esenlik ol dedik.” Enbiyā suresi, 69. āyetten kısmī iktibas.

3404. Enbiyānuñ serveri Aḥmed xanı
Hax ḥabibi devlet-i sermed xanı
3405. ‘Ālemiñ faḥrı Muḥammed Muṣṭafa
Aña daḥı kıldı dünyā bī-vefā
3406. Geldiler tiz getdiler eglenmedin
Bir sâ‘ at bu fânide diñlenmedin
3407. Çün nebiler bulmadı bunda vefā
Hem veliler sermedi bunda şafā
3408. Niçe sulṭānlar buña inandılar
‘Ākıbet ḥasret odına yandılar
3409. Hep gelenler geldi bunda ağlayu
Getdiler cān-ı cigerler tığlayu
3410. Her birisi şavdı kendü nevbetin
Bāki şanma bu cihānuñ devletin
3411. Kudretüñle Yūsufuñ ḥüsn-i ḥaḳı
Atasınuñ derd-ile ḥüzni ḥaḳı
3412. Ḥasret-i Ya‘ kûb içün yā Zül'-celāl
Şabr-ı Eyyūbuñ ḥaḳı yā Zül'-kemāl
3413. Yūnusıñ saña niyāzı ḥaḳkıçün
Dāvuduñ gökçek āvāzı ḥaḳkıçün
3414. Devlet-i mülk-i Süleymānuñ ḥaḳı
Tūr-ı Sīnā ile Mūsānuñ ḥaḳı
3415. Faḳr-ı ‘İsā ‘işmet-i Meryem ḥaḳı
Faḥr-ı ‘ālem Aḥmed-i³⁸⁷⁸ ḥātem ḥaḳı
3416. Enbiyā-yı mürselīnūñ ḥaḳkıçün
Evliyā-yı şālihīnūñ ḥaḳkıçün
3417. Yā İlāhī şol felekler ḥaḳkıçün
Hem felekler melekler ḥaḳkıçün³⁸⁷⁹
3418. Yerde gökde oḳunan esmā ḥaḳı
Muşḥaf içre āyet-i ‘uzmā ḥaḳı

³⁸⁷⁸ Aḥmed-i: Aḥmedi M1

³⁸⁷⁹ Bu mısra‘ ın vezni bozuktur.

3419. Cennet-i dārü's-selāmuñ haqqıçün
Ka' be vü rükn-i Minānuñ haqqıçün
3420. 'Aşkı haqqıçün kamu 'aşıqlaruñ
Şıdkı haqqıçün kamu şadıqlaruñ
3421. Şol rızāñıçün dinen sözleriçün
'Aşkuña kan yaş döken gözleriçün
3422. Yoluña baş oynayan cānlarıçün
Baş u cān terk eyleyen tenleriçün
3423. Emrüñe meşgül olanlar hürmeti
Hāceti maqbül olanlar hürmeti
3424. Şol rızāña dürüşenler haqqıçün
Her murāda irişenler haqqıçün
3425. Bize dağı kıl 'ināyet yā İlāh
Bize dağı kıl hidāyet pādışāh
3426. Gerçi 'işyān itdük ihsān isteriz
Luţfuñ-ıla 'afv-ı ğufrān isteriz
3427. Bilürüz kim eyledük cürm ü haţā
Dergāhuñdan dileriz luţf u 'aţā
3428. Luţfunuñ hürşidinüñ bir zerresi
Raḫmetüñ deryāsınuñ bir kaţresi
3429. Ger ire bir kimse maḫrūm olmaya
Tā 'azāb içre tamuda qalmaya
3430. Yā İlāhī gözlerümüz rüşen it
Göñlümüzi 'aşkın ile gülşen it
3431. Cānumuza yak hidāyet şem'ini
Gözümüz görsün 'ināyet cem'ini
3432. Senden anı dileriz biz yā Mu'ın
Bunda anda olavuz ğamdan emīn
3433. Kabz olıcağ emrūñ-ile cānumuz
Şakla şeytāndan bizüm imānumuz

3434. abr içinde olduğı demde su'āl
Dilimüz itsün cevābı itme lāl
3435. Rūšen eyle abrimüzi nūr-ıla
Mūnis eyle bizi ol dem hūr-ıla
3436. abrimüzden urıca yevmü'n-nüşūr
Geydir imān hıl' atin virgil sürūr
3437. ağ yanımızdan unulsun ağ biti
Virme oldan mü'mine vir ağ biti
3438. Varıca mizāna ihsān lu kıl
Keffe-i ayrımızı eyle aıl
3439. Hem ırātı eyle āsān ullara
Cennetüñi eyle ihsān ullara
3440. Ramete ġar eyle yosullaruñı
ıl ' ināyet görelüm didāruñı
3441. Bu-durur maşūdumuz bizüm hemān
ıl müyesser yā Mu' in ü Müste' ān
3442. Bu münācātı ün itdün bī-riyā
Ramet aña ıd-ıla āmīn diye
3443. İlāhī ' izz-i zātuñ hürmetiün
Daı ' izz ü ıfatuñ hürmetiün
3444. İlāhī Ādem ü Havvā aıün
Hem bu mevlūd-ı Muammed aıün
3445. Hürmet idüp diñleyenler aıün
Zāri ılup iñleyenler aıün
3446. Oıyana diñleyene ramet it
uçumuz ' afv eyle bize efat it
3447. Oıyanı oıdanı yā Kerīm
' İzzet idüp diñleyeni yā Raīm
3448. Bī-nihāyet lufuñ-ıla ādi ıl
amu odından tenin āzād ıl
3449. Eyle mabül bu münācātımızı
Hem abül it cümle ācātımızı

mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün

3450. Du' āya açılan eller haqqıçün
Seni tesbîh iden diller haqqıçün
3451. Du' āmuz cümle maqbûl olmağıçün
Rızâsın Haq müyesser kıлмаğıçün
3452. Müyesser eyle ey Haq cümle kâmin
Okuyup fâtihâ kim dirse âmin

Hazā Münācāt³⁸⁸⁰

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

3453. Dergāhuña geldük uş eyle mu' āf³⁸⁸¹
Yā İlāhî neccinā mimmā neḥāf
Kıluruz noḡşānımuza³⁸⁸² i' tirāf
Yā İlāhî neccinā mimmā neḥāf
3454. Raḥmet³⁸⁸³ eyle bize zātuñ haqqıçün
Hem qadīm olan şıfātuñ haqqıçün
Leyle-i qadrün³⁸⁸⁴ berātuñ haqqıçün
Yā İlāhî neccinā mimmā neḥāf
3455. Nāzil olan her kitābuñ haqqıçün
Açılan 'uşşāqa bābuñ haqqıçün
Mā-sivādan ihticābuñ³⁸⁸⁵ haqqıçün
Yā ilāhî neccinā mimmā neḥāf
3456. Kıl tecāvez³⁸⁸⁶ evliyānuñ haqqıçün
Şuçumuzdan enbiyānuñ haqqıçün
Aḥmed-i şāhib livānuñ haqqıçün
Yā ilāhî neccinā mimmā neḥāf

³⁸⁸⁰ Bu başlık M2'de yoktur.

³⁸⁸¹ mu' āf: mu' allef M2

³⁸⁸² noḡşānımuza: noḡşānımuza M1

³⁸⁸³ raḥmet: raḥmi M2

³⁸⁸⁴ qadrün: qadriñ M1

³⁸⁸⁵ ihticābuñ: ictihābuñ M2

³⁸⁸⁶ tecāvez: tecāvüz M1

3457. Nūr-ı çeşm-i Aḥmed-i muḥtārıçün
Ehl-i beyti hem daḥı dört yārıçün
Cümle-i aşḥābıçün enşārıçün
Yā İlāhī neccinā mimmā neḥāf
3458. Rūzı kıl beyt-i mu‘ azzam ḥaḳḳıçün
Rü ‘yetüñi āb-ı³⁸⁸⁷ zemzem ḥaḳḳıçün
Anda olan sa‘ yıla dem ḥaḳḳıçün
Yā İlāhī neccinā mimmā neḥāf
3459. Mescid-i Aḳşā ile şahrā ḥaḳı
Hem şeb-i esrā ve mā-evḥā³⁸⁸⁸ ḥaḳı
Şaḳı ve'l-leyli yüzi Tāhā ḥaḳı
Yā İlāhī neccinā mimmā neḥāf³⁸⁸⁹
3460. Vā‘ızüñ çok-dur yüzünüñ ḳarası
Yüzi yok-dur dergāhuña varası
Bu-durur kim deye dā ‘im çāresi
Yā İlāhī neccinā mimmā neḥāf
3461. Bu recāya dergāhuña geldük uş
Mücrim ü ‘āşī günehkār eli boş
Fazluñ-ıla raḥmetüñe eyle tuş
Yā İlāhī neccinā mimmā neḥāf
3462. Vakt-ı āḥirde refik imānı kıl
Ḳabr içinde münis-i Ḳur‘ānı kıl
Cümle mü ‘min ḳullara iḥsānı kıl
Yā İlāhī neccinā mimmā neḥāf
3463. Çün şenā ile kelāma ibtidā
Olmış-ıdı anuñıçün müntehā
Āḥirinde yine olsun bu du‘ā
Yā İlāhī neccinā mimmā neḥāf
3464. Tā ḳıyāmet söylenürse bu kelām
Biñde biri olmaya bunuñ tamām
3465. Pes bu ‘ālem tā ki tıtduḳca niḳām
Diyelüm ḥōş eş-şalātu ve's-selām

³⁸⁸⁷ āb-ı: āb u M1 ve M2

³⁸⁸⁸ mā-evḥā: “Allah o anda vahyedeceğini etti.” Necm sūresi 10.āyetten kısmi iktibas.

³⁸⁸⁹ M2 nüshası muhtemelen sayfa kopukluğu nedeniyle bu dörtlükten sonra son bulmuştur.

IV.BÖLÜM
GRAMATİKAL DİZİN

-A-

- a** -1-
 ünl.Şaşma,hatırlama,sevinme,
 acıma, üzülmeye, kızma vb.
 duyguları
 güçlendiren,cümlelerin başında
 veya sonunda kullanılan bir
 söz.
 a. 2804
- āb** -11-
 F. Su.
 ā. 1800
 vişāl- ā. u hayvān 2970
 çeşme- ā.- hayāt 1218
 ā.- hayvān 1218
 ā.- pāy 1745
 ā.- şāfī 566
 ā.- zemzem 3458
 ā.- zülāl 1493
 ā.+ ı 2813
 ā.+ ıdı 2755
 ā.+ ını 1031
- ‘abā** -1-
 A. Yünden yapılmış kaba
 kumaş, aba.
 ‘a. 3341
- Abā Mes‘ūd** -2-
 A. (ö.a) Sahabelerden biri. bk.
 Ebū Mes‘ūd
 A. 876, 887
- ābād** -4-
 F. Māmūr, şen, bayındır.
 ā. eyledūn 150
 ā. idelüm 2, 783
 ā. ider 1010
- ‘Abbās** -5-
 A.(ö.a) Hz. Abbas.
 ibn- ‘A. 3365
 ibn- ‘A.+ a 2981
 ibn- ‘A.+ dan 1272
 ‘a.+ ıla 3373
 ibn- ‘A.+ la 3059
- āb-dest** -1-
 F. Namaz vesāire için din
 icābına göre el, ağız, burun, yüz;

dirseklere kadar kolları ve aşikkemiği
 üstüne kadar ayakları yıkama,
 kulaklara, boyuna ve başa meshetme.
 ā.+ üm yeñileyim: Yeniden
 abdest almak. 1127

‘abd’eşşekūr -1-

A. Yasaklarından sakınan ve
 emirlerine uyan kullarını çok seven
 yüce Allah’ın kulu.
 ‘a. 2277

‘Abdullāh -2-

A. (ö.a) Hz. Muhammed’in
 babası, Abdullah.
 ‘A.+ a 301
 ‘A.+ dan 305

‘abdü’sşalīb -1-

A. Hristiyan, haçın kölesi.
 ‘a. 20

‘abeş -2-

A. Boş, saçma.
 sa‘y- ‘a. itdi 2681
 ‘a. olmaya 2219

‘abīr -1-

A. Güzel koku
 ‘a. 2666

‘acāyib -6-

A. Çok tuhaf şey, şaşılacak
 kadar güzel
 bk. ‘aceb
 ‘a. 1482, 1740, 1958, 2327,
 2746
 ‘a.+ ler 1203

‘aceb -27-

A. Çok tuhaf şey, şaşılacak
 kadar güzel
 bk. ‘acāyib
 ‘a. 503, 605, 645, 669, 769,
 934 1616, 1660, 1713, 1749, 1805,
 1817, 1831, 2012, 2132, 2138, 2294,
 2348, 2657, 2750, 2804, 2942
 ‘a.+ dūr 2860
 ‘a. kıldı 2445
 ‘a. kıılma 218
 ‘a. kılmışdur 2335
 ‘a. olmaya 3362

acı -1-

- Acı, keder, üzüntü.
a.+ dur 3250
- ‘**āciz** -5-
A. Zayıf, güçsüz.
‘ā. 735, 3315
‘ā.+ di 834
‘ā. oldı 496
‘ā.+ sin 736
- acluğ** -1-
Aç olma durumu, açlık.
a.+ ıla 724
- ‘**acz** -1-
A. Zayıflık, güçsüzlük.
‘a.+ ıla 735
- aç** -3-
Aç, karnı aç olan
a. 870, 1463
a. kalan 749
- aç -** -50-
1. Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.
a. 1308, 1419
a.- a 271
a.- abak 336
a.- abilmez 1703, 2560, 2651
a.- alum 1031
a.- ar 2003, 2650
a.- ardı 2753
a.- ayım 2890
a.- dı 1047 1157, 1384, 2615,
3142
a.- dılar 2893
a.- dum 325, 1309
a.- ğıl 343
a.- madı 2376
a.- mak 2375
a.- sun 312
a.- uban 2317, 2639
a.- up 250, 837, 1646, 1746,
1908, 1988, 2527, 2586, 3282
göz a.- up yummağdan: Çok
kısa bir zamanda. 2839
göz a.- up yummuşca: Çok kısa
bir zamanda. 1137, 1195
2. Birbirinden uzaklaştırmak.
a. 3339
a-ar 1593
- a.-dı 1006, 1149, 1317, 2943
3. Sarılmış, katlanmış,
örtülmüş veya iliklenmiş olan şeyleri
bu durumdan kurtarmak.
a.-alum 1016
a.-dı 2128
a.-uban 2148
a.-up 2005
4. Bir konu ile ilgili konuşmak.
a.-alum 802
a.-dı 1890
- açıl -** -17-
Açılmak.
a.- a 168, 1573, 2536
a.- an 3450, 3455
a.- dı 1335, 1604, 1670, 1788,
2733, 3334
a.- maz 261, 2376
a.- ur 155, 1571, 1580, 3071
- açuk** -3-
Açılmış, kapalı olmayan
a. 3042, 3272
a.+ durur 1452
- ad** -27-
Ad, isim.
a. 3110
a.+ dur 1829
a.+ ı 81, 265, 498, 502, 1098,
1831, 1858, 3168
a.+ ı aña 192
a.+ ıdur 1974
a.+ ıla 81
a.+ ın 81, 1417
a.+ ını 47, 1457
a.+ ıyla 47
a. idelüm 1024
a.+ um 1971
a.+ uñ 463, 1099, 1533, 1828,
1995, 1996, 3324
- ad -** -1-
Yürümek için ayağını öne
doğru uzatıp basmak.
adım a.- mağa 565
- ‘**adem** -6-
A. Yokluk, bulunmama
‘a. 188
zevāyā- ‘a.+ deyken 88

- ‘a. kılsar 323
‘a. kılsur 3153
‘a. ola 1333
‘a. olurdı 1347
- Ādem** -14-
A.(ö.a) Hz. Adem, Adem
peygamber.
Ā. 88, 189, 1994, 3395, 3444
ḥaḳḳ- Ā. 2251
seyyid- evlād- Ā. 79
Ā.+ de 381
devr- Ā.+ den 1663
Ā.+ e 3397,840
Ā.+ i 286
Ā.+ iñ 287
Ā.+ le 286
- ādem** -12-
A. İnsan, insanoğlu, adam.
ā. 1134, 1216, 2197, 3083
şekl- ā.+ den 1999
ā.+ e 53
ā. idüm 1993
ā.+ ine 1752
ā. kıla 2004
ā.+ üñ 29, 35, 54
- ‘ādet** -8-
A. Görenek, usul, alışkanlık.
‘ā. 492, 897, 1074
‘ā. idegör 2504
‘ā. idi 512
‘ā.+ ince 2443
‘ā.+ lerince 500
- adım** -1-
Adım, adımlık.
a. admağa 565
- adımca** -1-
Adımca.
a. 83
- ‘ādil** -3-
A. Doğruluk gösteren, doğru.
‘ā. 65, 3007
‘ā.+ den 878
‘ā.+ sin 874
- aḏḥā** -2-
A. Kurbanlar
a. 375, 832
- adlu** -2-
Adlı, isimli
a. 2484, 2861
- āferīn** -1-
F. Beğenme, alkış, yaşa, varol,
bravo.
ā. 80
- āferīniş** -1-
F. Yaratma, yaratılış.
ā.+ den 2597
- āfet** -1-
A. Büyük felâket, belâ.
ā.+ inden 1559
- āfitāb** -3-
F. Güneş, gün.
ā. 37, 1521
ā. oldı 2807
- ‘afv** -15-
A. Suçunu bağışlama
‘a.- ḡufrān 3426
‘a. eyle 974, 3446
‘a. eyledüm 1250
‘a. eyleye 156
‘a.+ ıla 1585
‘a.+ ıyıla 30
‘a. ide 240
‘a. idem 1253, 3322
‘a. ider 2016
‘a. kıls 179, 1635
‘a. kıla 482
- ağ** -6-
Beyaz, ak.
Bk. aḳ
a. 2023, 3315, 3437
a. eyleye 801
a. idi 647
a. olan olur 796
- ağ** -1-
Çıkmak, yükselmek.
a.- maz 16
- ağa** -4-
Efendi, büyük, âmir.
a.+ m 1755
a.+ sıçün 2450
a.+ sına 1766
a.+ sını 1773
- ağaç** (~ ağac) -17-
Ağaç.

a. 52, 233, 400, 541, 1750,
1804, 2544, 2547
a.+ a 2549
a.+ dan 52, 1658
a.+ dur 1273
a.+ ı 810, 2144, 2548
a.+ ını 232
a.+ lar 1746

āgāh -3-
F. Bilgili, haberli.
ā. 1258
ā. itmedi 2668
ā. olmadı 2428

ağar - -3-
Beyazlaşmak.
a.- a 786
a.- dı 131, 790

āgāz -1-
F. (Söze, konuşmaya) başlama,
girişme.
ā. idelüm 183

ağca -1-
Ak, akça.
a. 2334

ağdur - -2-
Kaldırmak, yukarı çıkarmak,
yükseltmek.
a.- dılar 2868, 3350

ağır -1-
Tartıda çok çeken.
a.+ ıdı 865

ağız -9-
Ağız
a.+ ı 1811
a.+ ın 3282
a.+ ına 302, 444, 458
a.+ ında 2334, 2352
a.+ ını 1047
a.+ uma 1397

ağla - -30-
Ağlamak, gözyaşı dökmek.
a.- dı 888, 1499, 2094, 2095,
2810, 2960
a.- dılar 785, 2780
a.- dum 437
a.- mağıla 3363

a.- mağdur 112
a.- r 109
a.- rdı 461
a.- rıdı 1083, 3361
a.- rsın 2217
a.- sun 2817, 2820, 2821
a.- ya 143
a.- yan 1223
a.- yu 3064, 3272, 3409
a.- yuban 697, 1682, 2864
a.- yup 2123
a.- yurağ 608

ağlad - -2-
Ağlamasına yol açmak.
a.- up 1690, 3391

ağnā -1-
A. (daha, pek, çok) Ganī, en
zengin.
a. eyledi 837

ağrı -2-
Vücudun herhangi bir yerinde
duyulan şiddetli acı.
a.+ sı 2933, 2940

ağu -7-
Zehir.
a. 2708
a. katıldı 135
a.+ lar 713
a.+ ları 474
a.+ sın 713, 1536
a. virür 712

ağula - -1-
Zehirlemek.
a.- r 3021

ağulu -2-
Zehirli.
a. 3021
a.+ dur 711

ağyār -1-
A. Gayrılar, başkalar,
yabancılar.
a.+ durur 3104

āh -24-
F. Ah, vah.
ā. 109, 2952, 2975, 3378
ā. eyledi 2810
ā. eyleşdiler 2781

- ā. eyleyem 1769
 ā.+ ıla 174, 1447, 3353
 ā. idelüm 2815
 ā. ider 3160
 ā. idüben 2783
 ā. idüp 465, 898, 1083, 2880,
 3061
 ā. itdi 602, 1991
 ā. itdiler 2788
 ā. kıldı 697, 888, 2895
aḥ - -1-
 Sıvı maddelerin veya çok ince
 taneli maddelerin bir yerden başka bir
 yere doğru gitmesi.
 bk. aḥ-
 a.- ar 1742
Aḥad -9-
 A. “Tek, bir olan” Allah
 A. 13, 62, 138, 195, 833,
 1188, 2924, 3384
 zayf- A.: Hz. Muhammed.
 1303
aḥbāb -1-
 A. Ahbap, tanıdık, dost.
 a. 2977
aḥbār -1-
 A. Haber, ortada dönen
 söylentiler.
 ehl- a.+ dan 2797
‘aḥd -8-
 A. Söz verme; yemin, ant.
 ‘a. 1510
 ‘a.+ i 1508, 3372
 ‘a. idelüm 1145
 ‘a. idüp 1796
 ‘a.+ ine 392, 851
 ‘a. itdiler 943
aḥı -5-
 Bir kimsenin sevdiği, en
 yakını; bu anlamda seslenme ünlemi.
 a. 442, 1127, 1232, 3185, 3196
āḥir -36-
 A. Son; sonunda; sonra;
 sonraki.
 ā. 162, 179, 199, 220, 466,
 658, 931, 1712, 1830, 1849, 1862,
 1946, 1948, 2036, 2292, 2356, 2358,
 2469, 2473, 2478, 2664, 2745, 3017,
 3054, 3193, 3231, 3241, 3244, 3306
 fitne- ā. 3036
 ḥātem- ā. 229, 1634
 vakt- ā.+ de 3462
 vakt- ā.+ dūr 3331
 ā.+ inde 3463
 ā.+ e 132
 ā.+ ūñi 105
āḥiret -5-
 A. Ahiret.
 ā. 472, 2392
 a.+ çün 2381, 2385
 ā.+ de 2642
āḥirîn -1-
 A. Sonrakiler, sonlar.
 ā. 368
aḥlāk -1-
 A. İnsanda bulunan rūḥi ve
 zihnî haller.
 tebdîl- a. itmedi 793
Aḥmed -127-
 A.(ö.a) Hz. Muhammed’in
 diğer adı.
 A. 56, 59, 69, 204, 287, 339,
 444, 491, 630, 686, 692, 698, 862,
 881, 882, 1130, 1144, 1148, 1149,
 1173, 1188, 1262, 1271, 1293, 1298,
 1447, 1484, 1488, 1570, 1650, 1783,
 1791, 1831, 1913, 1969, 2026, 2081,
 2085, 2180, 2343, 2528, 2597, 2714,
 2763, 2885, 2929, 2976, 2981, 3029,
 3073, 3175, 3185, 3192, 3196, 3404
 ḥubb- A. 921
 maḥmūd- A. 995
 medḥ- A. 637
 mevlūd- A. 995
 nūr- A. 54, 215, 288
 rūḥ- A. 234
 vaşf- A. 517, 577
 A.- cāzūya 2404
 A.- ḥātem 3415
 biḥaḥḥ- A.- muḥtār- tesellā
 eyle 398
 A.- muḥtārdan 1851
 nūr- çeşm- A.- muḥtāriçün
 3457

A.- şāhib-livānuñ 3456
 A.+ den 1966, 2274
 evşāf- A.+ den 641
 kıavl- A.+ den 3024
 sırr- A.+ den 1187
 A.+ dir 622
 A.+ dūr 420
 A.+ e 243, 693, 833, 883,
 1025, 1296, 1468, 1789, 1807, 1876,
 1910, 2066, 2069, 2100, 2353, 2454,
 2472, 2481, 2547, 2630, 2861
 A.+ i 490, 513, 530, 534, 557,
 604, 608, 635, 924, 1059, 1143, 2175,
 2874, 2879, 2960
 nūr- A.+ i 795
 A.+ ile 939, 943, 1647
 A.+ iñ 519
 A.+ üñ 888, 1158, 1241, 1244,
 1247, 2124, 2891, 2912
aḥmer -3-
 A. Kırmızı, kızıl.
 yāḫūt- a. 1138, 1233
 yāḫūt- a.+ den 1229
aḥsen -3-
 A. (daha, en veyā) pek güzel.
 şan‘at- a. 1384
 a.- taḫvīmdedür: En iyi, en
 güzel kıvamda; mec. insan 1358
 a.+ i 2354
aḥşam -1-
 Akşam.
 a.+ da 855
aḥvāl -5-
 A. Durumlar, hāller.
 a.+ i 2008
 a.+ için 1991
 a.+ in 3273
 a.+ ine 2729
 a.+ üme 1795
aḫ -6-
 Beyaz, ak.
 bk. aḡ
 a. 355, 450, 456, 1283, 2136
 a. idi 649
aḫ -5-
 Sıvı maddelerin veya çok ince
 taneli maddelerin bir yerden başka bir

yere doğru gitmesi.
 bk. aḡ-
 a.- an 1632
 a.- ar 1063, 1491
 a.- dı 586, 3121
aḫça -8-
 Para.
 a. 1060, 1863, 2932, 3285,
 3286
 a.+ nuñ 3288
 a.+ sın 2698
 a.+ yı 1870
‘aḫd -2-
 A. Bağ, bağlama, düğümleme,
 bağlanma, düğümlenme.
 ‘a.+ ı 2466
 ‘a. olındı 2029
aḫı -1-
 Bazı şeylerde beyaz bölüm.
 a. 649
‘aḫıbet -10-
 A. Nihayet, son.
 ‘ā. 112, 543, 1013, 1076,
 1933, 1946, 2374, 2559, 3392, 3408
‘aḫıl -10-
 A. Akıllı kimse.
 ‘ā. 454, 707, 737
 ‘ā.+ a 3165
 ‘ā.+ durur 1948
 ‘ā.+ ısañ 472, 476, 908, 1167
aḫıt -5-
 Akmasını sağlamak, akmasına
 yol açmak, dökmek.
 a.- dı 1061, 1172
 yaşlar a.- dı: Ağlamak. 425
 yaşları a.-alum 2816
 yaş a.- sun 2821
‘aḫḫ -1-
 A. Serkeş, inatçı.
 ‘ā. olmışdı 2451
‘aḫl -36-
 A. Akıl, us.
 ‘a. 1854, 2486, 2569, 34, 39
 ‘a.- evvel 1213
 ‘a.- fütür 2722
 ‘a.- ma‘āş 1415
 ‘a.+ ı 1006, 1505, 1605, 1813,

2569

‘a.+ ı başına geldi: Ayılmak,
kendine gelmek. 2898

‘a. + ı başlarına gelüben 3358

‘a.+ ı gelüp: Hatırlamak,
anımsamak. 603

‘a.+ ı getdi: Şaşırmak. 521

‘a.+ ı gider 3150, 3358

‘a.+ ı gitdi 603

‘a.+ ı şaşdı 3140

‘a.+ ıdur 2567

‘a.+ ını 2959

‘a.+ ını cem‘ eyledi 3142

‘a. + cem‘ kıldum 422

‘a.+ muñ 1413

ehl- ‘a. iseñ 2659

‘a. ola 2677

‘a. + ı olan 1820

ehl- ‘a. olan 1846

‘a. olsa 2171

‘a.+ um gitdi 1096

‘a.+ um şaşdı 3148

‘a.+ umı 325

‘a.+ uñ başuñı dir: Akılsızca
davranışlarda bulunmaktan kendini
kurtarmak. 1047

‘a.+ uñı devşür: Akılsızca
davranışlarda bulunmaktan kendini
kurtarmak. 1420

‘**akreb** -1-

A. Zehirli ve tehlikeli
hayvancık.

‘a. 1498

Akşā -2-

A.(ö.a) Kudüs’deki meşhur
büyük cami.

mescid- A.: 378, 3459

aksak -1-

Aksayan, hafifçe toparlayan.

a. 535

‘**aksine** -1-

A.T. Tersine

‘a. 1667

‘**akūr** -1-

A. Yaralayan, ısırın, azgın,
kuduz (hayvan).

kelb- ‘a. : Kuduz köpek. 1058

akvāl -2-

A. Sözlər, lākırdılar.

a.+ de 1018

a.+ i 11

al -5-

Hile, düzen

a. 1877, 1912

a. + ıla 1723

a. itdiler 1909

a. +üñi 2297

al -

-136-
1. (bir kimseden, bir yerden)

Almak; (destur, abdest) almak;
beraberinde götürmek

a.- 123, 618, 874, 886, 928,
1086, 1866, 1922, 1923, 2348, 2938

vuzū a.- 1545

vuzū‘yı a.- 1128

a.- a 875, 1042, 2757, 2790

göñlin a.-a 2919

destūr a-a 2046

a.- agör 1014

a.- am 431, 2079

a.-amaz 3160

a.- an 364

cān.ı a-an 1659, 2254

a.- dı 1083, 1118, 1689, 1690,
1870, 2093, 2247, 2344, 2703, 3122

a.- dılar 593, 599, 620, 1886

a.- dum 164

a.-ğıl 2698

a.-maduñ 2119, 2919

a.- maķ 109

a.-mağ 2700

a.- mağa 1777

a.-mışıdı 2689

a.-uban 426, 1009, 2187,
2429, 2923

a.- uñ 144

a.- up 534, 557, 614, 1079,
1191, 1311, 2059, 2398, 2415, 2488

çevre a-up 627

a.- ur 1845, 2165, 3083, 3159,
3173

a.-uram 2883

a.-urıdum 3221

a.- sam gerek 878

a.- sun 2858, 2871
 2. Bir şeyi veya bir kimseyi bulunduğ yerdan almak.
 a.- 928
 a.- am 431
 a.-an 439
 a.-ayum 681
 a.- dı 443, 1317, 1654, 2128, 2367, 2423, 2426, 2442, 2551, 2872
 a.-dılar 434, 1119
 a.-mışıdı 741
 a.-uban 2326
 a.-uñ 868
 a.-up 1799
 a.-ur 267
 a.-urlar 575
 3. Satın almak, parayla almak.
 a.- 123
 şatun a.-asın 1013
 şatuban a.-asın 2775
 a.-dı 2439, 2685, 2686
 şatun a.-dı 890
 a.-duñ 2315
 a.-mış 2699
 a.-up 2786
 a.-ursın 2684
 4. Kabul etmek.
 a.- 1866
 a.- dı 2101
 a.-madı 495, 513, 532
 a.-mam 2341
 a.- up 499
 a.-ur 1359
 5. Kendine māl etmek.
 hışşe a.- 739
 hışşeyi a.-a 708
 hışşe a.-ğıl 909
 hışşe a.-up 779
 ‘ibret a.- a 2929
 naşīb a.-urlar 20
 öğüt a.-maya 3045
 6. Yol gitmek, mesafe katetmek.
 menzil a.- a 174
 menzil a.-asın 732
 menzil a.-mayan 1601
 menzili a.-updur 1261

menzili a.-ur 1137
 menzili a.-urıdum 1373
 7. Sahiplenmek, himaye altına almak.
 a.-dı 530
 a.-uram 523
 a.-ur olsa 2796
 8. Ele geçirmek, fethetmek.
 a.-dı 1379
 a.-dılar 551
 a.-ur 728
 9. Bürümek, sarmak, kaplamak.
 a.-mışdurur 1928
āl -3-
 A. Aile; evlat; soy sop.
 ā. 77, 2635
 ā.+ ine 1264
a‘lā -4-
 A. (daha, pek, en) yüksek.
 a. 3383
 esfel- a. 376
 a. oldı 845
 a.+ ya 3117
alda -2-
 Aldatmak, kandırmak.
 a.- duñ 2321
 a.- yup 1723
aldan -1-
 Aldanmak, kanmak.
 a.- dılar 1724
‘alā hūlkin‘ aẓīm -1-
 A. “Sen elbette yüce bir ahlāk üzeresin.” (Kalem, 4)
 ‘a. 64
‘alā ẓadri‘l-‘uḫūl -1-
 A. “Akıl yettiği kadar” anlamında bir ifade.
 ‘a. 1364
‘alāmet -2-
 A. Alāmet, işaret, iz.
 ‘a. 1265
 ‘a.+ ler 2840
alçaḳ -2-
 Yerden uzaklığı az olan.
 a.+ da 1139
 a.+ dur 1132

- ‘alef -1-
A. Ot, saman, yulaf.
‘a. 122
- ‘alem -3-
A. Bayrak.
‘a. 329, 3153
ş.- hamd u ‘a. 360 : Hz.
Muhammed.
‘ālem -115-
A. (Düz ve mec. anl.)
Ālem, dünya, kâinat.
‘ā. 43, 82, 93, 135, 137, 182,
228, 315, 334, 338, 345, 415, 486,
517, 577, 612, 637, 650, 660, 705,
781, 853, 907 1003, 1033, 1035,
1111, 1122, 1212, 1226, 1267, 1389,
1531, 1547, 1645, 1867, 1961, 2679,
2807, 2832, 2873, 2907, 2936, 2961,
3032, 3051, 3056, 3075, 3112, 3178,
3293, 3347, 3465
‘ā.- kübrā 375
cān- ‘ā. 610
cānān- ‘ā. 610
faḥr- ‘ā. : Hz. Muhammed
3415
meḥḥar- ‘ā. 2640
mihr- ‘ā. 642
‘Allām- ‘ā. 2650
sulṭān- ‘ā. 609, 610, 864, 1211
şāh- ‘ā. 610, 2038
‘ā.- kübrā 375
‘ā.- lāhūta: Allah alemleri. 3232
‘ā.- lāhūtiye 162
‘ā.- mülke 997
‘ā.- sırdan 261
‘ā.- şuğrāya 375
‘ā.+ de 49, 1216, 1424, 1578,
1582, 1853, 2577, 2641
‘ā.+ den 3352
‘ā.+ dūr 51
‘ā.+ e 53, 106, 112, 217, 313,
377, 832, 1037, 1940, 2022, 2588,
3266, 3348
‘ā.+ i 171, 286, 643, 821, 913,
3067
‘ā.+ iñ 622, 3405
‘ā.+ ini 1183
‘ā.+ leri 2583
‘ā.+ üñ 29, 35, 50, 54, 336,
420, 1522, 1962, 2962
- alın (~aln) -12-
Alın, insan alın.
a. 820
a.+ ı 457, 677, 788, 1133
a.+ ına 290, 292, 293, 789, 838
a.+ ında 296
a.+ ından 3121
- alın - -2-
Yol alınmak, mesafe
katedilmek
bk. al-
yol a.- maz 1603
menzil a.- ur 1596
- ‘Alī -11-
A. (ö.a) Hz. Ali. bk. ‘Alīyy.
‘A. 73, 1515, 1833, 2574,
3059, 3354, 3365, 3373
‘A.+ den 646
‘A.+ ye 857, 2981
- ‘ālī -3-
A. Yüce, ulu.
‘ā. 65, 1944
‘ā.+ durur 1201
- ‘ālī-himem -1-
A. Himmeti yüksek olan.
‘ā. 520
- ‘alīm -9-
A. Çok bilen. (Allah’ın
sıfatlarındandır, “bilgisi ezeli ve ebedi
olan” demektir.)
‘A. 13, 1434, 1436, 1918,
2129, 2248, 2635, 3386
- ‘ālim -8-
A. Çok okumuş, bilgin; Allah.
‘ā. 65, 454, 1520, 1661, 2041
‘ā.- küllī 18
‘ā.+ de 1582
‘ā.+ üñ 767
- ‘Alīyy -5-
A. (ö.a) Hz. Ali.
bk. ‘Alī
‘A.- murtażā 859, 2878
‘A.- nāmaver 2347
‘A.- şīr- ner 2344

- ‘A.+ e 2349
a. 03
Allāh (~Allah) -18-
A. Allah.
A. 3, 5, 10, 81, 154, 932,
1045, 2351, 3031, 3130
kavl- A. 874
‘avn- A. 106
A.+ a 1533
kıble- A.+ a 1549
kudret- A.+ ıla 1488
‘avn- A.+ ıla 1327
A. ola 1424
A. olur 1564
Allāhū ekber -1-
A. “Allah uluların ulusudur.”
a. oldı 564
Allāhu yuḥibbu’ş-şābirīn -1-
“Allah, sabredenleri sever.”
(Āli İmrān, 146)
A. 2282
Allāhū’ş-şamed -1-
A. Kendisine her şeyin muhtaç
olduğu Allah.
A. 14
‘**Allām-1-**
A. Çok bilgin. (Allah’ın
sıfatlarından.)
‘A.- ‘ālem 2650
alt -8-
Bir şeyin yere bakan yüzü.
a.+ ına 443, 1801
a.+ ında 264, 407, 958, 2769
a.+ ında ola 3300
a.+ ında olan 1237
altı -4-
(Sayı) Altı.
a. 1943, 1998, 2177, 2315
altı biñ -1-
(Sayı) Altı bin.
a. 2097
altı biñ dört yüz -1-
(Sayı) Altı bin dört yüz.
a. 1710
altun -6-
Altın
a. 1060, 1230, 1322
a.+ dan 1274
a. eyleyem 826
a. olmaz 2932
‘**ām -7-**
A. Halk; genel, herkes.
‘ā. 3, 359, 725, 870, 1648
‘ā. eyledi 1362, 3201
a‘ mā -2-
A. Körlük, görmezlik; mānevi
körlük, bilgisizlik.
a. 2118
a. eyleme 1419
a‘ māl -3-
A. İşler.
a.+ umuz 2656
a.+ uñdurur 2926
a.+ üñi 710
amān -11-
A. Bağışlama, eminlik.
a. 1683, 1824, 2386, 2652,
2769
a. virmen: Rahat bırakmamak,
göz açtırmamak. 2302, 2308
a. virmez 3017, 3096, 3158
a. virmezler 627
‘**amel -11-**
A. İş, fiil, kār; bir kimsenin
dinin buyruklarını yerine getirmek için
yaptıkları.
‘a. 128, 152, 1179, 1846, 1894
‘a. eylesin 1561
‘a.+ in idesin 1772
‘a. kıl 733
‘a. kılmamışam 147
‘a. kılun 3035
‘a.+ leri 3039
‘**āmil -2-**
A. Vali.
‘ā.+ durur 1835
‘ā.+ sin 874
āmīn -4-
A. Amin, öyle olsun, ya rab
duamızı kabul eyle.
ā. 1292, 3442, 3452
ā. deye 180
Āmine-3-
(ö.a) Hz. Muhammed’in

annesî.

Ā. 304, 524, 527

‘āmir -1-

A. Māmūr eden, şenlendiren.

‘ā. 2304

‘ammete -1-

A. Hala.

‘a.+ siydi 1062

‘ammū -3-

A. Amca

‘a.+ ları 496, 533

‘a.+ larına 618

añ -

-4-
Birini veya bir şeyi akla
getirerek sözünü etmek veya onu
düşünmek, zikretmek, hatırlamak.

a.- a 1252

a.- alım 45

a.- arlar 898

ana -32-

Ana, anne

a.266, 506, 601, 2047, 2788,

3162, 3255

a.+ dan 1416, 3045

a.+ laruñ 3159

a.+ m 3257

a.+ ñ 466, 1050

a.+ sı 304, 318, 347, 417, 491,

740

2046, 2048, 2052, 2791

a.+ sı olduñ 351

a.+ sın 3259

a.+ sina 569, 598, 636, 644

a.+ sından 2807

a.+ ya 303, 353

aña -247-

Ona.

a. 67, 80, 83, 105, 180, 197,

261, 264, 266, 289, 291, 297, 298,

390, 432, 529, 537, 567, 574, 618,

630, 663, 712, 715, 720, 774, 824,

848, 858, 861, 867, 905, 925, 971,

983, 985, 996, 1055, 1057, 1089, 1125,

1178, 1181, 1210, 1259, 1360, 1361,

1375, 1405, 1416, 1429, 1464, 1494,

1569, 1595, 1609, 1617, 1650, 1672,

1673, 1677, 1684, 1686, 1695, 1698,

1702, 1707, 1716, 1724, 1725, 1731,

1736, 1737, 1742, 1750, 1756, 1759,

1765, 1771, 1809, 1815, 1820, 1825,

1827, 1834, 1854, 1855, 1863, 1866,

1875, 1883, 1898, 1904, 1909, 1914,

1937, 1948, 1956, 1958, 1965, 1966,

1983, 2011, 2015, 2021, 2027, 2044,

2052, 2057, 2073, 2081, 2083, 2085,

2111, 2113, 2128, 2134, 2138, 2157,

2158, 2163, 2167, 2202, 2226, 2230,

2268, 2271, 2275, 2276, 2279, 2296,

2301, 2307, 2308, 2316, 2324, 2331,

2341, 2348, 2350, 2351, 2357, 2372,

2377, 2397, 2399, 2405, 2409, 2416,

2418, 2420, 2428, 2431, 2441, 2448,

2450, 2451, 2452, 2464, 2469, 2470,

2473, 2475, 2480, 2481, 2483, 2500,

2502, 2518, 2528, 2539, 2556, 2558,

2562, 2564, 2566, 2593, 2617, 2647,

2650, 2651, 2659, 2665, 2671, 2672,

2684, 2690, 2692, 2700, 2708, 2712,

2724, 2734, 2735, 2738, 2741, 2745,

2752, 2761, 2762, 2765, 2778, 2792,

2795, 2804, 2806, 2811, 2863, 2865,

2867, 2887, 2903, 2923, 2951, 2999,

3008, 3014, 3154, 3162, 3165, 3168,

3256, 3269, 3271, 3395, 3396, 3400,

3405, 3442

‘anber -4-

A. Güzel koku.

‘a. 1751, 2141, 2688, 3377

‘anber-büy -1-

A.F. Anber kokulu.

hāk- ‘a.+ için 3378

anca -1-

O kadar, öyle.

a. 2791

ancağ -6-

Yalnızca anlamında sınırlama
bildiren sözcük.

a. 707, 791, 849, 1417, 2461,

2926

ancılayın -2-

Onun gibi, o kadar, öyle.

a. 1883, 2164

and -2-

Yemin, ahit, söz verme.

a.+ ın irmedin 2347
a. içdi: Yemin etmek. 838
anda -88-
1. Orada, o yerde.
114, 118, 212, 342, 404, 427,
435, 436, 546, 794, 1023, 1158, 1209,
1232, 1240, 1270, 1281, 1289, 1314,
1329, 1331, 1376, 1463, 1565, 1579,
1648, 1667, 1670, 1681, 1739, 1751,
1803, 1828, 1884, 1895, 1995, 2094,
2327, 2332, 2335, 2368, 2497, 2513,
2575, 2732, 2741, 2978, 3458
a.+ dur 3068, 3069, 3070,
3071, 3072, 3073
2. O zaman, o anda
91, 132, 246, 799, 931, 1027,
1528, 1726, 2447, 2554, 2594, 2702,
2715, 2745, 2802, 2843, 2886, 2922,
3194, 3319
3. Anda, o konuda, o hususta
255, 341, 934, 1305, 1410,
1509, 1793, 1859, 2152, 2163, 2392,
2808, 2932, 3432
andan -80-
1. Ondan
14, 15, 31, 102, 221, 291, 460,
630, 715, 721, 807, 869, 890, 971,
1189, 1263, 1271, 1375, 1491, 1496,
1541, 1607, 1652, 1714, 1761, 1844,
1849, 1890, 1911, 1964, 2005, 2079,
2112, 2267, 2279, 2313, 2322, 2335,
2354, 2373, 2390, 2439, 2455, 2460,
2477, 2478, 2536, 2568, 2578, 2603,
2611, 2628, 2648, 2659, 2685, 2700,
2717, 2726, 2731, 2766, 2778, 2835,
2837, 2913, 2931, 2934, 2972, 3258,
3291
2. Ondan ötürü.
197, 1440, 1686, 2039
a.+ durur 218
3. Sonra, ondan sonra
620, 868, 1145, 1687, 3088
4. Oradan
2268
andelib -6-
A. Bülbül.
a. 281, 363, 1409, 2823

a.- gülsitân- hâzretem 3115
a.+ e 184
anı -217-
Onu
a. 45, 46, 69, 82, 90, 125, 142,
165, 191, 338, 396, 401, 430, 433,
435, 521, 554, 568, 570, 575, 580,
589, 596, 600, 607, 624, 658, 673,
680, 763, 766, 773, 805, 838, 869 932,
958, 982, 1009, 1034, 1040, 1063,
1075, 1077, 1088, 1142, 1163, 1253,
1277, 1346, 1422, 1443, 1445, 145,
1457, 1460, 1461, 1462, 1487, 1492,
1502, 1622, 1665, 1696, 1703, 1714,
1721, 1729, 1737, 1753, 1774, 1786,
1787, 1791, 1805, 1806, 1808, 1821,
1827, 1828, 1852, 1861, 1867, 1869,
1870, 1881, 1893, 1907, 1929, 1936,
1939, 1955, 1975, 1978, 1982, 1996,
1997, 2033, 2037, 2045, 2053, 2056,
2058, 2059, 2071, 2091, 2101, 2125,
2131, 2153, 2158, 2171, 2172, 2174,
2187, 2218, 2221, 2222, 2225, 2229,
2238, 2241, 2293, 2299, 2311, 2315,
2317, 2319, 2320, 2329, 2333, 2348,
2368, 2369, 2370, 2375, 2376, 2389,
2397, 2399, 2402, 2407, 2409, 2419,
2437, 2442, 2443, 2447, 2454, 2497,
2504, 2520, 2526, 2534, 2535, 2539,
2545, 2550, 2560, 2570, 2576, 2584,
2593, 2599, 2607, 2612, 2644, 2646,
2651, 2670, 2675, 2686, 2699, 2700,
2705, 2713, 2716, 2719, 2720, 2723,
2729, 2735, 2737, 2738, 2747, 2749,
2781, 2826, 2877, 2940, 3005, 3011,
3017, 3062, 3146, 3162, 3163, 3170,
3286, 3289, 3295, 3325, 3376, 3432
añıl - -1-
Hatırlanmak, söz konusu
olmak.
adı a.- a 192
añla - -11-
Anlamak, kavramak;
öğrenmek; bilmek.
a.- 1358, 3113
a.- dı 1752
a.- dum 458, 2837, 2840

- a.- duñisa 738
a.- duñmı 3390
a.- maz 767, 1605
a.- yana 2984
- anlar** -93-
Onlar.
a. 466, 512, 635, 1668, 1935, 1936, 2093, 2205, 2220, 2222, 2241, 2260, 2411, 2516, 2576, 2756, 2794, 3088, 3199, 3225, 3371
a.+ a 82, 215, 1237, 1470, 1509, 1695, 1874, 1877, 1933, 1934, 2168, 2259, 2267, 2312, 2430, 2515, 2570, 3208, 3231, 3282
a.+ dan 1349, 3326
a.+ dur 2030, 3087
a.+ ı 467, 616, 628, 830, 1251, 1283, 1433, 1897, 1938, 2234, 2240, 2242, 2246, 2247, 2488, 2492, 2793, 3089, 3230, 3247, 3249, 3262, 3263
a.+ için 1840
a.+ ıla 2266
a.+ ın 501
a.+ uñ 406, 1242, 1505, 1882, 2099, 2236, 2243, 2400, 2979, 3034, 3039, 3199, 3265
a.+ uñçün 830, 2221, 2242, 3230
a.+ uñiçün 829
a.+ uñla 2168, 3197, 3284
- ansızın** -1-
Ansızın
a. 2051
- añsuz** -1-
Ansızın, birdenbire.
a.+ dan 2466
- anuñ** -236-
Onun.
a. 6, 17, 32, 44, 60, 62, 87, 89, 112, 113, 144, 154, 161, 162, 166, 171, 199, 201, 204, 209, 257, 294, 322, 331, 339, 340, 381, 383, 384, 386, 389, 391, 456, 508, 617, 651, 708, 714, 755, 784, 811, 838, 976, 977, 979, 984, 985, 1034, 1043, 1103, 1109, 1133, 1177, 1211, 1213, 1214, 1215, 1217, 1229, 1274, 1312, 1326, 1336, 1350, 1422, 1423, 1424, 1430, 1457, 1458, 1571, 1572, 1589, 1615, 1644, 1677, 1685, 1722, 1728, 1744, 1761, 1769, 1792, 1805, 1820, 1842, 1843, 1848, 1855, 1886, 1888, 1924, 1945, 1957, 1963, 1972, 1990, 2014, 2016, 2031, 2040, 2047, 2055, 2061, 2079, 2091, 2095, 2113, 2160, 2171, 2173, 2226, 2278, 2281, 2287, 2309, 2310, 2315, 2328, 2339, 2359, 2373, 2388, 2390, 2394, 2400, 2410, 2421, 2449, 2458, 2465, 2471, 2473, 2474, 2486, 2501, 2503, 2509, 2510, 2521, 2526, 2553, 2559, 2574, 2585, 2618, 2641, 2643, 2658, 2662, 2688, 2698, 2709, 2733, 2743, 2754, 2758, 2798, 2803, 2806, 2809, 2826, 2828, 2846, 2903, 2911, 2972, 3001, 3006, 3007, 3030, 3033, 3036, 3037, 3168, 3240, 3256, 3270, 3277, 3278, 3290, 3360, 3366, 3382
a.+ dur 2471
a.+ çün 61, 581, 664, 1423, 2116, 2407, 2557, 2736
a.+ ıla 91, 555, 985, 1444, 1459, 2844, 2855
a.+ için 1215, 1852, 2094, 2125, 2808, 2929, 3463
a.+ la 185, 322, 718, 723, 812, 1025, 1574, 1576, 1651, 1717, 1798, 1885, 2078, 2082, 2477, 2483, 3276
- apar** -12-
Götürmek, alıp götürmek.
a. 1801, 2149, 2189, 2785
a.- dı 2053, 2143
a.- dılar 1821, 2261
a.- dum 2737
a.- masun 1733
a.- up 1706, 2423
- ‘ār** -6-
A. Utanma.
terk- ‘ā. 764
nāmûs- ‘ā.+ ı 1590, 3110
‘ā.+ ıla 2096
‘ā. iderem 680, 1057
- ara** -37-
1. Mahal, mevki, mekân, yer.

a. 237, 989, 2584
a.+ da 109, 248, 621, 770,
1156,
a.+ dan 593, 634, 1320, 1376,
1382, 2438, 3348
a.+ ya 587, 1740, 2187, 2200
2. İçinde, arasında
a. +da 944, 2343, 3241
a. +dan 172, 1268, 1393
a.+ mda 2842
a. +muzda 2962
a.+ muzdan 3027
a.+ ñuzda 2237
a.+ sı 3359
a.+ sına 3269
a.+ sında 203, 1373
a.+ sından 668
3. Esna, vakit, sıra.
a. +da 1518, 1611, 3372
‘Arab -15-
A. Arap; Araplardan olan
kimse.
‘a. 669, 675, 679, 686, 687,
697, 1135, 1831, 2862, 2870, 2874
‘a.+ dan 693
‘a.+ dur 1878
‘a.+ durur 3144
aralığ -1-
İki şey arasındaki açıklık,
mesafe.
a.+ ında 108
ārām -1-
A. Sahrada, çölde mahsus
konulan nişan.
ā.+ ı 2119
ārāyiş -1-
F. Süs, bezek, ziynet.
ā.- şahn- çemen 73
ard -5-
Art, arka.
a.+ ınca 110
a.+ ından 815
a.+ umca 3085
a.+ umda 2888
a.+ uña 1548
arı -1-
Temiz, münezzeh.

a.+ dur 1587
arıd -1-
Temizlemek, arıtmak.
a.- am 1253
arın -1-
Temizlenmek.
a.- ur 1576
‘arız -1-
A. Gelen, tesādüfî vaka.
‘ā. oldı 2838
‘arîf -6-
A. Bilen, bilgili, irfân sahibi.
‘ā. 1580
‘ā.+ e 1192, 1357
‘ā. olmayan 1581
‘ā. olup 249, 256
arğa -6-
Arka, sırt.
a.+ ma 2853
a.+ mı 356, 2890
a.+ sın 856
a.+ sına 2913
a.+ sından 2090
arğun -1-
Aheste, yavaş, ağır, sakın.
a. 3224
arğun arğun -1-
Yavaş yavaş, ağır ağır, hafif
hafif; giderek.
a. 3219
armağan -10-
Hediye.
a. 1443, 1446, 1623
a.+ ı 1620, 1630
a.+ ıdur 1622, 1625
a.+ um 1447
a.+ uñ 1451, 1454
arpa -4-
Arpa.
a. 823, 2177
a.+ nı 2183
a.+ sın 2184
‘arş -37-
A. Gökyüzü, dokuzuncu kat.
‘a. 81, 83, 87, 211, 1307,
1337, 1341, 1347, 1373, 1525, 2250,
2519

- ḥaqq-** ‘a. 1919
 ‘a.- a‘ zamlı 1412
 ‘a.- ‘azım 205, 846, 1361
 ‘a.- ‘azıme 389
 ‘a.- raḥman 1368
 ‘a.- raḥmān 1524, 1607
 ‘a.- raḥmāna 667, 1565
 ‘a.- raḥmāndan 1356
 ‘a.+ a 1365, 1597
 ‘a.+ dan 1414, 1597
 ‘a.+ ı 210, 1237, 1335
 evşāf- ‘a.+ ı 1348
 ‘a. olur 1551
 ‘a.+ um 1366, 1367, 3195
 ‘a.+ uñ 1338
- art -** -10-
 Çoğalmak.
 a.- a 155, 3048
 a.- a başladı 2947, 3120
 a.- ar 726
 a.- ardı 643
 a.- arıdı 299
 a.- dı 2373, 2933
 a.- mağa 1041
- artuḵ (~artuğ) -3-**
 a.+ durur 1146, 2950
 a. + ına 3084
- artur -** -5-
 Artırmak, yükseltmek.
 a.- am 2304
 a.- dı 1399, 2991, 3108
 a.- ur 713
- aruḵ -1-**
 Zayıf, cılız.
 a. 535
- arvana -1-**
 F. Dişi deve.
 a.+ sı 1869
- arż -6-**
 A. Dünya.
 a. 1211, 1412
 ehl- a. 314
 ḥâkim- a. 2248
 ḥâlî- a. 1273
 tayy- a. olur 653
- ‘arż -13-**
 A. Bir büyüğe sunma,
- gösterme, bildirme, önüne koyma.
 ‘a.- îmân eylegil 701
 ‘a.- tûlın 1340
 ‘a. eyledi 848, 1481
 ‘a. eyledüm 1460
 ‘a. eylerem 861
 ‘a.+ ını 1345
 ‘a. ide 1006
 ‘a. it 1824
 ‘a. itdi 1933
 ‘a. kılam 1478
 ‘a. kıldı 1620, 2464
- ārzū (~ ārzu) -3-**
 F. Arzu, istek, heves.
 ā.+ dan 1587
 ā.+ larını 927
 ā.+ sına 823
- aş -1-**
 Yarar, çıkar, kazanç, kar.
 a. eylemez 733
- ‘aşā -3-**
 A. Deynek, sopa.
 ‘a. 1816, 2689, 2851
- āsān -16-**
 F. Kolay.
 ā. 2009, 2132, 2522, 3237
 ā.+ dur 2130, 2436, 2700
 ā. eyle 3439
 ā. eylegil 3123, 3216
 ā. kıl 2384
 ā. ola 1472, 2457
 ā. oldu 1877
 ā. olur 7, 914
- āsār -1-**
 A. İzler, nişâneler, alâmetler.
 ā.+ dan 1851
- aşhâb -35-**
 A. Hz. Muhammed’in
 arkadaşları, ashab.
 a. 950, 2872, 2891, 2951,
 2952, 2958, 2959, 3026
 a.- dîn 2301
 a.- resûl 2850
 a.+ a 2867, 2949
 a.+ durur 2977
 a.+ ı 1649, 2116, 2813
 cümle- a.+ için 3457

a.+ ıla 77, 2983
a.+ ına 1893
a.+ ını 2072, 2289, 2700
a.+ la 856
a.+ lar 1891, 1928, 2017, 2155,
2194, 2313
a.+ um 1923, 2635
a.+ uñ 2071, 2983
a.+ uñı 940
aşıl (~**aşıl**) -21-
A. Asıl, esas, kök; iç yüz.
a. 1971
a.- bünyāduñ 1995
a.- rūḥü'lḳuds 1214
a.- uşul 221
a.- vücūd 217
a.+ ı 55, 501, 840, 1153, 1231,
2742
a.+ ıdur 49
a.+ ına 1186
a.+ ından 186
a.+ ını 763
a.+ ıyla 1024
a.+ uñ 56, 223
a.+ uña 224, 3337
aşıl - -1-
Asma işi yapılmak veya asma
işine konu olmak.
a.- ur 1189
‘āşī (~**‘āşī**) -14-
A. Asi; günahkar.
‘ā. 1447, 2495, 2575, 2577,
3387, 3461
‘ā.+ dir 3243
‘ā.+ ler 1497
‘ā.+ lerin 1250
‘ā.+ lerinden 2845, 3288
‘ā.+ lerini 829
‘ā. olma 1535
‘ā.+ ye 1262
āsītān -1-
F. Eşik.
ā.+ ı 89
āsümān (~**āsīmān**) -4-
F. Gök, sema.
ā. 36, 48, 2892
sū’- ā. 1194

aş -2-
Yemek, aş.
a. 2799
a.+ uma 135
aş - -2-
Taşmak.
a.- dı 3106
ḥadden a.- dı 3103
‘āşık -28-
A. Āşık, seven; Allah aşkı.
‘ā. 192, 2828, 3114
ḳalb- ‘ā. 1588
‘ā.+ a 3104, 3171
‘ā.+ dan 1547
‘ā.+ ı 1424, 2826, 3169
‘ā.+ ından 1567
‘ā.+ ısañ 1532, 2833
‘ā.+ lara 3335
‘ā.+ ları 316
‘ā.+ laruñ 3420
‘ā. olana 1591
‘ā. olanlaruñ 1115
‘ā. oldı 1100
‘ā. olduḡıñadır 1106
‘ā. olmuşam 1099
‘ā.+ uñ 914, 1085, 1302, 1574,
2968, 3171, 3329
‘āşıkān -5-
A. Āşıklar.
‘ā. 1026 (2), 1589
‘ā.- Muştafā 639, 2830
āşikār -21-
F. Belli, açık, meydanda. bk.
āşikāre.
ā. 1339, 1657, 1746, 1804,
1819, 1896, 1975, 1979, 1988, 2144,
2306, 2334, 2544, 2588, 2732
ā. itmez olsañ 2295
ā. kıla 191
ā. kılduñ 1932
ā. kılırdı 2647
ā. oldı 1745, 2010
āşikāre -9-
F. Belli, açık, meydanda. bk.
āşikār.
ā. 30, 550, 1098, 1910, 2527,
2586, 3047

- ā. oldu 399, 1618
- āşinā** -4-
F. Bildik, tanıdık.
ā.+ dan 1179
ā. kıl 2168
ā. kılma 1953
ā. olur 1180
- ‘āşirîn** -1-
A. Ondabir.
‘öşr- ‘ā. 1349
- āşiyān** -2-
F. Mesken, ev.
ā. tutsun 2824
ā.+ um 3068
- ‘aşk** -42-
A. Sevgi; Allah sevgisi. bk.
‘ışk.
‘a. 177, 241, 640, 1175, 1301, 1532, 1589, 3106, 3108, 3340
‘a.- dārında 1189
hamr- ‘a.- haḫdurur 1588
‘a.- Muştafā 2811
bāzār- ‘a.+ a 1009
‘a.+ ı 1101, 3420
per- ‘a.+ ı 3339
‘a.+ ıla 05, 224, 278, 518, 578, 638, 938, 1045, 1074, 1166, 2831
āteş- ‘a.+ ıla 283
nār- ‘a.+ ıla 2810
zēvk- ‘a.+ ıla 3343
‘a.+ ın 3430
‘a.+ ma 548
‘a.+ ında 2799
‘a. olan 1588
‘a.+ um 1146
‘a.+ uñ 1528, 640
‘a.+ uña 3421
‘a.+ uñıla 1633
- aşla** - -1-
Aşlamak, elde edilmesi
istenilen herhangi bir ağacın bir parçasını ağaç üzerine kaynaştırarak üretmek.
a.- yalım 280
- at** -7-
At.
a. 1143
- a.+ dan 866, 1132, 2127
a.+ ıdur 1132
a.+ ın 2073
a.+ lar 3050
- at** - -9-
1. Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak.
a.- 1116, 2069, 2227
a.- dı 22, 744, 1059
alup a.- dı 1799
a.- ğıl 1548
2. Terketmek.
a.- a 2784
- ata** -21-
Baba, ata.
a. 2788, 2791, 3162, 3255
a.+ dan 303
a.+ dur 840
a.+ lar 3161
a.+ m 3257
a.+ ñ 466, 1050
a. oldu 300
a.+ sı 2067, 2789
a.+ sıdur 54
a.+ sın 2120, 3259
a.+ sına 1813, 2782, 2794
a.+ sınıñ 3411
a.+ ya 3045
- ‘atā** -9-
A. Bağışlama.
‘a. 481, 1248, 2542, 3427
‘a. kıl 3261, 3265
‘a. kılğıl 2556
‘a. oldu 553, 2145
- āteş** -3-
F. Od, harāret, kızgınlık.
ā. 2822, 2824
ā.- ‘aşkıla 283
- ‘ātike** -1-
A. Asil.
‘ā. 1072
- atlu** -1-
Ata binmiş kimse, süvari.
a. 418
- ‘atşān** -1-
A. Susuz, susamış, susayan.
‘a. olmuş 803

‘aṭūf -1-
A. Birine sevgisi olan.
‘a. 3381

av -1-
Av.
a.+ ın 267

‘avām -2-
A. Herkes, kaba ve cāhil halk,
ayak takımı.
‘a. 317, 766

āvāre -1-
F. Dağınık, perişan.
ā.+ sin 1705

āvāz (~avāz) -4-
F. Ses, seda.
ā. 743, 947, 1324
ā.+ ı 3413

avla - -1-
Yakalamak.
a.- maz 1115

‘avn -8-
A. Yardım; yardım eden.
‘a.- Allāh: Allah yardımı 106
‘a.- Allāhıla 1327
‘a.- ḥaḳḳıla: Allah yardımı
1564
‘a.- İlāh 633
‘a.- İlāhī: Allah yardımı 2590
‘a.+ ı 2158
‘a. itdi 1320
‘a. kıldı 1368

‘avnu’llāh -1-
A. Allah yardımı.
‘a. 1

‘avrat -20-
A. Kadın; zevce, eş.
‘a. 1690, 2042, 2207, 2217,
2773, 2781, 2994, 3041, 3064, 3361
‘a.+ dan 2131
‘a.+ ı 2216, 2405, 2804
‘a.+ ına 2206, 2403, 2772
‘a.+ la 2236
‘a.+ ları 3040
‘a.+ umla 2770

‘avratlġ -1-
A.T. Kadın; zevce, eş.
‘a.+ a 2768

avuḥ -2-
Bir avuçluk şey; çok az.
a. 1799, 2551

ay -23-
1. Ay, kamer
a. 814, 2531, 2532, 3341
a.+ a 842, 2524, 2876
a.+ dur 457
a.+ ı 806, 1028
a.+ uñ 839
2. Yılın on iki bölümünden her
biri.
a.+ da 2787
a. + dan 1943
a. + dur 2315, 2807
a. + ı 306, 1021, 2801, 2805
a. +uñ 307, 1019, 1020
3. Hz. Muhammed
a. 842

ayaḳ (~ayaġ) -29-
Ayak.
a. 1562
a.+ a 664, 1299, 1391, 2601,
2800, 3325
a.+ ı 1170, 1322, 2602, 2614
a.+ ın 845, 1744
a.+ ın başdı 1195, 1516
a.+ ına 1761, 1822, 1892,
1929, 2258, 2462, 2555
a.+ ında 1323
a.+ ından 3212
a.+ uma 3226
a.+ uñ 1151, 1325
a.+ uñı 1367

‘ayāl -1-
A. Bir kimsenin geçindirmek
zorunda olduġu kimseler.
ehl- ‘a. 2790

‘ayān -21-
A. Belli, açık, meydanda.
‘a. 18, 55, 347, 831, 1090,
1287, 1538, 1659, 1666, 1734, 1905,
1994, 2661
‘a. eyleyelüm 186
‘a. idesin 2720
‘a. kılar 2356
‘a. oldu 1623, 3072

- ‘a. olmasaydı 1341
‘a. olsun 2405
‘a. olur 756
- Ayaşofyā** -1-
Rum.(ö.a) Bizans İmparatoru I. Jüstinyen tarafından inşa ettirilmiş yapı.
a.+ nuñ 408
- āyāt** -4-
A. Kuran’ın cümleleri.
ā. 1284
hüccet- ā.- kübrā 86
mehbiṭ- ā.- rahmetdür 84
ā.+ ı 11
- āyet** -6-
A. Kuran’ın herhangi bir cümlesi.
ā. 2377, 2471
ā.- ‘uzmā 3418
ā.- tefsir 2289
ā.+ i 226, 2836
- ayd** – (~ayd-) -2-
Söylemek, demek, anlatmak.
a.- am 2333
a. – ur 2241
- ayır** - -9-
Birbirinden uzaklaştırmak.
a.- dum 164
a.- ma 1263, 1849
a.- mağıl 1844
a.- masun 3197
a.- ur 3167 (2)
a.- urlar 575
- āyīn** -1-
F. Merāsım, tören.
ā.+ ümüzi 625
- āyīne** (~āyīne) -3-
F. Ayna.
ā. 2022, 2024(2)
- ‘Āyişe** -3-
A. (ö.a) Hz. Muhammed’in hanımı Hz. Ayşe.
‘Ā. 666, 3285
‘Ā.+ yle 3358
- ‘ayn** -20-
A. 1. Göz
zī-nūr- ‘a. 3032
- ‘a.- bāb 1573
‘a.- beḳā 113
‘a.- beḳāsıdur 257
‘a.- ḥafī 1567
‘a.- iḥfāda 1213
‘a.- nūr 1296
ḥūr- ‘a.+ a 311, 36
ḥuzūr- ‘a. idi 199
nūr- ‘a. idi 199
‘a.+ imüñ 1383
‘a.+ uma 3072
2. Aslı, kendisi.
‘a.+ ı 3277
‘a.+ ını 1345
‘a.- ma‘nā 193
‘a.- ma‘niden 1004
‘a.- naḳş olduñ 1537
3. Bir şeyin eşi, tıpkısı.
‘a. 3277
4. Osmanlı alfabesinin yirmibirinci harfi.
‘a. 3340
- ‘ayne’l-‘ayān** -1-
A. Belli, apaçık görüş.
‘a.+ um 3072
- ‘ayne’l-yakīn** -1-
A. Gözüyle görmüş gibi, kat‘i.
‘a. 3072
- ayrıl** - -13-
Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak.
a.- a 1187 (2), 3362
a.- madı 845
a.- maz 3254
a.- sa 1263
a.- ur 3181, 3223, 3239 (2), 3280
- ayrılık** (~ayrılık) -2-
Birinden uzak düşme, ayrılık.
bk. ayrılığ.
a. 3027, 3250
- ayru** -2-
Yalnız, tek başına.
a. olan 3114
a. olma 3335
- ayruk** (~ayruk) -3-
Başka, diğer, gayri, maada.

- a. 2987, 3335
a.+ a 3222
ayruluğ (~ayruluğ) -4-
Birinden uzak düşme, ayrılık.
bk. ayrılık.
a.+ a 1171
a.+ ın 910, 2828
a.+ ına 3240
az -9-
Alışılmış olandan, umulandan
veya gerekenden eksik, çok karşıtı.
a. 114, 1470, 1722, 1926,
2197, 2304
a. + ı 597
a. ola 2329
a. oluram 2419
‘azāb -9-
A. İşkence, keder.
‘a. 1498, 1694, 3429
‘a.+ ı 1503
‘a.+ ın 1102
‘a.+ ından 2652, 2695
‘a. idersin 2458
nār- ‘a.+ uñdan 3387
āzād -3-
F. Kurtulmuş, serbest olan.
ā. kıl 2131, 3448
ā. ola 2388
azal -1-
Az denecek bir miktara inmek.
a.- up 3245
a‘zam -4-
A. (daha, pek, en, çok) büyük.
ism- a. 1378
ism- a.+ dı 449
ism- a.+ dur 1490
‘arş- a.+ la 1412
azıksız -1-
Yiyeceksiz, erzaksız.
a. 134
azıt -1-
Azmak.
a.- ma 5
‘azīm -11-
A. Büyük, ulu, yüce.
‘a. 1228, 1282, 1490, 2869
‘arş- ‘a. 205, 846, 1361
sırr- ‘a. 1605
zebḥ- ‘a. 298
‘arş- ‘a.+ e 389
‘a. kılmış 1277
‘azīz -3-
A. Sevgide üstün tutulan,
muazzez; ermiş, eren.
‘a. 1798, 3403
‘a.+ uñ 2675
‘azm -4-
A. Azim, karar, niyet.
‘a.- sefer 3117
‘a. idüp 1870, 2934
‘a. kıldı 3058
‘Azrā’īl (~‘Azrā’īl) -23-
A. Ölüm meleği.
‘A. 3173, 3175, 3182, 3186,
3209, 3212, 3220, 3281, 3232, 3233,
3249, 3256,
3257, 3309, 3311, 3312
‘A.+ dür 3168
‘A.+ e 3205, 3218, 3256, 3279,
3308
‘A.+ i 3283
azuğ -1-
Yiyecek, yol yiyeceği, erzak.
a.+ ını 472
-B-
bāb -13-
A. Kapı.
b. 2658
kufl- b. 1573
‘ayn- b. 1573
b.- cinān 3377
b.- rahmet 3208
b.+ ı 1571
b.+ ıla 2085
b.+ ını 1031
feth- b. ola 1190, 770
feth- b. oldu 1335
b.+ um 3071
b.+ uñ 3455
baba -5-
Baba, ata.
b.+ m 2866, 3149

b.+ ña 2862
 b.+ sını 3061
baça -1-
 F. Dumanı ocaktan çekip
 havaya vermeye yarayan yol.
 b.+ da 2423
bād -2-
 F. Yel, rüzgar.
 b.- şabā: Doğudan esen hafif,
 hoş rüzgar. 89
 b.- şümār 537
bād-pāy -1-
 F. Ayağına çabuk olan [at
 vesāire]; süratli, tez.
 b. 1869
bağ -1-
 Bir şeyi başka bir şeye veya bir
 çok şeyi topluca birbirine tutturmak
 için kullanılan ip, sicim, şerit, tel vb.
 düğümlenebilir nesne.
 b.+ larıyla 993
bāğ -17-
 F. Bağ, bahçe.
 b. 1741, 1748, 1753, 1802,
 1874
 tūti- b.- bihişt 372
 b.- cinānīñ 369
 b.- elestūñ 373
 b.- firdevs 3395
 b.- naḥlistān 2429
 b.- naḥlistāna 1872
 b.- ‘ömrüm 2122
 b.+ a 1743, 1745
 b.+ ı 2885
 b.+ ına 2261
 b.+ ınıñ 373
bāğ-bān -2-
 F. Bahçıvan, bağcı.
 b. 1745
 b.- būstān- lemyezel 3116
Bāgdād -1-
 A. (ö.a) Bağdat şehri.
 şehir- B.+ da 2798
bağır (~bağr) -11-
 (Düz. ve mec. anl.) Göğüs,
 sine.
 b.- seng 2064

b.+ ı 2082, 2373
 b.+ ın 3157
 b.+ ını 1689
 b.+ um 425, 2122
 b.+ uma başam 423
 b.+ umı 2219
 b.+ umuzuñ 2816
 b.+ uña 1719
bağır -1-
 Yüksek ve gür ses çıkarmak.
 b.- dı 900
bağışla -19-
 1. Bir mal veya hakkı karşılık
 beklemeden birine vermek, teberru
 etmek.
 b.- 849
 b.- dı 2275
 b.- dum 1242
 b.- ğıl 3262
 b.- ñuz 554
 b.- rım 3263, 3267
 b.- ya 3258
 b.- yam 3321
 2. Herhangi bir kötü davranış
 için ceza vermekten vazgeçmek,
 affetmek
 b. - 3274
 b.- dı 1270, 1430, 1466
 b.- duḡ 1247
 b.- dum 144
 b.- ğıl 2168
 b.- ya 156, 3193
 b.- yam 1089
bağla -12-
 Bir şeyi bir yere veya bir şeye
 tutturmak.
 b. - 122
 b.- dı 972, 1008
 elin b.- ar 3155
 el b.- dı 888
 yolum b.- dı 130
 b.- dum 3070
 b.- miş 2225
 b.- ya 891
 gözlerini b.- ya 3040
 bil b.- yan: Birisinin kendisine
 yardımcı olacağına inanmak,

güvenmek. 119

b.- yup 459

bağlan -2-

Bağlama işine konu olmak,
bağlanmak.

b.- ur 118(2)

bağ -2-

bk.bağ-

1. İlgilenmek.

b.- madı 1685

2. Bakmak; bakınmak;

gönülgözüyle bakmak; seyretmek,
izlemek.

b.- up 2325

bahā -5-

F. Kıymet, bedel, değer.

b. 2341

b. olmaz 645

b.+ sın 1060, 2685, 2698

bahādır -1-

F. Cesur, yiğit.

b.+ dı 669

bahāne -2-

F. Bahane, sebep.

b. 2409, 2565

bahār -1-

F. (mec.) Bahar.

b.+ ından 2966

baḥr -14-

A. (Düz ve mec. anl.)

Deniz, derya.

b. 3336

b.- ğamda 2850

ğavvāş- b.- ma'nevî 94

muḥīt- b.- 'ilm- mümkināt 370

b.- 'ummān 1521

b.- şafā: Hz. Muhammed. 488

b.+ dur 2459

b.+ ı 173, 404, 784, 1121, 1518

b.+ ına 22

b.+ ında 136

baḥt -1-

F. Baht, kader, kısmet.

b.- Sa' id 2164

baḥtiyār -2-

F. Bahtlı, talihli, mutlu, kutlu.

b. 822, 2982

baḥtulu -4-

F.T. Bahtlı, kısmetli.

b. 338, 494, 502, 2161

baḥtüvār -1-

F. Bahtlı, talihli.

b. 2164

ba' id -2-

A. Uzak, ırak.

b. olan 1921

b. olısardur 2382

bā' is -1-

A. Sebep olan.

b.- mevcūd- evvel 368

bağ -35-

1. Bakmak; bakınmak; gönül
gözüyle bakmak; seyretmek, izlemek.

b. 233, 1168, 1500, 2024

b.- ar 1742

b.- ardı 538, 895

b.- arıdı 1750, 2974

b.- dı 454, 630, 1751, 1895,

1982, 2134, 2326, 2448, 2711, 2723

b.- duğımca 574

b.- dum 106, 325

b.- mağa 657, 3180

b.- mağ 247, 2211

b.- sañ 2146

b.- uban 1136, 1489, 1759,

3214

b.- uñ 2989, 3096

b.- up 255, 520

2. Anlamak, farkına varmak.

b. – 920, 3113, 3263

b.-uñ 885

3. Önem vermek, önem vererek
üzerinde durmak, itibar etmek.

b.- ma 791, 2556, 2774

bākī (~bāki) -11-

A. Daimi, kalıcı.

b. 931, 1094, 1467, 1615,

1655, 2741, 3132, 3410

b. + si 214

b. olmaz 3085

2. Allah.

b. 213

bal -2-

Bal arılarının bitki ve

çiçeklerden topladıkları bal özünden yaptıkları tatlı, koyu, sıvı madde.

b. 1493

b.+ durur 1579

bāl -3-

F. Kanat, kuş kanadı.

b. 1006, 1580

b.+ in 2943

bālā -1-

F. Yüksek, yukarı, üst, yüce.

b.+ sın 738

balçığ -2-

Çamur.

b.+ ı 1646

b.+ ıd 866

baldır -2-

Baldır, bacak.

b.+ a 1061

b.+ ı 1077

balık (~balığ) -5-

Balık.

b. 2439, 2445

b.+ ı 2441, 2450, 2451

balıkçı -1-

Balık tutan veya satan kimse.

b. 2439

bālīg -3-

A. Bülūğa eren.

b. olmaduñ 473

b. olmamışam 477

b. olmaz 478

bām -1-

F. Çatı, dam, kubbe.

b.- la^c net 740

baña -115-

Bana. bk. maña.

b. 309, 351, 356, 452, 574,

616, 666, 701, 849, 942, 9581065,

1088, 1125, 1248, 1249, 1298, 1301,

1312, 1316, 1320, 1330, 1370, 1372,

1392, 1401, 1440, 1442, 1445, 1446,

1453, 1478, 1651, 1656, 1675, 1684,

1686, 1688, 1692, 1760, 1779, 1784,

1790, 1791, 1814, 1824, 1825, 1903,

1906, 1992, 1999, 2021, 2047, 2058,

2077, 2083, 2112, 2118, 2125, 2126,

2141, 2142, 2206, 2238, 2294, 2297,

2299, 2313, 2341, 2416, 2446, 2452,

2458, 2540, 2556, 2582, 2612, 2628,

2691, 2700, 2706, 2712, 2713, 2746,

2764, 2768, 2771, 2773, 2786, 2795,

2837, 2840, 2842, 2847, 2849, 2852,

2988, 3098, 3104, 3123, 3139, 3174,

3216, 3220, 3229, 3231, 3258, 3262,

3274, 3287, 3312, 3330

banıl - -1-

Batırılmak, bulaştırılmak.

b.- mış 1497

bār -5-

F. Meyve, yemiş.

b. 1804, 2718, 2732

b. eyleye 2537

b.+ ı 2122

bār-gāh -2-

F. Girmek için izin almak

lāzım gelen, girilebilecek yer, çadır, yüksek divan.

b.1352

b.+ um 3070

barın - -1-

Yerleşmek, yaşamak için uygun şartlar bularak oturmak.

b.- ur 1576

barış - -1-

İki taraf arasındaki dargınlığı kaldırmak, uzlaşmak, anlaşmak.

b.- a 1176

bāri -8-

F. Hiç olmazsa, bir kere.

b. 152, 576, 871, 1016, 1529, 2183, 2768, 2919

bārī -1-

A. Yaratan, yaratıcı.

b. 3261

barmak (~barmağ) -10-

Parmak.

b.+ ıla 789

b.+ ın 429, 702, 889

b.+ ın ışırdı: Hayretde kalmak.

744

b.+ ından 807

b.+ ıyıla 842

b.+ ları 806

b.+ ların 804

- b.+ uñla 2520
baş - -16-
 Basmak, ayak basmak, üzerine basmak.
 kadem b.- 1366
 kadem b.- a 583
 bağruma b.- am: Kucaklamak.
 423
 kadem b.- ar 313, 321, 1181
 b.- arıdum 1371
 b.- arsa 1439
 b.- dı 1169
 ayağın b.- dı 1195, 1516
 gavgâ b.- dılar 1888
 kadem b.- dılar 1150
 b.- uban 448
 b.- up 2722
 kadem b.- up 2179
bā-şafā -2-
 F. A. Safalı, saflık, berraklık, dolu; safa ile.
 b. 582, 609
başar -1-
 A. Göz.
 ehl- b. 1653
başıl - -1-
 Alt olmak, yenilmek, yere serilmek, çiğnenmek, horlanmak.
 b.- ur 724
başır -2-
 A. Görüp anlayan.
 b. 2250
 kavlı- b. 210
başiret -1-
 A. Önden görüş, seziş.
 b. 96
basîṭ -1-
 A. Sâde, yalın.
 b. 219
Başra -1-
 A.(ö.a) Irak'ta bir kent.
 B. 2391
bast -1-
 A. Yayma, açma, uzun uzadıya anlatma.
 b.- zamân 1611
baş -80-
1. (Düz. ve mec. anl.) Baş, kafa.
 b. 274, 1528, 2148, 2554, 3272, 3422
 b. götürdi 1653
 b. götürüp 2322
 b. kaldurur 1245
 b. virem 1875
 b.+ a 1052
 b.+ ı 670, 696, 711, 901, 1515, 2068, 2551, 2602, 2725, 3016
 b.+ ım 572
 b.+ ımın 572
 b.+ ımuza 619
 b.+ ın 1504, 1888, 2005, 2128
 b.+ ına 21, 80, 718, 1180, 1425, 1927, 2117, 2898, 3057
 b.+ ındaki 843
 b.+ ını 903, 922, 2226
 b. komışdı: Bir şey uğruna ölümü göze almak. 2799
 b.+ ları 3064
 b.+ ların 3043
 'aklı b.+ larına gelüben 3358
 yoluña b. oynayan 3422
 b.+ um 1797, 2933
 b.+ uma 135, 422, 1101, 1998, 2232, 2838, 3289
 b.+ umdan 3106
 b.+ umuza 1055, 2869
 b.+ uña 774, 1772
 'akluñ b. +uña dir 1047
 b.+ uñdan 1052
 b.+ uñuñ 2940
 b.+ uñuza 2311
 2. Bir şeyin uçlarından biri.
 b. + dan 664, 1299, 1391, 2601, 2614, 2800, 3325
 b. + ına 321, 1169
 3. Başlangıç.
 b. + dan 185
 b. + ına 1268, 3057
 4. Arazide en yüksek nokta.
 b. + ına 594
 b. + ında 608
 5. Yara

- b. + ma 1110
b. + ları 2816
6. Baş, başkan, lider.
b. + ları 1036
- başar - -1-**
Bir işi istenilen biçimde
bitirmek, muvaffak olmak.
b.- up 1772
- başdan başa -1-**
Başından sonuna kadar, bir
uçtan bir uca.
b. 2717
- bā-şitāb -1-**
F. Aceleyle.
b. 1827
- başla - -12-**
1. Başlamak, girişmek,
koyulmak.
b.- dı 565, 1392
b.- yalum 1, 185, 280, 1268
b.- yıcağ 564
2. Etkisini göstermek.
b. – dı 1041
arta b.- dı 2947, 3120
örte b.- dı 2947, 3120
- bat - -7-**
1. Gömülmek, batmak.
b.- a 240
b.- dı 22, 3178
b.- up 2620
b.- up kalupsın 1809
2. Saplanmak.
b.- dı 2555
b.-uñ 2553
- bāṭıl -6-**
A. Boş, beyhūde, yalan; çürük.
b. 676, 2310, 2381, 2677
b.+ dur 966
b. kıla 1043
- bāṭın -6-**
A. İçteki, içyüzdeki.
b. 1390, 221, 3023
b.+ ı 976
b.+ ından 708
b.+ uñda 244
- bāṭmī -1-**
A. Dāhili, sır ve hakikatle
ilgili.
b.+ dūr 3033
- batman-1-**
Miktarı bölgelere ve tartılacak
şeylere göre değişen eski bir ağırlık
ölçüsü.
b. 2177
- batn -2-**
A. Nesil, soy.
b. 300
- bay -6-**
Zengin.
b. 814
b.+ a 180, 2193, 59
b.+ ı 808
b.+ ıdı 2755
- bayram -2-**
Millî veya dinî bakımdan
önemi olan ve kutlanan gün veya
günler.
b. eyler 2808
b.+ ıdur 919
- bāz -1-**
F. Doğan (kuş), şehbaz, şahin.
b. olur 267
- bāzār -4-**
F. Pazar, çarşı.
b.- ‘aşka 1009
b.+ a 2785
b. idegör 1012
b. ider 1010
- ba‘zı -4-**
A.T. Bazı, bir kısım.
b.+ nda 1606
b.+ nı 2992
b.+ sı 2494
b.+ sını 3036
- bed -6-**
F. Fenā, yaramaz, çirkin.
b. 1693, 1947, 1949
kār- b. 1949
kār- b. kılma 1949
b. olmuş 2281
- beden -3-**
A. Gövde, vücut, cisim, ten.
b. 272
b.+ den 1263, 3223

bed-güher -1-

F. İçi, tabiatı fenâ, soysuz, mayası bozuk.

b. 2067

bed-gümân -2-

F. Her şeyden şüphe eden, şüpheci.

b. 2415, 2461

bed-hū -1-

F. Kötü huylu, huysuz.

b. 621

bedīd -2-

F. Meşhur; görünür; açık, meydanda.

b. olmaz 2375

b. olmuşdur 1213

bed-kār -1-

F. İşi, hareketi kötü; işi, hareketi fenâ.

b. 2015

bed-mihr -1-

F. İyilik etmeyen, insāniyetsiz.

b.+ idür 3390

bedr -8-

A. Ayın on dördüncü gecesi, dolunay.

b. 37

şadr- b.- enbiyâ 2178

b.- tamām: Hz. Muhammed.

315, 862, 1671

b.+ i 385, 842

b.+ ine 839

bed-şıfat -1-

F. A. Hâli, tavrı, biçimi kötü.

b. 721

bed-siper -1-

(?)

b. 2403

bed-ṭabī‘at -1-

F.A. Yaratılışı, tabiatı fena olan.

b. 2561

bed-ter -1-

F. Daha kötü, çok kötü, beter.

bk. beter.

b. 2644

bk. beter

beg -7-

Bey, boyun veya küçük bir devletin başkanı.

b. 3050

b.+ i 367

b.+ leri 1838, 3049, 3051

b.+ lerine 1767

b.+ lerini 2062

be-gāyet -3-

A. Son derece, pek çok, aşırı ölçüde.

b. 648, 2044, 3253

begen - -3-

İyi veya güzel bulmak.

b.- düm 2533

b.- medüñ 769

b.- mezsın 2456

behcet -1-

A. Sevinç.

hüsın- b.+ i 643

behem -2-

F. Toplu, bir arada.

b. 1324

b. ola 193

behişt -1-

F. Cennet, uçmak. bk. bihişt.

b. 2014

behremend -1-

F. Behreli, hisseli.

b. ide 374

beḳā -5-

A. Bakilik, devam, sebat; mec. ahiret.

b. 3380

‘ayn- b. 113

b.- ḥaḳḳıla 1555

‘ayn- b.+ sıdur 257

b.+ ya 163

be-küllī -1-

F.A. Tam olarak, bütün.

b. 490

bel -1-

Bel. bk. Bil.

b.+ leriçün 1633

belā -6-

A. Gam, keder.

b. 110, 1074

- b.+ dan 1471, 1688
b.+ lar 2232, 2496
- Belh** -1-
F. (ö.a) Belh şehri.
şehr- B. 2041
- belki** -3-
F. Olabilir, muhtemel.
b. 54, 650, 1349
- bellü** -15-
Belli, aşikâr.
b. 2692, 3213
b. bil: İyi bilmek, iyice
anlamak, kanaat getirmek. 260, 689,
1322, 1903, 1936, 1939, 2422, 3212,
3229
b.+ dür 409, 976, 3376
b. olur 2826
- belür** -1-
Belirmek, meydana çıkmak.
b.- di 28
- ben** -257-
Ben, 1. teklik şahıs zamiri. bk.
men.
b. 146, 151, 153, 436, 477,
523, 525, 526, 581, 606, 676, 955,
960, 964, 1048, 1057, 1069, 1070,
1079, 1088, 1125, 1244, 1301, 1319,
1332, 1349, 1368, 1373, 1390, 1398,
1453, 1457, 1460, 1664, 1676, 1679,
1680, 1684, 1685, 1692, 1769, 1861,
1875, 1903, 1916, 1926, 1963, 1977,
1981, 1984, 1989, 2001, 2020, 2047,
2074, 2078, 2083, 2113, 2120, 2125,
2147, 2182, 2205, 2232, 2234, 2292,
2294, 2295, 2299, 2307, 2308, 2311,
2319, 2325, 2328, 2331, 2333, 2341,
2358, 2365, 2407, 2416, 2457, 2459,
2460, 2479, 2520, 2533, 2546, 2548,
2572, 2588, 2594, 2607, 2608, 2628,
2632, 2673, 2679, 2693, 2694, 2713,
2737, 2738, 2761, 2765, 2767, 2783,
2797, 2847, 2889, 3029, 3065, 3067,
3077, 3139, 3183, 3190, 3207, 3221,
3222, 3230, 3262, 3264, 3288, 3319,
3321, 3322
b.+ de: Bende. 152, 2023,
2180, 2841
- b.+ den:** Benden 867, 1867,
2293, 2493, 2865, 2886, 2900, 3118,
3167, 3296, 3320, 3335
b.+ em 962, 1324, 1402, 1404,
2692, 3155
b.+ i: Beni. 145, 232, 350, 680,
696, 745, 866, 872, 1067, 1069, 1147,
1313, 1314, 1317, 1319, 1328, 1329,
1368, 1374, 1377, 1431, 1673, 1691,
1783, 1849, 1999, 2022, 2049, 2131,
2183, 2354, 2355, 2588, 2695, 2787,
2796, 2858, 2862, 2863, 2871, 2874,
2875, 2877, 2879, 2889, 2990, 3088,
3100, 3151, 3174, 3175, 3185, 3197,
3219, 3225, 3228, 3294, 3330
b.+ im 507, 613(2)
b.+ üm: Benim. 454, 611,
1146, 1147, 1333, 1399, 1696, 1755,
1765, 1795, 1833, 1971, 2003, 2296,
2298, 2324, 2594, 2842, 2901, 2944,
3066, 3107, 3114, 3149, 3207
b.+ ümdür 962
b.+ ümçün 2144, 2360
b.+ ümile 3170, 891
b.+ ümle 1071, 3305
- beñ** -1-
Tende bulunan koyu renkli
leke ya da kabartı.
b.+ idi 450
- bend** -4-
F. Bağ, yular, rābīta, bağlama.
b. eyleyüp 1560
b. iden 2567
b.+ inde 1408
b. olur 723
- bende** -5-
F. Kul, köle.
b. 1212, 1414
b.+ dür 89
b.+ nün 2166
b.+ yi 1943
- benefşe** -1-
F. Menekşe.
ebûbekr- b. 72
- benī Ādem** -1-
A. Ademoğulları, insanlar.
b. 1835

benī Sa‘dī -1-

A. Sadioğulları.
b. 498

beñze - -7-

Benzemek, andırmak.
b.- mez 1015, 3079
b.- r 858, 1134, 1136, 1584

beñzed - -1-

Benzer duruma getirmek.
b.- eler 3043

beñzer -1-

Benzer.
b. 473

berāber -1-

F. Birlikte bulunan, bir arada,
müsāvī, bir hizāda, farksız.
b. 2087

berāberlik -1-

F.T. Birlikte olma durumu.
b. kıla 1781

berāt -1-

A. Berat gecesi.
b.+ uñ 3454

berden selām -2-

A. “Ey ateş! İbrahim için serin
ve esenlik ol dedik.” (Enbiyā, 69)
b. 297, 3402

bereket-2-

A. Bolluk.
b. viridi 2268
b. virür 2189

berg -2-

F. yaprak.
b.+ i 2334, 2352

ber-güzide -1-

F. Seçme, seçkin.
b. 2596

ber-güzin -8-

F. Seçilmiş, seçkin, beğenilmiş.
b. 1731, 1893, 1924, 1990,
2326, 2512

b.- enbiyā oldı 2480
b.- ins 2002

beri (~berü) -31-

1. Bu tarafa, bu yana.
b. 241, 639, 706, 788, 791,
909, 975, 1012, 1110, 1131, 1148,

1298, 1356, 1402, 1512, 1532, 2833,
2874, 2877, 3065, 3095,
3237, 3285, 3308

2.-den bu yana.

b. 402, 620, 1458, 1663, 2357,

2607

berī -8-

A. Kurtulmuş, temiz.
b. eyledi 2468
b. olam 1794
b. oldum 424
b. olduñ 1559, 1704
b. olmadı 1788
b. olur 2617
b. olursañ 1559

beriyet -1-

A. Halk, insanlar.
b. 96

berķ -7-

A. Şimşek.
b. 1080
b. urdı 2894
b. urup: Parlamak, ışıldamak.

3375

nūr- b. urur idi 674

b. urur 430, 515, 1230

ber-ķarār -2-

F.A. Kararlı, yerli, dāimī,
devamlı.
b. 208, 1339

berkit - -2-

Sağlamlaştırmak, pekitmek.
b.- diler 1082
b.- meyeler 3298

berķ-vār -1-

A.F. Şimşek gibi.
b. 536

berzaķ -1-

A. İnce, uzun kara parçası.
b.+ ı 1382

besle - -1-

Beslemek, besleyip büyütme,
yetiştirmek.
b.- r idi 493

best -1-

F. Dügüm.
b. eyleye 2560

- beste** -2-
F. Kapalı, bağlı; bitleştirilmiş,
bağlanmış.
b.+ dür 993, 2866
- beş** -9-
(Sayı) Beş.
b. 235, 238, 1467, 1468, 1471,
1621, 1623, 3295
- beşāret** -4-
A. Müjde, muştı.
b. 3192
b.+ dür 925
b. eyledi 351
b. olsun 420
- beşer** -1-
A. İnsan, beşer.
b.+ den 25
- beşer** -2-
(Sayı sf.) Beşer.
b. 1466 (2)
- beş yüz** -1-
(Sayı) Beş yüz.
b. 1228
- beter** -3-
F. Daha fenā, çok çirkin. bk.
bed-ter.
b.+ dür 3018
b. oldu 973
b. olmasun 2776
- bevvāb** -1-
A. Kapıcı.
b.+ ı 1571
- beyān** -29-
A. Anlatma, açık söyleme,
bildirme.
b. 55, 347, 586, 1288, 1969,
2692
b.+ dan 3024
b. eylerdi 2290
b. eyleyelüm 186
b.+ ı 391, 1630
b. ideyim 2328
b. idüñ 1897
b. idüp 2444
b. itgil 2294
b. itmez olsañ 2303
b. kıl 1862
- b. kıla 1905
b. kılalum 784, 1518
b. kılam 1443
b. kıldı 983, 1815, 1908, 1913
b. kılduk 1001
b. kılmış 2320
b. oldu 2627
b. olmasa 2304
- bey'at** -2-
A. Kabul ve tasdik muāmelesi.
b.+ ı itdiler 2343
b. kıldı 1647
- beyn** -1-
A. Ara, aralık.
b.- nebātında 391
- beyin** -1-
Beyin.
b.+ si 904
- beyt** -16-
A. Hāne, ev, oda.
b.- ma' mūr: Yedinci kat gökte,
Cennet-i Firdevs'de bir köşk. 1206,
1227
b.- ma' mūra 1234, 1238
b.- ma' mūrı 1269
b.- mu' azzam 3458
ehl- b.+ e: Hāne halkı, aile, Hz.
Peygamber'in yakın akrabası. 3328
ehl- b.+ i 2946, 3217, 3457
ehl- b.+ ile 3349
ehl- b.+ ine 2406, 3214, 3284
ehl- b.+ ini 3281
ehl- b.+ le 2410
- Beyte'l-ḥarām** -2-
A. Kābe.
B. 1919
B.+ a 2513
- Beytu'llāh** -1-
A. "Allah'ın evi": Kābe.
B.+ a 1681
- beyyin** -1-
A. Açık, āşikār.
b. olur 1182
- beyyināt** -1-
A. Deliller, şahitler, tanıklar.
b. 550
- bez** -3-

Pamuk veya keten ipliğinden
yapılan dokuma.

b.+ dir 2927

b.+ e 673

b.+ idi 2927

bıçak (~bıçağ) -2-

Bıçak.

b.+ ı 2227

b.+ ını 2226

bırak - -8-

Bırakmak, salmak; atmak;
koymak; terk etmek.

b. 690

elden b. 761

b.- dı 691, 2965

b.- duñ 3225

b.- ğıl 350

b.- ma olmaz 3082

b.- mağ 247

bī-‘aded -4-

F.A. Sayısız, pek çok.

b. 31, 195, 1410, 3345

bī-‘aql -1-

F.A. Akılsız, şaşkın.

b. olmışam 324

bī-amān -3-

F.A. Acımasız, amansız,
merhametsiz.

b. 1811, 2074, 3390

bī-‘amūd -1-

F.A. Direksiz, sütünsüz.

b. 1185

bi-‘ayni’l-‘itibār -1-

A. “İbret gözüyle bakınız”
anlamında bir ifade.

b. 106

bi’l-başar -1-

A. Görme ile.

b. 333

bī-bedel -1-

F.A. Benzersiz, eşsiz.

b. 644

bī-cān -3-

F. Cansız, ruhsuz.

b. oldılar 632

b. olmışam 324

b. olmuşuz 803

biç - -1-

Ekin, ot vb.ni orakla, tırpanla,
makine ile kesmek.

b.- er 114

bī-çāre -2-

F. Çāresiz.

Vā‘ız- b. 395

Vā‘ız- b.+ nūñ 991

bī-edeb -2-

F.A. Edepsiz, terbiyesiz.

b. 1776, 2552

bī-ğaraz -1-

F.A. Garezsiz.

b. 13

bī-girān -2-

F. Pahasız.

b. 1734, 1878

bī-gümān -18-

F. Şüphesiz.

b. 18, 417, 569, 653, 810,

1155, 1785, 1963, 2008, 2359, 2518,
2596, 2655, 2678, 2720, 2892

b. ol 2655

b. olup 2548

bī-ħaber -8-

F.A. Habersiz.

b. 1814, 1876, 1966, 2414,
2425, 2445, 2676, 2721

bī-ħad -7-

F.A. Hadsiz, sınırsız.

b. 31, 78, 110, 128, 1089,
3241, 3385

bīħakq -2-

A. Hakkı için, hakkı ile.

b.- Aħmed- muħtār- tesellā
eyle 398

b.- şāhibān 2253

bī-ħaṭā -1-

F.A. Hatasız, kusursuz.

b. 2408

bī-ħicāb -1-

F.A. Utanmayan, utanması
olmayan.

b. 3338

bī-ħilāf -1-

F.A. Yalansız.

b. 411

bī-ḥisāb -5-

F.A. Hesapsız, sayısız.
b. 1344, 1498, 2146, 327
b. olmuş 2658

bihişt -2-

F. Cennet, uçmak. bk. behişt
b. 189
tūṭi- bāğ- b. 372

bī-ḥōd -1-

F. Kendinden geçmiş olan,
çılgın.

b. 2230

bī-hūṣ -2-

F. Şaşkın, sersem.
b. oldu 2897
b. olup 603

bī-iḥtiyār -2-

F.A. Kendiliğinden elde
olmayarak.

b. 2052, 2231

bī-‘ilel -1-

A. Vesilerle, sebeplerle.
b. 26

bī-īmān -3-

F.A. İmansız.
b. 2559
b.+ ıdı 957
b. olur 2359

bī-intizār -2-

F.A. Beklemeksizin.
b. 2623
b. olur 2590

bī-ḳalem -1-

F.A. Kalemsiz.
b. 35

bī-ḳarār -5-

F.A. Kararsız.
b. 1842, 2231, 2395
b. ider 1183
b. ıalır 497

bī-ḳarīn -1-

F.A. Uzak.
b. 2355

bī-kerān -1-

F. Sınırsız, sonsuz, uçsuz,
kenarsız.
b. 784

bī-keyf -2-

F.A. Keyfiyet ve kemiyetten
uzak olarak.

b. 1334, 1405

bī-ḳıyās -3-

F.A. Ölçüsüz.
b. 1140, 1410, 1498

bī-ḳıymet -1-

F.A. Kıymetsiz, değersiz.
b. 97

bī-ḳuṣūr -1-

F.A. Kusursuz.
b. 1285

bīl - -201-

1. Bilmek, anlamak, kavramak;
tanımak; sanmak; farz etmek.

b. 54, 76, 98, 287, 340, 539,
564, 652, 707, 752, 892, 925, 956,
1023, 1068, 1073, 1227, 1328, 1337,
1341, 1346, 1375, 1405, 1415, 1426,
1533, 1581, 1596, 1598, 1603, 1719,
1867, 1880, 1909, 1969, 2082, 2298,
2341, 2342, 2351, 2379, 2458, 2540,
2566, 2579, 2679, 2713, 2826, 3001,
3085, 3193

bellü b. : İyi bilmek, iyice
anlamak, kanaat getirmek. 260, 689,
1322, 1903, 1936, 1939, 2422, 3213,
3229

b.- di 1126, 1510, 3368
b.- diler 61, 748, 944, 1196,
2903, 3217

b.- düğün 3283
b.- düğünden 3000
b.- düm 138, 1378, 2838
b.- düñ 56, 223, 1227, 1356,

1511

b.- egör 757
b.- eler 313, 3297
b.- elüm 2224
b.- en 735, 750, 2166
b.- ene 1452
b.- enleri 476
b.- esin 104, 105, 3237, 3320
b.- evüz 239
b.- gil 1880, 1972, 1974, 2239,
2772, 2806

b.- iñ 552, 3006
 b.- medi 386, 897, 1927, 2208,
 3141
 b.- medim 601
 b.- medüm 435, 1096, 1098
 b.- medün 469, 2767
 b.- mek 758, 1905
 b.- mek gerek 2839
 b.- memiş 2293
 b.- memişem 147
 b.- meye 1613, 2408, 2421
 b.- meyem 2846
 b.- meyen 1601
 b.- meyenlere 186
 b.- meyince 3257
 b.- meyüp 1977, 2226
 b.- mez 456, 766, 1345, 1581,
 2213, 2568, 3004
 b.- mez olsañ 2300
 b.- mezdi 834, 3016
 b.- mezem 324, 574, 1099,
 1396
 b.- mezidi 2437
 b.- meziseñ 2308
 b.- miş ol 1959, 2126, 2314,
 2376, 2390, 2697
 b.- señ 2299
 b.- sün 1883
 b.- üñ 144, 802, 1819, 2306,
 2933, 2953, 3030, 3034, 3037, 3100,
 3139
 b.- üñüz 314, 320, 1249, 1768,
 2527
 b.- ür 18, 735, 1139, 1340 (2),
 1387, 1806, 2172, 2411, 2679, 3000,
 3130, 3223
 b.- ürem 581, 1431, 1465,
 2608, 2883
 b.- üridi 819
 b.- ürken 289
 b.- ürseñ 2623
 b.- ürsin 571, 1656, 2323,
 2580, 2610, 3185
 b.- ürüz 3427
 2. Kabul etmek, saymak.
 b.- düm 458, 702, 1763
 b. – em 1786, 1981

b.- üñ 315, 854, 1247
 b.- üp 483, 2294
 b.-ürem 694, 884
bil -3-
 Bel. bk. Bel.
 b. bağlayan: Önem vermek,
 azmetmek. 119
 b.+ i büküldi: Bir iş
 yapamayacak duruma düşmek. 3076,
 3351
Bilāl -3-
 A.(ö.a) Müezzın Hz. Bilāl
 b. 2948, 2952, 2954
bildür - -14-
 Bildirmek, haber vermek,
 öğretmek, tebliğ etmek.
 b. 1765, 2206, 2417, 2517
 b.- di 835, 2072, 2430, 2728
 b.- e 1600
 b.- mişüz 1898
 b.- üñüz 2553
 b.- üp 3396
 b.- ür 1245
 b.- ürdi 1372
bile -37-
 1. Berāber, birlikte.
 b. 81, 139, 555, 570, 582, 891,
 1555, 1599, 1690, 1733, 1891, 2574,
 2813, 2830, 2926, 3125, 3198, 3305,
 3361, 3373
 b. ola 573, 721
 b. olmak 3198
 b.+ since 862, 1878, 2291
 2. Bile, dahi, da/de, hatta
 b. 426, 442, 827, 980, 1129,
 1450, 1718, 1806, 1870, 3081
bilin - -6-
 Bilinmek, öğrenilmek;
 anlaşılmaq, tanınmaq.
 b.- di 217, 1384
 b.- eydi 1873
 b.- mişdür 760
 b.- sün 103
 b.- ür 1573
bişiş -3-
 Bildik, tanıdık.
 b. 2668

- b. olan 1178
b. olur 1177
- biliş** -2-
Tanışmak.
b.- igör 58
b.- medi 339
- bī-maḥall** -1-
F.A. Yersiz.
b. 2121
- bī-melāl** -2-
F.A. Sıkıntısız, acısız,
eziyetsiz.
b. 35, 151
- bī-mürebbi** -1-
F.A. Terbiye edensiz.
b. 268
- bin** -13-
Binmek, üzerine çıkmak.
b. 1143, 1145
b.- di 536, 540, 1149, 1514
b.- e 1141
b.- eyüm 1148
b.- mege 1143
b.- miş 2136
b.- mişiken 1560
b.- üp 1147, 1870
- biñ** -36-
(Sayı) Bin.
b. 197, 198, 212, 405, 550,
704, 746
1032, 1160, 1463, 1479, 1716, 2267,
2457, 3081
b.+ de biri 42, 92, 181, 227,
344, 780, 852, 906, 1002, 1225, 1266,
1388, 1530, 2906, 2935, 3055, 3074,
3292, 3464
b.+ de birin 68, 1349
- bī-naẓir** -1-
F.A. Eşsiz, eşi bulunmayan.
b. 1275
- bī-nevā** -3-
F. Çaresiz, nasipsiz, zavallı.
b. 464
b. eylemişdür 915
b.+ sın 2786
- bī-nevālī** -1-
F.T. Çaresizlik, nasipsizlik,
zavallılık.
b.+ dan 2792
- bī-nihāyet** -4-
F.A. Nihayetsiz, sonsuz.
b. 27, 3251, 3448
b. eyledi 1330
- bī-niyāz** -1-
F. Yalvarmasız, ihtiyaçsız.
b. 1468
- bī-pā** -1-
F. Ayaksız.
b. olmuşam 2107
- bī-pāk** -1-
F. Kirli, pis.
kāfir- b. idi 2065
- bir** -472-
1. sf. Bir; tek; herhangi bir.
b. 05, 21, 28, 44, 51, 83(2), 99,
110(2), 114, 123, 141, 148, 149, 150,
153, 154(2), 165, 174, 200, 202, 207,
244, 245, 259, 262, 264, 269, 284,
303, 304, 319, 328, 329, 337, 353,
354, 355, 412, 418, 421, 427, 432,
447, 450, 465, 477, 487, 495, 498,
501, 502, 503, 504, 505, 521, 535,
554, 558, 561, 563, 567, 568, 569,
575, 585, 591, 592, 603, 605, 619(3),
621, 623, 625, 631, 634, 642, 665,
669(2), 672, 673, 683, 703, 717, 720,
740, 741, 784, 785, 791, 802, 804,
805, 810, 811, 823, 855, 859, 911,
913, 939, 947, 954(2), 955, 961, 988,
1001, 1019, 1026, 1059, 1067, 1078,
1086, 1091, 1096, 1123, 1145, 1150,
1155, 1156, 1169, 1190, 1204, 1220,
1228, 1232, 1233, 1254, 1273, 1275,
1277, 1280, 1281, 1305, 1309,
1321(2), 1323, 1324, 1328, 1331(2),
1360, 1371, 1374(2), 1397, 1423,
1426, 1438, 1439, 1442, 1456, 1464,
1483, 1513, 1525(2), 1536, 1605,
1612, 1636, 1652, 1670, 1680, 1681,
1684, 1686, 1687, 1697, 1701, 1703,
1713, 1721, 1727, 1734, 1740, 1743,
1748, 1750, 1751, 1792, 1794, 1798,
1799, 1802(2), 1804, 1808, 1816,
1827, 1830, 1851, 1855, 1863, 1869,

1879(2), 1880, 1958, 1959, 1960,
 1962, 1975, 1994, 2037, 2041,
 2042(2), 2043, 2044, 2050(2), 2062,
 2065, 2068, 2073, 2107, 2109, 2110,
 2135, 2144, 2170, 2175, 2177, 2179,
 2191, 2205, 2220, 2234, 2237, 2278,
 2287, 2288, 2291, 2293, 2307, 2312,
 2314, 2315, 2326, 2327, 2335, 2348,
 2351, 2390, 2391, 2393, 2396, 2409,
 2415, 2416, 2423, 2426, 2428,
 2439(2), 2445, 2459, 2472, 2479,
 2484, 2486, 2495, 2502, 2512, 2514,
 2517, 2526, 2527, 2534, 2535, 2537,
 2551, 2560, 2572, 2573, 2581, 2584,
 2599, 2600, 2601, 2614, 2619, 2620,
 2621, 2626, 2657, 2660, 2661, 2669,
 2673, 2674, 2697, 2708, 2711, 2713,
 2715, 2717, 2718, 2721, 2730, 2731,
 2732, 2746, 2750, 2751, 2754, 2755,
 2758, 2770, 2785, 2797, 2798, 2803,
 2804, 2806, 2815, 2835(2), 2838,
 2847, 2848, 2851, 2854, 2856, 2869,
 2870, 2872, 2876, 2877, 2879, 2897,
 2925, 2927(2), 2956, 2988, 3013(2),
 3014, 3017, 3066, 3078, 3084, 3096,
 3097, 3119, 3133, 3144, 3162, 3192,
 3207, 3210, 3217, 3221, 3242, 3268,
 3279, 3282, 3300, 3303, 3312, 3317,
 3319, 3330, 3335, 3341, 3391(2),
 3406, 3428(2), 3429
 her b. 1323, 1371, 2527, 2785
 hîç b. 352
 2.
 zf. Bir, tek; bir kere, bir defa.
 b. 233, 260, 607, 771, 889,
 1014, 1127, 1235(2), 1412(2), 1418,
 1763, 1790, 1989, 2071, 3136, 3138,
 3296
 b.+ durur 473, 694, 1676, 2518
 b.+ dür 475, 743, 748, 884,
 946, 965
 2358, 2616
 b. ider 1593
 b. kıldum 2738
 b. oldu 2361, 2367
biri -114-
 Biri, bir tanesi; bir kimse.

42, 349, 419, 780, 852, 906,
 1002, 1225, 1230(2), 1266,
 1388, 1491, 1493(3), 1530,
 1575(2), 1579, 1583, 1586,
 1896, 2068, 2071, 2203, 2400,
 2483, 2495, 2979, 3030(2),
 3031, 3033, 3034, 3055, 3074,
 3238, 3242
 her b. 75, 99, 110, 337, 400,
 499, 867, 1071, 1119, 1197, 1438,
 1455, 1667, 2301, 2554, 2963, 3315
 hîç b. 2203
 biñde b. 42, 92, 181, 227, 344,
 780, 852, 906, 1002, 1225, 1266,
 1388, 1530, 2906, 2935, 3055, 3074,
 3292, 3464
 her b.+müze 1305
 b.+n 330, 2562, 3252, 3288
 her b.+n 1426
 b.+ni 1832, 2845
 b.+ne 1716, 3252
 hîç b.+ne 1351
 her b.+nde 1203, 1463, 2732
 her b.+nden 854, 2995
 her b.+ni 1351, 3316
 b.+niñ 330
 b.+nüñ 2974
 her b.+nüñ 2599
 b.+ si 1229, 1469, 1483, 1614,
 1718, 3007, 3008, 3037, 3244
 her b.+ si 71, 2537, 3410
 hîç b.+ si 513
 b.+ sin 331
 hîç b.+ sin 2374
 her b.+ sinde 2718
 b.+ sinden 205
 hîç b.+ sinüñ 495
birāder -1-
 F. Erkek kardeş, mec. Dost. bk.
bürāder
 b. 908
bī-rāh -1-
 F. Yolsuz.
 b. 2032
biraz -3-
 Yeterince değil, yeterli ölçüde
 değil, az miktarda

- b. 1001, 3122 (2)
- bir bir** -1-
zf. Olduğu gibi, tam tamına,
eksiksiz olarak.
b. 1737
- birbiri** -11-
Birbiri.
b.+ n 2087
b.+ nden 2093
b.+ ne 1625, 2088, 2222, 2361,
2531, 3051
b.+ ni 3052
b.+ nüñ 2974
b.+ yle 1035
- biribiri** -2-
Birbiri.
b. + ne 419, 1491
- birden** -1-
Aniden.
b. 2123
- birez** -2-
Kısa bir süre için.
b. 1315, 3280
- bī-riyā** -1-
F.A. Riyāsız, iki yüzlü
olmayan, samimî.
b. itdün 3442
- birkaç** -3-
sf. Birkaç.
b. 585, 591, 741
- birle** -18-
İle.
b. 18, 222, 230, 235, 264, 481,
557, 874, 964, 1004, 1053, 1785,
2047, 2258, 2361, 2367, 2499, 2748
- birle** - -1-
Birliğini kabul etmek, şirk
koşmamak; tevhid.
b.- yem 960
- birliğ** -1-
Bir olma hâli, vahdaniyet.
b.+ e 3109
- birr** -1-
A. İyilik, güzellik, hayır.
b.+ idür 1598
- biryān** -3-
F. mec. Kebap, yanmış, yanık.
- b. eyleyüpdür 1975
b.+ ıdı 136
b. ola 175
- bisāt** -2-
A. Kilim, minder, döşeme,
keçe, yaygı.
b.- üns 1375
b.+ uñ 1374
- bī-sebeb** -1-
F.A. Sebepsiz.
b. 19
- bī-sipās** -1-
F. Şükürle, duayla.
b. 1140
- bism'illāh** -2-
A. Allah'ın adıyla.
b. 1
zıkr- b.+ ıla 1488
- bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm** -4-
A. Besmele.
b. 1486, 1490, 1494, 2188
- biş** - -4-
Pişmek.
b.- di 2192
b.- memiş 2452, 2453
b.- miş 1977
- biş** -1-
F. Artık, ziyade, fazla.
b. 407
- bī-şek** -4-
F.A. Şüphesiz.
b. 2901, 590
b.+ durur 615
b. eyler 1509
- bī-şerik** -1-
F.A. Ortaksız.
pādişāh- b. 2007
- bişik** -1-
Beşik.
b.+ in 814
- bī-şümār** -3-
F. Hesapsız, sayısız.
b. 546, 1318, 1842
- bişür** - -7-
Pişirmek. bk. büşür-
b.- di 2190, 2191
b.- diler 2190

- b.- e 2443
b.- üp 2001, 2450
b.- ür 2189
- bit -** -15-
1.(Ağaç, bitki vb.) Bitmek, yetişmek, çıkmak; meydana gelmek, hasıl olmak.
b.- di 546, 2638
b.- e 2718
b.- er 52, 559
b.- erdi 542, 820
b.- medi 793
b.- memişdi 545
b.- üp 583
b.- ür 3196
2. Sona ermek, tamamlanmak.
b.- e 797, 959
b.- medi 793
b.- mez 987, 3110
- bî-tab^c -1-**
F.A. Tabîatsız, huysuz.
b. 2366
- bî-tekellüf -1-**
F.A. Zahmetsiz, zorlanmadan
b. 1079
- bî-telaffuz -1-**
F.A. Sözsüz.
b. 308
- bî-temîz -1-**
F.A. Kirli, pis.
b. 1578
- biti -2-**
Yazılmış şey, amel defteri.
b. 3437(2)
- bi't-tamām -1-**
A. Tamamıyla, hepsi.
b. 500
- bitür - -2-**
Bitirmek, tamamlamak; gerçekleştirmek, yapmak.
b.- di 2368
b.- üñ 433
- bî-uşûl -1-**
F.A. Usulsüz.
b. 2302
- bî-vāsıta -1-**
F.A. Vasıtasız, doğrudan doğruya.
b. 1369
- bî-vefā-2-**
F.A. Vefāsız, hayırsız, döneç.
b. 1789
b. kıldı 3405
- bî-vezîr -1-**
F.A. Vezirsiz.
b. 2007
- biz -84-**
Birinci çokluk şahıs zamiri, biz.
b. 82, 359, 479, 624, 1049, 1050, 1668, 1898, 2224, 2260, 3432
b.+ de 1020
b.+ den 1259, 2404
b.+ e 44, 237, 238, 276, 479, 481, 554, 555, 879, 999(2), 1000, 1054, 1260, 1261, 1362, 1364, 1540, 1642, 1808, 1887, 1912, 1921, 1936, 2179, 2261, 2264, 2332, 2383, 2581, 2869, 2928, 2962, 3026, 3028, 3094, 3137, 3356, 3357, 3425(2), 3446, 3454
b.+ i 60, 527, 1056, 1810, 1844, 1953, 2036, 2261, 2265, 2478, 2581, 2656, 2881, 2964, 3027, 3435
b.+ im 625
b.+ imle 555, 570
b.+ lere 2263
b.+ üm 1043, 2715, 3433, 3441
b.+ ümçün 2265
b.+ ümle 554
- bizār -1-**
F. Rahatsız, bıkmış, usanmış, küskün.
b.+ men 1901
- bî-zevāl -1-**
F.A. Sonu olmayan.
b. 33
- bî-ziyān -1-**
F. Zararsız, kayıpsız.
b. kıldı 2160
- boğazla - -3-**
Kan dökerek öldürmek.
b.- mağı 2224

- b.- ñ 869
b.- sun 872
- bol** -5-
Bol, çok, fazla, aşırı.
b. 114, 1495
b. eyledüm 1470 (2)
b. ide 1714
- borc** -1-
Borç.
b.+ uñ olmaduğı 2920
- borclu** -1-
Borcu olan.
b. eyledüñ 2921
- boş** -1-
İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan.
b. 3461
- buş** -1-
Öfkelenmek, kızmak.
b.- mayup 2280
- boy** -2-
Beden, vücut.
b.+ ı 1281
b.+ ları 3158
- boyan** -4-
Boyama işi yapılmak.
b. 2663
b.- asın 250
b.- duķ 3094
b.- ur 1200
- boyun (~boyn)**-6-
(Düz. ve mec. anl.) Boyun.
b.+ ı 2602
b.+ ına 636
b.+ umı 3066
b.+ una 1722
b.+ uña 1051, 2547
- boz** -4-
Bozmak, başka bir hâle sokmak; mec. kötü duruma getirmek.
b.- ar 3157
b.- ısar 625
b.- ma 1257
b.- uban 3155
- bozul** -3-
Bozma işine konu olmak.
b.- a 3304
- b.- ur 2297, 3153
- böl** -2-
Bir bütünü iki veya daha çok parçaya ayırmak, taksim etmek.
b.- di 2092
b.- üp virem 2764
- bölüh** -1-
Bölük, parça, kısım bk. bölük.
b.+de 2106
- bölük** -3-
Bölük, parça, kısım. bk. bölüh.
b. 418, 2291, 2514
- bölük bölük** -1-
Parçalara ayrılmış, kısım kısım.
b. olur 1492
- böyle** -28-
Böyle, bu şekilde, bu kadar.
b. 134, 341, 487, 556, 591, 620, 626, 1144, 1235, 1462, 1736, 1886, 2147, 2182, 2525, 2572, 2646, 2648, 2662, 2773, 3127, 3133, 3351, 3367, 3372, b.+ dür 1833
b. itmeye 682
b. olur 1073
- bu** -762-
Bu. bk. mu.
sf. b. 02, 25, 42, 43, 48, 49, 50, 55, 61, 81, 88, 92, 93, 94, 95, 100, 102, 104, 107, 117, 121, 124, 130, 137, 139, 145, 147, 163, 168, 169, 171, 176, 178, 181, 182, 183, 187, 188, 210, 216, 217, 220, 227, 228, 241, 242, 246, 254, 269, 270, 272, 277, 281, 299, 310, 313, 315, 321, 326, 340, 344, 345, 352, 353, 374, 390, 395, 398, 424, 425, 470, 486, 496, 506, 507, 547, 548, 552, 553, 569, 575, 579, 611, 625, 646, 660, 661, 666, 671, 687, 704, 705, 729, 736, 737, 742, 751, 752, 756, 757, 760, 764 (2), 765, 769, 772, 778, 780, 781, 821, 822, 832, 836, 840, 849, 852, 853, 859, 867, 872, 876, 879 (2), 887, 900, 905, 906, 907, 908, 909, 915, 925, 937, 944, 950, 956, 958, 972, 980, 987, 1002, 1003, 1007,

1012, 1014, 1018, 1024, 1029, 1032, 1033, 1042, 1049, 1052, 1059, 1067, 1072, 1089, 1090, 1100, 1104, 1111, 1116, 1146, 1152, 1165, 1167, 1179, 1182, 1185, 1188, 1192, 1198 (2), 1200, 1205, 1212, 1216, 1223, 1225, 1226, 1237, 1241, 1246, 1263, 1266, 1267, 1272, 1295, 1300, 1315, 1316, 1328, 1346, 1355, 1357, 1370, 1379, 1380, 1381, 1388, 1389, 1390, 1391, 1406, 1412, 1414, 1415, 1441, 1479, 1486, 1495, 1501, 1511, 1518, 1527, 1530, 1531, 1532, 1536, 1549, 1550, 1558, 1569, 1579, 1587, 1596, 1601, 1611, 1617, 1618, 1622, 1623, 1644, 1645, 1661, 1668, 1674, 1687, 1702, 1709, 1723, 1736, 1747, 1749, 1752, 1754, 1756, 1761, 1765, 1778, 1790, 1794, 1801, 1812, 1814, 1817, 1818, 1829, 1836, 1837, 1839, 1846, 1865, 1866, 1874, 1877, 1878, 1887, 1894, 1897, 1899, 1900, 1904, 1905, 1906, 1909, 1912, 1913, 1922, 1925, 1931, 1932, 1941, 1963, 1964, 1967, 1972, 1976, 1979, 1983, 1987, 2001(2), 2002, 2005, 2017, 2040, 2050, 2051, 2058, 2059, 2081, 2091, 2114, 2115, 2118, 2123, 2127, 2133, 2134, 2147, 2149, 2156, 2181, 2198, 2217, 2218, 2224, 2228, 2229, 2239, 2241, 2246, 2256, 2269, 2273, 2274, 2295, 2301, 2303, 2307, 2311, 2322, 2323, 2326, 2328, 2334, 2339, 2341, 2342, 2363, 2364, 2410, 2411, 2413, 2420, 2428, 2431, 2437, 2446, 2455, 2529, 2533, 2534, 2535, 2541, 2554, 2556, 2578, 2584, 2585, 2587, 2592, 2601, 2603, 2608, 2611, 2613, 2622, 2623, 2632, 2633, 2643, 2681, 2684, 2701, 2713, 2714, 2720, 2726, 2765, 2766, 2771, 2778, 2788, 2789, 2791, 2814, 2817, 2820, 2824, 2825, 2832, 2837, 2858, 2864, 2869, 2875, 2885, 2886, 2906, 2907, 2929, 2935, 2936, 2941, 2942, 2954, 2956, 2965, 2967, 2971, 2976, 2981, 2982, 2984 (2), 3013, 3024, 3026, 3027, 3038, 3052, 3053, 3055,

3056, 3074, 3075, 3076, 3078, 3085, 3091, 3093, 3102, 3111, 3112, 3114, 3125, 3132, 3151, 3181, 3189, 3205, 3211, 3220, 3225, 3236, 3244, 3270, 3276, 3292, 3293, 3327, 3329 (2), 3335, 3337, 3338, 3346, 3347, 3349, 3368, 3372, 3390, 3399, 3406, 3410, 3442, 3444, 3449, 3461, 3463, 3464, 3465

zm. b. 81, 398, 625, 737, 849, 867, 1018, 1205, 1414, 1754, 1756, 1765, 1812, 1829, 1865, 1866, 1887, 1906, 2059, 2091, 2134, 2431, 2622, 2858, 3038, 3244(2), 3270

b. + nca 550(2)

b.+ dur 216, 274, 343, 396, 734, 1040, 1058, 1109, 1206, 1265, 1447, 1819, 2075, 2343, 3169, 3193, 3238

b.+ durur 1206, 3231, 3441, 3460

b. idi 2902, 3207

b.+ lar 616, 749, 1019, 1039, 1497, 2510, 2542, 2779, 3021, 3128, 3129, 3235

b.+ lara 1046, 2189, 3303

b.+ lardur 75

b.+ ları 2075

b.+ laruñ 789, 966, 1417, 2255

b.+ ña 114, 197, 525, 758, 890, 1011, 1049, 1755, 1756, 3248, 3408

b.+ nca: Böyle, böyle bir, böylesi. 28, 553, 1160, 1183, 1344, 2372, 2677, 2918, 3127, 3239, 3393, 3401

b.+ ncılayın: Bunun gibi böyle. 746, 936, 2814

b.+ nda 1. Burada. 91, 92, 98, 114, 211, 339, 341, 468, 589, 614, 828, 1128, 1151, 1161, 1285, 1287, 1300, 1358, 1500, 1605, 1657, 1747, 1757, 1768, 1847, 1863, 1878, 1879, 1902, 2140, 2151, 2205, 2246, 2505, 2506, 2548, 2585, 2642, 2673, 2706, 2745, 2826, 2918, 2964, 3251, 3407(2), 3409, 3432

2. Şimdi

b.+ nda: 433
 b.+ ndan 253, 273, 293, 460,
 738, 750, 1298, 1306, 1319, 1616,
 2126, 2150, 2505, 2929
 b.+ ndan imiş 1752
 b.+ nı 287, 413, 523, 571, 618,
 629, 891, 966, 968, 969, 1018, 1686,
 1770, 1866, 1868, 1898, 1911, 1923,
 1924, 1985, 2149, 2204, 2337, 2438,
 2449, 2491, 2609, 2629, 2631, 2676,
 2780, 3053, 3086, 3286
 b.+ nlar 497, 1154, 1439, 1883,
 2262, 2399, 3090
 b.+ nlara 1239, 1248, 1620,
 2262, 2953, 2986, 3127, 3304
 b.+ nlardan 417, 886, 3054
 b.+ nları 511, 668, 1071, 1499,
 3258
 b.+ nların 1438, 1505, 2991,
 3314, 3316
 b.+ nuñ 42, 181, 227, 258, 344,
 581, 780, 852, 906, 1002, 1011, 1044,
 1133, 1225, 1266, 1274, 1337, 1388,
 1484, 1530, 1754, 2329, 2546, 2645,
 2906, 2911, 2935, 3055, 3074, 3292,
 3464
 b.+ nuñla 2855
 b.+ nuñla olurdegül 3363
 b.+ nuñiçün 2817
 b.+ nuñla 1788
 b. ola 3224, 3244
 b.+ yıdı 141
 b.+ yımış 1757
bucağ (~bucag) -1-
 Köşe.
 b.+ ında 427
Bü cehl -33-
 A.(ö.a) Asıl adı Ömer olup Hz.
 Muhammed'e düşmanlığı ile bilinir.
 bk. Ebü Cehl.
 B. 945, 1036, 1711, 2291,
 2306, 2332, 2338, 2544, 2545, 2712,
 2715, 2729
 B.- dün 2364
 B.- ħar 2517, 2529, 2547,
 2659, 2676
 B.- la' in 2298, 2550, 2699

B.- le 'im 948
 B.- zulmet 740
 B.+ e 967, 1054, 1704, 2314,
 2340, 2627, 2701
 nefis- B.+ ini 776
 B.+ üñ 2721
 B.+ üñ oldı 970
budağ (~budağ) -1-
 Budak, dal.
 b.+ da 1277
 b.+ ı 1275
 b.+ ları 1274
 b.+ larına 281
budağlı -4-
 Budaklı, dallı.
 b. 2536, 2544, 2717, 2731
bugün -25-
 Bugün, şu an, içinde bulunulan.
 b. 146, 850, 874, 990, 1055,
 1250, 1719, 2477, 2505, 2822, 2852,
 2860, 2861, 2881, 2940, 2941, 2950,
 2953, 2978, 3091, 3219
 b.+ durur 3171
 b.+ dür 2990
 b.+ için 3176
buğz -1-
 A. Kin, nefret, sevmeme.
 b. 2067
buğār -2-
 A. Buğu.
 b. 208
 b.+ ından 209
bul -122-
 Arayarak veya aramadan bir
 şeyi veya bir kimseyi bulmak, elde
 etmek; kavuşmak, ulaşmak; sahip
 olmak.
 b. 416, 1256, 2214, 2769
 b.- a 155, 171, 573, 1042,
 1541, 2031, 2164, 2388, 3245
 cān b.- a 1987
 şafā b.- a 102
 yol b.- a 985, 1441, 3304
 b.- agör 641, 1543
 b.- alar 1461
 yol b.- alar 1444
 b.- amadum 424

- b.- amaz 3160
 b.- an 1688
 b.- ardı 2273
 b.- asıdur 2740
 b.- asın 732, 2033, 2652, 2664,
 2744
 b.- asız 278, 662, 938, 1117,
 1166, 1480
 b.- ayum 606
 b.- dı 290, 294, 301, 381, 776,
 949, 1364, 1408, 1787, 1847, 1944,
 2276, 2277, 2378, 2461, 2466, 2557,
 2733, 2747, 2749
 cān b.- dı 1925, 2648, 2749,
 2972
 şühūd b.- dı 256
 b.- dılar 236, 608, 1950, 2318
 ḥayât b.- dılar 2272
 b.- duḡuñ 446
 b.- duñ 356, 2157
 b.- ıcaḡ 2993
 b.- inca 3288
 b.- ısar 322, 446, 1528, 1716,
 3306
 b.- madı 268, 404, 513,
 722, 1354, 2208, 2215, 2376, 2495,
 2735, 3407
 yol b.- madı 17, 402, 3166
 b.- madılar 2978
 yol b.- maya 1302
 b.- mayup 1724
 b.- maz 1834
 b.- mazsın 684
 şübāūt b.- mışdur 1438
 b.- mışuz 1246
 b.- sa 2174
 b.- up 562
 cān b.- uban 1646
 b.- uñuz 1621
 b.- ur 69, 735, 794, 1177, 1200,
 1457, 1459, 1492, 1553, 2173, 2386,
 2460, 3177
 yol b.- ur 1563
 şıḥḥat b.- urdı 561
 furşat b.- ursa 1887
 b.- ursın 2339

bulaş - -1-

Bir nesne, üzerine sürülen bir
 şey yüzünden kirlenmek.

b.- dı 904

Bū leheb -3-

A.(ö.a) Ebū Leheb.

B. 1036, 1054, 1067

bulun - -7-

(Aranılan, arzu edilen bir
 kimse, bir şey) Elde edilmek, sahip
 olunmak, kavuşulmak, bulunmak.

b.- an 1218

b.- dı 1008

b.- ur 771(2), 1385, 1596

b.- urdı 817

bulut (~bulud) -3-

Bulut.

b. 558

b.+ ı 248

b.+ ın 253

buñsak -1-

Sıkıntı, keder.

b. 2048

bura -1-

Bu yer.

b.+ dan 1161

burāḡ -15-

A. At; Hz. Muhammed'in
 Miraç'ta bindiği at, Burak.

b. 1086, 1091, 1131, 1132,
 1135, 1149, 1514, 2136

b.+ ı 1118, 1143, 1514

b.+ lar 1140, 1142

b.+ uñ 1146, 1158

burc -3-

A. Kale, hisar çıkıntısı, kule.

b. 1741

b.+ ı 1338

b.+ uñ 1339

burūc -3-

A. Hisarlar, kaleler.

b. 1542

eḫlāk- b. 1159, 1594

burūcū'l-emīn -1-

A. Hz. Cebrail.

b. 1731

būs -2-

F. Öpme, öpücük, öpüş.

b. itdi 845
 b. itmekiçün 1221
büstān -10-
 F. Gül ve çiçek kokularının çok olduğu yer, bahçe.
 b. 169, 1024, 1026, 1029, 1741
 b.- lā-mekāna 3211
 bāğ-bān- b.- lemyezel 3116
 b. itdüm 165
 b.+ um 3069
 b.+ uñ 1031
buş - -2-
 Öfkelenmek, kızmak.
 b.- dı 2418
 b.- masun 2625
buyruğ -1-
 Emir, ferman.
 b. itdi 2148
buyur - -11-
 Emretmek.
 b. 3028
 b.- dı 2202, 3050, 3190, 3297
 b.- madın 3129
 b.- maduğı 2910
 b.- mışdır 3222
 b.- mışdur 1462, 3168
 b.- ur 2241
bühtān -3-
 A. Yalan, iftira.
 b. eyleyen 2930
 b. idersin 1912
 b. idesiz 1914
bük - -1-
 Eğmek.
 b.- üp 3158
bükür -1-
 (?)
 ehl- b. 921
bükül - -3-
 Eğilen.
 bili b.- di 3076, 3351
 b.- en 1633
bü'l-^caceb -1-
 A. Çok acāyip, çok tuhaf, çok şaşılacak şey.
 b. olmaya 2577

bü'l- fuḍūl -2-
 A. Boşboğaz, münāsebetsiz söz söyleyen, kendinden büyük işlere karışan (kimse).
 b. 2484, 2622
bü'l-ḥakem -1-
 (?)
 b.- ḥakem 2558
bü'l- kerem -1-
 A. Asaleti olmayan, soysuz.
bülbül -6-
 A. Güzel öten māruf kuş.
 b.+ i 373
 b.+ ler 2966
 b.+ leri 168, 1027
 b.+ lerin 169
 b. oldı 415
bülend -1-
 F. Yüksek, yüce.
 b. ola 1664
bünyād -6-
 F. Asıl, temel.
 b. eyledi 196
 b.+ ını 285
 b. idelüm 1024
 b.+ um 1971
 b.+ umuz 1025
 aşl- b.+ uñ 1995
bürāder -1-
 F. Erkek kardeş, mec. Dost. bk. birāder.
 b. 3390
bürhān -5-
 A. Delil, ispat.
 b. 689, 2377, 2471
 b.+ ı 914
 b. olur 07
bürḳa^c -2-
 A. Kadınların örtündükleri, peçe, tül, yaşmak, yüzörtüsü.
 b. +i 1566
 b.+ yı 1005
bürü - -1-
 Örtmek, setretmek, sarmak.
 b.- ye 1278
büşür -1-
 Pişirmek. bk. bişür-

b. 2442
bütün -1-
 Mükemmel, tamam, sağlam,
 eksiksiz, parçalanmamış.
 b. olsun 2360
büyü -1-
 Büyümek, yaşın artması.
 b.- yince 493
 -C-
Cābir -24-
 A.(ö.a) Sahabelerden biri,
 Cabir.
 C. 2182, 2184, 2185, 2186,
 2187, 2189, 2190, 2194, 2197, 2200,
 2204, 2206, 2209, 2215, 2219, 2238,
 2246
 C.- enşāri 2176
 C.+ e 2214, 2237, 2274
 C.+ üñ 2196, 2203, 2240
cāhil -1-
 A. Bilimsiz, bilgisiz.
 c.- ıtgā 386
cahīm -7-
 A. Cehennem.
 nār- c. 948
 nār- c.+ de 2845
 c.+ e 1724, 2923
 nār- c. eylemeye 157
 c.+ üñ 1511
 nār- c.+ üñe 1638
cā' ilü'l-leyl ü nehār -1-
 A. Geceyi gece, gündüzü
 gündüz eden, Cenābıhak.
 c. 1654
cām -2-
 F. Kadeh, bardak.
 c.- muşaffādur 1199
 c.+ ıla 2309
cāme -2-
 F. Elbise.
 c.+ ler 1497
 c.+ sin 1697
cāmi' -1-
 A. İçinde namaz kılınan ibādet
 yeri.

mısr- c.+ de olan 928
cān -217-
 F. 1. Can, ruh.
 c. 104, 108, 187, 246, 247, 252,
 254, 903, 1178, 1180, 1188, 1200,
 1528, 1687, 1701, 1875, 1954, 2002,
 2035, 2084, 2086, 2233, 2260, 2273,
 2283, 2895, 2897, 2943, 3181, 3212,
 3213, 3223, 3227, 3233, 3238, 3280,
 3329, 3362, 3422
 c.- cigerler 3409
 c.- tahtına 2971
 c.+ a 2078, 3238
 c. bula 1987
 c. buldı 1925, 2648, 2749,
 2972
 c. buluban 1646
 c.+ dan 2343, 2402
 c. çıkar: Ölmek. 2050
 c.+ ı 173, 570, 872, 1015,
 1409, 1458, 1659, 1689, 2092, 2254,
 2784, 3167, 3221, 3254, 3257, 3258,
 3260, 3312, 3323
 c.+ ıdur 2961
 c.+ ıla 58, 1177
 c.+ ım 613
 c.+ ıma 3206
 c.+ ımız 612
 c.+ ın 2243, 2255
 c.+ ına 306, 2972, 3152
 c.+ ını 2079, 2093, 3268
 c.+ ıyıla 916
 c.+ ıyla 1180
 c.+ ları 1433, 3249
 c.+ larıçün 1632, 3422
 c.+ ların 3305
 c.+ ların alur: Öldürmek. 3159
 c. ola 2457
 c. oldılar 1852
 c. olsañ 2737
 terk- c. Olur: Ölmek. 914
 yoluña c. oynayan 2977
 c.+ sın 700
 c.+ um 1072, 1529, 2050,
 2055, 2305, 2899, 3148
 c.+ uma 700
 c.+ umdan 424

c.+ umı 1690, 2121, 2168,
 3226
 c.+ umuz 3093, 3433
 c.+ umuza 3431
 c.+ uñ 223, 339, 1094, 1103,
 2925, 3240, 3256
 c.+ uña 1536
 c.+ uñı 2742, 3267
 c. vir: Ölmek. 2769
 c. virdüm 2140
 c. virem 1875
 c. +ı virem 3258
 cānumuz v.- evüz 1639
 c.+ ı vireyüm 3088
 c. virmedin 3202
 c. virse 2160
 c. virür 264
 c. virürken 3247
 2. Gönül, iç, can.
 c. 101, 102, 148, 269, 450, 640,
 713, 783, 884, 926, 993, 1213, 1365,
 1375, 1379, 1395, 1398, 1532, 1543,
 1552, 1592, 1593, 1823, 1824, 2037,
 2170, 2395, 2508, 2596, 2739, 2782,
 2817, 2972, 3108, 3177
 c.- ‘ālem 610
 c.- hū 1383, 1387
 c.- ‘uşşāka 24
 c.+ dan 102, 168, 241, 1011,
 2389, 2464, 2523, 2829
 c.+ ı 509, 575, 2571, 3189
 c.+ ıdur 50
 c.+ ıla 339, 1402, 1556, 2004,
 2030, 2509
 c.+ ım 529, 571, 573, 613
 c.+ ımız 612
 c.+ ına 170, 2053, 2412
 c.+ ında 1007
 c.+ ıyıla 916
 c.+ uñ 1397, 1539
 maqşūd- c.+uñ 1564
 c.+ uña 252, 1176
 c.+ lara 215, 1620, 2986
 c.+ ları 2965
 c.+ larına 2991
 c.+ um 326, 1399, 1865, 2143
 c.+ uma 1097

c.+ umuz 240
cān-āferīn -1-
 F. Yaratıcı.
 kudret- c. 2089
cānavar(∼cānaver) -3-
 F. Canlı, yaşayan.
 c. 863
 c. 899
 c.+ ken olup 2026
cān-fedā -1-
 F. Canını veren.
 c. 505
cānān -5-
 F. Sevgili, gönül verilmiş;
 Allah.
 c. 1213, 1528, 1823
 c.- ‘ālem: Hz. Muhammed. 610
 c.+ dan 3098
cānib -1-
 A. Taraf, cihet, yan.
 c.- haqdan 1126
cānsuz -2-
 F.T. Canını yitirmiş, ölmüş.
 c. 263, 2789
cār -2-
 A. Komşu.
 c. 2804
 c.+ ı 2803
cārī (∼cāri) -2-
 A. Cereyan eden, akan, geçen,
 yürüyen.
 c. olup 1742
 c.+ dūr 2270
cāvidān -1-
 F. Ebedi, sonsuz.
 c. kılasın 2507
cāy -1-
 F. Yer.
 c.- Menāt 977
cāzi‘ūn -1-
 A. Muzdarip.
 c. kıldı 3379
cāzū -8-
 F. Sihirbaz, büyücü.
 c. 2369, 2529, 2530
 c. kılan 2069
 Aḥmed- c.+ ya 2404

- c.+ yı 2342, 2545
- cāzūcī** -3-
F.T. Sihirbaz, büyücü.
c. 1789, 2630
c.+ dur 2678
- cāzūlūk** -1-
F.T. Sihirbazlık, büyücülük.
c. 1932
- Cebbār** -3-
A. Kuvvet ve kudret sāhibi,
Allah.
C. 1832, 2129
şun^ç - C.+ a 1354
- cebe** -1-
A. Zincirden veya halkadan
örme zırh.
c. 813
- cebel** -1-
A. Dağ.
c. 1418
- cebhe** (~cebh) -1-
A. Alın
c.+ inde 287
- Cebrā'īl** (~Cebra'īl)-38-
A. Cebrail, peygamberlerin
emir ve vahy'e vasıta olan dört büyük
melekten biri.
C. 314, 819, 1091, 1093,
1105, 1118, 1130, 1142, 1240, 1296,
1299, 1303, 1381, 1477, 1481, 1500,
1514, 1707, 1904, 1915, 1935, 1973,
2202, 2212, 2253, 2313, 2346, 2541,
2605, 2624, 2724, 3128, 3124, 3173,
3177, 3200, 3186, 3194, 3283
C.+ den 3126
C.+ durur 1126
C.+ e 309, 1086, 1095, 1205,
1236, 1298, 2148
C.+ i 1476
- cedd** -4-
A. Dede, büyük baba, ananın
veya babanın babası.
c.- Muşafā 488
c.+ i 496
c.+ ine 618, 635
- cedir** -1-
A. Lāyık, münāsip, uygun.
- c. kıldı 1426
- cefā** -2-
A. Eziyet, incitme.
c. 1076, 2962
- cehd** -15-
A. Çalışma, çabalama.
c. eyle 127, 1535, 1543, 922
c. eyleñ 3002
c. ideler 3297
c. idüb 731
c. idüp 2380, 2384, 3303
c.+ ile 1359
c. kıl 988, 1467, 1584, 1949
- cehennem** -1-
A. Āhirette, günāhkār kulların
gideceği azap yeri, tamu.
c.+ den 2386
- cehl** -7-
A. Bilmezlik.
c. 3048
rāfi^ç - c. 360
c.- la^ç in 2319, 2629
nefs- c.+ i 761
zulmet- c.+ iyle 1035
c.+ üñi 686
- Celil** -13-
A. "Büyük, ulu" Allah.
C. 353, 1427, 1707, 1803,
1915, 1939, 1973, 2202, 2253, 2256,
2541, 2605, 3099
- cem^ç** -22-
A. Toplama, toplanma.
c. 1980, 1988
c. eyle 921
c. eyledi 2959
'aqlını c. eyledi 3142
c. eyledüm 325
c. eylegil 940
c. idüp 3281
c.+ ini 3431
c. itdüğün 468
'aqlum c. kıldum 422, 1456
c. kılmışdur 1735
c. olalar 166
c. olalum 3
c. oldı 2946
c. oldılar 236, 944, 961

c. olındı 2196
 c. oluban 961
 c. olurlar 1238
cemā' at -2-
 A. İnsan topluluğu.
 c. 1245, 2258
cemā' āt -1-
 A. İnsan toplulukları, imāmin
 arkasında namaz kılanlar.
 c. 1625
cemāl -24-
 A. Yüz güzelliği; Allah.
 c. 36, 151, 522, 1006, 1393,
 1405
 c.- Muşafā 170, 654
 c.+ e 173
 c. eyledi 231
 c.+ in 1403
 c.+ inden 24, 172, 194, 1844
 c.+ ine 1342
 c.+ ini 933, 1103, 1567
 c.+ üm 1370
 c.+ ümden 1404
 c.+ üñ 3338, 3352
 c.+ üñle 3080
cemel -2-
 A. Erkek deve.
 c. 860, 1894
cemī' e'l-ālem -1-
 A. Ālemin tamamına.
 c.+ e 3397
cemī' i'l-mürselīn -1-
 A. Peygamberlerin tamamı.
 şāh- c.: Hz. Muhammed. 368
Cemīl -2-
 A. "Cemal sahibi, güzel"
 Allah.
 C. 1640, 1803
cem' iyyet -1-
 A. Topluluk.
 c.+ i 3153
cem' ü'l-mürselīn -1-
 A. Peygamberlerin tamamı.
 fahr- c.79
cenāh -1-
 A. Kanat.
 c.- himmeti 1157

ceng -6-
 F. Savaş, vuruşma.
 c. 2056, 2070, 2073
 c. ide 2064
 c. itmedüm 1066
 c. itmek gerek 2063
cennātü'l-na'im -1-
 A. Sekiz cennetten biri.
 c. 1920
cennet -57-
 A. Cennet.
 c. 36, 1102, 1132, 1140, 1141,
 1254, 1472, 1482, 1492, 1495, 1570,
 1583, 2261
 c.- dārü's-selāmuñ: Sekiz
 cennetten biri. 3419
 c.- firdevs: Sekiz cennetten
 biri. 1641, 3389
 c.- ḥaḍrā 382, 847
 c.- me'vā: Sekiz cennetten biri.
 380, 841
 c.- rıdvānı 311
 c.- zātumda 1459
 c.+ de 1146, 1575
 ehl- c.+ dür 3248
 verd- c.+ dür 1742
 c.+ e 426, 484, 891, 1071,
 1086, 1091, 1492, 2114, 2143, 2901,
 2902, 3305, 3326
 c.+ i 158, 416, 1101, 1478,
 1481, 1569, 1609, 2165, 2664
 ehl- c. oldı 1847
 c.+ üme 145
 c.+ üñ 312, 442, 932, 1129,
 1491, 1511
 c.+ üñi 3439
cesed -2-
 A. Ölü vücut.
 c. 1701, 2638
cevāb -12-
 A. Cevap, karşılık.
 c. 1965, 2458, 3001, 3241
 c. eyler 1765, 3238
 c.+ ı 1058, 3434
 c. idem 2768, 2771
 c. itdi 2301
 c. virebilmedi 3140

cevāhir -3-

A. Cevherler, elmaslar,
kıymetli taşlar.

c. 1580

c.+ le 1282, 1338

cevher -3-

A. Bir şeyin özü, maya, gevher.

c.+ e 206

c. oldu 13

c. olur 1553

cevlān -6-

A. Dolaşma, dolanma,
gezinme.

c. 2943

c. eyle 3232

c. eyledi 1202, 1381

c.+ ıla 1006

c.+ ını 16

cevr -1-

A. Cefa, eziyet, zulüm.

şābir- c. 361

cevşen -1-

F. Örme zırh, vaktiyle giyilen
savaş elbisesi.

c.+ de 813

ceyhūn -1-

(?)

c. eylemiş 1092

cezb -2-

A. Kendine çekme.

c. ide 1191

c. ider 23

ceẓbe -4-

A. Ruhun hayret ve sevince
kapılarak sanki cesetten hāriç
bulunuyormuş gibi olması, heyecana
gelmesi.

c. 1392

c.- hāq 2944

c.- raḥmān 252

c.+ ler 253

ceẓā -3-

A. Cezā, karşılık, azap.

c. 2014

c. idüp 1938

c.+ sını 1945

cılav -1-

Gem, dizgin, yular.

c.+ ından 2124

Cibrīl -3-

A. (ö.a) Cebrail.

C. 1128, 1151, 1485

ciger -8-

F. Bağır.

c. 136, 2794, 2885

c.+ i 175

c.+ ine 2864

c.+ ini 1092

cān- c.+ ler 3409

c.+ leri 2978

ciger-kūşe -1-

F. Evlat; sevgili.

c. + m 2049

cihād -1-

A. Din uğruna düşmanla
savaşma.

c. kıldı 812

cihān -26-

F. Dünya, âlem; mec.insanlar,
herkes.

c. 48, 352, 602, 1341, 1618,
1830, 2560, 2585, 3132, 3377, 3390

dār- c. 2489

māl- c. 2434

mekr- c. 2292

sultān- c. 1779

şāh- c. 2701

c.+ a 346, 515, 3393

c.+ da 2270

c.+ dan 2559

c.+ ı 1543, 1718

ser-efrāz- c. kıldı 1852

c.+ uñ 2321, 3410

cihāt -2-

A. Taraflar, yönler.

c. 107, 747

cihet -4-

Yan, yön, taraf.

c. 927

c.+ den 1405, 1563, 3333

cin -4-

A. Gözle görünmez, lātif
cisimlerden ibāret bir yaratık
(mahlūk).

c. 39, 382, 2007, 2481
cinān -2-
 A. Cennetler, uçmaklar;
 bahçeler.
 bāb- c. 3377
 bāğ- c.+ ın 369
cinni -1-
 A. Ecinli, bir cin.
 c.+ yem 955
cism -25-
 A. Beden, gövde, cisim;
 madde.
 c. 12, 272, 1689, 2602
 c.- laṭif 3090
 c.- nāzūk 3249
 c.- pākin 3195
 c.- pākini 3365, 3374
 c.+ i 1422, 1780, 3120
 c.+ idür 50
 c.+ ile 379, 1541, 1542, 1604,
 1617
 c.+ ile oldı 1614
 c.+ ine 2872
 c.+ ini 456
 c.+ üm 1333, 1694, 2944
 c.+ ümde 571
cismānī -2-
 A. Bedenle ilgili.
 c. 12, 1422
cūd -6-
 A. Cömertlik.
 ehl- c. 1699
 kān- c. 65
 c.+ ıla 84, 1858
 c. kıldı 217, 1391
cum‘a -13-
 A. Cuma günü.
 c. 892, 896, 916, 917, 919,
 922, 1236, 1246, 1252
 c.+ ya 1251
 c. kılan 1247
 şalāt- c.+ yı: Cuma namazı 923
cūş -6-
 F. Çoşma, çok sevinme.
 c. eyledi 1121
 c. ider 1553
 c. kıldı 207, 401, 2983, 3234

cüdā -2-
 F. Ayı, ayrı düşmüş, ayrılmış.
 c. 2966
 c. kıldı 1999
cüft -1-
 F. Çift, ikili.
 c.- yār 1677
 c.- Zehrā: Hz. Fatıma’nın
 kocası, Hz. Ali. 2344
cühūd -18-
 A. Yahudi.
 c. 971, 1876, 2391, 2427,
 2430, 2439, 2577, 2751, 2757, 2761,
 2766, 2773
 c.+ a 2491
 c.+ ı 2429
 c.+ lar 1885
 c.+ uñ 1890, 2760
cümle -142-
 A. 1. Bütün, her; bütünüyle,
 büsbütün, hep birlikte.
 c. 03, 05, 15, 30, 32, 40, 41,
 51, 54, 67, 77, 107, 111, 158, 159,
 177, 180, 218, 221, 251, 272, 289,
 323, 334, 382, 410, 413, 415, 416,
 469, 470, 496, 515, 517, 539, 541,
 547, 548, 577, 612, 632, 637, 710,
 714, 803, 848, 904, 950, 966, 984,
 994, 1019, 1030, 1106, 1116, 1196,
 1212, 1238, 1258, 1294, 1304, 1383,
 1416, 1422, 1461, 1548, 1552, 1587,
 1596, 1621, 1643, 1648, 1729, 1838,
 1900, 1910, 1911, 1990, 2095, 2099,
 2116, 2154, 2193, 2287, 2511, 2551,
 2598, 2743, 2800, 2807, 2813, 2926,
 2961, 3021, 3033, 3217, 3265, 3270,
 3276, 3284, 3304, 3342, 3349, 3367,
 3387, 3396, 3449, 3451, 3452, 3462
 c.- aşhābiçün 3457
 c.- ervāḥa 3210
 c.- eyyāmda 855
 c.+ den 1201, 1664
 c.+ müzi 1638
 c.+ nūzi 2987, 3119
 c.+ si 60, 73, 588, 1245, 1292
 c.+ sinden 1483
 c.+ sini 1910

- c.+ sinüñ 49, 78, 560, 1456
c.+ ye 59
2. Herkes; her şey; hepsi.
c. 2494, 2514, 2719, 2850
ehl- c. 2397
c.+ müze 2905, 3386
c.+ ñüzi 2987, 3119
c.+ si 3025, 3379
c.+ sin 3274
c.+ sinüñ 2882
- cürm** -2-
A. Suç.
c. eyledük 3427
c.+ inden 1253
- cüst ü cü** -1-
F. Arayıp sorma, araştırma.
c.+ da 1896
- cüvân** -13-
F. Genç, taze, delikanlı.
c. 569, 1666, 1670, 1878,
1913, 1960, 2001, 2025, 2104, 2665,
2680, 2692
c.+ ı 2149
- cüz'** -1-
A. Kısım, parça, bölüm.
c. 2039
- cüz'î** -1-
A. Az, az miktarda.
c.+ dür 18
- Ç-
- çağır** -18-
Birinin gelmesini kendisine
yüksek sesle söylemek, seslenmek.
ç. 2183
ç.- an 1098, 3141, 3143
ç.- asın 2585
ç.- dı 2069, 2193, 2705, 3136,
3138, 3145, 3213
ç.- dılar 1097
ç.- uban 314, 964
ç.- up 598
ç.- ur 628, 1383
- çağla** -1-
(Düz ve mec. anl.) (Su, gözyaşı
vb.) Köpürerek ve ses çıkararak
- çoşkun bir biçimde akmak.
ç.- yuban 586
- çağla** -1-
Tahmin, takdir etmek,
hesaplamak, tasarlamak.
- çāh** -1-
F. Kuyu, çukur.
ç.- hicrāna 2965
- çāk** -2-
F. Yarık, yırtık.
ç. kıldı 597
ç. oldı 2492
- çāker** -1-
F. Kul, köle.
ç.+ idür 89
- çal** -3-
1. Atmak, çarpmak, vurmak.
ç.- dı 2092
ç.- mağa 1777
2. Vurarak veya sürterek ses
çıkartmak.
ç.- alar 3046
- Çalap (~çalab)** -2-
Tanrı, Allah.
Ç. 2012, 2552
- çalgu** -2-
Müzik aleti, enstrüman.
ç. 712
ç.+ ları 3046
- çalın** -1-
Çalma işine konu olmak.
ç.- an 3046
- çalış** -1-
Bir şeyi oluşturmak veya
ortaya çıkarmak için emek harcamak.
ç.- up 468
- çār** -6-
F. 1. Çare. bk. çāre.
ç. 2052
ç. eyledi 2063
ç. eylegil 2009
ç. idemez 2650
ç. kıl 2003
2. (sayı) Dört.
ç. 107
- çāre** -5-
F. Çare, derman. bk. çār.

- ç. 1104, 3082
ç.+ ñ eyle 2051
ç.+ si 1109, 3460
- çarh** -1-
F. Felek.
ç.+ ı 1519
- çayır** -2-
Çayır.
ç. 503
ç.+ ların 932
- çehre** -1-
F. Yüz, surat.
ç.+ si 650
- çek** -40-
1. Güç durumlara uğramak, katlanmak.
ç.- di 2683
hasret ç.- di 2434
zağmet ç.- di 3214, 3235, 3280
zağmeti ç.- dügi 3244
zağmet ç.- düğüne 3180
ç.- düm 2682
ç.- en 3223
ç.- er 1074, 1076
miğnetler ç.- er 3254
zağmet ç.- er 3181
zağmetler ç.- er 3254
ç.- erler 3247
zağmeti ç.- erler 3250
ç.- ersin 2940
ç.- eyim 3230
emek ç.- me 2181
endüh ç.- me 2795
fıkr ç.- me 2589
ğam ç.- me 1662, 1974, 2736
melâl ç.- me 2761, 2795
ğam ç.- megil 2724
ç.- meyesin 2664
zağmet ç.- mişidi 1884
zağmeti ç.- se 3242
renc ç.- üp 1902
ta' ab ç.- üp 1902
2. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru çekmek.
ç. 3227, 3279
ç.- di 1143, 1514, 3281
ç.- er 3159
3. Yollamak.
ç.- di 2201
4. Aynısını yazmak veya çizmek.
kalem ç.- di 47
- çemen** -4-
F. Yeşil ve kısa otlarla örtülü yer, çimen.
ç. 167, 503
ārāyış- şahn- ç.73
ç.+ de 1746
- çenār** -1-
F. Çınar, çınarağacı.
ç. 2068
- çeng** -1-
F. Kanuna benzer, dik tutularak çalınır bir çeşit saz.
ç. 3020
- çerāğ** -1-
F. Fitil, mum.
ç.- dinden 2195
- çeri** -4-
Asker.
ç. 1838
ç.+ si 1768
ç.+ sin 1735
ç.+ ye 2181
- çeşm** -5-
F. Göz.
nūr- ç.- Aḥmed- muḥtārīçün
3457
ç.- ḥalka 1853
ç.- ḥufāş 1415
ç.+ i 2068
eşk- ç.+ üñ 1106
- çeşme** -3-
F. Pınar, su kaynağı.
ç.- āb- ḥayāt 1218
ç.+ ler 807
ç.+ si 756
- çevgān** -1-
F. Değnek, baston, çevgen.
ç. 1198
- çevre** -4-
Etraf, muhit.
ç. 551
ç. alup: Etrafını sarmak,

kuşatmak. 627

ç.+ si 503

ç.+ sine 3050

çevrül - -1-

Çevirme işine konu olmak.

ç.- üp 1892

çevür - -3-

Bir şeyin yönünü değiştirmek.

yüz ç.- di 2247, 3165

ç.- medin 3165

çez - -1-

Çözmek, açmak.

ç.- di 2957

çığır - -2-

Davet etmek, çağırarak.

ç.- dı 2440, 2726

çılğ - -3-

İçeriden dışarıya varmak,

gitmek. bk. çık-

ç.- a 2717

ç.- geç 2705

ç.- madın 2165

çıhar - -2-

Birinin veya bir şeyin

çıkmasını sağlamak. bk. çıkar-

ç.- up 1686

ç.- ur 2335

çık - -37-

1. İçeriden dışarı varmak,

gitmek. bk. çılğ-

ç. 1524, 1666

ç.- anum 2121

ç.- ar 754, 1491, 1570, 3148

cân ç.- ar: Ölmek. 2050

ç.- arlar 558

ç.- dı 391, 671, 859, 862, 2064,

2207, 2352, 2366, 2445, 2512, 2544,

2614, 2731

ç.- dum 117, 2233

ç.- up 558, 2222, 3027

2. Üzerine çıkmak, yükselmek

ç.- ar 1239

ç.- dı 208, 1293, 2984

tahta ç.- dı 2263

ç.- up 1332

3. Meydana gelmek, olmak.

ç.- ar 1052

ç.- masa 2342

ç.- mazdı 2778

4. Vazgeçmek.

ç.- ar 1052

çıkar - -11-

1. Birinin veya bir şeyin

çıkmasını sağlamak. bk.

çıhar-

ç. 2611, 2889

ç.- asın 2601

ç.- dı 447, 2432

ç.- mış 1900

ç.- uban 531

ç.- up 600, 3044

2. Üzerine çıkartmak,

yükseltmek.

ç.- dı 3375

3. Sebep olmak, yol açmak.

ç.- duñ 1055

çıplağ -1-

Üstünde bulunması gereken

giysi, örtü vb. bulunmayan, çıplak.

ç.+ iken 2889

çigin (~ çign) -1-

Omuz, omuz başı.

ç.+ ine 2689

çin (~ çin) -2-

F. 1. Kıvrım, büküm.

ç. 2330

2. Çin.

dībā- ç. 2142

çini -1-

F. Çini, sırlı kap.

ç. 813

çirāğ (~ çirāk) -5-

F. Fitil, kandil, mum.

ç. 284, 1135

ç.+ ı 1073

ç.+ ın 1038

ç.+ ını 1039

çoğal - -1-

Azken çok olmak, çok duruma

gelmek, artmak.

ç.- ur 214

çoh -2-

Çok, fazla, pek çok. bk. çok

ç. 2163, 2579

çok (~ çoğ) -41-

1. Çok, fazla, pek çok. bk. çoğ
 ç. 309, 407, 437, 463, 480,
 556, 989, 1060, 1353, 1434, 1482,
 1636, 1728, 1926, 1941, 2000, 2061,
 2095, 2145, 2196, 2267, 2357, 2414,
 2482, 2680, 2682, 2683, 2802, 2840,
 2862, 3251, 3398
 ç.+ dur 41, 128, 581, 1635,
 3460
 ç.+ durur 1146, 2180
 ç.+ ıdı 2043, 2392, 2752
 2. Çok zaman önce.
 ç.+ dan 585, 2319

çok çok -2-

- Çok çok, en çok.
 ç. 351, 2605

çokları -3-

- zm. Birçoğu.
 ç. 1723, 2228
 ç. +uñ 1689

çulğa - -1-

- Çul giydirmek, çullamak.
 ç.- mışam 2234

çü -5-

- F. Çünkü, mademki; gibi.
 ç. 536, 591, 1269, 1872, 2955

çün -335-

- F. Çünkü, mademki.
 ç. 47, 73, 106, 193, 217, 236,
 272, 273, 286, 298, 306, 346, 375,
 438, 470, 488, 508, 521, 530, 551,
 563, 569, 586, 602, 617, 628, 634,
 642, 723, 727, 760, 766, 832, 887,
 930, 934, 949, 1021, 1037, 1091,
 1098, 1130, 1149, 1153, 1154, 1164,
 1194, 1209, 1213, 1240, 1291, 1301,
 1306, 1309, 1312, 1365, 1378, 1384,
 1391, 1395, 1454, 1502, 1503, 1509,
 1529, 1539, 1573, 1599, 1603, 1604,
 1615, 1623, 1688, 1690, 1699, 1738,
 1740, 1743, 1745, 1759, 1767, 1798,
 1811, 1821, 1837, 1847, 1848, 1881,
 1882, 1884, 1885, 1911, 1925, 1931,
 1934, 1939, 1941, 1942, 1964, 1967,
 1981, 1982, 1985, 1987, 2005, 2014,
 2016, 2017, 2053, 2058, 2062, 2078,

- 2097, 2103, 2111, 2115, 2123, 2127,
 2140, 2156, 2160, 2195, 2221, 2227,
 2230, 2235, 2247, 2256, 2265, 2271,
 2277, 2279, 2281, 2301, 2306, 2318,
 2322, 2326, 2337, 2363, 2364, 2395,
 2406, 2423, 2427, 2460, 2461, 2484,
 2491, 2494, 2496, 2497, 2506, 2529,
 2532, 2538, 2543, 2554, 2578, 2590,
 2591, 2592, 2599, 2603, 2609, 2613,
 2627, 2629, 2633, 2643, 2644, 2647,
 2653, 2665, 2680, 2683, 2686, 2690,
 2704, 2711, 2719, 2723, 2726, 2727,
 2733, 2766, 2788, 2809, 2834, 2859,
 2864, 2868, 2872, 2937, 2948, 2954,
 2971, 2975, 2978, 2988, 3067, 3068,
 3104, 3110, 3140, 3147, 3186, 3253,
 3260, 3275, 3277, 3304, 3307, 3364,
 3374, 3407, 3442, 3463

- ç.+ ki 121, 138, 150, 152, 176,
 220, 223, 236, 249, 256, 260, 262,
 325, 355, 509, 546, 558, 579, 603,
 630, 635, 722, 736, 747, 771, 776,
 777, 874, 900, 980, 1021, 1038, 1072,
 1113, 1157, 1169, 1202, 1204, 1208,
 1215, 1276, 1314, 1332, 1335, 1356,
 1380, 1381, 1390, 1398, 1482, 1487,
 1510, 1513, 1533, 1541, 1542, 1550,
 1555, 1561, 1589, 1653, 1674, 1761,
 1843, 1877, 1901, 1926, 1991, 2020,
 2029, 2060, 2080, 2091, 2094, 2106,
 2147, 2148, 2254, 2260, 2451, 2466,
 2505, 2516, 2529, 2550, 2576, 2671,
 2757, 2760, 2828, 2836, 2837, 2893,
 2903, 2922, 2955, 2994, 3076, 3102,
 3205, 3212, 3218, 3227, 3233, 3327,
 3342, 3348, 3364

- ç.+ kim 243, 767, 1300, 1709,
 1764, 1830, 1836, 1860, 2767

çünān -1-

- F. Bunun gibi, bu şekilde.
 ç. 2330

-D-**da / de -15-**

- Da/de, dahi, bile.
 d. 151, 153, 256, 273, 291,

813, 968, 1121, 1174, 1244, 1702,
2858, 3088, 3254, 3322

dād -1-

F. Adalet, doğruluk.
d.+ ın 3004

dād-ger -4-

F. İnsaflı, doğru.
d. 2368, 2592, 2747
d. itmeñüz 1695

dāğ -2-

F. İnsan ve hayvan vücuduna
kızgın demirle vurulan damga, işaret,
im. bk. t̄āğ.

d. 2793
dāğ u.- dı 2793
d. urdılar 1097

dağal -1-

F. Hile.
d. 1846

dāğla - -2-

F.T. Mec. Acısı yüreğine
işlemek; dağlamak, büyük acılara
sebepe olmak. bk. t̄āğla-

yüregın d.- dı 2810
d.- sun 2820

dağ' -2-

Da/De, dahı, bile; hatta; daha,
hālā; ve, ile. bk. dağı

d. 2429, 2558

dağı -206-

Da/De, dahı, bile; hatta; daha,
hālā; ve, ile. bk. dağ'.

d. 44, 71, 101, 121, 133, 145,
158,

161, 188, 189, 197, 205, 216, 222,
243, 246, 260, 290, 293, 294, 295,
301, 311, 318, 328, 329, 331, 341,
401, 402, 408, 409, 416, 417, 423,
442, 455, 460, 473, 477, 495, 513,
520, 554, 559, 587, 589, 595, 649,
682, 713, 738, 746, 750, 760, 772,
773, 826, 845, 868, 908, 912, 933,
936, 973, 1001, 1118, 1127, 1133,
1145, 1147, 1216, 1227, 1230, 1232,
1233, 1235, 1243, 1270, 1271, 1281,
1283, 1286, 1313, 1314, 1315, 1319,
1320, 1326, 1329, 1332, 1337, 1338,

1344, 1349, 1350, 1353, 1356, 1362,
1370, 1428, 1431, 1445, 1450, 1462,
1472, 1477, 1495, 1497, 1515, 1535,
1538, 1539, 1542, 1562, 1586, 1600,
1616, 1640, 1708, 1749, 1774, 1790,
1839, 1914, 1972, 2051, 2071, 2091,
2105, 2126, 2147, 2177, 2191, 2224,
2232, 2244, 2295, 2329, 2533, 2534,
2546, 2581, 2587, 2588, 2644, 2825,
2833, 2839, 2863, 2867, 2888, 2889,
2900, 2915, 2941, 2954, 2985, 2989,
2992, 2999, 3007, 3011, 3019, 3032,
3045, 3048, 3054, 3088, 3097, 3105,
3117, 3119, 3125, 3127, 3136, 3138,
3142, 3185, 3221, 3242, 3262, 3283,
3291, 3296, 3304, 3310, 3345, 3361,
3371, 3383, 3405, 3425, 3443, 3457

dā'im -18-

A. Daima, her zaman.

d. 09, 118, 137, 212, 460, 710,
718, 730, 762, 821, 977, 992, 1108,
1223, 1438, 1527, 1529, 3460

dā'imā -15-

A. Daima, her zaman.

d. 06, 57, 499, 717, 800, 979,
1027, 1074, 1186, 1512, 1561, 2803,
3005, 3035, 3078

dal -2-

Dal, ağaç kolu.

d.+ durur 1579

d.+ ına 280

dāne -1-

F. Tāne, tohum.

d.+ si 304

dānende -1-

F. Bilen, bilgin; haberli.

d.+ sini 1962

dāniş -2-

F. Biliş, bilgi, ilim.

d. 1993

d.- esmā 384

dañla - -1-

Hayret etmek, şaşmak, garip
bulmak. bk. t̄añla-

d.- sını 1997

dapşur - -3-

Teslim etmek, tevdi etmek,

- emanet etmek.
 d. – dı 2446
 d.- duñ 2058
 d.- uram 2416
- dār** -13-
 A. Ev, yer; yurt.
 d. 1380
 d.- cihān 2489
 d.- dünyāda 3184
 d.- dünyādan 3131
 d.- ḥaḳ 1487
 d.- ḥulda: Bekā evi, cennet.
- 1523
 d.- nūra 1222
 d.- ‘uḳbāda: Ahiret, öbür
- dünya. 1717, 2139
 d.+ a 1222
 d.+ ına 2835
 ‘aşḳ- d.+ ında 1189
 d.+ ınıñ 71
- ḍarb** -5-
 A. Dövme, vurma.
 ḍ. 718
 ḍ.+ ıla 2092
 ḍ.+ ımı 2091
 ḍ. ide 2870
 ḍ. idübeni urdılar 2087
- dāreyn** -1-
 A. “İki dünya” : dünya ve
 ahiret.
 d. 1224
- ḍarīr** -1-
 A. Anadan doğma kör.
 ḍ. olma 1162
- dart** - -3-
 1. Bir şeyin birim cinsten
 ağırlığını bulmak.
 d. 2183
 d.- dı 2184
 2. Çekmek. bk. ṭart-
 kılıç d.- am 1774
 d.- uban 2060
- dartış** - -1-
 Ağız dalaşı yapmak, münakaşa
 etmek. bk. ṭartış-
 d.- urlar 2514
- dārü'n-na‘īm** -5-
 A. Cennet.
 d. 276, 1486, 1494, 2141,
 2383
- dārü's-selām** -2-
 A. Cennet.
 d. 2033
 cennet- d.+ uñ 3419
- dārü's-sürūr** -1-
 A. Cennet.
 d. 1950
- dārü's-şifā** -1-
 A. Şifa yurdu.
 d.+ sindan 994
- dāstān** -1-
 F. Destan, epope, hikāye,
 masal.
 d. itdüm 165
- daş** -1-
 Taş. bk. taş.
 d.+ ı 2725
- daşra** -1-
 Dışarı, dış çevre, hariç;
 dışarıya, dış çevreye; uzak, ayrı. bk.
 taşra.
 d. 2705
- da‘vā** -6-
 A. Mesele, dava. bk. da‘vī
 d. 944
 d. eyledi 2862
 d. kılan 3394
 d. kıldı 939
 d.+ sın 1963
 d.+ yıla 913
- da‘vet** -15-
 A. Davet, çağrı; tebliğ.
 d. 1736, 2177, 2180
 d. eyledi 2176, 2949, 3100
 d.+ i 1934
 d. idem 1784
 d.+ in 2201
 d. it 1432
 d. itdi 1034, 1425
 d. kıldı 2484, 3102
 d. olıcaḳ 1222
- da‘vī (~da‘vī)** -9-
 A. Mesele, dava. bk. da‘vā
 d. 706, 989

- d.+ de 2482
d. kıla 2673
d. kılan 706
d. kılmak 7
d. kılar 2679
d.+ si 3394
d.+ yile 480
- da'vî-güzer** -1-
A.F. Dava geçen.
d. 2621
- Dāvūd (~ Dāvud)** -2-
A.(ö.a) İsrail oğullarının bir hükümdarı ve peygamberidir.
D.+ uñ 3413
hak- D. 2253
- dāyim** -1-
A. Devamlı, sürekli.
d. 1803
- dede** -6-
Dede.
d. 3091, 3356
d.+ lerim 3261
d.+ m 2223
d.+ müzden 2881
d. oldu 300
- def** -2-
A. Uzaklaştırma, savuşturma; giderme.
d. idüp 2229
d. olur 1573
- def a** -1-
A. Kere, kez.
d. 3147
- defn** -3-
A. Gömme, gömülme.
d. ide 2734
d. itdiler 2102
d. kıldı 905
- defter** -3-
A. Dikilmiş, kağıt mecmūası.
d.+ inde 142
d.+ ini 3202
d.+ üm 131
- defter-dār** -1-
A.F. Para işlerini idare eden kimse.
d. ider 729
- deg** - -3-
1. Ulaşmak, erişmek.
d.- di 452, 1316
2. Düşmek, yakışmak.
d.- mez 1049
- degül** -33-
Değil.
d. 352, 470, 707, 855, 860, 1636, 1676, 1775, 2085, 2446(2), 2477, 2501, 2530, 2860, 2979, 3052, 3135, 3137, 3146
d.+ di 670
d.+ dür 12(2), 909, 1446, 3114, 3117, 3132
d.+ em 689
d.+ sin 1789, 2630
- degür** - -1-
Dokundurmak, değdirmek.
d.- mesün 312
- dek** -13-
Değın, (-e) kadar
d. 277, 652, 685, 896, 937, 1165, 1190, 1355, 1597, 2413, 2601, 3288
- del** - -2-
Delmek.
d.- di 901
d.- erdi 3138
- delil** -8-
A. Şāhit, belge, tanık.
d. 689, 752, 1550
d. eyle 125, 2743
d. oldu 1142, 1301, 1481
- delilü'l-ḥābirin** -1-
A. Allah.
d. 2610
- dellāl** -1-
A. Tellāl, satılacak şeyi satan.
d.+ ine 1010
- dem** -184-
F. 1. An, vakit, zaman, saat.
d. 83, 145, 254, 259, 305, 357, 359, 434, 442, 507, 533, 594, 596, 598, 626, 633, 636, 666, 693, 702, 725, 743, 748, 787, 788, 790, 801, 935, 965, 1059, 1127, 1150, 1184, 1240, 1241, 1378, 1487, 1513, 1516,

1525, 1550, 1556, 1566, 1652, 1669,
 1704, 1706, 1732, 1736, 1761, 1762,
 1764, 1766, 1771, 1778, 1790, 1796,
 1809, 1813, 1815, 1826, 1888, 1893,
 1901, 1903, 1906, 1918, 1930, 1931,
 1941, 1973, 2010, 2019, 2021, 2046,
 2058, 2071, 2096, 2098, 2100, 2102,
 2123, 2134, 2191, 2207, 2209, 2214,
 2223, 2224, 2232, 2241, 2259, 2340,
 2341, 2346, 2350, 2368, 2406, 2419,
 2455, 2465, 2515, 2516, 2534, 2538,
 2550, 2556, 2587, 2595, 2605, 2610,
 2615, 2629, 2632, 2634, 2637, 2690,
 2693, 2697, 2709, 2711, 2713, 2729,
 2735, 2770, 2847, 2855, 2880, 2894,
 2912, 2928, 2934, 2988, 2994, 3058,
 3066, 3078, 3097, 3124, 3186, 3194,
 3213, 3214, 3217, 3282, 3329, 3332,
 3338, 3391, 3435, 3458
 d.+ de 179, 1458, 1525, 1825,
 1981, 1997, 2133, 2202, 2247, 2266,
 2314, 2342, 2349, 2557, 2611, 2696,
 2734, 2846, 3016,
 3268, 3341, 3342, 3434
 d.+ i 171, 356, 665
 d.+ in 3389
 d.+ inde 1929
 2. Nefes, soluk.
 d.+ üm 3331
dem-be-dem -4-
 F. Bazen, vakit vakit, ara sıra.
 d. 643, 820, 1371, 2673
demdeme -1-
 A. Hiddet, öfke.
 d. kıllur 3143
demür -1-
 Demir.
 d. 2854
denes -1-
 A. Kir, pas; pislik, murdarlık.
 d. 1546
deng -2-
 F. Hayran, şaşkın, ahmak,
 sersem.
 d. 34
 d. eylemişdür 915
denī -5-

A. Alçak, rezil, soysuz.
 d. 945, 949, 2456, 2775
 d. olma 1406
deñiz -4-
 (Düz ve mec.anlam) Deniz.
 d.+ den 164
 d.+ ler 68, 401
 d. oldu 207
dep -1-
 Hücum etmek, saldırmak.
 d.- erseñ 2308
depred -1-
 Kımıldatmak.
 d.- ür 3268
depreñ -1-
 Hareket etmek, kımıldanmak.
 d.- ür 457
der -6-
 F. 1. -de, içinde
 d. 376, 847
 d.- dünyā 396
 d.- gayb 387
 d.- leyle- esrā 388
 2. Kapı.
 d. olan 1222
der -1-
 Toplamak.
 d.- diler 809
der-bān -1-
 F. Kapıcı, kapıya bakan.
 d. 1222
derd (~**dert**) -47-
 F. Üzüntü, hastalık; ağrı; mec.
 kaygı.
 d. 470, 1112, 3181
 d. yiyüben: Tasa çekmek,
 kaygılanmak. 2558
 d.+ e 605, 2564, 3160
 d.+ i 1224, 2095, 2815
 d.+ i olan 1107
 d.+ ile 278, 436, 938, 1092,
 1095, 1117, 1166, 1480, 2820, 2824,
 2831, 2948, 2978, 3064, 3125, 3349,
 3354, 3379, 3411
 d.+ inden 2092
 d.+ ine 560, 1087, 1224, 1848,
 3327

d.+ ini 2991
d.+ lere 871
d.+ üm 452
d.+ üme 137, 140, 153, 1104,
2003
d.+ üñe 1105
d.+ üñile 1633
derdā -1-
F. Yazık, vah vah!
d. 604
dergāh -6-
F. Tekke; mec. huzur, kat.
d.+ a 1917
d.+ uña 2523, 3453, 3460,
3461
d.+ uñdan 3427
deri -1-
Deri.
d. 2638
deril -1-
Toplanmak. bk. diril-
d.- üben 1251
derle -1-
Terlemek.
d.- di 788
dermān -17-
F. Güç, mecal; ilaç; mec. çıkar
yol, çare.
d. 1224, 2377, 3160
d. eylegil 701, 1104
d. eylemez 1224
d. eyleyem 153
d.+ ıdur 2961
d.+ ına 452
d. idemezsiz 2887
d. irer 1107
d. irüpdür 1105
d. kılagör 757, 1543
d. ola 439, 3081
d. olmaz 2564
dertlü -6-
F.T. Dertli, tasalı.
d. 63, 1108, 2963
d. oldum 701
d.+ ye 984, 2565
dervîş -7-
F. Allah için alçakgönüllüğü ve

fukarâlığı kabul eden veyâ bir tarîkata
bağlı bulunan kimse.

d. 987, 2762, 2766, 2772

d.+ i 2758

şâlih- d.+ idi 2754

deryā -7-

F. Deniz.

d. 2430

d.- girānī 1318

d.- ḥaḳīḳat 1382

d.+ ları 1313

d.+ sı 2942

d.+ sınıñ 3428

d.+ ya 2433

dest -2-

F. El.

d.- ḳabūli 23

d.- şâha 267

destūr -7-

F. İzin, müsaade, ruhsat.

d. ala 2046

d.+ dur 1512

d. eyle 2047, 2077

d.+ ı 1523

d. vir 3174

d. virüñ 3139

devā -4-

A. Çäre.

d. 63, 2229

d. iden 2565

d.+ sın 2986

deve -34-

Deve.

d. 536, 859, 880, 882, 883,
930, 931, 934, 1895, 1913, 2100,
2303, 2499, 2638, 2669, 2697

d.+ den 1882, 1905

d.+ ler 2491

d.+ m 881

d.+ mdür 877

d.+ ñi 2853

d.+ nüñ 2620, 2626

d.+ si 535

d.+ sin 2855, 2911

d.+ sinden 887

d.+ sine 2490

d.+ ye 882

- d.+ yi 890, 896, 912, 2632
- devecük** -1-
Devecik.
d. 900
- devlet** -14-
A. Devlet; saadet, baht.
d. 171, 287, 985, 1180, 1459, 2388, 3034
d.- mülk- Süleymānuñ 3414
d.- sermed 3404
d.+ e 3178
d.+ i 299, 1041
d.+ imdir 572
d.+ in 3410
- devlet-hāne** -1-
A.F. Ev, konak.
d.+ ye 2937
- devletlü** -1-
A.T. Devletli, bahtlı.
d. 3149
- devr** -5-
A. Devir, zaman, dönem.
d.- ādemden 1663
d. idüp 1830
d.+ inde 1679, 1856, 2660
- devrān** -1-
A. Dünya, zaman.
d. 2070
- devren** -1-
A. Devrederek, devir suretiyle.
d. +in 652
- devşür** -1-
Derlemek, toplamak, bir araya getirmek.
‘aqluñı d. : Akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak. 1420
- Dımışk** -1- (ö.a)
A. Şam.
D. 2751
- di** – (~de-) -753-
Demek, söylemek; anlatmak.
d. 57, 309, 518, 578, 638, 736, 912, 946, 964, 1065, 1094, 1529, 1791, 2219, 2297, 2710, 2867, 2951, 2996, 3110, 3228
d.- di 4, 46, 60, 114, 116, 141, 209, 211, 233, 287, 309, 319, 350, 351, 356, 394, 417, 445, 477, 506, 522, 524, 525, 527, 569, 580, 589, 598, 604, 607, 611, 615, 618, 623, 629, 676, 679, 683, 685, 686, 692, 694, 696, 698, 716, 742, 743, 745, 788, 804, 826, 828, 848, 857, 860, 863, 864, 868, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 884, 889, 890, 905, 940, 946, 964, 965, 967, 972, 1047, 1051, 1054, 1058, 1059, 1065, 1066, 1067, 1072, 1073, 1078, 1086, 1093, 1095, 1105, 1125, 1127, 1128, 1131, 1143, 1144, 1145, 1146, 1148, 1151, 1161, 1173, 1197, 1206, 1273, 1292, 1298, 1299, 1300, 1303, 1312, 1316, 1319, 1321, 1324, 1328, 1331, 1365, 1366, 1369, 1390, 1429, 1431, 1434, 1446, 1447, 1451, 1465, 1468, 1477, 1484, 1485, 1499, 1500, 1501, 1570, 1583, 1621, 1647, 1649, 1650, 1654, 1661, 1666, 1673, 1675, 1699, 1704, 1707, 1754, 1759, 1764, 1767, 1771, 1773, 1775, 1778, 1781, 1783, 1785, 1789, 1791, 1793, 1796, 1800, 1807, 1809, 1812, 1813, 1819, 1822, 1826, 1836, 1861, 1862, 1864, 1865, 1875, 1893, 1897, 1899, 1906, 1908, 1913, 1915, 1918, 1923, 1926, 1935, 1936, 1961, 1965, 1968, 1969, 1970, 1973, 1978, 1983, 1986, 1988, 1992, 2006, 2016, 2019, 2047, 2048, 2050, 2054, 2057, 2069, 2074, 2081, 2083, 2085, 2086, 2109, 2113, 2123, 2124, 2128, 2133, 2138, 2145, 2153, 2157, 2178, 2180, 2182, 2183, 2185, 2186, 2188, 2189, 2192, 2197, 2198, 2202, 2204, 2206, 2207, 2209, 2213, 2214, 2217, 2218, 2219, 2220, 2223, 2239, 2248, 2259, 2260, 2292, 2296, 2298, 2302, 2304, 2305, 2306, 2312, 2314, 2319, 2323, 2327, 2330, 2331, 2332, 2334, 2338, 2340, 2341, 2346, 2349, 2354, 2356, 2360, 2365, 2369, 2403, 2405, 2416, 2417, 2419, 2420, 2422, 2436, 2442, 2446, 2447, 2451, 2453, 2457, 2461, 2463, 2490, 2517, 2527, 2529, 2530,

2533, 2539, 2541, 2545, 2547, 2552,
2556, 2570, 2572, 2577, 2578, 2582,
2583, 2589, 2591, 2593, 2600, 2604,
2605, 2610, 2615, 2621, 2624, 2627,
2630, 2634, 2639, 2644, 2672, 2676,
2680, 2684, 2691, 2692, 2693, 2694,
2696, 2697, 2699, 2701, 2702, 2704,
2705, 2706, 2709, 2712, 2714, 2715,
2724, 2730, 2759, 2761, 2762, 2766,
2770, 2772, 2773, 2783, 2784, 2785,
2788, 2789, 2794, 2804, 2806, 2814,
2835, 2836, 2851, 2857, 2859, 2861,
2863, 2865, 2871, 2874, 2875, 2876,
2878, 2883, 2885, 2888, 2889, 2891,
2899, 2933, 2938, 2939, 2941, 2950,
2953, 2954, 2956, 2960, 2976, 2981,
2986, 2987, 2993, 3029, 3032, 3061,
3065, 3077, 3082, 3086, 3095, 3104,
3113, 3114, 3119, 3128, 3135, 3136,
3137, 3139, 3143, 3144, 3151, 3172,
3174, 3175, 3177, 3185, 3188, 3189,
3192, 3195, 3196, 3200, 3206, 3210,
3214, 3216, 3220, 3224, 3232, 3235,
3279, 3284, 3285, 3286, 3294, 3296,
3306, 3307, 3308, 3309, 3311, 3317,
3328, 3330, 3351

d.- diler 81, 115, 414, 477, 552,
595, 677, 762, 766, 785, 803, 867,
899, 939, 1019, 1042, 1295, 1397,
1603, 1668, 1757, 1878, 1879, 1886,
1887, 1898, 1931, 2041, 2155, 2262,
2363, 2869, 2881, 2977, 2982, 3013,
3026, 3091, 3379

d.- dügi 614, 1174, 2318
d.- dügince 1371
d.- dügüm 1865, 2767, 3207
d.- dügün 678, 1403
d.- dükleri 1324
d.- düm 134, 138, 152, 162,

871, 1242, 1378, 2226

d.- geç 2637

d.- gil 860, 1737, 1969, 2217,

2463

d.- me 100, 1353, 2048, 2182,
2295, 2588, 3227, 3228

d.- medi 2420, 2849

d.- medügi 3129

d.- mege 860, 2241

d.- megil 764

d.- mek 914, 986

d.- mek olmaz 2453

d.-mek gerekidi 3307

d.- meyeler 3243

d.- meyesin 2218

d.- mez 2884, 3079

d.- mezem 1068

d.- miş 1228

d.- mişdi 2352

d.- mişdüm 3322

d.- mişdür 1353, 2480, 3053

d.- mişem 3029

d.- mişidi 3372

d.- mişidün 2901

d.- ñ 662, 984, 1645, 2936,

2981

d.- r 261, 324, 341, 347, 432,
552, 570, 578, 687, 690, 962, 992,
1241, 1246, 1296, 1383, 1414, 1436,
1748, 2130, 2323, 2434, 2645, 2663,
2765, 2890, 3134, 3146, 3194, 3240,
3256, 3257, 3260, 3261, 3263, 3264,
3267, 3312, 3392

d.- rdi 658, 2021, 2912, 3352

d.- rem 861, 1241, 1244, 3296

d.- ridi 459, 665, 1084, 1683,

2117, 2848, 3353, 3354

d.- ridim 606

d.- ridüm 1071

d.- rimiş 1963

d.- rimişsin 1048

d.- risem 128

d.- riseñ 3191

d.- rken 3133

d.- rler 1375

d.- rleridi 2963

d.- rmisin 1968

d.- rse 2739, 3452

d.- rsem 2761, 2783

d.- rseñ 518, 638, 881, 1283,

3190

d.- rsin 745, 1937, 1970, 2292,
2539, 2582, 2678, 2784

d.- rüz 485

d.- se 5, 1494

d.- seler 2647
d.- seň 942, 1970
d.- sün 8, 742, 2841
d.- ye 144, 146, 148, 1278,
1504, 2843, 2932, 3274, 3442, 3460
āmīn d. –ye 180
d.- yedür 1841
d.- yeler 680, 2996
d.- yelim 781
d.- yelüm 3, 43, 93, 182, 187,
228, 285, 345, 486, 660, 705, 853,
907, 1003, 1005, 1033, 1111, 1226,
1267, 1355, 1389, 1531, 2832, 2907,
2992, 3036, 3056, 3075, 3112, 3293,
3347, 3465
d.- yem 868, 2331
d.-yemez 203
d.- yen 10, 676, 716, 2019,
2827
d.- yene 1486
d.- yenler 2030
d.- yenüñ 3155
d.- yesin 1507, 1509
d.- yicek olan 1219
d.-yiser 3357
d.- yüben 626, 676, 1097, 1755
d.- yübeni 3163
d.- yüp 620, 1770, 1868, 2351,
2421, 2438, 2674, 2679, 2780
dīb -2-
Dip.
d.+ inde 1750, 2144
dībā -1-
F. Renkli dokuma motiflerle
süslü lüks bir çeşit ipek kumaş.
d.- çin 2142
dīdār -5-
F. Yüz, çehre.
d.+ ına 1407
d.+ umı 1432
d.+ uñdan 1675
d.+ uñı 1642, 3440
dīde -1-
F. Göz.
nūr- d. : Gözün nuru. 1853
dik -
-7-
1. Bir cismi dik olarak

durdurmak.
d.- di 804
d.- diler 330, 331
d.- se 3153
2. Yetiştirmek için bir bitkiyi
toprağa yerleştirmek.
d.-di 809
d.-dügi 809
3. Biçilmiş veya yırtılmış deri,
yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle
tutturmak.
d.-diler 596
dikḳat -1-
A. Ehemmiyet verme, ince
eleme, ince arama.
d. eyle 791
dil -83-
1. Dil, lisān; konuşma.
d. 90, 203, 329, 742, 772,
1396, 1746, 1908, 1988, 2348, 2351,
2353, 2586, 2639, 2792
d.+ de 986, 2467
d.+ den 101, 518, 2395
d.+ e 914, 980, 1585
d.+ e geldi: Konuşma kudreti,
yeteneği olmayan varlık konuşmak,
dillenmek, lisana gelmek. 400, 693,
2594
d.+ e getürelüm: Belirtmek,
anlatmak, açıklamak, ifade etmek.
2831
d.+ e gelmeye 1585
d.+ i 152, 478, 1137, 1437,
1780
d.+ ile 7
d.+ im 893
d.+ imüz 3434
d.+ in 444, 3155
d.+ iñ 8
d.+ inden 3073
d.+ ini 444, 972, 1135, 1387
d.+ iyle 883
d.+ ler 3450
d.+ lere 1729
d. +leri 1287
d.+ leri tütıla: Sevinç, korku,
şaşkınlık vb. sebeplerle birdenbire söz

söyleyemez olmak. 3203

d.+ üm tutuldu: Sevinç, korku,
şaşkınlık vb. sebeplerle birdenbire söz
söyleyemez olmak. 1692

d.+ ümüzde 480, 989

d.+ ünde 723

d.+ üni tut: Susmak. 683

2. F. Gönül, can, iç.

d. 739, 783, 1010, 1259, 1365,
1375, 1550, 1552, 3108, 3177

ehl-d. 2256, 2691, 2724

ferzend-d. 260

d.+ de 921, 1588, 3298

d.+ den 640, 926, 1532, 1543,
1824, 2395

d.+ e 139, 756

d.+ i 979, 1398, 1593

d.+ inden 288

d.+ leriçün 1633

d.+ lerün 2166

dilber -4-

F. Gönlü alıp götüren, güzel.

d. 1566, 1567, 1592

şoḥbet- d. 1199

dile -

-68-

Dilemek, istemek.

d. 1152, 1979, 2003, 2589,

2604, 3195, 3196

d.- di 60, 191, 423, 1209, 1292,

1395, 3100, 3278, 3311

d.- dügin 1608

d.- dükçe 1466

d.- düm 431

d.- mez 1187

d.- mezem 668

d.- r 247, 710, 762, 2031, 2861,

2895, 2944, 3121, 3144

‘özrin d.- r 588

d.- rdi 461

d.- rem 849, 1442, 1445, 2534,

2535, 2716, 3198, 3226, 3258

d.- ridi 462

d.- riseñ 526

d.- riz 3427, 3432

d.- rse 1088, 1125, 1663, 1984,

2013

d.- rsem 877, 1453

d.- rseñ 1595

d.- rsin 2655

d.- rsiz 278, 662, 938, 1117,
1166, 1480

d.- sün 1089

d.- ürseñ 2024

d.- yen 1527

d.- yim 1071

d.- yüp 2846, 3320

dilek -5-

Dilek, istek, arzu.

d. 981, 1331, 3172, 3231

d. eyle 2865

dil-figār -6-

F. Gönlü yaralı.

d. 1682, 1977, 2116, 2759,
2763

d. olmuşlarıdı 2780

dillet - -1-

Dile getirtmek.

d.- üp 1980

dil-melül -1-

F.A. Gönlü mahzun.

d. 2783

dil-perī-rū -1-

F. Peri yüzülü gönül.

d. 505

dil-süz -1-

F. Gönül yakan, yürek yakıcı.

d. idelüm 283

dīn (~dīn) -62-

A. Din, İslāmiyet.

d. 75, 533, 625, 1041, 1083,

1297, 1583, 1665, 1706, 1845, 1942,

2096, 2387, 2469, 2512, 3000, 3053

aşḥāb- d. 2301

ehl- d. 2363

merkez- pergār- d. 85

muḳtedā- rāh- d. 516

sālār- d. 2284

şāh- d. 659

d.- İslām eyleyüp 2463

d.+ de 2755

d.+ den 2764

çerāğ- d.+ den 2195

d.+ e 1737, 1839, 2013, 2014,
2043, 2156, 2370, 2670, 2673, 2694,

- 2720, 3048
d.+ i 969, 2454, 2455, 2752,
3042, 3298
d.+ i ola 3039
d.+ in 1937, 2404, 2643, 2763
d.+ inden 2458
d.+ ine 2394
d.+ ini 1050, 2763
terk- d. itmekden 2786
d.+ lerini 323
yevm- d. olıcağ 3318
d.+ üñ 2405, 3019
d.+ üñe 689, 746, 1790
- din -** -3-
Denmek, denilmek, söylenmek.
d.- en 3421
d.- medi 2723
d.- medükçe 1056
- dīnār (~dīnār) -** 3-
A. Para.
d. 1721, 2316
d.+ ı 2043
- dīndür -** -1-
Dindirmek, dinmesini
sağlamak.
d.- üp 1077
- dīñle -** -66-
Dinlemek, duymak, işitmek.
d. 94, 183, 229, 232, 279, 307,
487, 497, 591, 750, 864, 923, 963,
1001, 1116, 1193, 1227, 1243, 1532,
1855, 1954, 1992, 2036, 2037, 2170,
2390, 2508, 2833, 2908, 3057, 3066,
3113, 3151, 3187, 3218, 3251, 3355
d.- di 900, 1072, 3076
d.- diler 2992
d.- düm 458
d.- dūñse 241
d.- gil 782, 2479
d.- me 3020
d.- mek 712
d.- mez 767
d.- ñ 854, 2992, 3036
d.- r 2171, 2509
d.- sün 102, 2827
d.- yeler 169, 3046
d.- yene 1643, 3446
- d.- yeni 2819, 3388, 3447
d.- yenler 3445
d.- yicek 708
d.- yüben 3324
- dīñlen -** -4-
Yorgunluğu gidermek, istirahat
etmek.
d. 1879
d.- medin 3406
d.- medüm 117
d.- sün 3280
- dir -** -6-
Dermek, toplamak; mec.
kendine gelmek.
‘aqluñ başuña d.-: Akılsızca
davranışlarda bulunmaktan kendini
kurtarmak. 1049
d.- eler 169
d.- elüm 1031, 1060
d.- erleridi 820
d.- meyen 1733
- direg -** -1-
Direk.
d.+ i 1164
- dirhem -** -2-
A. Gümüş para.
d.+ i 3291
d.+ leri 3039
- diri -** -15-
Diri, canlı; yaşama.
d. 1660, 1832, 2495
d.+ düm 1926
d. iken 1674
d. kıl 1794, 1924
d. kılam 1663, 1916
d. kılsa 2632
d. kılsañ 1796
d. ola 1433
d. oldı 2638
d. olur 1015, 1458
- dirīg -** -3-
F. Eyvah, ah, aman, yazık.
d. 605, 2434
- dirīgā -** -5-
F. Yazık, eyvahlar olsun!
d. 479, 604, 989, 2680, 2964
- diril -** -4-

Dirilmek, öldüğü sanılan şey
canlılık kazanmak.

d.- e 1979

d.- üp 1947, 2257

d.- ür 2163

diril- -1-

Toplanmak. bk. deril-

d.- üp 1294

dirilt- (~**dirild-**) -2-

Dirilmesini sağlamak.

d.- di 2265

d.- e 2631

dirlik (~ **dirlig**) -6-

Yaşayış, hayat, varlık, geçim.

d. 2244, 2776(2), 2790

d.+ i 2740

d.+ inde 2756

diş -1-

Diş.

d.+ leri 711

ditre - -6-

Sallanmak. bk. titre-

d.- di 1081, 1333, 1394, 3062,

3148

yüregüm d.- di 428

div (~ **div**) -10-

F. Şeytan.

d. 928, 976, 981, 1544, 2775

d.- hâcib 729

d.- nefsün 993

d. olma 56

d.+ e 224

d.+ i 731

divār -3-

F. Duvar.

d.+ ı 348, 418

d.+ uñ 1231

diyār -2-

A. Memleket, ülke.

d. 1380

terk- d. eyledi 590

diye (~ **deye**) -10-

Diye. bk. di-, diyü.

d. 144, 146, 148, 1278, 1504,

2843, 2932, 3274, 3442, 3460

diyü (~ **deyü**) -13-

Diye. bk. di-, diye.

d. 388, 556, 838, 1050, 1057,
1383, 1524, 2134, 2862, 3050, 3146,
3176, 3394

diz -2-

Diz.

d.+ i 530

d.+ ine 3212

doğru -2-

Doğru, hak, gerçek; dine,
İslam'a uygun. bk. toğru, toğrı.

d. 2674

d.+ ya 2321

dol - -3-

(Düz ve mec. anl.) Dolu
duruma gelmek; bir yere iyice
yayılmak, kaplamak. bk. tol-

d.- dı 2141

d.- mış 2108

d.- mış idi 2067

dolan - -1-

Bir şeyin çevresine sarılmak.

d.- ayım 1684

dost -20-

F. Dost, yakın, yakın arkadaş;
sevgili.

d. 288, 1392

d.- haq: Hz. Muhammed 3113

d.+ a 1394, 2838, 2943

d.+ dan 1113, 3114

d.+ ı 1073, 1076, 3176

d.+ ına 410

d.+ ını 2499

d.+ ınuñ 154

d.+ larına 2835

d.+ larumıla 151

d.+ um 1366

d.+ umı 149, 150

d.+ umuzdur 82

dost-dār -1-

F. Dost tutan, sevgilisi olan.

d. 1857

dostluk -1-

F.T. Dost olma durumu.

d. 911

doy - -1-

Yeter bulmak, kanmak, tatmin
olmak. bk. toy-

d.- amaz 1415
dög - -11-
 Dövmek, vurmak, dayak

atmak.

d.- di 866
 d.- diler 880
 d.- düñ 2919
 d.- em 877
 d.- er 863
 d.- mek 714
 d.- miş idi 2620
 d.- üben 2628, 3301
 d.- üp 2117, 2626

döge döge -1-
 Vura vura.
 d. 901

dögün - -1-
 Dövünmek.
 d.- ür 3163

dök - -6-
 Dökmek; akıtmak, düşürmek.
 d.- di 806, 902
 kıan yaş d.- en: Çok üzölmek.

3421
 d.- eridi 1077
 d.- üñ 869
 d.- üp 808

dököl - -1-
 Dökme işi yapılmak veya
 dökme işine konu olmak.
 d.- ür 5

dön - -44-
 1.Dönmek; yüzünü (-e)
 dönmek, çevirmek.
 d. 2874
 d.-di 2637, 3121, 3281
 d.-e 167
 rü d.- e 1545
 d.-em 2912, 3191
 d.-er 1565, 3238
 d.-mek olmaya 1302
 d.-üben 2102, 3378
 d.-üp 2494, 2913
 d.-üp getdi 2952
 2. (-den, -e) geri gelmek, geri
 gitmek
 d.-di 443, 693, 696, 1314,

1513, 1894, 2216, 2835
 d.-medi 1982
 3. (Sözünden, dinde vb.)

Dönmek, vazgeçmek, değıştirmek.

d. 908
 d.-di 935
 d.- gil 2455
 d.- meseñ 2456
 d.- mezem 687, 2458
 d.- mezidi 813
 d.- señ 474
 d.- üp 2764

4. (-e) Durumdan duruma
 geçmek, değışmek.
 d.-di 956, 1130, 1171, 3109,
 d.-er 265, 981
 d.-mişlere 2009
 5. Kendi ekseni etrafında veya
 başka bir şeyin dolayında hareket
 etmek.

d. 209
 d.-er 1677
 d.-mek oldu 209

döndür - -6-
 1. (Bir şeyden, bir kimseden
 yana) yüzünü döndürmek, yöneltmek.

yüzi d.- di 1839
 yüzünü d.- di 1917
 d.- em 3179
 d.- üñ 145

2. Çevirmek, bir duruma
 getirmek.

d.-di 2000
 d.- en 2008

döne döne -2-
 Döne döne.
 d. 2896, 3254

dördünci -2-
 (Sayı sf.) Dördüncü.
 d. 1204, 1231

dört -21-
 (Sayı) Dört.
 d. 71, 101, 538, 862, 1312,
 1491, 1495, 1570, 1574, 1583, 1741,
 1750, 1792, 1896, 1928, 2717, 2731,
 2944, 2995, 3457
 d.+ durur 1229

dört yüz-2-

(Sayı) Dört yüz.
d. 2370, 2495

döşe - -2-

Döşemek, sermek, yaymak.
d.- di 1078
d.- mişler 1279

döşek (~ döşeg) -10-

Döşek, yatak.
d. 328, 1078, 1279, 2946
d.+ e 1516, 3062
d.+ inüñ 1517, 1610
d.+ üñ 1280

döşelü -1-

Döşenmiş olan.
d. 1279

döy - -1-

Dayanmak, katlanmak,
tahammül etmek.

d.- üser 3357

du'ā -32-

A. Allah'a yalvarmak, niyaz.
d. 178, 1785, 1922, 2133
d.+ da 1661
d.+ dan 1979
d. itdi 1787
d. kıl 1984, 2242
d. kıldı 787, 1269, 1985, 2532,
2543, 2557, 2609, 2633, 2985
d. kıldı 1987
d. kılduñ 2148
d. kılğıl 2531
d. kılsun 2542
d.+ lar kıldılar 2903
d.+ muz 3451
d. olsun 3463
d.+ sı 3007
d.+ sıdur 3007, 3008
d.+ ya 3450
d.+ yı 1925
d.+ yı kıldı 2256, 2613

duhter -1-

F. Kız, kerime.
d. 2463

dün -2-

F. Alçak, aşağılık, alçak.
Bü cehl- d. 2364

d. ideler 310

dūr -13-

F. Uzak.
d.+ dan 1343
d. eyleme 1953, 2036
d. ide 2470, 762
d. ider 3023
d. kıl 2035
d. kılma 1950, 2478
d. kılmağıl 1844
d. oldu 2173
d. olmasun 335
d. olur 2568

dur - -26-

1. Durmak, hareketsiz kalmak;
varlığını sürdürmek. bk. tūr-
d.- dı 1670, 1711, 2123, 2313,
2427

d.- dılar 2257, 2317

d.- madın 2483

d.- man 2051

d.- uban 1671

d.- up 2137

2. Ek fiil, geniş zaman ekiyle

kalıplaşarak isimleri yüklem yapar.

Sadece 3.teklik şahıs ve çokluk

şahısların çekiminde kullanılır.

d.- ur 725, 975, 1763, 1989(2),
2014, 2032(2), 2237, 2626, 2977(2),
3031(2), 3243(2)

duşharu -1-

Dışarı.

d.+ ñi 2384

dut - -17-

bk. tūt-

1. Yapmak, amel etmek.

gümān d.-dı 2028

şek d.-ma 1899

kīn d.-mış 2066

d.-mış ola 747

2. Riayet etmek, uymak.

d.-arsa 2749

d.-sa 2173

kulağūñ d. 2746.

3. Tutmak, elde tutmak,

yakalamak, ele almak, kavramak.

d. 2606

d.-dı 2001, 2124
 4. Gereğini yapmak, yerine
 getirmek; söz dinlemek.
 d. 2386
 d.-dı 2510
 d.-ğıl 1861
 5. İltizam etmek.
 nizām d.-duḡça 1033, 1645,
 2832

6. yönelmek.
 yüzün d.-dı 2521

dutsaḡ -1-

Esir.
 d. 2026

dutuş - -1-

Yanmaya başlamak, ateş
 almak.

d.- sun 2825

duy - -7-

Bilgi almak, öğrenmek, haber
 almak; mec. hissetmek, sezmek, fark
 etmek. bk. tuy-

d.- dı 2236, 2285, 2699

d.- dılar 2397

d.- madı 2957

d.- maz 3229

d.- mışdı 2544

dūzaḡ -3-

F. Cehennem.
 d. 1760, 2617
 d.+ ı 1949

dū -1-

F. (Sayı) İki.
 d. 202

dügün -5-

1. Düğüm.
 d. 306, 1719
 d. oldu 2978
 2. Düğün, eğlence.
 d.+ durur 3171
 d.+ ler itdi 488

düken - -2-

Bitmek, tükenmek. bk. tüken-
 d.- mez 2053, 2143

dükkān (~dükān) -5-

A. İçinde öteberi satılan oda,
 yer.

d. 2415

d.- hū 1384

d.+ ım 3070

d.+ ına 2412, 2427

dün -9-

Gece.

d. 1055, 1860, 2674, 3277,
 489, 567

d.+ i 220

d.+ ki 2447, 2706

d.+ lerüm 133

dünyā (~dünya) -24-

A. Dünya.

d. 115, 819, 922, 1483, 1712,
 1781, 1845, 1849, 1946, 1948, 2381,
 2469, 2473, 2478, 2664, 2745, 2756,
 2769, 3164, 3165, 3298, 3335, 3399,
 3405

d.- dünyā 396

d.- mekkāra 126

hırş- d. 2777

şeh- d. 2512

d.+ da 148, 1674, 1708, 1846,
 2244, 2385, 2392, 2755, 2790, 3302,
 3356

dār- d.+ da 3184

d.+ dan 465, 908, 1720, 1722,
 1868, 2374, 2780

dār- d.+ dan 3131

d.+ nı 2775

d.+ nuñ 113

d.+ ya 119

lezzet- d.+ ya 469

d.+ yı 116, 2147, 3102

dünyalık -2-

A. T. Mal, mülk, servet, para.
 d. 1723

d.+ dan 2774

dünyevî -1-

A. Dünyaya ait, dünya ile ilgili.
 d. 828

dürr (~dür) -6-

A. İnci mec. Hz. Muhammed.
 d. 2435, 2446

d.+ den 94

d.+ dür 2447

d.+ e 645

- d.- kelāmuñ 366
- dürlü** -28-
Çeşitli, türlü; başka, farklı.
d. 203, 237, 288, 827, 1272, 1338, 1410, 1498, 1503, 1672, 1698, 1884, 1962, 2108, 2264, 2414, 2458, 2496, 2537, 2682, 2718, 2799, 2802, 2805, 2808, 3254, 3398
- dürlü dürlü** -1-
Başka başka, farklı farklı.
d. 1203
- dürr-feşân** -1-
A.F. İnci serpen.
d. kıldırdı 2290
- dürrî** -1-
A. İnci gibi parlayan, parlak, parıltılı.
d. ider 1360
- dürr-veş** -1-
A.F. İnci gibi.
d. 644
- dürüd** -3-
F. Dua; selam.
d. 3344, 3385
d. viribisün 78
- dürüş** -3-
Çalışmak, çabalamak.
d. 269
d.- enler 3424
d.- ür 3253
- düş** -8-
Düş, rüya.
d. 1167
d.+ de 2662, 2691
d.+ den 2682
d.+ i 220
d.+ inde 2812, 502
d.+ ünde 522
- düş** -43-
1. Düşmek, yere düşmek; (-den -e) düşmek, inmek.
d. 1879
d.- di 303, 328, 410, 1761, 1800, 1822, 1929, 2115, 2127, 2433, 2436, 2555, 2727, 2897, 2958, 2966
d.- diler 2258
d.- düm 866
- d.- er 2231, 3016
d.- mesün 1168
d.- mezdi 664, 1423
d.- mezidi 818
d.- se 817, 820
2. Olmak, olumsuz bir duruma girmek, uğramak; ortaya çıkmak, peyda olmak.
d.-di 346, 403, 1399, 2412, 2872
fikre d.-di 1753
kaygu d.-di: Endişeye düşmek.
2053
d.-diler 2410
d.-dim 605
d.-er 3152
d.-medi 339, 412
d.-miş 2959
d.-mişdür 2988
3. Fırsat çıkmak.
fırsat d.-di 1903
4. Üzerine yürümek, hücum etmek.
d.-e 3051
- düşmân (~ düşman)** -12-
F. Düşman, hasım.
d. 1876, 3118
d.+ ı 581, 957, 2855
d.+ ıdı 2753
d.+ ından 2499
d.+ i 717
d. idi 2066, 2391
d.+ dan 2500
d.+ sın 1966
- düşür** -2-
Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.
d.- üp kıldırdı 2856
d.- ür 24
- düz** -10-
1. Yapmak, meydana getirmek, tertip etmek, tanzim etmek.
d.- düñ 35
d.- en 29
d.- eni 3388
d.- esin 1147
d.- iser 625

- d.- mekgerek 2409
 d.- mişem 2307
 2. Hazırlamak.
 d.- di 1869
 d.- gil 472
 3. Süslemek, donatmak.
 d.-eler 3042
düzet - -1-
 Süsletmek, donattırmak.
 d.- di 847

-E-

- e** -1-
 ünl. Ey!
 e. 472
ebe -1-
 Büyükanne, nine.
 e.+ lerim 3261
ebed -4-
 A. Sonu olmayan, ebedî.
 e. 1215, 1414, 1703, 2651
Ebübekr -5-
 A. (ö.a) İlk halife, Hz.
 Ebubekir.
 E.- benefşe 72
 E.+ e 2951, 2954
 E.+ idi 3373
 E.+ üñ 3351
Ebū Cehl -10-
 A. (ö.a) Asıl adı Ömer olup Hz.
 Muhammed'e düşmanlığı ile bilinir.
 bk.Bū Cehl.
 e.- la^c in 1700, 2513, 2561,
 2619, 2644, 2671
 e.- le'im 1047
 e.- pelid 939
 e.+ e 2327
 e.+ üñ 962
Ebū Mes'ūd -1-
 A. (ö.a) Sahabelerden biri. bk.
 Abā Mes'ūd.
 e.+ dur 865
Ebū'n-nücr - -1-
 A. (ö.a) Ebunnücr.
 e. 2575
ebvāb -1-

- A. Kapılar.
 e. 194
ecdād -1-
 A. Dedeler, büyükbabalar,
 atalar.
 e.+ ını 285
ecel -9-
 A. Ömrün sonu.
 e. 644, 1688, 2925, 3084,
 3131, 3164, 3304, 3364
 e.+ den 3084
edeb -1-
 A. Edep, utanma, hayā;
 terbiye.
 terk- e. 1616
ednā -2-
 A. "(Peygambere olan
 mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut
 daha az oldu." (Necm, 9)
 e. 1363, 1626
ef'āl -1-
 A. İşler, ameller.
 e.+ i 11
efḍāl -1-
 A. Daha, en, çok, pek faziletli,
 erdemli.
 ḥulḳ- e. 659
efgān -6-
 F. İztırap ile haykırma; inleme.
 e. eyledi 2116
 e.+ ı 2868, 3350
 e.+ ına 1685
 e. idüben 1889
 e. kılup 2235
efkār -1-
 A. Düşünme, endişe, vesvese,
 kuruntu.
 e.+ men 1901
eflāk -5-
 A. Semālar, felekler, gökler.
 e. 377
 e.- burūc 1159, 1594
 e.+ e 846
 e.+ ıla 841
efsūs -1-
 F. Yazık, eyvah! Gibi bir
 teessür edatı.

- e. eyle 2419
- efzūn** -2-
F. Fazla, çok, aşkın.
e. eyleyem 826
e. ideler 310
- eg** - -1-
Meyletmek.
e.- mezidüm 2147
- eger** -8-
F. Eğer, şayet.
e. 640, 1439, 2304, 2693,
2764, 3001, 3150, 3203
- egil** - -2-
Bir yana doğru eğik duruma
gelmek.
e.- di 1798, 2550
- egle** - -1-
Oyalamak.
e.- me 3174
- eglen** - -5-
Vakit geçirmek, beklemek,
durup dinlenmek.
e. 1879
e.- ecek 909
e.- medin 3406
e.- medüm 117
e.- mezidi 813
- egri** -2-
mec. Doğru ve düz olmayan.
e. 885, 3010
- ehl** -121-
A. Sahip; bir yerde oturan;
topluluk.
e. 1838
e.- aḥbārdan 2797
e.- arz 314
e.- başa 1653
e.- beyte: Peygamber'in aile
efradı. 3328
e.- beyti 2946, 3217, 3457
e.- beytile 3349
e.- beytine 2406, 3214, 3284
e.- beytini 3281
e.- beytle 2410
e.- bükür 921
e.- cennet oldu 1847
e.- cennetdür 3248
- e.- cūd 1699
e.- cümle 2397
e.- dil 2256, 2691, 2724
e.- dīn 2363
e.- faḳra 3286, 3290
e.- ḡaflet 332, 1120
e.- ḡümān 2627, 2705
e.- ḡaber 2660, 2754
e.- ḡaḳ 768
e.- ḡaḳḳa 1571
e.- ḡaḳḳı 476
e.- ḡaḳḳuñ 340, 1584
e.- ḡaḳı 1772
e.- idrāk idi 2393
e.- imān olam 1797
e.- imān olası 2655
e.- imāna 2985, 3052
e.- imānla 670
e.- islām 2066
e.- ḳabūl 1764, 2349, 2390
e.- ḳāfile 2496
e.- kerem 2702
e.- kīn 1656
e.- ḳudsīnūñ 1559
e.- küffār 1667
e.- küfr 1035
e.- küfri 323
e.- ma^ʿ rifet 721
e.- münkerden 2382
e.- naḡar 1821, 2077, 2690
e.- nār olur 2528
e.- ^ʿ aḳl iseñ 2659
e.- ^ʿ aḳl olan 1846
e.- ^ʿ ayāl 2790
e.- ^ʿ inād 2646
e.- ^ʿ irfān oldu 703
e.- ^ʿ irfān 1520
e.- ^ʿ irfāna 1955
e.- rāz olmak 1595
e.- rāz 2197
e.- ṣabra 2282
e.- ṣafā 2662
e.- ṣalīb 1038
e.- sa^ʿ ādet 2027
e.- sa^ʿ yuñ 2383
e.- semā 309, 314, 1208
e.- server- imān 2124

e.- şekden 2036
 e.- şekküñ 2654
 e.- şer 1876, 2065
 e.- taḥkīküñ 3012
 e.- te'vilden 3236
 e.- ṭā'at 1858
 e.- zafer olur 1834
 e.- zan 2042, 2323
 e.+ i 81, 316, 320, 1196, 1461,
 1503, 1621, 2656, 2719, 3006
 e.+ i olan 2569, 2653
 e.+ idi 2486
 e.+ idür 695, 1304
 e.+ in 1648, 2790
 e.+ inde 3038
 e.+ inden 714, 1613
 e.+ ine 40, 41, 1643, 1961,
 2072, 2103, 2506
 e.+ ini 682, 837
 e.+ inüñ 2511
 e. olan 2267
ehlā -2-
 A. "Hoşgeldiniz" anlamında
 bir ifade.
 e. 506, 1310
ejdehā -5-
 F. Büyük yılan.bk. ejderhā.
 e. 588, 2708, 2710
 e.+ dan 588
 e. oldu 2499
ejderhā -1-
 F. Büyük yılan. bk. ejdehā.
 e. 587
ek - -1-
 Bir bitkiyi üretmek için toprağa
 tohum atmak veya gömmek.
 e.- en 114
ekber -3-
 A. Daha (en, pek) büyük.
 e. 1260
 Şiddik- e. : Hz. Muhammed. 86
 e.+ em 1453
ekin -1-
 Tahılın tarlaya atıldığı andan
 harman oluncaya kadar aldığı durum.
 e.+ ler 546
ekinlik -1-

Ekin ekilmiş yer.
 e.+ dür 114
ekmel -1-
 A. Daha (en, pek) kâmil,
 mükemmel ve kusursuz olan.
 ḥulḳ- e. 659
ekserī -2-
 A. Eksere mensup, çok defa,
 çoğu.
 e. 499, 3046
eksiklik -1-
 Eksik olma durumu; hatalı.
 e. 1450
eksil - -3-
 Azalmak, az duruma gelmek.
 e.- e 1450, 3266
 e.- medi 201
eksüg -1-
 Eksik, beklenilenden az; kusur,
 hata, noksan.
 e.+ i olan 1576
el -83-
 El, organ adı.
 e. 152, 787, 987, 1167, 2201,
 2211, 3084
 e. bağladı: Saygı için ellerini
 göbeğinin üstüne kavuşturup durmak.
 888
 e. bir itdiler: Elbirliği yapmak.
 1039
 e.+ den 470, 698, 1042, 1719,
 1933, 2121, 3101, 3160
 e.+ den bırak: Vazgeçmek. 761
 e.+ deyiken 472
 e.+ e 672, 1359, 2367, 2872
 e. götürdi: El kaldırmak, elini
 göğre doğru açmak. 1985, 2633
 e. götürüp 2609
 e.+ i 808, 1780, 2375, 3461
 e.+ in 1191, 1592, 2957, 3062,
 3155, 3281
 e.+ in urmasun: Sürmek. 432
 e.+ inde 329, 962, 2851, 3175,
 3182
 e.+ inden 725, 744, 928, 1000,
 1769, 2433, 2760, 2769
 e.+ ine 741, 805, 811, 1130,

1654, 2553

- e.+ ini 1546
- e.+ iyle 22, 810
- e.+ ler 3450
- e.+ leri 1788, 3300
- e.+ lerine 1119
- e.+ lerini 453
- e.+ lerüm 1785
- e.+ lerüñi 1546
- e. urğıl 3206
- e. uruban 3227
- e. urup 2920
- e. urur 2925
- e.+ üm 130, 2938
- e. +üm tutdı: Yardım etmek.

1368

- e.+ ümden gelmez 438
- e.+ üme 431
- e.+ ümle 1998
- e.+ ümüzle 479
- e.+ üñdeki 742
- e.+ üñden 2587
- e.+ üñe 3319
- e.+ üñi 3279
- e.+ üñile 467, 471
- e.+ üñle 2921

el-amān -5-

- A. Yardım ve şikayet edatı olarak “aman, medet” manasındadır.
- e. 2002, 2709, 2891, 3353 (2)

el-‘avāmu ke'l-hevām -1-

- A. “Halk, böcekler gibidir.” anlamında bir ifade.
- e. 766

el’ān -1-

- A. Şimdi, şimdiki hâlde.
- e. 624

elbetde -1-

- A. Mutlaka, nihāyet, eninde sonunda.
- e. 3139

elest -1-

- A. İnsanların yaradılış başlangıcı.
- bāğ- e.+ üñ 373

el-firāk -3-

- A. Ayrılma, ayrılık sözü.

e. 3183 (3)

el-halku minnī -1-

- A. Hz. Muhammed’in bütün alemin özü olduğunu anlatan hadis-i şerif.

e.+ dür 55

elli -6-

- (Sayı) Elli.
- e. 1460, 1462, 1464, 1467
- e.+ dür 1322
- e. olur 1469

elli biñ -2-

- (Sayı) Elli bin.
- e. 1464, 1471

elma -2-

- Elma.
- e. 2718
- e.+ sı 1805

elṭāf -1-

- A. İyilikler, güzellikler.
- e.+ ın 1362

elvān -2-

- A. Renkler, çeşitler.
- e. 1338, 1498

el-vedā‘ -2-

- A. Allah’a ısmarladık, Allah’a emanet olun, elveda.
- e. 3184 (2)

em -5-

- Emmek.
- e.- düğün 445
- e.- er 444, 531
- e.- er olursa 528
- e.- medi 528

emānet -4-

- A. Emniyet edilen kimseye bırakılan şey, eşyā veyā kimse.
- e. 1870, 2416
- e.+ dür 1866, 2420

emek -1-

- Zahmet.
- e. çekme: Zahmet çekmek.

2181

emel -2-

- A. Ümit, umma, arzu, hırs, tamah.
- ṭül- e.: Hırs, tamah, tükenmez

arzu. 130, 733

emîn -6-

A.

1. Emin, güvenilen.

e. 1118

e. eylegil 3387

e. olavuz 3432

e. oldılar 2099

2. Güvenen emin, güvenilen;

Hz. Muhammed.

e. 2285

3. Güvenen, emin; Hz. Cebrail.

e. 3124

emîr -6-

A. Bir kavmin, bir şehrin başı,

beği.

e. 764, 1680, 1837, 3174, 3300

e.+ üñ 1801

emîr -1-

A. İş buyurma, buyruk,
buyrultu.

e. 2007

emlāk -1-

A. Ev, tarla, bağ, bahçe vesāire
gibi sâhip olunan mal ve mülk.

e.- şāh 1352

emmāre -6-

A. Emreden, emredici.

e. 722, 723, 726

nefs- e.: İnsanı hissî zevk ve
lezzete sevk eden nefis ve şehvet.

709, 716, 762

emr -61-

A. Emir, buyruk, buyurma.

e. 3105

e.- hāk 2615, 2730

e.- hākdan 3166

e.- hākdur 3211

e.- hākdurur 3364

e.- hākķıla 3128

e.- hākla 1129, 1305

e.- sultāna 737, 929

e.- şer^c e 2395

e.+ e 2470, 2954

e. eyledi 308

e.+ i 590, 1477, 2228, 2499,

3179, 3308

e.+ i idene 2476

e. idesin 3226

e.+ idi 547

e.+ ile 1323, 1677, 2281, 2491

e.+ in 1737, 2173, 2387, 2749

e.+ indeydi 2756

e.+ ine 730, 2388, 2503, 2506,

2510

e.+ ini 1855, 2031

e.+ ini tütüb: Emir dinlemek,

uymak. 239

e. itdi 197, 1144, 1915, 1938,

2346, 3127, 3188

e. kıla 1832

e. kıldı 47, 233, 958

e. kılar 1236

e. oldı 1524

e.+ ümile 3318

e.+ üñdür 2007

e.+ üñe 39, 2519, 3423

e.+ üñile 37, 3433

emrūd -1-

F. Armut.

e. 2537

emzür -4-

Süt vermek, emzirmek.

e.- em 423

e.- mege 511

e.- mek 512

e.- ürdi 499

enbiyā -25-

A. Peygamberler, enbiya.

e. 60, 1153, 1428, 1504, 1956,

2038, 2511, 2640, 3393

şadr- bedr- e.: Hz.

Muhammed. 2178

şāh- e. : Hz. Muhammed 2195

e.- mürselinüñ : Hz.

Muhammed. 3416

e.- serverān: Hz. Muhammed

2175

e.+ dan 1426

ser-firāz- e.+ dur : Hz.

Muhammed. 2284

e.+ lar 1921, 2249, 2635

e.+ nuñ 1297, 1634, 3404,

3456

ber-güzin- e. Oldı : Hz.
 Muhammed. 2480
 e.+ ya 1968
 e.+ yı 3367
encām -1-
 A. Nihāyet, son.
 e.- kār: İşin sonu. 2437
encüm -1-
 A. Yıldızlar.
 e.+ e 36
encümen -3-
 F. Cemiyet, meclis.
 e. 167, 1679, 2880
ender -4-
 F. “-de, içinde”
 e. 383, 1830, 2130, 2800
endüh -1-
 F. Gam, keder, kaygı.
 e. çekme 2795
enîn -3-
 A. İnilti, inleme.
 e. 436
 e. kıldı 629
 e. kıldılar 3349
en-müzec -1-
 A. Örnek, nümüne.
 e.+ idür 1522
enşār -1-
 A. Yardımcılar, koruyucular.
 e.+ için 3457
enşāri -1-
 A. Ensardan olan kimse.
 Cābir- e. 2176
Enüş -1-
 A. (ö.a) Enuş Peygamber.
 E.+ e 291
envār -4-
 A. Nurlar, ışıklar.
 e. 678
 ğarķ- e. eylemek 3369
 e.+ ın 205
 e.+ uñı 1264
epsem -1-
 Sessiz, ses çıkarmayan.
 e. 1091
er -26-
 1. Adam, insan, er.

e. 2218, 2220, 2370, 2428,
 2465, 2525, 2861, 3059
 e.+ i 241, 1408, 1532, 2345,
 2408, 2747
 2. Erkek
 e. 2236, 2781, 2994, 3043,
 3064, 3361
 e.+ i 2806
 3. Erkek oğlan, yiğit, er.
 e. 2070, 2080, 2088
 e.+ e 2070
 e.+ i 2070
erba‘in -1-
 A. (Sayı) Kırk.
 e.+ inde 1188
Erfehşed -1-
 A.(ö.a) Erfehşed peygamber.
 E.+e 295
Ergü -1-
 A.(ö.a) Ergu peygamber.
 E.+ ya 295
eri -2-
 Katı cisim sıvı içine karışarak
 sıvı durumuna geçmek.
 e.- di 207, 1100
erini -1-
 A. “Rabbim bana göster.”
 (Arāf, 143)
 e. 1219
erkān -3-
 A. 1. Esaslar, destekler.
 e.+ ı 1229
 2. Usül, ādāb.
 e. eyledüñ 2221
 e.+ ıla 58
erkek -1-
 Erkek.
 e. 1134
er-refik şümme’t-tarık -1-
 A. “Önce arkadaş, sonra yol”
 anlamına gelen bir ifade.
 e. 1603
ervāh -2-
 A. Ruhlar, canlar.
 cümle- e.+ a 3210
 e.+ ı 213
erzān -1-

- F. Lâyık, uygun, yerinde.
e.+ ıdur 2262
- es -** -3-
(Düz ve mec. anl.) Esmek.
e.- di 1080, 3332
e.- mege 1392
- es'ad** -1-
A. Pek saïd, daha saâdetli; çok hayırlı, en mutlu.
e. 1262
- eşah** -1-
A. Daha (en, pek) sahih, doğru.
e. 1018
- esbâb** -1-
A. Vāsıtalār, lāzımalar.
e.+ ı 2392
- esen** -1-
Sıhhatli, salim.
e. ıl 3065
- eşer** -9-
A. Eser, iz, nişan.
e. 49, 404, 544, 641
e.+ den 140, 258
e. itmedi 2372
e. kıla 720
e. kılmazdı 2529
- esfel** -2-
A. Aşağı (taraf).
e.- a' lā 376
e.+ den 3117
- esir** -3-
A. Kul; düşkün.
e. 1692, 3114, 3300
- esirge -** -1-
Merhamet etmek.
e.- rüz 1050
- eski** -2-
Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçen, yeni olmayan.
e. 673, 1686
- esmā** -6-
A. Adlar.
e. 3418
dāniş- e. 384
e.+ da 834
e.+ dan 3400
e.+ yı 289, 3396
- esrā** -6-
A. Geceleyin yürütme, yürütölme; gönderme.
e. 1363
der-leyle- e. 388
leyle- e. : Hz. Peygamber'in miraç gecesi. 367
sırr- e. 1597, 1626
şeb- e. : Hz. Peygamber'in miraç gecesi. 3459
- esrār** -4-
A. Sırlar.
e.- ḥaḳīḳat 836
e.- vakt- līma' yı 1005
sırr- e.+ dan 1005
e.+ ıla 1510
- eş-şalāt** -7-
A. Hz. Muhammed'e okunan dua.
e. 278, 518, 662, 938, 1117, 1166, 1480
- eş-şalātu** -32-
A. Hz. Muhammed'e okunan dua.
e. 43, 93, 182, 228, 317, 345, 486, 578, 638, 660, 705, 781, 853, 907, 1003, 1033, 1111, 1123, 1226, 1267, 1355, 1389, 1531, 2832, 2907, 3056, 3075, 3112, 3293, 3306, 3347, 3465
- es-selām** -5-
A. Selāmlar, hayır-dualar olsun.
e. 524, 1321, 1645, 2936, 3380
- estağfiru'llāhe'l-'aẓīm** -1-
A. "Allah'a istiğfar eder, beni affetmesini dilerim." manasındaki bir ifade.
e. 485
- eşvāt** -1-
A. Sesler.
e.+ uñ 3340
- eş** -2-
Karı ve kocadan her biri.
e.+ iñ 475
e.+ inden 3239
- eşed** -2-

A. Daha, (en, pek) şiddetli,
 çetin, sert.
 e.+ dür 3018
 e. olduğınca 3278
eşk -1-
 F. Gözyaşı.
 e.- çeşmüñ 1106
eşkāl -1-
 A. Biçimler, sûretler.
 e.+ üñi 2297
eşle -1-
 Benzer iki şeyi bir araya
 getirmek.
 e.- mez 1846
eşyā -1-
 A. Nesneler, şeyler, eşya; her
 şey.
 e. 1383
et -5-
 (Besin maddesi olarak) Et.
 e. 2452, 2799
 e.+ i 2188
 e.+ ini 870
 e.+ ümi 873
et -1-
 Etmek, yapmak. bk. it-
 mu^c cizile e.- mek 1832
eteg -1-
 Kenar.
 e.+ ini 3240
etmek (~etmeg) -3-
 Ekmek.
 e.+ çün 2177
 e.+ ile 823
 e.+ in 2190
ev -50-
 Ev, yuva, mesken. bk. iv.
 e. 348, 418, 1122, 1204, 1205,
 2195, 2197
 e.+ de 1122, 1716, 2715
 e.+ den 2233, 2512
 e.+ dür 1228
 e.+ e 880, 931, 1046, 1082,
 1516, 2195, 2196, 2198, 2415, 2772,
 3044, 3154, 3186
 e.+ i 978, 1064, 1558, 2196,
 2666

e.+ i ola 94
 e.+ ime 327
 e.+ in 1823, 2571
 e.+ ine 1022, 1062, 1811,
 2185, 2194, 2209, 2440, 3058
 e.+ ini 2687
 e.+ leri 3152
 e.+ üm 419
 e.+ ümde 319
 e.+ ümi 1900
 e.+ üñ 427, 3063
ev ednā -1-
 A. “(Peygambere olan
 mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut
 daha az oldu.”(Necm, 9)
 e. 1597
evel -1-
 A. Önce, ilk, başlangıç. bk.
 evvel.
 e.+ de 1993
ev eşeddü kâsveten -1-
 A. “Sonra bunun (bu
 mucizenin) arkasından kalpleriniz
 (yene) kasiyet bağladı (katılaştı ve
 karardı), öyle ki taş gibi hatta daha da
 katı oldu. Ve gerçekten, taşlardan
 öyleleri vardır ki, yarılr, böylece
 içinden su çıkar. Ve mutlaka onlardan
 (taşlardan) öyleleri vardır ki, Allaha
 karşı duyduğu huşûdan yuvarlanıp
 aşağı düşer. Ve Allah yaptıklarınızdan
 gâfil değildir.” (Bakara, 74)
 e. 753
evfā -2-
 A. Daha (en, pek) vefālî,
 sözünde duran.
 e. 392, 851
evlād -5-
 A. Çocuklar.
 seyyid- e.- âdem 79
 e.- rüsûlden 395
 e.+ ı 101
 e.+ umdurur 3034
 e.+ umı 3035
evlen -1-
 Evlenmek, izdivaç etmek.
 e. 477

- evliyā** -6-
 A. Erenler.
 e. 1504, 3393
 e.- şālīhīnūñ 3416
 e.+ nuñ 1297, 1634, 3456
- evrād** -1-
 A. Okunması ādet olunan dīnī dualar.
 e. idüp 2288
- evsaṭ** -1-
 A. Orta, orta halli.
 e.+ dı 650
- evşāf** -5-
 A. Sıfatlar, özellikler.
 e.- Aḥmedden 641
 e.- ‘arşı 1348
 e.+ ı 1728
 e.+ ını 782, 2915
- evvel** -18-
 A. Önce, ilk, başlangıç.
 e. 199, 220, 223, 629, 658, 868, 884, 1505, 1662, 2358, 3193, 3231
 bā‘ iş- mevcūd- e. 368
 ‘aql- e. 1213
 yevm- e.+ de 3368
 e.+ inden 98
 e.+ iñden 2362
 e.+ üñi 105
- evvelā** -2-
 A. Birinci olarak, her şeyden önce, ilk önce.
 e. 2797, 2985
- ey** -243-
 Ey, hey!
 e. 33, 94, 241, 314, 320, 331, 343, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 367, 369, 370, 371, 372, 397, 442, 450, 479, 494, 500, 502, 506, 517, 577, 590, 601, 604, 605, 611, 612, 613, 637, 639, 649, 654, 692, 696, 699, 706, 764, 817, 860, 863, 864, 899, 908, 989, 1026, 1073, 1206, 1232, 1255, 1263, 1286, 1290, 1296, 1297, 1316, 1445, 1519, 1520, 1532, 1612, 1636, 1650, 1654, 1656, 1657, 1660, 1661, 1662, 1665, 1666, 1679, 1680, 1687, 1691, 1704, 1717, 1748, 1759, 1762, 1764, 1779, 1789, 1795, 1796, 1807, 1812, 1813, 1814, 1819, 1822, 1823, 1828, 1849, 1850, 1865, 1899, 1900, 1908, 1965, 1966, 1986, 2002, 2006, 2008, 2036, 2037, 2040, 2049, 2054, 2056, 2057, 2069, 2074, 2077, 2081, 2112, 2117, 2118, 2119, 2124, 2128, 2129, 2135, 2138, 2149, 2151, 2166, 2169, 2170, 2178, 2186, 2192, 2197, 2209, 2248, 2249, 2250, 2252, 2253, 2255, 2260, 2296, 2302, 2306, 2315, 2323, 2327, 2331, 2338, 2349, 2354, 2360, 2384, 2390, 2417, 2440, 2456, 2463, 2508, 2522, 2523, 2527, 2539, 2583, 2600, 2604, 2610, 2615, 2621, 2622, 2627, 2635, 2639, 2678, 2680, 2692, 2694, 2712, 2724, 2725, 2736, 2759, 2763, 2765, 2766, 2770, 2783, 2795, 2805, 2806, 2885, 2904, 2939, 2964, 3066, 3091, 3092, 3093, 3095, 3123, 3137, 3149, 3210, 3213, 3216, 3266, 3274, 3317, 3351, 3356, 3371, 3384, 3390, 3403, 3452
- eyā** -4-
 A. F. “ey, hey!” mānāsına gelen ve Arapça kelime ve terkiplere giren nidā edatıdır.
 e. 1303, 1310, 2155, 3177
- eyer** -1-
 Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne.
 e.+ i 1138
- eyle** -8-
 Öyle, o şekilde.
 e. 2048, 2092, 2116, 2224, 2268, 2377, 2761, 3255
- eyle** - -334-
 (yard.) Yapmak, eylemek, etmek.
 biḥaqq- aḥmed- muḥtār- tesellā
 e. 398
 cehd e. 127, 922, 1535, 1543
 cem‘ e. 921
 cevlan e. 3232
 delil e. 125, 2743
 destūr e. 2047, 2077

- diḳḳat e. 791
 dilek e. 2865
 āsān e. 3439
 çāreñ e. 2051
 efsūs e. 2419
 faẓluñ e. 2478
 ğarḳ e. 3440
 ḥarb e. 718
 ḥālīş e. 1545
 ḥāşıl e. 1918
 heves e. 121, 759
 himmet e. 1535, 2083
 ḥiṭāb e. 959
 iḥsān e. 3439
 iḥtirāz e. 1722
 ḳabūl e. 2591
 ḳul e. 2475
 lāyīḳ e. 830
 maḥmūd e. 3384
 maḳbūl e. 3449
 ma^ʿlūm e. 2607
 minnet e. 2254
 mūnis e. 3435
 mu^ʿciz e. 1650, 1979
 mu^ʿāf e. 3453
 münevver e. 3382
 müyesser e. 3452
 naẓar e. 690
 nāmus e. 764
 niyāz e. 1152
^ʿafv e. 974, 3446
 pūr e. 1256
 raḥmet e. 180, 1643, 2905,
 3454
 refīḳ e. 91
 rūşen e. 3435
 şabr e. 1127, 1647
 şaḳīl e. 1640, 3438
 sebīl e. 2743
 secde e. 2300
 terk e. 770, 922, 3337
 türāb e. 734
 tuş e. 3461
 vāşıl e. 3385
 yār e. 2387
 aġnā e.- di 837
 berī e.- di 2468
 beşāret e.- di 351
 bī-nihāyet e.- di 1330
 būnyād e.- di 196
 cemāl e.- di 231
 cem^ʿ e.- di 2959
 cevlān e.- di 1202, 1381
 cūş e.- di 1121
 da^ʿvā e.- di 2862
 da^ʿvet e.- di 2176, 2949, 3100
 āh e.- di 2810
 çār e.- di 2063
 efgān e.- di 2116
 emr e.- di 308
 ḥakīm e.- di 205
 ḥikāyet e.- di 2750
 ḥikmet e.- di 2176
 ibtidā e.- di 2955
 icād e.- di 196
 iḥsān e.- di 930, 1609
 iḳrār e.- di 2563
 imtiḥān e.- di 2758
 in^ʿām e.- di 1362, 3201
 işāret e.- di 882
 işfā e.- di 392
 iẓhār e.- di 245
 ḳan e.- di 1689
 ḳarār e.- di 3234
 kār e.- di 2864
 kelīm e.- di 1427
 ḳonuklık e.- di 489
 ḳurbān e.- di 930
 maḥbūbum e.-di 2481
 maḥrūm e.- di 1723
 ma^ʿlūm e.- di 2406
 marāz e.- di 2791
 medḥ e.- di 400
 muḥtār e.- di 46
 mühr e.- di 447
 münācāt e.- di 787, 953
 naḳl e.- di 896
 na^ʿre e.- di 683
 naşīb e.- di 1429
 naẓar e.- di 202
 nār e.- di 2563
 nevāḥid e.- di 589
^ʿaḳlını cem^ʿ e.- di 3142
^ʿarż e.- di 848, 1481

ʿām e.- di 1362, 3201
 ʿināyet e.- di 1330
 ʿurūc e.- di 379
 pervāz e.- di 1007
 peymān e.- di 1510
 pūr-kemāl e.- di 231
 rivāyet e.- di 2750
 ser-āgāz e.- di 1007
 serdār e.- di 2063
 seyr e.- di 844, 1646
 seyrān e.- di 1202
 şerh e.- di 1348, 1619
 şūm e.- di 1723
 taḥkīk e.- di 2570
 taʿlīm e.- di 2928
 taʿzīm e.- di 1428
 tedbīr e.- di 2782
 tekrīm e.- di 1428
 temāşā e.- di 83, 1609
 terk- diyār e.- di 590
 tayr e.- di 1646
 tayy- mekān e.- di 1739
 var e.- di 46, 245
 vaşīyyet e.- di 3282
 vīrān e.- di 1689
 yağmā e.- di 843
 yalguz e.- di 2355
 zār e.- di 2864
 zem e.- di 947
 ʿaşd e.- dīke 653
 ḥarb e.- diler 2096
 ṭavāf e.- diler 419
 namāz e.- dim 1473
 ḥiṭāb e.- düğün 1057
 cūrm e.- dük 3427
 fevt e.- dük 479
 ḥaṭā e.- dük 3427
 bol e.- düm 1470
 cemʿ e.- düm 325
 eylük e.- düm 147
 farz e.- düm 1460
 ḥāk e.- düm 1998
 naẓm e.- düm 160
 nūş e.- düm 1398
 ʿafv e.- düm 1250
 ʿarz e.- düm 1460
 pāk e.- düm 1998

serḥōş e.- düm 1398
 yol e.- düm 1470
 borclu e.- dūñ 2921
 ābād e.- dūñ 150
 erkān e.- dūñ 2221
 iş-dür e.- dūñ 2956
 kesb e.- dūñ 2996
 kurbān e.- dūñ 2221
 miʿrāc e.- dūñ 1473
 şarf e.- dūñ 2996
 şād e.- dūñ 150
 zulm e.- dūñ 876
 cemʿ e.- gil 940
 dermān e.- gil 1104, 701
 āsān e.- gil 3123, 3216
 çār e.- gil 2009
 emīn e.- gil 3387
 gürūhda e.- gil 2169
 icābet e.- gil 926
 iḥsān e.- gil 999, 3123, 3216
 iḥtiyār e.- gil 2763
 kabūl e.- gil 1053
 mağfūr e.- gil 3383
 maʿlūm e.- gil 2139, 2332,
 2582
 meʿvā e.- gil 276
 merḥūm e.- gil 974
 mūm e.- gil 974
 nāz e.- gil 3339
 nūr e.- gil 3383
 ʿalā nūr e.- gil 3383
 ʿarz- imān e.- gil 701
 pervāz e.- gil 3339
 rivāyet e.-gil 2479
 şehādet e.- gil 946
 var e.- gil 2009
 ziyāret e.- gil 924
 aʿmā e.- me 1419
 dūr e.- me 1953, 2036
 ḥarīk e.- me 1638
 ḥüccet e.- me 3260
 inkār e.- me 967
 melūl e.- me 2182
 nār e.- me 967
 şek e.- me 1406
 terk e.- me 988
 yağmā e.- me 1419

ab l e.- medi 2374
 ęark- env r e.- mek 3369
 iş r e.- mek 3369
 şabr e.- mek 824
 fahr e.- mes n 540
 n r- cah m e.- meye 157
 r sv  e.- meye 396
 kem e.- meyem 827
 aş e.- mez 733
 derm n e.- mez 1224
 fark e.- mez 1411
 idr k e.- mez 17
 ceyh n e.- miş 1092
 fitne e.- miş 2775
 halk e.- miş 1228
 h n e.- miş 1092
 n rdan e.- miş 1343
 riv yet e.- miş 1231
 y k t.- a mer e.-miş 1233
 zeb n e.- miş 3091
 hayrı e.- mişdi 1696
 ab l e.- mişdi 2045
 b -nev  e.- mişd r 915
 deng e.- mişd r 915
 cehd e.-   3002
 bayram e.- r 2808
 b -şek e.- r 1509
 cev b e.- r 1765, 3238
 e.- r 2539
 hay l t- ma al e.- r 2568
 haşıl e.- r 2604
 in  m e.- r 2808
 k zend e.- r 1664
 l yık e.- r 2509, 2618
 med  e.- r 90
 sed e.- r 2651
 sel m e.- r 2605
 şemer e.- r 1658
 ş ret e.- r 2013
 ş dlık e.- r 1746
 şışm e.- r imiş 1755
 e.- r oldı 2396
 bey n e.- rdi 2290
 y d e.- rdi 2398
 niy z e.- rem 2523
  arz e.- rem 861
 vaşıyyet e.- rem 1861

mevl din e.- ridi 2801
 g m n e.- rse 2152
 m s lm n e.- se  942
 ta l m e.- se  1416
 vaşıyyet e.- se  1864
 hamd e.- s n 873
 nice e.- s n 2235
 ra m e.- s n 2867
 şabr e.- s n 1113
 telk n e.- s n 311
 tezy n e.- s n 311
 hamd e.- sünler 309
 şen  e.- sünler 309
 ağ e.- ye 801
 b r e.- ye 2537
 best e.- ye 2560
 içsün e.- ye 1713
 aşd e.- ye 2560
 k n e.- ye 1713
 ma l m e.- ye 1980, 2586
 mihm n e.- ye 3100
 n r e.- ye 2537
  afv e.- ye 156
 perv z e.- ye 1395
 şehn z e.- ye 1395
 şer  e.- ye 90
 şılta  e.- ye 2452
 tam m e.- ye 3311
 teby n e.- ye 270
 telk n e.- ye 270
 za m e.- ye 1778
 bey n e.- yel m 186
  ay n e.- yel m 186
 altun e.- yem 826
 derm n e.- yem 153
  h e.- yem 1769
 efz n e.- yem 826
 k t h e.- yem 1769
 med  e.- yem 960
  izzet e.- yem 3195
 ziy ret e.- yem 3189
 b ht n e.- yen 2930
 terk e.- yen 1528, 3422
 zikr e.- yen 10
 m t e.- yen olmaz imiş 2583
 m s lm n e.- yesin 2581
  amel e.- yesin 1561

taşdık e.- yesin 1810
 kār e.- yiser 1831
 yarağın e.- yüben 1738
 dīn- islām e.- yüp 2463
 e.- yüp 2117
 terk e.- yüp 686
 bend e.-yüp 1560
 biryān e.- yüpdür 1975
eyleş -1-
 Karşılıklı yapmak.
 āh e.- diler 2781
eylük -1-
 İyilik.
 e. eyledüm 147
eyü -2-
 İyi.
 e. 3044
 e.+ ye 3003
eyvān -1-
 A. Kemerli yüksek binā,
 oturacak yüksek yer, köşk.
 e.- hū 1379
eyyām -3-
 A. Günler.
 cümle- e.+ da 855
 e.+ ile 258, 305
Eyyüb -3-
 A. (ö.a) Eyüp peygamber.
 E. 2277
 haqq- E. 2252
 şabr- E.+ uñ 3412
ez -4-
 F. “den, dan” māsına gelir.
 e. 375, 382 (2), 1214
ez- -1-
 Üzüntüye, sıkıntıya sokmak.
 e.- er 3157
ezā -1-
 A. İncinme, incitme, can
 yakma, eziyet.
 şābir- e. 361
ezān -2-
 A. Ezan.
 şavt- e. 1237
 e.+ umdan olan 1241
ezel -5-
 A. Başlangıcı olmayan.

e. 1215, 3069, 3116
 e.+ den 106, 1301

-F-

fāhiş -1-
 A. Ahlāksız, aykırı, çirkin, pek
 kötü.
 f. 727
fahr -6-
 A. Övünç, övünme; Hz.
 Muhammed.
 f.- cem‘ül-mürselin 79
 f.- ‘ālem 3415
 f. eylesün 540
 f.+ ı 622, 3405
 f. idüben 539
fahrü'l-enām -2-
 A. “Bütün yaratılmışların
 övücü” Hz. Muhammed.
 f. 2159, 2639
fā’ide -3-
 A. Fayda, menfaat, kār, kazanç.
 f. 237
 f. kılmaz 747
 f. olur 1881
faķir -7-
 A. Zengin olmayan, zavallı.
 f. 1680, 2186, 3300
 f.+ e 1697, 3291
 f.+ i ola 178
 f.+ sin 2181
faķr -8-
 A. Fakirlik, muhtaçlık.
 f. 837, 2760, 2769
 f.- ‘īsā 3415
 ehl- f.+ a 3286, 3290
 f.+ ı 822
 f.+ ıla 2779
Fālīg -1-
 A.(ö.a) Falıg peygamber.
 F.+ a 295
fānī (~fāni) -7-
 A. Zeval ve son bulan, baki
 olmayan, geçici, ölümlü.
 f. 107, 465, 3067, 3164, 3399
 f.+ de 3406

- fāriğ** f.+ den 2507
-2-
A. Rahat, āsūde.
f. ola 1240
f. oldu 1154
- farğ** -1-
A. Ayırma, ayrılma, seçilme.
f. eylemez 1411
- farz** -3-
A. Müslümanlıkta, özür
olmadıkça yapılması zorunlu,
yapılmaması günah sayılan.
f. 3025
f. eyledüm 1460
f.+ ıla 726
- fāsık** -2-
A. Allah'ın emirlerini
tanımayan, sapkın.
f. 3018
f. ola 3049
- fāsīd** -1-
A. Kötü, fenā, yanlış.
fıkr- f.+ lerini 1082
- fāş** -9-
F. Meydana çıkmış, yayılmış.
f. 1996, 2373, 2535, 2584,
2594, 2715
f. ider 1587
f. olundu 2968
f. olur 1589
- fātiha** -2-
A. Kuran-ı Kerim'in birinci
sūresi, Fatiha sūresi.
f. 1644, 3452
- Fāṭma** -15-
A.(ö.a) Hz. Muhammed'in kızı.
F. 905, 2857, 2859, 2864,
2938, 2939, 3061, 3065, 3076, 3135,
3137, 3140, 3143, 3144, 3358
- fāzīl** -17-
A. Erdem, fazilet, iyilik.
f. 2738, 2748
f.- haqdan 2173
f.- haqqa 2670
f.- haqqı 2139
f.- ilāh 2647
f.+ ı 31, 1968, 2275, 3337
- f.+ ın 2276
f. idüben 1987
f.+ uñ 3266
f.+ uñ eyle 2478
f.+ uñıla 999, 3461
f.+ unuñ 994
- fecr** -2-
A. Sabah namazı.
f.+ i kıldı 2983
f.+ i kılmışlardı 856
- fedā** -1-
A. Uğruna verme, kurban.
f. kılsañ 933
- feh̄m** -3-
A. Anlama, anlayış.
f. 1967, 2501, 2677
- felek** -8-
A. Gökyüzü, sema.
f. 1300, 1376, 2519
f.+ de 333, 1203
f.+ ler 3417
f.+ lerde 2821
- fenā** -10-
A. Yok olma, yokluk, geçip
gitme mec. dünya.
f. 113, 257, 1655, 3102
f.+ da 1687
f.+ dan 163, 2165
f.+ durur 113
f.+ sıdur 257
f.+ ya 111
- fenn** -3-
A. Hüner, mārifet, sanat, ilim.
f. 1782, 2365
f. kıldı 2088
- fenzur ile'l-āṣār** -1-
A. "Allah'ın rahmetinin
eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden
sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki O,
ölüleri de elbette diriltecektir. O, her
şeye hakkıyla gücü yetendir." (Rūm,
50)
f. 337
- fer** -1-
F. Kuvvet, iktidar.
f. 2747
- fer'** -2-

- A. Bir aslın neticesi.
f. 2285
f.+ i 3337
- ferah** -7-
A. Gönül açıklığı, sevinç, iç rahatlığı.
f. 562, 1200, 3200
f.+ dan rabbenā 146
f. kıl 956
f. kıldı 149
f. ola 1397
- ferahlan** - -1-
A.T. Rahatlamak, üzüntü veya sıkıntısı kalmamak.
f.- dı 326
- ferāğ** -1-
A. Hiçbir işle meşgul olmama, rahat etme.
f. olasin 2385
- ferdā** -2-
F. Āhiret, öbür dünyā, kıyāmet.
f. 386, 851
- feres** -2-
A. At, beygir.
f. 1093, 1105
- feriştah** -1-
F. Melek.
f.+ ler 3398
- fermān** -6-
F. Emir, buyruk.
f. 2006
f.- ĥudā 1860
f.+ ı 1659
f. ider 730
f. kıl 929
f. oldu 1736
- ferruḥ** -3-
F. Uğurlu, kutlu.
f. 2081, 2094
mu^c ciz- f. 2159
- ferş** -3-
A. Yeryüzü.
f.+ den 1597
f.+ e 1597
f.+ i 1525
- feryād** -6-
A. Yardım istemek için çıkarılan yüksek ses; bağışma, çağırışma.
f. 3154
f. ide 143
f. ider 3160
f. idüb 598, 628
f. itdiler 1911
- ferzend** -1-
F. Oğul, çocuk.
f.- dil 260
- fesād** -1-
A. Fenalık, kötülük.
f. 812
- fetā** -2-
A. Genç, delikanlı.
f. 935, 1169
- fe tedellā** -1-
A. “Sonra (ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu.”(Necm,8)
ḳurb- f. 388
- feth** -10-
A. Açma, açılma.
f.- bāb ola 770, 1190
f.- bāb oldu 1335
f. oldu 159, 833
f. olsun 279
f. olundu 1487, 3377
f. olur 1486
f.+ üñ 2836
- fevāḥiṣ** -1-
A. Ahlāksız kadınlar, kahbeler.
f.+ den 1562
- fevḳa'l-‘ulā** -2-
A. Yücelerin yücesi.
f. 1307
f.+ ya 1220
- fevt** -8-
A. Bir daha ele geçmemek üzere kaybetme, elden çıkarma, kaçırma.
f. eyledük 479
f. itme 2504
vaḳt- f. itmeyeler 3303
f. kılamazlar 2980
f. ol 1467
f. ola 2396
f. oldu 131, 990

- feyz** -1-
A. Bolluk, çokluk, verimlilik.
f. 2130
- fezkürünî** -1-
A. "Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin." (Bakara, 152)
f. 4
- fırşat** -2-
A. Uygun zaman, elverişli durum, faydalanma sırası.bk. fırsat.
f. 152
f.+ ı 1193
- fısk** -3-
A. Hak yolundan veya hak yoldan çıkma.
f. 2803
f.+ ı 755
f. ola 3047
- fidā** -11-
A. Feda; kurban.
f. 613, 2086
f. kıldı 298
f. olan 1632
f. olsun 1072, 1259, 1365, 2084, 2899, 3093, 3329
- fiğān** -9-
F. İztırab ile bağırıp çağırma, inleme.
f. 3359
f. ider 2216
f. iderdi 568, 3353
f. itdiler 2788
f. kılam 2050
f. kıldı 628, 1895
f. kılsunlar 2824
- fikr** -22-
A. Fikir, düşünce, düşünme.
f. 34, 136, 497
f.- fāsidlerini 1082
f. çekme 2589
f.+ e düşdi 1753
f.+ i 2599, 2911
f. ide 1883
f. idelüm 779
f. iderken 2724
- f. idüp 1750, 2440, 2603
f.+ ile 671, 2108, 2782
f. itdi 1904, 2413
f. kıl 28, 1424
f. kıldum 134
- fi'l** -5-
A. İş, amel.
f.+ i 1948, 2153, 2154, 2654
f.+ inde 1820
- fi'l-beden** -1-
A. Bedende.
f. 753
- fi'l-hāl** -1-
A. Bu anda, hemen, şimdi.
f. 522
- fi'l-'ulūm** -1-
A. İlimde.
f. 75
- firāset** -1-
A. Anlayışlılık, çabuk seziş.
f. 3304
- firāvān** -1-
F. Çok, bol, fazla, aşırı.
luṭf- f. 1215
- firdevs** -5-
A. Cennet, uçmak.
bāğ- f. 3395
cennet- f. 1641, 3389
f.+ e 2737
ravza- f.+ e 167
- fırkat** -7-
A. Ayrılık, ayrılış.
f. 437, 2818, 2970, 3357
nār- f. 3094
f.+ e 3241
f.+ ı 2830
- fitne** -5-
A. Ayartma, azdırma; fesat, arabozma.
f. 1036
f.- āḥir 3036
f.+ durur 3037
f. eylemiş 2775
f.+ yidi 1036
- furkān** -1-
A. Kuran-ı Kerim.
f. 1289

furşat -3-
A. Uygun zaman, elverişli
durum, faydalanma sırası.bk. fırsat.
f. bulursa: Uygun, elverişli
zaman bulmak. 1887
f. düşdi: Bir imkāna kavuşmak.

1903

f.+ ı 2504

fuzûl -3-

A. Lüzumsuz, fazla şey veyā

söz.

f. 1767, 2296, 2685

fülān -3-

A. herhangi bir şahıs, biri,

belirsiz bir şey, filān.

f. 2338, 2440, 2678

fürūʿ -1-

A. Dal, budak.

f. 1153

fürüş -1-

F. Satan, satıcı.

f. kıla 1009

fütūh -3-

A. Açma; açılma, ferahlanma.

f. 2800, 3210

luṭf- f. 2800

fütūr -1-

A. Zayıflık, gevşeklik,
bezginlik, usanma.

ʿaql- f. 2722

-G / Ğ-

Ġābir -1-

A.(ö.a) Gabir peygamber.

Ġ.+ e 295

ġabrā -2-

A. Yer, yeryüzü.

ğ. 841, 1412

Ġaffār -1-

A. Kullarının günahlarını

affeden, Allah.

Ġ.+ ıdır 482

ġāfil -9-

A. Dikkatsiz, bilgisiz, dalgın,

gafil.

ğ. 464, 680

ğ.+ durur 1835

ğ.+ e 2496

ğ.- iken 3022

ğ. olam 2844

ğ. olan 1845

ğ. olma 2925

ğ. olmuşıdı 2489

ġaflet -9-

A. Gafillik, boş bulunma,
dikkatsizlik.

ğ. 133

ehl- ğ. 332, 1120

ğ.+ de 1705

ğ.+ den 2470

h āb- ğ.+ den 1433, 2663

nevm- ğ.+ den 1474

ğ.+ e 1809

Ġafūr -2-

A. Mağfired eden, suç
bağışlayan, merhamet eden (Allah).

ğ. 1953, 2478

gāh -12-

F. Ara sıra, bazen. bk. geh.

g. 24, 25 (2), 26, 37, 538 (2),

1141 (2), 2796 (2), 3273

gāhi -1-

F. Bazen, arasıra.

g. 3273

ġālib -6-

A. Üstün gelen, galip.

ğ. 104, 187

ğ.+ dür 2625

ğ. kılduğın 2608

ğ. oldı 666, 1885

ġam -33-

A. Keder, tasa.

ğ. 2108, 2460, 2793, 2947,

3117

baḥr- ğ.+ da 2850

ğ.+ dan 2784, 3432

ğ. çekme 1662, 1974, 2736

ğ. çekmegil 2724

ğ.+ ı 2769, 3291

ğ. iderken 2236

ğ.+ lar 177

ğ.+ um 3331

ğ. yeme : Tasa çekmek,

- kaygılanmak. 850, 959, 1162, 1303, 1401, 3085, 3267, 3318
 ğ. yerem 829
 ğ. yime 1105, 1774, 3228
 ğ. yimesün 2606
 ğ. yimezem 1068
 ğuşşa- ğ. yiridi 1084
 ğ. yiyüben 2558
- ġamām** -1-
 A. Bulut.
 ğ. 1164
- ġam-gīn** -1-
 A. F. Kederli, tasalı, hüznü. ğ. 514
- ġamīn** -1-
 F. Kaygılı, tasalı.
 ğ. olma 1983
- ġamlan** - -1-
 A.T. Tasalanmak, üzüntü duymak, kaygılanmak.
 ğ.- up 2760
- ġammāz** -2-
 A. Birine iftirā ederek zarar veren, münāfık, fitneci.
 ğ.+ a 2401
 ğ. olup 2400
- ġam-nāk** -2-
 A.F. Gamlı, tasalı, kaygılı.
 ğ. idüpdür 2240
 ğ. oldılar 950
- ġanī** -9-
 A. Zengin, varlıklı; Allah'ın adlarından biri.
 ğ. 1040, 1138, 1368, 1717, 1849, 2128, 2169, 3092, 3151
- ġanīmet** -1-
 A. Kazanç.
 ğ. 1719
- ġaraż** -1-
 A. Amaç, maksat, istek.
 ğ. 2838
- ġarb** -2-
 A. Batı.
 ğ. 1080
 ğ.+ a 322
- ġāret** -1-
 A. Çapul, yağma, akın.
- ğ. ideler 2488
- ġarīb** -5-
 A. Kimsesiz, zavallı.
 ğ. 1087, 2657, 3175
 ğ.+ em 2074
 ğ. kalmışdum 137
- ġarīk** -1-
 A. gark olmuş, batmış.
 ğ. kıl 1638
- ġarķ** -14-
 A. Batma, batırma; boğulma.
 ğ.- envār eylemek 3369
 ğ.- tūfānıdı 3401
 ğ. eyle 3440
 ğ.+ ıdı 2850
 ğ. itdi 1382
 ğ. ola 167
 ğ. oldı 357, 901, 1618
 ğ. olmuş 326
 ğ. olmuşıdı 332, 1120
 ğ. olsun 284
 ğ. olur 315
- ġaşy** -1-
 A. Kendinden geçme, bayılma.
 ğ. oldı 2809
- ġavġā** -3-
 F. Kavga, dövüşme; gürültü.
 ğ. 2975
 ğ. başdılar 1888
 ğ.+ yıla 913
- ġavvāş** -1-
 A. Denizin dibine inen kimse.
 ğ.- baħr- ma'nevī 94
- ġayb** -8-
 A. Gizli olan, göze görünmeyen şey, kayıp. bk. ġāyīb.
 ğ. 2375, 2411
 ğ. oldı 1329, 1376, 3186, 3342, 3348
 ğ. olup 451
- Ġayb-dān** -6-
 F. Gaybı bilen, Allah.
 Ġ. 1799, 1815, 2138, 2444
 resūl- Ġ. 1762, 2696
- ġaybet** -3-
 A. Aleyhinde bulunma, arkasından söyleme, çekiştirme.

- ğ. 711, 2930
ğ.+ in 2515
- ğāyet** -16-
A. 1. Çok, fazla, son derece.
ğ. 128, 348, 649, 656, 699,
954, 1053, 1121, 1667, 2150, 2235,
2729, 3091
2. Nihāyet, son, uç.
ğ. 1350, 1354
ğ.+ i 2836
- ğāyib** -1-
A. Gizli olan, göze
görünmeyen şey, kayıp. bk. ğayb.
ğ. oldı 1320, 2711
- ğayr** -6-
A. Ayrı, başka, özge.
ğ.- haqdan 1550, 1592
ğ.- yāri 1590
ğ.+ a 2456
ğ.+ uñ 765, 1547
- ğayret** -3-
A. 1. Kıskanma, çekememe.
ğ. 1701
ğ.+ den 1711
2. Çalışma, çabalama.
ğ. it 765
- ğayrı** -9-
A.T. 1. Başka, ayrı, farklı.
ğ. 417, 776, 1353, 1504, 1586,
3054, 3326
2. Başkası, başkaları.
ğ.+ dan 1139
ğ.+ sın 3330
- ğazab** -1-
A. Kızma, hiddet, öfke.
ğ. idüp 1776
- ğazā** -6-
A. Din uğruna savaş.
ğ. 2860
ğ.+ da 2067
ğ.+ dur 2078
ğ. ideler 3052
ğ.+ ya 2052, 2854
- ğāzi** -4-
A. Gazā eden.
ğ.+ ler 802
ğ.+ lerüñ 2079
- ğ.+ nüñ 811
ğ. ol 718
- gece** -1-
Gece. bk. gice.
g. 1860
- geç** -17-
bk. giç-
1. Geçmek, aşmak (zaman, yaş,
ömür vb.)
g.- di 464, 642, 769, 1688,
2998
g.- iser 3080
g.- medi 305
2. Bir yerden başka bir yere
geçmek.
g. 2117
g.-di 2090
g.-dügi 655
3. (Olay vb.) Cereyan etmek,
olmak, vuku bulmak.
g.-di 1318
yere g.- di 404
g.- düm 1327
4. Kulak asma, önem verme!
g. 1850
5. İş başına geçmek.
g.-di 2955
6. (-den) bırakmak,
vazgeçmek.
g.- er 2829 (2)
- geçil** -1-
Bırakmak, terk etmek.
g.- ür 1586
- geçür** -4-
1. Geçme işini yaptırmak,
geçmesini sağlamak.
g.- di 1313
g.- gil 1640
2. (Zaman, fırsat vb.)
geçirmek, harcamak.
g.- düm 133
g.- me 1193
- gedā** -1-
F. Dilenci, yoksul.
g.+ nuñ 2182
- gedil** -1-
Gedik açılmak, eksilmek.

- g.- medi 812
- gedlen-** -1-
Gedik açılmak, eksilmek.
g.- mez 1028
- geh** -2-
F. Ara sıra, bazen. bk. gāh.
g. 2330
- geh geh** -1-
F. Ara sıra, bazen.
g. 2787
- gel** -363-
1. Gelmek, bir yere gitmek,
varmak; yaklaşmak;
birlikte gelmek; ziyarete
gelmek.
g. 506, 607, 639, 940, 1110,
1116, 1128, 1131, 1148, 1167, 1298,
1325, 1356, 1366, 1402, 1512, 2695,
2888, 2890, 2938, 3065, 3104, 3172,
3206, 3308, 3338, 3339 (2)
g.- di 208, 319, 348, 349, 355,
440, 533, 615, 635, 675, 741, 883,
1009, 1310, 1315, 1333, 1496, 1517,
1610, 1649, 1661, 1731, 1776, 1891,
1904, 1915, 1935, 1973, 2025, 2046,
2062, 2071, 2076, 2110, 2111, 2133,
2135, 2142, 2184, 2209, 2212, 2239,
2261, 2291, 2417, 2517, 2541, 2624,
2688, 2724, 2835, 2878, 2880, 2898,
2948, 3105, 3186, 3200, 3209, 3212,
3218, 3234, 3409
g.- diler 418, 434, 441, 490,
591, 593, 599, 608, 634, 961, 1119,
1294, 3059, 3370, 3406
g.- dügi 3169
g.- dügin 1766, 2585, 3283
g.- dügüm 699
g.- dügümi 1765
g.- dügüñ 127
g.- dük 3453, 3461
g.- düm 679, 2706, 3189
g.- düñ 2706, 3188
g.- düñise 125
g.- e 192, 1613, 3315
g.- eli 553
g.- en 420, 614, 1235
g.- ene 1452
- g.- enler 3409
g.- esin 1109
g.- gil 2185, 2192
g.- ıcek 3044, 3118
g.- medi 83, 2964, 2965, 2966,
2967, 2968, 2969, 2970, 2971, 2972
g.- mekdedurur 1735
g.- mese 2205
g.- meye 1585, 1782, 2203
g.- meyince 3312
g.- mez 1235, 2021, 3084
g.- miş 1747, 1757, 1768,
1928, 2626
g.- mişem 2307, 2675, 3139
g.- mişidi 442
g.- señ 2179
g.- sün 570, 881, 1125, 2416,
2827, 2871, 3087
g.- üben 1238, 1432, 2822,
2841, 2849, 2994, 3358
g.- üben gider 108
g.- üñ 144, 788, 854, 1016,
1026, 2815, 3095
g.- üp 785, 1161, 1234, 1983,
2531, 3088, 3365
g.- üp giden 15
g.- üpdurur 616
g.- üpdür 1261, 1756
g.- ür 623, 1126, 1880, 2109,
2662, 2975, 3173
g.- ürdegül 3363
g.- ürleriken 500
g.- ürse 1079, 2303
2. Olmak, ortaya çıkmak,
peyda olmak; vuku bulmak.
g.- di 64, 79, 104, 187, 430,
536, 743, 857, 947, 962, 965, 1324,
1365, 1960, 2579, 2982, 3109, 3133,
3279
hōş g.- di 149
g.- e 154, 1190, 2279
g.- en 622 (2)
g.- medin 223, 294
g.- mez 2108
g.- mezidi 2020
g.- ür 714, 980, 981, 1551
3. (Devir, zaman, ömür vb.

için) Gelmek, ulaşmak, başlamak.

g.- di 1707, 2202, 2216, 2346, 2605, 2735, 3124, 3194

g.- düm 2019

g.- e 1830, 2585

g.- geç 1863

g.- ıcek 3054

g.- ince 892

g.- mişdi 2912

g.- ür 259

g.- üridi 460

g.- ürsin 3085

4. İsalet etmek, değmek, gelmek; intikal etmek, inmek.

g.- di 292, 293, 298, 3393

g.- miş 352

g.- üben 2579

g.- üp 997

g.- ür 3079

6. Doğmak, gelmek; gönderilmek.

g.- di 832, 1380

g.- e 346

g.- en 420 (2)

g.- meye 1782

g.- meseyidi 377

g.- üp 375

5. İsalet etmek, değmek, gelmek.

g.- di 1814, 1940, 2232, 2956

g.- düğün 1927

g.- e 2899

g.- iser 3181

g.- medi 201

g.- mesün 2900

g.- miş 2227

g.- se 1052

g.- ür 2962

6. Eğilim göstermek, yönelmek.

g. 224, 3337 (2)

g.- di 897

g.- mişem 397

g.- ür 1108

7. Geriye dönmek.

g.- di 2103

g.- diler 2494

8. Gelmek fiilinin olumlu emir kipi, bazen öğüt, istek anlatır.

g. 241, 341, 618, 706, 757, 760, 765, 782, 791, 909, 975, 1012, 1052, 1532, 1760, 2224, 2320, 2694, 2830, 2833, 2874 (2), 2875, 2877, 2879, 3318, 3336

9. (yar.) (-a / -e, -u / -ü, -ı / -i vb.) zarf-fiil eklerinden sonra gelerek asıl fiile süreklilik” anlamı katar.

kop gel 2591

kopuban g. -di 2592

koyup g. - di 2621

uçup g. - di 2549

g.- egi 2120 (2), 2121 (2), 2122 (2)

11. (yar.) Deyimler oluşturur.

‘a. + ı başına geldi: Ayılmak, kendine gelmek. 2898

‘a. + ı başlarına gelüben 3358

‘aklı g.- üb: Hatırlamak, anımsamak. 603

dile g.- di: Konuşma kudreti, yeteneği olmayan varlık konuşmak, dillenmek, lisana gelmek. 400, 693, 2594

dile g.-meye: Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek. 1585

elümden g.- mez 438

imāna g. 686, 692, 968

imāna g.- di: İnanmak, Müslüman olmak. 889, 935

imāna g.- diler: 790

imāna g.- düğün 2431

imāna g.- e 745

imāna g.- medi 2485

karşu g.-diler: Karşılama, dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkmak.

karşu g.- ür: Başkaldırmak. 3154

yāduma g.- di: Akla gelmek, hatırlamak. 140

gelin -1-

Aileye evlenme yoluyla girmiş olan kadın.

g.+ i 2486
genc -7-
 F. Hazine, define.
 g. 303, 1857
 g.+ i 191, 2752
 g.+ idi 190
 g.+ inde 836
 g.+ iyi 837
gencine -1-
 F. hazine, define.
 g.- pinhān- hū 1385
geñez -1-
 Kolay.
 g. olmaz 3280
ger -98-
 F. Eğer, şayet; veya.
 g. 20, 32, 52, 68, 124, 214,
 219, 220, 277, 278, 333, 334, 518,
 523, 528, 562, 577, 578, 624, 638,
 645, 662, 746, 751, 786, 918, 937,
 938, 941, 942, 955, 988 1042, 1069,
 1103, 1117, 1165, 1166, 1299, 1450,
 1480, 1522, 1582, 1660, 1663, 1718,
 1785, 1789, 1793, 1796, 1905, 2015,
 2075, 2086, 2274, 2295, 2298, 2303,
 2308, 2311, 2457, 2458, 2477, 2518,
 2530, 2548, 2560, 2587, 2623, 2630,
 2632, 2648, 2655, 2684, 2720, 2765,
 2771, 2778, 2796, 2924, 3010, 3014,
 3026, 3081, 3224, 3266, 3299, 3300,
 3302, 3325, 3362, 3429
gerçek -4-
 Gerçek, doğru, hakiki.
 Bk. girçek.
 g. 474, 1115, 1258
 g.+ durur 615
gerçeklig -1-
 Gerçek olan, hakikat.
 g.+ i 615
gerçi -9-
 F. Gerçi, her ne kadar.
 g. 792, 1040, 1102, 1422,
 1937, 1978, 2435, 2436, 3426
gerd -1-
 F. Toz, toprak.
 g.+ üne 1548
gerdān -1-

F. Dönücü, dönen.
 g. ider 2228
gerdün -1-
 F. Felek, dünya, sema.
 g. 1548
gerek -7-
 Lazım, gerek.
 g. 1600, 2762
 g.+ durur 1538
 g.+ dūr 275, 338, 758, 1708
gerek - -1-
 Gerekmek, lazım olmak.
 g.- mez 848
geşt -1-
 F. Gezme, seyretme, dolaşma.
 g. idüp 2513
get - -10-
 bk. git-
 1. Gitmek, uzaklaşmak;
 çıkmak; yol almak, yürümek.
 g.- di 536, 582, 2913
 dönüp g.- di 2952
 g.- diler 543
 2. (Devir, zaman, ömür vb.
 için) Gitmek, sona ermek, bitmek;
 ölmek.
 g.-di 3352, 3399
 g.-diler 3406, 3409
 3. Şaşırmak.
 ‘aklı g.- di: Şaşırmak. 521
getür - -59-
 1. Gelmesini sağlamak,
 getirmek; taşımak, nakletmek.
 g. 1088, 2186, 2205, 2242,
 2442, 2857, 3285, 3286
 g.- di 672, 1331, 1522, 2001,
 2187, 2200, 2246, 2868
 g.- diler 441, 805, 2146, 2264,
 3089
 g.- dūñ 1446
 g.- e 439
 g.- esin 2057
 g.- eyim 2058
 g.- gil 1863
 g.- mişdüm 2684
 g.- mişem 1128, 1129, 1131,
 2293

- g.- mişsen 2628
g.- seň 2548
g.- üñ 433, 804
g.- üp 1142
g.- ür 1323
g.- ürsin 2452
2. Getirmek, iletmek, bildirmek.
g. 692
g.- di 2624
3. (yar.) Birini, bir şeyi bir duruma getirerek istenildiği gibi davranmak.
yerine g. : İstenileni, gerekeni yapmak. 3308
4.(yar.) Birleşik fiiller yapar.
īmān g.- ür 1820
imān g.- di 1762, 1837, 1930, 2018, 2665, 2696
imān g.- diler 2098
īmān g.- e 941
īmān g.- elüm 786
imān g.- em 2308, 2538, 2623
imān g.- mezsın 2540
imān g.- miş 2404
imān g.- mişdi 2487
dile g.- elüm 2831
şalavāt g.- en 3324
- gevde** -7-
Gövde, vücut.
g.+ den 2895
g.+ leri 790
g.+ mi 667
g.+ si 664, 1423
g.+ sin 3366
g.+ sine 825
- gevher** -20-
F. Elmas, cevher.
g. 202, 207, 303
mu‘ciz- g. 2466
g.- sultānīdūr 99
rīşe- g.+ den 2378
g.+ e 202, 206
g.+ i 96, 97, 2423, 2426, 2432, 2468
g.+ içün 2434
g.+ in 2461, 2462
- g.+ le 2431
g.+ üñ 203
- gey** -8-
Giymek. bk. giy-
g. 1385
g.- di 3341
ķaralar g.- diler: Yas tutmak.
3128
g.- dügüñ 3126
g.- miş 3127
ķaralar g.- miş 3125
g.- üben 2689, 3124
- geydir** -1-
Giyme işini yaptırmak bk.
geydür-
g. 3436
- geydür** -2-
Giyme işini yaptırmak bk.
geydir-
g.- üp 80, 3396
- geyişlig** -1-
Genişlik.
g.+ ini 1228
- gez** -11-
bk. giz-
Gezmek, dolaşmak.
g.- di 2208, 2215
g.- düm 1687
g.- e 2717
g.- eler 3042
g.- er 1094, 1816
g.- erem 2000
g.- eridi 892
g.- eriken 672
g.- esin 1147
- gezdür** -1-
Birin gezmelerini sağlamak, dolaştırmak.
g.- eyüm 2789
- ġilmān** -2-
A. Köleler, esirler.
ġ. 2263
ġ. ola 1472
- ġinā** -1-
A. Zenginlik, bolluk.
ġ. 828
- ġirī** -2-

- F. Bağırıtı, çağırıtı, feryat.
ğ. 898, 2959
- gibi** -33-
Gibi.
g. 231,245, 352, 353, 430,
454, 566, 571, 862, 984, 1011, 1036,
1037, 1170, 1317, 1827, 2136, 2257,
2554, 2716, 2969, 3021, 3314, 3360
g.+ dür 53, 97, 1336
g. oldu 1800
g. olur 1558
g.+ ydi 653
- gice** -77-
Gece, geceleyin.
g. 70, 78, 308, 310, 313, 315,
316, 321, 346, 399, 411, 415, 464,
502, 817, 831, 844, 943, 951, 1022,
1028, 1059, 1067,1080, 1086, 1089,
1198, 1200, 1202, 1220, 1327, 1370,
1380, 1403, 1410, 1461, 1511, 1537,
1606, 1612, 1637, 1754, 1900, 2396,
2411, 2413, 2437, 2489, 2512, 2661,
2793, 2798, 2812
g.+ de 161, 998, 1628
g.+ den 402
g.+ dür 2940
g.+ nüñ 997, 1606, 1627, 1630
g. olan 1629
g.+ si 307, 1021
g.+ sin 1020
g.+ sinde 385, 839, 842
g.+ ye 2413
g.+ yi 1411
- giç-** -7-
bk. geç-
1. Geçmek, aşmak (zaman,
yaş, ömür vb.)
g.-er 1115, 2759
g.-erdi 824
g.-üben 563
2. (Olay vb.) Cereyan etmek,
olmak, vuku bulmak.
g.- 2722
3. (-den) bırakmak,
vazgeçmek.
g.-esin 771
4. (-e) Etki yapmak, işlemek.
g.-er 1594
5. Kullanımda olmak,
tedavülde olmak.
g.-e 123
- gider-** -3-
Ortadan kaldırmak, yok etmek.
g. 927
g.- mek gerek 2409
g.- ür 3156
- gile** -2-
F. Yanıp yakılma, şikâyet.
g. kıldı 693, 867
- giñ** -1-
Geniş.
g. 1133
- gir -** -55-
1. Dışarıdan içeriye geçmek.
g.- 1207, 2694
g.- di 327, 675, 954, 1482,
1488, 1516, 1743, 2195, 2851, 3186,
3373
g.- diler 418, 601, 2982
g.- dim 117
g.- düm 2694
g.- e 484, 891, 1071, 2901
g.- eler 3305
g.- elüm 2938, 2945
g.- em 960, 2902
g.- emez 3269
g.- en 1492, 3373
g.- eyim 2078
g.- iser 931
g.- mege 1523, 2687, 3149
g.-meklige 3134, 3145
g.- meye 3326
g.- meyince 3326
g.- üp 1082, 2670
g.- ür 689, 1091
2. Yer almak, katılmak, iltihak
etmek.
g.-di 2013, 2156, 2370, 2394
g.-diler 2465
g.-em 2720
g.- memişdi 2043
g.-mezem 746, 2084
3. Girişmek, başlamak.
g.-di 1870

- yarağa g.- diler 626
 g.-elüm 2908
 g.- ıcek 2425
 4. Destek olmak, dayak olmak.
 g.-diler 3060
- girānī** -1-
 F. Ağrılık.
 deryā- g. 1318
- girçek** -2-
 Gerçek, doğru, hakiki. bk.
 gerçek.
 g. 2479, 2570
- giriftār** -2-
 F. Tutulmuş, yakalanmış, esir.
 g. 1694
 g. olası 1013
- girü** -20-
 1. Geri.
 g. 751, 1148, 1537, 2103,
 2131, 2243, 2255, 2468, 2494, 2579,
 2710, 2887, 3267, 3330, 3337
 g.+ ye 2057
 2. (-den) sonra, itibaren.
 g. 1051, 1316, 1512, 3206,
 3267, 3330, 3337
- giryān** -1-
 F. Ağlayıcı, ağlayan.
 g. ola 175
- girye** -1-
 F. gözyaşı.
 g. 1106
- git- (~gid-)** -189-
 bk. get-
 1. Gitmek, uzaklaşmak;
 çıkmak; yol almak,
 yürümek.
 g. 589
 g.-di 1081, 1271, 1376, 1517,
 1610, 1700, 1711, 1738, 1811, 1840,
 1871, 1880, 2025, 2027, 2060, 2185,
 2369, 2495, 2526, 2558, 2686, 2703
 götürüben g.-di 949
 g.-diler 426, 435, 451, 943,
 2059, 2102, 2429, 3378
 g.- e 1756, 2870, 2949
 alup g.- e 1191
 g.- eler 3313
- g.- elüm 1145
 g.- em 134, 2912, 3081, 3179,
 3191
 alup g.- em 1311
 g.-en 2926
 g.- enden 2108
 g.- enüm 2120
 g.- er 691, 755, 1160, 1317,
 1547, 2055, 2105
 g.-esin 1736, 1772, 1775, 2086,
 2126
 g.-ersen 2086
 g.-evüz 275
 g.-eyüm 681, 3182
 g.- ıcek 2506, 2854
 g.-erem 3174, 3183
 g.-erken 1046
 g.-me 692, 1148, 1477, 3240
 g.-medin 2052
 g.-mege 1869
 g.-megil 2049
 g.-meklik 2047
 g.-meye 3006
 g.-mez 1718
 g.-mezem 3136, 3146
 g.-mişler 2208
 g.-señ 827
 g.-sün 827, 1733
 g.-üb 598
 g.-ün 2887
 g.-üp 1271, 1329, 2048, 2118,
 2934
 2. (Devir, zaman, ömür vb.
 için) Gitmek, sona ermek,
 bitmek; ölmek.
 g.-di 899, 2114, 2374, 2559,
 3217
 g.-diler 2580
 g.-dügin 163, 468
 g.-düginde 1847
 g.-dün 2117
 g.-e 1708
 g.-em 1069
 g.-en 3363
 g.-er 265, 1183
 g.-erem 2840, 2988, 3029,
 3065, 3067, 3102, 3103, 3104,

3105, 3106, 3107, 3108, 3109, 3110
 g.-ersem 2460
 g.-ersin 1720, 3027
 g.-geç 1719, 2507
 g.-megi 668
 g.-mek 2895
 götürüp g.-mek 2944
 g.-mişken 2243
 3. (Düz ve mec. anl.) Yok olmak, kaybolmak, yitirmek; şaşırtmak.
 g.-di 149, 440, 698, 972, 1037, 1335, 2599, 3101, 3109, 3291, 3331
 ‘aklı g.- di: Şaşırmak. 603
 ‘aqlum g.-di 1096
 g.-e 172, 177, 721, 927, 2931
 g.-er 23, 315, 981, 1360, 1551, 3150, 3358
 g.-erdi 562
 g.-iser 470
 g.-meye 1715
 g.-mişdür 2980
 g.-se 1547
 g.-sün 279, 1546
 4. Herhangi bir durumda olmak.
 g.-elüm 2960
 g.-eyüm 438, 604, 3077
 g.-me 690
 g.-medi 2910
 g.-medüm 1066
 g.-ün 3002
 5. Yapmak, gerçekleştirmek; hareket etmek, davranmak.
 g.-dügi 275
 g.-e 1191
 g.-egör 791, 2280
 g.-en 2381, 3014
 g.-esin 3010
 6. Sürmek, devam etmek.
 g.-e 624
 gelüben g.-er 108
 gelüp g.-en 15
 g.-esin 2505
 g.-memişdi 1517, 1610

7. (Söze, konuşmaya, esere vb.) Girmek, giriş yapmak, başlamak; yönelmek.

g.-elüm 1268, 3252

g.-üp 1020

8. (Bir şeyden bir şeye, bir kimseden bir kimseye) gitmek, geçmek, intikal etmek.

g.-di 293

g.-üb 291

9. (-mak / -mek) mastar eki ve gerek kelimesi ile gereklilik bildirir.

g.-mek gerek 2463, 3364

giy - -2-

Giymek bk. gey-

g.- eler 3044

g.- en 1520

giz - -1-

bk. gez-

Gezmek, dolaşmak.

g.- eriken 592

gizle - -1-

Gizlemek, saklamak.

g.- ye 1612

gizlü -10-

Gizli, saklı.

g. 190, 1446, 1890, 2216,

2237, 2328, 2332, 2426, 2749, 2968

gonca -1-

F. Konca, tomurcuk, açılmamış

çiçek.

ğ.74

göbeg -1-

Göbek.

g.+ ine 3213

göç -4-

Göç, taşınma; mec. ölme.

g. 3232

g. kıl-: Ölmek. 3213, 3309

g. kıldı 3310

göç - -1-

Göçmek, taşınmak; mec.

ölmek, yok olmak.

g.- esin 3211

g.-meklige 121

göger - -1-

Morarmak, yeşermek, bitki

yapraklanmak.

g.- üben virdi 1804

gögüs -4-

Göğüs.

g.+ in 597

g.+ ine 3122, 3234

g.+ ini 2090

gök (~gög) -45-

Gök, sema; mec. Gökte bulunanlar.

g. 108, 189, 316, 320, 1081, 1461, 1621, 1799, 2511, 3359

g.+ e 402, 1204, 1653, 2520, 2521, 2868, 3350, 3375

g.+ de 32, 1155, 1208, 1237, 1658, 2006, 2524, 2525, 2634, 3418

g.+ den 814, 1353, 2133, 2135, 3314

g.+ i 1278

g.+ inde 75

g.+ ine 819

g.+ ler 1196, 1304, 1336

g.+ lere 1195, 1607, 2894

g.+ leri 209

g.+ lerümde 1455

g.+ leründe 1434

gökçek -2-

Güzel, sevimli, hoş.

g. 3413

g. idi 2044

gökyüzi -1-

Gökyüzü, sema.

g.+ nde 1800

göl -1-

Göl.

g.+ in 1031

gölge -3-

Gölge.

g.+ si 664, 818, 1423

gömlek -2-

Gömlek, kollu ve yakalı giysi.

g. 3366, 3367

gönder - -1-

Göndermek, yollamak. bk.

göndür -

g.- ipdir 969

göndür - -4-

Göndermek. bk. gönder-

g.- düm 1404

g.- em 2079

g.- üpdür 350, 1500

göñül (~göñl) -109-

Gönül, kalp; iç.

g. 2, 136, 177, 245, 247, 272, 279, 751, 765, 772, 777, 993, 1007, 1014, 1112, 1182, 1183, 1379, 1394, 1540, 1556, 1569, 1572, 2942, 2965, 2967, 3332

g.+ de 927, 975, 1575, 1580

g.+ den 269, 459, 756, 767, 884, 918, 980, 1011, 1592

g.+ e 1181

g.+ i 173, 501, 592, 752, 755, 795, 973, 979, 1045, 1064, 1121, 1574, 1650, 2385, 3203

g.+ idür 977

g.+ in 148, 2182

g.+ in ala: Kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek. 2919

g.+ inde 1417

g.+ indedür 1574

g.+ inden 3291

g.+ ine 149, 154, 2956, 3259

g.+ ini 1010, 2882

g.+ inüñ 150, 978

g.+ ler 185, 2971

g.+ lere 63

g.+ üm 423, 573, 1073, 2119

g.+ üme 430

g.+ ümi 1147

g.+ ümüñ 3087

g.+ ümüz 240, 343, 974

g.+ ümüze 2815

g.+ ümüzi 3430

g.+ üñ 258, 335, 713, 773, 1175, 1193, 1419, 1545, 3022, 3200

g.+ üñe 247, 254, 272, 1551, 2900

g.+ üñi 248, 710, 956, 1385,

1549, 2540, 2571

g.+ üñile 1176

gör - -344-

1. Görmek, gözle görmek,

- seçmek, fark etmek;
görerek anlamak, sezmek,
kavramak; düşünmek;
bulmak; gönül gözüyle
görmek; rastlamak,
karşılaşmak; tanık olmak.
g. 151, 248, 253, 341, 410,
444, 479, 691, 697, 882, 912, 930,
1080, 1293, 1327, 1362, 1370, 1404,
1413, 1552, 1584, 1730, 1765, 1771,
1779, 1799, 1803, 1815, 1868, 1885,
1907, 2012, 2089, 2159, 2176, 2189,
2220, 2222, 2223, 2256, 2275, 2297,
2304, 2350, 2413, 2424, 2432, 2444,
2456, 2467, 2489, 2505, 2612, 2707,
2722, 2725, 2773, 2914, 2915, 2916,
2921, 2928, 3187, 3338 (2), 3358
g.- di 81, 234, 318, 502, 514,
521, 531, 596, 628, 629, 672, 806,
859, 898
1063, 1155, 1160, 1203, 1204, 1269,
1406, 1407, 1475, 1476, 1482, 1486,
1489, 1496, 1740, 1751, 1759, 1811,
1817, 1821, 1837, 1874, 1895, 1928,
1931, 2052, 2071, 2091, 2156, 2216,
2327, 2363, 2364, 2371, 2373, 2394,
2439, 2449, 2451, 2496, 2498, 2513,
2529, 2545, 2550, 2599, 2644, 2661,
2662, 2665, 2666, 2690, 2709, 2729,
2812, 2893, 2959, 2983, 3173
g.- diler 412, 413, 551, 809,
814
2097, 2135, 2317, 2494, 2516, 2576,
2868, 3090, 3363
g.- dügi 522, 2056
g.- dügidür 347
g.- dügini 62, 1348
g.- dügüm 2682
g.- dügün 2692
g.- dügündür 1506
g.- dügünüz 2259, 2990
g.- dükde 1893
g.- düm 116, 328, 417, 427,
428, 430, 1309, 1335, 1368, 1377,
1681, 1828, 1995, 1997, 2147, 2151,
2233, 2334, 2680, 2693
g.- dün 260, 467, 469, 1947,
2139
g.- e 255 (2), 338, 941, 1650,
2585, 2901
g.- eler 142, 1432, 1503, 2719,
3000
g.- elim 607
g.- elüm 2908, 2945, 3057,
3440
g.- em 423, 431, 2233, 2787,
2796, 2902, 3316
g.- emeyim 2987
g.- emez 333, 334
g.- emezsin 3170
g.- en 654, 905, 1076, 1220,
1422, 1526, 1628, 3376
g.- enler 2320, 2329
g.- enün 3152
g.- er 1945, 2023
g.- esin 251, 271, 1502, 1506,
2922, 3319
g.- eyim 576, 1110, 2070, 2987
g.- geç 1753, 1773, 1897,
1929, 2720
g.- gil 1810, 2491
g.- ıcek 1499, 1805, 3388
g.- meden 1100
g.- medi 62, 951, 1526, 2426,
2566, 3360
g.- medim 658
g.- medin 1048, 3136
g.- medüm 2546
g.- medünmi 3247
g.- mege 1431, 2675, 2687
g.- mek 1188, 1881, 2130,
2695, 3144
g.- mekdedür 2080
g.- meklige 3134
g.- mekligi 761
g.- mekidi 2917
g.- mese 568, 3078
g.- mesem 2050
g.- meyem 3182
g.- meyen 340, 2320
g.- meyeydük 3092
g.- meyince 689
g.- meyiser 3097
g.- mezisem 1103

g.- miş 2525
 g.- se 1672, 1932
 g.- sem 1403
 g.- sün 145, 1501, 3431
 g.- sünler 3088
 g.- üben 490
 g.- üben 318, 1062, 1064,
 1511, 1710, 2593
 g.- üñ 549, 1683, 3035, 3296
 g.- üp 732, 1077, 1353, 2155,
 2319, 2369, 2370, 2497, 2526, 2612,
 3273, 3283
 g.- ür 1040, 1075, 1163, 1177,
 1418, 1422, 1567, 1726, 2165, 3005,
 3162
 g.- ür ol 1946
 g.- ür olursa 3150
 g.- ürdi 815
 g.- ürem 1102, 1680
 g.- ürisem 746
 g.- ürken 601
 g.- ürse 815
 2. Kendisine yapılmak, bir
 davranışla karşılaşmak, maruz kalmak.
 g.- düñ 863
 g.- elüm 1044
 g.- meye 2389
 zarar g.- üpmisin 1966
 3. Bir şeye erişmek
 g.- di 1884
 4. Bir şey hakkında yargıya
 varmak, değerlendirmek.
 g.- dükde 2222
 5. Kendini büyük görmek,
 kibirlenmek.
 g.-mek 715
 6. (yar.) (-a / -e zarf-fiil
 eklerinden sonra
 kullanıldığında) Kendisinden
 önceki fiile “(-a) bakmak,
 çalışmak” anlamı katar.
 ir-e g. 1584
göre -6-
 Göre, (-e) göre.
 g. 105, 196, 707, 3252
 g. olur 1352
görm – (~görün-) -16-

Görünmek, görülür duruma
 gelmek.
 g.- di 294, 559, 831, 2110,
 2840
 g.- e 254, 342, 1386
 g.- en 1213, 3376
 g.- igel-e 170
 g.- mez 342
 g.- mez olur 1568
 g.- ügeldi 1392
 g.- ür 3162
 g.- ürdüñ 699
görüş -1-
 Bir olay, varlık, düşünce
 üzerinde varılan yargı, fikir.
 g.+ idür 1505
görklü -2-
 Güzel, temiz, iyi, mübarek,
 çekici, gösterişli.
 g. 674, 2649
görüş -1-
 Görüşmek, görüş alışverişinde
 bulunmak, barışık olmak.
 g.- diler 2258
göster -30-
 Göstermek, görülmesini
 sağlamak. bk. göstür-
 g. 8, 719, 1260, 1642, 1790,
 2630
 g.- di 833, 1405, 1652, 2562,
 2646
 g.- e 911, 933, 1756, 2432,
 2581
 g.- em 1651, 1791, 1808, 1963
 g.- en 2254
 g.- eyim 1090
 g.- ipdür 550
 g.- üben 2580
 g.- ür 26, 475, 799, 1184, 1248
 g.- ürdi 2482
göstür -3-
 Göstermek, görülmesini
 sağlamak. bk. göster-
 g. 2713
 g.- di 2357
 g.- e 2990
 g.- gil 1808

götür - -29-

1. Kaldırmak, havaya, yukarıya kaldırmak; çekmek.

g.- di 702, 787, 889, 2554

baş g.- di 1653

el g.- di 1985, 2633

g.- düm 3338

īmān g.- em 1981

g.- eyim 1404

g.- miş 429

g.- üben 24

g.- üben gitdi 949

g.- üp 1005

baş g.- üp 2322

el g.- üp 2609

g.- ür 1566

2. Götmek, taşımak, ulaştırmak, yanında götmek, iletmek.

g. 2149

g.- di 349

g.- e 667, 3169

g.- gil 1722

g.- üñ 433

g.- üp 435, 453, 557

g.- üp gitmek 2944

3. Kaybolmasına, yok olmasına yol açmak.

g.- di 1382

g.- em 2310

göyün - -1-

Yanmak.

g.- di 579

göz - -90-

Göz; görme ve bakma; bakış;

gönül gözü.

g. 338, 340, 341, 601, 657,

1077, 2973

g. açup yummağdan 2839

g. açup yummuşca 1137, 1195

g.+ de 1418

g.+ i 335, 455, 656, 1063,

1133, 1501, 2493, 2778, 3086

g.+ idür 340

g.+ içün 1628

g.+ ile 271, 732, 1348, 1411,

2566

g.+ in 3142

g.+ ine 818, 1090, 1367

g.+ inñizden 335

g.+ iyle 1406

g.+ le 763

g.+ ler 1846

g.+ leri 175, 649, 951, 1083,

1115, 1135, 2733

g.+ leriçün 3421

g.+ lerim 574

g.+ lerinden 23, 1092, 2821,

3350

g.+ lerine 87, 1085

g.+ lerini 2819

g.+ lerini bağlaya 3040

g.+ leriyle 814

g.+ lerüm 347, 941, 2118, 3078

g.+ lerümden 327, 440

g.+ lerümüñ 1101

g.+ lerümüz 3430

g.+ lerüñ 3156

g.+ lerüñi 336

g. oldı 1391

g. süze 1416

g.+ üm 325, 425, 434, 2939,

3144

g.+ ümden 1335

g.+ üme 453, 699, 2020, 2108

g.+ ümi 1309

g.+ ümüñ 1065

g.+ ümüz 343, 3431

g.+ ümüzde 262

g.+ ümüzden 2816

g.+ üñ 250, 271, 467, 1308,

2663

g.+ üñe 254, 1568

g.+ üñi 1419

g.+ üñle 3338

gözde -1-

Üstün tutulan, beğenilen, önem verilen (kimse veya şey).

g. 3239

gözet - -2-

Gözetlemek, beklemek, bakmak.

g. 580

g.- me 1343

- gözü** -8-
Ayna.
g. 342, 3319
g.+ sin 245
g.+ sine 247
g.+ sini 232
g.+ ye 233, 234
g.+ yi 1386
- gözle** -8-
Bir şeyin olmasını veya bir kimsenin gelmesini beklemek.
g. 923, 2766, 2774, 3170
g.- gil 738, 2379
g.- r 1590
g.- rem 3078
- gözlü** -1-
Kalp gözü gören, basiretli.
g.+ ler 1353
- ğufrân** -1-
A. Affetme, merhamet etme, yargılama.
‘afv- ğ. 3426
- ğulām** -3-
A. Köle, esir, kölemen.
ğ. 1748, 1753, 1759
- ğulgul** -1-
A. Gürültü, şamata; bağırışıp çağırışma. bk. ğulgule
ğ. 415
- ğulgule** -1-
A. Gürültü, şamata; bağırışıp çağırışma. bk. ğulgul
ğ. 346
- ğusl** -1-
A. Din gereğince yıkanma, arınma.
ğ. idüb 509
- ğuşsa** -6-
A. Kaygı, keder, tasa.
ğ. 2947, 3328
ğ.- ğam yiridi: Kaygı, keder çekmek. 1084
ğ.+ dan 1711, 2433
ğ.+ sın 3087
- güş** -7-
F. Kulak; işitme, dinleme.
g.+ ı 95
- g.+ ina 87, 95
g. idün 1004
g. kıl 641, 739, 2171
- güşe** -1-
F. Köşe, bucak.
g.+ sinde 1233
- güş-vār** -2-
F. Kulağa takılmaya layık (küpe vb.); mec. Dinlenmeye, dikkate almaya değer.
g. kılsun 95
g. kılpdur 87
- ğuyūb** -1-
A. Kayıplar.
ğ. 30
- güç (~güc)** -5-
1. Güç , kuvvet.
535, 536, 2853, 3301
2. Cidal, şiddet.
g. 863
- güftār** -1-
F. Söz.
g.+ ını 2823
- gügerçin** -1-
Güvercin.
g.+ ün 450
- güher** -8-
F. İnci, mücevher; mec. Hz. Muhammed.
g. 200, 2414, 2415, 2420, 2433, 2436, 2445, 2449
- gül** -13-
F. Gül.
g. 280, 281, 820, 1029, 1577, 2814, 3156
gülzār- g. 372
g.+ den 184
g.+ leri 168, 820, 1027
g.+ lerin 169
- gül** -4-
Gülmek.
g.- di 520, 2337
g.- en 112
g.- er 109
- güldür** -1-
Gülmesine sebep olmak.
g.- medi 3164

gülistān -2-

F. Gül bahçesi. bk.gülsitān
g. 165, 2966

gül' izār -2-

F.A. Gül yanaklı, al yanaklı.
g. 2806, 2814

gülsitān -4-

F. Gül bahçesi. bk. gülistān
g. 1029
‘andelīb- g.- hāzretem 3115
g.+ a 363
g.+ uñ 169

gülşen -1-

F. Gül bahçesi.
g. it 3430

gül-zār -3-

F. Gülzar.
g.- gül 372
g.+ ına 1409
g.+ ını 2823

gümān -15-

F. Zan, sanma, sezme.
g. 1793, 1933, 1978, 2152,
2464, 2540, 2640, 2653
ehl- g. 2627, 2705
g. dutdı 2028
g. eylerse 2152
g.+ ın 2653
g. kıldı 2559
g. kıлма 2652

gümüş -1-

Gümüş.
g. 1231

gümrah -1-

F. Yolunu şaşırmış, doğru
yoldan ayrılmış.
g. 2032

gün -70-

1. Yirmi dört saatlik süre; gün;
zaman.
g. 129, 154, 430, 543, 569,
575, 591, 592, 619, 669, 740, 785,
802, 824, 855, 893, 917, 919, 922,
939, 1190, 1236, 1252, 1461, 1680,
1827, 1959, 2050, 2175, 2288, 2573,
2758, 2804, 2835, 2848, 2892, 2925,
2927, 3370, 3371

g.+ de 2088

g.+ dūr 2866

g.+ i 408, 892, 991, 1028,
1462, 3171, 3289

g.+ inde 915, 3313

g.+ inden 916

g.+ ini 2916

g.+ leri 1115

g.+ lerüm 133

g. oldı 488

g.+ uñ 920

2. Gündüz

g. 430, 489, 567, 862, 1037,
1055, 2674, 3277

3. Güneş, gün.

g. 2969

g.+ e 1682

günāh -12-

F. Günah, Allah'ın emirlerine
aykırı olarak görülen iş, dini suç.

g. 5, 798, 1447, 1448

‘özü- g. 1449

g.+ ı 1636

g.+ ın 2016

g.+ ından 3243

g.+ ını 1898

g. olursa 3325

g.+ um 1693

g.+ umdan 1850

günbed-1-

F. Kümbet, kubbe.

g. 2068

günde -1-

Her gün.

g. 1234, 1623, 3295

gündüz -11-

Gündüz.

g. 70, 78, 464, 1403, 1461,
1537, 1637, 2396, 2798

g.+ i 1028

g.+ ile 1411

günehkār -1-

F. Günahlı.

g. 3461

güneş -7-

Güneş, gün; mec. parlak,
aydınlık, nurlu.

g. 457, 677, 2459
 g.+ den 164, 515, 1539
 g.+ dūr 2813
gūrbūz -1-
 Sağlam, güçlü ve iyi gelişmiş,
 iri.
 g. 2081
gūrūh -3-
 F. Cemāat, bölük, takım.
 g. 1238, 3236
 g.+ da eylegil 2169
gūşād -2-
 F. Açma, açılma, açılış.
 g. 2031
 g. ola 216
gūvāh -8-
 F. Şahit, delil, tanık.
 g. 8, 1106, 1841
 g.+ am 1676, 2358
 g.+ ım 1989
 g. ola 1795
 g. oluñ 1247
gūzāf -1-
 F. Beyhude, boş.
 g. 910
gūzel -3-
 Güzel, göze ve kulağa hoş
 gelen, hayranlık uyandıran.
 g. 1134, 3161, 575
gūzer -2-
 F. Geçme, geçiş.
 g. 3117
 g. kılsun 2547
gūzīde -1-
 F. Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.
 g. 1853
gūzīn -10-
 F. Seçilmiş, seçkin.
 g. 1882, 2284, 2604, 2640
 g.- ins: Hz. Muhammed. 2283
 g. kıldı 1729, 1955, 45
 g. kılduk 82
 g. olmışsın 1990

-H / Ĥ / Ħ-

hā -1-

A. Osmanlı alfabesinin
 sekizinci harfi olup, “ebced”
 hesabında sekiz sayısının karşılığıdır.

h. 64

hāb -5-

F. Uyku.

h. 1115

h.- ğafletden: Gaflet uykusu.

1433, 2663

h.+ ı 951

h. olmuş 1926

hābbe -1-

A. Buğday, arpa ve sāire gibi
 ufak ve yuvarlak olan şeyler, taneler.

h.+ dūr 1483

hāber -49-

A. Haber, bilgi.

h. 184, 641, 646, 802, 1356,

1673, 1855, 1873, 2021, 2239, 2417,

2430, 2508, 2517, 2659, 2672, 2690,

2835, 3098, 3312, 3317

ehl- h. 2660, 2754

h. idem 2287

h. ideyim 487

h. ideyin 2572

h. oldı 2103, 2105

h. vir: Bildirmek, haber

ulaştırmak. 2112, 2259, 3093

h. virdi 1766, 1826, 1829,

1851, 1904, 1910, 2041, 2212, 2400

h. virdüm 1698

h. virelüm 184

h. virgil 1906, 2693, 3188

h. virmiş 2313

h. virünüz 2107

h. virür 229, 1727

hāber-dār -3-

A. Haberli.

h. olagör 916

h. oldı 2062

h. olduğu 3400

hābeş -2-

A. Afrika’nın doğusunda,
 Yemen’in karşı kıyısında bulunan ve
 halkının çoğu Hristiyan olan,
 Habeşistan kıtasında yaşayan yerli
 halk.

- h. 785
h.+ lere 788
hāb-girān -1-
F. Ağır uyku.
h. 1885
habīb -36-
A. Sevgili; Hz. Muhammed.
h. 560, 655, 984, 1038, 1401,
2909, 3175, 3281, 3327
ḳurretü'l' ayn- h. 363
na' t- h. 281
h.- ḥaḳ 2596
h.- ḥaḳdurur 2039, 2284
h.- Müste' ān: 2076
h.- Zül'-minen 2151
h.+ e 871, 1212
h.+ i 1304, 2867, 3136, 3386,
3404
h.+ imsin 1990
h.+ üm 46, 211, 1087, 1501,
3339
h.+ üñ 160, 276, 1623, 1630,
2879, 3089
nūr- h.+ üñden 1307
habību'llāh -7-
A. "Allah'ın sevgilisi" Hz.
Muhammed.
h. 828, 872, 1258, 1434, 2857,
3058
h.+ a 1109
ḥabīr -2-
A. 1. Haberli, bilgili.
h. 2666
2. Cenābıhak.
H. 2250
ḥabiş -1-
A. Kötü, alçak, pis, soysuz.
h. 2561
ḳaravaş- h. 2403
ḥablü'l-metīn -2-
A. Sağlam ip (İslam dini).
h. 723
merbaṭ- h. 84
ḥabs -1-
A. Hapis, alıkoyma.
h. +iken 2011
ḥacāt -1-
A. İstekler, dilekler.
h.+ ımu 3449
ḥacc -1-
A. İslam'ın beş şartından biri
olan ve muayyen zamanda
Mekke'deki "Kābe-i Şerīfe" yi ziyāret
etmek üzere yola çıkma farīzası.
h. 2834
ḥ āce -1-
F. Hoca; Hz. Muhammed. bk.
ḥōca.
h.- levlāk 377
ḥacer -10-
A. Taş.
h. 741, 1162, 1163, 1359,
2536, 2543, 2592, 2717, 2731
h.+ den 26
ḥācet -17-
A. İhtiyaç, gereklilik,
muhtaçlık.
h.+ i 952, 1210, 1270, 3423
h.+ in 2166
h.+ ini 1787, 2542
h.+ üm 2008, 2517, 2591,
2631, 3331
h.+ ümi 1918, 2610
h.+ üñ 2589
h.+ üñi 2582, 2604
ḥācib -1-
A. Kapıcı, perdecı.
dīv- h. 729
ḥacīl -2-
A. Utanmış, utancından yüzü
kızarmış.
h. 2729
h. olur 1726
ḥaclet -2-
A. Utanma, şaşırma.
h.+ den 2369, 2792
ḥāç -3-
Erm. Salıp.
h.+ a 2300
h.+ ı 2674
ehl- h.+ ı 1772
ḥadd (~ḥad) -4-
A. Derece; sınır.
h.+ den aşdı: Aşırı gitmek.

3103
 Һ. + ine 1318, 1326
 Һ. + üm 1306
Һadem -1-
 A. Hizmetçiler, odacılar.
 Һ. 1304
Һādī -2-
 A. Hidāyet eden, doğru yolu gösteren.
 Һ. 66
 Һ. + dür 59
Һādīm -2-
 A. Hizmet eden, yarayan.
 Һ. + i 1472
 Һ. oldı 2263
Һadīş -3-
 A. Peygamberimizin kutsal sözü.
 Һ. 226
 Һ. - muştafā 140
 Һ. + üñ 3324
Һaḍrā -1-
 A. Yeşil.
 cennet- Һ. 382, 847
Һāfız -3-
 A. Hıfzeden, saklayan, koruyan.
 Һ. + ı 366
 Һ. + um 3071
 Һ. + uñ 1075
Һafī -4-
 A. Gizli, saklı.
 Һ. 1477
 ‘ayn- Һ. 1567
 Һ. olurdu 289
 Һ. + yidi 836
Һāk -8-
 F. Toprak, yer.
 Һ. 1800
 Һ. - ‘anber-büy-içün 3378
 Һ. + ıla yeksān ider: Bir şeyi temelinden yıkıp harap etmek, bütünüyle ortadan kaldırmak veya kalkmak. 3158
 Һ. - pāyine 89
 Һ. - pāyüñ 1367
 Һ. eyledüm 1998

Һ. kıl 2742
 Һ. oldılar 950
Һākān -1-
 Hakan, sultan.
 Һ. + a 928
Һākīm -5-
 A. Her şeye hükmeden, Allah.
 Һ. 1340, 2129
 Һ. - arz 2248
 Һ. - muṭlāq: Cenabı Allah. 397
 Һ. + e 878
Һaḳḳ (~Һaḳ) -524-
 A. 1. Allah, Tanrı.
 Һ. 57, 67, 123, 148, 168, 172, 194, 202, 204, 206, 240, 264, 298, 341, 343, 350, 394, 396, 397, 555, 685, 694, 702, 719, 734, 748, 752, 773, 800, 826, 838, 848, 861, 885, 889, 952, 958, 959, 962, 965, 969, 980, 1075, 1086, 1124, 1131, 1140, 1203, 1206, 1210, 1214, 1263, 1276, 1283, 1286, 1294, 1323, 1330, 1340, 1343, 1369, 1372, 1391, 1407, 1446, 1451, 1478, 1494, 1500, 1501, 1508, 1509, 1551, 1554, 1555, 1567, 1601, 1609, 1611, 1612, 1630, 1636, 1644, 1676, 1678, 1686, 1713, 1721, 1726, 1729, 1732, 1783, 1791, 1800, 1823, 1852, 1855, 1955, 1983, 2004, 2016, 2022, 2024, 2030, 2044, 2077, 2080, 2153, 2166, 2189, 2213, 2335, 2354, 2506, 2518, 2528, 2531, 2534, 2560, 2570, 2624, 2650, 2652, 2655, 2693, 2695, 2736, 2777, 2910, 3005, 3009(2), 3012, 3106, 3129(2), 3168, 3172, 3190, 3193, 3194, 3195, 3197, 3201, 3216, 3220, 3222, 3259, 3263, 3267, 3269, 3270, 3274, 3275, 3279, 3295, 3297(2), 3302, 3368(3), 3369, 3396, 3404, 3451, 3452
 cezbe- Һ. 2944
 dār- Һ. 1487
 dost- Һ.: Hz. Muhammed.
 3113
 ehl- Һ. 768
 emr- Һ. 2615, 2730
 Һabīb- Һ.: Hz. Muhammed.

2596

haşm- h. 2608
 hikmet- h. 2245
 hüküm- h. 2502
 ilhām- h. 1557
 kudret- h. 1739, 1804, 1806,
 1908, 1988, 2010, 2191, 2351, 2549,
 2613, 2638, 2711
 maḥbûb- h.: Hz. Muhammed.
 920, 1316, 1525
 mahrem- h.: Hz. Muhammed.

2283

maḥşûd- h. 2503
 nûr- h. 335, 3022
 rāh- h. 1182
 rāyât- h. 86
 resûl- h.: Hz. Muhammed.

1730, 2679

şâh- şehinşâh- yegânâ- h. 387
 tevḥîd- h. 1572
 yâr- h.: Hz. Muhammed. 1487
 h.+ a 57, 155(2), 198, 235, 256,
 459, 967, 985, 1217, 1220, 1375,
 1526, 1545, 1550, 2083, 2276, 2318,
 2322, 2521, 2603, 2985, 3004, 3005,
 3071, 3088, 3119, 3268, 3275, 3307
 ehl- h.+ a 1571
 ḥazret- h.+ a 480, 1364
 faẓl- h.+ a 2670
 ḥışn- h.+ am 3071
 mürğ- h.+ am 3068
 tâcir- h.+ am 3070
 h.+ dan 60, 439, 446, 461, 481,
 762, 1071, 1152, 1181, 1209, 1261,
 1292, 1303, 1345, 1400, 1466, 1586,
 1624, 1979, 2003, 2238, 2277, 2568,
 2589, 2604, 2747, 2837, 2846, 3196,
 3207, 3258, 3278, 3312
 cānib- h.+ dan 1126
 emr- h.+ dan 3166
 faẓl- h.+ dan 2173
 ğayr- h.+ dan 1550, 1592
 ḥazret- h.+ dan 3233
 kurb- h.+ dan 3023
 h.+ dandur 1969
 h.+ dur 2641
 emr- h.+ dur 3211

kavl- h.+ dur 3132

kârbân- h.+ dur 120

maḥbûb- h.+ dur 61, 920

murğ- h.+ dur 1202

şan'at- h.+ dur 758, 766

sırr- h.+ dur 3269

h.+ durur 1588, 1943, 2274

emr- h.+ durur 3364

ḥabîb- h.+ durur 2039, 2284

ḥamr- 'aşk- h.+ durur 1588

vişâl- h.+ durur 3328

h.+ ı 8, 212, 251, 271, 322,

732, 735, 755, 884, 960, 964, 1177(2),
 1220, 1526, 1553, 1628, 1784, 2398,
 2566, 3297

ehl- h.+ ı 476

faẓl- h.+ ı 2139

kavl- h.+ ı 125

zıkr- h.+ ı 926, 1561

beḳâ- h.+ ıla 1555

emr- h.+ ıla 3128

'avn- h.+ ıla 1564

h. irdi 1408

emr- h.+ la 1129, 1305

kudret- h.+ la 1045

h.+ ıdı 957

h.+ uñ 2, 873, 919, 1168, 1308,
 1421, 1508, 1569, 1602, 1845, 1847,
 3179

ehl- h.+ uñ 340, 1584

ḥüsn- h.+ uñ 362

sırr- h.+ uñ 1512

taḳdîr- h.+ uñ 2945

2. Bir insana ait olan şey;

emek.

h.- Dâvûd 2253

h.- Âdem 2251

h.- Eyyûb 2252

h.- İdrîs 2251

h.- İshâk 2251

h.- mîzân 1920

h.- Mûsâ- kelîm 2252

h.- nâr- nûr 1920

h.- Nûḥ 2251

h.- 'arş 1919

h.- 'îsâ 2252

h.- Yûsuf 2252

ḥ.+ a 2777
 ḥ.+ ı 1924, 2841, 2886, 3411,
 3412, 3415(2), 3418(2), 3459(3)
 ḥ.+ ı olan 2843
 ḥ.+ ı olmayana 2884
 ḥ.+ için 995(2), 996(2),
 1626(2), 1629(2), 1630(2), 1634(2),
 1923, 2635, 2904(2), 3039, 3220(2),
 3413(2),
 3416(2), 3417(2), 3419(2), 3420(2),
 3424(2), 3444(2), 3445(2), 3450(2),
 3454(3), 3455(3), 3456(3), 3458(3)
 hüsn- ḥ.+ ı 3411
 ḥ.+ ın 2930
 ḥ.+ ını 875, 878, 2858, 2871,
 2884
 ḥ.+ um 2849, 2852, 2900
 ḥ.+ umı 874, 886, 2843, 2883
 3. Gerçek, hak, doğru; adalet.
 ḥ. 271, 715, 732, 734, 959,
 969(2), 1038, 1039, 1040, 1186, 1408,
 1564, 1578, 1702, 1934, 2024, 2030,
 3368(3)
 ḥ.+ a 474, 763(2), 908, 992,
 1602(2),
 ḥ.+ dur 969
 ḥ.+ durur 1075, 1571
 ḥ.+ ı 340, 406, 692, 721, 776,
 923, 1581, 1834, 2774
 ḥ.+ ıla 1212, 1608
 ḥ. idem 1790
 ḥ. olur 1550
 ḥ.+ uñ 885, 2920
ḥakḳına -1-
 A.T. İlgili olarak, üzerine. bk.
 ḥakḳında
 ḥ. 115
ḥakḳında -3-
 A.T. İlgili olarak, üzerine bk.
 ḥakḳına
 ḥ. 393, 1243, 1249
ḥakāyık -1-
 A. Hakikatler, gerçeklikler.
 ḥ. 363
ḥakīk -1-
 A. Hak sāhibi olan, haklı.
 ḥ. 1603

ḥakīkat -3-

A. Gerçek; gerçekten.
 ḥ. 2024
 deryā- ḥ. 1382
 esrār- ḥ. 836

ḥakīkāt -4-

A. Gerçek; gerçekten.
 ḥ. 54, 373
 ‘ilm- ḥ. 366
 ḥ.+ dur 1167

ḥakīkī -1-

A. Hakikate mensup, gerçek.
 ḥ. 252

ḥakīm -7-

A.
 1. Alim, bilgin.
 ḥ. 205, 1108, 1413, 1986
 2. Her şeyi bilen, Allah.
 Ḥ. 1361, 2129, 2472, 2612

ḥāk-sār -1-

F. Toz toprak içinde kalmış,
 hali perişan.
 ḥ. 2327

Ḥak te‘ālā -14-

A. Allahüteala, Yüce Allah.
 ḥ. 143, 156, 286, 308, 471,
 483, 663, 930, 1157, 1248, 1346,
 1485, 1989, 3317

ḥāl -75-

A. Hāl, durum; olay.
 ḥ. 476, 725, 1807, 1877, 2274,
 2510, 2627, 3092, 3126
 ḥ.+ de 1018, 1063
 ḥ.+ de olurısa 3320
 ḥ.+ e 1749, 2234, 2558, 2782,
 3360
 ḥ.+ ıla 133
 ḥ.+ i 386, 991, 1069, 1073,
 1084, 1441, 1815, 1883, 1905, 1910,
 2097, 2279, 2371, 2406, 3109, 3224,
 3314
 ḥ. idüp 2302
 ḥ.+ için 2307
 ḥ.+ in 980, 2113, 2236, 2328,
 2400
 ḥ.+ iñ 612, 613
 ḥ.+ inde 2425, 3014

- ḥ. + ı 1619, 2947
 ḥ. + ıla 821
 ḥ. + ın 2321
 ḥ. + uñ 544
 2. (Allah) Yaratma.
 ḥ. 2345, 2408, 2747
 çeşm- ḥ. + a 1853
 ḥ. eylemiş 1228
 ḥ. olundu 2598
- ḥall** -2-
 A. Çözme, çözülme, karışık bir meselenin içinden çıkma.
 ḥ. kıldı 2986
 ḥ. ola 3237
- ḥalvet** -2-
 A. Yalnız kalma, tenhaya çekilme; تنها, gizli yer.
 ḥ. + i 1201
 ḥ. + ine 954
- ḥām** -2-
 F.
 1. İşlenmemiş, üzerinde çalışılmamış.
 ḥ. 1231
 2. Pişmemiş, olmamış, çiğ.
 ḥ. olmaya 2443
- ḥamd** -5-
 A. Allah'a duyulan şükranı bildirme.
 ḥ. 33
 şāhib- ḥ. u 'alem: Hz. Muhammed. 360
 ḥ. eylesün 873
 ḥ. eylesünler 309
 ḥ. kıldı 2985
- Ḥamīd** -1-
 A. Övülmeye değer. (Allah'ın adlarındandır).
 Ḥ. 66
- ḥāmīle** -3-
 A. Gebe.
 ḥ. oldu 305, 1806
 ḥ. olur 258
- ḥamīr** -3-
 A. Hamur.
 ḥ. + den 2190
 ḥ. idüp 2186
- ḥ. itdi 2187
- ḥamle** -3-
 A. Atılış, atılma, saldırı, saldırma.
 ḥ. 2088
 ḥ. kıldı 630
 ḥ. kılop 2708
- ḥamr** -4-
 A. Şarap.
 ḥ. 3047
 ḥ. - 'aşk- ḥaḥdurur 1588
 ḥ. + durur 1586
 ḥ. + uñ 1200
- ḥamrī** -1-
 A. Şaraba ait, şarapla ilgili.
 ḥ. 1493
- ḥān (~ḥan)** -2-
 F. Han, kervansaray.
 ḥ. + a 121
 ḥ. + da 118
- ḥān** -4-
 F. Hükümdar, hakan.
 ḥ. 1212, 2965
 ḥ. + dan 3098
 ḥ. + uñ 651
- ḥ ān** -3-
 F. Yemek sofrası; üstüne yemek konulan tepsi, sini.
 ḥ. - mi' rācıla 1619
 ḥ. + ıla 1250
 muṭbah- ḥ. + ından 20
- ḥandek** -1-
 A. Kale etrafına açılan uzun çukur, hendek.
 ḥ. 1741
- ḥande-rū** -1-
 F. Güler yüzlü.
 ḥ. 72
- ḥāne** -5-
 F. Ev.
 ḥ. + dür 1205
 ḥ. + nūñ 1229
 ḥ. + si 740
 ḥ. + sinden 1217
 ḥ. + ye 303
- ḥar** -9-
 F. Eşek.

h. 2291, 2366
Bū cehl- h. 2517, 2529, 2547,
2659, 2676

ṭab^c - h. 1649, 2630

ḥār -2-

F. Diken.

h.+ ına 1409

h. kılurisañ 124

ḥarāb -5-

A. Harap, yıkık, viran, virane.

h. 3001

h. kılur 3152

h. oldu 1064

h. olur 1420, 3001

ḥarāc -1-

A. Vaktiyle Müslüman
olmayan teb^c adan alınan vergi.

h. 364

ḥarām -6-

A. Dince yasak edilmiş şey;
mec. yasak.

h. 712, 1085

h.+ dan 1534

h. ola 727

h. olur 1591

h.+ uñ 3050

ḥarb -2-

A. Cenk, kavga, savaş.

h. eyle 718

h. eylediler 2096

ḥarc -1-

A. Vergi.

h. kıldı 2101

ḥarf -2-

A. Söz, lakırtı.

h. 3340

h. itdiler 2269

ḥāric -1-

A. Hiç ilgisi olmayan kimse.

h. 2403

ḥarīf -1-

A. Herif, ādī ve bayağı adam.

h. 2315

ḥarīk -1-

A. Yangın, ateş.

h. eyleme 1638

ḥarīr -1-

A. İpek.

h.+ den 1279

ḥasāret -1-

A. Zarar, ziyan.

h. ideler 2488

ḥased -5-

A. Kıskançlık, çekememezlik.

h. 1701

h.+ den 1705, 2412, 2562

h.+ ler itdiler 2397

Ḥasen (~Ḥasan) -7-

A.

1. (ö.a) Hz. Muhammed'in
torunu, Hz. Fatıma'nın oğlu.

Ḥ. 74, 2880, 3087, 3355

2. Hüsünlü, güzel.

h. 473

ḥulq- h. 2712

h. olmaya 2654

ḥāşıl -10-

A. Olan, ortaya çıkan; görünen;
elde edilen.

h. 1357

h.+ dur 2741

h. eyle 1918

h. eyler 2604

h. itdi 2013

h. oldu 3260

h. olmadı 268

h. olur 559, 1594, 1595

ḥaşır -1-

A. Hasır.

h.+ uñ 825

ḥaşm -5-

A. Düşman.

h.- ḥaḥ 2608

h.+ ı 3302

h.+ ıla 2064

h.+ uña 1060

h.+ uñı 2922

ḥasret -12-

A. Özlem, hasret.

h. 136, 1524, 2121, 2683,

3408

h.+ā 132, 990

h.- Ya^c ḫūb 3412

h. çekdi: Özlem çekmek. 2434

h. + i 2664
h. + ile 436, 468
hāşş (~**hāş**) -15-
A. Has, saf, halis, nitelikli;
mec. iyi nitelikleri kendinde toplamış
olan (kişi veya kişiler)
h. 317, 359, 725, 870, 1362,
1534, 1648
h. + a 1533
h. + ı 1517, 1610
h. + ıla 3
h. + ına 448
ism- h. + ını 2
h. ol 1535
h. olan 1534
hāşşa -1-
A. Bir kimseye ya da bir şeye
özel olan nitelik, kuvvet, güç.
h. - rahmān olur 2174
hāşşe'l-hāş -1-
A. Vahdet-i vücuda inanan,
Allah'ı mutlak bir varlık olarak kabul
eden.
h. ol 1535
hasta (~ **haste**) -5-
F. Hasta, rahatsız.
h. 2986
h. + dür 993, 2866
h. + lar 561
h. olur 3017
hastalık -1-
F.T. Hastalık, rahatsızlık.
h. 491, 3091
hasūd -3-
A. Hasetçi, kıskanç,
çekemeyen.
h. 2391, 2439, 2751
hāşā -1-
A. Asla, katiyyen.
h. 2899, 3179
hā-şak -1-
F. Çöp, süprüntü; yonga.
h. + i 2826
haşr -12-
A. Kıyamet, ölüleri diriltip
mahşere çıkarma, kıyamet kopma.
h. + e 937, 1165, 1355, 277

h. ola 277, 661, 937, 1165,
3111, 3346
h. olunca 1235
h. olur 794
haṭā -8-
A. 1. Yanlış; yanlışlık; yanılma.
h. 38, 481, 2408, 2899
h. kıldum 2556
h. + lar 716
2. Günah.
h. 1637
3. Kabahat, kusur.
h. eyledük 3427
hātem -8-
A. Mühür gibi bir şeyin en
sonunda bulunan, en
sonraki.
Aḥmed- h. 3415
h. - āhir 229, 1634
h. - peygamberān oldı 1954
h. - peygamberān 1747, 1908,
2283
medh- h. - Yezdānīdür 99
hātır -4-
A.
1. Durum, keyif, hāl.
h. + ın 2606
h. + lar 2622
h. + uñ 1124
2. Zihin, fikir.
h. + ına 522
hātır-harāb -1-
A. Gönlü yıkık.
h. kılan 1965
hātır-melāl -1-
A. Gönlü sıkıntılı.
h. 2772
hātır-melūl -2-
A. Gönlü mahzun.
h. 1992
h. olup 1711
hātır-şafā -1-
A. Gönlü neşeli.
h. 1840
hātif -2-
A. Sesi işitilip de kendisi
görülmeyen (kimse), seslenici,

- çağırıcı.
h. 2145
h.+ den 1922
- ḥatm** -4-
A. Bitirme, sona erdirme; sona erdiren.
ḥ. olundu 1712, 1841, 2029,
2272
- ḥatun** -10-
Kadın.
ḥ. 304, 514, 527, 602, 905,
2939
ḥ.+ a 495, 524
ḥ.+ ı 2809
ḥ.+ larıñ 501
- havā** -5-
A. Hava.
h.+ da 328, 1194, 1381
h.+ dan 432
h.+ ya 435
- ḥavf** -2-
A. Korku.
ḥ. iderdi 654
ḥ. itdüm 3148
- ḥavrā** -1-
A. Ahu gözlü (kız, kadın).
ḥ. 847
- Ḥavvā** -2-
A. (ö.a) Havva, Hz. Adem'in zevcesi.
ḥ. 3444
nūr- ḥ. 290
- ḥavz** -4-
A. Havuz.
ḥ.- kevşer: Cennetde bir havuz.
362
ḥ.+ a 508
ḥ.+ ı 185, 504
- hāy (~hay)** -4-
F. (ünl.) Vay!, eyvah!
h. 109, 1800
hūy- h. 2975
h.- hū 2976
- Ḥaydar** -3-
A. (ö.a) Hz. Ali.
ḥ. 2305, 2589, 2604
- ḥayā** -3-
A. Utanma, sıkılma; namus.
ḥ. 232, 2241, 3041
- ḥayāl** -2-
A. İnsanın kafasında tasarlayıp canlandırdığı şey.
ḥ.+ e 2411
ḥ.+ üñle 3080
- ḥayālāt** -1-
A. Hayaller, hulyālar.
ḥ.- maḥal eyler 2568
- ḥayālī** -1-
A. Hayale mensup, hayal ile ilgili.
ḥ. 1588
- ḥayāt** -5-
A. Dirilik, canlılık, ömür.
ḥ. 545, 1457, 2980
çeşme- āb- ḥ. 1218
ḥ. buldılar: "Can gelmek, dirilmek." 2272
- ḥayf** -1-
A. İlenç, ah, beddua.
ḥ.+ını 1777
- ḥāyin** -1-
A. Hıyānet eden, hayin.
ḥ. olup 1909
- ḥayl** -1-
A. Atlı sürüsü.
ḥ. 2061
- ḥayli** -1-
F. Oldukça.
ḥ. 2953
- ḥayr** -18-
A. İyilik; iyi, faydalı iş; fayda.
ḥ. 1720, 1945, 2382, 3004
ḥ. eylemişdi 1696
ḥ.+ a 956, 981
ḥ.+ ı 1696
ḥ.+ ıla 2903
ḥ.+ ıla kılpup 178
keffe- ḥ.+ ımuızı 3438
ḥ. iden 2386
ḥ. idendür 1712
ḥ. idi 2798
ḥ. idüben 2805
ḥ. kıl 1717
ḥ.+ um 1241

- h.+ uñı 2923
- ḥayrān** -11-
- A. Hayran, şaşmış, şaşırıp kalmış; çok beğenmiş.
- h. 2964, 3315
- h.+ ıdı 136, 2425
- h. idelüm 2819
- h. kaldılar 632, 904
- h. kalur 1672, 1932
- h. oldu 496
- h. olmuşam 421
- ḥayrāt** -3-
- A. Sevap kazanmak için yapılan hayırlı işler, iyilikler.
- h.+ a 1715
- h.+ ından 1944
- h.+ umı 1693
- ḥayrū'l-beşer (~ḥayre'l-beşer)** -17-
- A. "İnsanların en hayırlısı" Hz. Muhammed.
- h. 49, 120, 587, 1308, 1466, 1740, 1891, 1904, 1928, 1938, 2094, 2127, 2155, 2194, 2236, 2287, 2350
- ḥayrū'l-enām (~ḥayre'l-enām)** -8-
- A. "Bütün yaratılmışların en hayırlısı" Hz. Muhammed. bk. ḥayre'l-enām
- h. 414, 1310, 1732, 1867, 2137, 2192, 2595, 2736
- ḥayrū'l-verā (~ḥayre'l-verā)** -3-
- A. "Mahlukların hayırlısı" Hz. Muhammed.
- h. 1195, 1985, 2609
- ḥayret** -1-
- A. Şaşma, şaşırma, ne yapacağını bilememe.
- h.+ de kaldı: Şaşırmak, şaşakalmak. 744
- ḥayru'ş-şuver** -1-
- A. "Suretlerin hayırlısı" Hz. Muhammed.
- h. 234
- ḥayvān** -10-
- A.
1. Hayvan.
- h. 118, 222, 692, 1216, 2970
- heybet- h. 2011
- h.+ ını 122
- h.+ iken 912
- h. olur 119
2. Canlılık, dirilik.
- vişāl- āb u h. 2970
- āb- h. 1218
- ḥayvān-şifat** -1-
- A. Hayvan sıfatlı.
- h. 119
- ḥayy (ḥay)** -3-
- A. Dirilten, can veren Allah.
- H. 13, 383
- nūr- pāk- H. 342
- ḥazān** -1-
- F. Sonbahar, güz.
- mişl- h. 5
- ḥazer** -2-
- A. Sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.
- h. itgil 2212
- h. kıl 2776
- ḥāzır** -6-
- A. Huzurda, göz önünde olan, hazır.
- h. 251
- h. it 2246
- h. olanlara 1245
- h. oldu 1648, 2813
- h. olmuşdur 1454
- ḥazī micennātū ḥūr** -1-
- A. "Rablerine karşı gelmekten sakınanlar, bölük bölük cennete götürülürler. Oraya varıp da kapıları açıldığında, bekçileri onlara 'Selam size, hoş geldiniz! Temelli olarak buraya girin' derler." (Zümer, 73)
- h. 2145
- ḥazīn** -10-
- A. Hüzünlü, kederli, gamlı.
- h. 436, 1893, 2369, 3349
- h. kıldı 2686
- h. oldu 2735, 2760
- h. olma 2699, 3318
- h. olmasun 2624
- ḥaznedār** -1-
- A.F. Hazinesinin idare ve muhafazasına memur edilen kimse.

- h.+ a 1864
hazret -35-
 A.
 1. Cenabı Allah.
 h.+ den 1662, 1731, 1787,
 2142,
 2605
 h.+ e 132, 953, 990, 1191,
 1985, 2005, 2476, 2609, 2633, 3065
 h.+ i 3244
 2. Huzur, Allah'ın veya
 büyüklerin katı.
 'andelib- gülsitân- h.+ em
 3115
 tûti- şekkersitân- h.+ em 3115
 h.+ i 1478
 h.+ ine 1034
 h.+ ümde 1696
 h.+ üme 1470, 1916
 h.+ ünde 1627
 h.+ üne 485, 1441, 1444, 1631
 3. Saygı için büyüklere verilen
 unvan, hazret.
 h. 2239
 h.- hâkdan 3233
 h.- hâkka 480, 1364
 h.- Mîkâ'ilüñ 1306
 4. Hz. Muhammed.
 h.+ e 797, 800
hebâ -1-
 A. Hiçbir işe yaramadan yok
 olma.
 h. kıldı 1823
heft -1-
 A. (Sayı) Yedi.
 h. 107
hefte -2-
 F. Hafta, yedi gün.
 h. 305
 h.+ nüñ 915
hekâyet -1-
 A. Anlatma. bk.hikâyet.
 h. ideyüm 2797
helâk -4-
 A. Mahvolma, ölme, helak.
 h. itmek 717
 h. kıla 597
 h. kıldı 2498
 h. kıldılar 2492
helâl -7-
 A. Haram olmayan şey.
 h. 2772
 h.+ den 3002
 h.+ e 3002
 h. kıl 2795
 h. kılmaduñ 2918
 h. kılmazam 886
 h. olsun 2900
hem -291-
 F. Hem, aynı zamanda, üstelik;
 ve, ile; ...hem ...
 h. 13, 25, 36, 46, 65, 66, 71,
 72, 74, 75, 80, 86, 89, 101, 103, 104,
 107, 139, 145, 157, 158, 162, 179,
 187, 214, 222, 232(2), 240, 245, 292,
 295(2), 323, 328, 331, 350, 351, 378,
 380, 385, 387, 391, 401, 407, 414,
 419, 423, 429, 431, 436, 441, 443,
 453, 455, 484, 492, 503, 513, 520,
 529, 565, 567, 572, 573, 587, 646,
 649, 651(2), 655, 677, 692, 710, 713,
 724, 726, 774, 775, 795, 796, 809,
 813, 822, 825, 837, 840, 841, 865,
 869, 885, 890, 917, 943, 947(2), 965,
 967, 970, 979, 981, 984, 1000, 1015,
 1019, 1020, 1028, 1034, 1035, 1108,
 1124, 1132, 1135, 1138, 1139, 1167,
 1182, 1186, 1187, 1198, 1200, 1201,
 1216, 1222, 1228, 1229, 1230, 1244,
 1256, 1264, 1269, 1275, 1285, 1286,
 1287, 1288, 1289, 1313, 1325, 1330,
 1342, 1363, 1393, 1394, 1396, 1427,
 1430, 1472, 1489, 1525, 1540, 1549,
 1572, 1579, 1600, 1607, 1608, 1613,
 1630, 1632, 1640(2), 1649, 1659,
 1678, 1749, 1763, 1788, 1827, 1838,
 1891, 1924, 1951, 1957, 1971, 1990,
 1997, 2018, 2091, 2095, 2098, 2102,
 2105, 2145, 2146, 2191, 2193, 2244,
 2253, 2254, 2258, 2264, 2267, 2268,
 2316, 2348, 2359, 2465, 2467, 2468,
 2472, 2534(2), 2558, 2574, 2596,
 2597, 2616, 2619, 2636, 2748, 2795,
 2821, 2825, 2833, 2838, 2840, 2854,

2875, 2876, 2896, 2915, 2986, 2987,
2989, 2996, 2997, 2998, 2999, 3002,
3003, 3007, 3033, 3040, 3041, 3045,
3070, 3071, 3088, 3098, 3117, 3122,
3127, 3142, 3156, 3215(2), 3241,
3249, 3259, 3262, 3267, 3272, 3285,
3294, 3295, 3296, 3310, 3322, 3334,
3336, 3351, 3354, 3365, 3370, 3373,
3382, 3384, 3390(2), 3402, 3407,
3417, 3439, 3444, 3449, 3454, 3457,
3459

hemān -66-

F. Hemen, derhal, o anda

h. 108, 202, 235, 319, 452,
478, 514, 529, 542, 558, 590, 596,
627, 635, 667, 691, 700, 728, 810,
816, 831, 903, 1015, 1090, 1156,
1172, 1310, 1315, 1337, 1379, 1409,
1417, 1437, 1439, 1564, 1565, 1652,
1770, 1785, 1860, 2028, 2074, 2257,
2299, 2399, 2426, 2487, 2733, 2823,
2829, 2856, 2891, 2913, 2939, 3015,
3186, 3200, 3212, 3259, 3310, 3329,
3343, 3364, 3367, 3441

hem-ān-dem -4-

F. Hemen, çabucak o anda.

h. 1309, 3076, 3309
h.+ de 617

hem-civār -2-

F.A. Komşu.

h. it 1641, 2905

hem-çünān -2-

F. Böylece.

h. 816, 1337

hem-dem -2-

F. Sıkı fıkı, canciğer arkadaşı.

h.+ i 86

h. olğıl 1951

hemīn -14-

F. Şu anda, derhal; tıpkı.

h. 355, 552, 629, 1081, 1516,
1735, 1843, 1864, 1880, 2634, 2898,
2990, 3124, 3366

hemīşe -2-

F. Daima, her vakit, her zaman.

h. 1952, 2282

hem-nişīn -1-

F. Beraber oturup kalkan,
teklifsiz arkadaş.

h. 9, 2282

h. olavuz 91

hem-rāh -3-

F. Yoldaş, yol arkadaşı.

h. 2428

h. idelüm 2815

h. itmedi 2668

hem-tā -1-

F. Benzer, denk.

h. 2085

hemyān -1-

F. Heybe, dağarcık, çanta,
büyük kese.

h.- zer 1863

hengām -1-

F. Zaman, çağ, vakit, mevsim.

h.+ ı 2438

henüz -2-

F. Şimdiye kadar, daha, yeni.

h. 460, 2133

hep -4-

Hep, tamamı, bütün.

h. 1655, 3319, 3409, 490

her -211-

F. Her, hep, bütün.

h. 6, 10, 27, 49, 226, 251, 288,
386, 446, 468, 526, 541, 542, 566,
583, 584, 653, 658, 684, 709, 739,
763, 774, 794, 799, 815, 827, 870,
942, 944, 961, 975, 982, 983, 1029,
1052, 1075, 1088, 1125, 1179, 1180,
1182, 1190, 1203, 1246, 1339, 1340,
1345, 1359, 1372, 1373, 1377, 1383,
1421(2), 1429, 1446, 1453, 1461,
1482, 1498, 1534, 1576, 1578, 1585,
1627, 1636, 1676, 1693, 1817, 1859,
1873, 1886, 1902, 1933, 1943, 1945,
1947, 1962, 2013, 2032, 2073, 2106,
2153, 2160, 2166, 2172, 2174, 2201,
2208, 2215, 2268, 2271, 2274, 2279,
2305, 2324, 2325, 2333, 2358, 2375,
2386, 2398, 2482, 2502, 2522, 2526,
2567, 2570, 2598, 2618, 2651, 2708,
2716, 2718, 2741, 2749, 2779, 2781,
2801, 2805, 2808, 2929, 2941, 2993,

2998, 3000, 3005, 3035, 3049, 3050,
3060, 3083, 3118, 3130, 3153, 3154,
3181, 3190, 3222, 3275, 3290, 3297,
3307, 3320, 3389, 3424, 3455
h. bir 1323, 1371, 2527, 2785
h. biri 75, 99, 110, 337, 400,
499, 867, 1071, 1119, 1197, 1438,
1455, 1667, 2301, 2554, 2963, 3315
h. birimüze 1305
h. birin 1426
h. birinde 1203, 1463, 2732
h. birinden 854, 2995
h. birini 1351, 3316
h. birinüñ 2599
h. birisi 71, 2537, 3410
h. birisinde 2718
h. ki 69, 101, 483, 755, 793,
1177, 1179, 1494, 1622, 2509, 3295,
3362
h. kim 1252, 1464, 1721, 1742,
1835, 2158, 2388, 2901
h. kimi 23, 3391
h. kime 2276, 3131
h. kimüñ 95, 492, 795, 2841
hergiz (~hergiz) -14-
F. Asla, hiçbir zaman.
h. 16, 38, 544, 989, 1085,
1217, 1418, 2084, 2157, 2389, 2546,
2739, 3141, 3180
herze -1-
F. Boş lakırdı, saçma.
h. 2461
hevā -9-
A. Heves, istek, arzu.
h. 464, 915, 1168
h.+ da 281, 1164
h.+ nuñ 1408
h.+ sı 724
h.+ sından 1184
h.+ yı 1536
hevāyī -1-
A. Nefsine düşkün, ciddi
şeylerle ilgisiz.
h. 130
heves -5-
A. Arzu, istek.
h. eyle 121, 759

h. kılduñ 2998
h. kılmazsın 1093
h. kılop 1871
heybet -8-
A. Korku ile saygı duygularını
birden uyandıran hal veya gösteriş.
h.- hayvān 2011
h.- imān 2072
h.+ i 3138
h.+ ile 206, 319, 3133, 3162
h.+ inden 3147
heybetlü -3-
A.T. Büyük, ulu, azametli.
h. 207, 432, 3146
hezārān -2-
F. Binler.
h. 1399, 3344
hırāmān -4-
F. Salına salına, naz ve eda ile
yürüyen.
h. 538, 565
serv- h.: Nazlı sallanan selvi.
1221
serv- h.+ sın 700
hırka -2-
A. Kalın kumaştan yapılmış
veya içi pamukla beslenmiş ceket
uzunluğunda bir giyecek.
h. 2689
h.+ sın 1385
hirmān -1-
A. Mahrumluk; ümitsizlik.
h.+ a 1782
hırş -3-
A. Öfke, kızgınlık; sonu
gelmeyen arzu.
h.- dünyā 2777
h.+ ıla 130, 1705
hışn -1-
A. Sağlam, sarp (yer), kale.
h.- haqqam 3071
hışm -7-
F. Kızgınlık, öfke.
h. 2550
h. eylerimiş 1755
h.+ ı 2312
h.+ ıla 630, 1770

h. iderlerdi 2399
 h. idüben 1767
Hızr -1-
 A.(ö.a) İçenlere ölmezlik veren
 āb-ı hayat'ı içmiş bulunan ve kul
 sıkıldığı zaman imdadına yetişmekle
 meşhur olan peygamber.
 H. 1218
hicāb -19-
 A. Utanma, sıkılma, hicap;
 perde; engel.
 h. 327, 770, 1114, 1335, 1339
 h.+ ı 1327, 1343, 3169
 h.+ ıdur 1328
 h.+ ından 1334
 h. kılan 1114
 h.+ lar 1341, 1346
 h. oldum 2325
 h. olmaya 2842, 3287
 h.+ uñ 1328, 1340, 1345
hicāzī -1-
 A. Hicazlı.
 h. 599
hicrān -1-
 A. Ayrılık.
 çāh- h.+ a 2965
hiç -48-
 F. Hiç, hiçbir; boş, değersiz.
 h. 23, 201, 263, 333, 376, 412,
 645, 647, 657, 658, 1066, 1400, 1526,
 1582(2), 1605, 1774, 1966, 2085,
 2453, 2460, 2493, 2887, 2910, 3039,
 3079, 3081, 3105, 3129, 3160, 3166,
 3228, 3247, 3333, 3360, 3362
 h. bir 352
 h. biri 2203
 h. birine 1351
 h. birisi 513
 h. birisin 2374
 h. birisinüñ 495
 h. kime 2668
 h. kimse 2566
 h. kimsenüñ 2882
 h. kimseye 663
hidāyet -4-
 A. Hak yoluna, doğru yola
 kılavuzlama.

h. 76, 3431
 h. kıl 91, 3425
hikāyet -6-
 A. Anlatma. bk.hekāyet.
 h. 2479, 2657, 2859, 3057
 h. eyledi 2750
 h. oldu 307
hikmet -35-
 A. Hikmet, bilgelik; gizli
 sebep; hihmetli söz.
 h. 756, 2012, 2254, 2658,
 2748
 menba^c - yenbū^c - h. 84
 sırr- h. 3251
 h.- haq 2245
 h.- ma^c nādan 2290
 h.+ dūr 445
 sırr- h.+ e 953
 h. eyledi 2176
 h.+ i 27, 1080, 1510, 1569,
 1752, 1817, 2156, 2270, 2725
 h.+ idür 2269
 h.+ ile 211, 2285, 2525, 3130
 h.+ inden 3236
 h.+ ine 1350, 2501
 h. kıldı 1779, 1889
 h. kılar 497
 h.+ ler itdi 2138
 h. olduğın 2497
 h.+ üñle 2611
hil'at -10-
 A. Süslü elbise, kaftan.
 h. 2142, 2262
 h. idüñ 1698
 h.- levlākı 80
 h.+ e 1426
 h.+ i 2277, 3399
 h.+ in 1430, 3436
 h. oldu 2011
hilāf -1-
 A. Karşı, zıd.
 h. 1235
hilāl -4-
 A.
 1. Yeni ay, hilal
 h. 37
 leyl- h. 1393

2. mec. İnce, zayıf.
 h. oldu 2969
 h. olmuş 2948
hîle -6-
 A. Oyun, aldatma.
 h. 2407, 2622, 2678
 h. kılduğın 2431
 h. kılmışdı 2619
 h.+ yile 2917
hîle-sâz -1-
 A. F. Hileci, düzenci, oyuncu.
 h. 2424
hilm -3-
 A. İnsan tabiatında olan
 yavaşlık, yumuşaklık.
 h.+ e 1584
 h.+ i 1584
 h.+ ile 1759
himâr -1-
 A. Erkek eşek.
 h.+ dan 1132
himmet -15-
 A. Yardım, kayırma, lütuf,
 iyilik.
 h. 1004
 h. eyle 1535, 2083
 h.+ i 139, 310, 459, 1507, 3401
 cenâh- h.+ i 1157
 h. ide 270
 h.+ ile 284
 h. it 2077
 h.+ iyle 739
 h. ola 3038
 h.+ üm 3193
hîn -2-
 A. An, zaman, vakit, sıra.
 h.- nez^c inde 3235, 3253
Hirâ -1-
 A. Mekke civarında bulunan
 yalçın bir kayalığın adı. (Hz.
 Muhammed'e ilk vahy bu dağdaki
 mağarada gelmiştir.)
 H.+ dan 1045
hisâb -3-
 A.
 1. Hesap, sayma, hesaplama.
 h. 1472

2. Bir konuda açıklama ve
 savunma istemek, sorumlu tutmak.
 h. olıcağ 3287
 h. olmaz 3290
hişâr -1-
 A. Kale, etrafı istihkamlı kale,
 bent.
 h. 1741
hiss -1-
 A. Duyma kuvveti, duygu.
 h.+ ile 1560
hişşe -8-
 A. Pay, nasip.
 h. 243, 854, 2908
 h. al: Bir olaydan çıkarılan
 ders. 739
 h. algıl 909
 h. alup 779
 h.+ ñ 1563
 h.+ yi 708
hiţâb -7-
 A. Hitap, seslenme.
 h. 1113, 1190, 3140, 3279
 h.- irci^c i 1566
 h. eyle 959
 h. eyledüğün 1057
 h. itdi 2324
 h. kıldı 1369
hivel -1-
 A. Kabahat, suç.
 h. olsa 1418
hizmet -12-
 A. İş, vazife.
 h. 526, 1316, 2261
 h.+ e 897
 h. idelüm 529
 h.+ için 3139
 h.+ ine 2675
 h. itdi 2027
 h. kılam 1311, 3222
 h. kılayım 525
 h. kıluram 523
hizûm -1-
 F. Yakacak odun.
 h. kıl 1175
hōca (~hoca) -14-
 F.

1. Hoca, efendi, ağa, bk.
h âce.
 h. 817, 2446
 h.+ ña 1764, 1775
 h.+ sı 2424, 2441
 2. Tüccar.
 h. 2402, 2406, 2412, 2417,
 2426, 2451
 h.+ sın 2468
 h.+ ya 2400
hōd -8-
 F. Kendi.
 h. 73, 571, 952, 1446, 1508,
 2909, 3191, 3355
hokka -2-
 A. İçine mürekkep konan
 maden, cam, veya topraktan yapılmış
 küçük kap.
 h. 2314, 2317
Horāsān -1-
 F.(ö.a) İran'ın doğusunda
 bulunan bir kent.
 H. 1856
hōş (~hoş) -96-
 F. Hoş, güzel, iyi; tatlı.
 h. 43, 83, 93, 154, 171, 182,
 183, 200, 207, 228, 262, 290, 326,
 328, 331, 345, 349, 356, 419, 430,
 444, 445, 447, 451, 486, 487, 503,
 509, 520, 527, 562, 586, 660, 670,
 703, 705, 781, 787, 790, 853, 883,
 907, 925, 953, 965, 1003, 1026, 1033,
 1111, 1121, 1194, 1226, 1252, 1267,
 1269, 1284, 1314, 1324, 1355, 1389,
 1476, 1531, 1585, 1859, 1958, 2606,
 2832, 2898, 2907, 2983, 2984, 3035,
 3056, 3075, 3080, 3109, 3112, 3187,
 3234, 3293, 3317, 3332, 3347, 3370,
 3380, 3465
 h. eyledi 205
 h. geldi 149
 h. kaluñ 2933
 h. kıl 739
 h.+ ları 2885
 h. ola 177
hōş-şifat -2-
 F.A. Sevimli, tatlı şifat.
- h. 1691, 2770
hū -21-
 A. Allah.
 h. 1378(2), 1383(2)
 cān- h. 1383, 1387
 dükkān- h. 1384
 eyvān- h. 1379
 gencīne- pinhān- h. 1385
 insān- h. 1383
 mihmān- h. 1380
 ‘ummān- h. 1382
 sırr- h. 1383
 sulṭān- h. 1379
 şu‘le- tābān- h. 1386
 toğan- h. 1381
 h.+ dan 1387
 h.+ dur 1387
 sırr- h.+ dur 1387
hūb 13-
 F. Güzel, hoş, iyi.
 h. 1712, 1805, 1844, 2012,
 2393, 2657, 2915, 504, 522
 hūsn- h. 348
 h.- rişt 2014
 h.+ durur 2748
 h.+ ıdı 648
 h. oldu 2362
hubb -8-
 A. Sevgi.
 h.- aḥmed 921
 h.- zātı 1181
 h.- zātından 3276
 h.- zātı 1214
 h.+ ı 1189, 1547
 h.+ ın 3298
 h. oldu 1215
hūb-ter -2-
 F. Pek güzel, en güzel.
 h. 1802, 1859, 2393
hubbül-vaṭan -1-
 A. Vatan sevgisi.
 h. 127
hubūbāt -1-
 A. Buğday, arpa, çavdar vb.
 gibi taneli bitkiler, tahıl.
 h.+ dan 544
hudā -28-

F. Cenabı Allah.
 h. 933, 965, 1124, 1228, 1236,
 1342, 1999, 2086, 2148, 2904, 2932,
 3006, 3123, 3188, 3261, 3266, 3271
 fermān- h. 1860
 luṭf- h. 2565
 merd- h.: Allah adamı. 2207
 nūr- h. 642
 şīr- h.: Allah'ın arslanı, Hz.
 Ali. 2878
 h.- zülkerem 2467
 h.+ dan 1876, 3330
 h.+ nuñ 158, 1598, 1622
ḥuffāş -1-
 A. Yarasa, gece kuşu.
 çeşm- h. 1415
ḥuld -1-
 A. Sekiz cennetten biri.
 dār- h.+ a 1523
ḥulḳ -9-
 A. Doğuştan gelen huy, mizaç;
 ahlak, edep.
 h.- efdal 659
 h.- ekmel 659
 h.- ḥasen: Güzel huy, güzel
 huylu. 2712
 h.+ ıdı 821
 h.+ ıla 656, 821, 1137
 ḥüsn- h.+ ıla 527
 h.+ uma 3310
ḥulle -1-
 A. Cennet elbisesi.
 h.+ ler 1698
ḥullet -2-
 A. İçten sevgi, hakiki dostluk,
 arkadaşlık.
 h.+ i 3402
 h.+ ile 1427
ḥumār -1-
 A. İçkiden sonra gelen
 başağrısı, sersemlik.
 h.+ um 3106
ḥumeyrā kellimī -1-
 A. Hz. Ayşe'ye seslenmek için
 kullandığı bir hitap.
 h. 665
ḥumre -1-

A. Kızılılık, kırmızılık.
 h.+ ye 648
ḥūn -6-
 F. Kan.
 h. 1993
 h.+ dan 1167
 h. eylemiş 1092
 h.+ ıla 3389
 h. idüp 2450
 h. itdünüz 1914
ḥūnīn-ciger -1-
 F. İçi kan ağlayan, çok üzgün.
 h. 2123
ḥūr -7-
 A. Cennet kızları.
 h. 2263
 h.- 'ayna 36, 311
 h.- 'in 87
 h.- rıdvân 1523
 h.+ ıla 3435
 h. olmadın 189
ḥūrī (~ḥūri) -3-
 F. Cennet kızı.
 h. 348
 h.+ ler 426
 h.+ lerle 2738
ḥurma -3-
 A. Hurma ağacı.
 h. 809, 2537, 2718
ḥurrem -2-
 F. Şen, gönül açan, sevinçli.
 h. 582, 609
ḥūrşid -2-
 F. Güneş; mec. Hz.
 Muhammed.
 h.- isrāc- mäh 371
 h.+ inüñ 3428
ḥurūc -1-
 A. Çıkış, çıkma.
 h. 1295
ḥusūf -1-
 A. Ay tutulması.
 h. olmaz 1028
hūş -1-
 F. Akıl, bilinç.
 h. olsa 2171
ḥuşū' -1-

A. Gönül alçaklığı.
 h.+ ıla 1469
hıfıbe -3-
 A. Namazlarda hatibin
 minberde halka verdiği dini öğüt.
 h. 923, 1239
 h.+ den olan 1244
hūy -2-
 F. (ünl.) Vay!, eyvah!
 h. 109
 h.- hāy 2975
hūy -1-
 F. Tabiat, mizaç, ahlak.
 h.+ ı 1859
huzūr -1-
 A. Ön, yan, kat, makam.
 h.- ‘ ayn idi 199
hüccet -7-
 A. Senet, delil, vesika.
 h.- āyāt- kübrā 86
 h.+ e 2626
 h. eyleme 3260
 h.+ i 226
 h.+ idür 210, 753
 h. kıla 2707
hüccetsiz -1-
 A.T. Senetsiz, delilsiz.
 h. 2713
hücre -1-
 A. Göz, odacık.
 h.+ sine 2934
hüdne -2-
 A. Harbiler ile müsabaka
 akdetme.
 h. 3037
 zamān- h.+ dūr 3037
hüküm -19-
 A. Hüküm, emir.
 h. 2471
 h.- hāq 2502
 h.- ilāhī 1690
 h.+ i 322, 1043, 2278
 h. iden 1212
 h. ider 728
 h.+ inde 2014
 h.+ indedür 32
 h.+ ine 2277, 2278, 2503

h.+ ini 2228
 h.+ üñ 1658, 1936
 h.+ üñde 37, 38
 h.+ üñe 39
hümā -1-
 F. Devlet kuşu.
 h.+ sı 2943
hümām -15-
 A. Himmetli, azimli; Hz.
 Muhammed.
 h. 288, 500, 517, 577, 637,
 1207, 1662, 1748, 1759, 1822, 1899,
 2192, 2805, 2807, 3311
hüner -4-
 F. Marifet; ustalık.
 h. 707, 1859, 2075, 2630
hürmet -18-
 A. Saygı, hürmet.
 h.+ i 1919, 3399, 3423
 h. idüben 2143
 h. idüp 3445
 h.+ için 2249, 2635, 3443
 h.+ ine 276, 552, 1850, 1921,
 2169, 2383
 h.+ ini 549
 h. kılmaya 3045
Hüseyn -4-
 A. (ö.a) Hz. Peygamber’in
 torunu, Hz. Fatıma’nın oğlu.
 h.+ ile 74, 2880, 3087, 3355
hüsn -16-
 A. Güzel, iyi; güzellik, iyilik.
 h. 74, 647, 1221
 h.- behceti 643
 h.- hāqı 3411
 h.- hāqkuñ 362
 h.- hūb 348
 h.- hūlķıla 527
 h.- şavtıla 1289
 h.- zībāyıla 231
 h.+ i 1671, 1802, 2755
 h.+ ile 700
 h.+ inden 381
 h.+ üñ 1521
hüsrev -1-
 F. Padişah, hükümdar, sultan.
 mec. Hz. Muhammed.

h.- iklim- imān 85
hüviyyet -1-
 A. Mahiyet, hakikat, asıl.
 h. 1377
hüzün -1-
 A. Gam, keder, sıkıntı.
 h.+ i 3411

-I-

ırak (~ ırağ) -3-
 Uzak, ırak.
 1. 690, 1131
 1. kıl 761
 1. olur 214
‘Irāk -1-
 A. (ö.a) Dicle nehrinden aşağı
 Basra’ya kadar Şat
 Suyu’nun iki tarafı.
 ‘I. 284

ırğan -2-
 Sallanmak, kımıldanmak,
 salınmak.
 1.- uban 2200
 1.- uñ 2198

ırmağ (~ ırmağ) -8-
 Irmak.
 1. 1570, 1574
 1.+ ı 1491
 1.+ lar 401, 754
 1.+ uñ 1495, 1579, 1583

ışır -1-
 Dişleri arasına alıp sıkmak.
 barmağın 1.- dı: Hayretde
 kalmak. 744

ışmarla -5-
 Ismarlamak, emanet etmek.
 1.- dı 1478, 3220, 3307
 1.- dum 3119
 1.- miş 2233

ışsı -3-
 Sıcaklık, hararet.
 1.+ dan 1683
 1.+ sı 1517, 1610

‘ışk -9-
 A. Sevgi; Allah sevgisi. bk.

‘aşk.
 ‘1.+ ıla 1117, 1480, 1669, 2649
 ‘1.+ ına 1684, 2160
 ‘1.+ ıyıla 2972
 ‘1.+ uñ 1114, 1184

ıtğā -1-
 A. Azdırma, azdırılma.
 cāhil- 1. 386

‘ıyş -2-
 A. Yiyip içme, zevk, eğlence.
 ‘1. 2507
 ‘1. iderken 2263

ıztırāb -3-
 A. Acı, elem, sıkıntı.
 1. 24, 1399, 3152

-İ-

i -1-
 ünl. Ey!
 i. 243

i - -313-
 İ-mek ek fiili.
 1. (isim cümlelerinde bildirici
 olarak.)
 āb 1.-dı 2755
 ağır 1.-dı 865
 balçığ 1.-dı 866
 bī- imān 1.-dı 957
 biryān 1.-dı 136
 çok 1.-dı 2043, 2392, 2752
 düşman 1.-dı 2753
 ğarğ 1.-dı 2850
 ğarğ-ı tūfān 1.-dı 3401
 hayrān 1.-dı 136, 2425
 hulk 1.-dı 821
 kamçı y1.-dı 2854
 kanda y1.-dı 1023
 maqbūl 1.-dı 952
 Mekīd ‘Ammār 1.dı 2061
 meşgūl 1.-dı 952
 meşhūr 1.-dı 1858
 nān 1.-dı 2462
 nūr 1.-dı 664
 Şābūr 1.-dı 1858

- şormağ 1.-dı 2911
 şeytân 1.-dı 957
 târ 1.-dı 1035
 ul 1.-dı 2800
 var 1.-dı 405, 585, 587, 621,
 1748, 1792, 1802(2), 1856, 1858,
 1859, 1869, 2041, 2042, 2061, 2065,
 2177, 2393, 2414, 2428, 2484, 2486,
 2660, 2721, 2732, 2751, 2754, 2755,
 2798, 2803
 yâr 1.-dı 1035
 yoğ 1.-dı 544, 647, 2043, 2392,
 2752
 zâr 1.-dı 3361
 zer-nigâr 1.-dı 2614
 ‘âdet i.- di 512
 ağ i.- di 647
 ak i.- di 649
 beñ i.-di 450
 bez i.-di 2927
 bu i.- di 2902, 3207
 dimek gerek i.-di 3307
 düşman i.- di 2066, 2391
 Ebûbekr i.-di 3373
 ehl i.-di 2486
 ehl- idrâk i.- di 2393
 emr i.-di 547
 fitne yi.-di 1036
 genc i.-di 190
 gibi y.-di 653
 gökçek i.- di 2044
 hafî yi.-di 836
 hağğ 1.-dı 957
 Halîme y.-di 502
 hayr i.- di 2798
 huzûr- ‘ayn i.- di 199
 kabır i.- di 1792
 kağğ i.- di 544
 kalın i.- di 651
 kâfir- bî-pâk i.- di 2065
 kevn i.-di 188
 kim i.- di 614, 1098
 lezîz i.- di 656
 mahrem i.- di 567
 mû- yârîñ i.- di 652
 mühib i.- di 654
 münkir i.-di 2485
 ne i.- di 1611
 ni‘ met i.- di 2146
 nûr- ‘ayn i.- di 199
 ol i.- di 492, 2914
 orta boylu i.- di 647
 şâlih- dervîş i.-di 2754
 sergerdân i.- di 2425
 siyâh i.- di 649
 var i.-di 498, 535, 567
 yakın i.- di 1062
 yâr i.- di 567
 yoldaş i.- di 2574
 âdem i.- düm 1993
 meşğûl i.- düm 2232
 var i.- düm 1679
 yolda i.- düm 865
 kıanda yı.-mış 223
 yaman 1.-mış 1951
 nâ-dân 1.-mışsın 2676
 yorğun u.-mış 1757
 bundan i.- miş 1752
 ‘âkıll 1.-sañ 472, 476, 908, 1167
 ‘âşıkk 1.-sañ 1532, 2833
 mağkûm 1.-sa 2519
 münkâd 1.-sa 2519
 katı olmaz 1.-sa 751
 var 1.-sa 640, 1663, 2003, 2172,
 2900, 3285
 kul i.- se 2388
 ne i.- se 3172
 ‘âkıll i.-señ 737
 ehl- ‘âkıll i.- señ 2659
 kul i.- señ 736
 mü’min i.- señ 2171
 resûl i.- señ 2531, 2534, 2693
 ümmet i.-señ 910, 988, 1538,
 1958, 2040
 ne y.-di 3400
 ne yi.-di 1023, 1518
 ne yi.-miş 217, 223
 ne yi.-se 861
 2. (Birleşik zaman ve
 kiplerde)
 (Hikaye birleşik zaman)
 ağlar 1.-dı 1083, 3361
 artar 1.-dı 299
 bağar 1.-dı 1750, 2974

dil-figār olmuşlar 1.-dı 2780
 ğarķ olmuş.1.-dı 332, 1120
 ğāfil olmuş 1.-dı 2489
 kılmış 1.-dı 1672
 kıomış 1.-dı 3372
 kıoyamaz 1.-dı 2396
 müntehā olmuş.-ıdı 3463
 n'ola yı.-dı 3092
 perde olmaz 1.-dı 818
 şalmış 1.-dı 2689
 şınmış 1.-dı 811
 şikāf olmuş 1.-dı 2362
 tölmiş 1.-dı 671, 3063
 tıtmış 1.-dı 821, 1701
 uğrar 1.-dı 541
 uymış 1.-dı 1857
 vaż' olmaz 1.-dı 378
 yanar 1.-dı 405, 1341
 yaķar 1.-dı 2974
 yatur 1.-dı 88
 besler i.- di 493
 bilmez i.-di 2437
 bilür i.-di 819
 dimiş i.-di 3372
 diler i.-di 462
 dirler i.-di 2963
 dolmış i.- di 2067
 döĝmiş i.- di 2620
 döker i.-di 1077
 dönmez i.-di 813
 düşmez i.-di 818
 eglenmez i.-di 813
 gelmiş i.-di 442
 gelmez i.-di 2020
 gelür i.-di 460
 gezer i.-di 892
 görmek i.-di 2917
 göz toymaz i.- di 657
 ĝuşşa- ĝam yir i.-di 1084
 içmez i.-di 893
 iñler i.-di 3354
 ister i.-di 2452
 nażar ider i.-di 1873
 nür- berķ urur i.- di 674
 oturur i.- di 674
 öĝmiş i.- di 2620
 ölmüş i.- di 2067

sevmez i.-di 670
 söyler i.-di 288
 sürer i.-di 2855
 sürmek i.-di 2911, 2917
 toymaz i.- di 657(2)
 virmiş i.- di 856, 1697
 virürler i.-di 493
 yürür i.- di 538, 565
 zaķmet çekmiş i.-di 1884
 kıazanmış 1.-dum 1693
 menzili alır 1.-dum 1373
 va' de kılmış 1.-dum 3321
 dir i.-dim 606
 iñler i.-dim 1095
 dir i.-düm 1071
 egmez i.-düm 2147
 ister i.-düm 137
 dimiş i.-düñ 2901
 otlaya y.-dı 584
 söz ura y.-dum 2778
 gelmese yi.-di 377
 iriş ey.-di 3248
 görmeye y.-dük 3092
 işide y.-düm 2778
 öley i.-dük 3092

(Rivayet birleşik zaman)
 şaķlar 1.-mış 2404
 dir i.-miş 1963
 hışm eyler i.- miş 1755
 ölmüş i.-miş 2245
 kılmış i.- miş 2245
 māt eyleyen olmaz i.- miş 2583
 ölmüş i.- miş 2245
 söyler i.- miş 1755
 dir i.-mişsin 1048

(Şartlı birleşik zaman)
 añladuñ 1.-sa 738
 yanar 1.-sam 1301
 hār kıılır 1.-sañ 124
 kıılmaz 1.-sañ 986
 seng kıılır 1.-sañ 124
 geldüñ i.-se 125
 işler i.-se 1945
 dir i.-sem 128
 görmez i.-sem 1103

görür i.-sem 746
 ölür i.-sem 746
 bilmez i.-señ 2308
 diler i.-señ 526
 dir i.-señ 3191
 ister i.-señ 525
 sever i.-señ 8
 söyler i.-señ 1651
 varur i.-señ 3009
 ye r.-señ 474
 kesb itdise 794
(Zarfı şekiller)
 uyanuğ-ken 816
 binmiş i.-ken 1560
 cān virür-ken 3247
 diri i.-ken 1674
 gāfil i.-ken 3022
 gelürler i.-ken 500
 gezer i.-ken 672
 habs i.-ken 2011
 hayvān i.-ken 912
 insān i.-ken 912
 kırmış i.-ken 1788
 merkeb idinmiş i.-ken 1560
 nās i.-ken 730
 naḥs i.-ken 2027
 oğur i.-ken 1827
 ölmüş i.-ken 1433, 1925, 2272
 segirdür i.-ken 3161
 şınmış i.-ken 2368
 sürer i.-ken 2853
 tıfl i.-ken 462, 559
 uyur i.-ken 816
 var i.-ken 1717
 velī i.-ken 3185
 yanımda i.-ken 576
 yatur i.-ken 2661
 yitmiş i.-ken 2468
 yürür i.-ken 514, 3161
 elde yi.-ken 472
 söyle.-r-ken 152
 fıkır id.-er-ken 2724
 gam id.-er-ken 2236
 gid.-er-ken 1046
 ıyş id.-er-ken 2263
 zār id.-er-ken 2236
 otur.-ur-ken 1121

tur.-ur-ken 1049
 gör.-ür-ken 601
 söyleş.-ürken 2844
 vir.-ür-ken 152

‘ibādet -2-

A. Allah’ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma.

‘i. 1455

‘i. idesin 2505

‘ibādī lā-takneṭū -1-

A. “De ki: Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allahın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (Zümer, 53).

i. 2016

ibil -2-

A. Dişi deve.

i. 539, 892

ibkā -1-

A. Bāki, daim, devamlı, sürekli

kılma.

i. ider 1554

ibn -4-

A. Oğul.

i.- ‘Abbās 3365

i.- ‘Abbāsa 2981

i.- ‘Abbāsdan 1272

i.- ‘Abbāsla 3059

İbrāhīm -2-

A.(ö.a) Hz. İbrahim Peygamber.

İ. 1427

İ.+ e 296

‘ibret -7-

A. Kötü bir hadiseden alınan ders.

‘i. 1660

‘i. ala: Ders almak. 2929

‘i.+ dūr 2377

‘i.+ içün 2249

‘i.+ ile 1168

‘i. oldu 1940

‘i. olmuşdı 3397

ibrīğ -1-

A. Toprak veya madenden

yapılmış, kulplu ve emzikli su kabı.

i.+ ile 1129

ibtidā -2-

A. İlk, başlangıç.

i. 3463

i. eyledi 2955

icābet -2-

A. Kabul etme, kabul edilme.

i. 1984

i. eylegil 926

icād -1-

A. Vücūda getirme, getirilme.

ī. eyledi 196

icāzet -2-

A. İzin, onay.

i. 3134

i. virgil 1773

ictināb -2-

A. Sakınma, çekinme,

uzaklaşma.

i. itmekgerek 1534

i. kıl 3020

iç -148-

1. İçindeki, dāhil olan.

i.+ erü 857, 2851, 3145, 3172

i.+ erüye 2938, 2945

i.+ i 237, 238, 334, 336, 413,

415, 898, 1122, 1675, 2850, 2873,

3063, 3375

i.+ in 1753, 2355

i.+ inde 19, 74, 647, 678, 957,

1019, 1100, 1218, 1221, 1224, 1254,

1272, 1358, 1386, 1428, 1489, 1492,

1495, 1570, 1583, 1641, 2075, 2315,

2331, 2364, 2572, 2739, 2748, 3366,

3389, 3434, 3462

i.+ indedür 1112(2), 1113,

1114, 1115, 1116

i.+ inden 947, 965, 1570, 2366,

2445

i.+ ine 675, 960, 1207, 1482,

2687, 2818, 2958

i.+ ini 679, 2973

i.+ re 36, 45, 82, 137, 1102,

1140, 1141, 1472, 1475, 1488, 1680,

1731, 1744, 1748, 1781, 1802, 1807,

1859, 1867, 1874, 1942, 1959, 1980,

1988, 2041, 2154(2), 2287, 2334,
2381, 2607, 2665, 2751, 2822, 2824,
2825, 2885, 3124, 3418, 3429

2. Süresi(nce)

i.+ inde 434, 1022, 1220, 1513,

1612

i.+ re 83, 321, 633, 634, 787,

1150, 1487, 1525, 3124

3. Gönül, iç.

i.+ i 671

i.+ inde 640, 3203

i.+ ine 403, 2958, 2959

i.+ re 497, 3200

i.+ ü 1557

4. Toplu bir durumda bulunan

kimse.

i.+ inde 539, 725

i.+ ine 2952

i.+ lerinde 501, 512, 560, 3198

i.+ re 669, 1142

iç -

-20-

İçmek, bir sıvıyı ağza alıp

yutmak.

i. 506, 1397

i.- di 3215

and i.- di: Yemin etmek. 838

i.- diler 807

i.- dügi 1218

i.- dügüñ 727

i.- düm 355

i.- e 1589

i.- elüm 1031, 2818

i.- er 1492

i.- erem 2309

i.- iser 1495

i.- mege 1093

i.- meyen 1112

i.- mez 1677

i.- mezidi 893

i.- sün 145

i.- üp 1094

içil -

-2-

İçme işi yapılmak.

i.- e 3047

i.- ür 1586

içim

-1-

Bir yudumda içilecek miktarda

- olan.
i. 804
- ‘īd** -3-
A. Bayram.
iftihār- rüz- ‘ī. 2286
rüz- ‘ī.+ e 1872
nefs- vaşl- ‘ī.+ ine 929
- idin** -1-
Edinmek; ...hāline getirmek.
merkeb i.- mişiken 1560
- idrāk** -5-
A. Anlayış, akıl erdirmeye.
i. 2486, 2569, 2677
i. eylemez 17
ehl- i. idi 2393
- İdrīs** -1-
A. (ö.a) Hz. İdris Peygamber.
ḥaqq- İ. 2251
- içün (~için)** -30-
1. (-den) dolayı, ötürü, için.
i. 1497, 1660, 1736, 1901,
2070, 2073, 2210, 2339, 2435,
2564, 2737
2. Uğruna, yoluna.
i. 1282, 1696, 1803, 2096,
2368, 2498, 3298, 3412
3. Amacıyla, maksadıyla.
i. 125, 2261, 2307(2), 2415,
2576, 2790
i.+ dür 2213
4. Özgü, ait, ayrılmış.
i. 1696, 1866, 2177, 2180
- ifnā** -1-
A. Yok etme, tüketme.
i. ider 1554
- iftihār** -1-
A. Öğünme; şeref, şan.
i.- rüz- ‘īd 2286
- igen** -4-
Pek, çok, gayet.
i. 761, 785, 2933, 2950
- igne** -3-
İğne.
i. 817
i.+ den 3287
i. olup 2553
- iḥfā** -1-
A. Gizleme, saklama,
saklanılma.
‘ayn- i.+ da 1213
- iḥlāş** -8-
A. Temiz, doğru sevgi;
gönülden gelen samimiyet.
i. 2156, 2656
i.+ ıla 3, 755, 760, 1599, 2389,
2571
- iḥsān** -18-
A. Bağış, ihsan, iyilik;
bağışlanan şey.
i. 1672, 2132, 3426, 3438
i. eyle 3439
i. eyledi 930, 1609
i. eylegil 999, 3123, 3216
i. eyleye 1713
i.+ ı 2738, 3462
i.+ ındadır 1957
i. ide 1644
i. kıl 2384
i.+ lar iderdi 2802
i.+ uña 40
- iḥticāb** -2-
A. Hicab, perde altına girme,
saklanma, gizlenme.
i. kılmış 1342
i.+ uñ 3455
- iḥtilāl** -1-
A. Bozukluk, karışıklık,
düzensizlik.
i. 38
- iḥtilāṭ** -1-
A. Karışma, katışma.
i. itmekgerek 1534
- iḥtirāz** -1-
A. Sakınma, çekinme.
i. eyle 1722
- iḥtiyāc** -2-
A. Muhtaçlık, yokluk.
i.+ ı 14, 1351
- iḥtiyār** -7-
A. Seçme, tercih; irade; şekçin.
i. 472
i. eylegil 2763
i. idegör 2387
i. kıl 2455

- i. kıldı 822
i.+ um 698, 3101
- iḥtiyāṭ** -1-
A. İlerisini düşünerek, görerek davranma.
i.+ ın kılmaya 2421
- iḥvān** -1-
A. Sādık, samimi, candan dostlar.
i.+ ina 1833
- iḥyā** -1-
A. Diriltme, diriltilme, canlandırma.
i. ideler 3299
- ‘ikāb** -2-
A. Eza, cefa, eziyet, azap.
‘i. 3248
‘i. itmek 1694
- iki** -35-
(Sayı) İki.
i. 74, 116, 129, 261, 448, 455, 563, 593, 599, 1152, 1207, 1209, 1322, 1418, 1546, 1547, 1598, 2088, 2090, 2092, 2233, 2340, 2574, 2641, 2689, 2982, 3029, 3032, 3059, 3086, 3145
i.+ dendirur 3032
i.+ dür 3313
i.+ si 2979
- ikilik** -1-
İkilik.
i. 771
- ikinci** -2-
İkinci, ikinci olarak ikincisi.
i. 2997, 3370
- iklīm** -2-
A. < Yun. Memleket, ülke, diyar.
ḥüsrev- i.- īmān 85
i.+ ini 1379
- ikrām** -3-
A. Hürmet, saygı gösterme.
i.+ ıla 80, 1822
i. idesin 1442
- ikrār** -2-
A. Tasdik, kabul.
i. eyledi 2563
- i. idem 2632
- ikṣār** -1-
A. Çoğaltma, çoğaltılma, arttırma.
i. ider 6
- iktidā** -3-
A. Tābi olma, uyma.
i. kıldı 1154
i. kılsun 1208, 2951
- il** -13-
İl, vilāyet, memleket.
i. 2099, 2397
i.+ de 492
i.+ den 1043, 1044
i.+ e 1043
i.+ inde 911, 2752, 3380
i.+ inden 259, 3334
i.+ leri 1392, 3332
- ilā** -2-
A. ...ye, ...ye kadar.
i. 1164, 3345
- ilāh** -12-
A. Cenabı Allah.
i. 12, 190, 230, 1425, 1447, 2498, 2656, 3127, 3425
faẓl- i. 2647
‘avn- i. 633
zıkr- i. 8
- ilāhe’l’ālemīn** -1-
A. Alemlerin Rabbi, Allah.
i. 2634
- ilāhī** -28-
A. Ey Allah’ım, tanrısāl.
i. 91, 179, 974, 993, 1255, 1626, 2353, 3417, 3430, 3443, 3444, 3453(2), 3454, 3455, 3456, 3457, 3458, 3459, 3460, 3461, 3462, 3463
ḥükm- i. 1690
nokta- sırr- i. 85
‘avn- i. 2590
i.+ yem 3069
ṭāvus- kıds- i.+ yem 3116
- ile** -30-
bk. ilen.
1. İle.
i. 1, 263, 359, 467, 536, 590, 627, 681, 1065, 2066, 2067, 2087,

2109, 2280, 2289, 2569, 2574, 2901,
3343, 3430

2. bağ. Ve

i. 192, 592, 632, 1106, 1968,

3283, 3414, 3459, 3463

ile'l-yevmi'l-kıyām -1-

A. Kıyamet gününe kadar.

i. olsun 358

ilen -2-

İle, birlikte, -leyin, -le. bk.ile.

i. 2156, 2585

ileri -1-

Öne doğru, ileri doğru. bk.

ilerü.

i. 428

ilerü -14-

Öne doğru, ileri doğru. bk.

ileri.

i. 524, 1148, 1298, 1299,

1319, 1366, 1371, 1476, 2417, 2517,

2579, 2878, 3095, 3206

ilet - -6-

Götürmek, iletmek, ulaştırmak;
duyurmak.

i. 1866

i.- di 3062

i.- diler 426

i.- eler 3289

i.- mez 867

i.- üp 594

ilhām -4-

A. Allah tarafından insanın
gönlüne bir şey doğdurulma.

i. 139

i.- hak 1557

i. ider 3259

i. kıılır 3263

ilk -2-

Birinci olarak, en başta.

i. 564, 654

illā -1-

A. İlle, mutlaka.

i. 580

‘illet -1-

A. Hastalık; sakatlık.

‘i. kııldı 1214

‘ilm -24-

A. Bilgi, ilim; okumakla veya
görmek ve dinlemekle veya
ihşan-ı Hak’la elde edilen
bilgi, ilim.

‘i. 1782, 1993, 2271, 3005,

3048

‘i.- hakikāt 366

‘i.- le-dünnī olısar 446

muḥīt- baḥr- ‘i.- mümkünāt 370

‘i.- vāḥid 18

‘i.+ e 3048

‘i.+ i 733

‘i.+ i olmayan 1577

‘i.+ idür 1575

‘i.+ ile 445, 1578, 1584, 1994

‘i.+ inden 2999, 3000

‘i.+ ine 30

‘i.+ ini 834

‘i.+ üñ 1521, 1581

‘i.+ üñile 2999

‘ilme'l-yakīn -1-

A. İllāhī alemle ilişik bilgileri
toplayan ve doğruluğundan
şüphe edilmeyen ilim.

‘i. 1661

İlyās -1-

A. (ö.a) Hz. İlyas Peygamber.

İ. 1218

imām -15-

A.

1. Hz. Muhammed.

i. 429, 541, 578, 638, 1085,

1240, 1476, 1606, 1625

nūr- i. 198

1. Namazda kendisine uyulan,
cemaate namaz kıldıran
kişi.

i. 1625

i. oldu 1291

i. olsun 2951

3. En önde bulunan, önder,

kılavuz.

i. 862, 1207, 3402

imāmet -1-

A. İmamlık, halifelik.

i. ide 2949

īmān (~imān) -58-

A. İnanma, inanç; İslam dinini kabul etme.

ī. 722, 1824, 1933, 2152, 2464, 2495, 2733, 3436

ehl- server- i. : Hz.

Muhammed. 2124

hüsrev- iklim- ī. 85

ī.+ a 692, 2465

ehl- ī.+ a 2985, 3052

ī.+ a gel: İnanmak, Müslüman

olmak. 686, 968

ī.+ a geldi 889, 935

ī.+ a geldiler 790

ī.+ a geldügin 2431

ī.+ a gele 745

ī.+ a gelmedi 2485

ī.+ dan 1704

ī.+ dandurur 127

‘arz- ī. eylegil 701

ehl- ī.+ la 670

ehl- i. olan 1797

ehl- i. olasin 2655

ī. getürdi 1762, 1837, 1930,

2018, 2665, 2696

ī. getürdiler 2098

ī. getüre 941

ī. getürelüm 786

ī. getürem 2308, 2538, 2623

ī. getürür 1820

ī. götürem 1981

ī. getürmezsin 2540

ī. getürmüş 2404

ī. getürmüşdi olmuşdu 2487

ī.+ ı 1419, 3462

ī.+ ıla 999, 1639, 2030

ī. ide 1644

ī. itgil 1760

ī. kılduñ 2454

ī.+ la 3305

ī.+ umı 2168

ī.+ umuz 179, 1639, 3433

imdi -14-

Şimdi; artık; şu an; şu hâlde;

öyleyse.

ī. 183, 279, 487, 591, 865,

1016, 1026, 1227, 1657, 2021, 2189, 2815, 2908

ī.+ den 1665

imkān -1-

A. Olabilecek vaziyette

bulunma; olabilirlik.

ī.+ ina 1216

imtiḥān -2-

A. Deneme, sınama.

ī. eyledi 2758

ī. kılalum 975

imtişāl -3-

A. Alınan emre boyun eğme.

ī. kıldı 2954

ī. kıllur 39, 737

in -

-13-

1. Yukarıdan aşağı doğru

gelmek, inmek.

ī. 1151

ī.- di 814, 1882, 2136, 3058

ī.- e 1141, 3226

ī.- em 1162

ī.- en 2086

ī.- ıcek 819

ī.- mez 16

ī.- üb 866

2. (Ayet, nur vb. için)

gönderilmek, nazil olmak, inmek.

ī.- di 1827

‘in -1-

A. İri ve güzel gözlüler.

hūr- ‘ī. 87

‘inād -1-

A. İsrar, ayak direme,

dediğinden vazgeçmeme.

ehl- ‘i. 2646

in‘ām -9-

A. İyilik etme, nimet verme.

ī. eyledi 1362, 3201

ī. eyler 2808

ī.+ ıdur 919

ī. iden 2274

ī. ider 3259

ī. idesin 1442

ī. kılgıl 1899

ī. kılsunlar 2612

ī.+ umı 2213

inan -

-12-

Bir şeye doğru olarak

benimsemek.

- i. 3013
- i.- am 2520, 2548
- i.- dı 1669, 2649, 2683
- i.- dılar 3408
- i.- madı 1702, 2558
- i.- maz 1835, 2642
- i.- urmısıñ 1795

‘**ināyet** -9-

- A. İyilik, ihsan, lütuf; yardım.
- ‘i. 159, 1725, 3431
- ‘i.+ den 2500
- ‘i. eyledi 1330
- ‘i. kıl 1919, 3425, 3440
- ‘i. kılmaz olursa 2924

ince -1-

- İnce.
- i. 1133

İncil -1-

A. Allah’ın vahiy yoluyla dört büyük peygambere yolladığı mukaddes dört büyük kitaptan Hz. İsa’ya nāzil olanı.

- İ. 1287

incit -1-

- İncinmesine yol açmak.
- i.- meye 682

incü -2-

- İnci.
- i. 1274
- i.+ den 1283

iñil -1-

- İnlemek, sızlanmak. bk. iñle-
- i.- ersin 1094

inkār -7-

A. Yaptığını saklama, gizleme; yapmadım deme.

- i.- Kureyş 2337
- i. eyleme 967
- i.+ ıla 2514
- i. ide 2617
- i. iden 1678
- i. oldılar 2792
- i. olur 979

iñle -7-

Acı, üzüntü belirten ses çıkarmak. bk. iñil-

- i.- di 900, 1172, 3076

- i.- ridi 3354

- i.- ridim 1095

- i.- sün 2821

- i.- yenler 3445

innā hadeynāhus sebīl -1-

A. “Şüphesiz biz onu (ömür boyu yürüyeceği) yola koyduk. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kat eder.” (İnsān, (Dehr), 3)

- i. 2379

innā ileyhi rāci’ün -1-

A. “Onlara bir musibet geldiğinde: ‘Biz Allah’ınız ve elbette O’na döneceğiz.’ derler.” (Bakara, 153).

- i. 3379

innī ena’llāh -1-

A. “Şüphe yok ki ben Allah’ım. Benden başka hiçbir ilāh yoktur. O halde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl.” (Tāhā, 14)

- i. 775

ins -12-

- A. İnsan.

- i. 39, 108, 382, 2007, 2481

- bergüzīn- i. 2002

- güzīn- i. 2283

- hālīk- i. ü perī 1660

- resūl- i. 1687, 1954, 2596

- i.+ ile 1852

inşāf -1-

A. Merhamete, vicdāna veya mantığa dayanan adālet.

- i.+ ımı 2915

insān -13-

- A. İnsan, beşer.

- i. 97, 118, 120, 1220, 2026

- kalb- i. 1565

- şūret- i. 2011

- i.- hū 1383

- i.+ a 1356

- i.+ iken 912

- i. olduñ 273

- i. olur 119

insānī -1-

- A. İnsana mensup, insanla

- ilgili, insanca.
rūḥ- i. olur 1558
- intikāl** -1-
A. Bir yerden bir yere geçme;
yer değiştirme; mec. ölme, öbür
dünyaya göçme, intikal.
i. kılsın 3131
- intizār** -6-
A. Bekleme, gözleme.
i.+ am 1808
i.+ ından 2969
i. oldu 2150
i. olmañuz 2210
i. olmışsın 2265
i.+ um 3103
- ip** -1-
İp.
i.+ leri 825
- iplig** -1-
İplik.
i.+ e 3287
- ir** -
-108-
1. Erişmek, kavuşmak; varmak,
ulaşmak, yetişmek; yetmek, kāfi
gelmek.
i. 758, 1110
i.- di 140, 296, 301, 631, 858,
1017, 1123, 1204, 1318, 1397, 1401,
1407, 1408, 1409, 1662, 2018, 2274,
2438, 2669, 2834, 2837, 2934, 2937,
2966, 3016, 3098, 3140, 3178, 3317,
3334
murāda i.-di: İsteğine
kavuşmak, dileği gerçekleşmek,
arzusu yerine gelmek. 393
i.- diler 582, 626
i.- düğine 62
i.- düğüne 1526
i.- düm 1365, 1390
i.- düñüz 320
i.- e 252, 481, 985, 1456, 2994,
3429
murāda i.- e 484
murāduma i.- em 2902
ir.-en 1220, 1375, 1525, 1526,
3178
i.- egör 1584
- i.- eler 1503
i.-medi 62, 1526
i.- emez 390, 3269
i.- er 774, 1107, 1303, 1375,
2132(2), 3011, 3241
dermān i.- er 1107
i.- esin 271, 987
i.- me 1953
i.- medi 62, 812, 1526
i.- medin 2347
i.- medüm 2546
i.- mege 1444, 2670, 2675,
2942
i.- meye 1548
i.- meyen 1112
i.- mez 138, 3084
i.- miş 1961
i.- mişdi 1675, 1872
i.- se 299, 795, 2502, 3242
i.- üben 159, 633
dermān i.- üpdür 1105
2. (Zaman, yaş, ölüm için)
Gelip çatmak; varmak,
ulaşmak.
i.-di 132, 644, 1688, 1860,
3364
i.- dise 3164
i.- se 3131
i.- sün 3345
3. İleri bir dereceyi bulmak.
i.-di 2811
i.- e 252, 1191
i.- medi 3360
i.- miş 2501
i.- se 3242
- irci'ī** -2-
A. "O, senden, sen de O'ndan
hoşnut olarak Rabbine dön!" (Fecr,
28)
i. 1190
ḥitāb- i. 1566
- irādet** -1-
A. İrāde, dileme.
i. 193
- ‘irfān** -5-
A. Bilme, anlama.
ehl- ‘i. 1520

- ‘i.+ a 686
ehl- ‘i.+ a 1955
ehl- ‘i. oldu 703
‘i. olur 2174
- irgür** - -3-
Ulaştırmak, eriştirmek. bk.
- irür**-
i.- diler 3060
i.- em 1254
i.- üñ 3296
- iriş** - -38-
1. Ulaşmak, varmak; elde etmek.
i. 269
i.- di 82, 302, 303, 452, 1271, 1326, 2104, 2894, 3057, 3067, 3331
i.- e 1176
murāda i.-enler: İsteğine kavuşmak, dileği gerçekleştirmek, arzusu yerine gelmek. 3424
i.- eydi 3248
i.- ince 1185, 3303
i.- mege 759, 1394
i.- meye 2500
i.- mez 2924
i.- üb 174
i.- üp 1195
i.- ür 14, 31, 76, 389, 1181, 1237, 1566, 3253
murāda i.- ür 10, 983
i.- ürdi 894
2. Yetmek, kāfî gelmek.
i.- di 139, 452
i.- e 3266
3. (Zaman, yaş, ömür) ulaşmak.
i.- di 302, 3067, 3331
i.- ince 3303
i.- ür 3253
4. Gelmek, duyulmak.
i.- di 82
i.- e 1113
i.- ür 1237, 1566
5. Yetişip dokunmak, değmek.
i.- üben 2917
- irsāl** -1-
A. Gönderme, gönderilme,
- yollama.
i.- resül olundu 2569
- irşād** -1-
A. Doğru yolu gösterme, uyarma.
i. ide 2674
- irte** -3-
Ertesi, gelecek.
i. 869, 1618
i. oldu 944
- irür** - -1-
Ulaştırmak, eriştirmek. bk.
- irgür**-
i.- gil 1259
- irüş** - -1-
(zaman, ömür) ulaşmak.
i.- ür 2925
- irzā** -1-
A. Rāzı etme, gönlünü etme.
i. idüben 394
- ‘İsā** -5-
A.(ö.a) Dört büyük peygamberden biri olup kendisine – vahiy yoluyla- İncil nāzil olmuştur.
‘İ. 759
faqr- ‘İ. 3415
hakk- ‘İ. 2252
serçe- ‘İ.+ dan 2273
‘İ.+ nuñ 3403
- ışār** -2-
A. İkram; bahşış.
ī. eylemek 3369
ī. idegör 1012
- ışba**‘ -1-
A. Arapların uzunluk ölçüsü, kadem 1/12si.
ser- i. +ı 385
- ışbāt** -2-
A. Şāhit ve delil göstererek doğrusunu meydana çıkarma.
i. iden 2583
i. ider 1962
- İshāk** -1-
A. (ö.a) Hz. İshak Peygamber.
hakk- İ. 2251
- islām** -15-
A. İslām dini, Müslüman.

- i. 2459, 2469, 3051
ehl- i. 2066
i.+ a 2474, 2751
reng- i.+ a 2663
dīn- i. eyleyüp 2463
i.+ ı 1786, 1935, 2387
i.+ um 2296
i.+ uñ 1841(2)
- ism** -8-
A. İsim.
i.- a^çzam 1378
i.- a^çzamdı 449
i.- a^çzamdur 1490
i.- hāşını 02
i.- pākin 10
i.+ i 11
i.+ ile 2597
i.+ ini 1227
- İsmā'īl** -2-
A.(ö.a) Hz. İsmail Peygamber.
i. 2251
i.+ e 298
- ‘işmet** -2-
A. Masumluk, günahsızlık, temizlik.
‘i.- Meryem 3415
‘i.+ine 2250
- ismu'llāh** -1-
A. Allah'ın ismi.
nūr- i. 1572
- isrāc** -1-
A. Yakma, yandırma.
hurşid- i.- māh 371
- İsrāfil** -1-
A. Dört büyük melekten biri, Hz. İsrâfil.
İ. 1315
- issi** -7-
Sahip, malik.
i. 370, 1993, 2707
i.+ di 1857
i.+ ne 1099
i.+ nūñ 875
i.+ si 1666
- iste** -54-
İstemek, dilemek.
i. 1939
- i.- di 1706, 2707, 2757, 2859, 3145
i.- dügi 3171
i.- dügüm 3207
i.- dügüñ 678, 1403
i.- düm 424
i.- medi 2849
i.- mez 1108
i.- mezem 828
i.- r 573, 717, 1087, 1188, 1676, 2080, 2741, 2749, 2860, 3149
i.- r olsa 2174
i.- rdi 1694, 2670
i.- rem 829, 2047, 2584, 2600, 3274
i.- ridi 2452
i.- ridüm 137
i.- riseñ 525
i.- riz 3426(2)
i.- rlerdi 2399
i.- rse 2271
i.- rseñ 758
i.- rsin 1905, 2474, 2695
i.- se 2172
i.- sün 2841
i.- ye 2843
i.- yen 322
i.- yü 438, 556, 604, 2960, 3077
i.- yüp 2886
- isteg** -1-
Dilek, istek.
i.+ üñ it 2714
- isti'ānet** -1-
A. Avn, yardım isteme.
i. kıl 1656
- istiğfār** -1-
A. Allah'tan günahın bağışlanmasını isteme.
i. ide 483
- istiḥlāl** -1-
A. Helāl sayma.
i. ide 2931
- istimā'** -2-
A. Dinleme, dinlenilme, işitme, işitilme.
i. kılalar 176

- i. kılûñ 2834
- istivā** -3-
 A. Müsāvī olma, denk olma.
 sırr- i. : Siyah bir şerit adı olan
 istivā, yüksek bir alāmet sayılırdı.
 Cenāb-ı Mevlānā'dan kalmış olup iki
 yollu olan külāh-ı Seyfi veyā kılıcī tāç
 yollarına takılan şerif. 918, 1552
 yevm- i.+ dur: Öğle vakti. 917
- ‘işyān** -11-
 A. İtaatsizlik, emre boyun
 eğmeme.
 ‘i. 40, 41, 1637, 1643, 2803
 ‘i.+ ı 41, 1635
 ‘i.+ ını 3322
 ‘i. itdük 3426
 ‘i.+ umuz 179, 240
- iş** -133-
 Çalışma, amel; iyi veya kötü
 davranış.
 i. 44, 125, 878, 934, 987,
 1203, 2132, 2233, 2293, 2409, 2522,
 2847, 2869, 2887, 2956, 3004, 3052,
 3105, 3110, 3276
 i.+ de 496, 1438, 2311, 3003
 i.+ den 1862, 2563
 i.+ dūr 1906, 2804
 i.+ dūr eyledüñ 2956
 i.+ e 110, 147, 757, 799, 904,
 1543, 1579, 1585, 1899, 2050, 2181,
 2335, 2342, 2428, 2445, 3082, 3151,
 3188, 3225, 3301
 i.+ i 1, 76, 109, 112, 113, 209,
 463, 711, 714, 774, 793, 821, 905,
 979, 1054, 1156, 1635, 1637, 1668,
 1710, 1818, 1874, 2278, 2411, 2413,
 2457, 2668, 2678, 2765, 2767, 2798,
 2834, 2886, 2929, 2968, 2993, 3001,
 3168, 3311
 i. ide 707
 i.+ idür 2365, 2654
 i.+ içün 2382
 i.+ ile 1441, 1702, 2928
 i.+ iledir 1090
 i.+ in 163, 986, 1044
 i.+ iñ 3184
 i.+ inde 27, 1636
- i.+ inden 1056
 i.+ ine 952, 2559
 i.+ ini 433, 922
 i. işlemez 3129
 i.+ ler 1167, 2568
 i.+ lerden 242
 i.+ leri 879, 1036, 1070, 1501
 i.+ lerin 3043
 i. olur 619
 i.+ üm 3196
 i.+ üme 422, 2232
 i.+ ümüz 3028
 i.+ üñ 463, 475, 797, 956, 959,
 963
 2530, 3004, 3130
 i.+ üñde 38, 2533
 i.+ üñe 899
- iş‘ār** -1-
 A. Yazı ile bildirme, haber
 verme.
 i. ider 06
- işāret** -11-
 A. İşaret, iz; el yüz
 hareketleriyle gösterme.
 i. 925
 i. eyledi 882
 i. idüben 1894
 i. kıl 2520, 2590
 i. kıldı 842, 2524, 2549, 2591
 i. kılup 2725
 i. oldu 3098
- işbu** -56-
 Bu, işte bu, işbu.
 i. 28, 115, 133, 274, 347, 460,
 465, 526, 543, 563, 602, 725, 904,
 936, 1054, 1456, 1597, 1670, 1699,
 1710, 1738, 1758, 1801, 1807, 1813,
 1817, 1917, 1991, 2055, 2097, 2131,
 2132, 2151, 2155, 2167, 2234, 2337,
 2365, 2371, 2422, 2447, 2457, 2627,
 2776, 2804, 2818, 2957, 2976, 3067,
 3092, 3117, 3168, 3357
 i.+ dur 1698, 1849, 2447
- işfā** -1-
 A. Hastanın şifā bulmasını
 sağlama, hastaya şifālī şey verme.
 i. eyledi 392

- işig** -5-
Eşik.
i.+ e 902, 2705
i.+ i 902
i.+ üñ 901
i.+ ünden 1960
- işit** – (~işið-) -101-
Duymak; dinlemek; haberdar olmak.
i. 447, 896, 1132, 1965, 2659, 2914, 3012(2), 3256, 3311
i.- di 530, 579, 602, 887, 1096, 1709, 1738, 1745, 1749, 1761, 1767, 1882, 1917, 1964, 1967, 1982, 1985, 2005, 2115, 2127, 2301, 2306, 2322, 2326, 2337, 2521, 2554, 2578, 2592, 2603, 2609, 2629, 2633, 2680, 2723, 2726, 2727, 2757, 2760, 2766, 2809, 2975, 3142, 3205, 3212, 3233, 3327
i.- digini 318
i.- diler 413, 1911, 2491
i.- dise 1839
i.- düğün 2979
i.- düm 1098
i.- dün 3170
i.- e 941
söz i.- e 707
i.- en 129, 1290, 1836
i.- enüñ 148, 170, 3150
i.- eydüm 2778
i.- eyüm 881
i.- geç 2204, 2402, 2676
i.- ıcek 324, 1923, 2817, 2820, 2829
i.- ir 508, 617
i.- mez 2055
i.- se 816
i.- üben 2313
i.- üp 966, 1787, 1907, 1972, 2104, 2317, 2329, 2418, 2441, 3324
i.- ür 775
i.- ürdi 816
- işkence** -1-
F. Ezîyet, azap.
i. 681
- işle** - -11-
Çalışmak, (-i) işlemek,
- yapmak.
i.- di 2275
i.- gil 3262
iş i.- mez 3129
i.- ñ 3004
i.- ñiz 554
i.- r 2804
i.- rise 1945
i.- ye 156
i.- yelüm 1
i.- yem 1089
i.- yen 1156
- ‘işret** -2-
A. İçki içme.
‘i. 2740
‘i.+ de 2507
- işte** -1-
İşte.
i. 1055
- it** - -586-
1. Etmek, yapmak.
da‘vet i. 1432
ğayret i. 765
gülşen i. 3430
hâldaş i. 476
hâzır i. 2246
hem-civâr i. 1641, 2905
himmət i. 2077
istegün i. 2714
kabûl i. 826, 3449
ma‘lûm i. 2672, 2706
‘arz i. 1824
rahm i. 1992
rahmet i. 3446
rüşen i. 3430
şabr i. 3207
şağ i. 1785
sa‘y i. 1297
şâf i. 2571
şakḳ i. 2520
şefḳat i. 3446
terk i. 2663
yoldaş i. 476, 999
bûs i.- di 845
buyruğ i.- di 2148
cevâb i.- di 2301
da‘vet i.- di 1034, 1425

- du‘â i.- di 1787
 düğünler i.- di 488
 i.- di 2734
 âh i.- di 602, 1991
 emr i.- di 197, 1144, 1915,
 1938, 2346, 3127, 3188
 fikr i.- di 1904, 2413
 ğarķ i.- di 1382
 ħamîr i.- di 2187
 ħāşıl i.- di 2013
 ħikmetler i.- di 2138
 ħiṭāb i.- di 2324
 ħizmet i.- di 2027
 i‘tikād i.- di 1667
 ittifāk i.- di 1038
 izhār i.- di 1363
 ḳabūl i.- di 1429, 2643
 ḳahr i.- di 1999
 ḳaşd i.- di 1903, 2402
 ḳat‘ i.- di 379, 1542
 kesb i.- di 636
 ma‘lūm i.- di 1930
 mesken i.- di 2355
 mihmān i.- di 2758
 muḥīṭ i.- di 1377
 mu‘teber i.- di 1855
 mühr i.- di 448
 naẓar i.- di 1653
 ne i.- di 2467
 nihān i.- di 2420
 ‘arz i.- di 1933
 ‘avn i.- di 1320
 rāy i.- di 2722
 şalā i.- di 2193
 sa‘y- ‘abeş i.- di 2681
 selām i.- di 1124, 1973, 3194
 seyr i.- di 1194
 sihir i.- di 574
 şu‘āl i.- di 1692
 şakķa‘l-ķamer i.- di 385
 taht-ġāh i.- di 1361
 tamām i.- di 2834
 ta‘līm i.- di 1942
 teslīm i.- di 903, 2897
 terk i.- di 2371
 tımār i.- di 3327
 yer i.- di 1170
 zāhir i.- di 244, 2012
 zār i.- di 1892, 1991, 2005
 zāt i.- di 1430
 zikr i.- di 1487
 āh i.- diler 2788
 al i.- diler 1909
 bey‘atı i.- diler 2343
 defn i.- diler 2102
 elbir i.- diler 1039
 feryād i.- diler 1911
 fiġān i.- diler 2788
 ħarf i.- diler 2269
 ħasedler i.- diler 2397
 ħāl i.- diler 1909, 2220
 mātem i.- diler 1691
 ‘ahd i.- diler 943
 pūr-āb i.- diler 2973
 secde i.- diler 3398
 seyl-āb i.- diler 2973
 şart i.- diler 2342
 terk i.- diler 1082
 yer i.- diler 2429
 zam i.- diler 3378
 ziyāret i.- diler 451
 zulm i.- diler 864
 kesb i.- dise 794
 kişi i.- dügi 2993
 münfa‘il i.- dügi 2729
 cem‘ i.- dügin 468
 itmām i.- dügin 163
 zulm i.- düğün 880
 ‘işyān i.- dük 3426
 būstān i.- düm 165
 dāstān i.- düm 165
 ħavf i.- düm 3148
 men‘ i.- düm 3146
 vaşf i.- düm 161
 bī-riyā i.- düñ 3442
 terk i.- düñ 2998
 ħūn i.- düñüz 1914
 nā-ħaķ i.- düñüz 1914
 ‘afv i.- e 240
 ‘arz i.- e 1006
 behremend i.- e 374
 bol i.- e 1714
 ceng i.- e 2064
 cezb i.- e 1191

- defn i.- e 2734
 dūr i.- e 762, 2470
 ɗarb i.- e 2870
 feryād i.- e 143
 fikr i.- e 1883
 himmet i.- e 270
 iḥsān i.- e 1644
 imāmet i.- e 2949
 imān i.- e 1644
 inkār i.- e 2617
 irşād i.- e 2674
 istiğfār i.- e 483
 istiḥlāl i.- e 2931
 iş i.- e 707
 ma^ç lūm i.- e 2238, 2244
 ma^ç zūl i.- e 2674
 mekr i.- e 1883
 me^ç mūr i.- e 2470
 raḥmet i.- e 800
 ref^ç i.- e 172
 şabr i.- e 1585, 3225
 sed i.- e 1703
 seyr i.- e 300
 seyrān i.- e 1141, 1159
 şefā^ç at i.- e 638
 ta^ç līm i.- e 1706
 ta^ç yīn i.- e 1600
 taşarruf i.- e 1714
 tecellī i.- e 518
 tekrār i.- e 483
 telḳīn i.- e 1600
 teraḥḥum i.- e 3356
 terk i.- e: Ölmek. 3362
 ta^ç ām i.- e 2443
 vīrān i.- e 624
 zikr i.- e 4, 274
 i.- e bilmez 1668
 bāzār i.- egör 1012
 iḥtiyār i.- egör 2387
 işār i.- egör 1012
 kıyām i.- egör 2033
 müsülmān i.- egör 731
 ʿādet i.- egör 2504
 şabr i.- egör 2280
 tā^ç at i.- egör 2504
 cehd i.- eler 3297
 dūn i.- eler 310
 ğazā i.- eler 3052
 ğāret i.- eler 2488
 ḥasāret i.- eler 2488
 iḥyā i.- eler 3299
 şād i.- eler 178
 teslim i.- eler 3305
 yād i.- eler 178
 zulm i.- eler 3302
 efzūn i.- eler olmasun 310
 kıyām i.- elim 359
 ad i.- elüm 1024
 bünyād i.- elüm 1024
 dil-sūz i.- elüm 283
 ābād i.- elüm 2, 783
 āġāz i.- elüm 183
 āh i.- elüm 2815
 fikr i.- elüm 779
 ḥayrān i.- elüm 2819
 hem-rāh i.- elüm 2815
 ḥizmet i.- elüm 529
 ḳan i.- elüm 2819
 naḳl i.- elüm 3252
 nevrūz i.- elüm 283
 ʿahd i.- elüm 1145
 ser-āġāz i.- elüm 183
 seyr i.- elüm 1026
 seyrān i.- elüm 1268
 şerḥ i.- elüm 782, 1017
 vaşfin i.- elüm 44
 yād i.- elüm 2, 783
 zikr i.- elüm 285, 779
 i.- em 877
 cevāb i.- em 2768, 2771
 da^ç vet i.- em 1784
 ḥaber i.- em 2287
 ḥaḳ i.- em 1790
 iḳrār i.- em 2632
 ḳabūl i.- em 1786, 2299, 2340
 ḳabz i.- em 3191
 ḳatil i.- em 2342
 maḳbūl i.- em 3204
 meşveret i.- em 2770
 ʿafv i.- em 1253, 3322
 raḥmet i.- em 1254
 şerbet i.- em 2309
 terk i.- em 877, 1304
 yār i.- em 1253

- çār i.- emez 2650
 dermān i.- emezsiz 2887
 bend i.- en 2567
 devā i.- en 2565
 ḥayr i.- en 2386
 ḥükm i.- en 1212
 inkār i.- en 1678
 in‘ām i.- en 2274
 işbāt i.- en 2583
 mi‘rāc i.- en 1558
 sa‘īd i.- en 1943
 sa‘y i.- en 389, 2381, 2382
 seyr i.- en 1220
 tesbīḥ i.- en 3450
 yaḥşı i.- en 1946
 zār i.- en 858
 ḥayr i.- endür 1712
 söz i.- endür 1967
 emri i.- ene 2476
 i.- er 2070
 bāzār i.- er 1010
 bī-ḳarār i.- er 1183
 bir i.- er 1593
 cezb i.- er 23
 cūş i.- er 1553
 defterdār i.- er 729
 dūr i.- er 3023
 dürrī i.- er 1360
 ābād i.- er 1010
 āh i.- er 3160
 fāş i.- er 1587
 fermān i.- er 730
 feryād i.- er 3160
 figān i.- er 2216
 gerdān i.- er 2228
 ḥāḳ-ıla yeksān i.- er 3158
 ḥükm i.- er 728
 ibḳā i.- er 1554
 ifnā i.- er 1554
 iksār i.- er 6
 ilhām i.- er 3259
 in‘ām i.- er 3259
 işbāt i.- er 1962
 iş‘ār i.- er 6
 kesb i.- er 773
 keşf i.- er 2829
 maḥrūm i.- er 248, 3023
 māt i.- er 1962
 mesmūm i.- er 3023
 muḥtāc i.- er 21
 mü‘min i.- er 1840
 naql i.- er 229, 318, 487, 1727
 naşb i.- er 773
 ‘afv i.- er 2016
 pāk i.- er 1587
 penāh i.- er 3392
 pervāz i.- er 267, 2055
 pıñar i.- er 1101
 rāvī i.- er 1290
 selām i.- er 2541
 ser-gerdān i.- er 2228
 seyrān i.- er 1593
 şerḥ i.- er 383
 şeytān i.- er 730
 taḥmīd i.- er 1435
 tamām i.- er 1040
 tāc i.- er 21
 tar i.- er 1101
 temcīd i.- er 1435
 terk i.- er 1160, 1183, 1590
 teslīm i.- er 3268
 tevḥīd i.- er 772, 776
 vedā‘ i.- er 3238
 yār i.- er 729
 zikr i.- er 755, 777
 figān i.- erdi 568, 3353
 ḥavf i.- erdi 654
 iḥsānlar i.- erdi 2802
 ḳabz i.- erdi 215
 ḳurbān i.- erdi 2802
 māt i.- erdi 2482
 nūş i.- erdi 1084
 seyr i.- erdi 2573
 va‘z i.- erdi 2289
 yer i.- erdi 825
 ‘ār i.- erem 680, 1057
 terk i.- erem 3067
 nazar i.- eridi 1873
 fikr i.- erken 2724
 ḡam i.- erken 2236
 ‘ıyş i.- erken 2263
 zār i.- erken 2236
 ḥışm i.- erlerdi 2399
 i.- erse 2931

meyl i.- erse 566
 vaşf i.- erse 67, 658
 vird i.- erse 577
 zıkr i.- erse 517, 637
 māt i.- ersem 2311
 terk i.- erseñ 726
 bühtān i.- ersin 1912
 ‘azāb i.- ersin 2458
 şavaş i.- ersin 2082
 terk i.- ersin 462
 emr i.- esin 3226
 ikrām i.- esin 1442
 in‘ām i.- esin 1442
 kut i.- esin 1536
 meyl i.- esin 3010
 ‘amelin i.- esin 1772
 ‘ayān i.- esin 2720
 ‘ibādet i.- esin 2505
 put i.- esin 1536
 terk- taqlid i.- esin 249
 tevḥid i.- esin 249
 bühtān i.- esiz 1914
 secde- şükr i.- evüz 275
 teslim i.- evüz 1624
 tetemmüm i.- evüz 1624
 yok i.- evüz 1887
 beyān i.- eyim 2328
 ḥaber i.- eyim 487
 tedbīr i.- eyim 2407
 ḥaber i.- eyin 2572
 i.- eyüm 881
 ḥekāyet i.- eyüm 2797
 katl i.- eyüm 681
 rivāyet i.- eyüm 2797
 sa‘y i.- eyüm 153
 beyān i.- gil 2294
 ḥazer i.- gil 2212
 imān i.- gil 1760
 naşib i.- gil 2167, 2383
 neẓr i.- gil 2333
 fevt i.- me 2504
 kaṭ‘ i.- me 850
 lāl i.- me 3434
 redd i.- me 507
 teşbih i.- me 1421
 i.- medi 3399
 āgāh i.- medi 2668

eşer i.- medi 2372
 hem-rāh i.- medi 2668
 kabūl i.- medi 2562, 2646
 kār i.- medi 1934
 tebdil- ahlāk i.- medi 793
 ṭā‘at i.- medi 1725
 zulm i.- medi 2910
 ceng i.- medüm 1066
 taḥkik i.- mege 2448
 terk i.- megi 668
 terk i.- megil 2049
 helāk i.- mek 717
 kışāş i.- mek 2861
 ne i.- mek 1676
 ‘ikāb i.- mek 1694
 var i.- mek 2132, 2255
 zarar i.- mek 2436
 şümār i.- mekde 1896
 terk- dīn i.- mekden 2786
 ceng i.- mekgerek 2063
 ictināb i.- mekgerek 1534
 ihtilāt i.- mekgerek 1534
 būs i.- mekiçün 1221
 telef i.- meñ 3003
 dād-ger i.- meñüz 1695
 i‘tibār i.- mese 2401
 kabūl i.- mese 1665
 i.- meye 2931
 böyle i.- meye 682
 maẓarrat i.- meye 1760
 mālın i.- meye 1715
 redd i.- meye 3006
 şerḥ i.- meye 68
 terk i.- meyeler 3298
 vaqt- fevt i.- meyeler 3303
 teşvīş i.- meymem 2852
 sebīl i.- meyen 1726
 kabūl i.- mez 1935
 karār i.- mez: Yerleşmek. 108
 sebkat i.- mez 16
 i.- mez olsañ 2587
 beyān i.- mez olsañ 2303
 aşikār i.- mez olsañ 2295
 terk i.- mezem 3136
 kabūl i.- mezsın 2296
 i.- miş 2037
 necāt i.- miş 1955

peygamber i.- miş 2004
 mu'ciz i.- mişdi 2648
 kavlı i.- mişem 2702
 yakîn i.- mişem 2319
 tâ'at i.- se 2779
 nesh i.- iser 323
 i.- sün 3434
 senâ i.- sün 1916
 cehd i.- üb 731
 feryâd i.- üb 598, 628
 gusl i.- üb 509
 izhâr i.- üb 244
 pāk i.- üb 595
 rahm i.- üb 579
 seyr i.- üb 570
 seyrân i.- üb 291
 teşbîh i.- üb 838
 tavâf i.- üb 534
 i.- üben 2186, 2667
 âh i.- üben 2783
 efgân i.- üben 1889
 fahr i.- üben 539
 faẓl i.- üben 1987
 hayr i.- üben 2805
 hışm i.- üben 1767
 hürmet i.- üben 2143
 irzâ i.- üben 394
 işâret i.- üben 1894
 kaşd i.- üben 626
 luţf i.- üben 2045
 mağbûn i.- üben 2686
 mekr i.- üben 1888
 şafâ i.- üben 2727
 seyr i.- üben 1680
 seyrân i.- üben 380
 sihr i.- üben 2330
 ta'accüb i.- üben 2448
 tedbîr i.- üben 2413
 terk i.- üben 2018
 va'z i.- üben 1959
 zâr i.- üben 1889
 zevk i.- üben 2727
 kavlı i.- üben virdiler 533
 darb i.- übeni urdılar 2087
 beyân i.- üñ 1897
 gûş i.- üñ 1004
 hil'at i.- üñ 1698

kesb i.- üñ 3002
 nûş i.- üñ 1004
 şarf i.- üñ 3002
 zikr i.- üñ 4
 ma'lûm i.- üñüz 2615
 beyân i.- üp 2444
 cehd i.- üp 2380, 2384, 3303
 cem' i.- üp 3281
 cezâ i.- üp 1938
 def' i.- üp 2229
 devr i.- üp 1830
 âh i.- üp 465, 898, 1083, 2880,

3061

evrâd i.- üp 2288
 fikr i.- üp 1750, 2440, 2603
 gâzab i.- üp 1776
 geşt i.- üp 2513
 hamîr i.- üp 2186
 hâl i.- üp 2302
 hûn i.- üp 2450
 hürmet i.- üp 3445
 kahr i.- üp 1771, 2069, 2551
 luţf i.- üp 1466, 2008, 2275,

2710

ma'lûm i.- üp 1829
 ma'zûr i.- üp 2157
 mekr i.- üp 2619, 2757
 mu'cize i.- üp 2645
 'ahd i.- üp 1796
 'azm i.- üp 1870
 'izzet i.- üp 3447
 'özl i.- üp 2113
 rahm i.- üp 143, 156
 râz i.- üp 2521
 reşk i.- üp 2142
 şaddak i.- üp 2370
 şafâ i.- üp 2703
 sa'y i.- üp 1942
 selâm i.- üp 1707
 senâ i.- üp 1833
 seyr i.- üp 1271
 sıdk i.- üp 2156
 şad i.- üp 2289
 şükr i.- üp 2318
 taḥmîn i.- üp 2734
 ta'yîn i.- üp 1020
 tekrâr i.- üp 1807

- terk i.- üp 885, 1329, 1724
 tevbe i.- üp 2015
 ta^cn i.- üp 2578
 zevk i.- üp 2703
 ‘azm i.- üp irdi 2934
 ğamnāk i.- üpdür 2240
 2. Eyitmek, söylemek, demek, anlatmak.
 i.- em 1958, 2746
 i.- er 669, 931
 i.- erem 2390
 i.- eyim 2037, 2542
 i.- üñ 278, 938, 1117, 1166, 1480
- itgü** -1-
 İyi
 i.+ dür 1782
- i‘tibār** -2-
 A. Saygı gösterme.
 i. 1508
 i. itmese 2401
- i‘tikād** -2-
 A. İnanma, gönülden tasdik ederek inanma.
 i.+ ıla 703
 i. itdi 1667
- i‘timād** -1-
 A. Dayanma, güvenme.
 i. kıldum 2745
- i‘tirāf** -1-
 A. Suçunu veya yerinde olmayan bir hareketini saklamaktan vazgeçip söyleme, hakkı teslim etme.
 i. kıluruz 3453
- itmām** -1-
 A. Tamamlama, bitirme, tamam etme.
 i. itdügin 163
- itmelig** -1-
 Etmelik.
 var i.+ e 1989
- ittifāk** -3-
 A. Birleşme, uyuşma.
 i. 599, 1022
 i. itdi 1038
- iv** -2-
 Ev, yuva, mesken. bk. ev.
- i.+ in 624
 i.+ lerine 943
- izācāe’l-kaṣā zāke’l-kaṣā** -1-
 A. “Kaza gelecek oldu mu dünya daralır, kaçacak, kurtulacak yer kalmaz.” anlamında bir atasözü.
 i. 2227
- i‘zāz** -1-
 A. Aziz kılma, saygı gösterme.
 i.+ ıla 538
- izhār** -3-
 A. Gösterme, meydana çıkarma.
 i. eyledi 245
 i. idüb 244
 i. itdi 1363
- ‘izz** -4-
 A. Değer, kıymet.
 ‘i. 2747, 3443
 ‘i.- zātuñ 3443
 ‘i.+ üñde 34
- ‘izzet** -18-
 A. İzzet, değer, saygı, hürmet.
 tāc- ‘i. 1520, 3396
 Hālīḳ- ‘i.+ den 82
 ‘i. eyleyem 3195
 ‘i.+ i 299
 ‘i. idüp 3447
 ‘i.+ içün 1627
 ‘i.+ ile 557
 ‘i.+ ine 157, 294, 997, 1000, 3270
 ‘i. kıluñ 3034
 ‘i.+ ler kıldılar 3398
 ‘i.+ üñe 3204
 ‘i. virdi 410
 ‘i. virüpdür 67
- J-**
- jeng** -1-
 F. Pas, küf, kir.
 j. olsa 342
- K / Q-**
- qab** -5-
 Kap.

- ı. + a 1977
 ı. + da 982
 ı. + ı 263, 265
 ı. + ına 1418
ıabā -1-
 A. Üste giyilen elbise, cübbe,
 kaftan.
 ı. + sın 3340
ıabā'ıl -1-
 A. Kabileler, boylar.
 ı. 551
Ka'be -19-
 A. Kābe.
 k. 378, 412, 511, 1684, 2669,
 3419
 k. + müz 1042
 k. + nūñ 330, 413, 414, 2535
 k. + ye 500, 510, 620, 635,
 2574, 2695
 k. + yi 411, 534
kābe kavseyn -3-
 A. İki kavis (Kābe kavseyn: İki
 kavis arasındaki mesafe).
 ı. + i 1363
 ı. + ile 1626
 ı. + e iren 1525
ıabīh -1-
 A. Çirkin, yakışsız.
 ı. 699
ıābil -2-
 A. Kabūl eden, kabūl edici.
 ı. 1357
 ı. olanı 1359
ıābile -3-
 A. Kabile.
 ı. 498, 551
 ı. + m 1971
ıābiliyyet -1-
 A. Anlama, anlayış, kabūl
 edebilirlik, alabilirlik.
 ı. 1358
ıabkara -1-
 Kömür gibi kara, simsiyah.
 ı. 631
ıabr -16-
 A. Mezar.
 ı. 1666, 1670, 3434, 3462
 ı. + e 467, 1653, 1691
 ı. + i 1651, 1652
 ı. idi 1792
 ı. + imüzden 3436
 ı. + imüzi 3435
 ı. + inden 2994
 ı. + ine 3373
 ı. + üm 1675, 2141
ıabūl -43-
 A. Kabul, razı olma, alma.
 ı. 2046
 ehl- ı. 1764, 2349, 2390
 ı. eyle 2591
 ı. eylegil 1053
 ı. eylemedi 2374
 ı. eylemişdi 2045
 dest- ı. + i 23
 ı. idem 1786, 2299, 2340
 ı. + isin 2641
 ı. it 826, 3449
 ı. itdi 1429, 2643
 ı. itmedi 2562, 2646
 ı. itmese 1665
 ı. itmez 1935
 ı. itmezsin 2296
 ı. kıl 1865, 1923, 2214, 2783
 ı. kıldıı 1018
 ı. kılām 1970
 ı. kılmadı 2882
 ı. kılmııdım 1696
 ı. kılsañ 1450
 ı. kılsun 3199, 3294
 ı. kılur 2569
 ı. kıluram 1984
 ı. ola 123, 1922
 ı. oldı 1451, 1627, 3331
 ı. olur 981, 2242, 2589
ıabz -4-
 A. Azrail tarafından ruh teslim
 alınma, ölme.
 ı. idem 3191
 ı. iderdi 215
 ı. kılmaı 3209
 ı. olıcaı 3433
ıaç -3-
 Kaç.
 ı. 585, 591, 741

- kaç** - -5-
Uzaklaşmak, kurtulmak,
kaçmak.
k.- dı 691, 1890
k.- dılar 588
k.- up 1081, 3166
- kadar** -7-
A. Kadar, denli; miktar, derece.
k. 216, 450, 687, 902, 1192,
1281 1463
- kadd** -1-
A. Boy.
i. 381
- kadeh** -4-
A. Kadeh, bardak.
k. 1200, 1397
k.+ den 1398
k.+ ler 1004
- kadem** -14-
A. Ayak, kadem.
k. 1371, 1439
nūr- k. 666, 1181
k. baş: Ayak basmak. 1366
k. başa 583
k. başar 313, 321, 1181
k. başdılar 1150
k. başup 2179
k.+ de 1373
k.+ deki 1372
k. urdı: Dikilmek. 844
- kademeyn** -1-
A. İki ayak.
k.+ ile 651
- kāḍī** -1-
A. Şeriat hākimi.
k. olıcaḡ 2932
- kāḍıye'l-hācāt** -1-
A. Herkesin dileklerini,
isteklerini yerine getiren Allah.
k. 3384
- kādīm** -3-
A. Öncesini bilir kimse
bulunmayan, öncesi bilinmeyen;
Allah.
k. 33, 2255
k. olan 3454
- Kādir** -11-
A. Kudret sahibi; Allah.
K. 1989, 2004, 2013, 2129,
2248
K.+ durur 1612, 1676
şāni' - K.+ durur 1278
K.+ dūr 1276
K.+ em 1453
K. olmışdur 1454
- Qādir** -3-
A. Allah'ın adlarından;
tükenmez kudret sahibi.
K. 210, 1275, 1426
- qadr** -5-
A. Değer, itibār.
k.+ e 320
k.+ i 353
k.+ ini 386, 388
leyle- k.+ üñ: Kadir gecesi.
3454
- kāf** -1-
A. Osmanlı harfinin yirmi
dördüncü harfi olup; "ebced"
hesaābında yüz sayısının karşılığıdır.
k. 3340
- kafā** -1-
A. Kafa.
k. 3165
- kafes** -1-
F. Kafes.
k. 3335
- kāfi** -1-
A. Yeter, yetecek.
k.+ durur 1192
- kāfile** -1-
A. Birlikte yolculuk eden
topluluk; zümre, fırka.
ehl- k. 2496
- kāfir** -37-
A. Allah'ın varlığına ve
birliğine inanmayan. bk. kefer.
k. 1662, 1734, 1776, 1778,
1781, 1785, 1793, 1796, 1807, 1811,
1817, 1970, 1974, 2025, 2341, 2374,
2533, 2606, 2625,
2709, 2751
qavm- k. 1960
k.- bī-pāk idi 2065

- k.+ den 2344
k.+ e 631, 886, 1783, 2625
k.+ i 409, 2097, 2345, 2856
k.+ ler 2526, 2551
k.+ leri 2490
k.+ ũn 1748, 1976
- kaftan** -1-
Çoğu ipek bir çeşit uzun, süslü üst giysisi.
k.+ ũn 2927
- kāfūr** -1-
A. Uzak Doğu'da yetişir bir çeşit taflandan elde edilen ve hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, ıtırı kuvvetli bir madde.
k. 2602
- kāğıd** -1-
F. Kağıt. bk. kāğız.
k.+ ları 3315
- kāğız** -2-
F. Kağıt. bk. kāğıd.
k. 1996, 1998
- Qahhār** -2-
A. Ziyādesiyle kahreden, kahredici; yok edici, batırıcı; Allah'ın sıfatlarındandır.
Q. 2129
k. olmasun 2493
- kāhin** -1-
A. Gaipten haber vermek iddiāsında bulunan kimse, falcı.
sāhīr- k. 1768
- qahr** -10-
A.
1. Üstün gelerek mahvetme, helāk etme, batırma, ezme.
k. 1776
k.+ ı 2130
k.+ ıla 2365, 3391
k.+ ın 2048
k.+ ını 2709
k. idüp 1771, 2069, 2551
k. itdi 1999
2. Çok kederlenme, çok üzüntü duyma.
- k.+ ıla 3391
k.+ ın 2048
- kaht** -1-
A. Kıtlık, kuraklık.
k. idi 544
- qakır** -1-
Öfkelenmek, kızmak.
k.- up 2488
- kā'il** -1-
A. Rāzı olmuş, boyun eğmiş.
k. olur 1186
- kā'im** -3-
A. Ayakta duran; namaz kılan.
k. 1502, 1631
k.+ dūr 1455
- kā'ināt** -10-
A. Evren, kāināt. bk. kāyināt.
k. 45, 50, 107, 1568
resül- k. 2037
şāh- k. 399
k.+ a 1212
k.+ ın 369
k.+ ũn 55, 367
- kal** -88-
1. Kalmak, olmak, herhangi bir durumda bulunmak.
esen k. 3065
k.- am 1977, 2002
taña k.- am: Şaşırmak, şaşakalmak. 2628
aç k.- an 749
k.- asın 2795, 2923, 3237
k.- dı 407, 749, 1087, 1114, 1400, 1537, 1749, 2026, 2064, 3333
hayretde k.- dı: Şaşırmak, şaşakalmak. 744
kuruyup k.- dı 1780
taña k.- dı 2215, 2448, 2526
yetim k.- dı 644
hayrān k.- dılar 632, 904
k.- duq 2970
k.- dum 436, 870, 1376, 1692
k.- duñ 464
k.- ıcaq 3315
taña k.- ma 1370
k.- madı 406, 698(2), 1378, 1400, 3101(3), 3105, 3141

3429 kı.- masun 3200
 kı.- maya 927, 3041, 3048,
 kı.- mayasın 2744
 kı.- maz 750, 1589
 kı.- mazısa 751
 ğarīb kı.- mışdum 137
 kı.- mışdı 332, 1120
 hōş kı.- uñ 2933
 kı.- updur 34
 batup kı.- upsın 1809
 kı.- ur 1932, 2926
 bī-karār kı.- ur 497
 hayrān kı.- ur 1672
 taña kı.- ur 2230
 kı.- urdı 2273
 2. Kalmak, durmak; varlığını
 sürdürmek, yaşamak; var olmak;
 sürmek, devam etmek.
 kı.- am 2078
 kı.- dı 198, 1408
 kı.- madı 376, 3333(2)
 kı.- mamış 1708
 kı.- mamışdı 545, 1652
 kı.- maya 172
 kı.- maz 23
 kı.- mışdurur 792
 3. (Zaman, uzaklık, nicelik
 için) Belirtilen miktarda bulunmak.
 kı.- dı 597, 1158, 1467
 kı.- madı 1380, 1407
 kı.- mamış 2495
 kı.- ur 1720
kal -1-
 A. Söz, lāf.
 kı. 1396
kal'a -1-
 A. Kale, hisar.
 kı.+ da 2064
kalan -1-
 Kalan, artan.
 kı.+ ın 868
kalb -10-
 A. Kalp, gönül.
 kı. 390
 kı.- insān 1565
 kı.- 'āşık 1588

 kı.+ i 1795, 2811
 kı.+ ile 389
 kuvvet- kı.+ ile 1507
 kı.+ uñ 225, 255, 753
kaldur - -4-
 Bulunduğu yerden almak,
 yukarı kaldırmak.
 kı.- a 3391
 kı.- madı 3164
 kı.- up 1777
 baş kı.- durur 1245
kalem -6-
 A. Kalem.
 kı. 188, 329, 1347, 1489, 1919
 kı. çekdi: Aynısını yazmak veya
 çizmek. 47
kalın -1-
 Kalın.
 kı. idi 651
kalil -1-
 A. Az, çok olmayan.
 kı. 128
kalk -2-
 Yerden yukarı kalkmak, yattığı
 yerden doğrulmak.
 kı.- a 3163
 kı.- mamışdı 1515
kalmış -2-
 Kalmış.
 kı.+ lara 14, 31
kām -3-
 F. İstek, arzu, emel.
 k.+ ı almaduñ 2119
 k.+ ıla 2309
 k.+ ın 3452
kamçı -12-
 Kamçı.
 kı. 2854, 2857, 2868, 2876,
 2913
 kı.+ ñ 2853
 kı.+ sı 631
 kı.+ yı 2859, 2860, 2872
 kı.+ yıldı 2854
 kı.+ yıla 2863
kamer -6-
 A. Ay; mec. Hz. Peygamber ve
 Hz. Halime.

3348
 k. 296, 333, 531, 1658, 2525,
kāmil -5-
 A. Olgun, kemale ermiş.
 k. 75, 129, 454, 1220
 mürşid- k. olur 759
kām-rān -1-
 F. Kām sürücü, süren,
 arzusuna, isteğine kavuşmuş, mutlu.
 k. 1987
 k. olursın 1862
ḳamu -41-
 Herkes, hepsi, her şey; bütün.
 ḳ. 177, 312, 376, 847, 871,
 1038, 1153, 1238, 1289, 1673, 1699,
 1853, 2016, 2017, 2200, 2371, 2481,
 2969, 3083, 3125, 3265, 3398, 3420
 ḳ.+ dan 2165, 3250
 ḳ. kıılır 3270
 ḳ.+ lar 1655
 ḳ.+ lardan 1955
 ḳ.+ mızı 2169
 ḳ.+ nuñ 2636
 ḳ.+ sı 316, 548, 2109, 2410,
 2492, 2516, 2555
 ḳ.+ sın 246
 ḳ.+ sından 46
ḳan -21-
 Kan.
 ḳ. 2090
 ḳ.+ a 601, 901, 1890
 ḳ. eyledi 1689
 ḳ.+ ı 869, 1063, 1939
 ḳ.+ ıla 679
 ḳ.+ ın 1061, 1077, 2309
 ḳ.+ ını 2079, 2093
 ḳ. idelüm 2819
 ḳ.+ larıçün 1632
 ḳ.+ um 2941
 ḳ.+ um ḳaynadı: Çabucak sevgi
 duymak. 428
 ḳ.+ uñ 1051, 1060
 ḳ. yaş döken: Çok üzölmek.
 3421
ḳan - -5-
 1. Söylenilen sözün, anlatılan
 konunun doğruluğuna inanmak.

ḳ.- madı 1702
 ḳ.- mazam 687
 ḳ.- uñ 2198
 2. Bir gereksinimini, bir
 isteğini yeteri kadar karşılamış olmak,
 doymak.
 ḳ.- dılar 749, 807
kān -5-
 F. (Düz ve mec. anl.) Maden,
 kaynak; Hz. Muhammed.
 k. 2749
 ma' den- k. 1216
 toḥm- ez-k. 1214
 k.- cūd 65
 k. eyleye 1713
ḳanat (~ḳanad) -7-
 Kanat, kuş kanadı.
 ḳ. 1593
 ḳ.+ ı 1312, 1322
 ḳ.+ ına 1317
 ḳ.+ ından 1319
 ḳ.+ ınıñ 443
 ḳ.+ ıyla 355
 ḳ.+ um 1311
ḳana ḳana -1-
 Doyana kadar içmek.
 ḳ. 506
ḳand -2-
 A. Şeker.
 ḳ.+ ı 1016
 ḳ.+ ıla 1008
ḳanda -20-
 Nerede? Nasıl? Nereye?
 ḳ. 438, 604, 606, 1011, 2146,
 2208, 2324, 2401, 2648, 2960, 3077,
 3316, 3399
 ḳ. olsa 2080, 2625, 3042
 ḳ. olur 1886
 ḳ. olursañ 1555
 ḳ.+ yıldı 1023
 ḳ.+ yımış 223
k'andan -1-
 <ki anda ki onda, orada.
 k. 1961
ḳandan -4-
 Nereden? Hani?
 ḳ. 28, 1812, 1971, 2681

- kanı** -17-
Hani? Nerede?
k. 466, 676, 1011, 1484, 2112,
2206, 2416, 2827, 3086, 3393, 3394,
3395, 3401, 3403, 3404
- kāni** -1-
A. Kanmış, inanmış.
k.+ dür 1615
- kānī-şafā** -2-
A. Hz. Muhammed.
k. 1730, 2054
- kankı** -5-
Hangi?
k. 607, 1651
k.+ ñuzdur 1961
k.+ sina 76, 3313
- kanlu** -1-
Kanlı, kan bulaşmış.
k. 3350
- kaşa** -1-
Kapamak.
k.- mışdur 2540
- kaşı** -27-
1. Kapı.
k. 1485, 1703, 2375, 2560,
2650
k.+ da 1079, 3143
k.+ dan 117(2), 691, 857, 858,
895, 1123, 2937, 3133, 3145
k.+ lar 1082
k.+ ların 312
k.+ m 1452
k.+ sı 1484
k.+ sina 894, 2934, 3060
k.+ ya 859
2. mec. Huzur, makam.
k.+ ña 397
- kapıcı** -1-
Kapıcı.
k.+ sı 442
- kapulu** -1-
Kapılı.
k. 116
- kar** -1-
Kar.
k. 3314
- kār** -12-
F. İş güç, iş.
k. 936, 1846
encām- k. 2437
k.- bed kılma 1949
k.- bed 1949
k.- saht 1946
k. eyledi 2864
k. eyleyiser 1831
k.+ ı 2294, 2803
k. itmedi 1934
k.+ um 3105
- kara** -16-
Kara, siyah; bu renkte olan.
k. 794, 801, 1133, 1650, 2023,
2122, 3124, 3315
k.+ dur 785, 1417, 3126
k. kılur 798
k.+ lar 3125
k.+ lar geydiler: Yas tutmak.
3128
k.+ nuñ 991
k.+ sı 3460
- karār** -9-
A. Durma, kalma; karar,
devamlılık, süreklilik, bir kararda
durma.
k. 2730
k. eyledi 3234
k. itmez: Yerleşmek. 108
k. kıldı 1318
k. kılmayub 510
k. kılsa 2469, 2473
k.+ um 698, 3101
- Qara Va'iz** -1-
T.A. (ö.a) Şairin mahlası.
K.+ le 374
- karavaş** -7-
Cariye, hizmetçi.
k. 2417, 2423, 2442
k.- habiş 2403
k.+ a 2440
k.+ ı 2393
k.+ uñ 2431
- kārbān** -4-
F. Kervan. bk. kār vān.
k. 2489
pişvā- k. 120

k.- haḫdur 120
 k.+ uñ 2490
kār-dān -9-
 F. İş bilir, işten anlar; Hz. Muhammed.
 k. 1925, 1982, 2008, 2303, 2723
 resül- k. 1739, 1895, 2204, 2312
qardaş -3-
 Kardeş. bk. qartaş.
 q.+ ımdır 569
 q.+ ımı 599
 q.+ ımıñ 572
qarı -7-
 Kadın, yaşlı kadın.
 q. 1816, 1818, 1836, 2042, 2111
 q.+ nuñ 2076
 q. ya 2105
qarın -4-
 Karın, organ.
 q.+ ı 823, 3038
 q.+ ın 2443
 q.+ umda 461
qarış - -1-
 Girmek, katılmak, bir araya gelmek.
 q.- mayup 1491
qarīb -3-
 A. Yakın, yakın olan, uzak olmayan.
 q. 242
 q. olmış 1921
 q. olmuşsın 1401
Kār-sāz -2-
 F. İş işleyen, becerikli; Allah.
 K. 2128, 2523
qarşu -13-
 1. Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin önü, esas tutulan yüzün ilerisi.
 q. 1147, 2104, 2105, 2111
 q. geldiler: Karşılama, dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak

çıkma. 1196
 q.+ sında 3157, 3255
 q.+ sından 2688
 2. Yüzünü bir şeye çevirerek, - e dönük.
 q. 1682, 1774, 1775
 3. Ön, kat, huzur.
 q.+ sına 888
 4. Karşıt, zıt, muhalif.
 q. gelür: Başkaldırmak. 3154
qarşula - -3-
 Dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkma.
 q.- dı 511, 2939, 3061
qartaş -1-
 Kardeş. bk. qardaş.
 q.+ ı 2065
kārvān -1-
 F. Kervan, kabile, yolcu katarı.
 bk. kārbān.
 k. 2672
qaşd -11-
 A. Amaç, hedef, istek, niyet, kasıt.
 q. eyledikce 653
 q. eyleye 2560
 q.+ ı 1293, 2911
 q.+ ıla 2909
 q.+ ına 2410, 3209
 q. idüben 626
 q. itdi 1903, 2402
 q. kıldı 1039
kāse -1-
 F. Kase.
 şevq- k.+ in 3099
qasem -1-
 A. Yemin, ant.
 q. kıılır 1206
qaşr -1-
 A. Köşk, kâşâne, saray.
 q. 1801
qaşık -1-
 Kaşık.
 q. 805
kāşif -1-
 A. Keşfeden, bulan, meydana çıkaran.

k.- sırrul'-hüdā 85
ḳat -8-
 1. Ön, yan, huzur, makam, nezt, mevki.
 ḳ.+ da 2026
 ḳ.+ ında 123, 952, 1210, 1483, 1508, 1521
 2. Üst üste konulmuş şeylerden her biri, tabaka.
 ḳ. 1278
ḳatı -30-
 1. Çok, aşırı derecede, oldukça, tam, mükemmel.
 ḳ. 354, 584, 1317, 1499, 1901, 2043, 2082, 2092, 2230, 2682, 2941, 2953, 3138, 3146, 3214, 3219, 3228, 3230, 3235, 3242, 3250, 3280
 2. Sert; mec. hoşgörüsüz, acımasız, merhametsiz, zalim.
 ḳ. 973, 1169, 2092
 ḳ.+ dur 752, 753
 ḳ. olan 777
 ḳ. olmasun 1193
 ḳ. olmazısa 751
 ḳ. olmuşdı 973
ḳatıl -1-
 Katma işi yapılmak.
 ağu ḳ.- dı 135
ḳatıl -1-
 A. Katleden, öldüren.
 ḳ. idem 2342
 ḳ. kıldum 1903
ḳatıl -1-
 A. Öldürme.
 ḳ. ideyüm 681
ḳatlan -1-
 mec. Güç duruma dayanmak.
 ḳ.- uрам 830
ḳatı -3-
 A. Bir yeri aşarak geçmek, yol almak; kesme, kesilme.
 ḳ. itdi 379, 1542
 ḳ. itme 850
ḳatrān -1-
 A. Katran.
 ḳ.+ a 1497
ḳatre -11-

A. Damla, damlayan şey.
 ḳ. 1800
 ḳ.+ dūr 1521
 ḳ.+ ler 3121
 ḳ.+ si 3428
 ḳ.+ sin 164, 784, 1541
 ḳ.+ sinden 1518
 ḳ.+ yem 2459
 ḳ.+ yi 3336
ḳavim -1-
 A. İnsan topluluğu, kavim, halk; sülāle, soy sop. bk. ḳavm.
 ḳ. 552
ḳavl -14-
 A. Söz; söz verme, sözleşme.
 ḳ.- Aḥmedden 3024
 ḳ.- Allāh 874
 ḳ.- Başır 210
 ḳ.- ḥaḳdur 3132
 ḳ.- ḥaḳḳı 125
 ḳ.- ḳudsün 1174
 ḳ.- mu‘ teber 591, 646
 ḳ.- nebīdūr 3025
 ḳ.- rāviden 487
 ḳ.+ i 2154
 ḳ. idūben 533
 ḳ.+ ine 2153
 ḳ. itmişem 2702
Ḳavlüḥü te‘ālā velā yaḳtulu limen yuḳtelü fi-sebīlillahi emvātu bil aḥyā
 -1-
 A. Allah yolunda öldürülenlere “ölüler” demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezsiniz.” (Bakara, 154).
 ḳ. 2162
Ḳavlüḥü te‘ālā yā eyyühellezine amenü izā ḳıyle leküm te fesseḥü fi‘l mecālis fafseḥü
 -1-
 A. Ey inananlar! Toplantılarda, size, ‘Yer açın’ denince yer açın ki Allah da size genişlik versin; ‘Kalkın’ denildiği zaman da hemen kalkın ki, Allah, içinizden inanmış olanları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle

yükseltsin. Allah işlediklerinizden haberdardır.(Mucādele, 11)

ķavm -11-

A. İnsan topluluğu, kavim, halk; sülāle, soy sop. bk. ķavim.

ķ.- kāfir 1960

ķ.- Ėureyşe 2309

ķ.- müşrikīn 2575

ķ.- sāhir 632

ķ.+ i 411, 490, 511, 2465

ķ.+ inden 2025

ķ.+ ine 623, 1840

ķavuş - -4-

Bir araya gelmek, birleşmek.

ķ.- a 2531

ķ.- dı 2532

ķ.- up 2361, 2367

ķayęu -2-

Üzüntü, tasa, endişe.

ķ. düşdi: Endişeye düşmek.

2053

ķ. yime: Merakına düşmek,

tasasını çekmek. 2783

ķayęulu -2-

Üzüntülü, tasalı, endişeli.

ķ. 562, 2794

ķayęusuz -1-

Tasasız, endişesiz.

ķ. 2740

ķayır - -7-

Birini, başkalarını veya işin zararı pahasına tutmak. Bk. ķayur-

ķ. 3028

ķ.- a 1504

ķ.- asın 1506

ķ.- dı 2916

ķ.- ma 1075, 1500

ķ.- mışdur 2916

ķayıt – (ķayıt-) -3-

Geri dönmek, geri gelmek.

ķ.- a 1881

ķ.- dı 2424, 2702

ķāyināt -1-

A. Evren, kāināt. bk. ķā'īnāt

resül- k. 2170

ķayna - -2-

Kaynamak.

ķanum ķ.- dı Ėabucak sevgi

duymak. 428

ķ.- r 2941

ķaynad - -1-

Kaynamasını sağlamak.

ķ.- ur 982

Ėaynānū -1-

A.(ö.a) Kaynanu Peygamber.

Ė. 292

ķayşer -1-

A. Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lākabı.

ķ.+ den 364

ķayu -1-

Kaygı, endişe, tasa.

ķ. olmuşdı 3064

ķayur - -1-

Birini, başkalarını veya işin zararı pahasına tutmak. bk. ķayır-

ķ.- ma 3228

Ėayyūm -1-

A. Allah.

Ė. 195

ķazā -7-

A.

1. Olacağı ezelden Cenāb-ı Hak tarafından takdir olunan şeylerin vukua gelmesi.

ķ. 2227, 2229, 2276, 3026

ķ. olmaya 2418

ķ.+ sı 1927

2. Hādise, vukuat.

ķ.+ dan 2240

3. Vaktinde kılınmayan namaz, tutulmayan oruç borcunu usul ve kaidesine göre sonradan ödeme.

ķazan -1-

Kazan.

ķ. 982

ķazan - -4-

Edinmek, kazanmak, sahip olmak.

ķ.- duñ 1720

ķ.- mışıdum 1693

ķ.- ur 1949, 3176

ķazanc -1-

Kazanç.

ķ. + ın 2460
ķazı -1-
 Bir araç kullanarak silmek,
 çıkarmak.
 ķ.- dum 1997
ķazılı -2-
 Kazılı.
 ķ. 449, 1485
ķebāb -1-
 A. Doğrudan doğruya ateşte
 veya kap içinde (susuz olarak)
 pişirilmiş et; mec. yanmış, yanık.
 k. oldu 1064
ķebīr -3-
 A. Büyük, ulu.
 k. 219, 764
 nūr- k. 212
ķeder -1-
 A. Tasa, kaygı, gönül
 üzüntüsü.
 k. 927
ķef -2-
 Köpük.
 k. 208
 k.+ den 208
ķefāret -2-
 A. Bir günaha karşı tutulmak
 üzere yapılan veyā tutulan şey.
 k. ola 3245, 3246
ķefen -2-
 A. Kefen.
 k. 2926
 k. kıldı 905
ķefer -1-
 A. Allah'ın varlığına ve
 birliğine inanmayan. bk. kāfir.
 k. olur 1834
ķeffe -1-
 A. Kefe, terāzi gözü.
 k.- ħayrımız 3438
ķeffeteyn -1-
 A. Terāzinin iki gözü.
 k.+ i 651
ķelām -43-
 A. Söz; konuşma.
 k. 42, 92, 98, 181, 227, 277,
 279, 344, 429, 661, 704, 780, 852,

906, 937,
 1002, 1032, 1165, 1225, 1266, 1355,
 1388, 1479, 1530, 1608, 2837, 2906,
 2935, 3030, 3055, 3074, 3111, 3292,
 3346, 3464
 k.+ a 3463
 k.+ ı 341, 3403
 k.+ ın 1257
 k. ola 727
 k. oldısa 3284
 k.+ uñ 2567
 dürr- k.+ uñ 366
ķelb -1-
 A. Köpek.
 k.- 'aķūr: Kuduz köpek. 1058
ķeler -1-
 Alaca keler, yeşil keler gibi
 türleri bulunan bir tür sürüngen; yılan
 ebesi.
 k.+ i 691
ķelīm -2-
 A.
 1. Söz söyleyen, konuşan.
 k. eyledi 1427
 2. Tūr-i Sīnā'da Allahla
 konuşması dolayısıyla Hz. Mūsā'nın
 ünvanı.
 ħaķķ- Mūsā- k. 2252
ķelīmu'llāh -1-
 A. Tūr-i Sīnā'da Allah'ın
 hitabını duyan Hz. Mūsā.
 k.+ a 1219
ķelisā -2-
 F. Kilise.
 k. 978
 k.+ lar 407
ķem -8-
 F. Az.
 k. 407, 970, 1264, 1813
 k. eylemeyem 827
 k. olmadı 2191, 2269
 k. olmaz 2460
ķemāl -4-
 A. Olgunluk, eksiksizlik.
 k. 1537, 2510
 k.+ in 3403
 k.+ inden 201

kemālāt -3-

A. İnsanın, bilgi ve ahlāk güzelliği bakımından olgunluğu.

k.+ ıla 1527

k.+ ıyla 822, 1223

kemān -1-

F. Kavis, keman.

k. kıılır 3158

kem-ter -1-

F. Daha aşağı; eksik.

k. 374

kemüg -1-

Kemik.

k.+ in 2620

kenār -1-

F. Kıyı, çevre.

k.+ ına 2430

kend -1-

Soğd. Şehir.

k. 1792

kendü -25-

Kendi, kendisi. bk. kendüz.

k. 47, 90, 234, 256, 1066,

1173, 1322, 1504, 1554, 1601, 1840,

1952, 2921, 3014, 3218, 3366, 3410

k.+ den 625

k.+ ler 3255

k.+ ñi 3082

k.+ nūñ 255

k.+ nūñdür 1293

k.+ si 992

k.+ yi 597, 633

kendüz-16-

< kendü öz

Kendisi, kendi özü, nefsi, zatı,

kendi.

k.+ in 508, 715, 2509, 2618,

2809

k.+ inden 1594, 3217

k.+ ine 729, 1114, 2225

k.+ ümi 421, 1396

k.+ üne 2504

k.+ üñ 761, 921

k.+ üñi 469, 1950

kengel -1-

Alay, şaka, latife, eğlence.

k. 2225

keniz -1-

F. Cāriye, halayık.

k.2451

ke'n-nücüm -1-

A. Yıldızlar.

k. 75

kenz -1-

A. Hazine, define, yeraltında

saklı değerli eşya.

k.- maḥfūñ 216

ker -3-

F. Sağır.

k. 1704, 1809, 2372

kerāmet -3-

A. Kerem, bağış.

k. 747, 1629, 3397

kere -1-

A. Defā, kez. Bk. kerre.

k. 262

kerem -10-

A.

1. Kerem, cömertlik, bağış.

k. 2269

ehl- k. 2702

nīsān- k. 302

k. kııl 1366, 1850, 2478, 2905,

3192, 3274

2. Asālet, asillik, soyluluk.

nūr- k. 292

kerih -1-

A. İğrenç; çirkin.

k. 1040

kerim -15-

A.

1. "Kerem sahibi, cömert"

Allah.

K. 157, 645, 1282, 1641,

1850, 1986, 2036, 2249, 2255, 2523,

2635, 3381, 3447

k.+ üñ 2270

2. Ulu, büyük.

nūr- k. 298

kerre -8-

A. Defā, kez. Bk. kere.

k. 235, 261, 683, 2875,

2877(2), 3145, 3268

kertenkele -1-

Kertenkele.
k. 672
kervān-serā -1-
F. Kervansaray.
k. 116
kes - -9-
1. Kesmek.
k. 2219
k.- diler 1888
k.- egör 922
k.- miş 2226
2. Son vermek, gidermek.
k. 927, 1546
k.- en 3087
k.- memişdür 1637
3. Susmak.
k. 1173
k.- di 3119
k.- gil 2881
4. Süzme, dikkatli bir biçimde
bakmak.
k.- miş 1900
5. Bir şeyden yoksun
bırakmak, vermemek.
k.- en 2654
kesb -6-
A. Çalışıp kazanma.
k. eyledüñ 2996
k. ider 773
k. idüñ 3002
k. itdi 636
k. itdise 794
k. kılmaduñ 2918
kesil - -2-
Kesilmek; sona ermek.
k.- ür 724, 1189
kesr -2-
A. Kırma, kırılma.
k. ola 1544
keşret -1-
A. Çokluk, bolluk.
k. 3109
keşf -3-
A. Açma, meydana çıkarma.
k. ider 2829
k. oldu 835
k. olur 1569

keşîş -1-
F. Papaz.
k.+ ler 407
kevkeb -2-
A. Yıldız.
k.+ i 1360, 2813
kevn -7-
A. Olma, varlık.
k. 28, 88, 220, 1358
k.+ i 1382
k.+ idi 188
k.+ üñ 840
kevneyn -1-
A. Dünya ve ahiret.
k.- muhîñ oldu 3342
kevşer -4-
A. Cennette bir havuzun adı,
Kevser; kevser suyu.
k. 382, 595, 1030
havz- k. 362
key -35-
Çok, pek çok; oldukça.
k. 56, 122, 269, 335, 354, 488,
491, 504, 509, 580, 584, 654, 706
1279, 1419, 1465, 1749, 1817, 1871,
2044, 2066, 2181, 2190, 2376, 2422,
2533, 2715, 2866, 2942, 3090, 3138,
3139, 3219, 3228, 3353
kez -17-
Kez, kere, defa. bk. kezin.
k. 5, 202, 419, 465, 550, 1315,
1614, 1998, 2351, 2711, 2856, 2876,
2879, 3014, 3162, 3210
k.+ de 1999
kezin -1-
Kez, kere, defa bk. kez.
k. 1887, 1994, 2326, 2348
kıbāb -1-
A. Tepesi yarım küre şeklinde
olan bina damları.
i. 194
kıble -3-
A.
1. Namaza başlarken yönelinen
taraf; Mekke tarafı.
k.- Allāha 1549
k.+ ye 2247

2. Başvurulan yer.
 ք.+ leri ola 3040
 քıl - -623-
 1. Yerine getirmek, eda etmek, yapmak.
 ք. 125, 968, 1936, 2360, 2534, 3229, 3462(3)
 ք.- a 1179, 1464
 ք.- acağũ 3229
 ք.- alar 1461, 2845
 ք.- alum 2224
 ք.- am 3222
 ք.- an 2166
 ք.- ayım 526
 ք.- dı 209, 297, 359, 1604, 1605, 1606, 1611, 1614, 1815, 1818, 1885, 1907, 1925, 1941, 1967, 2017, 2153, 2432, 2524, 2612, 2643, 2659, 2929
 ք.- dılar 61, 3371
 ք.- duñ 912, 1054
 ք.- ğıl 2656, 2786
 ք.- ìñ 3372
 ք.- ma 1264
 ք.- maduñ 2767
 ք.- masa 1346
 ք.- maz olsañ 2419
 ք.- mazam 2765
 ք.- mazısañ 986
 ք.- mış 2170
 ք.- mış-imiş 2245
 ք.- mış-ıdı 1672
 ք.- sañ 1786, 2333
 ք.- up 1507
 ք.- ur 1469, 1622, 3005, 3130, 3295
 ք.- uram 684
 düşürüp ք.- urdı 2856
 ք.- urlarsa 1075
 ք.- ursa 1276, 1457, 3130
 ք.- ursam 3222
 2. (yar.) Etmek, kılmak, yapmak.
 ʿafv ք. 179, 1635
 ʿamel ք. 733
 āsān ք. 2384
 āšinā ք. 2168
 ʿatā ք. 3261, 3265
 āzād ք. 2131, 3448
 beyān ք. 1862
 cehd ք. 988, 1467, 1584, 1949
 çār ք. 2003
 dīri ք. 1794, 1924
 duʿā ք. 1984, 2242
 dūr ք. 2035
 feraḥ ք. 956
 fermān ք. 929
 fikr ք. 28, 1424
 ġarīk ք. 1638
 göç ք. 3213, 3309
 gūş ք. 641, 739, 2171
 ḥāk ք. 2742
 ḥayr ք. 1717
 ḥazer ք. 2776
 ḥelāl ք. 2795
 hidāyet ք. 91, 3425
 hīzūm ք. 1175
 ḥōş ք. 739
 ırak ք. 761
 ictināb ք. 3020
 iḥsān ք. 2384
 iḥtiyār ք. 2455
 ʿināyet ք. 1919, 3425, 3440
 istiʿānet ք. 1656
 işāret ք. 2520, 2590
 kabūl ք. 1865, 1923, 2214, 2783
 kerem ք. 1366, 1850, 2478, 2905, 3192, 3274
 kıyām ք. 2474
 kurbān ք. 929
 luṭf ք. 1642, 3438
 maḥmūd ք. 1257
 maḥbūl ք. 1257
 maʿlūm ք. 2631
 maʿmūr ք. 2035, 2571
 muḳābil ք. 1386
 mūm ք. 1175
 muʿaṭṭar ք. 3382
 muʿciz ք. 2348
 müyesser ք. 1260, 3441
 namāz ք. 58, 1152, 1595
 namāzı ք. 1207
 nazar ք. 28, 685, 791, 1173,

1356, 2325

pür-nür kı. 2571
 rahm kı. 41
 rûzı kı. 3458
 şabr kı. 1073, 2770, 3192
 şalât-ı cum' ayı kı. 923
 sa' y kı. 269, 1544
 seyr kı. 1717
 sürür kı. 921
 şād kı. 2131
 şādi kı. 3448
 şefi' kı. 3386
 şifā kı. 994
 şükür kı. 2380
 tecāvez kı. 3456
 teferrüc kı. 1312
 teraḥḥum kı. 3230
 terk kı. 2300, 2763
 tesellî kı. 3094
 ümmetinden kı. 60
 vîrāne kı. 1385
 yakîn kı. 2503
 yarak kı. 3183
 yerin kı. 3389
 âdem kı.- a 2004
 'afv kı.- a 482
 âşikâr kı.- a 191
 bâṭıl kı.- a 1043
 berâberlik kı.- a 1781
 beyân kı.- a 1905
 da' vî kı.- a 2673
 emr kı.- a 1832
 eşer kı.- a 720
 fûrûş kı.- a 1009
 helāk kı.- a 597
 ḥüccet kı.- a 2707
 namâz kı.- a 2424
 namâzı kı.- a 1471
 naẓar kı.- a 254
 peydâ kı.- a 2345
 rüsvâ kı.- a 2345
 secde kı.- a 274
 sefer kı.- a: Ölmek. 3348
 setr kı.- a 482
 simâ' kı.- a 176
 şefâ' at kı.- a 578, 800
 tevbe kı.- a 980, 2931, 3203

'ubûr kı.- a 667
 yârî kı.- a 143
 zârî kı.- a 143
 istimâ' kı.- alar 176
 muḥālîf kı.- alar 3043
 râzî kı.- alar 3297
 taleb kı.- alar 191
 vakt- namâz kı.- alar 3295
 beyân kı.- alum 784, 1518
 imtiḥân kı.- alum 975
 muḥayyer kı.- alum 282
 muḥarrer kı.- alum 282
 'arz kı.- am 1478
 beyân kı.- am 1443
 diri kı.- am 1663, 1916
 fiğân kı.- am 2050
 ḥizmet kı.- am 1311, 3222
 kabûl kı.- am 1970
 koñşı kı.- am 1253
 penâh kı.- am 3325
 rahmet kı.- am 3322
 serîr kı.- am 1162
 'ubûr kı.- am 1161
 velî kı.- am 3204
 yakîn kı.- am 2530
 câzû kı.- an 2069
 cum' a kı.- an 1247
 da' vâ kı.- an 3394
 da' vî kı.- an 706
 ḥâtır-ḥarâb kı.- an 1965
 ḥicâb kı.- an 1114
 secde kı.- an 998
 seyrân kı.- an 1525
 zârı kı.- an 859
 zulm kı.- an 2930
 câvidân kı.- asın 2507
 naẓar kı.- asın 1308
 şefâ' at kı.- asın 3320
 'urûc kı.- asın 1542
 yarağun kı.- asın 105
 namâzın kı.- avuz 239
 ḥizmet kı.- ayım 525
 kurbân kı.- ayum 872
 naẓar kı.- ayum 2988, 3097
 'aceb kı.- dı 2445
 âh kı.- dı 697, 888, 2895
 'arz kı.- dı 1620, 2464

- 1913 [‘]avn kı.- dı 1368
[‘]azm kı.- dı 3058
 beyān kı.- dı 983, 1815, 1908,
 bey[‘]at kı.- dı 1647
 bī-vefā kı.- dı 3405
 bī-ziyān kı.- dı 2160
 cāzi[‘]ūn kı.- dı 3379
 cedīr kı.- dı 1426
 cihād kı.- dı 812
 cūd kı.- dı 217, 1391
 cūş kı.- dı 207, 401, 2983, 3234
 cūdā kı.- dı 1999
 çāk kı.- dı 597
 da[‘]vā kı.- dı 939
 da[‘]vet kı.- dı 2484, 3102
 defn kı.- dı 905
 du[‘]ā kı.- dı 787, 1269, 1985,
 2532, 2543, 2557, 2609, 2633, 2985
 du[‘]āyı kı.- dı 1987, 2256, 2613
 emr kı.- dı 47, 233, 958
 enīn kı.- dı 629
 fecri kı.- dı 2983
 fenn kı.- dı 2088
 feraḥ kı.- dı 149
 fidā kı.- dı 298
 figān kı.- dı 628, 1895
 gile kı.- dı 693, 867
 göç kı.- dı 3310
 gümān kı.- dı 2559
 güzīn kı.- dı 45, 1729, 1955
 ḥalīl kı.- dı 1427
 ḥall kı.- dı 2986
 ḥamd kı.- dı 2985
 ḥamle kı.- dı 630
 ḥarc kı.- dı 2101
 ḥazīn kı.- dı 2686
 hebā kı.- dı 1823
 helāk kı.- dı 2498
 ḥikmet kı.- dı 1779, 1889
 ḥitāb kı.- dı 1369
 iḥtiyār kı.- dı 822
 iḫtidā kı.- dı 1154
[‘]illet kı.- dı 1214
 imtişāl kı.- dı 2954
 işāret kı.- dı 842, 2524, 2549,
 2591
 karar kı.- dı 1318
 kaşd kı.- dı 1039
 kefen kı.- dı 905
 kıyām kı.- dı 412, 883
 kilid kı.- dı 2375
 ma[‘]lūm kı.- dı 1695, 1874
 melūl kı.- dı 2882
 mu[‘]ciz kı.- dı 1730, 2159, 2350
 mu[‘]ciz- şakḳe'l-ḳamer kı.- dı
 2508
 mürebbī kı.- dı 837
 müzeyyen kı.- dı 286
 namāz kı.- dı 1290
 namāzın kı.- dı 2288, 3368
 na[‘]reler kı.- dı 2895
 naẓar kı.- dı 206, 234, 519, 586
 1496, 1863
 nāliş kı.- dı 2322
 nefīr kı.- dı 2957
 nidā kı.- dı 314, 1860, 2178
 nihān kı.- dı 2423
 nūş kı.- dı 509
 nüzūl kı.- dı 997, 1513
 pāre pāre kı.- dı 903
 penāh kı.- dı 633
 pinhān kı.- dı 2426
 red kı.- dı 1693
 ref[‘] kı.- dı 194
 rehā kı.- dı 2499
 şafā kı.- dı 1907
 şalāt ī.- dı 1209
 secde kı.- dı 198, 412, 945, 948,
 963
 sefer kı.- dı 1868, 2667
 senā kı.- dı 2985
 ser-efrāz- cihān kı.- dı 1852
 su[‘]āl kı.- dı 3126
 şufūf kı.- dı 213
 sūsmār kı.- dı 2000
 sücūd kı.- dı 235, 971, 1699
 şart kı.- dı 1798
 şürū[‘] kı.- dı 1153
 terbiyet kı.- dı 197
 teveccüh kı.- dı 2603
 taleb kı.- dı 934, 1805
 taña kı.- dı: Şaşmak,
 şaşakalmak. 1854, 2599

tarab kı.- dı 1394
 toķunuban kı.- dı 2853
 ‘ubūr kı.- dı 290
 ‘urūc kı.- dı 1159
 yakın kı.- dı 1131
 yara kı.- dı 1061
 yavı kı.- dı 2809
 zām kı.- dı 47
 zār kı.- dı 2116
 zārı kı.- dı 1172
 zelzele kı.- dı 403, 1081
 zıkr kı.- dı 212
 ziyān kı.- dı 2454
 zuhūr kı.- dı 203, 1334
 du‘ālar kı.- dılar 2903
 enīn kı.- dılar 3349
 helāk kı.- dılar 2492
 ‘izzetler kı.- dılar 3398
 namāzın kı.- dılar 3370
 taña kı.- dılar 2134, 2593
 tazarru‘ kı.- dılar 556
 yerin kı.- dılar 330
 zārı kı.- dılar 3217
 ziyāret kı.- dılar 490, 1294
 zebūn kı.- dı 3219
 secde kı.- duğı 3400
 ğālib kı.- duğın 2608
 hīle kı.- duğın 2431
 sa‘y kı.- duğun 2219
 beyān kı.- duķ 1001
 güzīn kı.- duķ 82
 kabūl kı.- duķ 1018
 kurbān kı.- duķ 2260
 naķl kı.- duķ 1020
 bir kı.- dum 2738
 cem‘ kı.- dum 422, 1456
 fikr kı.- dum 134
 ĥatā kı.- dum 2556
 i‘timād kı.- dum 2745
 katīl kı.- dum 1903
 mahv kı.- dum 1697
 nazm kı.- dum 165
 öküş kı.- dum 2738
 pāk kı.- dum 1251
 sefer kı.- dum 1326
 şād kı.- dum 151
 tirāş kı.- dum 1996

taleb kı.- dum 1902
 āşikār kı.- duñ 1932
 du‘ā kı.- duñ 2148
 heves kı.- duñ 2998
 imān kı.- duñ 2454
 niyāz kı.- duñ 1473
 terbiyet kı.- duñ 1440
 terk kı.- duñ 1050
 zōrı kı.- duñ 2118
 zulmı kı.- duñ 2918
 ‘atā kı.- ğıl 2556
 du‘ā kı.- ğıl 2531
 in‘ām kı.- ğıl 1899
 yaraķ kı.- ğıl 2385
 ‘adem kı.- ısar 323
 ‘aceb kı.- ma 218
 āşinā kı.- ma 1953
 dūr kı.- ma 1950, 2478
 gümān kı.- ma 2652
 kār- bed kı.- ma 1949
 red kı.- ma 2281
 sakīm kı.- ma 225
 şekki kı.- ma 1617
 şitāb kı.- ma 3279
 tebāh kı.- ma 2656
 telef kı.- ma 122
 kabūl kı.- madı 2882
 secde kı.- madı 1700
 taħammül kı.- madı 2981
 ĥelāl kı.- maduñ 2918
 kesb kı.- maduñ 2918
 müyesser kı.- mağıçün 3451
 dūr kı.- mağıl 1844
 da‘vi kı.- maķ 7
 kabz kı.- maķ 3209
 mülzem kı.- maķ 2576
 raħm kı.- maķ 40
 tedbīrini kı.- maķlık gerek 3316
 ‘amel kı.- mamışam 147
 ĥürmet kı.- maya 3045
 ihtiyātın kı.- maya 2421
 meşğul kı.- maya 2871
 şehādet kı.- maya 688
 şefā‘at kı.- mayam 2846
 qarār kı.- mayup 510
 fā‘ide kı.- maz 747
 ölü kı.- maz 2163

- 3014 'ināyet k.- maz olursa 2924
 ḥelāl k.- mazam 886
 eṣer k.- mazdı 2529
 yakın k.- mazdı 2483
 heves k.- mazsın 1093
 'azīm k.- mış 1277
 beyān k.- mış 2320
 ihticāb k.- mış 1342
 naḳş k.- mış 1489
 yeşil k.- mış 1138
 yavı k.- mışam 421
 ḥile k.- mışdı 2619
 ḳabūl k.- mışdum 1696
 'aceb k.- mışdur 2335
 cem' k.- mışdur 1735
 rükū' k.- mışdur 1436
 secde k.- mışdur 1436
 va' de k.- mışdum 3321
 fecri k.- mışlardı 856
 namāzın k.- mışuz 1246
 diri k.- sa 2632
 ḳarār k.- sa 2469, 2473
 naẓar k.- sa 561, 2023, 2500,
 3014
 tevellā k.- sa 390
 ṭaleb k.- sa 1784
 va' id k.- sa 1974
 diri k.- sañ 1796
 ḳabūl k.- sañ 1450
 du' ā k.- sun 2542
 gūşvār k.- sun 95
 güzer k.- sun 2547
 iḳtidā k.- sun 1208, 2951
 ḳabūl k.- sun 3199, 3294
 sürme k.- sun 1367
 şart k.- sun 2341
 ṭaleb k.- sun 2841
 terk k.- sun 2823
 fiğān k.- sunlar 2824
 in' ām k.- sunlar 2612
 şafā k.- up 509
 zārī í.- up 598
 şefā' at k.- uban 851
 'amel k.- uñ 3035
 istimā' k.- uñ 2834
 'izzet k.- uñ 3034
 namāzı k.- uñuz 1621
 efğān k.- up 2235
 ḥamle k.- up 2708
 ḥayr-ıla k.- up 178
 heves k.- up 1871
 işāret k.- up 2725
 muḥtaşar k.- up 3252
 namāzın k.- up 1891
 nidā k.- up 2726
 zam k.- up 1264
 zārī k.- up 3077, 3445
 gūş-vār k.- updur 87
 'adem k.- ur 3153
 'ayān k.- ur 2356
 da' vī k.- ur 2679
 demdeme k.- ur 3143
 emr k.- ur 1236
 ḥarāb k.- ur 3152
 ḥikmet k.- ur 497
 ilhām k.- ur 3263
 imtişāl k.- ur 39, 737
 ḳabūl k.- ur 2569
 ḳamu k.- ur 3270
 ḳara k.- ur 798
 ḳasem k.- ur 1206
 kemān k.- ur 3158
 kıyām k.- ur 1240
 lerze k.- ur 3090
 namāz k.- ur 1239
 naẓar k.- ur 2230
 nāşī k.- ur 730
 necāt k.- ur 3306
 nidā k.- ur 25, 1236, 1248
 niyet k.- ur 3154
 sücūd k.- ur 256
 ṭaleb k.- ur 103, 675, 1394,
 2942
 tavāf k.- ur 1234
 temennā k.- ur 3277
 terbiyet k.- ur 266, 1360
 ḥizmet k.- uram 523
 ḳabūl k.- uram 1984
 naşīḥat k.- uram 581
 şehādet k.- uram 694, 884
 temennā k.- uram 3264
 āşikār k.- urdı 2647
 dürr-feşān k.- urdı 2290
 ḥār k.- urısañ 124

seng k.- urisañ 124
 tavāf k.- urlar 411, 1235
 taleb k.- urlarsa 3299
 nüzül k.- ursa 3026
 fedā k.- urisañ 933
 intikāl k.- ursın 3131
 teşvîşleri k.- ursın 879
 i' tirāf k.- uruz 3453
 kıyām k.- uruz 1305
 3.Yeterlik ve süreklilik bildiren
 yardımcı fiiller.
 fevt k. –amazlar 2980
 tamām k.- amaszın 1529
 dermān k. –agör 757, 1543
kılıç (~kılıc) -7-
 Kılıç.
 k. 627, 954, 1079
 k.+ ı 811
 k. dartam: Kılıç çekmek. 1774
 k. oldu 810
 k. tartdı 1771
kına - -1-
 Ayıplamak, suçlandırmak,
 itham etmek.
 k.- yalar 680
kır - -4-
 Öldürmek, yok etmek, imha
 etmek.
 k.- am 2075
 k.- dılar 2097
 k.- uñ 2490
 k.- up 3052
kırā'at -1-
 A. Okuma; devamlı ve düzgün
 okuma.
 k.+ da 1437
kırk biñ -5-
 (Sayı) Kırk bin.
 k. 1095, 1284, 1287, 1289,
 2354
kırnağ -8-
 Cariye, halayık.
 k. 2416, 2435, 2457, 2462,
 2464, 2467, 2734
 k.+ a 2436
kışāş -1-
 A. Kisas, yaptığıının aynısı

başına gelme.
 k. itmek 2861
kışsa -6-
 A. Hikaye, rivayet; vak' a.
 k.+ dan 739, 779, 909, 2908
 k.+ lardan 243
 k.+ yı 708
kış -1-
 Kış.
 k. 2966
kıvām -1-
 A. Tav; çağ.
 k. 712
kıy - -2-
 Acımayıp öldürmek.
 k. 3231
 k.- ma 3219, 3231
kıyām -11-
 A.
 1. Kalkma, ayağa kalkma,
 ayakta durma.
 k. 70, 719, 1025
 k. idegör 2033
 k. idelim 359
 k. kıl 2474
 k. kıldı 412, 883
 k. kıılır 1240
 k. kıılıruz 1305
 2. Namazın iftitah tekberiyle
 rükū arasındaki ayakta durma kısmı.
 k.+ da 1437
kıyāmet -34-
 A. Kıyamet günü, kıyamet.
 k. 42, 92, 181, 227, 344, 661,
 704, 780, 852, 906, 991, 1002, 1032,
 1225, 1265, 1266, 1388, 1479, 1530,
 2906, 2935, 3055, 3074, 3097, 3111,
 3292, 3346, 3359, 3464
 k. kopa 1502
 k. ola 704, 1032, 1479
 rüz- k. olıcağ 2993
kıymet -2-
 A. Değer.
 k. 2421, 3048
kız -19-
 Kız, evlenme çağına gelmiş
 genç kız; kız çocuğu.

ķ. 1805, 1806, 1812, 1813,
1815, 1816, 1818, 2781, 2785, 2794,
3045

ķ.+ ı 1802, 1811, 2755, 2757
ķ.+ um 3066, 3082, 3151
ķ.+ uñ 2768

ķızıl

-3-

Parlak kırmızı renk.

ķ. 1230, 1280, 1288

ķız ķardaş -1-

Kız kardeş.

ķ.+ ı 1515

ķi 1

-288-

F. (Bağ., kuvvetlendirme ve
ilgi zamiri olarak) Ki. bk. kim 1.

k. 43, 45, 57, 79, 88, 93, 98,
123, 154, 160, 166, 182, 194, 225,
228, 270, 282, 296, 301, 302, 303,
327, 345, 346, 347, 348, 393, 417,
421, 423, 432, 473, 486, 487, 566,
573, 574, 580, 622, 623, 660, 669,
679, 682, 685, 690, 705, 710, 715,
720, 732, 756, 768, 781, 788, 844,
848, 853, 875, 891, 897, 907, 931,
946, 956, 959, 962, 976, 978, 1003,
1006, 1009, 1033, 1039, 1076, 1093,
1095, 1111, 1115, 1126, 1141, 1159,
1170, 1176, 1179, 1206, 1226, 1239,
1246, 1267, 1293, 1321, 1327, 1328,
1331, 1343, 1363, 1389, 1393, 1405,
1424, 1440, 1465, 1471, 1473, 1477,
1490, 1529, 1531, 1545, 1548, 1552,
1570, 1577, 1581, 1594, 1596, 1645,
1654, 1661, 1663, 1664, 1669, 1703,
1713, 1714, 1725, 1728, 1732, 1754,
1757, 1762, 1799, 1803, 1806, 1808,
1810, 1817, 1818, 1826, 1861, 1868,
1908, 1915, 1924, 1929, 1932, 1956,
1969, 1977, 1983, 1996, 2001, 2006,
2019, 2028, 2037, 2038, 2054, 2089,
2107, 2111, 2112, 2124, 2128, 2153,
2164, 2178, 2196, 2202, 2212, 2219,
2220, 2238, 2256, 2270, 2279, 2291,
2296, 2305, 2319, 2323, 2341, 2346,
2356, 2360, 2375, 2377, 2391, 2398,
2411, 2424, 2444, 2446, 2449, 2480,
2489, 2502, 2510, 2522, 2540, 2544,

2560, 2566, 2579, 2595, 2624, 2628,
2649, 2650, 2669, 2673, 2678, 2679,
2691, 2692, 2699, 2702, 2707, 2710,
2713, 2716, 2747, 2751, 2757, 2781,
2783, 2784, 2804, 2832, 2835, 2837,
2840, 2842, 2848, 2852, 2857, 2860,
2871, 2875, 2887, 2897, 2907, 2914,
2918, 2929, 2936, 2953, 2956, 3020,
3026, 3056, 3075, 3079, 3083, 3112,
3124, 3133, 3149, 3169, 3173, 3176,
3181, 3189, 3193, 3213, 3220, 3221,
3226, 3243, 3255, 3264, 3279, 3287,
3293, 3311, 3333, 3338, 3347, 3395,
3397, 3465

ķi 2 -13-

zm. Kim, hangi ķişı. bk. kim 2.

her k. 69, 101, 483, 755, 793,

1177, 1179, 1494, 1622, 2509, 3295,
3306, 3362

ķibār -1-

A. Büyükler, ulular.

k. 1338

ķibr -2-

A.

1. Büyüklük, ululuk.

k. 1453

2. Kendini büyük görme, gurur,

ķibir.

ķ.+ i 2373

ķibrīt -1-

A. Kibrit.

k. 1496

ķibriyā -4-

A.

1. Allah.

K. 1778, 2241, 2480

2. Hz. Muhammed.

resül- K. 2640

ķiççi -1-

Küçük. bk. ķiçi, küççük.

k. 2225

ķiçi -5-

Küçük bk. ķiççi, küççük.

k. 3064, 3361

ķ.+ di 2196

ķ.+ dūr 2197

ķ.+ sin 2081

kifāyāt -1-

A. Yeterlilikler, elvermeler,
yararlılıklar.

k.+ ın 3012

kifāyet-1-

A. Elverme; yeterlik; yararlık.
k.+ dūr 2984

kīl

-1-

A. Söz.

ķ. 1396

kilid

-1-

Kilit.

k. kıldı 2375

kilidle - -1-

Kilidi kapamak.

k.- r 2650

kilidlü -1-

Kilitli.

k. 1484

kim 1 -249-

(Bağ., kuvvetlendirme ve ilgi
zamiri olarak) ki. bk. ki 1.

k. 19, 22, 26, 27, 33, 49, 67,
81, 82, 90, 96, 98, 103, 113, 119, 123,
135, 137, 138, 141, 144, 146, 164,
171, 178, 188, 201, 206, 242, 246,
293, 302, 304, 307, 310, 313, 321,
333, 334, 337, 399, 405, 420, 422,
424, 431, 435, 441, 444, 447, 459,
482, 498, 502, 512, 531, 541, 542,
547, 552, 565, 583, 584, 627, 663,
665, 666, 667, 669, 675, 676, 680,
694, 741, 764, 803, 859, 864, 868,
876, 879, 882, 899, 940, 950, 976,
985, 997, 1008, 1011, 1014, 1018,
1070, 1080, 1088, 1097, 1099, 1109,
1125, 1126, 1127, 1164, 1179, 1180,
1198, 1204, 1211, 1242, 1247, 1273,
1275, 1277, 1278, 1279, 1280, 1282,
1284, 1296, 1300, 1304, 1311, 1323,
1324, 1331, 1334, 1346, 1357, 1362,
1375, 1377, 1397, 1401, 1403, 1404,
1413, 1426, 1429, 1434, 1436, 1445,
1453, 1455, 1460, 1469, 1475, 1493,
1499, 1507, 1569, 1585, 1606, 1617,
1620, 1621, 1627, 1656, 1672, 1680,
1683, 1692, 1693, 1707, 1715, 1782,

1784, 1819, 1834, 1861, 1875, 1880,
1887, 1898, 1899, 1935, 1937, 1939,
1946, 1948, 1952, 1967, 1968, 1970,
1971, 1973, 1977, 2023, 2031,
2032(2), 2042, 2067, 2070, 2078,
2084, 2103, 2107, 2109, 2135, 2141,
2161, 2164, 2170, 2173, 2174, 2175,
2185, 2218, 2233, 2240, 2245, 2299,
2323, 2339(2), 2360, 2362, 2389,
2411, 2414, 2525, 2541, 2545, 2564,
2565, 2573, 2605, 2617, 2659, 2662,
2677, 2724, 2732, 2742, 2750, 2814,
2854, 2866(2), 2895, 2899, 2914,
2928, 2933, 2938, 2940, 2941, 2956,
2976, 2977, 2987, 3013, 3033, 3053,
3065, 3077, 3091, 3095, 3098, 3099,
3100, 3121, 3137, 3138, 3141, 3152,
3154, 3167, 3172, 3187, 3206, 3210,
3232, 3244, 3248, 3256, 3263, 3271,
3276, 3284, 3334, 3348, 3353, 3358,
3372, 3393, 3427

kim 2 -83-

Kim, hangi kişi. bk. ki 2

k. 217, 299, 446, 492, 532,
695, 794, 863, 891, 1076, 1079, 1456,
1457, 1471, 1664, 1665, 1713, 1725,
1839, 1949, 2023, 2152, 2172, 2228,
2359, 2469, 2470, 2473, 2510, 2528,
2642, 2650, 2749, 2790, 3005, 3297,
3307, 3356, 3357, 3452, 3460
k. ... k. ... 109, 1437
her k. 1252, 1464, 1721, 1742,
1835, 2158, 2388, 2901
her k.+ e 2276, 3131
hīç k.+ e 2668
k.+ de 2171
k.+ dedür 1358
k.+ den 28
k.+ durur 1688, 1781
k.+ dūr 81, 1806, 1883, 2453,
2814, 3141, 3143, 3149
k.+ e 299, 2500, 3028, 3164
k.+ em 964, 2594
k.+ idi 614, 1098
k.+ sin 1666, 1825, 1980, 2586
k.+ üñ 984
her k.+üñ 95, 492, 795, 2841

kimesne -4-

Kimse. bk. kimse, kimsene.
k. 599, 1074, 1107, 3246

kimi -28-

Kimi, bazısı.
k. 627, 1436, 1438, 1727,

2080

k. ... k. ...166, 176, 1274,
2919, 3025

k. ... k. +si ...1435(2)
k. +nüñ... k.+nüñ... 173
k.+si... k. ... 300
k.+sinüñ... k. +sinüñ 175
her k. 23, 3391
k.+ leriñ 21
k.+ nüñ 21, 1437
k.+ si 174, 1436
k.+ sinden 213

kimse -79-

Kimse; hiçbir kişi. bk.

kimesne, kimsene.

k. 15, 17, 62, 268, 404, 432,
456, 478, 657, 682, 684, 890, 1065,
1224, 1345, 1354, 1526, 1685, 1703,
1733, 1751, 1948, 1996, 2028, 2073,
2160, 2164, 2293, 2376, 2401, 2408,
2428, 2501, 2651, 2668, 2692, 2796,
2814, 2849, 2884, 3016, 3079(2),
3160, 3166, 3269, 3360, 3429

hiç k. 2566
k.+ den 15, 138, 2389, 2924,

3041

k.+ dür 1754, 3323
k.+ ler 2196
k.+ nüñ 528, 2884, 2930
hiç k.+ nüñ 2882
k.+ ye 312, 733, 1107, 1295,
2375, 2910, 2924, 3085, 3132, 3271
hiç k.+ ye 663
k.+ yi 769, 3164
k.+ yile 1066

kimsene -1-

Kimse. bk. kimesne, kimse.
k. 1613

kīn -4-

F. Gizli düşmanlık, garaz.
k. 2550, 2644

ehl- k. 1656

k. dutmuş: Birine karşı öç alma
duygusunu sürdürmek. 2066

Kirdgār (Kirdigār) -15-

F. Allah.

K. 1233, 2006, 2265, 2324,
2539, 2588, 2707

resül- K. : Hz. Muhammed.
1763, 1819, 2295, 2352, 2528, 2616,
2730

zī-behr- K. 2210

kirām -1-

A. Soydan gelenler, soyu
temizler; ulular, şerefliiler.
mīve- k. 2264

kirpüg -1-

Kirpik.
k.+ i 1133

kisr -1-

A. Eski İran hükümdarlarından
Nüşirevân-ı Âdil'in lâkabı olup,
kendisinden sonra gelenler de bu
lâkapla anılmışlardır.
k. 364

kisrā -1-

A. Eski İran
hükümdarlarından
Nüşirevân-ı Âdil'in lâkabı
olup, kendisinden sonra
gelenler de bu lâkapla
anılmışlardır.
tāk- k. 403

kişi -58-

1. İnsan, kimse, şahıs;
insanoğlu.

k. 6, 76, 112, 562, 593, 658,
670, 696, 750, 1302, 1581, 1710,
1816, 1818, 1874, 1899, 1941, 1945,
2267, 2460, 2493, 2502, 2618, 2643,
2673, 2678, 2798, 2827, 2839, 2886,
2929, 3015, 3016, 3176

k.+ de 7
k.+ den 2495, 2883, 3011
k.+ dür 678, 1896
k. itdügi 2993
k.+ lerdı 1876
k.+ lerdir 601

k.+ nūñ 299, 468, 1113, 3000
 k.+ ye 1947, 2808, 3014, 3043,
 3181, 3242
 k.+ yi 141, 2567
 2. Azrail.
 k. 3137, 3168
kitāb -6-
 A. Kitap; Kur'an-ı Kerim.
 k. 1404, 1827, 3248, 3314
 k.+ a 1024
 k.+ uñ 3455
kitābu'llāh -1-
 A. Allah'ın kitabı.
 k. 3031
kitf -1-
 A. Omuz küreği.
 k.+ inde 996
ko - -56-
 bk. koy-
 1. Koymak, bırakmak,
 yerleştirmek.
 k. 570, 576, 3170
 k.- dı 210, 211, 233, 246(2),
 287, 530, 945, 963, 1130, 1314, 1319,
 1328, 1351, 1374, 2964, 3340(2),
 3365
 k.- dılar 3367, 3374
 k.- duñ 467
 k.- madı 1143
 k.- madılar 880
 mahrūm k.- maz: Yoksun
 bırakmak. 3295
 k.- mış 1203
 k.- mışam 1457
 k.- ñ 869, 3330(2)
 k.- r 776, 1329, 3392
 k.- rmısın 3175
 k.- rsañ 982
 k.- sun 3197
 2. Bırakmak, terk etmek,
 vazgeçmek; (Bir şeyi, işi) sonraya
 bırakmak, ertelemek; izin vermek,
 serbest bırakmak.
 k. 225, 763, 923, 968(2), 3337
 k.- ma 518
 k.- masun 2858
 k.- maz 1622

k.- r 776
 3. Korunmak için vermek,
 bırakmak.
 k.- dum 3032
 k.- mışam 3029
 k.- mışdı 3372
 k.- ram 3110
 4. Feda etmek, esirgemek.
 baş k.- mışdı: Bir şey uğruna
 ölümü göze almak. 2799
koça -2-
 Yaşlı, ihtiyar.
 k. 2851
 k.+ sı 2870
kocal - -1-
 İhtiyarlamak.
 k.- duñ 462
koç - -2-
 Kucaklamak, sarılmak.
 k.- dı 443, 2896
koğ - -1-
 Kokmak.
 k.- ar 2666
koğlad - -1-
 Koklatmak.
 k.- an 1540
koğu -5-
 Koku.
 k.+ dan 1540
 k.+ sı 1751, 3377
 k.+ sından 819
 k.+ yı 1540
koğula - -2-
 Koklamak.
 k. 3066
 k.- ya 1540
kol -2-
 Kol.
 k.+ ın 1777
 k.+ umı 349
kolay -1-
 Sıkıntı çekmeden, yorulmadan
 yapılabilen, emeksiz, zahmetsiz.
 k. olur 986
koltuğ -1-
 Koltuk, insan koltuğu.
 k.+ ina 3060

kon - -8-

1. Yolculukta geceyi geçirmek için bir yerde kalmak, konuk olmak; kısa bir süre için bir yere yerleşmek.

ķ.- a 1141

ķ.- ar 1565

ķ.- arlardı 542

ķ.- duñ 121

2. Kuş, kelebek vb. yere inmek.

ķ.- ar 1593

ķ.- sun 281

3. Bir şeye sahip olmasını

sağlamak.

ķ.- a 1180

ķ.- mağa 267

konak -2-

1. Büyük ve gösterişli ev.

ķ. 2739

2. Misafir.

ķ.+ dur 2235

koñşı -1-

Komşu. bk. koñşu.

ķ. kılam 1253

koñşu -2-

Komşu. bk. koñşı.

ķ.+ sı 2042, 2754

konuk -1-

Misafir, mihman.

ķ. olsun 1125

konuklık -1-

Konuk olma durumu,

misafirlik.

ķ. eyledi 489

kop - -17-

1. mec. Meydana çıkmak, zuhur etmek, ortaya çıkmak, doğmak.

ķ.- a 253

ķıyāmet ķ.- a 1502

ķ.- ar 715, 1183, 3276

ķ.- asın 2477

ķ.- dı 1160, 1172, 2708, 3359

ķ.- duğı 801

ķ.- inca 1265

ķ.- isar 1830

ķ.- isardur 917

2. Yerinden ayrılmak.

ķ.- dı 1160, 1172

3. Gövdeden ayrılmak.

ķ.- ar 1183

ķ.- dı 3234

4. Koşmak, hızla gitmek.

ķ. gel 2591

ķ.- uban geldi 2592

kopar - -2-

Birden ve güçlü bir biçimde başlamak veya başlatmak.

ķ.- am 2311

ķ.- mış 2501

korķu -2-

Korku. bk. korķu.

ķ.+ dan 2231, 2320

korķ - -6-

Korkmak, ürkmek, korku duymak; çekinmek.

ķ.- ar 1056

ķ.- aram 667, 1299

ķ.- mayasın 1506

ķ.- up 1911, 2230

korķu -1-

Korku. bk. korķu.

ķ.+ dan 2098

koş - -1-

Hayvanı çekeceğı arabaya, sabana vb. ne bağlamak.

ķ.- alar 3050

kov- -2-

Bir yerden sürüp çıkarmak kovalamak.

ķ.-a 672(2)

koy - -35-

bk. ķo-

1. Koymak, bırakmak, yerleştirmek.

ķ. 2587

ķ.- a 1504

ķ.- alar 3044

ķ.- am 3195

ķ.- an 2030

ķ.- ar 1719

ķ.- avuz 624

ķ.- dı 1978, 2114, 2361, 2449

ķ.- dılar 1691

ķ.- dum 2447

ķ.- mışdı 1744

ı.- up geldi 2621
 ı.- upsın 1977
 2. Bırakmak, terk etmek,
 vazgeçmek; (Bir şeyi, işi) sonraya
 bırakmak, ertelemek; izin vermek,
 serbest bırakmak.
 ı. 1951, 2034, 2300
 ı.- an 1527
 ı.- ma 1778
 ı.- mazıdı 2396
 ı.- uban 1797
 ı.- uñ 2312
 ı.- up 406, 468, 1839, 1937,
 2381, 2405, 2454, 3010
 söz ı.- up 2120: Söz
 söylemesine müsaade etmek, izin
 vermek.
 3.Kötü bir durumda bırakmak.
 ı.- ma 2002
 4. Bırakmak.
 ı.- mazam 2126
ıoyun -1-
 Göğüsle, giysi arası.
 ı.+ umdakin 2298
ıoyun -2-
 Koyun.
 ı. 584, 2802
ıoz -1-
 Ceviz.
 ı. 1418
kök -1-
 Kök.
 k. tutar 52
kör -4-
 F. < kūr Kōr, görmeyen.
 k. 341
 k. ola 334
 k. olan 341
 k. olmasun 335
körpe -1-
 Yeni yetişmekte olan (kimse).
 k. 3086
köşk -1-
 F. Bahçe içinde yapılmış süslü
 ev, kasır.
 k.+ i 1802
ıubbe -6-

A. Kubbe; cennet.
 ı. 1488, 1489, 1570
 ı.+ dūr 1483
 ı.+ nūñ 408, 1484
ıubı -1-
 A. Çirkinlik.
 ı.+ ıla 473
ıucağ -1-
 Kucak.
 ı.+ ından 3159
ıudret -65-
 A. Kuvvet, güç; Allah'ın ezeli
 gücü.
 ı. 1328, 1334, 1703, 2271,
 2525, 2651, 2707
 ı.- Allāh-ıla 1488
 ı.- cān-āferin 2089
 ı.- haı 1739, 1804, 1806,
 1908, 1988, 2010, 2191, 2351, 2549,
 2613, 2638, 2711
 ı.- haıla 1045
 ı.+ den 1854
 ı.+ durur 1156
 ı.+ e 193, 690, 1352
 ı.+ i 27, 230, 264, 1157, 1421,
 1817, 2270, 2498
 ı.+ ile 308, 1485, 1709, 1714,
 1815, 1925, 2256, 2444, 2532, 2543,
 2594, 2731
 ı.+ in 244
 ı.+ inden 1286, 2552
 ı.+ ine 196, 1308, 1354
 ı.+ iyle 685
 ı.+ le 2265
 ı.+ üm 160, 2244
 ı.+ ümden 2243
 ı.+ üñ 34, 1659
 ı.+ üñi 1657
 ı.+ üñle 1658, 2132, 2611,
 3411
ıudret-nümā -2-
 A. F. Kudret gösteren; Allah.
 ı. 2248
 ı.+ sın 1986
ıudretu'llāh -1-
 A. Allah'ın gücü, kudreti.
 ı. 2176

- ḳuds** -3-
A. Kutsallık, mübareklik.
ḳ. 2506
ṭāvus- ḳ.- İlāhīyem 3116
ḳavl- ḳ.+ üñ 1174
- Ḳuds** -4-
A. Filistin'in merkezi olan şehir.
Ḳ.+ a 844, 1150, 1163, 1607
- ḳudsī** -2-
A. Kutsal.
ṭāvus- ḳ. 3069
ehl- ḳ.+ nüñ 1559
- kūçe** -1-
F. Küçük sokak, dar sokak.
k.+ de 2207
- ḳufl** -2-
A. Kilit, sürgü.
ḳ.- bāb 1573
ḳ.- nuşret 365
- ḳuḥlusuz** -1-
A. T. Sürmesiz.
ḳ. 656
- ḳul** -41-
1. Allah'a göre insan; peygambere göre insan; kul.
ḳ. 146, 736, 737, 2015
ḳ.+ da 2179
ḳ.+ durur 1210, 3275
ḳ. eyle 2475
ḳ.+ ı 3204
ḳ.+ ıdur 1602
ḳ.+ içün 1631
ḳ.+ ıla 3269
ḳ. ise 2388
ḳ.+ lara 3439(2), 3462
ḳ.+ larıçün 969
ḳ.+ larına 1598
ḳ.+ larıyçün 1140
ḳ.+ larımı 1432
ḳ.+ laruñ 1255
ḳ.+ laruñı 1642
ḳ.+ laruñla 3387
ḳ. olan 735, 1107
ḳ. olduñ 1533
ḳ.+ umı 144
ḳ.+ uñ 2279
- ḳ.+ uña 3262
2. Kul, köle; birinin emrinde olan.
ḳ. 1749, 1758, 1761, 1766, 1773, 2739
ḳ.+ a 1764
ḳ.+ ı 1759, 2721, 2728
ḳ.+ ina 2721
ḳ.+ ları 866
- ḳulak** (~ḳulağ) -13-
Kulak.
ḳ.+ ina 1113, 1123
ḳ.+ ından 1116
ḳ.+ ları 1133
ḳ.+ larına 847
ḳ.+ um 941, 1096, 1100
ḳ.+ um vurdum 458
ḳ.+ uñ dut: Dikkatle, ibretle dinlemek. 2746
ḳ.+ uñca 684
ḳ. uruñ: Kulak vermek, dinlemek. 2989
ḳ. ururdı 895
ḳ.+ ım urayım 576
- ḳulluk** -1-
Kul olma durumu, kulluk.
- ḳumāş** -3-
A. İpek, yün, keten vesāireden yapılan dokuma.
ḳ.+ ı 2685, 2686
ḳ.+ um 2697
- ḳundağ** -1-
Kundak.
ḳ.+ ıyla 530
- ḳunūt** -1-
A. Vitir namazının son rekatında okunan dua.
ḳ. 1438
- kūr** -3-
F. Kör.
k. 1704, 1809, 2372
- ḳur** -2-
Tertip etmek, düzenlemek, hazırlamak.
ḳ.- dı 1379
ḳ.- dılar 2144
- Ḳur'ān** -7-

A. (ö.a) Kur'an-ı Kerim; kutsal kitap.

Ḳ. 1289, 1602, 226, 2471, 999

Ḳ.- mübîn 4

mūnis- Ḳ.+ ı 3462

Ḳ.+ dur 3033

Ḳ.+ ıla 3035

ḳurb -4-

A. Yakın olma, yakınlık, yakın bulunma.

ḳ.- fetedellā 388

ḳ.- ḥaḳdan 3023

ḳ.+ uñ 736

ḳ.+ uña 1440

ḳurbān -13-

A. Allah'ın rızasını kazanmağa vesile olan şey; mec. kendini bir şey uğruna feda etmek.

ḳ. 572, 613, 1223, 1529

ḳ.+ a 1872

ḳ. eyledi 930

ḳ. eyledüñ 2221

ḳ.+ ıdur 2262

ḳ. iderdi 2802

ḳ. ḳıl 929

ḳ. ḳılayum 872

ḳ. ḳılduk 2260

ḳ. olayım 606

ḳurbet -2-

A. Yakınlık.

ḳ. 155, 1459

ḳurd -6-

Bazı böceklere verilen ad.

ḳ. 2334, 2352, 2366

ḳ.+ a 19, 2347, 2353

Ḳureyş -3-

A. (ö.a) (Arabistan'da) Kureyş kabilesi ve bu kabilenin yaşadığı bölge.

inkār- Ḳ. 2337

küffār- Ḳ. 2337

ḳavm- Ḳ.+ e 2309

Ḳureyşī -1-

A.Kureyş kabilesinden olan,

Kureyşli.

Ḳ. olısar 1831

ḳurı -2-

1. Yağış almayan veya üzerinde bitki olmayan.

ḳ. 808

2. Etkisi ve sonucu olmayan.

ḳ. yere 910

ḳurı -2-

Yok olmak; cansız duruma

gelmek. bk. ḳuru-

ḳ.- dı 966

ḳ.- mış iken 1788

ḳurretü'l' ayn -1-

A. Göz nūru.

ḳ.- ḥabīb 363

ḳ.+ ı 3357

ḳurtar -5-

Kurtarmak, kurtulmasını sağlamak.

ḳ. 696

ḳ.- a 851

ḳ.- am 2695

ḳ.- asın 2784

ḳ.- ur 3323

ḳurtul -2-

Kurtulmak.

ḳ.- a 1471

ḳ.- madı 3166

ḳuru -2-

bk. ḳurı-

1. Kurumak, kuru duruma

gelmek.

ḳ.- yup 585

2. Cansız duruma gelmek.

ḳ.- yup ḳaldı 1780

ḳuru -3-

Canlılığını yitirmiş, cansız.

ḳ. 754, 1172, 1658

kūs -1-

F. Kös, büyük davul.

k.- ve'r-raḥīl: Göç davulu, ölüm

ānı. 3099

ḳuşdur -1-

Kusmasına yol açmak.

ḳ.-ur 3162

ḳuşūr -1-

A. Eksiklik, noksanlık.

ḳ. 2145

ḳuş -12-

Kuş.
k. 355, 2136, 2549, 2615,
2716
k.+ dan 262
k.+ ı 1395, 2611
k. oldı 273, 1149
k. olmadı 262
k.+ uñ 264
kuşca -1-
Kuş gibi.
k. 3221
kūşe -2-
F. Köşe, bucak.
k.+ leri 2885
k.+ si 1029
kut -4-
Uğur, talih, baht, mutluluk.
k. idesin 1536
k.+ ı 2336(2)
k.+ ları 966
kūtāh -1-
F. Kısa.
k. eyleyem 1769
kuṭlula - -1-
Tebrik etmek.
k.- dı 1197
kuvā -2-
A. Kuvvetler, güçler.
k. 1552
k.+ yı 729
kuvvat -8-
A. Güç, kudret, kuvvet; takat.
k. 1042, 2180
k.- kalb-ile 1507
k.+ i 726, 753
k.+ ile 356
k. virdi: Gücünü artırmak,
kuvvetlenmek. 537
k. virür 712
kuvvatlen - -2-
A. T. Güç kazanmak,
kuvvetlenmek.
k.- ür 728
k.- ürdi 584
kuyı -1-
Kuyu. bk. kuyu
k. 808

ķuyu -1-
Kuyu. bk. ķuyı.
ķ. 585

ķuzı -2-
Kuzu; mec. Hz. Peygamber'in
iki torunu. (Hz. Hasan ve Hz.
Hüseyin)
ķ. 3086
ķ.+ lar 3095

ķübrā -3-
A. Daha (en, pek, ķok) büyük
olan.
ez-^ç ālem- k. 832
hüccet- āyāt- k. 86
^ç ālem- k. 375

ķüçķük -1-
Küçük. bk. kiçi, kiççi.
k.+ ine 2223

ķüffār -9-
Kāfirler, Hak dinini inkar
edenler.
k. 2599
ehl- k. 1667
k.- Ķureyş 2337
k.+ a 2059
k.+ ı 2482
k.+ ıla 2096, 2514
k.+ lar 2291
k.+ uñ 403

ķüfr -19-
A. Allah'a ve dine ait şeylere
inanmama, ķüfür; dinsizlik,
imansızlık.
k. 22, 1823
ehl- k. 1035
k.+ den 2617
k.+ e 2563, 2620
k.+ i 973, 1786, 1797, 1839,
2014, 2018, 2043, 2632, 2663, 2733
ehl- k.+ i 323
k.+ ile 2514
k.+ inden 935

ķüfv -1-
A. Eş, benzer, denk.
k.+ i 13

ķükre - -1-
Bağırmaq.

k.- ridi 893
kül -1-
 Yanan şeylerden arta kalan toz madde.
 k. oldu 631
külāh -1-
 F. Külāh, eskiden giyilen, ucu sivri veya yüksek başlık.
 k. urdı: Başlık giydirmek.
 1425
kül -1-
 A. Hep, bütün, çok.
 k. 2039
küllī(~küllī) -5-
 A. Bütün, tamamı.
 k. 30, 1179, 1382, 2658, 3148
 ‘ālim- k. 18
Küllü men ‘aleyhā fān -1-
 A. “Yeryüzündeki her şey fanidir.” (Rahmān, 26).
 k. 3132
küllü şey’in hālīk illā vechehū -1-
 A. “Sen Allah ile beraber başka bir İlāha ibadet etme. O’ndan başka hiçbir İlāh yoktur. O’nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O’nundur ve kesinlikle O’na döndürüleceksiniz.” (Kasas 88)
 k. 111
kün fe-kān -1-
 A. “Ol, hemen oldu.” (Bakara 117, Enam 7, Yasin 82)
 k. olmuş 1659
kūnh -1-
 A. Bir şeyin aslı, hakikati, temeli.
 k.+ ine 17
küpe -1-
 Küpe.
 k. 847
kürsī (~kürsi ~kürs) -19-
 A. Oturulacak yüksekçe yer, kürsü.
 k. 1281, 1283, 1285, 1293(2), 1321, 1331, 1337, 1347, 1919
 k.+ de 1332
 k.+ den 1324

k.+ i 83
 k.+ ler 1284, 1286, 1288
 k.+ nūñ 1336
 k.+ ūñ 2250
küzend -1-
 (?)
 -L-
lā-cerem -3-
 A. Şüphesiz, besbelli, elbette.
 l. 1945, 2023, 2336
lāf -2-
 F.
 l. urasın 913
 l. urma: Yüksekten atmak, atıp tutmak. 910
lafz -1-
 A. Söz.
 l.+ ı 648
laḥza -3-
 A. Göz ucu ile bir kere bakıncaya kadar geçen zaman.
 l. 568, 2535, 2584
lāhūt -2-
 A. Ulūhiyyet âlemi.
 ‘âlem- l.+ a: Allah âlemi. 3232
la‘īn -28-
 A. Lānetlenmiş, mel'un.
 l. 621, 744, 1648, 1735, 1931, 2087, 2089, 2369, 2530, 2626, 2686
 Bū Cehl- l. 2298, 2319, 2550, 2699
 cehl- l. 2629
 Ebū Cehl- l. 1700, 2513, 2561, 2619, 2644, 2671
 l.+ e 2553
 l.+ ler 1909, 1911
 l.+ ūñ 2068, 2683, 2704
 ‘âlem- l.+ iye 162
lāl -2-
 A. Dilsiz.
 l. itme 3434
 l. oldu 1396
la‘l -24-
 A. Kırmızı ve değerli bir süs taşı.

l. 2290, 2334, 2355, 2362
 mu' cizāt- l. 2378
 l.- laṭīf 2315
 l.+ den 2343
 l.+ e 2325, 2326
 l.+ i 2317, 2339, 2344, 2347,
 2349, 2350, 2351, 2360, 2361, 2365,
 2366, 2367, 2602
 l.+ ūn 2328, 2331

lāle-şifat -1-

F.A. Lale sıfatlı; Hz. Ömer.
 l.+ dur 72

lāle-zār -2-

F. Lālelik, lāle bahçesi.
 l. 1741, 1746

lā-mekān -3-

A. Mekānsız, yersiz, yere
 ihtiyacı olmayan; Allah.
 l. 16
 būstān- l.+ a 3211
 l.+ am 3068

lā-naẓīr -1-

A. Eşsiz, benzersiz.
 l. 505

la'net -4-

A. Allah'ın mağfiretinden
 mahrumluk; bedduā, ilenç.
 bām- l. 740
 l.+ i 2092, 2343
 l. olsun 1783

la' l-veş -1-

A. F. Yakut gibi.
 l. 3157

Lāt -4-

A. (ö.a) İslāmdan önce,
 Arapların Kābe'de bulunan
 putlarından biri.

L. 682, 2371
 nefis- L. 1544
 L.+ını 2620

laṭīf -6-

A. 1. Allah'ın adlarından.
 L. 374, 2909, 3264
 2. Yumuşak, hoş, güzel; nāzik.
 l. 954,
 cism- l. 3090
 la' l- l. 2315

lā-ya' kıl -1-

A. Dalgın, bihoş.
 l.+ lara 184

Lā-yenām -2-

A. İsimsiz.
 L. 2353, 2612

Lā yeşkā celisü'z-zākirin -1-

A. "Zikredenlerle oturun."
 anlamında bir ifade.
 l. 09

Lā-yezāl -3-

A. Zevalsız, bitimsiz; Allah.
 L. 33, 1458
 L.- şems 1386

lāyık -12-

A. Yakışan, yaraşır.
 l. 147, 1635, 2179, 3275
 l.- medḥ ü sezā: Hz.
 Muhammed. 361

l.+ dur 1655
 l. eyle 830
 l. eyler 2509, 2618
 l. olalar 1444
 l. oldum 1440
 l. olur 267

lāzım -1-

A. Lazım gerek.
 l. 1708

le-‘ amrük -1-

A. "Ömrüne and olsun." (Hicr,
 72)

l. olmuşdur 1956

leb -3-

F. Dudak.
 l. 381
 l.+ den 2290
 l. + i 3268

le-dünnī -1-

A. Allah bilgisi ve sırlarına ait,
 onunla ilgili.
 'ilm- l. olısar 446

le'īm -3-

A. Alçak, aşağılık.
 l. 402
 Bū cehl- l. 948
 Ebū cehl- l. 1047

lemmā tecellā li'l-cebel -1-

A. “Mūsā (A.S.), tayin ettiğimiz zamanda gelince , Rabbi onunla konuştu. Mūsā (A.S.) şöyle dedi: “Rabbim, bana (Kendini) göster, Sana bakayım.” (Allahū Tealā) : ‘Beni asla göremezsın. Ve fakat dağa bak! O, mekânını kararlı tutabilirse (yerinde durabilirse); o zaman sen , Beni görürsün.’buyurdu. Rabbi, dağa tecelli ettiği zaman onu paramparça etti. Mūsā (A.S.), bayılarak yere düştü. Sonra ayıldığı zaman: ‘Sen Sübhan’sın (Seni tenzih ederim). Sana tövbe ederim. Ben mü’minlerin ilkiyim.’dedi.” (A‘ rāf, 143)

l. 26

lem-yezel -2-

A. “Baki , kalıcı” Allah.
bāḡbān- būstān- L. 3116
L.+ sin 33

lerze -1-

F. Titreme, titreyiş.
l. kıllur 3090

leşker -12-

F. Asker.
l. 2060, 2064, 2180
l.+ e 2063, 2106
l.+ i 1734, 1838, 2193
l.+ ile 2104
l.+ in 1756
l.+ üñ 2075
l.+ üñe 2074

levh -5-

A. Yassı, düz,üzerine resim,
yazı gibi şeyler yazılabilen nesne.
l. 188, 1347, 1489, 1919
l.- maḥfūẓda: Allah tarafından
takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu
manevisi levha; ilm-i ilahi. 3083

levlāk -4-

A. Bir kudsi hadisten alınmış
olup, Hz. Muhammed’e hitaptır.
l. 1520
şāḥib- l.- tāt: Hz. Muhammed.

364

ḥil‘ at- l.+ ı 80

ḥ āce- l. olmazıdı 377

levn -3-

A. Renk, boya; sıfat.

l. 28

l.+ i 648, 1134

leyki -25-

F. Lakin, ama, fakat, ancak. bk.

līk.

l. 90, 491, 528, 681, 989,
992,1069, 1098, 1146, 1302, 1432,
1484, 1605, 1636, 1637, 2093, 2435,
2756, 2792, 2970, 3118, 3179, 3180,
3241, 3249

leyl -4-

A. Gece.

l. 191, 1095, 1677

l.- hilāl 1393

leyle -2-

A. Gece.

l.- esrā 367

l.- ḡadrūñ: Kadir gecesi. 3454

leyyin -3-

A. Yumuşak.

l. oldu 777

l. olur 1182, 1186

leẓīz -1-

A. Lezzetli, tatlı, hoş gider

(şey).

l. idi 656

lezzet -3-

A. Tat, lezzet; haz, zevk.

l. 2264

l.- dünyāya 469

l.+ i 1014

libās -2-

A. Elbise.

l.+ ın 1520, 3340

līk -1-

F. Lakin, ama, fakat, ancak. bk.

leyki.

l. 2136

liḡā -2-

A. Görme, rast gelip kavuşma.

l. 3342

l.+ nuñ 1256

lī-ma‘ī -1-

(?)

esrār- vaḡt- l.+ yı 1005

lī-me‘ allāh -1-

A. “Benim Allah ile...”
manasında bir ifade.

l. 1217

lisān -4-

A. Dil.

l. 5, 274, 1562

l.+ um 3073

loḳma -2-

A. Lokma.

l. 1599, 2205

Loḳmān -1-

A. (ö.a) İslamlıktan önceki Araplarda efsanevi bir şahsiyet olup, Kurān’da da zikredildiği gibi, sonraki devirlerin efsane ve şiirinde öğüt veren sözleriyle meşhur olan pek eski bir hekimin veya hikayecinin adı.

L.+ a 115

luṭf -35-

A. İyilik, ihsan, yardım, bağış, lütuf.

l. 156, 553, 554, 1089, 2130, 3262, 3427

l.- firāvān 1215

l.- fütūh 2800

l.- ḥudā 2565

l.+ ı 195, 481

l.+ ıdur 2800

l.+ ıla 90, 240, 520, 932, 1055, 3356, 3391

l.+ ını 1330, 1609, 2915

l.+ ınla 1255

l. idüben 2045

l. idüp 1466, 2008, 2275, 2710

l. kıl 1642, 3438

l.+ uñ 2003

l.+ uñıla 3426, 3448

l.+ unuñ 3428

luṭf u va’llāh -1-

A. Allah’ın lütfü.

l. 547

-M-**mā’ u ṭīn -2-**

A. Hz. Muhammed’in nurunun, Hz. Adem’den önce yaratıldığını anlatan hadis-i şerif.

m. 88

m.- ma‘ in 89

ma‘ ādin -1-

A. Mādenler.

m. 222

ma‘ ārif -1-

A. Marifetler, bilimler.

m.+ den 1557

ma‘ āṣī -1-

A. Asilikler, isyanlar; günahlar.

m.+ den 1458

ma‘ āṣ -1-

A. Yaşayış, dirlik.

‘aql- m. : Geçim, kazanç düşüncesi. 1415

ma‘ āz-Allāh -1-

A. “Allah korusun, Allah esirgesin, Allah saklasın.” anlamındaki ifade.

m. 2765

mā- cā’e illā raḥmeten li’l-‘ ālemīn -1-

A. “Mustafa alemlere rahmet olarak geldi.” anlamında bir ifade.

m. 516

mā-beyn -1-

A. İki şeyin arası, aradaki şey, ara.

m.+ ini 1345

ma‘ den -1-

A. Māden, kaynak; Hz. Muhammed.

m.- kân 1216

mā-evḥā -1-

A. “Allah o anda vahyedeceğini etti.” (Necm, 10)

m. 3459

maḡbūn -2-

A. Alış verişte aldanmış olan.

m. 949

m. idüben 2686

maḡfūr -2-

A. Allah tarafından günahları affedilmiş olması için dua edilen

(kimse).

m.+ durur 3376

m. eylegil 3383

mağrib -2-

A. Garb, batı.

m. 831

m.+ de 331

mağrūr -1-

A. Gururlu, mağrur.

m. olup 112

māh -6-

F. Ay; mec. Hz. Muhammed.

bk. meh.

m. 70, 74, 305

hūrşīd- isrāc- m. 371

m.- tābān 1519

m.+ durur 37

maḥall (~**maḥal**) -12-

A. Yer; mec. gerek kalmamak, gereği olmamak.

m. 860, 2875, 3035

m. oldu 3308

m.+ de 542, 1192, 2217, 3236,

3310

m.+ dūr 2185

ḥayālāt- m. eyler 2568

m. oldu 2141

maḥbūb -11-

A. Sevilmiş, sevgili; Allah; Hz. Muhammed.

m.- ḥaḫ 920, 1316, 1525

m.- ḥaḫdur 61, 920

m.+ ıdır 100

m.+ ına 1178

m. olur 1178

m.+ um 2480

m.+ um eyledi 2481

m.+ uñ 1402

maḥf -1-

A. Gizli.

kenz- m.+ uñ 216

maḥfil -1-

A. Oturulacak, görüşülecek yer, toplantı yeri.

m.+ e 1116

maḥfūz -1-

A. Hıfzolunmuş, saklanmış.

levḥ- m.+ da: Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevi levha; ilm-i ilahi. 3083

māhitāb -1-

F. Ay ışığı, mehtap. bk. meh-tāb.

m. 1521

mā'ide -1-

A. Üzerinde yemek bulunan sofr.

m. 237

mā'il -3-

A.

1. Hevesli, istekli, düşkün.

m. ol 57

m. olur 1186

2. Andırır, benzer.

m.+ di 648

maḥḫūm -1-

A. Kendisine hükmolunan, birinin hükmü altında bulunan.

m.+ ısa 2519

maḥlūḳāt -2-

A. Yaratılmış şeyler, canlar.

m. 32

m.+ ıdur 15

Maḥmūd -6-

A. (ö.a) Hz. Muhammed; övülmeye değer.

M. 69, 1262

M.- Aḥmed 995

m. eyle 3384

m. kıl 1257

M.+ sın 2597

maḥrem -2-

A. Gizli, sır; çok samimî ve içli dışlı olan (kimse, şey), sırdaş.

m.- ḥaḫ: Hz. Muhammed. 2283

m. idi 567

maḥrūm -9-

A. İstedigini, diledigini elde edemeyen.

m. 3006

m. eyledi 1723

m. ider 248, 3023

m. ḫomaz 3295

m. olmaya 2158, 3429

m. olur 1845, 3015
maḥṣūṣ -1-
 A. Husûsîleşmiş; başkasında bulunmayan, yalnız bir kimseye âit olan.

m.+ durur 1617

maḥşer -12-
 A. Haşrolunacak, toplanılacak yer; kıyâmette ölümlerin dirilip toplanacakları yer.

m. 1462, 1503, 2744, 3289,

3313

rûz- m. 3198

şem^c - m. 2286

yevm- m. 796, 798

rûz- m.+ de 3272, 3290

m. oldu 2892

maḥv -5-

A. Yok etme, perişan etme.

m. kıldum 1697

m. ola 481, 721

m. olup 1652

m. olursa 918

maḥv ender maḥv -1-

A.F. Harap içinde harap.

m. oldu 1380

Mahyâ -1-

A. (ö.a) Mahya Peygamber.

M.+ yıla 292

ma^cîn -1-

A. Saf, akar su.

mā^z - m. 89

maḥbûl -11-

A. Kabul edilen; beğenilen, geçerli.

m. 1210

m.+ durur 1210, 3275

m. eyle 3449

m.+ ıdı 952

m. idem 3204

m. kııl 1257

m. ola 174

m. olanlar 3423

m. olasin 2475

m. olmağıçün 3451

maḥāl -1-

A. Söz; söyleme.

m. 34

maḥām -15-

A. Makam, mevki, yer, kat.

m. 1305, 1944, 2474, 3380

m.+ a 608, 1390

m.+ da 183, 778, 1152

m.+ ı 2114

m.+ ın 1160, 1257, 3384

m.+ ından 1439

m.+ uñ 1201

maḥhūr -1-

A. Allah'ın gazabına uğramış.

m. olmasun 2493

maḥşūd -28-

A. İstenen, amaçlanan, istek,

emel.

m.- cānuñ 1564

m.- ḥaḥ 2503

m.- ḥālūñ 2379

m.- şer^c 2033

m.+ a 987

m.+ ı 396, 1722, 1843, 1949,
 2167, 2278, 2474, 2652, 2742, 2744,
 3329

m.+ ına irişüb 174

m.+ ını 949, 2903

m.+ ınıñ 2167

m.+ ısını 2597

m.+ um 2902, 2912, 3103,

3328

m.+ umuz 3441

m.+ uñ 1402, 2714

māl -33-

A. Bir kimsenin tasarrufu

altında bulunan değerli ve gerekli şey.

m. 470, 1734, 1901, 2786,

2790

m.- cihān 2434

m.+ a 1725, 2774

m.+ ı 1013, 1715, 1719, 1857,
 2304, 2392, 2710, 2712, 2752

m.+ ıla 1718, 1797

m.+ ın 1726, 1886

m.+ ın itmeye 1715

m.+ ını 2701

m.+ içün 2706

m.+ ların 2488

m.+ umı 1683, 1900, 2764
 m.+ umuz 1060
 m.+ uñ 1717, 1720, 2996
 m.+ uñdan 2926
mālik -2-
 A. Sahip.
 m.+ i 365
 m.+ üm 865
ma' lūm -19-
 A. Bilinen, belli.
 m. eyle 2607
 m. eyledi 2406
 m. eylegil 2139, 2332, 2582
 m. eyleye 1980, 2586
 m. ide 2238, 2244
 m. idüñüz 2615
 m. idüp 1829
 m. it 2672, 2706
 m. itdi 1930
 m. kıl 2631
 m. kıldı 1695, 1874
 m. ola 2279
 m. oldı 1877
ma' mūr -7-
 A. Bayındır.
 beyt- m. : Kābe. 1206, 1227
 beyt- m.+ a 1234, 1238
 beyt- m.+ ı 1269
 m. kıl 2035, 2571
maña -10-
 Bana bk. baña.
 m. 1778, 2023, 2107, 2146,
 2167, 2254, 2349, 2672, 2681
ma' nā -4-
 A. Mana, anlam; içyüz. bk.
 ma' nī.
 'ayn- m. 193
 m.- Muhammed 1191
 hikmet- m.+ dan 2290
 m.+ sını 738
mānend -1-
 F. Benzer, eş.
 m. 2752
ma' nevī -1-
 A. Madde dışı olan, mānāya
 āit.
 gavvāş- baħr- m. 94

ma' nī (~ma' nī) -20-
 A. Mana, anlam; içyüz. bk.
 ma' nā.
 m. 94, 95, 720, 750, 763, 798,
 799, 989
 meşh- m. 792
 m.+ de 52, 840, 1102, 1571,
 2916, 3073
 'ayn- m.+ den 1004
 m.+ sine 242, 3113
mānī' -1-
 A. Engel, özür.
 m. 3333
ma' nī-nūmā -1-
 A.F. Mana gösteren.
 şüret- m.+ yam 2022
manşıb -1-
 A. Makam, rütbe, derece.
 m. 2163
manşūr -1-
 A. Nasrolunmuş, Allah'ın
 yardımıyla galip, üstün gelmiş.
 m. olasin 57
manşūs -1-
 A. Kurānda açıkca anlatılmış,
 hakkında āyet bulunan.
 m.+ durur 1617
mār -4-
 F. Yılan.
 m. 1498
 m.+ dan 3018
 m.+ ı 1013
 m. olur 124
maraz -1-
 A. Hastalık; mec. dayanılması
 güç durum.
 m. 2838
 m. eyledi 2791
ma' rifet -8-
 A. Ustalık, biliş.
 m. 478, 706, 2013
 ehl- m. 721
 m.+ den 445
 m.+ dür 1580, 1581
 m. olmasa 1582
mā-şadağ -1-
 A. Tasdik edilen, olunan husus,

uygun, tıpkı.

m. olundu 2153

mā-sivā -6-

A. Allah'tan başka bütün varlıklar. bk. mā-sivā'llāh.

m. 918, 3342

m.+ dan 3455

m.+ nuñ 1189

m. tutmuş 111

m.+ yı 1548

mā-sivā'llāh -3-

A. Allah'tan başka bütün varlıklar. bk. mā-sivā.

m.+ dan 1384, 1546, 3104

ma'şiyet -3-

A. Āsilik, itāatsizlik; isyan, günah.

m. 128, 3248

m.+ den 1251

maşlahat -3-

A. İş, emir, husus.

m. 2768, 2771

m.+ dır 580

maşraf -1-

A. Harcanan para, gider.

m.+ ina 2101

ma'şūm -3-

A. Suçsuz.

m. 3253

m.+ lar 3361

m.+ ları 3247

ma'şūmca -2-

A.T. Suçsuz, temiz, masum bir biçimde.

m. 3261, 3264

maşrık -4-

A. Doğu.

m. 259

m.+ da 330, 831

m.+ dan 408

ma'şūḳ -12-

A. Sevilen, sevilmiş.

m. 192, 911, 3107

m.- pinhān 2968

m.+ a 1112, 1114, 3169

m.+ dur 3329

m.+ durur 3103

m.+ iña 1110

m.+ uñ 899, 2828

māt -7-

F. Kötü duruma düşmek, bozmak.

m. eyleyen olmaz imiş 2583

m. ider 1962

m. iderdi 2482

m. idersem 2311

m. ola 2329

m. oldu 2371

m. olma 2785

maṭbaḥ -1-

A. Mutfak. bk. muṭbaḥ.

m.+ ina 2216

mātem -1-

A. Hüzün, keder.

m. itdiler 1691

maṭlūb -4-

A. Talebedilen, istenilen.

m. 104, 187, 1402

m.+ ina 2542

mā u men -1-

(?)

m. 1378

maẓarrat -1-

A. Zarar, ziyan.

m. itmeye 1760

maẓhar -1-

A. Bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer; nāil olma.

m.- zāt olmağa 1357

maẓlūm -2-

A. Zulüm görmüş.

m. 3008

m.+ a 858

maẓrūf -1-

A. Zarflanmış, zarfa konmuş; kalıplı, kılıflı.

m.+ da 190

ma'zūl -1-

A. Azledilmiş, işinden çıkarılmış.

m. ide 2674

ma'zūr -1-

A. Özürlü, mazeretli, mazur.

m. idüp 2157

- me'āl** -1-
A. Mānā, kavram, mefhum.
m. 3241
- mecāl** -3-
A. Güç, kuvvet, tākat.
m. 1688, 3131
m.+ i 3141
m.+ üm 2950
- Mecīd** -1-
A. Allah adlarındandır.
M. 66
- meclis** -1-
A. Oturulacak, toplanılacak yer.
m.+ üñ 2818
- Mecūsī** -1-
A. Mecūs dininde bulunan, ateşe tapan kimse.
M.+ ler 405
- medār** -1-
A. Bir şeyin döneceği, devredeceği, üzerinde hareket edeceği yer.
m.- rūzgār: Hz. Muhammed.
2150
- meded** -6-
A. Yardım, imdat.
m. 14, 31, 138, 1303, 2924, 3278
- medh** -10-
A. Övme, birinin iyi şeylerini söyleme.
m.- Aḥmed 637
m.- ḥātem- Yezdānīdūr 99
lāyık- m. ü sezā: Hz. Muhammed. 361
m. eyledi 400
m. eyler 90
m. eyleyem 960
m.+ i oldı 159
m.+ in 1529, 2390
m.+ ini 2171
- Medīne** -3-
A. (ö.a) Medine şehri.
M. 1871, 2103
M.+ ye 2102
- mefḥar** -1-
A. Fahirlenme, övünme.
m.- 'ālem: Hz. Muhammed.
2640
- meftūh** -1-
A. Fethedilmiş, açık, açılmış.
m. ola 194
- meger** -50-
F. Meğer, oysa; meğerse, oysaki.
m. 439, 481, 544, 587, 671, 802, 1326, 1680, 1704, 1766, 1792, 1796, 1802, 1807, 1809, 1816, 1856, 1938, 1941, 2044, 2065, 2088, 2100, 2123, 2175, 2190, 2196, 2209, 2229, 2239, 2259, 2319, 2344, 2350, 2366, 2368, 2391, 2400, 2403, 2407, 2414, 2417, 2430, 2449, 2486, 2573, 2621, 2660, 2721, 2754
- meh** -3-
F. Ay; mec. Hz. Muhammed.
bk. māh.
m. 788, 817
m.- tābān: Parlayıcı, parlak ay.
259
- meḥabbet** -2-
A. Azamet, ululuk.
m. 3271
m. oldı 3277
- mehbiṭ** -1-
A. İnecek yer.
m.- āyāt- rahmetdür 84
- meh-likā** -2-
F. Ay yüzü, güzel; mec. Hz. Muhammed.
m. 505, 553
- meh-tāb** -2-
F. Ay ışığı. bk. māhitāb.
m.+ durur 677
m.+ ını 2967
- mekān** -7-
A. Yer, bulunulan yer; ev, mekan; mec. dünya.
m. 220, 1194
ṭayy- m.: Mekānı, mesafeyi, zamanı atılcasına geçme. 1611
m.+ dan 3211
ṭayy- m. eyledi 1739

- m. tutar 1184
m.+ um 3068
m.+ uñ 3049
- Mekīd ‘Ammār -1-**
A. (ö.a) Mekid Ammar.
m.+ ıdı 2061
- mekkār -1-**
A. Hileci, düzenbaz.
dünya- m.+ a 126
- Mekke -11-**
A. (ö.a) Mekke, Kābe şehri.
M. 332, 411, 489, 490, 1120,
1680, 2667
M.+ de 2484, 2573
M.+ den 1607
M.+ ye 634
- mekr -23-**
A. Hile, düzen.
m. 740, 1912, 2297, 2307,
2365, 2415
m.- cihān 2292
m.+ e 2433
m.+ i 2307
m. ide 1883
m. idüben 1888
m. idüp 2619, 2757
m.+ ile 671, 1781, 1877, 2321,
2409
m.+ ilen 2407
m.+ ine 2546
m.+ ini 1890
m.+ ü 2751
- mektüb -1-**
A. Yazılmış.
m. olur 3083
- melā -1-**
A. Sahra, ova.
m. 1414
- melā’ik -3-**
A. Melekler.
m. 1234, 2250, 3370
- melā’ike -1-**
A. Melekler.
m. 1217
- melāl -4-**
A. Can sıkıntısı, usanma,
usanç.
- m. 2900, 2952
m. çekme 2761, 2795
- melāmet -1-**
A. Ayıplama, kınama;
azarlama.
m. 1385
- melek -36-**
A. Melek.
m. 328, 329, 382, 981, 1104,
1284, 1285, 1287, 1289, 1300, 1331,
1347, 1374, 1376, 2149, 2519, 3127,
3172, 3206, 3231,
m.+ ler 327, 418, 434, 441,
834, 1291, 1292, 1294, 1323, 1434,
1455, 2821, 3283, 3400, 3417
- melih -1-**
A. Melāhat sahibi, güzel, şirin;
Hz. Muhammed.
m. 699
- melül -14-**
A. Üzgün; boynu bükük,
zavallı, yoksul.
m. 2850
m. eyleme 2182
m. kıldı 2882
m. ola 2622
m. oldı 2402, 2435
m. oldılar 2235
m. olısar 1668
m. olma 1451
m. olmağıl 2157
m. olmasun 2606, 3199
m. olunmadı 1964
m. olursın 1053
- mel’ün -5-**
A. Lanetlenmiş.
m. 630, 683, 971, 2330, 2371
- meme -4-**
Meme.
m.+ sin 495, 531
m.+ sini 528, 532
- me’mūr -1-**
A. Yükümlü.
m. ide 2470
- men -25-**
Ben, 1. teklik şahıs zamiri. bk.
ben.

m. 1774, 1786, 1969, 1993,
2051, 2078, 2218, 2302, 2305, 2311,
2339, 2538, 2778, 2784

m.+ den 1842, 1969, 1973,
2542, 2795

m.+ i 2004, 2456, 2785

m.+ üm 1835, 2636

m.+ ümçün 1765

men^ç -1-

A. Yasak etme; bırakmama.

m. itdüm 3146

menār -1-

A. Fener kulesi.

m. 2068

Menāt -2-

A. (ö.a) İslâmdan önce,
Arapların Kābe’de bulunan
putlarından biri.

cāy- M. 977

M.+ ı 1544

menāzil -1-

A. Menziller, duraklar.

m. 379

menba^ç -1-

A. Kaynak; pınar.

m.- yenbū^ç - hikmet 84

mensüb -1-

A. Bir şeye, bir kimseye nisbeti
olan, bir şeyle ilgisi bulunan.

m.+ ıdır 100

mensüh -1-

A. Hükümsüz bırakılmış,
hükümü kaldırılmış.

m. 1937

menzil (~menzil) -17-

A. Yolculukta durulan yer,
konak; mesafe, iki konak
arasındaki uzaklık; menzil,
yol.

m. 1017

m. ala 174

m. alasin 732

m. alınur 1596

m. almayan 1601

m.+ e 124, 127, 867

m. + i 161, 1158

m.+ i alupdur 1261

m.+ i alur 1137

m.+ i alurıdum 1373

m.+ ine 1613

m.+ lerine 543

m.+ üñe 271, 1474

menzil-gāh -1-

A. F. Menzil yeri, konak.

m.+ idi 3395

merātib -1-

A. Rütbeler, dereceler.

m. 2163

merbat -1-

A. Yer, ağıl.

m.- ḥablū'l-met'in 84

merd -2-

F. Adam, insan.

m. 2397

m.- ḥudā: Allah adamı. 2207

merdümān -5.

F. İnsanlar, adamlar.

m. 1647, 1683, 2306, 2527,

2615

mergüb -2-

A. Rağbet edilmiş, beğenilmiş,
herkesce sevilip aranılmış.

m.+ durur 2748

m. olur 1178

merḥabā -30-

A. “Rahat oturun!” manasında
bir selamlaşma sözü; nazımda övülen
kimseye hitab olarak kullanılır.

m. 359, 360, 361, 362, 363,

364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371,
372, 373, 506, 1310, 1823, 2137

merhem -2-

A. mec. Acıyı, sertliği
giderecek ve avunduracak olan şey.

m.+ isin 2122

m. urayım 1110

merḥūm -1-

A. Allah’ın rahmetine
kavuşmuş, Allah’ın rahmetiyle
müjdelenmiş.

m. eylegil 974

merḳad -2-

A. Mezar, kabir.

m.+ i 795

- m.+ in 3382
- merkeb-2-**
A. Binilecek şey, binek.
m. 1560
m. olası 1109
- merkez-1-**
A. Merkez.
m.- pergâr- dîn 85
- mertebe -1-**
A. Derece, basamak.
m.+ ye 390
- Meryem -1-**
A. (ö.a) Hz. İsa'nın annesi,
Hz. Meryem.
‘işmet- M. 3415
- merzâ -1-**
A. Hastalar, hastalıklar.
m.+ ya 994
- mescid -21-**
A. Mescit, cami.
m. 675, 679, 1205, 1731,
1959, 1960, 2850, 2873, 3047
m.- Akşâ: Kudüs'deki meşhur
büyük cami. 378, 3459
m.+ de 674
m.+ e 2291, 2703, 2949
m.+ in 2310
m.+ inden 1881
m.+ üñ 894, 898, 902, 2973
- meşel -2-**
A. Örnek, benzer.
m.+ de 51, 709
- mesh -2-**
(?)
m.- ma‘ nî 792
m.- zâhir 792
- Mesîh -1-**
A. Hz. İsa.
M. 2648
- mesken -1-**
A. Oturulacak yer.
m. itdi 2355
- mesmûm -2-**
A. Zehirlenmiş, ağılanmış.
m. ider 3023
m. olur 3015
- mest -7-**
F. Sarhoş.
m. 184, 1398
m. olan 1587, 1590
m. olanlar 1592
m. oluban 1586
m. olur 1200
- mestûr-1-**
A. Örtülü, kapalı, gizli.
m.+ dur 1512
- mestûre -1-**
A. Açık saçık gezmeyen,
namuslu.
m.+ ye 2402
- mes‘ûd -1-**
A. Saâdetli, bahtlı, bahtiyar.
m. 1262
- meşâ‘ il -1-**
A. Meşaleler.
m.- sürûr 3345
- meşâyiğ -1-**
A. Şeyhler.
m. 3393
- meşgûl -7-**
A. Bir işle uğraşan, iş görmekte
olan; dalgın, derin bir düşünceye
dalmış.
m.+ durur 3135
m.+ ıdı 952
m. idüm 2232
m. kılmaya 2871
m. olanlar 3423
m. oldum 422
m. olmağıl 3246
- meşhed -1-**
A. Mezar.
m.+ in 3382
- meşhûr -2-**
A. Şöhretli, şöhret kazanmış.
m.+ ıdı 1858
m. oldu 2154
- meşkûr -2-**
A. Şükre, teşekkürle değer,
makbul, beğenilmiş, övülmüş.
m. 66
m. oldu 2154
- meşreb -1-**
A. Yaratılış, tabiat, mizâç; huy,

ahlāk.

m.+ üni 1600

meşveret -1-

A. Müşāverede bulunma,
danışma.

m. idem 2770

metā^c -1-

A. Eşya; sermaye.

m. 123

Metīn -1-

A. Erkek adı; Hz. Muhammed.

M. 2515

me'vā -3-

A. Yurt, mesken, yer, makam,
sığınacak yer.

cennet- m. 380, 841

m. eylegil 276

mevālid -1-

A. Yeni doğmuş çocuklar.

m. 222

mevcūd -1-

A. Var olan, bulunan; hazır
olan, hazır bulunan.

bā^c iş- m.- evvel 368

mevhib -1-

A. Bahşiş, ihsan, bağış.

m.+ i 1614

mevkūf -2-

A. Vakfedilmiş.

m.+ dur 1462

m.+ uñ 1463

Mevlā -1-

A. Allah.

M. 839

mevlid (~mevlūd) -7-

A.

1. Doğma, dünyaya gelme.

m. 408

m.- Aḥmed 995

m.+ i 1019

m.+ in eyleridi 2801

2. Hz. Muhammed'in

doğumunu anlatan manzum eser.

m.- Muḥammed 3444

m.+ in 160

m.+ ıdur 100

mevt -8-

A. Ölüm.

m. 3253

vaqt- m. 3303

zaḥmet- m. 3245

m.+ i 1019

m.+ ini 2827, 2828

m.+ üm 3216

m.+ ümi 3123

mey -1-

F. Şarap.

m.+ inden 1112

meydān -5-

A. Geniş, açık, düz yer, alan.

m. 1198, 2070, 2584

m.+ a 2078, 2086

meyḥāne -2-

F. Şarap, içki içilen ve satılan
yer.

m. 3047

m.+ dür 978

meyl -3-

A. Eğilme, meyletme.

m.+ i olmadı 495

m. iderse 566

m. idesin 3010

mezkūr -2-

A. Zikrolunmuş, adı geçmiş,
anılmış.

şey'- m. olmadın 189

m. olur 774

mısbāḥ -1-

A. Kandil, çıra, meşale.

m.+ ıdur 1572

mısr -6-

A. Şehir, ülke.

m.- cāmi' de olan 928

m.- mışra 1015

mısr- m.+ a 1015

m.+ ı 1014

m.+ ına 1007, 2965

mı / mi -36-

Soru eki (~edatı).

m. 263(2), 342, 614, 645,
742(2), 863, 1144, 1400, 1418, 1914,
1970, 2119, 2213, 2307, 2446(2),
2673, 2784, 2997(2), 3081, 3127,
3315(2), 3333

m.+ dur 3134
m.+ dūr 1205(2), 1412(2)
m.+ sîn 2691
m.+ sîn 1666, 2712
m.+ siz 1248
midād -1-
A. Yazı mürekkebi.
m. olsa 68
midḥat -1-
A. Medhetme, övme.
m.+ i 416
miftāḥ -2-
A. Anahtar.
m.+ ı 1484
m.+ ıdur 1572
mihmān -5-
F. Misafir, konuk.
m. 1217
m.- hū 1380
m. eyleye 3100
m.+ ıdur 976
m. itdi 2758
miḥnet -5-
A. Sıkıntı, eziyet, mihnet, belā.
m. 740
m.+ e 897
m.+ i 2682, 3223
m.+ ler çeker 3254
mihr -2-
F. Güneş.
m. 74
m.- ‘ālem: Hz. Muhammed.
642
miḥrāb -8-
A. Camilerde, mescidlerde
yönelinen taraftaki duvarda bulunan
ve imamlık edene ayrılmış olan oyuk,
mihrab.
m. 678, 2958
şāḥib- m. u minber: Hz.
Muhammed. 2286
m.+ a 856, 2955
m.+ da 1290
m.+ ı 1280
m.+ ında 1243
mih-terī -2-
F. Büyüklük, ululuk.

m. 1297, 3049
Mikā’il -4-
A. (ö.a) Dört büyük melekten
biri, Hz. Mikāil.
M. 1239, 1243, 1310
ḥazret- M.+ ūñ 1306
miḥdār -5-
A.
1. Bir şeyin çölçülebilen,
sayılabilen veya azalıp çoğalabilen
durumu, nicelik.
m. 1246
m.+ ını 1372
2. Ölçü.
m.+ ı 805
m.+ ınca 2340
3. Kıymet, değer.
m.+ ı 90
millet -4-
A. Topluluk.
m. 2154, 2287
m.+ i 1465, 3401
mīm -2-
A. Osmanlı alfabesinin yirmi
yedinci harfi olup, “ebced” hesabında
kırk sayısının karşılığıdır.
m. 64, 1188
Minā -2-
A. (ö.a) İslam inancına göre
Mekke’de şeytanın olduğuna inanılan
yer.
M. 378
rūkn- M.+ nuñ 3419
mināre -2-
A. Minare.
m. 1233
m.+ de 1236
minber -5-
A. Cāmilerde hatibin çıkıp
hutbe okuduğu merdivenli kürsü.
m. 1232, 3058
şāḥib – miḥrāb u m. 2286: Hz.
Muhammed.
m.+ e 1239, 2984
minhāc -2-
A. Açık, geniş yol.
m.+ ını 161, 1017

minnet -3-

A. Minnet, şükür, teşekkür;
gönül borcu.

m. 235, 2357

m. eyle 2254

mi' rāc -20-

A. Göğе çıkma, Hz.

Muhammed'in göğе çıkmasını anlatan
hadise.

m. 1617

m.- nebī 1614

m. eyledüñ 1473

m.+ ı 1019, 1193, 1604, 1606,

1615

m.+ ıdur 1029

ḥ ān- m.+ ıla 1619

m.+ in 1473

m.+ ını 161, 1001, 1017, 1197,

1619

m. iden 1558

m. olur 1556, 1563

m.+ umı 1443

mir'āt -3-

A. Ayna.

m. 1386

m.+ ı 236

pāk- m.+ in 255

mişāl -1-

A. Örnek.

m. 737

misk -1-

A. Misk, güzel koku.

m. 3377

misk-bū -1-

A. F. Misk kokulu, güzel
kokulu.

m. 72

miskīn (~miskīn) -4-

A. Zavallı, āciz.

m.+ e 146, 876

m.+ lerüñ 919

m.+ üñ 875

mişl -2-

A. Benzer, kat.

m.- ḥazān 5

m.+ ini 658

mīve -2-

F. Meyve.

m. 52

m.- kirām 2264

mīzān -4-

A. Terazı, tartı.

ḥaqq- m. 1920

m.+ a 3273, 3438

m.+ umuz 1640

mu -7-

Bu. bk. bu.

m.+ ña 2197

m. +nda 2084

m.+ ndan 2577

m.+ nı 2306, 2442, 2637, 2680

mū -1-

F. Kıl.

m.- yāriñ idi 652

mu' āf -1-

A. Affolunmuş, bağışlanmış.

m. eyle 3453

mu' allā -2-

A. Yüce, yüksek.

zī-rütb- m. 394, 839

mu' allāk -3-

A. Asılmış, asılı.

m. 1185, 1189

m.+ dur 1164

mu' ammā -1-

A. Bilmece

m. 833

mu' aṭṭar -2-

A. Itırlı, güzel kokulu.

m. kıl 3382

m. oldu 3332

mu' azzam -2-

A. Kocaman, ulu.

m. 1204

beyt- m. 3458

mu' ciz -58-

A. Kimsenin yapamayacağı
yolda olan; (peygamberler için)
mucize. bk. mu' cize.

m. 1651, 1756, 1790, 1803,
1854, 2361, 2367, 2368, 2372, 2390,
2534, 2562, 2580, 2600, 2646, 2713,
2750

m.- ferruḥ 2159

m.- gevher 2466
 m.- Muhyi'l-memāt 2272
 m.- peygamberi 2432
 m.- şakke'l-kamer kıldı 2508
 m.- Şābūr 1944
 m.+ den 1538, 2273, 2557
 tığ- m.+ den 2492
 m. eyle 1650, 1979
 m.+ i 1810, 1839, 1931, 1941,
 2017, 2155, 2345, 2364, 2529, 2581,
 2587, 2720

m.+ ile 2010, 2356, 2716
 m.+ ile etmek 1832
 m.+ in 2444, 2728
 m.+ inde 1956
 m.+ inden 1855, 2287
 m.+ ine 2152
 m. itmişdi 2648
 m. kıl 2348
 m. kıldı 1730, 2159, 2350
 m.+ ler 2373
 m.+ ünden 2536

mu' cizāt -37-

A. Mucizeler.
 m. 294, 399, 550, 559, 747,
 1000, 1712, 1958, 2037, 2170, 2329,
 2482, 2746
 m.- la' l 2378
 m.- Muşafā 1907
 m.- Muşafādandur 2657
 m.- Muşafādur 936, 3270
 m.- Muşafāya 778
 m.- pīr- rāh 1841
 m.- sūsmār 2029
 m.+ a 739
 m.+ dan 802
 m.+ ı 549, 784, 854, 1837,
 1842, 2363, 2643, 2658
 m.+ ından 779, 783, 1001
 m.+ uñ 749, 1615, 2269

mu' cize -2-

A. Kimsenin yapamayacağı
 yolda olan; (peygamberler için)
 mucize. bk. mu' ciz.

m. 1808
 m. idüp 2645

muḥabbet -2-

A. Sevgi.
 m. 2885
 m.+ den 1184

muḥakkak -1-

A. Hakikat, doğru.
 m.+ dur 3013

muḥāl -1-

A. Mümkün olmayan, olamaz,
 olmaz.

m. 2568

muḥālif -3-

A. Muhālefet eden, aykırılık
 gösteren, uymayan, uygun olmayan.
 m. 2034
 m. kıllalar 3043
 m.+ leri 463

Muḥammed -63-

A. (ö.a) Hz. Muhammed. bk.
 Muḥammed Muşafā, Muşafā.

M. 69, 138, 158, 204, 304,
 416, 516, 520, 532, 540, 606, 687,
 701, 786, 885, 886, 955, 972, 1042,
 1078, 1097, 1128, 1151, 1169, 1207,
 1291, 1300, 1431, 1474, 1645, 1679,
 1747, 1757, 1768, 1912, 1936, 2125,
 2150, 2512, 2579, 2709, 2812, 2843,
 2937, 3204, 3275

ma' nā- M. 1191

mevlūd- M. 3444

nūr- M. 1176

M.+ den 760, 1187, 1875

şıhr- M.+ den 641

M.+ dūr 420, 622, 2283, 2459,
 2616 nūr- M.+ dūr 218

M.+ e 1836

M.+ i 557

M.+ üñ 351, 519

Muḥammed Muşafā -4-

A. (ö.a) Hz. Muhammed. bk.
 Muḥammed, Muşafā.

M. 1023, 2110, 2573, 3405

muḥāsib -1-

A. Muhāsebe, hesap işlerini iyi
 bilen.

m.+ ler 2994

muḥayyer -2-

A. Seçmeli, beğenmeye bağlı,

beğenmece.

m. kılalum 282

m. oldı 1395

muḥīṭ -1-

A.

1. İhāta eden, etrāfını çeviren, kuşatan.

m.- baḥr- ‘ilm- mümkināt 370

m. itdi 1377

2. Çevre.

m. 1382

m.+ e irmege 2942

kevneyn- m. oldı 3342

muḥkem -1-

A. Sağlam, berk,

sağlamlaştırılmış, kuvvetli.

m. 600, 2592

muḥtāc -3-

A. İhtiyācı olan, kendisine bir şey lāzım olan, bir eksiği olup onu tamamlamak isteyen.

m. 1956

m.+ ıdur 2038

m. ıder 21

muḥtār -7-

A. Seçilmiş, seçkin; Hz.

Muhammed.

m. 66

biḥaḳḳ- Aḥmed- m.- tesellā eyle 398

Aḥmed- m.+ dan 1851

m. eyledi 46

m.+ ı 101

m.+ ıdur 2511

nūr- çeşm- Aḥmed- m.+ için

3457

muḥtaşar -1-

A. Kısaltılmış, kısaltma, kısa.

m. kılp 3252

muḥtefi -1-

A. Saklanan, gizlenen.

m. olmaz 1567

muḥterem -5-

A. Saygıdeğer, sayın; Hz.

Muhammed.

m. 79, 1206, 1828, 2854

nebīyy- m. 313

muḥteşem -1-

A. İhtişamlı, tantanalı.

m. 2765

muḥyī'l-memāt -1-

A. Ölülerin canlanması.

mu‘ciz- m. 2272

Mu‘īn -9-

A. Yardımcı; Allah’ın

adlarındandır.

M. 4, 1832, 1924, 2604, 2610, 3387, 3432, 3441

M.+ üñ 1454

muḳābil -2-

A. Karşılık.

m. 940

m. kılp 1386

muḳaddem -1-

A. Önce gelen; değerli, üstün.

m.+ dür 2271

muḳarreb -2-

A. Yaklaşmış, yakın.

m.+ ler 1118, 3125

muḳarrer -2-

A. Anlatılmış, bildirilmiş.

m. 575

m. kılalum 282

muḳīm -3-

A. İkamet eden, oturan;

Allah’ın adlarındandır.

m. 1434, 1641

m. ol 1174

muḳtedā -4-

A. Uyulan, örnek tutulan; önde bulunan, kendisine uyulan (imam, reis vb.); Hz. Muhammed.

m. 63, 2133

m.- rāh- dīn 516

m. oldı 2955

mūm -3-

F. Mum.

m. 1170

m. eylegil 974

m. kılp 1175

mūnis -2-

A. Cana yakın, sevimli.

m.- Kur’ānı 3462

m. eyle 3435

muntazır -2-

A. Bekleyen, gözleyen.
m. olmuşdu 953
m. olur 1185

mūr -1-

F. Karınca.
m. olur 124

murād -19-

A. İstek, dilek; amaç, gaye,
murat.
m. 214, 216
m.+ a 1254, 3252, 3424
m.+ a irdi: İsteğine kavuşmak,
dileği gerçekleştirmek, arzusu yerine
gelmek. 393
m.+ a ire 484
m.+ a irişenler 3424
m.+ a irişür 10, 983
m.+ ını 2172, 2636
m.+ um 1400, 1849, 2636
m.+ uma irem 2902
m.+ umuz 1263
m.+ uñ 2477, 3260
m.+ uñı 1791

muraşsa^ç -1-

A. Kıymetli, taşlarla bezenmiş.
m.+ dur 1282

murdār -2-

F. Mundar, kirli, pis.
m. 2642
m. olur 979

murtaẓā -3-

A.
1. Beğenilmiş, seçilmiş; Hz.
Muhammed.
m. 63, 1475
1. Hz. Ali'nin lākabı.
‘Alīyy- m. 859

Mūsā -8-

A. (ö.a) Hz. Musa, Musa
Peygamber.
M. 1427, 1937, 2454, 2763
ḥaqq- M.- kelīm 2252
M.+ nuñ 3403, 3414
M.+ ya 1524

muşaffā -3-

A. Süzölmüş, yabancı

maddelerden ayrılmış.

m. 504, 833
cām- m.+ dur 1199

muşāhib -1-

A. Sohbetinde bulunan, konuşan,
arkadaş.
m. 2384

muşallā -1-

A. Namaz kılmağa mahsus açık
yer.
m.+ nuñ 1625

muşavver -3-

A. Tasvirli, resimli.
m. 1423
rūḥ- m.: Cisimlenmiş ruh. 379,
844

muşhaf -1-

A. Kurān.
m. 3418

muşibet -4-

A. Felaket, sıkıntı.
m. 2234, 3360
m.+ dür 2847, 2869

Muṣṭafā -211-

A. (ö.a) Seçilmiş; Hz.
Muhammed. bk. Muḥammed,
Muḥammed Muṣṭafā.
M. 53, 69, 100, 196, 275, 285,
316, 338, 516, 533, 536, 540, 573,
582, 589, 592, 609, 610(2), 615, 636,
646, 665, 674, 685, 690, 742, 782,
787, 804, 805, 857, 864, 875, 894,
896, 903, 910, 916, 920, 926, 946,
952, 983, 1017, 1029, 1037, 1045,
1121, 1124, 1126, 1153, 1154, 1157,
1159, 1161, 1180, 1194, 1243, 1249,
1269, 1282, 1348, 1406, 1451, 1462,
1465, 1514, 1516, 1519, 1520, 1521,
1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527,
1528, 1529, 1579, 1619, 1775, 1789,
1840, 1856, 1961, 2021, 2045, 2054,
2057, 2113, 2201, 2288, 2387, 2539,
2582, 2593, 2660, 2662, 2688, 2703,
2799, 2801, 2851, 2863, 2869, 2890,
2898, 2950, 2962, 2975, 3059, 3126,
3142, 3151, 3352, 3372,
cedd- M. 488

- cemāl- M. 170, 654
 ḥadīṣ- M. 140
 mu^c cizāt- M. 1907
 nidā- M. 2727
 ‘aşk- M. 2811
 ‘āşıkān- M. 639, 2830
 rūḥ- pāk- M. 3343
 M.+daki 2904
 M.+ dan 588, 1290, 1777,
 1873, 2572
 ruḥ- M.+ dan 720
 M.+ dandur 2508
 mu^c cizāt- M.+ dandur 2657
 M.+ dır 659
 M.+ dur 1954, 2883
 mu^c cizāt- M.+ dur 936, 3270
 M.+ durur 51
 M.+ nuñ 139, 159, 230, 347,
 548,
 590, 731, 969, 1119, 1256, 2169,
 2827, 2848, 2915, 2948, 2957, 2992,
 3134, 3173, 3309, 3370, 3382
 M.+ ya 58, 494, 531, 732, 947,
 1142, 1154, 1253, 1481, 1641, 2028,
 2338, 2370, 2391, 2487, 2497, 2530,
 2600, 2753, 2905, 2914
 mu^c cizāt- M.+ ya 778
 M.+ yı 400, 443, 451, 514,
 556, 593, 633, 670, 675, 741, 934,
 1252, 1361, 1421, 1428, 1767, 2394,
 2896, 2928, 3187, 3235
muştuluk -1-
 Müjdeciye verilen müjdelik,
 muştuluk; müjde.
 m. virem 1875
muṭahhar -4-
 A. Temizlenmiş, temiz.
 m. 662, 2936, 3249, 3374
muṭavvel -1-
 A. Uzatılmış.
 m. 650
muṭbaḥ -1-
 A. Mutfak. bk. maṭbaḥ.
 m.- ḥ ānından 20
mu^c teber -12-
 A. İtibarlı, saygın, muteber.
 m. 120, 561, 1281, 1740,
 2316, 3188, 3374
 kavḥ- m. 591, 646
 resūl- m.: Hz. Muhammed.
 2209
 m. itdi 1855
 m. olunmuş 1829
muṭī^c -3-
 A. İtaat eden, boyun eğen.
 m. olam 3190
 m. olmazsın 1144
 m. olmuşdur 39
muṭlak -2-
 A. Kayıtsız, şartsız; yalnız, tek;
 Allah’ın adlarındandır.
 M. 1340, 3396
 ḥākim- m. 397
muṭṭarr -1-
 A. Çaresiz kalmış, zorunda
 kalmış.
 m. oluban 397
mübārek -15-
 A. Mübarek, kutlu, bereketli,
 kutsal.
 m. 80, 431, 453, 863, 899
 1061, 1124, 1151, 1516, 3120, 3122,
 3215, 3282, 3366
 m. olsun: “hayırlı, uğurlu
 olsun” anlamında bir kutlama sözü.
 1295
mübārız -1-
 A. Döğüşe, güreşe kalkışan.
 m. 2070
mübīn -4-
 A. Hayrı, şerri; iyiyi, kötüyü
 ayıran.
 Qur’ān- m. 4
 siḥr- m. 1700, 1931, 2629
mübtada^c -1-
 A. Aslında yok iken yeni
 çıkmış olan şey.
 m. 2034
mübtedī -1-
 A. (bir şey öğrenmeye) yeni
 başlayan, acemi.
 m. 768
mübtelā -3-
 A. Tutkun, tutulmuş.

- m. olan 1074
m. oldı 1414
m. olmuş 110
- mücellā** -1-
A. Parlak, parlatılmış.
m. 504
- Mücīb** -4-
A. İcābet eden, isteyene karşılık veren, teklifleri bilen; Allah'ın adlarından. M. 1429, 1921, 2383, 3381
- mücrim** -1-
A. Cürüm işlemiş, suçlu.
m. 3461
- müctebā** -4-
A. Seçilmiş, seçkin; Hz. Muhammed.
m. 63, 2573, 2633
m.+ dır 659
- müdüām** -5-
A. Sürekli, devamlı.
m. 288, 461, 577, 715
şalavāt- m. 719
- müddet** -4-
A. Zaman, vakit.
m. 642, 812, 2027
m.+ i olmaz 258
- müdevver** -1-
A. Yuvarlak.
m. 650
- mü'ezzin** -1-
A. Ezan okuyan.
m. olana 1242
- müflis** -1-
A. İflās etmiş, züğürt.
m. 2923
- müheyyā** -1-
A. Amade, hazır.
m.+ dur 1199
- mühīb** -1-
A. Heybetli.
m. idi 654
- mühmelāt** -1-
A. Mānāsız, boş sözler.
m. 977
- müühr** -13-
F. Mühür.
- m.- nübüvvet 365, 449, 2904
m.- resül olupdur 1261
m. eyledi 447
m.+ ine 2896
m.+ ini 2893, 2917
m. itdi 448
m.+ ü 2791
m.+ ümi 2901
m.+ üñ 996
m.+ üñi 2902
- mühre** -1-
F. Bir çeşit yuvarlak şey.
m. 2420
- mükeḥḥāl** -1-
A. Sürmeli.
m.+ di 656
- mükemmel** -2-
A. Kemāl bulmuş, tam, olgun, kusursuz, eksiksiz.
m. 75, 1520
- mükennā** -1-
A. Künyelenmiş, künyeli.
m. 835
- mükerrem** -3-
A. Saygıdeğer, muhterem.
m. 2511, 2748
m.+ di 88
- mül** -1-
F. Şarap.
m.+ den 184
- mülāyim** -2-
A. Uygunluk; yumuşak huyluluk.
m. 651
m.+ di 655
- mülhid** -2-
A. Allah'ı inkār eden, dinsiz.
m.+ e 3019
m.+ üñ 3018
- mülk** -9-
A. Vakıf olmayıp –doğrudan doğruya- birinin malı olan devlet- m.- Süleymānuñ 3414
‘ālem- m.+ e 997
m.+ i 728, 1353, 1734
m.+ ine 1350
m.+ ini 783, 1379

m.+ üñ 470
mülket -1-
 A. Ülke.
 m.+ inde 1856
mülzem -1-
 A. Baskın çıkarak susturulan,
 susturulmuş kimse (Bir bahiste).
 m. kılmak 2576
mü'min -26-
 A. Mümin, imanlı; Müslüman.
 m. 20, 2025, 3462
 m.+ di 2649
 m.+ dür 1622, 1669
 m.+ e 2024, 3437
 m. ider 1840
 m. iseñ 2171
 m.+ ler 873, 1141
 m.+ lere 919, 1030
 m. olan 3368
 m. oldu 1710, 1824, 1838,
 1941, 2098, 2464
 m. oldılar 2099
 m. olgeç 2697
 m. olunmuş 2024
 m.+ üñ 1574, 3246
mümkināt -1-
 A. Olabilen, olabilir şeyler.
 muhīt- baħr- ' ilm- m. 370
münācāt -5-
 A. Allah'a dua etme, yalvarma.
 m. 238
 m. eyledi 787, 953
 m.+ ı 3442
 m.+ ımuızı 3449
münādī -1-
 A. Nidā eden, tellāl.
 m. 2848
münāfık -4-
 A. Nifak sokan, ikiyüzlülük
 eden, iki yüzlü.
 m. 762
 m.+ dur 716
 m.+ lar 1081, 3004
münaqqāş -2-
 A. Nakşedilmiş, nakışlı,
 resimli, işlemeli.
 m. 2145, 2614

münevver -2-
 A. Aydınlatılmış, nurlanmış.
 m. 1309
 m. eyle 3382
münezzeh -3-
 A. Tenzih edilmiş, temiz, arı;
 uzak.
 m. 16, 190, 1405
münfa' il -1-
 A. Gücenen, gücenmiş,
 alınmış.
 m. itdügi 2729
münkād -4-
 A. Boyun eğen.
 m.+ ısa 2519
 m. ola 2388
 m. olan 2510
 m. oldu 2481
münker -1-
 A. İnkār edilmiş, edilen, kabul
 ve tasdik edilmeyen,
 reddedilen.
 ehl- m.+ den 2382
münkir -5-
 A.
 1. İmansız, inanmayan, dinsiz.
 m.+ idi 2485
 m. olan 1411
 m.+ üñ 752, 1409
 2. Mezarda sual soracak olan
 iki melekten biri.
 M. 1692
müntehab -1-
 A. Seçilmiş; seçkin.
 m. 3025
müntehā -3-
 A. Nihāyet bulmuş; bir şeyin
 varabildiği en uzak yer, son derece,
 son kerte.
 m. 1221
 m. oldu 1306
 m. olmuşdu 3463
müntehī -1-
 A. Nihāyet vulan, sona eren,
 biten.
 m. olupdur 768
münzir -1-

A. Ākabetinin kötülüğünü

söyleyerek korkutan.

m. 66

mürde -5-

F. Ölmüş, ölü.

m. 263, 2273

m.+ dür 32, 1577

m.+ nüñ 265

mürebbā -1-

A. Terbiye olunmuş, terbiye görmüş.

m. kıldı 837

mürebbī -1-

A. Terbiye eden.

m.+ ye 269

müreкке -1-

A. İki veya daha çok şeylerin karışmasından meydana gelen.

m. 219

mürğ -3-

F. Kuş.

m.- haqqam 3068

m.- haqdur 1202

m.- ʔāʔir 537

mürsel -3-

A. Peygamber.

m. 2294, 2579

şāh- m.+ den: Hz. Muhammed.

1727

mürselīn -1-

A. Kitaplı peygamberler.

enbiyā- m.+ üñ 3416

mürşid -4-

A. İrşādeden, doğru yolu gösteren, kılavuz.

m. 59, 1600

m.- kāmīl olur: Hakk’a

kavuşmuş, “fenāfillāh” mertebesine ulaşmış. 759

m.+ e 759

mürüvvet -1-

A. Cömertlik, iyiliksever.

m. 2904

müsemma -1-

A. Tesmiye olunan, bir ismi olan, adlanmış, adlı.

sırr- m. 835

müsta‘īn -1-

A. Yardım isteyen.

m. 1656

müstakīm -2-

A. Doğru, düz, dik.

m. olgıl 1174

m. olmadı 1413

Müste‘ān -5-

A. Kendisinden yardım beklenen, yardım istenen (Allah’ın sıfatlarındandır).

M. 244, 1288, 1779, 3441

ḥabīb- M.: Hz. Muhammed.

2076

müsteḥab -1-

A. Farz ve vācibten başka olarak sevap kazanılan iş.

m. 3025

müstemi‘ -1-

A. Dinleyen, dinleyici, işiten.

m. olgıl 2746

müsülmān -12-

A. İslām dininde olan.

m. 955

m. eyleseñ 942

m. eyleyesin 2581

m. idegör 731

m. ol 696, 1760, 2664

m. oldu 703, 970

m. oldılar 748

m. olmadı 722

m. olmaya 688

müşerref -1-

A. Şerefli, şereflendirilmiş.

m.+ düm 3080

müşğ -1-

F. Misk.

m. 2602

müşkil (müşkül) -9-

A. Müşkül; güçlük, zorluk.

m. 2003, 2293, 2522

m.+ dür 1302

m.+ in 2911

m. olur 3223

m.+ üm 1970

m.+ üñ 2238, 3237

müşkilāt -1-

A. Müşküller; güçlükler,
zorluklar.
m.+ ın 2986
müşrik -2-
A. Allah'a şerik, ortak
koşanlar.
m.+ ler 1040
m.+ leri 2498
müşrikîn -1-
A. Allah'a şerik, ortak
koşanlar.
kavm- m. 2575
müştak -4-
A. Özleyen, can atan.
m. 1523
m.+ am 2357
m.+ durur 1296
m.+ ısın 2380
müşterî -3-
A. Satın alan, alıcı; alışverişte
bulunan.
m. 1011(2)
m.+ ler 1010
müyesser -9-
A. Kolay gelen , kolaylıkla
olan.
m. 994
m.+ dür 2271
m. eyle 3452
m. kıl 1260, 3441
m. kılmağıçün 3451
m. oldu 1854
m. olmadı 532
m. olmaz 1295
müzeyyen -2-
A. Süslenmiş, süslü.
m. 503
m. kıldı 286

-N-

nā-bedīd -2-
F. Görünmez, bellisiz, kayıp.
n. oldu 1709
n. oldılar 634
nā-bekār -4-
F.A. İşe yaramaz; hayırsız.

n. 2331, 2539, 2561, 2707
nāçār -1-
F. Çaresiz.
n. ola 2502
nā-dān -1-
F. Cahil, bilmez.
n.+ ımışsın 2676
nāfiz -1-
A. Delip geçen; içeriye giren,
işleyen.
n.+ i 366
nā-gāh -1-
F. Ansızın, birden bire. bk. nā-
gehān, nā-gehānī.
n. 954
nā-gehān -16-
F. Ansızın, birden bire. bk. nā-
gāh, nā-gehānī.
n. 139, 514, 558, 619, 628,
631, 644
1096, 1377, 1397, 1681, 1960, 1994,
2661, 2844, 2851
nā-gehānī -6-
F. Ansızın, birdenbire. bk. nā-
gāh, nā-gehān.
n. 252, 348, 593, 1122, 1334,
1374
nā-hak -3-
F.A. Haksız.
n. 1888, 1939
n. itdünüz 1914
nā-hak yere -1-
F.A.T. Haksız olarak, hak
etmediği halde.
n. 3301
naḥs -1-
A. Uğursuz, bahtsız.
n. iken 2027
naḥlistān -2-
A. F. Hurmalık, hurma
fidanlığı.
bāğ- n. 2429
bāğ- n.+ a 1872
nā'ib -1-
A. Vekil.
n.+ i 362
na'im -1-

- A. Bollukta yaşayış.
n. 827
- nāka** -6-
A. Dişi deve.
n. 1889, 1892, 1907, 2133
n.+ lar 539
n.+ ya 1906
- nā-kes** -1-
F. İnsāniyetsiz, alçak.
n.+ üñ 2785
- nā-kezir** -1-
(?)
n. 1837
- naql** -9-
A. Anlatma, söyleme, hikāye
etme, nakletme.
n. 2572
n. eyledi 896
n. idelüm 3252
n. ider 229, 318, 487, 1727
n.+ idür 2567
n. kılduk 1020
- naqş** -1-
A. Noksan, eksiklik.
‘ayn- n. olduñ 1537
- naqş** -6-
A. Resim.
n.+ ımı 29, 35
n. kılmış 1489
n. ola 2601
n. olan 996, 1417
- na‘l** -5-
A. Ayakkabı, pabuç.
n.+ ini 87(2), 846
n.+ inüñ 1524
n.+ üñile 1366
- nāliş** -1-
F. İnleyiş, inleme, inilti.
n. kıldı 2322
- nā-mahrem** -1-
F.A. Mahrem olmayan.
n.+ durur 3020
- nām-aver** -6-
F. Ad salmış, ünlü; Hz.
Muhammed.
n. 1807, 1906, 2127
‘Alīyy- n. 2347
- resül- n. 2103, 2112
- namāz** -35-
F. Namaz.
n. 1468, 1599, 1622, 1623
n.+ a 1153, 1880, 2425
n.+ da 1596
n.+ dan 1154, 1240, 1269,
1953
n. eyledim 1473
n.+ ı 3369
n.+ ı kıl 1207
n.+ ı kıla 1471
n.+ ı kılūñuz 1621
n.+ ımız 1624
n.+ ın kılavuz 239
n.+ ın kıldı 2288, 3368
n.+ ın kıldılar 3370
n.+ ın kılmışuz 1246
n.+ ın kılup 1891
n. kıl 58, 1152, 1595
n. kıla 2424
vaqt- n. kılalar 3295
n. kıldı 1290
n. kılar 1239
n. oldı 238
n.+ um 2418
n.+ uñ 1598
- Nām-dār** -1-
F. Namlı, ünlü; Hz.
Muhammed.
N. 1972
- nāme** -1-
F. Mektup.
n.+ sin 1697
- nāmūs (~nāmus)** -3-
A. Ar, haya.
n.- ‘ārı 1590, 3110
n. eyle 764
- nān** -1-
F. Ekmek.
n.+ ıdı 2462
- nānver** -1-
F. Hz. Muhammed.
n. 2056
- nā-pāk** -2-
F. Pis, murdar.
n. 979

nār n. olmağıl 2034
 -30-
 A. Ateş; cehennem.
 n. 1478, 1721, 2544, 2642,
 2718
 n.- caḥīm eylemeye 157
 n.- caḥīm 948
 n.- caḥīmde 2845
 n.- caḥīmüñe 1638
 n.- firḳat 3094
 n.- Nemrūd oldı 3402
 n.- Nemrūdı 297
 ḥaḳḳ- n.- nūr 1920
 n.- aşḳıla 2810
 n.- azābuñdan 3387
 n.- tevḥidile 1175
 n.+ a 1705, 3289
 n.+ dan 3018
 n. eyledi 2563
 n. eyleme 967
 n. eyleye 2537
 n.+ ı 1609
 n.+ ıla 2873, 3063
 n.+ ını 1511
 n. olur 1952
 ehl- n. olur 2528
 n.+ um 3108
 n.+ uñ 1102
naʿre -8-
 A. Yüksek sesle bağırma.
 n. 2976
 n. eyledi 683
 n.+ ler kıldı 2895
 n.+ ler urdı 900
 n. urdı 2958
 n. urur 2231
 n. ururđı 893, 895
nās -1-
 A. İnsanlar, halk, herkes.
 n. iken 730
naşb -1-
 A. Bir memurluğa tayin.
 n. ider 773
nā-sezā-l -
 F. Yakışmaz.
 n. 2418
naşib -9-

A. Nasip, Allah'ın verdiği şey,
 kısmet.
 n. 20, 242, 1848
 n. eyledi 1429
 n.+ ini 2654
 n. itgil 2167, 2383
 n. olan olur 796
 n. olursa 2564
naşihat -1-
 A. Öğüt.
 n. kıduram 581
nāşī -1-
 A. Neşet eden, edici, ileri
 gelen.
 n. kıdur 730
naʿt -1-
 A. Bir şeyi medhederek
 anlatma, vasıflandırma.
 n.- ḥabīb 281
nāṭıḳ -1-
 A. Söyleyen, konuşan.
 n.+ dur 3030
nā-tüvān -6-
 F. Zayıf, kuvvetsiz.
 n. 1681, 2002, 2106, 2115,
 2273, 2779
nāz -4-
 F. Kendini beğendirmek için
 takınılan yapmacık.
 n. 1410, 1595
 n. eylegil 3339
 n.+ ıla 538
nazar -30-
 A. Nazar, bakış, bakma;
 düşünme.
 n. 720, 2325
 ehl- n. 1821, 2077, 2690
 n. eyle 690
 n. eyledi 202
 n. ideridi 1873
 n. itdi 1653
 n. kıldı 28, 685, 791, 1173, 1356,
 2325
 n. kıla 254
 n. kılasın 1308
 n. kılayum 2988, 3097
 n. kıldı 206, 234, 519, 586,

- 1496, 1863
n. kılsa 561, 2023, 2500, 3014
n. kıılır 2230
- nāzır** -1-
A. Nazar eden, bakan, gözeten.
n. 251
- nāzik** -1-
F. İnce. Bk. nāzük.
n. 3062
- nāzil** -2-
A. Yukarıdan aşağı inen, inici.
n. olan 3455
n. oldu 2836
- naẓīr** -1-
A. Benzer, eş.
n.+ i 647
- naẓm** -3-
A. Dizme, sıraya koyma;
vezinli, kafiyeli söz.
n.+ a 103
n. eyledüm 160
n. kıldum 165
- nāzük** -1-
F. İnce. Bk. nāzik.
cism- n. 3249
- ne** -189-
n. 49, 115, 794, 877, 881, 912,
942, 963, 975, 982, 990, 1052, 1075,
1088, 1094, 1125, 1293, 1429, 1446,
1453, 1663, 1693, 1720, 1730, 1815,
1825, 1885, 1907, 1945, 1972, 1980,
1984, 2113, 2139, 2153, 2170, 2271,
2278, 2305, 2323, 2331, 2332, 2333,
2358, 2432, 2454, 2498, 2539, 2570,
2582, 2598, 2612, 2623, 2647, 2741,
2761, 2777, 2783, 2784, 2859, 2922,
2932, 3000, 3005, 3113, 3130, 3190,
3218, 3222, 3247, 3266, 3284, 3285,
3296, 3297, 3307, 3311, 3392
n.+ dür 103, 104(2), 187(2),
470, 612, 835, 1205, 1357(2), 1897,
1971, 2417, 2447, 2453, 2714(2),
2817, 2939, 2976(2)
n. idi 1611
n. ise 3172
n. itdi 2467
n. itmek 1676
n.+ ler 253(2), 318(2)
n.+ ler kıldı 2659
n.+ n 1450
n. olmuş 2217
n. olsa 982
n. olursa ola 3038
n.+ ydi 3400
n.+ ye 566, 2834, 2996, 3016
n.+ yem 955
n.+ yi 6, 103, 2006, 2998(2)
n.+ yidi 1023, 1518
n.+ yimiş 217, 223
n.+ yise 861
2. sf. Hangi, nasıl.
n. 125, 146, 226, 320, 410,
497, 526, 574, 601, 882, 930, 1064,
1122, 1180, 1205, 1246, 1362, 1372,
1396, 1424, 1441, 1765, 1779, 1812,
1829, 1862, 1864, 1886, 1912, 2012,
2134, 2159, 2172, 2176, 2179, 2189,
2213, 2350, 2460, 2522, 2586, 2622,
2676, 2722, 2781, 3153, 3188, 3320
3. Şaşma veya abartma, çokluk
bildirir; niçin, ne kadar..., nasıl.
n. 605, 1660, 2138, 2804, 2860
4. Hiçbir şey, yok, soruyla
itiraz.
n.... n. 650, 1376, 1414, 3392
- ne‘am** -2-
A. Evet, pek güzel, hay hay;
öyledir.
n. 1028, 3310
- nebāt** -7-
A. Topraktan biten, çıkan her
türlü şey, bitki.
n. 222, 545, 559, 1008, 1216
n.+ ın 1014
beyn- n.+ ında 391
- nebī** -27-
A. Nebi, peygamber; Hz.
Muhammed. bk. nebīyy.
n. 1685, 1728, 1897, 1957,
2038, 2262, 2292, 2834, 3392
mī‘rāc- n. 1614
rāh- n.+ de 1413
n.+ den 1967, 2747
n.+ dür 304

kavlı- n.+ dür 3025
 n.+ ler 2354, 2580, 3407
 n.+ nüñ 293
 n.+ si 2806
 n.+ sin 702, 965, 1785, 2298,
 2596
 n.+ ye 1258
 n.+ yidi 88
nebîyü'lMuştafâ -1-
 A. Mustafa nebi, Hz.
 Muhammed.
 n. 1730
nebîyy -1-
 A. Nebi, peygamber; Hz.
 Muhammed. bk. nebî.
 n.- muhterem: Hz. Muhammed.
 313
necât -12-
 A. Kurtulma, kurtuluş.
 n. 278, 294, 662, 938, 1000,
 1117, 1166, 1209, 1480
 n. itmiş 1955
 n. kıllur 3306
 rāh- n.+ uñ 2380
neccinā mimmā neḥāf -12-
 A. “Bizi korktuğumuzdan
 kurtar.” anlamında bir ifade.
 n. 3453(2), 3454, 3455, 3456,
 3457, 3458, 3459, 3460, 3461, 3462,
 3463
nedāmet -1-
 A. Pişmanlık.
 n. 2683
neden -7-
 Neden, niye.
 n. 736(2), 858(2), 1283, 2996
 n.+ dür 2278
nefes -11-
 A. Nefes, soluk; bir nefes
 alacak kadar zaman, an.
 n. 759, 823, 2998, 3083, 3084,
 3335
 n.+ de 703, 709, 1639, 3199,
 3202
nefir -1-
 A. Bağırıtı.
 n. kıldı 2957

nefs -35-
 A. Can, ruh, hayat.
 n. 39, 724, 725, 823, 1536
 n.- Bū Cehlini 776
 n.- cehli 761
 n.- emmāre: İnsanı kötülüğe
 sürükleyen nefis. 709, 716, 762
 n.- lātī 1544
 n.- vaşl- ‘idine 929
 n.+ e 1420
 n.+ i 122, 130, 729, 928, 1504
 zemherîr- n.+ i 283
 n.+ ini 735, 930, 1223, 1527
 n.+ üñ 248, 253, 726, 728, 922,
 1168, 1176, 1559, 1560
 dīv- n.+ üñ 993
 n.+ üñi 734, 933
nehār -3-
 A. Gündüz.
 n. 191, 1095, 1677
nehr -1-
 A. Akarsu, nehir.
 n.+ üñ 1575
Nekîr -1-
 A. (ö.a) Mezarda ölüleri
 sorguya çekecek olan iki melekten
 birinin adı.
 N. 1692
Nemrūd -2-
 A. (ö.a) Bābil’in kurucusu
 denilen hükümdar olup Hz.
 İbrahim’i ateşe attırmıştır.
 nār- N.+ ı 297
 nār- N. oldı 3402
ner -1-
 F. Er, erkek.
 ‘Alîyy- şîr- n. 2344
nerdübān -4-
 F. Merdiven.
 n. 1155, 1156, 1562
 n.+ dan 1159
neş -1-
 A. Fesih ve lağvetme,
 kaldırma, hükümsüz bırakma.
 n. idiser 323
nesl -1-
 A. Nesil; soy.

n.+ i 1831
nesne -11-
 Nesne, şey, eşya.
 n. 438, 818, 2279, 2327, 2849
 n.+ nūñ 3290
 n.+ ye 27, 1421
 n.+ yi 815, 2995, 3006
neşter -1-
 F. Neşter.
 n. 2555
n'et - -2-
 (< ne it-) Ne yapmak, ne etmek. bk. n'it-.
 n.- di 806
nev -3-
 A. Çeşit, türlü.
 n.+ e 3013
 n.+ ile 543, 563
nevāhid -1-
 (?)
 n. eyledi 589
nevber -1-
 F. Turfanda çıkan meyve ve çiçek.
 n. 2732
nevbet -5-
 A. Sıra, sıra ile görülen iş.
 n. 452, 1316
 n.+ i 301
 n.+ in 3410
 n.+ ümdür 1311
nev-civān -1-
 F. Tāze, genç delikanlı. Bk. nev-cüvān.
 n. 568
nev-cüvān -6-
 F. Tāze, genç delikanlı. Bk. nev-civān.
 n. 2109, 2138, 2140, 2660, 2672
 n. oldu 2012
nevha -1-
 A. Ölüye sesle ağlama.
 n.+ sı 3401
nevm -1-
 A. Uyku.

n.- ğafletden 1474
nevmid -1-
 F. Ümitsiz.
 n. oldum 2682
nev-rūz -1-
 F. Yeni gün, nevruz.
 n. idelüm 283
ney -1-
 F. Ney.
 n. 3020
n'eyle - -15-
 (<ne eyle-) Ne yapmak, neylemek.
 n.- di 447, 896, 912, 2914, 2928, 3187
 n.- dük 479
 n.- düñ 876, 1674, 2921, 2956, 2996, 2999
 n.- miş 2222
 n.- yem 2197
nez -3-
 A. Can çekişme.
 h̄in- n.+ inde 3235, 3253
 n.+ üñ 3242
nezir -1-
 A. Hz. Muhammed'in adlarındandır.
 n. 212
nezle -1-
 A. İnme, iniş.
 n.- uḡrā 380
nezr -1-
 A. Adak, adama.
 n. itgil 2333
ni'am -1-
 A. Nimetler.
 n. 2905
nice (~niçe) -117-
 1. sf. Çok, birçok, hayli, oldukça çok, hangi, nasıl.
 n. 147, 197, 212, 296, 305, 358, 399, 405, 417, 454, 494, 456, 532, 543, 550, 717, 812, 913, 934, 935, 936, 1013, 1313, 1318, 1536, 1769, 1818(2), 1854, 1889, 1894, 1906, 1933, 1936, 2003, 2027, 2032, 2051, 2190, 2269, 2373, 2428, 2482,

2562, 2580, 2622, 2646, 2866, 2940,
3054, 3390, 3408
2. zf. Ne kadar; nasıl, neden; ne
vakte kadar; ne zaman.
n. 132, 134, 277, 540, 661,
815, 816, 937, 1132, 1165, 1327,
1364, 1714, 1754, 1772, 1883, 2040,
2063, 2078, 2082, 2208, 2223, 2292,
2297, 2330, 2338, 2352, 2502, 2508,
2544, 2559, 2563, 2693, 2759,
2789(2), 2858, 2888, 2916, 3029,
3111, 3188, 3346,
n.+ dir 612
n.+ dūr 1014, 2056, 2297,
2546, 2687, 2940, 2945
n. eylesün 2235
n. olur 2411
n. olursa 2776
n.+ si oldu 1021
2. zm. Çoğu, birkaçı.
n. 3155
n.+ ler 748, 801, 970
n.+ nūñ 3157
n.+ si 307, 1113, 2245, 3225
niçe niçe -1-
Pek çok.
n. 1440
niçün -5-
(< ne içün) Niçin, neden?
n. 876, 1144, 1500, 2860,
3126
nidā -19-
A. Seslenme, çağırma.
n. 82, 965, 1113, 1365, 1401,
3133, 3334
n.- Muştafā 2727
n. kıldı 314, 1860, 2178
n. kılup 2726
n. kılur 25, 1236, 1248
n. oldu 1922
n.+ ya 1365
n.+ yı 2554, 2592
nigār -5-
F. (resim gibi güzel) Sevgili,
kadın; bu anlamda bir seslenme; Hz.
Muhammed.
n. 510, 536, 2806, 2812, 2814

nigeh-bān -1-
F. Gözcü; bekçi.
n. 2969
niğün-sār -1-
F. Başaşağı.
n. olmasun 2493
nihān -12-
F. Gizli, saklı.
n. 1188, 1446, 1589, 2299
sırr- n. 254, 975, 1518, 1611,
1618
n. itdi 2420
n. kıldı 2423
n. olur 37
nihāyet -2-
A. Son.
n. 1350
n. olmadı 1354
nīk -5-
F. İyi, hoş, güzel.
n. 1693, 1859, 1947, 2393
n. olmuş 2281
niķāb -6-
A. Peçe, yüz örtüsü; perde,
örtü.
n. 24, 194, 1342, 1404, 3338
n.+ ın 172
nīk-baht -1-
F. Bahtı iyi, tālihli.
n. 1712
nīk-kār -1-
F. İyi işli, işleri iyi ve doğru
olan.
n. oldu 1948
nīk-nām -1-
F. İyi nam kazanmış, iyi adlı,
iyi ünlü.
n. 524
nīk-rāy -2-
F. İyi, güzel, hoş düşünceli;
Hz. Muhammed.
n. 1869, 2532
nīk-ser -1-
F. İyi, güzel düşünceli.
n. 2486
nīk-siper -1-
(?)

nîk-sîret -1-

F.A. Güzel hâl, güzel ahlak
n. 1859

nîlgün -1-

F. Çivit renginde, lâcivert.
n. 425

nî' met -10-

A. Nimet, iyilik; yiyecek,
içecek.

n. 237, 553, 559, 2762
n.+ dūr 445
n. idi 2146
n.+ ine 873
n.+ leri 827
n.+ lerinüñ 239
n.+ üñle 1642

nire -7-

Nereye.
n. 827, 1017
n.+ de 2998
n.+ den 104, 187
n.+ dendür 285
n.+ ye 583

Nîr -1-

A. (ö.a) Nir Peygamber.
N. +e 295

nisā -1-

A. Kadınlar.
n. 935

nīsān -1-

F. Nisan ayı; mec. bolluk,
bereket.

n.- kerem 302

nişār -1-

A. Saçma, serpmeye.
n. 2305

nisbet -2-

A. Bağlılık, ilgi.
n.+ i 1337, 1752

nişān -13-

F. Nişan, iz, belirti.
n. 244, 274, 417, 911, 1184,
1652, 1875, 1969, 1976, 2320, 2328
n. ola 1538
n. olisardur 3054

nişe -6-

Niçin, nasıl.

n. 1734, 1913, 1966, 2117,

2217, 2706

n'it – (~n'id-) -50-

(< ne it-) Ne yapmak, ne
etmek. bk. n'et-.

n.- di 1799, 1803, 2089, 2256,
2270, 2413, 2424, 2444, 2489, 2707

n.- diler 435, 864, 1674, 2220,
2491, 2580

n.- e 3362

n.- eler 3302, 3313

n.- elüm 2960

n.- em 134, 1069, 2456, 2847,
3061, 3081, 3179

n.- er 248, 444, 691, 772, 776,
1547, 1868, 3358

n.- erem 1771, 3102

n.- eriz 3356

n.- erler 1656

n.- evüz 1887

n.- eyüm 438, 604, 3077, 3079,
3354

n.- mekgerek 2463, 2762, 3364
n.- sün 390, 2564

nitekim -1-

Gerçekten, hakikaten.
n. 1576

nitesi -1-

Ne suretle, ne şekilde, nasıl, ne
türli.

n. 1646

niyām -1-

A. Uyuyanlar, uykuda olanlar.
n. olmaz 1591

niyāz -7-

F. Yalvarma, yakarma; dua.
n. 238, 1410, 1595

n. eyle 1152

n. eylerem 2523

n.+ ı 3413

n. kılduñ 1473

niyyet -2-

A. bir şey yapmayı önceden
isteyip düşünme, maksat.

n. kıılır 3154

n.+ üñi 1545

nizā' -1-

- A. Çekişme, kavga.
n.+ uñ olduğı 2608
- nizām** -32-
A. Düzen, usul; kaide.
n. 2378, 2466
n. dutduķca 1033, 1645, 2832
şer^c - n.+ ın 1257
n. tıtdıķca 781
n. tıtdıķca 43, 93, 182, 228, 345, 486, 705, 853, 660, 907, 1003, 1111, 1226, 1267, 1389, 1531, 2907, 2936, 3056, 3075, 3112, 3293, 3347, 3465
n. tıtmaz 1070
- nize** -1-
F. Kargı, mızrak.
n. 627
- noķşān**-3-
A. Eksiklik; kusurlu.
n. 201
n.+ ı 2172
n.+ ımuza 3453
- noķta** -1-
A. Nokta; derece, kerte.
n.- sırr- ilāhī 85
- n'ol** - -39-
(<ne ol-) Ne olmak.
n.- a 386, 474, 991, 1069, 1084, 1276, 1403, 1441, 2179, 3118, 3224, 3227, 3228, 3266, 3273, 3314
n. -ayıdı 3092
n.- dı 613, 860, 963, 1034, 1065, 2233, 2908, 3126, 3399, 3402
n.- duğını 2421
n.- dum 2020
n.- duñ 863, 1093, 3091
n.- ısar 2379, 2437
n.- maya 3228
n.- mışam 324, 1099
n.- sa 2768
n.- ur 2771
- Nūh** -3-
A. (ö.a) Nuh Peygamber.
N. 293
hakk- N. 2251
N.+ uñ 3401
- nuķl** -1-
A. Meze, çerez.
n. 2146
- nuķūş** -1-
A. Nakışlar, resimler.
n.+ ın 765
- nūr** -108-
A. Aydınlık, ışıķ, İlāhī nur;
mec. Hz. Muhammed.
n. 59, 198, 203, 291, 294, 665, 667, 1122, 1334, 1675, 1751, 2666, 2863, 2894, 3033
hakk- nār- n. 1920
‘ayn- n.:Pek sevgili kimse; Hz. Muhammed. 1296
tāvus- n. 370
n.- Aħmed 54, 215, 288
n.- Aħmedi 795
n.- berķ urur idi 674
n.- dīde: Pek sevgili kimse
1853
n.- çeşm- Aħmed- muħtārıçün
3457
n.- hābībūnden 1307
n.- hāķ 335, 3022
n.- Hāvvā 290
n.- ħudā 642
n.- imām 198
n.- ismu'llāh 1572
n.- ķadem 666, 1181
n.- kebīr 212
n.- kerem 292
n.- kerīm 298
n.- Muħammed 1176
n.- Muħammeddūr 218
n.- ‘ayn idi 199
n.- pāk- ħay 342
n.- şudūr 3177
n.- şem^c e 1415
n.- tāl^c atı 643
n.- vechi 195
n.- vechūñle 3189
n.- yezdān 1219
n.- zāt 518
n.+ a 201, 240, 284, 315, 326, 332, 357, 1120, 1219, 1618
dār- n.+ a 1222
n.+ dan 248, 440, 1155, 1374

n.+ dan eylemiş 1343
 n.+ durur 3376
 n. eylegil 3383
 n.+ ı 211, 430, 515, 817, 831,
 1065, 2118, 2939, 3144, 3369
 n.+ ıdı 664
 n.+ ıdur 56
 n.+ ıla 279, 290, 301, 376,
 2141, 3375, 3435
 n.+ ın 434, 1040, 1511
 n.+ ından 1213, 1341
 n.+ ını 196, 204, 247, 287,
 1260, 1377, 3156
 n.+ ıyla 338
 n. oldu 1122
 n. oldum 355
 n. olur 755, 774, 795, 3239
 n.+ uñ 200, 289, 299
nuşret -2-
 A. Yardım.
 n. 2080
 kufıl- n. 365
nüş -5-
 F. Tatlı; bal; içki, iştret.
 n. eyledüm 1398
 n. iderdi 1084
 n. idüñ 1004
 n. kıldı 509
 n. olur 1947
nuñk -2-
 A. Söz, lākırdı; konuşma.
 n.+ ıdur 97(2)
nübüvvet -6-
 A. Peygamberlik, nebilik.
 n. 996, 2893, 2896
 mühr- n. 365, 449, 2904
nüfūs -1-
 A. Ruhlar, canlar.
 n.+ ıla 221
nüh -1-
 F. (Sayı) Dokuz.
 n. 107
nüvişt -1-
 F. Yazılı, yazılmış.
 şubh- n. 372
nüzül -3-
 A. Aşağı inme, iniş.

n. kıldı 997, 1513
 n. kılursa 3026

-O-

o -25-
 1. zm. Teklik üçüncü şahıs bk.
ol.
 o.+ ña 586, 1774, 2238
 2. sf. O, işaret sıfatı. bk. ol.
 o. 59, 594, 650, 935, 1080,
 1138, 1381, 1539, 1652, 1815, 2010,
 2096, 2100, 2134, 2161, 2223, 2735,
 2847, 2912, 2943, 2971, 3332
ocağ -1-
 Ocak.
 o.+ ında 406
od -44-
 1. Ateş, od; bir şeyden çıkan
 kıvılcım, alev; tutuşmuş
 olan cisim.
 o. 406, 631, 1496
 o.+ dan 1313
 o.+ ı 405, 3019
 2. Cehennem; cehennem ateşi.
 o. 3011
 o.+ a 142, 1678, 1938
 o.+ dan 278, 662, 696, 938,
 1000, 1117, 1166, 1480, 3306, 3323
 o.+ ından 3325
 o. olmuş 2014
 3. (Totem olarak) Ateş.
 o.+ a 406
 4. Aşk, sevgi, ayrılık vb. ateşi.
 o. 2820, 2825, 2958
 o.+ a 2825(2), 2880
 o.+ ı 2974, 3250
 o.+ ına 1175, 1701, 2830,
 3027, 3094, 3357, 3408
 o.+ ından 136, 3448
 o.+ ıyla 437
 o.+ lar 2412, 2818
 o. urdı 2991
oğlağ -6-
 Oğlak.
 o.+ ı 2177, 2183, 2184, 2191,

2221, 2223

oğlan -31-

Erkek çocuk.

o. 259, 475, 499, 623, 2044,

2052, 2055, 2083, 2091, 2230

o.+ ı 2089, 2102, 2131, 3083

o.+ lar 2206, 2210, 2257

o.+ ları 511, 2203, 2214, 2240

o.+ larıla 2266

o.+ ların 2215, 3159

o.+ larını 2275

o.+ larıñ 2243, 2245

o.+ larıñı 2205

o.+ um 428

o.+ umı 1690

o.+ uñ 466

oğlancuğ -1-

Çocuk, küçük çocuk.

o.+ a 3253

oğul (~oğl) -46-

Oğul, erkek evlât.

o. 352, 580, 840, 1865, 2048,

2117, 2118(2), 2119(2), 3045, 3161,

3163(2)

o. oldı 53

o.+ ı 492, 567, 592, 596, 632,

1858, 2065, 2076

o.+ ın 513

o.+ ına 579, 607, 617, 1860,

2105

o.+ ını 2063

o.+ um 528, 614, 1861, 2107,

2112, 2122, 2126

o.+ umı 423, 438, 439, 441

o.+ uñ 352, 353, 2157

o.+ uña 525

oğulluğ -1-

Oğulluk, evlatlık.

o.+ a 2045

oğşa - -1-

Benzemek.

o.- r 2321

oğu - (~oğu) -2-

Söylemek, okumak; yüksek

sesle veya ezgiyle söylemek. bk. oğu-

o. 2282

o.- ram 2170

ok (~oğ) -4-

Ok.

o. 1317

o.+ ı 724, 2068

o.+ ıdan 2093

okıd - -1-

Söyletmek, okutmak; yüksek sesle veya ezgiyle söyletmek.

o.- anı 3447

okı - (~okı) -18-

Söylemek, okumak; yüksek sesle veya ezgiyle söylemek. bk. oğu-

o. 341

o.- dı 2288

o.- dum 1378

o.- mağda 1287

o.- maya 1996

o.- r 337, 1239, 1284(2), 1285, 1289(2), 1438

o.- rdum 1994

o.- riken 1827

o.- ya 168

o.- yana 1643, 3446

o.- yanı 3388, 3447

o.- yup 3452

okun - -3-

Okuma işine konu olmak, okunmak.

o.- a 723

o.- an 3418

o.- ur 3033

ol -1285-

1. zm. Teklik üçüncü şahıs bk.

o.

o. 15, 22(2), 26, 48, 61, 62, 123, 155, 159, 210, 264, 290, 301, 334, 462, 484(2), 510, 583, 586, 625, 776, 777, 813, 841, 848, 856, 868, 1056(2), 1114, 1179, 1206, 1222, 1232, 1261, 1314, 1315, 1319, 1320, 1326, 1329, 1362, 1404, 1417, 1424, 1457, 1459(2), 1482, 1495, 1646, 1668, 1669, 1676, 1689, 1696, 1711, 1713, 1714, 1738, 1743, 1749, 1750, 1761, 1767, 1776, 1789, 1795, 1826,

- 1829, 1831, 1833, 1847(2),
 1854, 1862, 1871, 1872(2),
 1873, 1880, 1884(2), 1890(2),
 1905, 1917, 1927, 1929, 1942,
 1943, 1956, 1959, 1963, 1967,
 1978, 2005, 2015, 2027(2),
 2039, 2041, 2046, 2062(2),
 2072(2), 2080, 2085, 2111,
 2114, 2153, 2154(2), 2160,
 2161, 2164, 2230, 2231, 2238,
 2247, 2270, 2273, 2282, 2284,
 2285, 2299, 2322, 2333, 2341,
 2356, 2358, 2361, 2367, 2373,
 2374(2), 2376, 2378, 2380,
 2389, 2394(2), 2402, 2403,
 2404, 2405, 2413(2), 2421,
 2425, 2426, 2434, 2435, 2440,
 2446, 2448, 2451, 2459, 2462,
 2464, 2480, 2482, 2485(2),
 2487, 2509, 2511, 2513, 2549,
 2552, 2555, 2557, 2561(2),
 2586, 2590, 2603, 2606(2),
 2618, 2625, 2637, 2647, 2649,
 2653, 2661, 2667, 2669(2),
 2674, 2685, 2688, 2691, 2697,
 2698, 2704, 2711, 2726, 2734,
 2739, 2740, 2742, 2771, 2776,
 2779, 2802(2), 2807, 2808(2),
 2829, 2896, 2909(2), 2954,
 2961, 2970, 2993, 3037, 3130,
 3145, 3149, 3152, 3160, 3167,
 3261, 3264
 o.+ dur 29, 387, 471, 707, 911,
 1074, 1076, 1214, 1262(2), 1340,
 1540, 1843, 1924, 1929, 2207, 2473,
 2570, 3152, 3167
 o.+ durur 29, 55, 63, 64, 96,
 221, 716, 982, 1177, 1211, 1212,
 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218,
 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224,
 1258, 1601, 1853, 2381, 2476, 3167
 o.+ idi 492, 2914
 2. sf. İşaret sıfatı bk. ol. 4, 8, 9,
 12, 13, 22, 50, 51, 65, 72, 78, 88(2),
 90, 117, 139, 140, 141, 144, 146, 149,
 153, 154, 157, 160, 161, 163, 171,
 191, 195, 198, 200, 201, 204, 206(2),
 208, 212(2), 230(2), 232, 233, 235,
 236, 242, 244, 248, 251, 252, 254,
 257, 258, 260, 276, 288, 289, 296,
 297, 299, 305, 308, 313, 316, 319,
 321, 346(2), 353, 357, 359, 363, 373,
 375, 377, 379, 392, 399, 402(2), 405,
 406, 411, 414, 415(2), 424, 429,
 434(2), 439, 440, 442, 449, 467, 481,
 488, 492, 493, 494, 497, 498, 501,
 502, 510, 514, 520, 524, 531, 533,
 534, 536, 539, 540, 541, 544, 545(2),
 546, 548, 549, 551, 560, 564, 568,
 575, 578, 584, 585, 587, 588, 593,
 594, 596(2), 598, 599, 602, 608(2),
 609, 615, 620, 621, 626, 630, 631,
 633, 634, 636, 638, 642, 644, 645,
 651, 652, 670, 677, 679, 687, 693(2),
 697, 702, 717, 721, 725, 726, 740,
 743, 744, 748, 756, 768, 787, 788(3),
 789, 790, 793, 797, 799, 800, 806,
 807, 811, 819, 822, 825, 828, 832,
 836, 838, 842, 844, 851(2), 865, 871,
 872, 873, 875, 880, 882, 887, 892,
 893, 896, 898, 901, 902, 919, 920,
 921, 931, 939(2), 941, 943, 945, 948,
 949(2), 951(2), 953, 962, 964, 965,
 971, 980, 990, 991, 995, 997, 998(2),
 1020, 1022, 1023, 1030, 1031, 1038,
 1041, 1045, 1058, 1059, 1061, 1063,
 1081, 1086, 1087, 1098, 1099(2),
 1109, 1113, 1118, 1126, 1135, 1142,
 1143, 1144, 1158, 1163, 1170, 1171,
 1172, 1173, 1184(2), 1195, 1202,
 1207, 1212, 1218, 1219(2), 1220,
 1222, 1229, 1236, 1239, 1240(2),
 1243, 1258, 1268, 1277, 1282, 1290,
 1292, 1320, 1327, 1332(2), 1334,
 1341, 1343, 1361, 1365, 1368, 1376,
 1378, 1386, 1387, 1390, 1398, 1399,
 1405, 1410, 1411, 1425, 1426, 1427,
 1458, 1465, 1466, 1468, 1476, 1478,
 1481, 1487(2), 1490, 1501, 1502,
 1508, 1510, 1515, 1516, 1517, 1533,
 1539, 1540(2), 1542, 1543, 1550,
 1556, 1566, 1575(2), 1583, 1598,
 1606, 1610, 1612, 1627, 1628(2),
 1629(2), 1630, 1647, 1648, 1653(2),

1654, 1661, 1669, 1670, 1674, 1675,
 1682, 1688, 1699, 1701, 1702, 1704,
 1706(2), 1707, 1708, 1709, 1710,
 1716, 1721, 1727, 1728, 1730(2),
 1732, 1734, 1735, 1738, 1739, 1740,
 1743, 1747, 1748, 1749, 1753(2),
 1754, 1757, 1758, 1759, 1761, 1762,
 1764(2), 1766(2), 1767, 1770, 1771,
 1776, 1777, 1778, 1792, 1793, 1796,
 1798, 1801, 1803(2), 1804, 1805,
 1806, 1809, 1811, 1814(2), 1816(2),
 1821, 1825, 1826, 1832, 1836, 1837,
 1845, 1850, 1856, 1857(2), 1862,
 1864, 1865, 1867, 1868, 1869, 1870,
 1876, 1885, 1888, 1889, 1891,
 1893(2), 1895(2), 1898, 1901(2),
 1903(2), 1904, 1906(2), 1911, 1915,
 1916(2), 1917(2), 1918, 1923, 1925,
 1929, 1930(2), 1931(2), 1938, 1939,
 1941(2), 1944, 1954, 1957, 1959,
 1964, 1972, 1973, 1974, 1975, 1981,
 1982(2), 1985, 1987, 1992, 1997,
 2004, 2010, 2011, 2012, 2013, 2017,
 2018, 2019(3), 2021, 2025, 2026,
 2030, 2037, 2038, 2044, 2045,
 2046(2), 2059, 2060, 2061, 2064,
 2065, 2067, 2068, 2071, 2076(2),
 2082, 2083, 2086, 2087, 2088(2),
 2092, 2094, 2098(2), 2101(2),
 2102(2), 2105, 2106, 2108, 2109,
 2111, 2113, 2115(2), 2116, 2123(2),
 2127(2), 2133(2), 2135, 2140, 2147,
 2148, 2149, 2150(2), 2152, 2156,
 2159, 2164, 2165(2), 2167, 2169,
 2170, 2175, 2184, 2185, 2188,
 2190(2), 2191, 2195(2), 2196,
 2202(2), 2203, 2207(2), 2209, 2211,
 2213, 2214, 2216, 2236, 2237, 2238,
 2241, 2243, 2247, 2250, 2256(2),
 2258(2), 2259, 2266(2), 2268, 2270,
 2283, 2284, 2286, 2287, 2292, 2294,
 2297, 2302, 2305, 2306, 2313, 2314,
 2317, 2318, 2324, 2326, 2331,
 2340(2), 2342(2), 2343, 2344(2),
 2345(2), 2346(2), 2349, 2350(2),
 2355, 2357, 2358, 2361, 2362, 2366,
 2367, 2368, 2370, 2391, 2393, 2395,

2397, 2398(2), 2401, 2402, 2403,
 2406(2), 2409, 2411, 2412, 2414,
 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2424,
 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2435,
 2436(2), 2438, 2439(2), 2440, 2441,
 2442(2), 2444, 2445(3), 2449,
 2450(2), 2457, 2461, 2464, 2465,
 2467, 2470, 2472, 2475, 2476(2),
 2484, 2489, 2490, 2491, 2498, 2500,
 2501, 2512(2), 2513, 2515(2),
 2516(2), 2521, 2524, 2530, 2532,
 2533, 2536, 2538(2), 2542, 2543,
 2545, 2548, 2549, 2550, 2551, 2553,
 2557(2), 2558, 2562, 2563, 2567,
 2573, 2575, 2576, 2577, 2578, 2580,
 2588, 2591, 2592, 2593, 2595(2),
 2600, 2601, 2604, 2605, 2607, 2609,
 2610, 2612, 2613, 2615(2), 2616,
 2619, 2621, 2625, 2628, 2629, 2630,
 2631, 2633, 2634, 2637(2), 2638,
 2643, 2645, 2650, 2652, 2661, 2662,
 2665, 2666, 2668, 2672(2), 2675,
 2678, 2680, 2683, 2685(2), 2686,
 2690, 2693, 2696, 2697, 2699, 2701,
 2702, 2703, 2704, 2705(2), 2707,
 2709, 2710, 2711(2), 2712, 2715,
 2717, 2719, 2721(2), 2722, 2723(2),
 2725, 2728(2), 2729, 2730, 2731,
 2734, 2735, 2743, 2747, 2748, 2751,
 2753, 2757(2), 2758, 2760, 2762(2),
 2764, 2772, 2773, 2782, 2788, 2791,
 2793, 2801, 2811, 2812(2), 2813,
 2827, 2844, 2846, 2847, 2854(2),
 2861, 2862, 2863, 2867, 2876, 2878,
 2879, 2880, 2892, 2894, 2909,
 2928(2), 2932, 2934, 2942, 2965,
 2967, 2994, 3005, 3006, 3014,
 3015(2), 3016(2), 3038, 3049, 3053,
 3058, 3059, 3082, 3084, 3089,
 3098(2), 3103, 3113, 3117, 3119,
 3120, 3124, 3130, 3136, 3168, 3186,
 3194, 3201, 3204, 3205, 3213,
 3214(2), 3215, 3221, 3224, 3259,
 3268, 3271, 3282, 3288, 3289, 3291,
 3310, 3311, 3318, 3327, 3330, 3332,
 3341(2), 3342, 3348(2), 3351, 3354(2),
 3355, 3359, 3365, 3373, 3374, 3376,

3380, 3386, 3435

ol - -997-

Meydana gelme, varlık kazanmak; gerçekleşmek; uygun düşmek, yerinde görülmek; yakışmak, münāsip olmak; payına düşmek; olmak, mümkün olmak; yetmek; muktedir olmak; (yard.) olmak; (-e) uğramak; yapılmak, edilmek.

bī-gümān o. 2655

bilmiş o. 1959, 2126, 2314,

2376, 2390, 2697

fevt o. 1467

ġāzi o. 718

giçe o. 123

görür o. 1946

hāliş o. 2474, 2503

hāş o. 1535

hāşşe'l-hāş o. 1535

mā'il o. 57

muķīm o. 1174

müsülman o. 696, 1760, 2664

pāk o. 595

pīşvā o. 1298

rāzı o. 2278, 2777

şādık o. 2479

sāmi' o. 224

şād o. 3318

şākir o. 2279, 2280

tābi' o. 224, 760, 967

tesellī o. 1090

vāķıf o. 2054, 2234

yaķın o. 1370

yarıcı o. 1779

o.- a 154

Allāh o.- a 1424

altında o.- a 3300

āsān o.- a 1472, 2457

āzād o.- a 2388

az o.- a 2329

behem o.- a 193

bile o.- a 573, 721

biryān o.- a 175

bu o.- a 3224, 3244

bülend o.- a 1664

cān o.- a 2457

dermān o.- a 3081, 439

dīni o.- a 3039

diri o.- a 1433

dutmuş o.- a 747

evi o.- a 94

faķiri o.- a 178

fāriğ o.- a 1240

fāsık o.- a 3049

ferah o.- a 1397

feth- bāb o.- a 770, 1190

fevt o.- a 2396

fısk o.- a 3047

ğark o.- a 167

ġilmān o.- a 1472

giryān o.- a 175

güşād o.- a 216

güvāh o.- a 1795

hal o.- a 3237

halef o.- a 3003

harām o.- a 727

haşr o.- a 277, 661, 937, 1165,

3111, 3346

hālet o.- a 1894

himmet o.- a 3038

hōş o.- a 177

ķabūl o.- a 123, 1922

kefāret o.- a 3245, 3246

kelām o.- a 727

kesr o.- a 1544

ķibleleri o.- a 3040

ķiyāmet o.- a 704, 1032, 1479

ķoluķ o.- a 2179

kör o.- a 334

maħv o.- a 481, 721

maķbūl o.- a 174

ma' lūm o.- a 2279

māt o.- a 2329

meftūh o.- a 194

melūl o.- a 2622

münķād o.- a 2388

naķş o.- a 2601

nā-ķār o.- a 2502

ne olursa o.- a 3038

nişān o.- a 1538

‘adem o.- a 1333

‘aķl o.- a 2677

‘ömür o.- a 3081

pāk o.- a 1550, 1562, 1599,

2653, 2931

perk o.- a 3227
 pür-cüş o.- a 173
 pür-nür o.- a 334
 rüşen o.- a 1573
 sâ' at o.- a 1464
 selim o.- a 225
 serdâr o.- a 2502
 ser-ğış o.- a 177
 söylemez o.- a 3203
 şahş o.- a 1818
 şād o.- a 2031
 şāh o.- a 1424
 şehid o.- a 2164
 şekkāk o.- a 2653
 şem' o.- a 192
 tamām o.- a 1599
 temiz o.- a 2887
 tenhā o.- a 3047
 tār o.- a 3289
 tuş o.- a 173
 ümmet o.- a 985
 üzüm o.- a 2718
 vecd o.- a 176
 virmez o.- a 3001
 yerleri o.- a 158
 yetmişbiñ o.- a 1323
 yol o.- a 1276
 yoldaş o.- a 3176
 zāhir o.- a 959
 zālīm o.- a 3049
 zikr o.- a 214
 haberdār o.- agör 916
 yār o.- agör 916
 cem' o.- alar 166
 lāyık o.- alar 1444
 pervāne o.- alar 166
 şem' o.- alar 166
 cem' o.- alum 03
 şād o.- alum 1668
 tābi' o.- alum 3028
 berī o.- am 1794
 ehl- imān o.- am 1797
 ğāfil o.- am 2844
 muṭī' o.- am 3190
 rāzı o.- am 942
 rehā o.- am 2710

aklı o.- an 1820
 altında o.- an 1237
 o.- an 3458
 ayru o.- an 3114
 ba' d o.- an 1921
 biliş o.- an 1178
 der o.- an 1222
 derdi o.- an 1107
 diyicek o.- an 1219
 ehl o.- an 2267
 ehl- 'aql o.- an 1846
 ehli o.- an 2569, 2653
 eksügi o.- an 1576
 ezānumdan o.- an 1241
 fidā o.- an 1632
 ğāfil o.- an 1845
 gice o.- an 1629
 o.- an 1455
 haqqı o.- an 2843
 hāş o.- an 1534
 huṭbeden o.- an 1244
 kadīm o.- an 3454
 katı o.- an 777
 kör o.- an 341
 kul o.- an 735, 1107
 mest o.- an 1587, 1590
 mışr- cāmī' de o.- an 928
 mübtelā o.- an 1074
 münkād o.- an 2510
 münkir o.- an 1411
 mü'min o.- an 3368
 naşş o.- an 996, 1417
 nāzil o.- an 3455
 'aşk o.- an 1588
 rāzı o.- an 393
 şādık o.- an 07
 sidrede o.- an 1291
 tābi' o.- an 1210
 yār o.- an 2473
 zāhir o.- an 1000
 zālīm o.- an 3011
 zikr o.- an 98
 ağ o.- an olur 796
 naşīb o.- an olur 796
 mü'ezzın o.- ana 1242
 'aşık o.- ana 1591
 şevkı o.- ana 155

- kâbil o.- anı 1359
 maqbûl o.- anlar 3423
 mest o.- anlar 1592
 meşgûl o.- anlar 3423
 hâzır o.- anlara 1245
 o.- anları 467
 tâbi^c o.- anları 3021
 ‘âşık o.- anları 1115
 o.- asıdur 2740
 ehl- imân o.- asın 2655
 ferâğ o.- asın 2385
 giriftâr o.- asın 1013
 maqbûl o.- asın 2475
 manşûr o.- asın 57
 merkeb o.- asın 1109
 pür-nûr o.- asın 57
 selâmet o.- asın 1265
 şâdmân o.- asın 2507
 emîn o.- avuz 3432
 hem-nişîn o.- avuz 91
 o.- ayım 525
 kurbân o.- ayım 606
 tufeylî o.- ayım 526
 o.- dı 28, 449, 1618, 1694,
 1804, 2987
 ‘âciz o.- dı 496
 âfitâb o.- dı 2807
 Allâhü ekber o.- dı 564
 a^c lâ o.- dı 845
 ‘ârız o.- dı 2838
 âsân o.- dı 1877
 ‘âşık o.- dı 1100
 âşikâr o.- dı 1745, 2010
 âşikâre o.- dı 1618, 399
 ata o.- dı 300
 ‘atâ o.- dı 553, 2145
 ‘ayân o.- dı 1623, 3072
 ber-güzîn- enbiyâ o.- dı 2480
 beter o.- dı 973
 beyân o.- dı 2627
 bî-hûş o.- dı 2897
 bir o.- dı 2361, 2367
 Bucehlûn o.- dı 970
 bülbül o.- dı 415
 cem^c o.- dı 2946
 cevher o.- dı 13
 cismile o.- dı 1614
 çāk o.- dı 2492
 dede o.- dı 300
 delîl o.- dı 1142, 1301, 1481
 deñiz o.- dı 207
 diri o.- dı 2638
 dönmek o.- dı 209
 dūr o.- dı 2173
 düğün o.- dı 2978
 ehl- cennet o.- dı 1847
 ehl- ‘irfân o.- dı 703
 ejdehâ o.- dı 2499
 emr o.- dı 1524
 eyler o.- dı 2396
 fâriğ o.- dı 1154
 fermân o.- dı 1736
 fetḥ o.- dı 159, 833
 fetḥ- bâb o.- dı 1335
 fevt o.- dı 131, 990
 ğark o.- dı 1618, 357, 901
 ğaşş o.- dı 2809
 ğayb o.- dı 1329, 1376, 3186,
 3342, 3348
 ğālib o.- dı 1885, 666
 ğāyib o.- dı 1320
 ğāyib o.- dı 2711
 gibi o.- dı 1800
 göz o.- dı 1391
 gün o.- dı 488
 haber o.- dı 2103, 2105
 haberdâr o.- dı 2062
 harâb o.- dı 1064
 hayrân o.- dı 496
 hazîn o.- dı 2735, 2760
 hādīm o.- dı 2263
 hāmīle o.- dı 1806, 305
 hāşıl o.- dı 3260
 hātem- peygamberân o.- dı
 1954
 hāzır o.- dı 1648, 2813
 hikāyet o.- dı 307
 hilāl o.- dı 2969
 hil^c at o.- dı 2011
 hub o.- dı 1215
 hūb o.- dı 2362
 ‘ibret o.- dı 1940
 imām o.- dı 1291
 intizār o.- dı 2150

- irte o.- dı 944
 işāret o.- dı 3098
 kabūl o.- dı 1451, 1627, 3331
 kebāb o.- dı 1064
 keşf o.- dı 835
 kevneyn- muḥīṭ o.- dı 3342
 kılıç o.- dı 810
 kuş o.- dı 273, 1149
 kül o.- dı 631
 lāl o.- dı 1396
 leyyin o.- dı 777
 maḥal o.- dı 3308
 maḥall o.- dı 2141
 maḥşer o.- dı 2892
 maḥv-ender-maḥv o.- dı 1380
 mālu o.- dı 2685, 2698
 ma^c lūm o.- dı 1877
 māt o.- dı 2371
 medḥi o.- dı 159
 meḥabbet o.- dı 3277
 melūl o.- dı 2402, 2435
 meşhūr o.- dı 2154
 meşkūr o.- dı 2154
 muḥayyer o.- dı 1395
 muḳtedā o.- dı 2955
 mu^c atṭar o.- dı 3332
 mübtelā o.- dı 1414
 münkād o.- dı 2481
 müntehā o.- dı 1306
 mü'min o.- dı 1710, 1824,
 1838, 1941, 2098, 2464
 müsülmān o.- dı 703, 970
 müyesser o.- dı 1854
 namāz o.- dı 238
 nā-bedīd o.- dı 1709
 nār- nemrūd o.- dı 3402
 nāzil o.- dı 2836
 nev-cüvān o.- dı 2012
 nicesi o.- dı 1021
 nidā o.- dı 1922
 nīk-kār o.- dı 1948
 nūr o.- dı 1122
 oğul o.- dı 53
 peydā o.- dı 2039
 pūr o.- dı 376, 2873
 ref^c o.- dı 327, 1391, 1393
 revā o.- dı 1270
 revān o.- dı 534, 807, 1745,
 2071, 2090, 3343
 rūḥ o.- dı 1390
 şabāḥ o.- dı 2427, 2704
 şabūr o.- dı 2277
 şābit-ḳadem o.- dı 2467
 şād o.- dı 1667, 2435
 şādumān o.- dı 1976
 şāhid o.- dı 2377
 şāf o.- dı 2362
 şāliḥ o.- dı 1942
 sebeb o.- dı 146
 siyāḥ o.- dı 131
 şu o.- dı 207
 şubḥ o.- dı 2948
 süvār o.- dı 1149
 şaḳ o.- dı 202
 şaḳḳ o.- dı 1658, 2525
 şehīd o.- dı 1943, 2114
 şermsār o.- dı 2364, 2369
 taḥt o.- dı 1607
 tamām o.- dı 1130, 2159, 2466,
 2837, 3105, 3184
 taşdıḳ o.- dı 2566
 temennā o.- dı 398, 849
 ter o.- dı 2433
 tevfiḳ o.- dı 2020
 ṭabīb o.- dı 560
 ṭar o.- dı 135
 ṭaş o.- dı 2373
 ṭāḳatum ṭāḳ o.- dı: Takatı
 kesilmek. 1396
 ṭuş o.- dı 1407
 ümmet o.- dı 1533
 üstüvār o.- dı 2638
 vālih o.- dı 521
 vīrān o.- dı 2971
 virmelü o.- dı 2685, 2698
 yaḳīn o.- dı 346
 yalan o.- dı 3394
 yār o.- dı 106, 1948, 2395,
 2469, 2590
 yig o.- dı 2362
 yoldaş o.- dı 2158
 yumşak o.- dı 1170
 zaḥmet o.- dı 1812
 zam o.- dı 193, 302

- zamān o.- dı 2059
 zamāndan o.- dı 2110
 za'if o.- dı 491
 zāhir o.- dı 549, 934, 1037,
 1041, 1122, 1321, 1393, 2836
 zāyi' o.- dı 2434
 zebūn o.- dı 2364, 425
 zinde o.- dı 1988
 ziyā o.- dı 2195
 bī-cān o.- dılar 632
 cān o.- dılar 1852
 cem' o.- dılar 236, 944, 961
 emīn o.- dılar 2099
 ğamnāk o.- dılar 950
 ḥāk o.- dılar 950
 inkār o.- dılar 2792
 melūl o.- dılar 2235
 mü'min o.- dılar 2099
 müsülmān o.- dılar 748
 nā-bedīd o.- dılar 634
 šādān o.- dılar 2318
 yār o.- dılar 2792
 kelām o.- dısa 3284
 ḥaberdār o.- duğı 3400
 su'āl o.- duğı 3434
 ḥikmet o.- duğın 2497
 nizā' uñ o.- duğın 2608
 söylediler o.- duğın 1754
 'āşık o.- duğıñadır 1106
 eşed o.- duğıñca 3278
 berī o.- dum 424
 dertlū o.- dum 701
 ḥicāb o.- dum 2325
 lāyık o.- dum 1440
 meşğūl o.- dum 422
 nevmid o.- dum 2682
 nūr o.- dum 355
 anası o.- duñ 351
 'ayn- naqş o.- duñ 1537
 berī o.- duñ 1559, 1704
 insān o.- duñ 273
 kul o.- duñ 1533
 ümmet o.- duñ 243
 var o.- duñ 1555
 yigid o.- duñ 2119
 zamān o.- duñ 2125
 mü'min o.- geç 2697
 ḥāl o.- ğıl 2761
 hem-dem o.- ğıl 1951
 müstaķīm o.- ğıl 1174
 müstemi' o.- ğıl 2746
 refik o.- ğıl 2476
 revān o.- ğıl 2204
 sa'id o.- ğıl 2694
 tābi' o.- ğıl 797
 ṭāye o.- ğıl 529
 o.- ıcaķ 3302
 da'vet o.- ıcaķ 1222
 ḥisāb o.- ıcaķ 3287
 kabz o.- ıcaķ 3433
 kādī o.- ıcaķ 2932
 rūz- kıyāmet o.- ıcaķ 2993
 terk o.- ıcaķ 771
 yevm- dīn o.- ıcaķ 3318
 ḥaşr o.- ınca 1235
 rāzı o.- ınca 3321
 tamām o.- ınca 98
 'ilm- le-dünnī o.- ısar 446
 kureyşī o.- ısar 1831
 melūl o.- ısar 1668
 zaḥire o.- ısar 1716
 ba'id o.- ıсарdur 2382
 nişān o.- ıсарdur 3054
 ayru o.- ma 3335
 darir o.- ma 1162
 denī o.- ma 1406
 div o.- ma 56
 ğamīn o.- ma 1983
 ğāfil o.- ma 2925
 ḥazīn o.- ma 2699, 3318
 māt o.- ma 2785
 melūl o.- ma 1451
 'āşī o.- ma 1535
 şermsār o.- ma 2774
 yakın o.- ma 3008
 yoldaş o.- ma 3019
 velī o.- madan 478
 āgāh o.- madı 2428
 berī o.- madı 1788
 ḥāşıl o.- madı 268
 kem o.- madı 2191, 2269
 kuş o.- madı 262
 meyli o.- madı 495
 müstaķīm o.- madı 1413

müsülmân o.- madı 722
 müyesser o.- madı 532
 nihâyet o.- madı 1354
 sa‘ âdet o.- madı 1934
 tamâm o.- madı 1070
 zâhir o.- madı 793
 o.- madın 1216
 hûr o.- madın 189
 şey[’]- mezkûr o.- madın 189
 o.- maduğı 2920
 borcuñ o.- maduğı 2920
 bâliğ o.- maduñ 473
 mazhar- zât o.- mağa 1357
 maḳbûl o.- mağıçün 3451
 melûl o.- mağıl 2157
 meşğûl o.- mağıl 3246
 nâ-pâk o.- mağıl 2034
 şekkâk o.- mağıl 2034
 tâbi‘ o.- mağıl 126
 bile o.- maḳ 3198
 ehl- râz o.- maḳ 1595
 bâliğ o.- mamışam 477
 intizâr o.- mañuz 2210
 o.- masa 48, 841, 1346
 beyân o.- masa 2304
 ma‘ rifet o.- masa 1582
 ‘ayân o.- masaydı 1341
 beter o.- masun 2776
 o.- masun 310
 dūr o.- masun 335
 ḫazîn o.- masun 2624
 ḫahhâr o.- masun 2493
 ḫatı o.- masun 1193
 kör o.- masun 335
 maḳhûr o.- masun 2493
 melûl o.- masun 2606, 3199
 tîğûnsâr o.- masun 2493
 tuğyân o.- masun 2777
 o.- maya 1467, 3039
 ‘abeş o.- maya 2219
 ‘aceb o.- maya 3362
 biñdebiri o.- maya 92
 bül‘ aceb o.- maya 2577
 dönmeḳ o.- maya 1302
 ḫasen o.- maya 2654
 ḫâm o.- maya 2443
 ḫicâb o.- maya 2842, 3287

ḫazâ o.- maya 2418
 maḫrûm o.- maya 2158, 3429
 müsülmân o.- maya 688
 rağbet o.- maya 3048
 red o.- maya 3208
 revâ o.- maya 2211
 sed o.- maya 3208
 siyâh o.- maya 798
 şuyı o.- maya 1577
 şedîd o.- maya 2645
 tamâm o.- maya 42, 181, 227,
 277, 344, 661, 704, 780, 852, 906,
 937, 1002, 1165, 1225, 1266, 1388,
 1530, 2906, 2935, 3055, 3074, 3111,
 3292, 3346, 3464
 yalan o.- maya 706
 yerleri o.- maya 3265
 ‘ârif o.- mayan 1581
 ‘ilmi o.- mayan 1577
 saḳîm o.- mayan 1108
 selîm o.- mayan 1605
 ḫaḳḳı o.- mayana 2884
 o.- mayıcaḳ 2962
 o.- maz 878
 altun o.- maz 2932
 bahâ o.- maz 645
 bâḳı o.- maz 3085
 bâliğ o.- maz 478
 bedîd o.- maz 2375
 bıraḳma o.- maz 3082
 dermân o.- maz 2564
 dimeḳ o.- maz 2453
 geñez o.- maz 3280
 ḫisâb o.- maz 3290
 ḫusûf o.- maz 1028
 kem o.- maz 2460
 muḫtefî o.- maz 1567
 müddeti o.- maz 258
 müyesser o.- maz 1295
 niyâm o.- maz 1591
 öldürmek o.- maz 2408
 ölü o.- maz 2161
 râḫat o.- maz 1591
 râzı o.- maz 3240
 şerḫ o.- maz 637
 tamâm o.- maz 1032, 1479
 vâşıl o.- maz 1114

- zarar o.- maz 2347
 zücāce o.- maz 1359
 māt eyleyen o.- maz imiş 2583
 o.- mazıdı 48, 377, 841
 perde o.- mazıdı 818
 vaż' o.- mazıdı 378
 katı o.- mazısa 751
 muṭī' o.- mazsın 1144
 bed o.- mış 2281
 ğarķ o.- mış 326
 ḥ āb o.- mış 1926
 hilāl o.- mış 2948
 qarīb o.- mış 1921
 künfekān o.- mış 1659
 mübtelā o.- mış 110
 ne o.- mış 2217
 nīk o.- mış 2281
 od o.- mış 2014
 raķam o.- mış 1997
 rīşe o.- mış 2336
 sünneti o.- mış 455
 şer' o.- mış 1848
 'āşık o.- mışam 1099
 bī-cān o.- mışam 324
 bī-'aql o.- mışam 324
 bī-pā o.- mışam 2107
 ḥayrān o.- mışam 421
 'ākķ o.- mışdı 2451
 'ibret o.- mışdı 3397
 katı o.- mışdı 973
 kayu o.- mışdı 3064
 muntazır o.- mışdı 953
 raķam o.- mışdı 1828
 şan' at o.- mışdı 824
 tamām o.- mışdı 1606
 vāsıta o.- mışdı 215
 yār o.- mışdı 2647
 o.- mışdur 1956
 bedīd o.- mışdur 1213
 ḥāzır o.- mışdur 1454
 kādir o.- mışdur 1454
 muṭī' o.- mışdur 39
 rükni o.- mışdur 71
 tamām o.- mışdur 3096
 ref' o.- mışdurur 792
 o.- mışdı 2485, 2487
 ğarķ o.- mışdı 332, 1120
 ğāfil o.- mışdı 2489
 müntehā o.- mışdı 3463
 şikāf o.- mışdı 2362
 revān o.- mışken 2257
 dilfigār o.- mışlarıdı 2780
 güzīn o.- mışsın 1990
 intizār o.- mışsın 2265
 qarīb o.- mışsın 1401
 bī-cān o.- mışuz 803
 'atşān o.- mışuz 803
 bī-ḥisāb o.- muş 2658
 alur o.- sa 2796
 ḥāliş o.- sa 1721
 ḥivel o.- sa 1418
 hūş o.- sa 2171
 ister o.- sa 2174
 jeng o.- sa 342
 kanda o.- sa 2080, 2625, 3042
 midād o.- sa 68
 ne o.- sa 982
 'aql o.- sa 2171
 ölü o.- sa 1660
 rāzı o.- sa 2771
 şermsār o.- sa 2401
 tutar o.- sa 2618
 yār o.- sa 1791
 yetīm o.- sa 645
 zāhir o.- sa 333
 beyān itmez o.- sañ 2303
 bilmez o.- sañ 2300
 cān o.- sañ 2737
 itmez o.- sañ 2587
 āşikār itmez o.- sañ 2295
 kılmaz o.- sañ 2419
 tutmuş o.- sañ 1718
 o.- sun 1241, 1242, 1244
 'ayān o.- sun 2405
 beşāret o.- sun 420
 bütün o.- sun 2360
 du' ā o.- sun 3463
 fetḥ o.- sun 279
 fidā o.- sun 1072, 1259, 1365,
 2084, 2899, 3093, 3329
 ğarķ o.- sun 284
 ḥelāl o.- sun 2900
 ile'l-yevmi'l-kıyām o.- sun 358
 imām o.- sun 2951

konuḡ o.- sun 1125
 la‘net o.- sun 1783
 mübārek o.- sun 1295
 öyle o.- sun 1148
 rūḡına o.- sun 3344
 selām o.- sun 70
 söylemez o.- sun 2823
 tamām o.- sun 1797
 tuḡfe o.- sun 1468
 yarıcuñ o.- sun 2086
 ‘ārif o.- up 249, 256
 bī-ḡūṣ o.- up 603
 ser-ḡōṣ o.- up 603
 ṣād o.- up 3205
 cem‘ o.- uban 961
 mest o.- uban 1586
 muṣṭarr o.- uban 397
 ṣād o.- uban 2105, 2111
 tābi‘ o.- uban 1553
 güvāh o.- uñ 1247
 sākin o.- uñ 2312
 ṭanık o.- uñ 1242
 yoldaṣ o.- uñ 3003
 ṣerḡ o.- unmaz 517
 ṣāhid o.- uñuz 1249
 bī-gümān o.- up 2548
 cānaverken o.- up 2026
 cāri o.- up 1742
 ḡammāz o.- up 2400
 ḡayb o.- up 451
 ḡāṭır-melûl o.- up 1711
 ḡāyin o.- up 1909
 igne o.- up 2553
 maḡrūr o.- up 112
 maḡv o.- up 1652
 ṣād o.- up 2073, 2427
 ṣādumān o.- up 2017
 tuṣ o.- updı 897
 mühr- resûl o.- updur 1261
 müntehī o.- updur 768
 o.- ur 25, 1458, 2333
 aḡ olan o.- ur 796
 Allāh o.- ur 1564
 ‘arṣ o.- ur 1551
 āsān o.- ur 07, 914
 āṣinā o.- ur 1180
 ‘ayān o.- ur 756

bāz o.- ur 267
 bellü o.- ur 2826
 bend o.- ur 723
 berī o.- ur 2617
 beyyin o.- ur 1182
 bī-imān o.- ur 2359
 bī-intizār o.- ur 2590
 biliṣ o.- ur 1177
 bölük bölük o.- ur 1492
 böyle o.- ur 1073
 bürhān o.- ur 07
 cevher o.- ur 1553
 def‘ o.- ur 1573
 diri o.- ur 1015, 1458
 dūr o.- ur 2568
 ehl- nār o.- ur 2528
 ehl- zafer o.- ur 1834
 elli o.- ur 1469
 fā’ide o.- ur 1881
 fāṣ o.- ur 1589
 fetḡ o.- ur 1486
 ḡarḡ o.- ur 315
 gibi o.- ur 1558
 göre o.- ur 1352
 görünmez o.- ur 1568
 ḡacil o.- ur 1726
 ḡaḡ o.- ur 1550
 ḡarāb o.- ur 1420, 3001
 ḡarām o.- ur 1591
 ḡaste o.- ur 3017
 ḡaṣr o.- ur 794
 ḡayvān o.- ur 119
 ḡāmle o.- ur 258
 ḡāṣıl o.- ur 559, 1594, 1595
 ḡāṣṣa- raḡmān o.- ur 2174
 ıraḡ o.- ur 214
 inkār o.- ur 979
 insān o.- ur 119
 ‘irfān o.- ur 2174
 iş o.- ur 619
 ḡabûl o.- ur 2242, 2589, 981
 ḡanda o.- ur 1886
 ḡā’il o.- ur 1186
 kefer o.- ur 1834
 keṣf o.- ur 1569
 ḡolay o.- ur 986
 lâyık o.- ur 267

leyyin o.- ur 1182, 1186
 maḥbūb o.- ur 1178
 maḥrūm o.- ur 1845, 3015
 mā'il o.- ur 1186
 mār o.- ur 124
 mektūb o.- ur 3083
 mergūb o.- ur 1178
 mesmūm o.- ur 3015
 mest o.- ur 1200
 mezkūr o.- ur 774
 mi' rāc o.- ur 1556, 1563
 muntaẓır o.- ur 1185
 mūr o.- ur 124
 murdār o.- ur 979
 mürşid- kāmīl o.- ur 759
 müşkil o.- ur 3223
 naşib olan o.- ur 796
 nār o.- ur 1952
 nice o.- ur 2411
 nihān o.- ur 37
 nūr o.- ur 755, 774, 795, 3239
 nūş o.- ur 1947
 pāk o.- ur 10
 perverīş o.- ur 3276
 rāh o.- ur 1564
 revān o.- ur 756
 rūḥ- insānī o.- ur 1558
 sa' id o.- ur 2382
 söylesem o.- ur 1616
 sözi o.- ur 977
 sulṭān o.- ur 728
 şād o.- ur 2745
 şermsār o.- ur 2642
 taṭvīl o.- ur 214
 tā' bi o.- ur 272
 tārāc o.- ur 1556
 tebdīl o.- ur 2161
 tek o.- ur 466
 terk- cān o.- ur: Ölmek. 914
 teşvīş o.- ur 619
 ṭabīb o.- ur 2565
 ṭavīl o.- ur 128
 ṭayy- arz o.- ur 653
 ṭāhir o.- ur 1578
 tūr o.- ur 774
 vākt- şalāt o.- ur 2980
 vāḳī' o.- ur 2847

yaman o.- ur 1952
 yād o.- ur 1179
 yektā o.- ur 1553
 yoldaş o.- ur 1720
 zāhir o.- ur 25, 384, 918, 1552,
 1568, 1578
 zākir o.- ur 772
 ziyā o.- ur 1307
 az o.- uram 2419
 bunuñıla o.- ur degül 3363
 o.- urıdı 665, 1803
 'adem o.- urdı 1347
 revān o.- urdı 542, 566
 sebzevāt o.- urdı 583
 şād o.- urdı 2398
 ṭāye o.- urdı 499
 ḥafī o.- urdu 289
 ḥālde o.- urısa 3320
 cem' o.- urlar 1238
 emer o.- urısa 528
 görür o.- urısa 3150
 günāh o.- urısa 3325
 maḥv o.- urısa 918
 naşīb o.- urısa 2564
 nice o.- urısa 2776
 'ināyet kılmaz o.- urısa 2924
 rūz o.- urısa 2796
 sākit o.- urısa 772
 tābi' o.- urısa 76
 yoldaş o.- urısa 129
 ne o.- urısa ola 3038
 berī o.- urısañ 1559
 kanda o.- urısañ 1555
 rāzī o.- urısañ 3191
 ḥalāş o.- ursın 725
 kāmūrān o.- ursın 1862
 melūl o.- ursın 1053
 şād o.- ursın 2505
 ṭāyem o.- ursın 507
olar -2-
 Onlar.
 o. 2574
 o.+ 1 2208
olun – (olm-) -20-
 Yaradılmak, meydana
 getirilmek; yapılmak; olmak.
 şakḳ o.- a 2536

- ‘ağd o.- dı 2029
cem‘ o.- dı 2196
fāş o.- dı 2968
feth o.- dı 1487, 3377
halk o.- dı 2598
hatm o.- dı 1712, 1841, 2029,
2272
irsāl- resūl o.- dı 2569
mā-şadağ o.- dı 2153
tamām o.- dı 1944, 2378
melūl o.- madı 1964
şerh o.- maz 577
mu‘teber o.- mış 1829
mü’min o.- mış 2024
vaşf o.- mış 1995
- omuz** -3-
Omuz.
o.+ ı 448
o.+ ına 349
o.+ ında 954
- on** -6-
(Sayı) On.
o. 203, 1562, 1563, 2100,
2874
o.+ a 1469
- oñar-** -2-
İslah etmek, yoluna koymak,
düzeltmek.
o. 76, 272
- on biñ** -4-
(Sayı) On bin.
o. 1283, 1285(2), 1286
o.+ i 1288
- on dört** -1-
(Sayı) On dört.
o. 839
- on ikinci** -2-
(Sayı) On ikinci.
o. 307, 1021
- on sekiz biñ** -2-
(Sayı) On sekiz bin.
o. 50, 1522
- oñul** - -1-
İyileşmek, şifa bulmak.
o.- maz 605
- on yedi** -1-
(Sayı) On yedi.
- o. 1614
- orada** -2-
zf. Sözü edilen yerde,
bulunduğu yerde.
o. 2097, 2708
- oraya** -2-
zf. O yere.
o. 1928, 2200
- orta** -6-
1. Bir şeyin kenarlarından
merkeze doğru yaklaşık olarak aynı
uzaklıkta olan yer.
o.+ sına 448
o.+ sında 504
2. görünür, algılanır durum.
o.+ da 2565
o.+ ya 883, 2069
- orta boylu** -1-
Orta yükseklikte, boyda olan.
o. idi 647
- ‘Osmān** -3-
A. (ö.a) Hz. Osman.
‘O. 73, 3353
‘O.- ‘ummān 2876
- ot** -5-
Ot.
o. 542, 1091
o.+ ı 584
o.+ lar 546, 583
- otla** - -3-
Otlamak, yayılmak.
o.- maz 1091
o.- yaydı 584
o.- yup 547
- otlağ** -1-
Otlak, mera, çayır.
o.+ ında 892
- ottuz üç** -1-
(Sayı) Otuz üç.
o. 2072
- otur** - -19-
Oturmak.
o. 1078, 1325, 2722, 3066
o.- an 3324
o.- dı 349, 1743
o.- dum 1312, 1332
o.- mağdur 1331

o.- muş 1874
o.- ur 609, 678, 1681
o.- ur idi 674
o.- urdı 1731, 1959, 2575
o.- urken 1121
otuz -1-
(Sayı) Otuz.
o. 2877
oyna - -3-
1. Vakit geçirme, eğlenme,
oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle
uğraşmak.
o.- r 2207
2. Harcamak.
yoluña cân o.- yan 2977
yoluña baş o.- yan 3422
oynat - -1-
Herhangi bir canlıya istenilen
hareketleri yaptırmak.
o.- dı 2073
oyul - -1-
Oyma işi yapılmak.
o.- dı 902

-Ö-

öde - -3-
(Borç) ödemek, tediye etmek.
ö.- mez 2884
ö.- ye 2932
ög - -3-
Övmek, yüceltmek.
ö.- düğini 2494
ö.- miş idi 2620
ö.- üp 2626
öğred - -1-
Öğretmek, bir kimseye bir
konuda bilgi ve beceri kazandırmak.
ö.- ür 1557
öğren - -5-
Öğrenmek, bilgi edinmek.
ö. 733
ö.- ince 733
ö.- sün 1501
ö.- üñ 3005
ö.- ür 1417
öğüt -1-

Öğüt, nasihat.
ö. almaya 3045
öküş -3-
Çok, fazla.
ö.+ dür 778, 1224
ö. kıldum 2738
öl - -32-
Ölmek, can vermek.
ö.- di 407, 1913, 2094
ö.- digüñde 1718
ö.- diler 950
ö.- düğün 1927
ö.- düğümünden 1068
ö.- düğün 2927
ö.- düm 1683
ö.- düñ 1674
ö.- en 2163
ö.- eyidük 3092
ö.- miş 1663, 1896, 2275, 2494
ö.- miş idi 2067
ö.- miş imiş 2245
ö.- mişdi 2366
ö.- mişiken 1433, 1925, 2272
ö.- se 2161, 2749
ö.- sem 2084
ö.- üben 2240
ö.- ür 3016, 3255
ö.- ürdi 2855
ö.- ürisem 746
ö.- ürsem 1070, 2765
öldür - -37-
Bir canlının hayatına son
vermek.
ö. 1665, 2408, 2879, 2881
ö.- di 2072, 2223, 2728
ö.- düm 958
ö.- düñ 680
ö.- e 710, 3391
ö.- elim 623
ö.- elüm 1044
ö.- em 679, 877, 2407, 2437
ö.- en 1899, 3031
ö.- eyim 1059, 1067
ö.- eyüm 1755, 1774
ö.- mek 714, 2399
ö.- mek olmaz 2408
ö.- mişüz 1898

- ö.- üben 2183
 ö.- üñ 629
 ö.- üp 2130, 2184
 ö.- ür 2081, 3017, 3022
 ö.- ürem 2422, 2455
 ö.- ürlerse 1069
- ölü** -5-
 Hayatı sona ermiş olan, ölü.
 ö. 1794, 1796
 ö. kılmaz 2163
 ö. olmaz 2161
 ö. olsa 1660
- ölüm** -4-
 Ölüm, ölme, vefat.
 ö. 3031
 ö.+ den 3166
 ö.+ i 2839
 ö.+ üñ 465
- ölümsüz** -1-
 Hiçbir zaman ölmeyecek olan,
 ebedî.
 ö. 2740
- ‘Ömer** -5-
 A. (ö.a) Hz. Ömer.
 ‘ö. 72, 683, 685, 2875, 3352
- ‘ömr(‘öömür)** -16-
 A. Ömür, yaşama, yaşayış,
 hayat.
 ‘ö. 1719, 2837, 3003
 ‘ö. ola 3081
 ‘ö.+ i 970, 1708
 ‘ö.+ imüñ 611
 ‘ö.+ inde 2910
 ‘ö.+ ini 1769
 ‘ö.+ üm 132, 1688, 3080
 bāğ- ‘ö.+ üm 2122
 ‘ö.+ üñ 464, 769, 2836, 2998
- öñ** -33-
 1. Önce, ilk evvel.
 ö. 46, 3326
 ö.+ de 1810
 ö.+ e 272, 1523
 ö.+ inden 815
 ö.+ lerince 2194
 2. Baş taraf, en ileri veya en
 yukarı kısım.
 ö.+ den 67, 663, 2999, 3271
3. Bir kimsenin ilerisi, huzuru,
 önü.
 ö.+ i 963
 ö.+ ince 2055
 ö.+ inde 945, 948, 971, 1339,
 1475, 1978, 2898, 3161
 ö.+ ine 945, 963, 1016, 1143,
 1514, 2247, 3153
 ö.+ ümden 434
 ö.+ üme 349, 2186, 2890
 ö.+ üñe 2242
- öñdin** -4-
 (-den) önce.
 ö. 188, 460, 2165, 3084
- öp** -3-
 Öpmek.
 ö.- di 2898
 ö.- sün 1151
 ö.- üp 1744
- ört** -5-
 1. Korumak, görünmez duruma
 getirmek veya gizlemek için üstüne bir
 şey koymak.
 ö.- meye 3041
 ö.- üñ 1684
 2. Kaplamak.
 ö.- di 2967
 ö.- e başladı 2947, 3120
- örtülü** -1-
 Kapalı olarak, müphem.
 ö. 30
- örü (~öri)** -6-
 Dik, kalkık.
 ö. tır 857, 1078, 3285
 ö. tırdı: Ayağa kalkmak,
 ayakta durmak. 2959
 ö. tırdum 325
 ö. tırup 1058
- ‘öşr** -1-
 A. Onda bir.
 ‘ö.- ‘āşirîn 1349
- öt** -4-
 1. Geçmek, aşmak.
 ö.- er 2568, 2776
 ö.- üb 2418
 2. Kuş veya böcekler, değişik
 tonda ses çıkarmak.

ö.- er 1027
öte -4-
 Öte, öbür taraf, ileri.
 ö. 750, 1306, 1414, 1616
ötrü -5-
 Dolayı, sebebiyle.
 ö. 1686, 2039, 2150, 2774,
 2795
öyle -10-
 zf. O yolda, o biçimde , o
 tarzda.
 ö. 118, 326, 426, 427, 1163,
 1346, 1773, 2665, 2897
 ö. olsun: Peki, pekālā. 1148
öz -44-
 Benlik, manevi varlık, iç,
 kendi.
 ö. 1940, 1947, 1991, 1998,
 2023, 2232, 2384, 2460, 2461, 2462,
 2567, 2654
 ö.+ i 579, 2028, 2064, 2120,
 2160, 2424, 2757
 ö.+ idür 2658
 ö.+ için 1713
 ö.+ in 2462
 ö.+ ine 2583, 2683, 3218
 ö.+ lerine 1940
 ö.+ üm 1994
 ö.+ üme 2108
 ö.+ ümi 1309, 2151
 ö.+ üñ 929, 1587, 1866, 2384
 ö.+ üñçün 2766
 ö.+ üñe 2051, 2743, 2767
 ö.+ üni 2470
 ö.+ üñi 1705, 1922, 2035, 2475
özge -11-
 Başka.
 ö. 1345, 1400, 1613, 1715,
 2293, 2307, 2387, 2534, 2600, 2972
 ö.+ si 2097
‘özr -2-
 A. Bir kusur veya suçun hoş
 görülmesini gerektiren
 sebep.
 ‘ö. idüp 2113
 ‘ö.+ in diler 588

-P-

pā -3-
 F. Ayak.
 p. 1169, 1548
 püşt- p. : Taban. 3165
pā-bürehne -1-
 F. Yalın ayak.
 p. 1524
pāc -1-
 F. Vergi, harç.
 p. 364
pādişāh -11-
 F. Allah; Hz. Muhammed.
 p. 12, 190, 230, 2634, 3392,
 3425
 p.- bī-şerik 2007
 p.- Zül'-minen 2323
 p.+ a 1352
 p.+ uñ 1041
pāk -34-
 F. Temiz, pak, arı; kutsal,
 mübarek.
 p. 11, 1342, 1599, 1800, 2742
 rūḥ- p.: Hz. Muhammed. 3191
 nūr- p.- ḥay 342
 p.- mir'ātin 255
 rūḥ- p.- Muştafā: Hz.
 Muhammed. 3343
 p.- rūḥ 3210
 p.- rūḥın 3209
 p. eyledüm 1998
 p.+ ı 501
 p. ider 1587
 p. idüb 595
 cism- p.+ in 3195
 ism- p.+ in 10
 rūḥ- p.+ in 230
 cism- p.+ ini 3365, 3374
 rūḥ- p.+ ini 3173
 p. kıldum 1251
 p. ol 595
 p. ola 1550, 1562, 1599, 2653,
 2931
 p. olur 10
pālan -1-
 F. Palan,semer; eğer.

p.+ ın 868
pāre (~pare) -4-
 F. Parça.
 p. 810
 p.+ ñi 684
 p.+ si 2526, 2527
pārelen - -1-
 F. T. Parça parça olmak.
 p.- di 2351
pāre pāre -1-
 F. Parça parça.
 p. kıldı 903
pāsbān -1-
 F. Gece bekçisi.
 p.+ um 3071
pāy -4-
 F. Ayak.
 āb- p.+ ı 1745
 p.+ ını 1221
 ḥāk- p.+ ine 89
 ḥāk- p.+ üñ 1367
pāyān -1-
 F. Son, nihāyet.
 p.+ ı 1728
pāyidār -1-
 F. İtibarlı, payeli.
 p. 1280
pāy-māl -1-
 F. Ayak altında kalmış,
 çiğnenmiş.
 p. 1912
peder -3-
 F. Baba.
 p. 450, 1290, 3144
pehlevān -3-
 F. Yiğit.
 p. 911, 2066
 p.+ dur 2082
pejmürde -1-
 F. Solgun, solmuş.
 p.+ dür 1577
pelid -2-
 F. Alçak, rezil.
 p. 2578
 Ebū Cehl- p. 939
penāh -4-
 F. Sığınma, sığınacak yer.

p.+ ı 1255
 p. ider 3392
 p. kılam 3325
 p. kıldı 633
penbe -1-
 F. Pamuk.
 p.+ yi 1116
penc -1-
 F. (Sayı) Beş.
 p. 107
pençe-zen -1-
 F. Pençesiyle vuran, pençe
 atan; Hz. Hasan, Hz. Hüseyin.
 p. 74
perde -6-
 F. İki yeri birbirinden ayıran
 şey, gergi.
 p. 23, 1344
 p.+ ler 172, 440, 1391
 p. olmazdı 818
pergār -1-
 F. Pergel.
 merkez- p.- dīn 85
perī -1-
 F. Cinlerin çok güzel ve alımlı
 olarak farzedilen dişilerine verilen bir
 ad.
 ḥālīk- ins ü p. 1660
perk -1-
 Sağlam, sıkı.
 p. ola 3227
perr (~per) -6-
 F. Kanat.
 p. 1006, 1317, 2943
 p.- 'aşkı 3339
 p.+ in 1149, 1381
pertev -2-
 F. Işık, parlaklık, yalım.
 p.+ inden 195, 200
pervā -1-
 F. Korku.
 p.+ sı 2392
pervāne -3-
 F. Gecelerşıgın etrafında dönen
 küçük kelebek.
 p. 192
 p.+ ler 2822

p. olalar 166
pervāz -5-
 F. Uçma, uçuş.
 p. eyledi 1007
 p. eylegil 3339
 p. eyleye 1395
 p. ider 267, 2055
perverde -1-
 F. Beslenmiş, terbiye edilip
 yetiştirilmiş, büyütülmüş.
 p.+ ler 440
Perverdigār -10-
 F. “Besleyici, terbiye edici”
 Allah.
 P. 497, 616, 1277, 1657, 1763,
 1889, 2358, 2616
 ḥālīk- P. 2522
 P. + ı 1986
perverīš -1-
 F. Beslenme; terbiye etme,
 yetiştirme.
 p. olur 3276
pes -145-
 F. Öyle ise; şimdi, ancak, artık;
 sonra, daha sonra; bunun üzerine; o
 hâlde.
 p. 22, 43, 93, 121, 138, 159,
 182, 193, 228, 275, 291, 297, 317,
 345, 432, 486, 500, 513, 524, 548,
 557, 582, 590, 611, 660, 683, 705,
 781, 853, 861, 907, 1003, 1033, 1105,
 1111, 1113, 1173, 1226, 1245, 1267,
 1276, 1300, 1389, 1434, 1531, 1538,
 1604, 1645, 1649, 1652, 1673, 1692,
 1694, 1699, 1707, 1758, 1759, 1762,
 1778, 1793, 1798, 1809, 1821, 1825,
 1826, 1837, 1865, 1882, 1886, 1893,
 1894, 1930, 1973, 1976, 1978, 1983,
 1991, 2074, 2096, 2134, 2137, 2140,
 2157, 2178, 2192, 2202, 2237, 2246,
 2248, 2292, 2298, 2314, 2324, 2327,
 2340, 2346, 2349, 2350, 2360, 2366,
 2372, 2406, 2432, 2439, 2447, 2524,
 2532, 2533, 2543, 2550, 2555, 2557,
 2593, 2595, 2605, 2627, 2666, 2672,
 2687, 2692, 2696, 2700, 2701, 2702,
 2726, 2731, 2734, 2735, 2761, 2832,

2895, 2907, 2933, 2936, 2943, 3056,
 3075, 3112, 3172, 3179, 3206, 3293,
 3347, 3371, 3465
pey-ā-pey -1-
 F. Birbiri ardınca; azar azar.
 p. 3106
peydā -2-
 F. Meydanda, açıkta; hazır,
 mevcut.
 p. kıla 2345
 p. oldu 2039
peygām -1-
 A. Haber.
 p.+ umı 2213
peygamber -22-
 F. Peygamber, Allah tarafından
 haber getiren; Hz. Muhammed.
 p. 1825, 1830, 1881, 2138,
 2198, 2296, 2331
 p.- āḥır-zamān 2356
 p.+ den 1990
 p.+ e 1671, 1821, 2137, 2639
 p.+ em 1968, 2673
 p.+ i 898, 2552
 mu‘ ciz- p.+ i 2432
 p.+ iñ 594
 p. itmiş 2004
 p.+ ler 2725
 p.+ üñ 549
peygamberān -7-
 F. Peygamberler.
 ḥātem- p.: Hz. Muhammed.
 1747, 1908, 2283
 şeh- p.: Hz. Muhammed. 2040,
 2101, 2175
 ḥātem- p. oldu 1954
peymān -1-
 F. Yemin, and.
 p. eyledi 1510
piñar -1-
 Pınar.
 p. ider 1101
pinhān -4-
 F. Gizli.
 ma‘ şūk- p. 2968
 gencīne- p.- hū 1385
 p.+ dan 2829

pīr p. kıldı 2426
 -5-
 F. Yaşlı, ihtiyar, koca.
 p. 758, 1666, 2104
 mu^c cizāt- p.- rāh 1841
 p.+ e 477
pīrehen -1-
 F. Gömlek.
 p. 2889
pīre-zen -3-
 F. Kocakarı.
 p. 2042, 2057, 2156
pīşvā -4-
 F. Reis, başkan; Hz.
 Muhammed.
 p. 2194, 2211
 p.- kārban 120
 p. ol 1298
pīşvāsız -1-
 F.T. Başkansız, reissiz.
 p. 1603
pūl -2-
 F. Para.
 p. 3285
 p.+ a 21
pūlād -1-
 F. Polat, çelik.
 p.+ dan 813
put -21-
 F. Bazı ilkel toplumlarda doğa
 üstü güç ve etkisi olduğuna inanılan
 canlı veya cansız nesne, tapıncak,
 sanem.
 p. 945, 946, 948, 957, 965,
 971
 p.+ a 959
 p.+ ı 972
 p.+ ıla 940
 p.+ ın 963
 p.+ ından 949
 p.+ ını 945
 p. idesin 1536
 p.+ lar 410
 p.+ lara 676
 p.+ ları 966
 p.+ larımızuñ 624
 p.+ larumuzu 1043

p.+ um 941
 p.+ uñ 947, 960
puṭhāne -2-
 F. Puthane.
 p.+ dür 978
 p.+ sine 2372
pūr -4-
 F. Dolu.
 p. 94
 p. eyle 1256
 p. oldu 376, 2873
pūr-āb -1-
 F. Su içinde.
 p. itdiler 2973
pūr-cūş -1-
 F. Çoşku dolu.
 p. ola 173
pūr-fuzūl -1-
 F.A. Çok gereksiz.
 p. 2513
pūr-himem -4-
 F.A. Gayret dolu, emek dolu
 kimse.
 p. 331, 649, 3351, 3371
pūr-ḥuzūr -1-
 F.A. Huzur dolu, huzur içinde.
 p. 2263
pūr-hüner -6-
 F. Hüner dolu; Hz.
 Muhammed.
 p. 1796, 1941, 2017, 2613
 resūl- p. 1673, 2543
pūr-kemāl -1-
 F.A. Çok olgun, mükemmel.
 p. eyledi 231
pūr-laḡab -1-
 (?)
 p. 2577
pūr-mācerā -1-
 F.A. Macera dolu.
 p. 116
pūr-nūr -3-
 F.A. Nur dolu, nur içinde,
 nurlu, aydınlık.
 p. kıl 2571
 p. ola 334
 p. olasin 57

pür-şafā -6-

F.A.

1. Çok temiz, saflık, berraklık

dolu.

p. 592, 654, 2801

2. “Çok saf, temiz, berrak

olan” Hz. Muhammed.

p. 540, 1045

p.+ nuñ 548

pür-uşul -1-

F.A. İlmin veya tekniğin asıl
konusundan önce öğrenilmesi gereken
esas, başlangıç bilgisi ile dolu.

p. 2185

pür-zeberced -1-

F.A. Zebercet içinde, zebercet
dolu.

p. 2602

pür-ziyā -1-

F.A. Işık, aydınlık dolu.

p. 3341

püser -4-

F. Oğul, erkek çocuk.

p. 2044, 2081, 2094, 2159

püşt -1-

F. Arka, sırt.

p.- pā: Taban. 3165

-R-

Rabā -1-

A. “Ey Allah’ım, Rabb’im!”

r. 1844

Rabb -16-

A. Sahip, rab, Allah.

R. 81, 995(2), 1034, 1465,

1509, 1894, 1915, 2202, 2446, 2447,
2714

R.+ i 268

R.+ ine 256

R.+ ini 1406

R.+ ümden 616

Rabbenā -1-

A. Allah.

R. 828

Rabbi -1-

A. Rabbim.

R. 1260

Rabbü'l-‘ālemīn -4-

A. “Älemlerin Rabbi” Allah.

R. 45, 79, 2990

zayf- R.+ dir: Hz. Muhammed.

1196

Rabbü'l-beşer -1-

A. “İnsanların Rabbi” Allah.

R. 200

Rabbü'l-Celīl -2-

A. Allah.

R. 2346, 2631

Rabbü'l-enām -2-

A. “Bütün mahlûkatın Rabbi”

Allah.

R. 297, 1608

Rabbü'l-ḥarem -1-

A. Allah.

R. 801

Rabbü'l-‘ulā -1-

A. “Şan ve şeref sahibi” Allah.

R. 1270

Rabbün Ğafūr -1-

A. “Andolsun, Sebe‘ halkı için
kendi yurtlarında bir ibret vardı: Biri
sağda biri solda iki bahçe
bulunuyordu. Onlara şöyle denilmişti:
“Rabbinizin rızkından yiyin ve O’na
şükredin. Beldeniz güzel bir belde,
Rabbiniz de çok bağışlayıcı bir
Rabdir.” (Sebe, 15).

R. 1296

Rabbü'r-Raḥīm -1-

A. “Çok merhamet sahibi”

Allah.

R. 2036

racīm -1-

A. Kovulmuş.

şeytān- r. 402

ra‘d -1-

A. Gök gürlemesi.

r. 1080

Rāfi‘ -1-

A. Kaldıran, yükselten;

Allah’ın adlarındandır.

R.- ceh lü zulem 360

rağbet -1-

rāh -7-
 A. İstek, arzu.
 r. olmaya 3048
 F. Yol, usul.
 r. 2744
 mu^c cizât- pîr- r. 1841
 muḳtedâ- r.- dîn 516
 r.- Ḥaḳ 1182
 r.- nebîde 1413
 r.- necâtuñ 2380
 r. olur 1564
rāḥat -3-
 A. Üzüntüsüz, tasasız, gönü
 rahat.
 r. 1884
 r.+ a 2143
 r. olmaz 1591
rāḥatlan - -1-
 A. T. Rahata kavuşmak.
 r.- up 1743
Raḥīm -8-
 A. Merhametli, esirgeyen,
 koruyan, acıyan, ahrette mümin
 kullarına keremiyle muâmelede
 bulunan; Allah.
 R. 13, 276, 485, 1850, 2249,
 2252, 3381, 3447
rahīm -7-
 A. Acıma, esirgeme, koruma.
 r. eylesün 2867
 r. idüb 579
 r. idüp 143, 156
 r. it 1992
 r. kıl 41
 r. kılmak 40
Raḥmān -9-
 A. Dünyada her canlıya,
 mümin, kafir ayırt
 etmeksizin herkese
 merhamet eden; Allah.
^carş- R. 1368, 1524, 1607
^carş- R.+ a 667, 1565
^carş- R.+ dan 1356
 secde- R.+ a 968
 cezbe- R. 252
 ḥāşşa- R. olur 2174
rahmet -37-

A. Rahmet, acıma, esirgeme.
 r. 180, 1724, 2894, 3245, 3442
 bāb- r. 3208
 r.+ den 1637, 1725
 mehbiṭ- āyāt- r.+ dūr 84
 r.+ e 167, 830, 2114, 2509,
 2618, 3178, 3440
 r. eyle 180, 1643, 2905, 3454
 r.+ i 31, 1470, 1509
 r. ide 800
 r. idem 1254
 r.+ ile 3369
 r.+ in 3201
 r.+ inden 1845
 r. it 3446
 r. kılam 3322
 r.+ üm 1250
 r.+ üñ 3389, 3428
 r.+ üñden 1636, 3266
 r.+ üñe 1638, 3461
rahmeten li'l-‘ālemîn -3-
 A. “Seni Biz, sadece âlemlere
 rahmet olarak gönderdik.” anlamında
 bir ifade; Hz. Muhammed.
 r. 357, 659, 1843
raḥt -2-
 F. Döşeme ve ev takımı.
 r. 1672, 1712
raḳam -3-
 A. Yazı yazma; yazı ile işâret.
 r. 47
 r. olmuş 1997
 r. olmuşdu 1828
Raḳīb -1-
 A. Allah’ın adlarından olup;
 “görüp, gözeten” demektir.
 R. 3381
Ra’ūf -2-
 A. Pek esirgeyen, çok
 merhamet eden; Allah.
 R. 213, 3381
rāvî (~rāvi) -13-
 A. Rivāyet eden, söyleyen,
 hikāye eden, anlatan.
 r. 2750
 ḳavl- r.+ den 487
 r. ider 1290

r.+ ler 229, 669, 931, 1231,
1727, 1851, 2041, 2572, 3235, 3351
ravza -10-

A. Ağacı, çayırı, çimeni bol
olan yer, bahçe; Hz. Muhammed'in
kabri.

r. 3375
r.- firdevse 167
r.+ sın 3383
r.+ sina 662, 1645, 2936
r.+ ya 3345, 3374, 3377

rāy -1-
A. Fikir, rey.
r. itdi 2722

rāyāt -1-
A. Sancaklar, bayraklar.
r.- Hâk 86

rāz -11-
F. Sır, gizlenen şey.
r. 1410, 2237, 2304
ehl- r. 2197
r.- resül 2302
r.+ ı 288, 2295, 2303
r.+ ın 2166
r. idüp 2521
ehl- r. olmak 1595

rāzī (~**rāzī**) -9-
A. Rızā gösteren, kabul eden,
boyun eğen.

r. kılalar 3297
r. ol 2278, 2777
r. olam 942
r. olan 393
r. olunca 3321
r. olmaz 3240
r. olsa 2771
r. olursañ 3191

rebāb -1-
A. Gövdesi Hindistan cevizi
kabuğundan yapılmış bir çeşit
kemençe.

r. 3020

rebī' ü'l-evvel -4-
A. İlkbahar, Arabī ayların
üçüncüsü.

r. 306, 1021, 2801, 2805

recā -4-

A. İstek, dilek.

r. 1637
r.+ muz 343
r.+ ñı 850
r.+ ya 3461

redd (~**red**) -7-
A. Geri döndürme, geri
çevirme.

r. 22, 1452
r. itme 507
r. itmeye 3006
r. kıldı 1693
r. kılma 2281
r. olmaya 3208

ref -6-
A.
1. Yukarı kaldırma.
r. ide 172
r. kıldı 194
r. oldı 327, 1391, 1393
2. Kaldırma, hükümsüz

bırakma.
r. olmuşdurur 792

refik -3-
A. Arkadaş, yoldaş.
r. 3462
r. eyle 91
r. olgıl 2476

refref -1-
A. Hz. Muhammed'in Mîraç
gecesi bindiği dört binekten
sonuncusu; sidretülmünteha'dan sonra
üzerinde gittiği yaygı veya minder.
r. 1324

rehā -2-
F. Kurtulma, kurtuluş.
r. kıldı 2499
r. olam 2710

reh-ber -2-
F. Yol gösterici.
r.+ i 86, 369

reh-nümā -2-
F. Yol gösteren, kılavuz.
r. 1208, 1211

rek'at -1-
A. Namazda bir kıyam, bir
rükū ve iki secdeden oluşan bölüm.

- bk. rik'at.
r. 1152
- remz** -1-
A. İşaret.
r.+ i 1597
- renc** -1-
F. Sıkıntı, zahmet.
r. çeküp 1902
- reng** -7-
F. Renk.
r.- islāma 2663
r.+ in 3157
r.+ ine 250, 1200, 1384
r.+ ini 3156
r.+ ler 1416
- resm** -3-
A. Resim, işaret.
r.+ ini 35, 456, 1227
- resül** -206-
A. Elçi, peygamber; Hz. Muhammed.
r. 114, 261, 565, 583, 856, 890, 997, 1022, 1217, 1482, 1513, 1604, 1627, 1653, 1704, 1706, 1738, 1743, 1758, 1764, 1773, 1778, 1786, 1787, 1809, 1826, 1866, 1892, 1893, 1916, 1917, 1923, 1929, 1935, 1942, 1957, 1964, 1967, 1970, 1976, 1978, 1982, 1984, 1992, 2005, 2045, 2060, 2062, 2109, 2111, 2157, 2182, 2185, 2212, 2214, 2235, 2242, 2247, 2259, 2266, 2314, 2322, 2340, 2349, 2361, 2367, 2484, 2498, 2521, 2524, 2549, 2557, 2562, 2589, 2591, 2603, 2625, 2637, 2643, 2646, 2692, 2697, 2698, 2704, 2711, 2723, 2726, 2734, 2860, 2946, 2977, 3026, 3135, 3183, 3294, 3334
aşhāb- r. 2850
rāz- r. 2302
şāh- r. 1959
r.- ğayb-dān 1762, 2696
r.- Hāk 1730, 2679
r.- ins 1687, 1954, 2596
r.- kā'ināt 2037
r.- kârdân 1739, 1895, 2204, 2312
- r.- kāyināt 2170
r.- Kibriyā 2640
r.- Kirdigār 1763, 1819, 2295, 2352, 2528, 2616, 2730
r.- mu' teber 2209
r.- nām-aver 2103, 2112
r.- pür-hüner 1673, 2543
r.- zü-fünün 2360
r.- Zü'l-minen 2019
r.+ e 1701, 1776, 1793, 1826, 1857, 1871, 1922, 2030, 2074, 2135, 2140, 2192, 2218, 2292, 2298, 2346, 2472, 2533, 2541, 2578, 2595, 2621, 2627, 2652, 2670, 2715, 3187
şāh- r.+ e 1867
r.+ em 676, 1048, 1963, 2588
r.+ i 748, 1821, 2178, 2516, 2576, 2661, 2665, 2690, 2949, 3090
r.+ idür 885
r.+ ine 484, 719, 861
r.+ ini 1294
r.+ iseñ 2531, 2534, 2693
r.+ isin 743, 889, 2359, 2641
irsāl- r. olundu 2569
mühr- r. olupdur 1261
r.+ sin 694
r.+ üñ 157, 988, 1170, 1702, 1766, 1770, 1814, 1850, 2042, 2053, 2152, 2258, 2305, 2318, 2444, 2515, 2555, 2728, 2893, 2953, 3209, 3244
- resūla'llāh** -3-
A. "Allah'ın resulü" Hz. Muhammed. bk. resūlu'llāh.
r. 956, 3182
r.+ sın 1981
- resūlu'llāh** -7-
A. "Allah'ın resulü" Hz. Muhammed. bk. resūla'llāh.
r. 1325, 1824, 2239, 2518, 2933
r.+ a 1649
r.+ sın 1678
- resūlü'l-mürselin** -2-
A. "Peygamberlerin resulü" Hz. Muhammed.
r. 1665, 2363
- reşk** -1-

F. Kıskanma.
r. idüp 2142

revā -4-
F. Yakışır, uygun, yerinde.
r. 1775, 1787
r. oldu 1270
r. olmaya 2211

revān -35-
F.
1. Yürüyen, giden, akan, su
gibi akıp giden.
r. 586, 1632, 1770, 1801,
2071, 2183, 2440, 2461, 3186
r. oldu 534, 807, 1745, 2071,
2090, 3343
r. olgıl 2204
r. olmuşken 2257
r. olur 756
r. olurdu 542, 566
2. Hemen, derhal.
r. 1287, 1437, 1799, 1897,
2124, 2184, 2214, 2246, 2423, 2442,
2450, 2538, 2701, 2737
3. Ruh, can
r.+ ım 571

revānī -1-
F. Revaçlı, rağbetli, değerli.
r. 1737

revnaḳ -2-
A. Parlaklık, güzellik, tazelik,
süs.
r.+ ı 735, 1581

Rezzāk -1-
A. Bütün mahlûkların rızkını
veren Allah.
R. 2268

Rıdvān -5-
A. (ö.a) Cennet'in kapıcısı olan
büyük melek.
R. 442, 443
ḫūr- R. 1523
R.+ ı 447
cennet- R.+ ı 311

rıdvānu'llāhi 'aleyhim ecma'ın -1-
A. "Allahın rızası onların
üstüne olsun" anlamında bir ifade.
r. 77

rızā' -1-
A. Süt emme.
r.+ dan 569

rızā -4-
A. Hoşnutluk, memnunluk.
r. 2276
r.+ ña 3424
r.+ ñiçün 3421
r.+ sın 3451

rızḳ -2-
A. Allah'ın herkese bahsettiği
nimet.
r.+ ın 19
r.+ um 2355

riḫlet -1-
A. Ölme.
r. 1927

rik' at -3-
A. Namazda bir kıyam, bir
rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.
bk. rek' at.
r. 1207, 1209, 1598

risālāt -1-
A. Peygamberlik, elçilik.
r. 1519

rîşe -3-
F. Saçak, püskül.
r. 2336
r.- gevherden 2378
r. olmuş 2336

rişt -1-
(?)
ḫüb- r. 2014

rivāyāt -1-
A. Rivāyetler, söylentiler.
r.+ ın 3012

rivāyet -11-
A. Söylenti; bir olay, bir haber
veya sözü nakletme.
r. 1727, 1851, 3251
r.+ dir 646
r.+ dür 1018, 1272, 2984
r. eglegil 2479
r. eyledi 2750
r. eylemiş 1231
r. ideyüm 2797

riyā -1-

A. Özü, sözü bir olmama,
ikiyüzlülük.
r.+ yı 923
rū -5-
F. Yüz, çehre.
r. 111, 2744
r.- siyāh 1448
r.- siyāhından 3243
r. duta 1545
rūḥ -36-
A. Ruh, can, nefes; öz.
r. 1263, 2800
pāk- r. 3210
r.- Aḥmed 234
r.- insānī olur 1558
r.- muşavver: Hz. Muhammed.
379, 844
r.- Muştafādan 720
r.- pāk: Hz. Muhammed. 3191
r.- pāk- Muştafā 3343
r.- pākin 230
r.- pākini 3173
r.- rūḥānī 12
r.- sulṭānī 1565
r.+ a 3210, 3232
r.+ dı 1423
r.+ ı 1153
r.+ ıla 236, 1542
pāk- r.+ ın 3209
r.+ ına 70, 78, 358, 795, 924,
1842, 2831, 3309, 3380, 3385
r.+ ına olsun 3344
r.+ ını 204, 1256
r.+ ıyla 1604
r. oldı 1390
r.+ uñ 1541
rūḥānī (~rūḥānī) -4-
A. Rūha ait, ruh ile ilgili; gözle
görülemeyen, cismi olmayan.
r. 1594
rūḥ- r. 12
r.+ dür 1615
r.+ durur 1422
rūḥü'l-emīn -5-
A. Cebrail.
r. 86, 1661, 1983, 2142, 2735
rūḥü'l-kuds -1-

A. İlāhi gerçeği kavrayan ruh.
aşl- r. 1214
rūm -1-
A. Anadolu.
r.+ uñ 409
rumūz -3-
A. Remizler, işāretler.
r. 1272
r.+ ı 834
r.+ ında 835
rūşen -4-
F. Aydın, parlak.
r. 504
r. eyle 3435
r. it 3430
r. ola 1573
rūz -24-
F. Gün, gündüz.
r. 19, 343, 829, 1464, 1591,
1784, 2335, 2744, 2753, 2756, 3103,
3299, 3344, 3385
r.- kıyāmet olıcağ 2993
r.- maḥşer 3198
r.- maḥşerde 3272, 3290
r.- 'ıyda 1872
iftihār- r.- 'id 2286
r.- şümār 2598
r.+ ı 2166
r.+ ı kıl 3458
r. olursa 2796
rūzigār -3-
F. < rūzgār
Zaman, devir.
r. 2000, 2759
medār- r. 2150
rūkn -4-
A. Bir şeyin en sağlam tarafı,
temel direği.
r.- Minānuñ 3419
r.- rükne 414
rūkn- r.+ e 414
r.+ i olmuşdur 71
rūkū' -1-
A. Namazda dizlere tutunarak
vücudun belden yukarısı yere müvāzī
gelecek şekilde eğilme hareketi.
r. kılmışdur 1436

- rüsül** -3-
A. Peygamberler; Hz. Muhammed.
şāh- r.2039, 2285
evlād- r.+ den 395
- rüsvā** -2-
F. Rezil, itibarsız.
r. eylemeye 396
r. kıla 2345
- rü'yet** -4-
A. Görme, bakma, görülme.
r.+ e 1411
r.+ i 1430
r.+ ini 1429
r.+ üni 3458
- rü'yetu'llāh** -1-
A. Allah'ın ahrette gözlerle görülmesini ifade eden dinî terim.
r.+ a 1222

-S / Ş / Ş-

- sa'adet** -7-
A. Mutluluk.
s. 695, 1197, 2018
ehl- s. 2027
s.+ den 751
s. olmadı 1934
s. urdı 80
- sā'at** -11-
A. Zaman, vakit, an; saat, altmış dakikalık süre.
s. 554, 634, 809, 1315, 1439, 2489, 2595, 3310, 3406
s.+ ı 2396
s. ola 1464
- sā'āt** -1-
A. Saatler.
s. 220
- şabā** -1-
A. Gün doğusundan esen hafif ve lātif rüzgar.
bād- ş.: Doğudan esen hafif, hoş rüzgar. 89
- şabāh** -2-
A. Sabah.
ş. oldu 2427, 2704

- şabī** -1-
A. Henüz memeden kesilmemiş erkek çocuk.
ş. 3268
- şābir** -2-
A. Sabreden, dayanan.
ş.- cevır ü ezā 361
ş.+ e 2274
- şābirān** -1-
A. Sabredenler, dayananlar.
sevāb- ş. 2779
- şābit-kādem** -1-
A. Ayağına sağlam mec. yerinde veya sözünde duran.
ş. oldu 2467
- şabr** -14-
A. Sabır, dayanma, katlanma.
ş.- Eyyūbuñ 3412
ehl- ş.+ a 2282
ş. eyle 1127, 1647
ş. eylemek 824
ş. eylesün 1113
ş. ide 1585, 3225
ş. idegör 2280
ş. it 3207
ş. kıl 1073, 2770, 3192
ş.+ um 3101
- şabūr** -1-
A. Çok sabırlı.
ş. oldu 2277
- şaç** -3-
Saç.
ş. 131
ş.+ ı 2688, 3459
- şaç** -3-
Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek; yaymak; serpmek; saçmak.
ş.- alum 1016, 2818
ş.- dı 2708
- şaçıl** -3-
Etrafa dağılmak, yayılmak.
ş.- dı 655
ş.- miş 455
ş.- ur 1580
- sa'd** -2-
A. (ö.a) Sa'd.
s. 2025

- şad** s.+ a 2018
-2-
F. (sayı) Yüz.
ş. 2137, 3344
- şadā** -3-
A. Ses; yankı.
ş. 25, 2133, 3133
- şaddak** -4-
A. Gerçek.
ş. 2155, 2363, 2696
ş. idüp 2370
- şadef** -3-
A. Sedef, inci kabuğu; Hz. Āmine.
ş. 97, 302
ş.+ dür 304
- şādık** -4-
A. Sadakatli, dostluğu ve bağlılığı içten olan.
ş.+ lar 2280
ş.+ laruñ 3420
ş. ol 2479
ş. olan 7
- şadr** -3-
A.
1. Göğüs, yürek.
ş.+ ın 594
ş.+ ını 596
2. Baş, başkan.
ş.- bedr- enbiyā 2178
- şāf** -3-
A. Temiz, hālis.
ş.+ ını 782
ş. it 2571
ş. oldu 2362
- şafā** -22-
A. Gönül şenliği, kedersizlik, neşe, zevk, eğlence; Hz. Muhammed.
ş. 69, 110, 573, 636, 1961, 2110, 2288, 2811, 3343, 3352, 3407
baħr- ş.: Hz. Muhammed. 488
ehl- ş. 2662
tālib- zevk u ş. 639
ş. bula 102
ş.+ dan 171
ş. idüben 2727
ş. idüp 2703
- ş. kıldı 1907
ş. kılub 509
ş.+ lar virdi 1620
ş. vire 170
- şāfi (~şafi~ şāfi) -7-**
A. Duru, temiz, katıksız; Hz. Muhammed.
ş. 289, 503, 834, 1274, 1477
āb- ş. 566
ş.+ sinden 204
- şafıyyu'llāh -1-**
A. Allah'ın ihsanı ile seçilmiş olarak yaratılmış temiz kimse, Hz. Ādem.
ş.+ idi 3395
- şāf şāf -1-**
A. Sıra sıra, dizi dizi.
ş. 1234
- şağ** -10-
Sağ, yön.
s. 531, 565, 580, 2555, 2946, 3437(2)
ş.+ ına 1136, 1892
ş.+ um 1096
- şağ** -2-
Sağ, hayatta olan.
ş. 2058
ş. it 1785
- şağ esen -2-**
ş. 2057, 2870
zf. Sağlıkla, esenlikle.
- şağ selāmet -1-**
A.T. zf. Sağ salım.
ş. 609
- şağal - -2-**
Hastalıktan kurtulmak, şifa bulmak, iyileşmek.
ş.- a 3163
ş.- up 561
- şağır** -2-
A. Küçük, ufak.
ş. 219, 764
- şağlıg** -1-
Sıhhat, esenlik.
ş.+ ından 3015
- şaḥābe -4-**
A. Hz. Muhammed'in ashabı,

arkadaş ve dostları. bk. şaḥābī.

ş. 2095, 2317

ş.+ ler 3349

ş.+ yle 3371

şaḥābī -1-

A. Hz. Muhammed'in ashabı, arkadaş ve dostları. bk. şaḥābe.

ş. 951

saḥāvet -1-

A. Cömertlik, elaçıklığı.

s. 1249

şaḥb -1-

A. Sāhipler, yakın dostlar.

ş.+ ine 1264

saḥī -2-

A. Cömert, eliaçık.

s. 1243, 1286

şāḥib -8-

A. Sāhip, koruyan.

ş.- ḥamd u 'alem: Hz.

Muhammed. 360

ş.- levlāk- tāk: Hz. Muhammed.

364

ş.- miḥrāb u minber: Hz.

Muhammed. 2286

ş.+ i 362, 722

ş.+ idür 920

ş.+ ile 1137

ş.+ ini 1139

şāḥib-‘alem -2-

A. Bayrak sahibi; Hz.

Muhammed.

ş. 321, 964

şāḥibān -1-

A. Koruyanlar, sāhipler.

biḥakk- ş. 2253

şāḥibi'l-miḥrāb -1-

A. Mihrab sāhibi; Hz.

Muhammed.

ş.+ durur 677

şāḥibi'l-mir‘āc -1-

A. Miraç sāhibi; Hz.

Muhammed.

ş.- şāh 371

şāḥib-kitāb -2-

A. Kitap sāhibi; Hz.

Muhammed.

ş. 141, 1369

şāḥib-livā -2-

A. Bayrak sāhibi; Hz.

Muhammed.

ş. 3317

Aḥmed- ş.+ nuñ 3456

şāḥibü'l-āyāt -1-

A. Āyetler sāhibi; Hz.

Muhammed.

ş. 516

şāḥib-vaḥār -1-

A. Ağırbaşlılık sāhibi; Hz.

Muhammed.

ş. 546

şāḥib-vücūd -2-

A. Mevki sāhibi, varlığı sayılır, sözü geçer.

ş. 65, 235

sāḥir -13-

A. Büyücü.

s. 621, 629, 1771, 2074, 2546,

2644, 2645

ḳavm- s. 632

s.- kāhin 1768

s.+ dūr 2365

s.+ e 1783

s.+ i 1782, 1932

şaḥla -1-

Saklamak, muhafaza etmek,

gözetmek. bk. şaḥla-

ş.- rımış 2404

şaḥn -1-

A. Orta, meydan.

ārāyiş- ş.- çemen 73

şaḥra -9-

A. Taş; Hz. Muhammed Miraç gecesinde semāya bu taşla urüc eylemiştir.

ş. 845, 1155, 1160, 1194, 1513

ş.+ çün 1171

ş.+ sı 1182

ş.+ sına 1168

ş.+ ya 1161

şaḥrā -7-

A. Kır, ova, çöl.

ş. 3459

ş.+ ları 1313

ş.+ ya 555, 558, 582, 671
 ş.+ yı 570
saht -1-
 F. Katı, sert, çetin.
 kār- s. 1946
sa'id -11-
 A. Mutlu, uğurlu; Hz.
 Muhammed; (ö.a) Said.
 s. 1900, 1974, 2026, 2135,
 2286, 2600
 baht- s. 2164
 s. iden 1943
 s. +ine 2250
 s. olğıl 2694
 s. olur 2382
şā'im -1-
 A. Oruç tutan, oruçlu.
 ş. 3007
şakal -1-
 Sakal.
 ş. 131
şakaleyn -1-
 A. İnsan ve cin.
 ş. 3032
şakın -7-
 ünl. Yapmaktan çekin, çekinin,
 zinhar.
 ş. 56, 122, 335, 507, 706 1419,
 1951
şakın - -1-
 (-i, -den) Herhangi bir korku
 veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan
 uzak durmak, içtinap etmek.
 ş.- uñ 3036
şakıl -2-
 A. Ağır.
 ş. eyle 1640, 3438
şakım -2-
 A. Hasta, hastalıklı.
 s. kılma 225
 s. olmayan 1108
sākin -1-
 A. Teskin olmuş, yatışmış.
 s. oluñ 2312
sākit -1-
 A. Susan, ses çıkarmayan.
 s. olursa 772

şakla - -7-
 Saklamak, muhafaza etmek,
 gözetmek. bk. şaḥla-.
 ş. 179, 3433
 ş.- dı 673
 ş.- ğıl 1639, 2422
 ş.- yanum 2120
 ş.- yasın 717
şal - -16-
 1. Koymak, katmak; uğratmak
 (kötü bir şeye).
 ş.- dı 2952
 ş.- up 2485
 2. Göndermek.
 ş.- dı 616
 3. Salmak, bırakmak,
 koyuvermek.
 ş.- dı 2462
 ş.- up 2049
 4. (inancı, düşünceyi)
 Defetmek, sürmek,
 uzaklaştırmak
 ş.- dı 2371, 2733
 ş.- madılar 1933
 ş.- up 1786, 2464, 2632, 2653
 5. (duygu, düşünce
 vb.)Göndermek, sevk etmek.
 ş.- mışdurur 2677
 ş.- uban 2487
 6. Sarkıtmak.
 ş.- mışdı 2689
 7. Uzatmak.
 ş.- dı 1892
sāl -1-
 F. Yıl.
 s. 70
şalā -1-
 A. Cuma namazına ve bazı
 yerlerde cenazeye çağırarak için
 minarelerde okunan salāvat.
 ş. itdi 2193
sālār -2-
 F. Baş, büyük.
 s.- dīn 2284
 s.+ ıdur 2511
şalāt -10-
 A.

1. Namaz.
 ş. 1457, 2997
 ş.- cum'ayı kııl 923
 ş.+ a 2955
 ş. kııldı 1209
 vaqt- ş. olur 2980
 1. Hz. Muhammed'e okunan
 dua.
 ş. 3380
 sırr- ş. 1568
 ş.+ ıla 70, 1025
 ş. virene 1254
şalavāt (~şalāvat) -17-
 A. Hz. Muhammed ve onun
 soyundan gelenlere okunan dualar.
 ş. 358, 924, 1669, 1842, 3344
 ş.- müdām 719
 ş. getüren 3324
 ş.+ uñ 925
 ş. vir 416, 800, 1958, 2040,
 2135
 ş. virdiler 2649
 ş. vire 484, 1252
 ş. virüñ 2831
şalın - -3-
 Yürürken hoş bir eda ile sağa
 sola hafifçe meyletmek, hıraman
 olmak, hıram etmek.
 ş.- up 636,3161
 ş.- urdı 539
şalīb -1-
 A. Haç.
 ehl- ş. 1038
şālih -3-
 A. Yarar, iyi, uygun; dinin
 emrettiği şeylere uygun harekette
 bulunan.
 ş. 1846
 ş.- dervīşidi 2754
 ş. oldu 1942
şālihī -1-
 A. Sālihler, günahlar
 olmayanlar.
 evliya- ş.+ nūñ 3416
sālik -1-
 A. Bir yola giren, bir yolda
 giden.
 s.+ i 365
şallī-‘ alā-Muhammed -12-
 A. “Allah’ım! Hz.
 Muhammed’e ve āline rahmet eyle.”
 ş. 1255(2), 1256, 1257, 1258,
 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264,
 1265
salṭanat -1-
 A. Sultanlık; padişahlık,
 hükümdarlık.
 s.+ da 3394
Sām -1-
 F. Hz. Nuh’un oğlu, Sam.
 S.+ a 295
Şamed -1-
 A. Kimseye ve hiçbir şeye
 muhtaç olmayan Allah.
 Ş. 3384
sāmi‘ -1-
 A. İşiten; dinleyen, dinleyici.
 s. ol 224
şāmit -1-
 A. Sesi çıkmayan, susan.
 ş. 3030
şan -1-
 Şöhret, ün.
 ş.+ ıla 3110
şan - -50-
 Sanmak, zannetmek; sanarak
 aldanmak.
 ş. 537, 545, 603, 655
 ş.- asın 135, 324, 355, 457,
 950, 970, 1046, 1097, 1360, 1577,
 1751, 2362, 2873, 2958, 3255, 3359
 ş.- dı 1927, 2895
 ş.- dılar 2897
 ş.- duğı 1947
 ş.- duğıla 1952
 ş.- duğına 2028
 ş.- duqları 1940
 ş.- dum 326, 426, 427, 3148
 ş.- ma 118, 119, 910, 1115,
 1131, 1167, 2995, 3024, 3410
 ş.- maduñ 465
 ş.- mağıl 1304, 3053
 ş.- up 474, 2220
 ş.- ur 1056, 3163

- ş.- ur 129
ş.- ursın 1056, 2304
şan'at -4-
A. Sanat, ustalık; hüner, marifet.
ş.- ahsen 1384
ş.- haqdur 758, 766
ş.- olmışdı 824
Şāni' -4-
A. Yapan; yaratan; Allah.
Ş. 195, 1657, 1986
Ş.- Kādirdurur 1278
şanem -2-
A. Put.
ş. 962, 964
şanki -19-
Sanki, farz edelim, güya.
ş. 116, 164, 656, 700, 803, 1122, 1135, 1149, 1171, 1582, 2068, 2880, 2892, 2966, 2973, 2980, 3063, 3147, 3327
şap - -2-
mec. Doğruluktan ayrılmak.
ş.- ar 715
ş.- ma 1420
şar - -6-
Sarmak, kundaklamak, belemek; örtmek.
ş.- acak 684
ş.- ayım 1088
ş.- dı 673, 1077
ş.- dılar 600
ş.- mışlar 456
şarard - -2-
Sarı olmak, rengi sarıya dönmek.
ş.- ır 3017
ş.- ur 3156
şarf -2-
A. Harcama.
ş. eyledüñ 2996
ş. idüñ 3002
şariḥ -1-
A. Açık, meydanda; belli.
ş. 2648
şārim -1-
A. Keskin, kesici.
- seyf- ş.+ den 3009
şarrāf -1-
A. Sarraf.
ş.+ ıdı 2414
şaru -5-
-e doğru, tarafına.
ş. 2429, 2667
ş.+ ya 1733, 1799, 2435
şat - -7-
Satmak.
ş. 2785
ş.- am 2789
ş.- aram 2684
ş.- ğıl 2787
ş.- ma 2787
ş.- uban 2775
ş.- ubdur 2790
şataş - -1-
Rastlamak, tesadüf etmek.
ş.- dım 605
şatun -2-
Satın.
ş. alasin 1013
ş. aldı 890
şav - -1-
Geçirmek.
ş.- dı 3410
şavāb -1-
A. Doğruluk, dürüstlük.
ş. 1116
şavaş -1-
Kavga, muharebe, mücadele.
ş. idersin 2082
şavaş - -1-
Savaşmak, mücadele etmek.
ş.- dıñ 1065
Sāve -1-
A. (ö.a) Save gölü.
S. 404
şavm -1-
A. Oruç.
ş. 2997
şavt -3-
A. Ses, sadā.
ş.- ezān 1237
ş.+ ıla 1321
hüsn- ş.+ ıla 1289

- sa'y** -13-
A. Çalışma, çabalama, gayret, emek.
s.- 'abeş itdi 2681
s.+ ıla 3458
s. iden 389, 2381, 2382
s. ideyüm 153
s. idüp 1942
s.+ inde 1008
s. it 1297
s. kıl 269, 1544
s. kılduğuñ 2219
ehl- s.+ uñ 2383
- sāye** -1-
F. Gölge.
s.- țarrāra 126
- şayha** -1-
A. Bağırma, nāra atma.
ş. 2976
- şayıl** -1-
Sayma işine konu olmak, addedilmek.
ş.- ur 1469
- şaykal** -1-
Yabancı maddelerden arınmış, temiz.
ş. ur 2035
- şayruluğ(~ şayruluğ)** -2-
Hastalık.
ş.+ a 1171
ş.+ ın 2828
- sebak** -3-
A. Ders.
s. 336, 1557
s.+ dur 337
- şebāt** -1-
A. Sözünden, karārından vazgeçmeme.
ş. 1008
- sebeb** -10-
A. Sebep, neden.
s. 103, 218, 1023, 1034, 1215
s.+ den 297, 494, 1814, 2213
s. oldı 146
- sebīl** -3-
A. Hayrat olarak, parasız dağıtılan (su, mal vb.).
s. 1030
s. eyle 2743
s. itmeyen 1726
- sebkat** -1-
A. Geçme, ilerleme.
s. itmez 16
- sebzevāt** -1-
F.A. Zerzevat.
s. olurdı 583
- secde** -20-
A. Namazda alını, el ayalarını, dizlerini ve ayak parmaklarını yere dayamaktan ibāret ibādet vaziyeti; saygı.
s. 197, 238
s.- Raḥmāna 968
s.- şükr idevüz 275
s. eyle 2300
s. itdiler 3398
s. kıla 274
s. kılan 998
s. kıldı 198, 412, 945, 948, 963
s. kılduğı 3400
s. kılmadı 1700
s. kılmışdur 1436
s.+ si 199, 257
s.+ sinde 198
s.+ ye 429
- seç** -1-
Tanımak, fark etmek.
s.- er 1139
- sed** -3-
A. Kapama; kapanma.
s. eyler 2651
s. ide 1703
s. olmaya 3208
- sefer** -7-
A.
1. Yolculuk; mec. ölüm yolculuğı.
s. 2988
'azm- s. 3117
s. kıla: Ölmek. 3348
s. kıldı 1868, 2667
s. kıldum 1326
2. Savaş.
s. 2056

segird - -1-

Koşmak; koşturmak.
s.- üriken 3161

seher -4-

A. Tan vakti, seher.
s. 296, 2967
vaqt- s. 2667, 2794

sehun -1-

F. Söz.
s. 383

sehv -2-

A. Yanlış.
s. 481
s.+ ini 3388

seksen biñ -1-

(Sayı) Seksen bin.
s. 1281

selām -29-

A. Selam.
s. 1625, 1662
s. eyler 2605
s.+ ım 3296
s. ider 2541
s. idüp 1707
s. itdi 1124, 1973, 3194
s. olsun 70
s.+ umı 1264
s. vir 1867
s. virdi 414, 883, 1310, 1315,
1476, 1671, 1732, 1822, 2137, 2353,
2595, 2639, 3187,
s. virgil 1259
s. viribdi 2736
selām v.-üñ 1025
s. virürlerdi 541

selāmet -2-

A. Sālimlik, emnlik, korku ve
endişeden uzak durma; kurtulma.
s. olasin 1265

selīm -2-

A. Sağlam, kusursuz, doğru.
s. ola 225
s. olmayan 1605

selīmü'l-ḳalb -1-

A. Temiz yürekli.
s. 65

Selmān -5-

A.(ö.a) Hz. Muhammed'in
sahabelerinden biri.

S. 2859, 2861, 2865, 2868
S.+ a 2857

selsebīl -2-

A. Cennette bir çeşmenin adı.
s. 1030
s.+ den 1129

sem^ç -4-

A. Kulak.
s.+ ine 3140, 3317, 3334
s.+ üme 1401

semā -6-

A. Gökyüzü.
s. 1211, 1273, 2248
ehl- s. 309, 314, 1208

semāvāt -3-

A. Gökler.
s. 83, 357
s.+ ı 848

semen -2-

F. Yasemin.
s. 73
serv- s. 503

semender -1-

F. Ateşte yaşar bir masal
hayvanı.
s. 2825

semer -2-

A. Meyve, yemiş.
ş. 51
ş. eyler 1658

Semī^ç -3-

A. İşiten; Allah'ın
adlarındandır.
S. 1144, 1918, 3386

Şemme vechu'llāh -2-

A. "Ve doğu da Allah'ındır batı
da. Artık hangi tarafa dönerseniz
dönün, Allah'ın vechi (Zat'ı) işte
oradadır. Muhakkak ki Allah Vāsi'dir
(rahmeti ve lufu geniştir, her şeyi ilm
ile kuşatandır)." (Bakara, 115)

ş. 775

ş.+ a 1549

semri -2-

Semirmek, tavlınmak,

şışmanlamak.

s.- di 547

s.- yüb 584

semrid - -1-

Semirtmek, tavlandırmak,
şışmanlatmak.

s.- ür 712

sen -438-

2. Teklik şahıs kişi zamiri.

s. 121, 125, 127, 150, 260,
273, 416, 462, 473, 477, 507, 527,
529, 571, 578, 589, 595, 694, 743,
760, 763, 773, 876, 889, 908, 912,
933, 940, 968, 1051, 1054, 1056,
1065, 1094, 1162, 1174, 1300, 1304,
1431, 1446, 1473, 1526, 1539, 1542,
1651, 1656, 1678, 1705, 1719, 1720,
1773, 1774, 1779, 1795, 1810, 1825,
1899, 1932, 1937, 1966, 1968, 1970,
1980, 1984, 1986, 1990, 2036, 2047,
2048, 2049, 2051, 2058, 2077, 2081,
2082, 2083, 2118, 2125, 2148, 2205,
2210, 2218, 2221, 2265, 2296, 2323,
2339, 2348, 2359, 2380, 2383, 2419,
2452, 2458, 2475, 2476, 2478, 2503,
2518, 2520, 2539, 2540, 2548, 2556,
2579, 2580, 2581, 2586, 2596, 2606,
2607, 2610, 2636, 2641, 2678, 2698,
2716, 2720, 2744, 2784, 2833, 2863,
2888, 2889, 2918, 2921, 2938, 3013,
3028, 3053, 3065, 3085, 3183, 3185,
3195, 3206, 3225, 3228, 3285, 3319,
3385

saña: Sana. s. 33, 125, 242,
243, 270, 287, 476, 529, 581, 606,
695, 737, 770, 786, 860, 879, 918,
925, 941, 1049, 1065, 1124,
1208, 1296, 1303, 1304, 1311, 1316,
1404, 1444, 1447, 1478, 1523, 1529,
1556, 1557, 1562, 1563, 1632, 1635,
1651, 1655, 1662, 1664, 1678, 1698,
1732, 1736, 1760, 1765, 1771, 1775,
1781, 1790, 1791, 1794, 1812, 1835,
1861, 1866, 1881, 1905, 1921, 1937,
1958, 1974, 1981, 2001, 2006, 2009,
2056, 2058, 2085, 2113, 2125, 2130,
2226, 2241, 2260, 2293, 2294, 2302,

2320, 2333, 2357, 2359, 2405, 2420,
2454, 2456, 2520, 2522, 2538, 2541,
2548, 2590, 2623, 2626, 2632, 2642,
2684, 2691, 2706, 2713, 2736, 2746,
2764, 2768, 2771, 2775, 2777, 2786,
2852, 2899, 2926, 3012, 3079, 3190,
3194, 3201, 3207, 3222, 3257, 3258,
3267, 3312, 3321, 3323, 3334, 3413

s.+ cileyin 3079

s.+ de: Sende. 246, 259, 463,
1538, 2180, 2314, 2849, 2852

s.+ den: Senden. 761, 1523,
1547, 1849, 1935, 2020, 2021, 2299,
2535, 2579, 2584, 2622, 2899, 2995,
3179, 3226, 3231, 3264, 3432

s.+ dendür 3210

s.+ i: Seni. 151, 225, 245, 350,
606, 614, 709, 717, 730, 762, 863,
915, 960, 1050, 1059, 1067, 1162,
1311, 1500, 1501, 1522, 1560, 1829,
1970, 2004, 2050, 2294, 2356, 2533,
2608, 2677, 2693, 2695, 2787, 2789,
2796, 2870, 2888, 2916, 2921, 2978,
3011, 3019, 3022, 3023, 3077, 3078,
3092, 3144, 3167, 3182, 3221, 3322,
3323, 3450

s.+ sin 1208, 1260, 1526, 1655,
1659, 1763, 1786, 1978, 2008, 2129,
2166, 2254, 2324, 2634, 2636, 2640,
3384

s.+ üñ 223, 352, 353, 446, 466,
470, 471, 528, 640, 687, 688, 1075,
1193, 1307, 1450, 1454, 1506, 1782,
1783, 1797, 1827, 1995, 2084, 2140,
2245, 2405, 2453, 2739, 2742, 2927,
3080

s.+ üñdür 1198, 2255

s.+ üñiçün 350, 1523, 2598,
3128

s.+ üñile 1145, 1508, 1528,
3177,
3178(2)

s.+ üñle 1555, 1664, 1823

senā -6-

A. Övme, övüş.

ş. 1655, 3463

ş. eylesünler 309

s. idüp 1833
s. itsün 1916
s. kıldı 2985
sened -1-
A. Dayanılacak şey.
s. 1262
seng -2-
F. Taş.
bağr- s. 2064
s. kıdurısāñ 124
sensiz -3-
Sen olmadan.
s. 3081, 3354, 3356
ser -5-
F. Baş, kafa.
derd- s. 470, 2107, 3181
s.- işba' ı 385
s.+ den 771
serā -1-
F. Saray.
s.+ ya 1380
şerā -1-
A. Toprak.
s. 1347
ser-āğāz -2-
F. (söze) Yeniden, baştan
başlama.
s. eyledi 1007
s. idelüm 183
ser-be-ser -7-
F. Baştan başa, büsbütün.
s. 1649, 1792, 1910, 2075,
2370, 2465, 2613
serçe -1-
Serçe.
s.- ĩsādan 2273
ser-dār -2-
F. Asker başı, kumandan.
s. eyledi 2063
s. ola 2502
ser-efrāz -1-
F. Yükselten, benzerinden
üstün olan; Hz. Muhammed. bk. ser-
efrāz.
s.- cihān kıldı 1852
ser-encām -1-
F. Bir işin sonu; başına gelen.

s. 1939
ser-firāz -3-
F. Yükselten, benzerinden
üstün olan; Hz. Muhammed. bk. ser-
efrāz.
s. 1679, 2237
s.- enbiyādur 2284
ser-gerdān -2-
F. Sersem, şaşkın; perişan.
s. ider 2228
s. idi 2425
sergüzeşt -1-
F. Serüven, birinin başından
gelip geçen şey.
s.+ in 1930
ser-ḥad -2-
F.A. Serhat, hudut, sınır.
s.+ ine 1314, 1871, 2669
ser-ḥōş -3-
F. Sarhoş.
s. eyledüm 1398
s. ola 177
s. olub 603
serīr -1-
A. Taht.
s. kılam 1162
ser-māye -2-
F. Varlık, servet.
s.+ si 611
s.+ yi 122
sermed -2-
F. Dāimī, sürekli.
devlet- s. 3404
s.+ i 3407
serserī -1-
F. Boş, beyhūde söz.
s. 3053
ser-sünbül -1-
F. Baş sünbül; Hz.
Muhammed.
s.+ i 373
sertāc -1-
F. Baş tacı olan, çok sevilen,
sayılan.
s.+ ıdur 2038
ser-tā-ḳadem -1-
F.A. Baştan ayağa.

- s. 1333
- ser-te-ser** -3-
F. Baştan başa, hep, bütün.
s. 107, 404, 1483
- serv** -3-
F. Servi, selvi. bk. servi.
s.- ھیرامان: Nazlı sallanan
- selvi. 1221
s.- ھیرامانسın 700
s.- semen 503
- server** -18-
F. Baş, başkan, reis, ulu; Hz. Muhammed.
s. 346, 3205
ehl- s.- imān 2124
s.+ e 1607, 2149
s.+ em 1968
s.+ i 369, 424, 533, 612, 620, 1083, 1297, 1583, 3053, 3404
s.+ iñ 549
s.+ üñ 594
- serverān** -1-
A. Başlar, başkanlar, reisler, ulular; Hz. Muhammed.
enbiyā- s. 2175
- servi** -1-
F. Servi, selvi. bk. serv.
s. 3158
- setr** -1-
A. Örtme, kapama, gizleme.
s. kıla 482
- Settār** -1-
A. Örtten; Allah.
S.+ ıdır 482
- sev** -20-
Sevmek ve bağlılık duymak; gönül vermek. bk. siv-
s.- di 2747
s.- dügiçün 1425
s.- düginden 3362
s.- düğüñ 1402, 2925
s.- düm 1828
s.- en 3294, 3323(2)
s.- er 101(2), 2389
s.- erem 914, 2827
s.- eriseñ 8
s.- erse 69
- s.- meyendurur 2826
s.- mezidi 670
s.- se 6
s.- üp 2281
- sevā** -1-
A. Berāber olma, berāberlik, denk, eşit.
s. 2229
- sevāb** -6-
A. Allah tarafından mükāfatlandırılan hareket.
ş.- şābirān 2779
ş.+ ı 142, 1244, 1246
ş.+ ın 1461, 1621
- sevdā** -4-
F. Aşk, sevgi.
s. 843
s.+ da 1185
s.+ dan 1052
s.+ yı 1052
- sevgü** -3-
Sevgi, sevda; aşk.
s.+ sin 1547
s.+ sine 339
s.+ sini 3034
- sevgülü** -2-
Sevgi ve bağlılık duyulan, sevgili.
s. 2021, 3159
- sevin** -3-
Sevinç duymak. bk. sivin-
s.- di 326
s.- e 1062
s.- mek 1064
- seyf** -2-
A. Kılıç.
s.- şārimden 3009
s.- tevḥīdile 718
- seylāb** -1-
F. Sel, sel suyu.
s. itdiler 2973
- seyr** -11-
A. Gitme, hareket; bakma, görme; yolculuk; gezinme, seyr.
s. eyledi 844, 1646
s. ide 300
s. idelüm 1026

- s. iden 1220
s. iderdi 2573
s. idüb 570
s. idüben 1680
s. idüp 1271
s. itdi 1194
s. kıl 1717
- seyrân** -9-
A. Gezme, gezinme; bakıp seyretme.
s. eyledi 1202
s.+ ını 162
s. ide 1141, 1159
s. idelüm 1268
s. ider 1593
s. idüb 291
s. idüben 380
s. kılan 1525
- seyr-gāh** -2-
A. F. Seyir yeri, gezme yeri.
s.+ um 3069
s.+ uñdur 1307
- seyyid** -2-
A. Efendi, baş, ileri gelen; Hz. Muhammed.
s. 2556
s.- evlād- Ādem 79
- seyyi'āt** -1-
A. Fenâlıklar, kötülükler.
s.+ ı 1697
- sez** -1-
Sezmek, hissetmek, farkına varmak.
s.- er 1094
- sezā** -2-
F. Münāsip, uygun, yaraşır.
lāyık- medh ü s.: Hz. Muhammed. 361
s. 3052
- şıbgatu'llāh** -2-
A. Allah'ın yaratıcı kuvveti, İslām'ın yaratılışı.
ş. 250, 1384
- Şiddik** -4-
A. Pek doğru sözünün eri; Hz. Ebubekir'in lākabı.
Ş. 2874, 2891
- ş.- ekber: Hz. Muhammed. 86
Ş.+ a 2890
- şidk** -27-
A. Doğruluk, gerçeklik; içten bağlılık.
ş.+ ı 3420
ş.+ ıla 180, 185, 224, 241, 702, 757, 797, 854, 1116, 1252, 1471, 1631, 1669, 1762, 1930, 2015, 2394, 2649, 2733, 2830, 2989, 3442
ş.+ ına 274
ş. idüp 2156
ş.+ uñ 640
ş.+ uña 688
- Şifahān** -1-
F. (ö.a) Isfahan şehri.
Ş. 284
- şifat** -3-
A. vasıf, hāl.
ş.+ dur 1585
ş.+ ında 190
ş.+ uñ 3443
- şifāt** -1-
A. Sıfatlar, vasıflar.
ş.+ uñ 3454
- şıg** -4-
Bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.
ş. -a 1418
ş.- ar 2197
ş.- adı 2200
ş.- maz 1217
- şıga** -4-
Sıvazlamak.
ş.- dı 356, 810, 2637
ş.- yup 2188
- şıgın** -1-
mec. Güvenmek, yardım istemek, ummak.
ş.- up 2083
- şıgır** -1-
Sığır.
ş. 1136
- şıgış** -1-
Sıgmak.
ş.- ursız 2198
- şıhhat** -2-

A.Sağlık.
 ş. bulurdı 561
 ş.+ i 1171
şıhr -1-
 A. Yakınlık.
 ş.- Muhammedden 641
şın - -3-
 Kırılmak, parçalanmak.
 ş.- madı 812
 ş.- mışıdı 811
 ş.- mışiken 2368
şına - -1-
 Denemek, tecrübe etmek,
 yoklamak, imtihan etmek.
 ş.- r 741
şınuklu-1-
 Kırık.
 ş. 2119
şırāt -5-
 A. Sırat köprüsü, üstünden
 geçip cennete gitmek üzere
 cehennem üzerine kurulacak olan
 çok dar ve güç geçilir köprü.
 ş. 1502
 ş.+ a 1503, 3273
 ş.+ ı 3439
 ş.+ uñdan 1640
şırātü'l-müstakim-2-
 A. Doğru yol.
 ş. 1920, 2472
sırr (~ **sır**) -48-
 A. Gizli tutulan, sır.
 s. 771
 'âlem- s.+ dan 261
 s.- Aḥmedden 1187
 s.- esrā 1597, 1626
 s.- esrārdan 1005
 s.- Ḥaḫdur 3269
 s.- Ḥaḫkuñ 1512
 s.- ḫikmet 3251
 s.- ḫikmete 953
 s.- hū 1383
 s.- hūdūr 1387
 nokta- s.- ilāhī 85
 s.- istivā: Siyah bir şerit adı
 olan istivā, yüksek bir alāmet sayılırdı.
 Cenāb-ı Mevlānā'dan kalmış olup iki

yollu olan külāh-ı Seyfī veyā kılıcī tāç
 yollarına takılan şerif. 918, 1552
 s.- müsem mā 835
 s.- nihān 254, 975, 1518, 1611,
 1618
 s.- 'azīm 1605
 s.- şalāt 1568
 s.+ a 1456, 1553
 s.+ dan 1357, 1415
 s.+ dur 1818
 s.+ ı 1589, 1616, 2332
 s.+ ıdur 1598
 s.+ ıla 792, 1551, 1556, 1593,
 2968
 s.+ ina 3263
 s.+ ından 2328
 s.+ ını 833, 1363, 1387, 2829,
 3130
 s.+ lar 1596
 s.+ uña 1568, 2519
sırru'l-hüdā -1-
 A. Kurān-ı Kerim'in sırrı; Hz.
 Muhammed.
 kāşif- s. 85
sız - -1-
 İnce aralıklardan veya
 gözeneklerden az miktarda ve belli
 olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak.
 s.- an 982
sidre -5-
 A. En yüksek makam (ondan
 sonra Allah'a gidilir).
 s. 1221
 s.+ de olan 1291
 s.+ dūr 1306
 s.+ ye 1271
 s.+ yi 380
sidrü'l-müntehā -2-
 A. Arş'in sağ yanında bir
 ağaçtır ki ötesine hiçbir mahlūk
 geçemez.
 s. 1273, 1475
sihr (~ **sihir**) -10-
 A. Büyü; gözbağcılık,
 büyücülük.
 s. 1912, 1962
 s.- mübīn 1700, 1931, 2629

s. idüben 2330
s.+ ile 622, 745
s. itdi 574
s.+ üñ 972
sil-k- -1-
Üstündeki şeyleri düşürmek
veya temizlemek için bir şeyi kuvvetle
sallamak, sarsmak.
s. 2466
sil-kün - -1-
Üstünü silmek.
s.- üben 1670
sīm -3-
F. Gümüş; gümüş para.
s. 1878, 2100, 2316
simā' -1-
A. Çalgı dinleme; çalgılı tören.
s. kıla 176
sīmiyā -1-
A. Eski, bātıl kimyā ilmi.
s. 1782
sīmürg-veş -1-
F. Anka kuşu gibi.
s. 1381
Sīnā -1-
A. (ö.a) Arap Yarımadası'nın
Mısır ile birleştiği yerde bir
üçgen teşkil eden yarımada
(İsrailoğulları Hz. Musa ile
kırk sene yol bulamayıp
burada dolaşmışlar ve Hz.
Musa buradaki Tur-ı
Sina'da Allah'ın hitâbına
nâil olmuştur.).
tūr- S. 3414
sīne -2-
F. Göğüs.
s.+ sinden 652
s.+ sine 3215
sipāhī -1-
F. Sūvāri askeri.
s. 2061
sīret -1-
A. Bir kimsenin içi, hālî, tavrı,
gidişi, ahlākı.
s.+ e 791
siv - -3-

Sevmek ve bağlılık duymak;
gönül vermek. bk. sev-
s.- eni 3322
s.- mişdi 568
s.- mişem 571
sivin - -2-
Sevinç duymak. bk. sevin-.
s.- di 509
s.- mekle 510
siyāh -10-
F.
s. 1795, 2744, 3127
rū- s. 1448
s.+ dan 3341
rū- s.+ ından 3243
s. idi 649
s. oldı 131
s. olmaya 798
siyāset -1-
A. Yönetim, idare.
s. 1519
siz -16-
2. Çokluk şahıs kişi zamiri.
s. 554, 1684, 1914, 2211,
2887, 2989, 2992, 3035, 3352
s.+ den 1961
s.+ e 44, 553, 854, 1897, 3029
s.+ i 2987
şofra -1-
A. Masa, sini vb. şeylerin,
yemek yemek üzere hazırlanmış
durumu.
ş.+ sın 2200
şoğul - -1-
Suyu çekilmek, kaynağı yitmek
ya da kurumak.
ş.- mişdi 585
şoḥbet -3-
A. Görüşüp konuşma,
arkadaşlık.
ş.- dilber 1199
ş.+ de 167
ş.+ inde 657
şok - -1-
İçine veya arasına girmesini
sağlamak.
ş.- uban 673

şol -9-
Sol, yön.
ş. 532, 565, 580, 2555, 2946
ş.+ dan 1892, 3437
ş.+ ına 1136
ş.+ um 1096

şoñ -14-
1. Son, sonuç, netice.
ş.+ a 3271
ş.+ ı 956, 963, 1420
ş.+ ını 1048
2. mec. Ölüm, ölüm zamanı.
ş. 1639, 3084, 3199, 3202,

3331
ş.+ a 67, 663, 2999
3. En sonra.
ş. 1522

şoñra -16-
1. Sonra, sonradan.
ş. 53, 253, 409, 1053, 1687,
2685 2741, 2914, 2919
2. (-den) sonra.
ş. 273, 868, 1269, 1665, 1880,
1943, 3118

şor -21-
Sormak, soru sormak;
öğrenmek.
ş. 1905
ş.- alar 141, 2995, 2997, 2999,

3000
ş.- am 2912
ş.- ardı 2106
ş.- arsañ 955
ş.- dı 1124, 1205, 1825, 2672,
2690, 2859, 2976
ş.- dılar 2261
ş.- ğıl 858
ş.- mağıdı 2911
ş.- mayalar 2995
ş.- up 1833

şorağ -1-
Haber, malumat; eser, iz.
ş.+ ın 2208

şoy -1-
Bir şeyin üzerinden kabuk,
deri, zar vb.ni çıkarmak.
ş.- agör 765

şoyun --2-
Üstündeki giysilerin bir
bölümünü veya tümünü çıkarmak.
ş.- dı 509
ş.- uban 508

sög -5-
Sövmek; kırıcı sözler
söylemek.
s.- di 947
s.- düklerini 1068
s.- düñ 2919
s.- em 877
s.- er 863

söyle -132-
Söylemek; konuşmak;
anlatmak.
s. 263, 613, 692, 1812, 1843,
1971, 2278, 2461, 2547, 2594, 2691,
2714, 2759, 3009
s.- di 308, 400, 743, 882,
1054, 1348, 1364, 1608, 1732, 1762,
1836, 2076, 2112, 2137, 2140, 2206,
2212, 2237, 2406, 2490, 2570, 2595,
2629, 2721, 2736, 2782, 2791, 2862,
2914, 2937, 3147, 3187, 3282, 3309
s.- diler 419
s.- diler olduğın 1754
s.- dügi 458, 998
s.- düğün 727, 1057
s.- düm 160, 1349, 2694
s.- düñ 115, 527, 1808, 2339
söz s.- düñ 148
s.- gil 924, 926, 940, 946,
1104, 1825, 2139, 2217, 2332, 2582
s.- me 685, 1049, 3260
s.- mege 564
s.- mek 711
s.- mekdendür 1728
s.- mez 329, 3030, 3129
s.- mez ola 3203
s.- mez olsun 2823
s.- miş 2222
s.- mişlerdir 3236
s.- ñiz 3403
s.- r 429, 457, 478, 1135, 1136,
1137, 1243, 1245, 1746, 1991, 2773,
3030

- s.- r imiş 1755
s.- rdi 401
s.- rem 861, 1861, 2218, 2479,
2657, 3073
s.- ridi 288
s.- riseñ 1651
s.- rken 152
s.- rsin 1048, 1055, 2330, 2338
s.- se 1580
s.- sem olur 1616
s.- sün 281, 742, 881, 2867
s.- ye 1980, 2586
s.- yem 960, 2113, 2587
s.- yen 676, 716, 957, 2930,
3031
s.- yesin 1561
s.- yün 1913
s.- yüp 1758
- söyled** - -2-
Söylemesine yol açmak.
s.- en 1387
s.- ürsin 745
- söylen** - -34-
1. Söyleme işinin yapılması.
s.- di 1410
s.- ür 226, 1780
yabānda s.-ür: y.+ dan
söylenür: Saçma sözler söylemek,
boşa konuşmak. 3024
s.- ürse 42, 92, 181, 227, 277,
344, 661, 704, 780, 852, 906, 937,
1002, 1032, 1225, 1266, 1355, 1388,
1479, 1530, 2906, 2935, 3055, 3074,
3111, 3292, 3346, 3464
2. mec. Çıkışmak, azarlamak,
eleştirmek.
s.- üp 1700
- söyleş** - -3-
Konuşmak.
söz s.- diler 2781
s.- ürken 2844
s.- ürlendi 2515
- söyleşil** - -1-
Konuşulmak, görüşülmek.
s.- en 1628
- söyündür** - -1-
Söndürmek.
- s.- eler 1039
- söz** -218-
Söz, kelām, lakırtı.
s. 100, 214, 460, 727, 778,
962,
1268, 1272(2), 1617, 2214, 2567,
2862, 2864, 2984(2), 3057
s.+ de 1670, 1915, 2151, 2239,
2541
s.+ den 216, 1263, 1964, 1976,
1983, 2714
s.+ dür 1862
s. koyup 2120 Söz söylemesine
müsaade etmek, izin vermek.
s.+ e 1, 55, 183, 224, 280, 707,
752, 1004, 1058, 1186, 1406, 2198,
2337, 2771, 2908, 2981, 3013
s.+ i 95, 102, 153, 168, 176,
186, 226, 282, 289, 457, 458, 480,
564, 579, 602, 656, 711, 887, 900,
969, 980, 1024, 1048, 1049, 1053,
1072, 1173, 1579, 1627, 1699, 1709,
1749, 1761, 1836, 1904, 1964, 1967,
1991, 2005, 2115, 2123, 2127, 2301,
2322, 2326, 2339, 2410, 2578, 2587,
2603, 2633, 2679, 2766, 2778, 2788,
2791, 2817, 2820, 2831, 2833, 2881,
2914, 2954, 2963, 3009(2), 3018,
3024, 3076, 3119, 3129, 3147, 3205,
3218, 3275, 3327, 3368
s.+ i olur 977
s. idendür 1967
s.+ idür 340, 2658
s.+ için 998, 1628
s.+ ile 2566, 2785
s.+ in 508, 617, 926, 1116,
1163, 1729, 1758, 1882, 1955, 1972,
1984, 2310, 2509, 2521, 2618, 2624,
2726, 2760, 2809, 2848, 2882, 3142,
3212, 3233
s.+ iñ 3113
s.+ inden 752, 1662, 2401,
2606
s.+ ine 576, 895, 1702, 2625,
2683, 2833
s.+ ini 697, 767, 775, 992,
3256

- s.+ inüñ 648, 1387
s. işide 707
s.+ ler 340, 882, 2773
s.+ leri 241, 317, 416, 1532,
- 3053**
s.+ leriçün 3421
s.+ lerin 90, 3355
s.+ lerümi 129
s. söyledüñ 148
s. söyleşdiler 2781
s. sözleyem 153
s. uraydum 2778
s.+ ü 128
s.+ üm 154, 1992, 2055, 3066
s.+ üme 2989
s.+ ümi 507, 2769, 3294
s.+ ümüz 343
s.+ üñ 149, 210, 242, 446, 615,
695, 738, 763, 782, 1664, 1793, 3012,
3388
s.+ üñden 2333
s.+ üñe 687, 1508
s.+ üñi 942
- sözle - -1-**
Söylemek.
söz s.- yem 153
- sözlü - -1-**
Sözle, konuşma biçiminde
yapılan, ağızdan, şifahi, yazılı karşıtı.
s. 1965
- şu - -44-**
Su.
ş. 208, 210, 804, 805, 808,
893, 1128, 1129, 1130, 1744, 2825,
3121, 3214, 3365, 3367
ş.+ dan 404, 506, 1030
ş.+ dur 1493
ş.+ durur 1575
ş.+ lar 542, 754, 1742
ş.+ ları 586
ş.+ nuñ 209, 1575
ş. oldı 207
ş.+ ya 1800, 2436
ş.+ yı 185, 806, 1030, 3122
ş.+ yı olmaya 1577
ş.+ yıla 1576, 1578
vaşl- ş.+ yına 3108
- ş.+ yından 808, 1495
ş.+ yıyla 749
ş.+ yıyla 595
ş.+ yu 585
- sū' -2-**
A. Kötülük; kötü, fenā.
s.- āsimān 1194
s.- zannıla: Fenā, kötü sanış.
- 225**
su'āl -5-
A. Sorma, sorulma,
soruşturma, soru.
s. 3241
s.+ inden 1976
s. itdi 1692
s. kıldı 3126
s. olduğı 3434
- şubh -9-**
A. Sabah, sabah vakti.
ş. 461, 517, 637, 855, 894
ş.- nüvişt 372
ş.+ ıla 1393
ş. oldı 2948
- şubh-dem -1-**
A. F. Sabah vakti.
ş. 2412
- şuç -7-**
Suç; cürüm; günah.
ş.+ ın 483
ş.+ ını 144, 156
ş.+ umuz 3446, 482, 974
ş.+ umuzdan 3456
- sūd -3-**
F. Fayda, kār, kazanç.
s. 2766, 2767, 2773
- şudā' -1-**
A. Baş ağrısı; rahatsızlık.
ş.+ ile 2866
- şudūr -1-**
A. Meydana çıkma, olma.
nūr- ş. 3177
- şūf (~şuf) -2-**
A. Sof, yün, yapağı.
ş.+ a 456
ş.+ dur 456
- şufūf -1-**
A. Sıralar, diziler.

ş. kıldı 213
şuğrā -2-
 A. Daha (pek, en, çok) küçük.
 ş. 832
 ‘ālem- ş.+ ya 375
şulb -2-
 A. Döl; soy.
 ş. 300
sultān -24-
 A.
 1. Sultan, padişah, hükümdar;
 Allah.
 s. 3100
 s.- cihān 1779
 s. olur 728
 s.+ a 736, 928, 1107
 emr- s.+ a 737, 929
 s.+ am 3394
 s+ ıdur 50
 s.+ ınuñ 1748
 s.+ lar 3408
 s.+ uñ 3007
 2. Hz. Muhammed.
 s. 1212, 2971
 şāh- s. 1519, 2964
 s.- hū 1379
 s.- ‘ālem 609, 610, 864, 1211
 s.+ ımız 612
 s.+ umuz 3093
sultānī -2-
 A. Sultāna, hükümdāra ait;
 mec. Allah.
 rūḥ- s. 1565
 gevher- s.+ dūr 99
şun -3-
 Sunmak, arz etmek, takdim
 etmek.
 ş.- dı 530, 3099, 3106
şun‘ -4-
 A. Yapış, yapma; tesir, kudret.
 ş. 2748
 ş.- cebbāra 1354
 ş.+ uñda 38
 ş.+ uñdan 1924
şunul -1-
 Sunma işine konu olmak veya
 sunma işi yapılmak.

ş.- sun 3437
sūre -1-
 A. Kurān’ın ayrıldığı 114
 bölümünden her biri.
 s.- ve’l-leyl: Leyl sūresi. 383
şūret -19-
 A. Görünüş, biçim, şekil, suret;
 yüz, çehre.
 ş. 799, 1859
 ş.- insān 2011
 ş.- ma‘nī-nümāyam 2022
 ş.+ de 840, 2002
 ş.+ durur 1156
 ş.+ e 193, 750, 791
 ş. eyler 2013
 ş.+ i 1671, 2009, 2038
 ş.+ in 234, 2023
 ş.+ üm 2000
 ş.+ üñ 475, 1522
şūretā -3-
 A. Görünüşte.
 ş. 52, 1522, 2161
şuşa -3-
 Susamak.
 ş.- dı 354, 3108
 ş.- mışdı 802
sūsmār -10-
 F. Keler, kertenkele.
 s. 693, 709, 1975, 1977, 1979,
 1988, 1991, 2010
 mu‘cizāt- s. 2029
 s. kıldı 2000
şusuz -2-
 Susuz, su olmadan.
 ş. 803, 1463
sūz -1-
 F. Yanma, tutuşma, sıcaklık.
 s.+ ıla 282
şübūt -1-
 A. Sābit olma, gerçekleşme,
 meydana çıkma.
 ş. bulmuşdur 1438
sücūd -5-
 A. Secde etme.
 s.+ ı 381
 s. kıldı 235, 971, 1699
 s. kıılır 256

- süd** -3-
Süt.
s.+ dir 1493
s.+ dür 1583
s.+ i 2160
- süfli** -2-
A. Aşağıda bulunan.
s. 219, 1412
- sükker** -2-
A. Şeker.
s. 474
s.+ i 1015
- Süleymān** -2-
A. (ö.a) Hz. Süleyman.
S. 2253
devlet- mülk- S.+ uñ 3414
- süm'a** -1-
A. Görsünler, işitsinler diye
yapılan göstermecilik.
s.+ yı 923
- sümük** -2-
Kemik.
s.+ dür 2628
s.+ i 2626
- sünbül** -2-
F. Sünbül; saç.
s.+ üñ 280
s.+ üni 383
- sünnet** -7-
A.
1. (Erkek çocukta) Erkeklik.
s.+ i olmuş 455
2. Peygamberimizin yaptığı
şeyler, sünnet.
s. 3025
s.+ i 726, 988
s.+ in 462, 719
s.+ üm 3299
- süñü** -1-
Süngü, kargı, mızrak.
s.+ yile 2089
- sür** -23-
1. Dokundurmak; değdirmek;
sürmek, sürtmek; mec. önünde saygı
ile eğilmek, saygı göstermek.
s.- di 789, 846, 2896, 3122,
3215
- yüzi s.-di 887
yüzini s.-di 697
s.- dim 453
yüzümi s.- düm 437
yüzüme s. 1325
yüzüm s.- em 431
yüzi s.- erdi 2963
s.- mekidi 2917
s.- miş 2226
s.- sün 1367
2. Sürmek, kovmak,
uzaklaştırmak.
s.- eler 142, 2923
s.- elüm 1044
3. Yönetip yürütmek, sevk
etmek.
s.- eridi 2855
s.- eriken 2853
s.- mekidi 2911
s.- meyeler 3301
4. Geçirmek, yaşamak.
s.- eler 2244
- süreyyā** -1-
A. Ülker yıldızı.
ş. 1412
- sürh** -1-
F. Kırmızı, kızıl.
yākūt- s.+ den 1232
- süri** -1-
Bir şeyi yerden kaldırmaksızın
çekerek, iterek götürmek, sürüklemek.
s.- yeler 142
- sürme** -2-
F. Sürme.
s. 87
s. kılsun 1367
- sürmelen** -1-
F.T. Sürmeleme işi yapılmak.
s.- miş 455
- sürre** -1-
A. Göbek.
s.+ sine 652
- sürt** -1-
Dokundurmak.
s.- üp 1890
- sürür** -8-
A. Sevinç.

s. 290, 430, 1675, 2173, 3177,
 3436 meşā' il- s. 3345
 s. kıl 921
süvār -1-
 F. Ata binmiş, binici.
 s. oldu 1149
süz -1-
 Gözle inceleyerek dikkatle
 bakmak.
 göz s.- e 1416

-Ş-

Şābūr -7-
 F. (ö.a) Şabur.
 Ş. 1862, 1868, 1882
 mu' ciz- Ş. 1944
 Ş.+ a 1865, 1942
 Ş.+ ıdı 1858
şād -19-
 F. Neşeli.
 ş. 2666
 ş. eyledüñ 150
 ş. ideler 178
 ş. idüp 2289
 ş. kıl 2131
 ş. kıldum 151
 ş. ol 3318
 ş. ola 2031
 ş. olalum 1668
 ş. oldu 1667, 2435
 ş. olub 3205
 ş. oluban 2105, 2111
 ş. olup 2073, 2427
 ş. olur 2745
 ş. olurdu 2398
 ş. olursın 2505

şādān -1-
 F. Sevinçli, keyifli.
 ş. oldılar 2318

şādi -1-
 F. Memnunluk, sevinçlilik,
 gönül ferahlığı.
 ş. kıl 3448

şādih -1-
 F.T. Mutluluk.

ş. eyler 1746
şādumān -8-
 F. Sevinçli.
 ş. 493, 521, 563, 566, 635,
 2025, 2104
 ş. olası 2507
 ş. oldu 1976
 ş. olup 2017
şāfi' -1-
 A. Şefāat eden, kabahatli
 kimsenin afvı için araya girip
 yalvaran.

ş.+ i 2598
şāh -32-
 F. bk. şeh.
 1. Padişah, hükümdar; Allah.
 ş. 1863, 3300
 emlak- ş. 1352
 ş.- zemīn 1864
 ş.+ a 1860, 2179, 2475
 dest- ş.+ a 267
 ş.+ ı 2061
 2. Hz. Muhammed.
 ş. 1258
 şāhibi'l-mir' āc- ş. 371
 ş.- cemī' i'l-mürselin 368
 ş.- cihān 2701
 ş.- dīn 659
 ş.- enbiyā 2195
 ş.- kā'ināt 399
 ş.- mürselden 1727
 ş.- 'ālem 610, 2038
 ş.- resūl 1959
 ş.- resūle 1867
 ş.- rūsūl 2285
 ş.- resūl 2039
 ş.- sultān 1519, 2964
 ş.- şefā'at 851
 ş.- şehinşāh- yegānā- haḡ 387
 ş.- ṭarīḡat 836
 ş.+ a 626, 1533
 ş.+ ı 420
 ş. ola 1424
şāhid -5-
 A. Şāhit.
 ş. 3248
 ş.+ em 3072

- ş.+ idür 2471
ş. oldı 2377
ş. oluñuz 1249
- şahş** -1-
A. Kişi, kimse.
ş. ola 1818
- şāh-vār** -1-
F. Şah, padişah gibi.
ş. 2029
- şa'ir** -1-
A. Şair, ozan.
ş.+ iñ 100
- şākir** -3-
A. Şükreden, gördüğü iyiliğe karşı duā eden; Allah'ın adlarındandır.
ş. 66
ş. ol 2279, 2280
- şakḳ (~şak)** -5-
A. Yarma, yarılma; yarık.
ş. it 2520
ş. oldı 202, 1658, 2525
ş. oluna 2536
- şakḳe'l-kamer** -1-
A. Hz. Muhammed'in, parmak işaretleriyle Ay'ı ikiye bölmesi şeklinde gösterdiği mucize.
ş. itdi 385
mu'ciz- ş. kıldı 2508
- şāl** -1-
F. Şal.
ş.+ a 2234
- şām** -5-
F. Akşam.
ş. 296, 461, 517, 637
- Şām** -1-
A. (ö.a) Şam şehri.
Ş. 2752
- şān** -2-
A. Şan, şöhret, ün.
ş.+ ında 64
ş.+ ındadır 1957
- şarāb** -6-
A. İçilecek şey, şarap.
ş. 1112, 1399, 2146
ş.+ ın 1589
ş.+ ından 177
- ş.+ ını 3106
- şark** -2-
A. Doğu, şark.
ş. 1080
ş.+ a 322
- şart** -4-
A. Şart, koşul; yemin.
ş. 2218
ş. itdiler 2342
ş. kıldı 1798
ş. kılsun 2341
- şaş -** -3-
A. Şaşmak, hayret etmek, şaşırmak.
ş.- agöricegez 1505
'aklı ş.- dı 3140
'aklum ş.- dı 3148
- şeb** -15-
F. Gece.
ş. 19, 343, 829, 1464, 1591, 1784, 2335, 2438, 2753, 2756, 3103, 3299, 3344, 3385
ş.- esrā: Hz. Peygamber'in miraç gecesi. 3459
- şecer** -8-
A. Ağaç.
ş. 51, 245, 2536, 2717, 2731
ş.+ de 51, 236
ş.+ den 25
- şedīd** -1-
A. Şiddetli, sert; katı.
ş. olmaya 2645
- şefā'at** -12-
A. Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık; şefa'at.
ş. 1629, 1957
şāh- ş. kıluban 851
taleb-kār- ş. 395
ş.+ dan 3299
ş.+ den 374, 796
ş. ide 638
ş. kıla 578, 800
ş. kılasın 3320
ş. kılmayam 2846
- şefi'** -5-
A. Şefa'at eden, bir suçun

başışlanması için aracılık eden.

ş. 984, 3190

ş.- ümmetân: Hz. Muhammed.

2260

ş. kıl 3386

ş.+ ündür 2742

şefkat -1-

A. Acıyarak ve koruyarak

sevme, şefkat.

ş. it 3446

şeh -4-

F. Şah, hükümdar; Hz.

Muhammed. bk. şāh.

ş.- dünyā 2512

ş.- peygamberān 2040, 2101,

2175

şehā -1-

F.A. Ey şah!, Ey padişah!;

Allah.

ş. 994

şehādet -6-

A. Şāhitlik, şāhitlik etme, tanıklık; bir şeyin doğruluğuna inanma.

ş. 387

ş.+ den 2167

ş. eylegil 946

ş. kılmaya 688

ş. kılmam 694, 884

şehd -1-

A. Bal.

ş. 2264

şehīd -4-

A. Din veya yüksek bir ülkü uğrunda ölen kimse; savaşta ölen; Allah'ın adlarındandır.

ş. 66

ş. ola 2164

ş. oldu 1943, 2114

şehinşāh -1-

F. En büyük padişah, şah; Hz. Muhammed.

şāh- ş.- yegānā- hāḡ 387

şehirlü -1-

F.T. Şehirli.

ş.+ ye 2787

şehlā -1-

A. Ela göz, koyu mavi göz.

ş. 3156

şehnāz -1-

F. Çok nazlı.

ş. eyleye 1395

şehir -16-

F. Şehir, büyük belde, büyük kent, il.

ş. 1648, 2687, 2719, 3063

ş.- Bağdādda 2798

ş.- Belḡ 2041

ş.+ e 1891, 2438

ş.+ i 332, 1120, 1740, 2215,

2717

ş.+ inde 2391

ş.+ ini 489

ş.+ üñ 2671

şehir-yār -2-

F. Padişah, hükümdar; Hz. Muhammed.

ş. 1654, 1857

şehvet -1-

A. Aşırı istek; nefis; cinsel arzu.

ş.+ leri 3040

şekāvet -1-

A. Bedbahtlık, bahtı karalık. ş. 695

şekk -16-

A. Şüphe, zan, tereddüt.

ş. 1408, 1676, 2477, 2485,

2540

ş. dutma 1899

ş. eyleme 1406

ş. tütma 1615

ş.+ den 1788, 1794, 2468

ş.+ i 225

ş.+ i kılma 1617

ş.+ ile 1820, 2656

ehl- ş.+ den 2036

ehl- ş.+ üñ 2654

şekkāk -3-

A. Şüpheli.

ş.+ lardan 2035

ş. ola 2653

ş. olmağıl 2034

şekker -2-

- F. Şeker.
ş. 1016
ş.+ i 1408
- şekker-sitān** -1-
F. Şeker kamışı tarlası.
tūti- ş.- hażretem 3115
- şekl** -2-
A. Şekil, biçim, kılık.
ş.- ādemden 1999
ş.+ in 1672
- şeksüz** -4-
A. T. Şüphesiz, kesinlik.
ş. 1655, 1819, 2538
ş.+ in 2462
- şem^ç** -6-
A. Mum.
ş. 1119
ş.- maḥşer 2286
ş.+ in 2822
ş.+ ini 3431
ş. ola 192
ş. olalar 166
- şem^ç a** -1-
A. Mumlu fitil, muma batırılmış fitil.
ş. 427
nūr- ş. 1415
- şemīm** -1-
A. Güzel kokan, güzel kokulu.
ş. 2141
- şems** -4-
A. Güneş, güneş gibi: Hz. Muhammed.
lā-yezāl- ş. 1386
ş.- tābān 2967
ş.- tābāna 3336
ş.+ üñ 1539
- Şem^ç ün** -1-
A. Hz. Şemun.
Ş. 1994
- şemsü'd-ḍuḥā** -1-
A. Kaba kuşluk vaktinin güneşi; Hz. Muhammed.
ş. 2688
- şems-vār** -2-
A. F. Güneş gibi; Hz. Muhammed.
- ş. 515, 2812
- şenbih** -1-
F. Gün; cumartesi.
ş. 307
- şer^ç** -20-
A. Allah'ın emri, ayet, hadis; din kaideleri.
ş. 2472
maḥşūd- ş. 2033
ş.- nizāmın 1257
ş.+ e 2034, 2487, 3043
emr- ş.+ e 2395
ş.+ i 2473
ş.+ ile 1561, 2035
ş.+ in 2510, 2743
ş.+ ine 389, 463, 719, 797
2032, 2474
ş.+ ini 58
ş. olmuş 1848
- şerbet** -2-
A. Şerbet, içilecek tatlı şey.
ş.+ i 354
ş. idem 2309
- şerḥ** -11-
A. Açıklama, yorumlama; açık ve ayrıntılı anlatma, şerh.
ş. eyledi 1348, 1619
ş. eyleye 90
ş. idelüm 782, 1017
ş. ider 383
ş.+ inde 34
ş. itmeye 68
ş. olmaz 637
ş. olunmaz 517, 577
- şer^ç i** -1-
A. Şeriata āit, şeriatla ilgili.
ş. 59
- şerī^ç at** -2-
A. Doğru yol; Allah'ın emri.
ş. 71, 2386
- şerīf** -2-
A. Şerefli, mübārek, kutsal; soylu, temiz.
ş. 374
zāt- ş. 491
- şerm-sār** -7-
F. Utangaç.

ş. 1952, 2561
 ş. oldı 2364, 2369
 ş. olma 2774
 ş. olsa 2401
 ş. olur 2642
şerr (~şer) -7-
 A. Kötülük; fenalık; kötü iş.
 ş. 714, 981, 1720, 1945
 ehl- ş. 1876, 2065
 ş.+ inden 2099
şeş -6-
 F. (Sayı) Altı.
 ş. 107, 747, 927, 1405, 1563,
 3333
şevk -11-
 A. Şiddetli arzu; keyif, neşe,
 sevinç.
 ş. 1833, 3334
 ş.- kâsin 3099
 ş.+ ı 155
 ş.+ ı olana 155
 ş.+ ıla 102, 280, 317, 2811,
 2812
 ş.+ umı 1399
şevket -1-
 A. Büyüklük, heybet.
 ş.+ i 301
şey' -7-
 A. Şey, nesne.
 ş. 218, 342, 1576
 ş.- mezkûr olmadın 189
 ş.+ e 1421
 ş.+ i 815, 2995
şeyh -1-
 A. Yaşlı adam, ihtiyar.
 ş. 935
şeytân -10-
 A. Şeytan.
 ş. 2681
 ş.- racim 402
 ş.+ a 2485
 ş.+ dan 3433
 ş.+ ı 968
 ş.+ ıdı 957
 ş.+ ıdur 976
 ş. ıder 730
 ş.+ uñ 306, 1544

şiltak -1-
 Kavga, gürültü, anlaşmazlık.
 ş. eyleye 2452
şın -1-
 A. Osmanlı alfabesinin on
 altıncı harfi olup, "ebced" hesabında
 üç yüz sayısının karşılığıdır.
 ş. 3340
şifâ -4-
 A. Hastalıktan kurtulma, iyi
 olma, sağalma.
 ş. 140, 2564
 ş. kı 994
 ş.+ sından 1848
şikâf -1-
 F. Yarık, yırtık, çatlak.
 ş. olmuşıdı 2362
şikâr -2-
 F. Av; ganimet.
 ş. 1886
 ş.+ e 1711
şimden -7-
 (<şimdiden) Şu andan,
 şimdiden; şu andan itibaren.
 ş. 1051, 1316, 1512, 3206,
 3267, 3330, 3337
şimdi -13-
 Şu anda, şimdi.
 ş. 44, 356, 689, 700, 702,
 1105, 2379, 2636, 2684, 3135, 3316,
 3328, 3376
şîr -3-
 F. Arslan; Hz. Ali.
 ş.- ħudâ: Allah'ın arslanı, Hz.
 Ali. 2878
 'Alîyy- ş.- ner 2344
 ş.+ e 1584
şîrîn-zebân -1-
 F. Tatlı dilli.
 ş. 2788
şirk -3-
 A. Müşriklik, Allah'a şerik,
 ortak koşma.
 ş. 2518
 ş.+ e 2563
 ş.+ i 2616
şîşe -2-

F. Şişe, sırça.
 ş. 354
 ş.+ sinden 2818
Şit -3-
 A.(ö.a) Hz. Şit Peygamber.
 Ş. 291, 1826, 1829
şitāb -1-
 F. Acele, sürat, çabukluk.
 ş. kılma 3279
şol -15-
 (sf. ve zm.) Şu, o.
 ş. 374, 522, 768, 902, 976,
 978,
 1113, 1424, 3020, 3086, 3247, 3397,
 3417, 3421, 3424
şöhre -1-
 A. Şöhretli, ünlü.
 ş.+ si 650
şöhret -1-
 A. Ün, ad yapma.
 ş. tutdı 560
şöyle -53-
 Şunun gibi, şuna benzer; şu
 biçimde.
 ş. 26, 67, 98, 135, 164, 200,
 201, 206, 231, 302, 323, 333, 403,
 421, 422, 424, 464, 512, 514, 537,
 539, 568, 592, 601, 602, 609, 666,
 803, 815, 855, 870, 892, 1008, 1068,
 1231, 1284, 1334, 1346, 1426, 1436,
 1493, 1537, 1620, 2819, 2840, 2944,
 2953, 3121, 3138, 3141, 3148, 3175,
 3272
şu -8-
 İşaret zamiri, şu.
 ş.+ ña 896, 1190, 1569
 ş.+ nda 96
 ş.+ ndan 188
 ş.+ nı 663, 1445
 ş.+ nları 22
şu‘ā‘ -1-
 A. Işın.
 ş.+ indan 817
şuğl -1-
 A. İş, uğraşacak, meşgul olacak
 şey.
 ş.+ in 1722

şu‘le -5-
 A. Ateş, alev.
 ş. 427, 862, 1135
 ş.- tābān- hū 1386
 ş.+ si 1753
şūm -1-
 F. Şom, uğursuz.
 ş. eyledi 1723
şühesüz -1-
 A.T. Kuşkusuz.
 ş. 1828
şühūd -2-
 A. Şāhitler, tanıklar.
 ş. 1185
 ş. buldı 256
şükr (şükür) -5-
 A. Görülen iyiliğe karşı
 gösterilen memnunluk, minnettarlık.
 ş. 235
 secde- ş. idevüz 275
 ş. idüp 2318
 ş.+ ini 239
 ş. kıl 2380
şükrüli‘llāh -1-
 A. “Allah’a şükürler olsun.”
 anlamında bir ifade.
 ş. 1747
şümār -4-
 F. Hesap, sayı.
 bād- ş. 537
 rüz- ş. 2598
 ş. itmekde 1896
 ş.+ um 3109
şürū‘ -1-
 A. Başlama.
 ş. kıldı 1153
şürūr -2-
 A. Şerler, kötülükler,
 fenâlıklar.
 ş. 714(2)

-T / T-

tā -211-
 F. Ta, sonunda; kadar, dek,
 değin.
 t. 4, 42, 43, 70, 91, 92, 93, 94,

98, 102, 105, 160, 166, 181, 182, 185,
194, 225, 227, 228, 252, 254, 259,
266, 269, 270, 282, 293, 296, 301,
302, 303, 306, 327, 344, 345, 380,
382, 389, 392, 486, 555, 573, 660,
661, 682, 688, 704, 705, 706, 720,
756, 772, 780, 781, 788, 800, 852,
853, 875, 879, 892, 896, 906, 907,
927, 959, 1002, 1003, 1006, 1009,
1032, 1033, 1111, 1141, 1151, 1159,
1170, 1176, 1185, 1188, 1190, 1215,
1225, 1226, 1239, 1265, 1266, 1267,
1321, 1327, 1331, 1333, 1343, 1347,
1363, 1386, 1388, 1389, 1393, 1414,
1432, 1440, 1479, 1481, 1530, 1531,
1539, 1544, 1545, 1548, 1552, 1594,
1595, 1624, 1639, 1645, 1650, 1651,
1664, 1684, 1703, 1756, 1760, 1776,
1790, 1794, 1810, 1871, 1873, 1922,
1977, 1979, 1996, 2001, 2031, 2033,
2046, 2057, 2064, 2203, 2211, 2219,
2224, 2233, 2291, 2385, 2407, 2418,
2421, 2443, 2475, 2520, 2531, 2552,
2581, 2628, 2631, 2651, 2652, 2664,
2669, 2695, 2710, 2734, 2784, 2787,
2822, 2824, 2832, 2835, 2842, 2848,
2852, 2871, 2887, 2906, 2907, 2908,
2929, 2934, 2935, 2936, 2949, 3002,
3055, 3056, 3074, 3075, 3097, 3111,
3112, 3124, 3133, 3149, 3169, 3176,
3226, 3279, 3287, 3291, 3292, 3293,
3303, 3332, 3346, 3347, 3429, 3464,
3465

ta'ab -1-

A. Yorgunluk; sıkıntı, zahmet,
meşakkat.

t. çeküp 1902

ta' accüb -2-

A. Şaşakalma.

t. 2645

t. idüben 2448

ta' alluk -1-

A. İlişiği, ilgisi olma.

t.+ um 3265

ta' am -6-

A. Yemek, aş.

ṭ. 2201, 2264, 2805

ṭ.+ ı 2210, 2266

ṭ. ide 2443

ṭā' at -8-

A. Allah'ın emirlerini yerine
getirme, ibādet.

ṭ. 1724

ehl- ṭ. 1858

ṭ.+ ı 2396

ṭ.+ ıla 2386

ṭ.+ ını 1456

ṭ. idegör 2504

ṭ. itmedi 1725

ṭ.itse 2779

ṭab' -2-

A. Tabiat, huy, yaratılış.

ṭ.- ḥar 1649, 2630

tābān -5-

F. Parlak ışıklı.

māh- t. 1519

meh- t. 259

şems- t. 2967

şu' le- t.- hū 1386

şems- t.+ a 3336

tāb-dār -2-

F. Parlak ışıklı.

t. 504, 515

t. 2162

tābi' -11-

A. Boyun eğen, bağlı kalan.

t. ol 224, 760, 967

t. olalum 3028

t. olan 1210

t. olanları 3021

t. olğıl 797

t. olmağıl 126 (2)

t. oluban 1553

t. olur 272

t. olursa 76

ṭabī' at -1-

A. Tabiat, huy, yaratılış.

ṭ.+ da 655

ṭabīb -11-

A. Doktor, hekim; mec. Hz.

Muhammed.

ṭ. 137, 984, 1087, 1108, 1848,

2564, 2909, 3327

ṭ.+ e 871

ʔ. oldu 560
 ʔ. olur 2565
tābī'īn -1-
 A. Hz. Muhammed'i görmüş
 olanları görüp kendilerinden hadis
 dinlemiş olanlar.
 t. 77
ṭab' -kerīm -1-
 A. Cömert huylu.
 ʔ. 2188
tabşur - -1-
 Teslim etmek, emanet etmek.
 t.- dum 2056
tāb-veş -1-
 F. Işık gibi.
 t.642
tāc -9-
 A. Taç; başlık.
 t. 1956
 şāhib- levlāk- t.: Hz.
 Muhammed. 364
 t.- 'izzet 1520, 3396
 t.+ ı 2136, 3399
 t.+ ıdır 572
 t.+ ını 1197
 t. ider 21
tāc-aver -1-
 A.F. Taç giyen, hükümdar.
 t. 1856
tācir -1-
 A. Ticāretle uğraşan.
 t.- ḥaḫkam 3070
ṭad - -1-
 Tatmak; mec. duymak,
 hissetmek.
 ʔ.- agör 1014
ṭağ -8-
 Dağ.
 ʔ. 594, 608, 2793
 ʔ.+ da 600
 ʔ.+ dadır 607
 ʔ.+ ında 1219
 ʔ.+ ları 826
 ʔ.+ larından 1496
tāğ -1-
 F. İnsan ve hayvan vücuduna
 kızgın demirle vurulan damga, işaret,

im. bk. dāğ.
 ʔ.+ ıla 2753
ṭağarcuḫ -5-
 Meşin torba.
 ʔ.+ a 2621
 ʔ.+ da 1972, 2623
 ʔ.+ ı 2637
 ʔ.+ ında 1975
ṭağıd -1-
 Toplu durumda bulunanları
 birbirinden uzaklaştırmak veya
 ayırmak.
 ʔ.- a 253
ṭağıl - -1-
 Parçalanarak yayılmak,
 ufalanmak.
 ʔ.- dı 904
ṭāğla - -2-
 F.T. mec. Acısı yüreğine
 işlemek; dağlamak, büyük acılara
 sebep olmak. bk. dāğla-
 yürekler ʔ.- dı 2095
 yüregüm ʔ.- dum 437
 ʔ.+ yu 3409
Ṭāhā -3-
 A. Ṭāhā, Kuran-ı Kerim'in 20.
 sûresi.
 Ṭ. 64, 838, 3459
taḥammül -2-
 A. Dayanma, katlanma.
 t. 2109
 t. kılmadı 2981
ṭāhir -2-
 A. Temiz.
 ʔ. 1980
 ʔ. olur 1578
taḥiyyāt -1-
 A. "Allah ömürler versin!"
 demeler; selāmlar, hayır dualar.
 t. 1732
taḥkīk -4-
 A. Doğru olup olmadığını
 araştırma; doğru, gerçek.
 t. eyledi 2570
 t.+ ile 249
 t. itmege 2448
 ehl- t.+ üñ 3012

taḥkīkī -1-

A. Tahkikat, araştırma ile ilgili.
t. 722

taḥmīd -1-

A. Hamdetme, şükretme.
t. ider 1435

taḥmīn -1-

A. Aşağı yukarı bir fikir söyleme.
t. idüp 2734

taḥsīn -1-

A. Güzel bulup takdir etme, beğenip alkışlama.
t. 1836

taḥt -8-

F. Taht, hükümdarlık makamı.
t. 2144, 2262
t.+ a çıktı 2263
t.+ ı 1519, 2971
cān- t.+ ına 2971
t. oldu 1607
t.+ uñ 3153

taḥtā -1-

F. Tahta.
t.+ sını 765

taḥtalan - -1-

F.T. Tahtalanma işi veya durumu; hareketsiz kalma.
t.- dı 1780

taḥt-gāh -1-

F. Taht yeri.
t. itdi 1361

Ṭā'if -2-

A. (ö.a) Arabistan'da Mekke yakınında bir şehir.
Ṭ.+ de 2660
Ṭ.+ den 2675

ṭā'ir -1-

A. Uçucu, uçan.
mürğ- ṭ. 537

ṭāk -1-

A. Bina kemeri.
ṭ.- kisrā 403

ṭākat -4-

A. Güç, hāl, derman, takat.
ṭ.+ ı 535, 972
ṭ.+ im 523

ṭ.+ um ṭāk oldu: Takatı

kesilmek. 1396

taḥdīr -2-

A. Ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler, takdir.
t.- ḥaḥkuñ 2945
t.+ ine 2229

taḥlīd -1-

A. Benzemeye veya benzetmeye çalışma.
terk- t. idesin 249

taḥrīr -1-

A. Anlatma, anlatış.
t.+ ile 2289

taḥvīm -1-

A. Düzeltme, kesme, yoluna koyma, biçime koyma.
aḥsen- t.+ dedür: En iyi, en güzel kıvamda; mec. insan 1358

ṭal - -1-

Suyun içine bütün vücuduyla ve hızla girmek.
ṭ.- duğı 1541

ṭal'at -1-

A. Yüz, surat, çehre; güzellik.
nūr- ṭ.+ ı 643

ṭaleb -11-

A. İsteme, dileme, talep.
ṭ. kıllalar 191
ṭ. kıldı 934, 1805
ṭ. kıldum 1902
ṭ. kılsa 1784
ṭ. kılsun virgil 2841
ṭ. kıllur 103, 675, 1394, 2942
ṭ. kıllurlarsa 3299

ṭaleb-kār -1-

A.F. İstekli.
ṭ.- şefā'at 395

ṭālib -3-

A. İsteyen, istekli.
ṭ. 104, 187
ṭ.- zevk u şafā 639

ta'lim -5-

A. Öğrenme, öğretme, öğretim, öğretilme.
t. eyledi 2928
t. eyleseñ 1416(2)

- t. ide 1706
t. itdi 1942
şam -3-
Dam.
t.+ a 2222
t.+ dan 2231
t.+ ında 330
şama^c -1-
A. Doymazlık; çok isteme;
açgözlülük.
t. 1546
tamām-59-
A. Tam, eksiksiz, bütün, hepsi;
tamamen; tamamlanma.
t. 92, 198, 412, 1321, 1648,
1753, 2201, 2807, 2951, 3030, 3284
bedr- t.: Hz. Muhammed. 315,
862, 1671
t. eyleye 3311
t. ider 1040
t. itdi 2834
t. kılamazsın 1529
t. ola 1599
t. oldu 1130, 2159, 2466, 2837,
3105, 3184
t. olunca 98
t. olmadı 1070
t. olmaya 42, 181, 227, 277,
344, 661, 704, 780, 852, 906, 937,
1002, 1165, 1225, 1266, 1388, 1530,
2906, 2935, 3055, 3074, 3111, 3292,
3346, 3464
t. olmaz 1032, 1479
t. olmuşdu 1606
t. olmuşdur 3096
t. olsun 1797
t. olundu 1944, 2378
tamāmet -1-
A. Tamamı.
t. 489
şamu -11-
Soğd. Cehennem, tamu.
t. 189, 312, 3265, 3325, 3448
t.+ da 1503, 2856, 3429
t.+ dan 3250
t.+ ya 1496, 2079
şañ -2-
Şafak vakti, tan
t. 2288
t. + la 2702
şañ -11-
Hayret, şaşma, şaşırma;
şaşılacak şey, hayret edilen şey.
t.+ a şalam: Şaşmak,
şaşakalmak. 2628
t.+ a şaldı 2215, 2448, 2526
t.+ a şalma 1370
t.+ a şalur 2230
t.+ a şıldı: Şaşmak,
şaşakalmak. 1854, 2599
t.+ a şıldılar 2134, 2593
t.+ la 2477
ş'a n -1-
A. Sövmeye, yerme, ayıplama.
t. idüp 2578
şanbūr-1-
A. Tambur, müzik aleti.
t.+ ı 3020
şanı -2-
Tanımak.
t. 2380
t.- dı 2690
şanık -1-
Tanık, şahit.
t. oluñ 1242
şanıklık-1-
Tanık olma durumu veya
tanığın yaptığı iş, şahitlik.
t. 799
Şañrı -15-
Tanrı, Allah.
T. 410, 448, 694, 743, 748,
946,
1073, 1517, 1610, 2528, 2641, 2674,
2687, 2756, 3220
şanış -1-
Bir iş için bilgi veya yol
sormak, görüş almak, istişare etmek,
t.- dılar 2410
şañla -1-
Hayret etmek, şaşmak, garip
bulmak. bk. dañla-
t.- dılar 1817
şap -2-

1. Puta, ateşe vb. tapmak. t.- anların 406	sāye- t.- a 126
2. Bulmak, haiz olmak. t.- asın 2477	ṭart - -3- Çekmek. bk. dart- kılıç t.- dı 1771 tiğün t.- uban 1813 tiğ t.- up 1775
ṭapu -2- Huzur, nezd, makam, kat. t.+ sına 894, 1119	ṭartış - -1- Bir konu üzerinde, birbirine ters olan görüş ve inançları karşılıklı savunmak. bk. dartış- t.- urlardı 2483
ṭar -2- mec. Sıkıntılı. t. 1101 t. ola 3289 t. oldı 135	ṭaşarruf -1- A. İdare ile kullanma, tutum, ekonomi. t. ide 1714
tār -2- F. Karanlık. t. 1008 t.+ ıdı 1035	ṭaşdīk (~ṭaşdik) -2- A. Doğrulama, gerçekleştirme, gerçek olduğunu söyleme. t. eylesesin 1810 t. oldı 2566
ṭarab -1- A. Sevinçlilik, şenlik. t. kıldı 1394	ṭaş -52- Taş. bk. daş. t. 19, 400, 541, 1061, 1068, 1172, 2082, 2535, 2554, 2584, 2594, 2607, 2613, 2715, 2727, 2728(2), 2820 t.+ a 904, 1173, 2591, 2730 t.+ dan 743, 751, 752, 754, 777, 973 1193, 2601, 2614 t.+ dur 1169 t.+ ı 412, 901, 902, 2422, 2551, 2611, 2722, 2726, 3138 t.+ ıla 1059, 1067 t.+ lar 742, 745 t.+ lara 2552 t.+ ları 744 t. oldı 2373
tārāc -1- F. Yağma, çapul, talan. t. olur 1556	ṭaş -4- Dış. t.+ haru 1666 t.+ ı 671, 2873 t.+ uñ 1557
ṭaraf -11- A. Yan, yön. t. 944 t.+ dan 961, 1182, 1190, 1377, 1383, 1482, 1498, 2941, 3060, 3118	ṭaş - -2- Taşmak. t.- dı 1382, 2942
ṭarfetül-'ayn -1- A. Bir kerre göz açıp kapayınca kadar olan an. t. 1475	ṭaşra -8- A. Yankesici.
ṭarīk -4- A. Yol. t. 2476 t.+ i 270, 757 t.+ inde 2031	
ṭarīkat -1- A. Allah'a ulaşmak arzusuyla tutulan yol. şāh- t. : Hz. Muhammed. 836	
ṭarlıġ -2- Dar olma durumu, darlık; mec. İç sıkıntısı. t.+ ı 1551 t.+ ından 1413	
ṭarrār -1- A. Yankesici.	

Dışarı, dış çevre, hariç;
dışarıya, dış çevreye; uzak, ayrı. bk.
daşra.

ṭ. 1066, 1128, 1439, 1563,
2207, 2938, 3166

ṭ.+ da 869

ṭašt -1-
F. Leğen.
ṭ. 2068

ṭatlı -1-
Mec. insanı çeken, göze,
kulağa hoş gelen, rahatlatan,
dinlendiren, sevindiren. bk. ṭatlu.
ṭ. 3227

ṭatlu -1-
Mec. insanı çeken, göze,
kulağa hoş gelen, rahatlatan,
dinlendiren, sevindiren. bk. ṭatlı.
ṭ. 576

ṭaṭvīl -1-
A. Uzatma, uzatılma.
t. olur 214

ṭavāf -5-
A. Etrāfını dolaşma; Kābe'nin
çevresini dolaşma, tavaf.
ṭ. eylediler 419
ṭ. idüb 534
ṭ. kıılır 1234
ṭ. kıılurlar 411, 1235

ṭavar -3-
Dört ayaklı çiftlik hayvanı;
mal.

ṭ. 2224
ṭ.+ ında 545
ṭ.+ lar 547

ṭavīl -1-
A. Uzun; çok süren.
ṭ. olur 128

ṭāvus -10-
A. Tavus kuşu.
ṭ. 231, 1006, 2601, 2614
ṭ.- ḳuds- İlähīyem 3116
ṭ.- ḳudsī 3069
ṭ.- nūr 370
ṭ.+ a 1134
ṭ.+ ı 233
ṭ.+ ın 246

ṭayan - -1-

Bir yere yaslanmak, kendini
dayamak.

ṭ.- up 866

ṭāye -12-
F. Sütnine, çocuğa bakan dadı.
ṭ. 494, 525, 592, 596, 628, 632
ṭ.+ m olursın 507
ṭ. olğıl 529
ṭ. olurdu 499
ṭ.+ si 611
ṭ.+ ye 493
ṭ.+ yi 629

ta'yīn -2-
A. Ayırma, belli etme.
t. ide 1600
t. idüp 1020

ṭayr -1-
A. Kuş.
ṭ. eyledi 1646

ṭayy -3-
A. Atlama, üzerinden geçme.
ṭ.- arz olur 653
ṭ.- mekân: Mekānı, mesafeyi,
zamanı atlarcasına geçme. 1611
ṭ.- mekân eyledi 1739

ṭazarru' -1-
A. Yalvarma.
ṭ. kıldılar 556

tāze -2-
F. Tāze, körpe.
t. 1027, 2991

tāzelen - -1-
F.T. Tāze duruma gelmek,
tāzelik kazanmak.
t.- sün 2816

ta'zīm -2-
A. Büyükleme, ululama, büyük
sayma.
t. eyledi 1428
t.+ ile 2353

ta'ziyet -1-
A. Başsağlığı dileme.
t. 1691

te'ālā -1-
A. "Yüksek olsun!" manasına

gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır.

t. 2325

tebāh -1-

F. Bozuk, çürük, berbat, harap, mahvolma.

t. kılma 2656

tebdīl -2-

A. Değiştirme, değiştirilme, başka bir hāle getirme.

t.- ahlāk itmedi 793

t. olur 2161

teberrük -1-

A. Mübārek sayma, uğur sayma.

t. 846

tebyīn -1-

A. Meydana çıkarma, belli etme.

t. eyleye 270

tecāvez -1-

A. Affetme.

t. kıl 3456

tecellā -2-

A. Görünme; belirme; kader, tālih. bk. tecellī.

t. 384

t.+ dan 1425

tecellī -5-

A. Görünme; belirme; kader, tālih. bk. tecellā.

t. 168, 1219, 1400, 3333

t. ide 518

tedbīr -7-

A. Tedbir, önlem, çare.

t. 3304

t. eyledi 2782

t. ideyim 2407

t. idüben 2413

t.+ ini 3155

t.+ ini kılmaçlık gerek 3316

t.+ üñi 2300

teferrüc -1-

A. Gezinti.

t. kıl 1312

tefsīr -1-

A. Yorum; Kuran-ı Kerim'in

mana bakımından izahı.

āyet- t. 2289

tehlīl -1-

A. İslām dininin tevhit akidesini hulāsa eden "lāilāhe-ill-Allah" sözünü tekrarlama.

t. 1435

tek -8-

1. zf. Yalnızca.

t. 826, 830, 1715, 2555, 2877, 2881, 2900, 3038

2. Eşi olmayan, biricik, yegāne.

t. 2318

tek -10-

Gibi.

t. 1782, 1783, 2034, 2290, 2329, 2546, 2549, 2555, 2645

t. olur 466

tekbīr -1-

A. "Allahu ekber" sözüyle başlayan duanın adı, tekbir.

t. 413

tekrār -2-

A. Bir şeyi iki veya daha çok defa yapma.

t. ide 483

t. idüp 1807

tekrīm -1-

A. Saygı gösterme, ululama.

t. eyledi 1428

telef -2-

A. Boş yere harcama, yıpratma.

t. itmeñ 3003

t. kılma 122

telkīn -3-

A. Aşılama, kulağına koyma.

t. eylesün 311

t. eyleye 270

t. ide 1600

temāšā -2-

F. Bakıp seyretme.

t. eyledi 83, 1609

temcīd -1-

A. Ululama, ağırlama.

t. ider 1435

temennā -5-

A. Dileme, dilek, istek.

t. kılur 3277
 t. kıluram 3264
 t. oldu 398, 849
 t.+ yı 61
temiz -1-
 A. Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan, arı, pak.
 t. ola 2887
temşil -1-
 A. Benzetme.
 t.+ ümüz 1192
ten -21-
 F. Beden, vücut, ten.
 t. 272, 1390, 1558, 2749, 2817(2), 3238
 t.+ den 3167, 3181, 3280
 t.+ durur 2961
 t.+ e 3238
 t.+ i 2789, 3062
 t.+ in 3448
 t.+ leriçün 3422
 t.+ lerinden 2980
 t.+ üm 326, 2941, 3148
 t.+ üne 2925
tenhā -1-
 F. Yalnız, ıssız, boş.
 t. ola 3047
ter -3-
 Ter.
 t.+ i 789, 820
 t. oldu 2433
ter -1-
 F. Tāze.
 t. 2602
terah -2-
 A. Gam, tasa, acı, keder.
 t. 149, 3200
terahhum -2-
 A. Merhamet etme, acıma.
 t. ide 3356
 t. kıl 3230
terbiyet -6-
 A. Besleyip büyütme; terbiye, görgü, eğitim.
 t. kıldı 197
 t. kılduñ 1440
 t. kılur 266, 1360

t.+ le 273, 1361
terbiyetsiz -1-
 A.T. Terbiyesiz, görgüsüz, eğitimsiz.
 t. 268
terk -41-
 A. Bırakma, ayrılma;
 vazgeçme, terk.
 t.- cān olur: Ölmek. 914
 t.- dīn itmekden 2786
 t.- diyār eyledi 590
 t.- edeb 1616
 t.- ‘ār 764
 t.- taqlid idesin 249
 t. eyle 770, 922, 3337
 t. eyleme 988
 t. eyleyen 1528, 3422
 t. eyleyüp 686
 t. ide: Ölmek. 3362
 t. idem 877, 1304
 t. ider 1160, 1183, 1590
 t. iderem 3067
 t. iderseñ 726
 t. idersin 462
 t. idüben 2018
 t. idüp 885, 1329, 1724
 t.+ in urısaram: Terketmek, vazgeçmek. 1103
 t. it 2663
 t. itdi 2371
 t. itdiler 1082
 t. itdün 2998
 t. itmegi 668
 t. itmegil 2049
 t. itmeyeler 3298
 t. itmezem 3136
 t. kıl 2300, 2763
 t. kılduñ 1050
 t. kılsun 2823
 t. olıcağ 771
tersā -1-
 F. Hristiyan.
 t. 20
tertīb (~tertīb) -4-
 A. Dizme, sıralama, hazırlama, düzene koyma.
 t.+ i 222

- t.+ ile 213
t.+ ince 731
t.+ ini 29
- tesbîh** -5-
A. “Sübhānallah” kelimesini söyleyerek Allah’a tazim etme.
t. 317, 1435, 1729
t.+ i 310
t. iden 3450
- tesellî** -3-
A. Avutma, avundurma.
biḥakḳ- Aḥmed- muḥtâr- t. eyle 398
t. kıl 3094
t. ol 1090
- teslîm** -5-
A. Bir emaneti yerine verme; bir şeyi sahibine verme.
t. ideler 3305
t. ider 3268
t. idevüz 1624
t. itdi 903, 2897
- teşbîh (teşbih)** -2-
A. Benzetme, benzetilme.
t. idüb 838
t. itme 1421
- teşehhüd** -1-
A. Namazda oturarak “ettehiyyâtü” duasını okuma.
t.+ e 1437
- teşne** -2-
F. Susamış.
t. 1112
t.+ lerin 392
- teşviş(~teşviş)** -7-
A. Karıştırma, bulandırma; mec. iç sıkıntısı.
t.+ e 3082, 3225
t.+ i 562, 3137
t. itmeyem 2852
t.+ leri kılursın 879
t. olur 619
- tetemmüm** -1-
A. Tamamlama, bitirme.
t. idevüz 1624
- tevbe** -7-
A. Tövbe, işlenmiş bir günah veya suçun bir daha işlenmeyeceğine dair verilen söz.
t. idüp 2015
t. kıla 980, 2931, 3203
t.+ si 3208
t.+ sin 3204
t.+ sini 3199
- teveccüh** -1-
A. Çevrilme, yönelme, doğrulma.
t. kıldı 2603
- tevellâ** -1-
A. Birine yanaşma.
t. kılsa 390
- tevfîk** -2-
A. Allah’ın yardımına kavuşma.
t. oldı 2020
t.+ üñ 91
- tevḥîd** -7-
A. Bir kılma; bir sayma; Allah’ın birliğine inanma.
t.- ḥak 1572
t. ider 772, 776
t. idesin 249
t. + ile 777
nâr- t.+ ile 1175
seyf- t.+ ile 718
- te’vîl** -2-
A. Sözü çevirme, söze ayrı mânâ vermeye kalkışma.
ehl- t.+ den 3236
t.+ ümüz 1192
- Tevrât** -3-
A. (ö.a) Dört mukaddes kitaptan Hz. Musa’ya inmiş olanı.
T. 1284, 1993, 1994
- teze** -1-
Taze.
t. 2227
- tezvîr** -2-
A. Yalan dolan.
t.+ ile 2338
t.+ üñi 2300
- tezyîn** -1-
A. Süsleme, süslenme.
t. eylesün 311

- tıfl** -6-
A. Küçük çocuk.
t. 2046, 2233
t.+ in 526, 552
t.+ iken 462, 559
- tılsım** -1-
A. Tılsım, esrarlı bir kuvvet taşıdığına inanılan şey, kimse.
t.+ ı 216
- tın** -3-
Ses çıkarmak, söz söylemek.
t.- madı 1973
t.- mañ 2871
t.- mayavuz 2870
- tırāz** -1-
A. İpek ve sırma ile işleme.
t. 1926
- tırnağ** -3-
Tırnak.
t.+ ı 1136
t.+ ıla 3046
t.+ ina 1136
- tıb** -1-
A. Güzel koku.
t. 655
- tığ** -4-
F. Kılıç.
t.- mu' cizden 2492
t. tartup 1775
t. ura 1776
t.+ üñ tartuban 1813
- timār** -1-
F. Yara bakımı.
t. itdi 3327
- tirāş** -1-
F. Tıraş.
t. kıldum 1996
- titre** -1-
Sallanmak. bk. ditre-
t.- yüp 2231
- tiz** -14-
F. Tez, çabuk, çabucak; derhal, hemen.
t. 121, 441, 1086, 1798, 1801, 2149, 2187, 2205, 2442, 3085, 3089, 3095, 3286, 3406
- tizcek** -1-
F.T. Çabucak, derhal, hemen.
t. 2840
- tizerek** -1-
Derhal, çabucak.
t. 2839
- toğ** -25-
1. Doğmak.
t.- ar 259, 266, 315, 1818
t.- arsa 492
t.- dı 237, 260, 262, 291, 306, 357, 399, 414, 1816, 2807
t.- duğı 831
t.- duğıñ 2927
t.- duñ 260
t.- madı 15
t.- madın 460
t.- mağıla 262
t.- mayınca 261
2. (Güneş, ay) Doğmak.
t.- dı 3341
t.- up 2969
- toğan** -1-
Doğan.
t.- hū 1381
- toğra** -1-
Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak.
t.- dı 1046
- toğrı** -12-
Doğru, hak, gerçek; dine, İslam'a uygun. bk. toğru, doğru.
t. 614, 885, 983, 1420, 1545, 1602, 1631, 3001, 3002, 3009, 3010
- toğru** -9-
1. Doğru, hak, gerçek; dine, İslam'a uygun. bk. toğrı, doğru.
t. 920, 1784, 1913, 2381, 2476, 2744, 3113
t.+ dur 1793
2. zf. Hiçbir yöne sapmadan, dosdoğru, doğruca.
t. 2059
- tohum** -2-
F. Tohum.
t.- ez-kān 1214
t.+ ını 809
- toğsan biñ** -1-

(Sayı) Doksan bin.
 t. 1608
toğun - -3-
 Nesnelerin sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık vb. niteliklerini derinin altındaki sinir uçları aracılığıyla duymak, değmek, el sürmek, temas etmek.
 t.- dı 1061
 t.- uban kıldı 2853
 t.- up 2913
tol - -28-
 (Düz ve mec. anl.) Dolu duruma gelmek; bir yere iyice yayılmak, kaplamak. bk. dol-
 t.- a 185, 3038, 3047
 t.- ar 1557
 t.- dı 413, 415, 602, 808, 1037, 2644, 2811, 2873, 2892, 3086, 3147, 3359, 3375, 3377
 t.- ısar 322
 t.- madı 1400, 3333
 t.- mış 898, 2514, 2666
 t.- mışdı 1675
 t.- mışdı 671, 3063
 t.- sun 279
tolaş - -2-
 Saç, iplik vb. şeyler birbirine karışarak güç çözülür duruma gelmek.
 t.- asın 2506
 t.- dı 1409
tooldur - -4-
 (Düz ve mec. anl.) Doldurmak, dolmasını sağlamak; yayılıp kaplamak.
 t.- am 679
 t.- asın 913
 t.- up 3099
 t.- ur 3022
tolu - -7-
 Dolu hale gelmek, dolu.
 t. 237, 338, 354, 2850
 t.+ dur 238, 1029
 t.+ durur 336
tolun - -1-
 Ay dolunay durumuna gelmek.
 t.- maz 1028

ton - -4-
 Elbise, giysi, kılık kıyafet.
 t. 1686
 t.+ ı 2136
 t.+ lar 3124
 t.+ ların 3044
top - -1-
 Top.
 t. 1198
toprak(~toprag) - -9-
 Toprak.
 t. 1799, 1804, 2739, 2793
 t.+ a 2963, 3392
 t.+ da 3197
 t.+ dan 3198
 t.+ ı 1801
toy - -10-
 Doymak, yeter bulmak, tatmin olmak. bk. doy-
 t.- ar 2267
 t.- inca 2989, 3096
 t.- madı 823, 1171
 t.- maz idi 657(2)
 t.- mazam 3180(2)
 t.- mazsın 1431
toyla - -9-
 Ziyafet vermek, yedirip içirmek, ağırlamak; lutuf ve ihsanda bulunmak.
 t. 3389
 t.- dı 489, 1619
 t.- dum 1250
 t.- duñ 148, 527
 t.- ğıl 1642
 t.- yam 3189
 t.- yısar 932
toyun - -1-
 Kendini doyurmak, doymak.
 t.- dılar 749
toz - -3-
 Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak; toz.
 t.+ ı 455
 t.+ ın 846
 t.+ ına 1524
 t.+ ını 87, 1325
 t.+ ınıñ 89

Ṭūbā -3-

A. Cennet’de Sidre’de bulunan ve dalları bütün Cenneti gölgeleyen ilāhī ağaç.

Ṭ. 382,1221, 2144

ṭudaḳ -1-

Dudak. Dudak. bk. ṭutaḳ.

ṭ.+ ları 457

ṭūfān -2-

A. Nuh Peygamber zamanında yağan ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmur; mec. çok yoğun veya şiddetli şey.

ṭ.+ ı 2311

ḡarḳ- ṭ.+ ıdı 3401

ṭufeylī -2-

A. Dalkavuk, çanakyalayıcı.

ṭ.+ dūr 1211

ṭ. olayım 526

ṭuḡ -1-

Tuḡ, bayrak, sancak.

ṭ.+ ıla 2110

ṭuḡyān -1-

A. Taşma, taşkınlık; azgınlık, coşkunluk.

ṭ. olmasun 2777

tuhfe -3-

A. Hediye, armağan.

t. 1442, 1624

t. olsun 1468

ṭūl -3-

A. Uzunluk, boy.

ṭ.- emel: Hırs, tamah, tükenmez arzu. 130, 733

‘arż- ṭ.+ ın 1340

ṭur -

-77-

1. Ayağa kalkmak, kalkmak,

doğrulmak.

örü ṭ. 857, 1078, 3285

ṭ.- a 2994

ṭ.- am 3198

ṭ.- dı 1770, 1816, 1889, 1926,

2898, 2934

örü ṭ.- dı Ayağa kalkmak,

ayakta durmak. 2959

ṭ.- dılar 2438, 2516

örü ṭ.- dum 325

ṭ.- ıcaḳ 3436

ṭ.- uban 582, 2639

örü ṭ.- up 1058

ṭ.- ur 2257

2. Durmak, durup beklemek;

kalmak, bulunmak; hareketsiz kalmak, yürümez olmak; bir yerde olmak veya bulunmak. bk. dur-

ṭ. 211, 685, 1086, 1161, 1173,

1174, 1300, 2730, 2857, 2888

ṭ.- alar 1463, 2719

ṭ.- alum 778

ṭ.- amadı 3062

ṭ.- asın 1502

ṭ.- ayum 1079

ṭ.- dı 296, 1054, 1163, 1173,

1315, 2794

ṭ.- dılar 2576

ṭ.- ma 589, 1297, 2945

ṭ.- madı 293, 1202, 2913

ṭ.- masun 1733

ṭ.- mayam 3182

ṭ.- mazam 3174

ṭ.- sun 2710

ṭ.- uñ 623

ṭ.- up 1837, 1914, 2696

ṭ.- ur 264, 505, 1091, 1163,

3179

ṭ.- uram 1102

ṭ.- urken 1049

3. Yaşamak, ikamet etmek,

varlığını, hayatını sürdürmek.

ṭ.- duḡı 978

4. Durup dinlenmemek, ara

vermemek.

ṭ.- madın 1041, 1048, 3004,

3090, 3143, 3375

ṭ.- masun 8

ṭ.- mayup 1403, 3078

ṭ.- maz 1027

ṭ.- urdı 1758

5. Karşı durmak, karşı koymak.

ṭ.- dılar 2087

Ṭūr -4-

A. (ö.a) Tur-ı Sinā dağı (Sinā yarımadasında Allah’ın tecelli ve Hz. Musa il tekellüm ettiği dağ).

- T. 1219
 T.- Sīnā 3414
 T.+ a 1524
 T. olur 774
tuş -4-
 Rast gelmek, isabet etmek,
 karşılaşmak; nail olmak, erişmek.
 t. eyle 3461
 t. ola 173
 t. oldu 1407
 t. olupdı 897
tut - -99-
 bk. dut-
 1. Alıkoymak, zaptetmek,
 durdurmak, bırakmamak.
 yolın t.- ar 1592
 2. Yaklaştırmak; yüzü
 çevirmek; teveccüh etmek.
 t. 1549(2)
 yüzünü t. 797
 vücūh t.- ar 1238
 yüzün t.- ar 617
 yüzini t.- ar 775, 992
 t.- arsa 2886
 yüz t.- arsa 2015
 yüzün t.- dı 3233
 yüzi t.- du 3205
 yüziñi t.- duñ 469
 3. Kaplamak, sarmak;
 bürümek; çok sayıda
 olmak.
 t.- ardı 643
 t.- dı 2944
 şöhet t.- dı 560
 t.- mış 1753
 mā-sivā t.- mış 111
 t.- mış olsañ 1718
 t.- mışdı 821, 1701
 4. Var saymak, farz etmek;
 duymak, saymak.
 şek t.- ma 1615
 zan t.- ma 2503
 5. Gereğini yapmak, yerine
 getirmek.
 t. 58, 719, 2033, 2769
 t.- am 942, 1864
 t.- ar olsa 2618
 t.- aram 3190
 t.- arsa 2015
 t.- dı 1163
 t.- duñuz 2997
 t.- mayan 695
 t.- mayanlar 2173
 t.- maz 992
 t.- sun 2031
 t.- up 393
 emrini t.- up: Emir dinlemek,
 uymak. 239
 t.- uban 1691
 6. Herhangi bir durumda veya
 yerde kalmasını sağlamak.
 t.- dı 2730
 t.- maya 1721
 t.- mış 1342
 7. Elde bulundurmak, ele
 almak; kavramak, tutmak.
 t. 3219, 3228, 3237
 t.- a 1191
 t.- an 696
 t.- ar 3240
 t.- dı 130, 672, 1194, 2891,
 3062
 elüm t.- dı: Yardım etmek.
 1368
 t.- duñ 3219
 t.- ıcağ 3249
 t.- ma 3230
 t.- mağıla 987
 t.- mamışam 3221
 t.- uban 681, 3289
 t.- up 1816
 8. Beklenen sonucu vermek.
 t.- a 1025
 kök t.- ar 52
 9. Saymak, addetmek, kabul
 etmek.
 t.- dı 1929
 10. Yer tutmak, işgal etmek.
 mekân t.- ar 1184
 t.- dı 3380
 āşiyān t.- sun 2824
 11. Herhangi bir duruma maruz
 kalmak.
 t.- ar 1811, 3155

12. Denetimi ve yetkisi altına almak.

nizām t.- duḡça 43, 93, 182, 228, 345, 486, 660, 705, 781, 853, 907, 1003, 1111, 1226, 1267, 1389, 1531, 2907, 2936, 3056, 3075, 3112, 3293, 3347, 3465

nizām t.- maz 1070

13. Susmak, kapamak.

dilūñi t. Susmak. 683

tutul - -1-

Bir organı işleyemez olmak.

bk. tutul-

dilleri t.- a: Sevinç, korku,

şaşkınlık vb. sebeplerle birdenbire söz söyleyemez olmak. 3203

tutuş -1-

Tutma işi veya biçimi.

t.+ uñ 3224

tutul - -1-

Bir organı işleyemez olmak.

bk. tutul-

dilüm t.- dı: Sevinç, korku,

şaşkınlık vb. sebeplerle birdenbire söz söyleyemez olmak. 1692

tuṭaḡ -1-

Dudak. bk. tuḡaḡ.

t.+ laruñ 3157

tūṭi -5-

F. Dudu, papağan cinsinden

taklit yapan bir kuş; mec. Hz.

Muhammed.

t. 1007, 1408

t.- bāḡ- bihişt 372

t.- şeker-sitān- ḡazretem 3115

t.+ ler 1016

tuy - -11-

Bilgi almak, öğrenmek, haber

almak; mec. hissetmek, sezmek, fark etmek. bk. duy-

t. 763

t.- a 1539

t.- amaz 1415

t.- dı 622, 2510, 2781

t.- dılar 1291, 2497

t.- madı 202

t.- maz 574

t.- ur 3028

tuyūr -1-

A. Kuşlar.

t. 401

tüken - -1-

Bitmek, tükenmek. bk. düken-

t.- di 34

tür - -1-

Bir şeyi kıvrıp silindir

biçiminde kendi üzerine sarmak.

t.- medin 3202

türāb -1-

A. Toprak.

t. eyle 734

tütün -1-

Duman.

t. 602

-U-

u -252-

A.u bk. ve.

u. 3, 13, 19, 31, 36, 39, 59, 66,

70, 74, 83, 88, 101, 104, 107, 109(2),

114, 117, 124, 148, 187, 190, 194,

195, 220, 221, 222, 269, 284, 296,

300, 309, 317, 324, 343, 357, 358,

359, 360, 364, 383, 387, 400, 401,

461, 470, 504, 505, 517, 522, 553,

565, 580, 637, 640, 682, 689, 713,

725, 764, 783, 808, 814, 829, 870,

884, 926, 986, 993, 1080, 1106, 1198,

1211, 1213, 1216, 1218, 1262, 1273,

1338, 1339, 1347, 1362, 1365, 1375,

1380, 1396, 1398, 1402, 1410, 1412,

1463, 1464, 1478, 1495, 1498, 1521,

1525, 1528, 1532, 1543, 1552, 1591,

1592, 1593, 1595, 1599, 1637, 1648,

1679, 1682, 1694, 1701, 1712, 1720,

1732, 1734, 1741, 1776, 1784, 1800,

1805, 1823, 1824, 1846, 1875, 1876,

1889, 1914, 1919, 1920, 1932, 1945,

1971, 1991, 1993, 2012, 2015, 2026,

2046, 2128, 2129, 2130, 2146, 2171,

2236, 2248, 2250, 2251, 2252, 2253,

2262, 2263, 2286, 2316, 2335, 2362,

2366, 2393, 2395, 2437, 2455, 2470,

2486, 2493, 2507, 2519, 2537, 2550,
2555, 2577, 2602, 2635, 2657, 2668,
2741, 2748, 2752, 2753, 2755, 2756,
2767, 2780, 2788, 2795, 2796, 2803,
2834, 2868, 2891, 2895, 2930, 2946,
2947, 2952, 2970, 2975, 2985, 2997,
3018, 3025, 3103, 3108, 3160, 3177,
3183, 3184, 3241, 3280, 3299, 3336,
3340, 3344, 3350, 3378, 3381, 3383,
3385, 3422, 3427, 3353, 3380

‘ubūr -3-

A. Bir başka tarafa geçme,
geçilme, atlama.

‘u. kıla 667

‘u. kılam 1161

‘u. kıldı 290

uc -6-

Uç, uzun bir şeyin baş veya son
noktası; son.

u.+ dan u.+ a: Baştan başa. 316

u.+ ı 1155, 2853, 2913

u.+ ıyla 987

‘ucb -1-

A. Kendini beğenmişlik.

‘u.+ uñ 736

uç -11-

Uçmak; mec. ölmek.

u. 3232

u.- a 263

u.- ar 1139, 1149, 1593

u.- asın 3211

u.- dı 1317, 1514

u.- madı 1381

u.- up geldi 2549

uçur -2-

Uçurmak, uçmak işini
yaptırmak.

u.- asın 2716

u.- ur 266

uğra -11-

1. Yola devam etmek üzere, bir
yerde kısa bir süre kalmak.

u.- dı 587, 1046, 1872, 2671

u.- mış 2496

u.- rıdı 541

u.- yınca 1158

2. Karşılaşmak, maruz kalmak.

u.- dı 2028, 2681

u.- rsın 1049

u.- yısar 3151

uğraş -5-

Karşılaşmak, rastgelmek,
rastlamak, kavuşmak; çarpışmak,
savaşmak.

u.- dı 1750, 2143

u.- dılar 2096

u.- dum 1902, 2691

uğrı -1-

Hırsız.

u. 1036

uğun -1-

Bayılacak hâle gelmek,
bayılmak, akli başından gitmek.

u.- uban 2115

Uhnūh -1-

A.(ö.a) Uhnuh peygamber.

u. 292

uğrā -1-

A. Başka, diğer.

nezle- u. 380

‘Ukāše-9-

A.(ö.a) Ukāše adlı bir sahabe.

‘U. 2861, 2872, 2875, 2878,
2881, 2888, 2893, 2895

‘U.+ ye 2865

‘uqbā -7-

A. Āhiret, öbür dünya.

‘u. 396, 2775, 2916

‘u.+ da 2990

dār- ‘u.+ da: Āhiret. 1717,
2139

‘u.+ yı 2147

‘uqūbet -1-

A. Cezā; eziyet, işkence, azap.

‘u.+ den 1695

‘uqūl -2-

A. Akıllar, zihinler.

‘u. 17, 221

ul -1-

Temel.

u.+ ıdı 2800

ulal -2-

Büyüme, yetişmek; artmak,
çoğalmak.

u.- a 1042
u.- ur 728
ulaş - -5-
Elde etmek, erişmek; yetişmek.
u.- asın 2506
u.- dı 491, 2114
u.- maḳdurur 2838
u.- ur 1178
ulaşdur - -1-
Ulaşmasını sağlamak.
u.- dılar 2268
ulu -26-
1. Üstün niteliği olan, yüce;
saygıdeğer, şerefli, saygı duyulan,
büyük ulu.
u. 494, 502, 1204, 2225, 2230,
3064, 3214, 3361
u.+ lar 2648
u.+ ları 411
u.+ sı 501, 2223
u.+ sın 1655
2. (Somut şeyler için) Büyük,
ulu, yüce; niceliği çok olan; kalabalık.
u. 200, 207, 1232, 1279, 1459,
2535, 2584, 2715
3. (Soyut kavramlar için) Çok,
ortalamayışan; önemli, değerli.
u. 619, 2847, 2956, 3037, 3225
ululuk(~ululuğ) -3-
Yücelik, büyüklük, ululuk.
u. 1049
u.+ dan 769
u.+ uñ 2249
ulü'l-ebşār -1-
A. "Karşı karşıya gelen iki
topluluğun durumlarında sizin için
ibret vardır; biri Allah yolunda
savaşanlardır, diğeri inkarcılardır ki,
bunlar karşı tarafı gözleriyle
kendilerinin iki misli görüyorlardı.
Allah dilediğini yardımıyla destekler.
Elbette bunda basiret sahipleri için
büyük bir ibret vardır." (Āl-i İmrān,
13)
u. 337
‘ulvi -1-
A. Yüksek, yüce.

‘u. 219
um - -2-
Bir şeyin olmasını istemek,
beklemek, ummak.
u.- ar 709
u.- aram 3192
‘ummān -5-
A. Ulu, büyük, engin deniz,
okyanus.
‘u. 1541
baḥr- ‘u. 1521
‘Oşmān- ‘u. 2876
‘u.- hū 1382
‘u.+ a 3336
‘Ummār -2-
A. (ö.a) Ummar.
‘u. 2098, 2100
un -3-
Un.
u.+ ı 2186, 2187, 2188
unut – (~unud-) -3-
Unutmak, gönülden, hatırdan
çıkarmak.
u.- alar 171
u.- ma 3185
u.- sun 2822
ur - -76-
1. Elini veya elinde tuttuğu bir
şeyi bir yere hızla indirmek; vurmak,
dövmek.
u. 718, 2348, 2863, 2875,
2877, 2879, 2888
şayḳal u. 2035
u.- a 2552
tiğ u.- a 1776
u.- an 2883(2)
u.- ayım 2889
u.- ayum 1079
u.- dı 3165
u.- dı 2091
u.- dı 2351
u.- dı 2089
u.- dı 1067, 3122, 3215
u.- dılar 2087
u.- dumsa 2858, 2888
u.- duñ 2862
u.- duñ 2889

u.- ğıl 2874
 u.- ma 2874
 u.- ma 2879
 u.- ma 2877
 u.- ma 2876
 u.- mağa 2943
 u.- mamışdı 2909
 u.- masun 2867
 u.- mayalar 3301
 u.- sun 2858
 u.- up 1068
 u.- up 2728
 u.- urdı 2856
 2.(Düz ve mec. anl.) Bir şeye
 yol açmak, meydana getirmek,
 yapmak.
 berķ u.- dı 2894
 dāğ u.- dı 2793
 dāğ u.- dılar 1097
 od u.- dı 2991
 terkin u.- ısıram: Terketmek,
 vazgeçmek. 1103
 berķ u.- up: Parlamak,
 ışıldamak. 3375
 berķ u.- ur 430, 515, 1230
 yoluñ u.- ur 713
 nūr- berķ u.- ur idi 674
 3.Sürmek; saygı göstermek.
 el u.- ğıl 3206
 elin u.- masun 432
 u.- mış 429
 yere u.- mışlardı 3355
 el u.- uban 3227
 yüz u.- uban 485
 el u.- up 2920
 el u.- ur 2925
 4. (Sırtına, omzuna, yaraya vb.)
 yerleştirmek veya bir şeyi bir şey
 üzerine koymak, sürmek. bk. vur-
 merhem u.- ayım 1110
 5.Belli bir sesi yüksek olarak
 çıkarmak, haykırmak.
 na^ç re u.- dı 2958
 na^ç reler u.- dı 900
 na^ç re u.- ur 2231
 na^ç re u.- urdı 893, 895
 6. Dinlemek, dikkat etmek. bk.

vur-
 kulağım u.- ayım 576
 kulağ u.- uñ 2989
 kulak u.- urdı 895
 7. İfade etmek, beyan etmek,
 bildirmek.
 u. 1824
 lāf u.- asın 913
 söz u.- aydum 2778
 lāf u.- ma: Yüksekten atmak,
 atıp tutmak. 910
 8. Vermek, bir nitelik
 kazandırmak; takmak, koymak,
 yerleştirmek.
 u. 1772
 külāh u.- dı: Başlık giydirmek.
 1425
 sa^ç ādet u.- dı 80
 9. mec. Ayak basmak,
 dikilmek.
 kadem u.- dı 844
 10. Suya girmek.
 u.- ur 508
urğan -1-
 Keten, kenevir, pamuk, jüt gibi
 türlü dokuma maddelerinden yapılan
 ince halat.
 u.+ uñ 1051
‘urūc -6-
 A. Yukarı çıkma, yükselme.
 ‘u. 1295, 1594
 ‘u. eyledi 379
 ‘u.+ ına 1034
 ‘u. kılasın 1542
 ‘u. kıldı 1159
urul - -2-
 1. (Davul, mehter, nevbet)
 vurulmak, çalınmak.
 u.- dı 3099
 2. mec. Yakmak, yaralamak.
 u.- dı 306
urun - -2-
 Giyinmek, takınmak.
 u.- an 1520
 u.- duñ 1197
uşan - -6-
 Yılmak, bezmek.

- u. 908
u.- maduñ 465, 769
u.- up 474
u.- ur 129, 1056
- uşul** -3-
A. Bir ilmin veya tekniğin asıl mevzuundan önce öğrenilmesi gereken esas başlangıç bilgi; başlangıç; yol, yöntem, tertip, metot, nizam, kaide, düzen.
u. 1706, 2285
aşl- u. 221
- uş** -21-
İşte, şimdi, hemen; artık.
u. 273, 388, 397, 474, 485, 702, 1009, 1058, 1379, 1944, 2104, 2293, 2378, 2970, 3067, 3094, 3107, 3167, 3453, 3461
- uşağ** -1-
Çocuk.
u.+ a 2211
- uşan** -1-
Kırılmak, parçalanmak.
u.- ur 724
- uşat** – (~ **uşad**-) -5-
Parçalamak, ufaltmak.
u.- am 2365
u.- dı 2366
u.- man 2339
u.- sa 2347
u.- up 2345
- uşbu** -3-
sf. ve zm. Bu, işte bu.
u. 1915, 2232, 2786
- ‘uşşāk** -5-
A. Āşıklar, sevenler.
‘u.+ a 1009, 3455
cān- ‘u.+ a 24
‘u.+ ı 166, 282
- utan** -1-
Utanmak.
u.- maya 3041
- ‘Utbe** -1-
A.(ö.a) Utbe.
‘U. 2484
- uy** -35-
Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek.
u.- am 2294
u.- an 983, 1602, 2617, 2745, 3323
u. –andur 715
u.- anuñ 1420
u.- ar 1784, 2267
u.- arsin 2456
u.- dı 695
u.- dılar 1291, 2497
u.- ma 224
u.- madı 823
u.- masa 2032, 2359, 2528
u.- mayan 1058, 1834
u.- maz 763
u.- mazuz 1937
u.- mış 2405
u.- mışdı 1857
u.- sa 1834
u.- sañ 2764
u.- up 1725, 1790, 1794, 2483, 2563
- uyan** -8-
1. Uyku durumundan çıkmak.
u.- dı 510, 1758, 2395, 2496, 2666
u.- sın 570
2. mec. Gerçekleri anlar, kavrar duruma gelmek.
u.- asın 250
u. 2663
- uyanuk** -1-
Uyanmış.
u.+ ken 816
- uyar** -3-
Uyarmak, uyandırmak.
u. 1474
u.- am 2310
u.- ğıl 1433
- uyhu** -7-
Uyku, uyuma hâli. bk. uyku.
u. 2108, 2665
u.+ da 2661
u.+ dan 2257, 2395, 2666
u.+ ña 2694
- uyku** -14-

1. Uyku, uyuma hâli bk. uyğu.
u. 1083, 1085, 1115, 1591,
1927
u.+ da 464, 1120
u.+ dan 250, 1515, 1901
u.+ sında 2394
u.+ sından 1758
2. Çevrede olup bitenin
farkında olmama, gaflet, aymazlık.
u.+ da 332
u.+ dan 250
u.+ sında 133
uyu - -7-
Uyumak, uykuda olmak.
u.- dı 1743, 1884
u.- madı 1085
u.- madılar 951
u.- mış 1757
u.- riken 816
u.- rsañ 773
‘uyüb -1-
A. Ayıplar, kusurlar.
‘u. 30
uzan - -2-
Yetişmek, ulaşmak.
u.- ur 1221, 3176
uzat - -3-
1. Baş, kolları veya bacakları
bir yere yöneltmek.
u.- dı 2201, 2211
2. Germek.
u.- duñ 1051
‘uзмā -1-
A. Daha (en, pek, çok) büyük.
āyet- ‘u. 3418
uzun -1-
Uzun, uzunluk.
u. +1 1276
‘Uzzā -1-
A. (ö.a) İslāmdan önce,
Arapların Kābe’de bulunan
putlarından biri.
‘U. 682

-Ü-

ü -191-

A. ü bk. ve.
ü. 11, 12, 16, 20, 22, 33, 34,
37, 39, 48, 59, 65, 66, 69, 74, 77, 79,
107, 108, 117, 124, 184, 189, 191,
195, 219, 220, 235, 238, 272, 316,
317, 361(2), 364, 381, 382, 407, 454,
470, 481, 524, 559, 621, 639, 740,
764, 831, 915, 935 1006, 1017, 1030,
1055, 1095, 1112, 1188, 1336, 1340,
1347, 1353, 1390, 1398, 1449, 1489,
1510, 1520, 1544, 1599, 1660, 1661,
1677, 1687, 1689, 1693, 1706, 1712,
1719, 1741, 1782(2), 1832, 1833,
1857, 1859, 1869, 1878, 1902, 1912,
1915, 1919, 1947, 1954, 1993, 2002,
2007, 2039, 2056, 2061, 2100, 2104,
2129, 2202, 2248, 2251, 2264, 2271,
2281, 2283, 2285, 2288, 2291, 2297,
2330, 2343, 2362, 2365, 2377, 2387,
2393, 2397, 2403, 2469, 2471, 2481,
2518, 2523, 2532, 2540, 2558, 2561,
2575, 2596, 2597, 2602, 2612, 2622,
2640, 2677, 2703, 2727, 2747, 2775,
2781, 2799, 2811, 2892, 2909, 2918,
2943, 2994, 3000, 3020, 3023, 3048,
3064, 3181, 3277, 3300, 3304, 3315,
3333, 3344, 3377, 3381, 3386, 3427,
3441, 3443, 3444, 3461
üç -9-
(Sayı) Üç.
ü. 329, 348, 1874, 1931, 2536,
2544, 2848, 3006
ü.+ i 1896
üç biñ -2-
(Sayı) Üç bin.
ü. 115, 2607
üçünci -1-
Üçüncü.
ü. 3147, 3371
üç yüz -1-
(Sayı) Üç yüz.
ü. 935
üç yüz altmış -1-
(Sayı) Üç yüz altmış.
ü. 1338
üdnü -3-
A. “Yaklaş!” anlamında bir

ifade.

ü. 1369(2), 1371

ülüş -1-

Hisse, pay, kısım, kısım, pay.

ü. 1167

ümem -1-

A. Ümmetler.

ü. 3371

Ümmehānī (~Ümmehān) -6-

A. (ö.a) Hz. Ali'nin kız

kardeşi, Ümmehānī.

Ü. 1022, 1062, 1063, 1083,

1515, 1558

ümmehāt -1-

A. Analar, anneler; esaslar,

asıllar.

ü. 222

ümmet -91-

A. Bir peygambere inanıp

bağlanan cemaat, taife; İslam ümmeti.

ü. 463, 986, 2598, 3326

ü.+ e 1604, 3296

ü.+ em 986

ü.+ i 158, 988, 1250, 1465,

1509, 3245

ü. +i 459(2), 1499(2), 1507(2)

ü.+ için 822, 1223

ü.+ imüñ 1084, 3208, 3288

ü.+ in 461, 462, 1270, 1430,

3277

ü.+ inden 3385

ü.+ inden kıl 60

ü.+ ine 1209, 1241, 1244,

1247, 1623, 3278

ü.+ ini 1089, 1292, 1527, 3307,

3383

ü.+ inüñ 163, 392, 1223, 1527,

3273

ü.+ iseñ 910, 988, 1538, 1958,

2040

ü.+ iyem 1826

ü.+ lerüm 1441

ü.+ lerüñ 3224, 3326

ü. ola 985

ü. oldu 1533

ü. olduñ 243

ü.+ üm 829, 1069, 1070, 2845,

3193, 3196, 3229, 3313

ü.+ ümden 2844, 3197

ü.+ ümçün 3192

ü.+ üme 1442, 1443, 1445,

3123, 3216, 3229

ü.+ ümi 849, 3274

ü.+ ümle 2842

ü.+ ümüñ 668

ü.+ üñ 1152, 1473, 1506, 3202

ü.+ üñden 955

ü.+ üñe 1460, 1468, 3201

ü.+ üñi 1474, 3319

ümmetān -1-

A. Ümmetler.

şefi^c - ü.: Hz. Muhammed.

2260

ümmī -3-

A. Anasından nasıl doğmuş ise

öyle kalıp okuma yazma öğrenmemiş kimse.

ü. 767

Vā^c iz- ü.: Şairin mahlası. 850

ün

-8-

Ses, seda.

ü. 319, 432, 1096, 1123

ü.+ i 413, 3146

ü.+ in 3170

ü.+ ini 3150

ünde -2-

Seslenmek, çağırmak, davet

etmek.

ü.- gil 1737, 2725

üns

-1-

A. Alışıklık, alışkanlık, alışma.

bisāt- ü. 1375

‘üryān -1-

A. Çıplak.

‘ü. 870

üst

-40-

1. Bir şeyin yukarı, göğe doğru

olan yanı, fevk; üst, üst taraf, yukarı.

ü.+ e 2544

ü.+ inde 530, 1078, 1279,

1280, 1284, 1502

ü.+ ine 208, 210, 540, 1293,

1326, 1374, 1513

ü.+ üme 1145, 1325

ü.+ ünde 233, 3195
 ü.+ ünden 3058
 ü.+ üne 1162
 2. Bir şeyin dış yüzü, yüzey;
 görünen taraf.
 ü.+ den 1998
 ü.+ e 1798
 ü.+ inden 1996, 3367
 ü.+ ine 410, 806, 1814, 2000,
 2007, 2662, 2704, 2793(2), 2946,
 3209
 ü.+ üme 350, 666
 ü.+ üme 2886
 ü.+ ünde 621
 ü.+ üne 1735
üstād -2-
 F. Bir ilim veya sanat alanında
 üstün yeri olan kimse.
 ü. 1359
 ü.+ a 758
üstüvār -1-
 F. Sağlam, kuvvetli, dayanıklı.
 ü. oldı 2638
üş- -1-
 Çokça gelip toplanmak,
 üşüşmek.
 ü.- eler 3050
üzere (~üzre) -16-
 1. Üstünde, yukarısında;
 üstüne, yukarıya.
 ü. 188, 211, 1174, 1311, 1312,
 1366, 1368, 1485, 1519
 ü.+ nde 1155
 2. İlişkin, dair, hakkında; (-e)
 göre, uygun; yönelik.
 ü. 1455, 2033, 2469, 2473,
 3092
 ü.+ ne 897
üzüm -2-
 Üzüm.
 ü. 2537
 ü. ola 2718

-V-

vā -6-
 A. “vāh, yazık!” manasına

gelerek esef, hayıf, hasret gibi
 kelimelerle kullanılır.
 v. 132, 459, 990, 1499(2),
 1507
vācib -1-
 A. Terki caiz olmayan,
 yapılması gerekli.
 v. 44
va‘de -1-
 A. Vade, mühlet.
 v. kılmışıdum 3321
vādi -1-
 A. İki dağ arasındaki uzun
 çukur, dere.
 v.+ de 585
vāh -2-
 A. Vah, yazık.
 v. 1106
 v.+ ıla 2952
vahdet -1-
 A. Yalnızlık; Allah’a yakınlık.
 v. 3109
vāhid -1-
 A. Tek, bir.
 ‘ilm- v. 18
vahy -7-
 A. Bir fikrin veya bir emrin
 Allah tarafından bir peygambere
 bildirilmesi.
 v. 2519
 v.+ çün 1917
 v.+ e 1982, 2723
 v.+ i 1738
 v.+ idür 2285
 v.+ ile 2471
va‘id -1-
 A. Birini iyiliğe sevk ve
 kötülükten uzaklaştırmak için
 korkutma, yıldırma.
 v. kılsa 1974
vā‘iz -15-
 A. Dinî öğütte bulunan; şairin
 mahlası.
 v. 1265, 2972, 3029, 3031
 v.+ā 1529, 3110
 v.- bī-çäre 395
 v.- bī-çärenüñ 991

v.+ em 3073
v.+ uñ 41, 90, 1116, 1224,
1635, 3460
Vā' iz-i Esved -1-
A. (ö.a) Şairin mahlası.
V.103
Vā' iz Ümmi -2-
A.(ö.a) Şairin mahlası.
V. 850, 1387
vākı' a -1-
A. Vuku bulmuş, olmuş bir iş,
gerçek.
v. 2681
vākıf -2-
A. Bir şeyi elde eden; bir işten
haberli olan.
v. ol 2054, 2234
vākı' -1-
A. Vuku bulan, olan, düşen;
olagelen, rastlayan.
v. olur 2847
vaqt (~vaqıt) -38-
A. Zaman, vakit; saat.
v. 131, 302, 1467(2), 1621,
1623, 2811, 3096
v.- āhirde 3462
v.- āhirdür 3331
v.- fevt itmeyeler 3303
esrār- v.- lī-ma-^c i 1005
v.- mevt 3303
v.- namāz kılalar 3295
v.- şalāt olur 2980
v.- seher 2667, 2794
v.+ den 1467
v.+ dūr 1460, 1464
v.+ ı 990, 1053, 3135, 3137,
3146
v.+ ıla 1012, 3028
v.+ ıyıla 757, 1044
v.+ i 894, 2860, 2948
v.+ in 699
v.+ inde 855, 1256
v.+ ine 1217
v.+ um 3067
v.+ umuz 479
vaqtā ki(m) -2-
A.T. Ne vakit ki, o vakit ki,

olduğu vakit.
v. 384, 1443
vaqtehā -1-
A. -e vakte kadar.
v. 1147
va'llāhu a'lem bi's-şavāb -1-
A. "Allah doğrusunu en iyi
bilir." anlamında bir ifade.
v. 734, 1344
vālide -1-
A. Anne.
v.+ m 507
vālih -1-
A. Şaşakalmış, şaşırmış.
v. oldu 521
var -140-
1. Mevcut, var, varlık; elde
bulunan her şey, hepsi, bütünü.
v. 2305, 2358, 2598, 2623
v.+ ı 496, 1455, 2193
v.+ ı durur 2979
v.+ ını 1372, 1511
v.+ um 3107
v.+ uñ 2743
v.+ uñı 1012
2. Mevcutluk veya sahiplik
bildiren isim cümleleri kurar, var.
v. 27, 44, 95, 110, 226(2), 243,
427, 504, 640, 750, 854, 936, 1095,
1233, 1275, 1277, 1279, 1280, 1281,
1283, 1305, 1338, 1339, 1376, 1434,
1450, 1508, 1570, 1616, 1878, 1886,
1972, 1975, 2006, 2051, 2314, 2315,
2324, 2327, 2331, 2332, 2334, 2352,
2522, 2523, 2535, 2673, 2715, 2841,
2849, 2852
v.+ dur 49, 96, 242, 752, 944,
984, 1232, 1287, 1421, 2806, 3013
v.+ durur 1272, 1344, 1477,
2237, 2517, 2584, 3251(2), 3286
v. eyledi 46, 245
v. eylegil 2009
v.+ ıdı 405, 585, 587, 621,
1748, 1792, 1802(2), 1856, 1858,
1859, 1869, 2041, 2042, 2061, 2065,
2177, 2393, 2414, 2428, 2484, 2486,
2660, 2721, 2732, 2751, 2754, 2755,

2798, 2803

v.+ ısa 640, 1663, 2003, 2172,
2900, 3285

v. idi 498, 535, 567

v. idüm 1679

v.+ iken 1717

v. itmek 2132, 2255

v. itmelige 1989

v.+ mıdur 1104, 3134

v. olduñ 1555

v.+ sa 320, 921, 1936

var - -127-

1. Ulaşmak, vasıl olmak,
varmak; gitmek; yol almak; yürüyerek
gitmek.

v. 127, 151, 476, 589, 899,
928(2), 1086, 1474, 1734, 1737, 1810,
1863, 2183, 2461, 2704

v.- a 555, 1613, 2870

v.- acak 480

v.- alım 607

v.- alum 618, 623, 778, 3057

v.- am 132, 1299, 2083, 2770

v.- amam 1319

v.- an 1602, 1631

v.- anda 1726

v.- anlar 1163

v.- anları 1251

v.- ası 3460

v.- avuz 990

v.- ayum 871(2)

v.- dı 519, 546, 563, 875 1091,
1293, 1739, 1740, 1766, 1770, 2104,
2111, 2184, 2187, 2192, 2194, 2206,
2372, 2412, 2415, 2427, 2440, 2441,
2448, 2513, 2574, 2669, 2700, 2703,
2704, 2772, 2859, 2946, 2952, 2983,
3310

v.- dılar 510, 2430, 2438

v.- dum 428, 452, 958, 1326,

1332, 1681, 1685

v.- duñ 1559

v.- ıcağ 124, 2922, 3438

v.- in 804

v.- ma 3008

v.- madı 2073

v.- mağa 1023, 2943, 3154

v.- masañ 2085

v.- mışdı 1022, 1764

v.- sa 562

v.- sun 580

v.- uban 433, 524, 943, 2178,
2722, 2877, 3060, 3089

v.- up 435, 591, 611, 636, 681,
924, 1432, 2060, 2865, 2920, 2951,
3273

v.- uriseñ 3009

2. Geçmek, intikaletmek.

v.- dı 291, 292, 3213

3. Bir durumdan başka bir
duruma geçmek.

v.- duğuñca 1051

v.- duğça 2947, 3120

varlık (~varlıg) -13-

Var olma durumu, mevcudiyet;
var olan her şey.

v. 1333

v.+ a 218

v.+ ı 770, 1551, 1554, 1582

v.+ in 1114

v.+ ını 843

v.+ ıyıla 1554

v.+ um 3107

v.+ uñ 1175, 1554

v.+ uñdur 770

vaşf -15-

A. Vasıf, nitelik, durum; tarif
etme; övme.

v. 1842

v.- Añmed 517, 577

v.+ ı 11

v.+ in 1843

v.+ in idelüm 44

v.+ ında 646

v.+ ını 203, 329, 1227

v.+ ınıñ 1728

v. iderse 67, 658

v. itdüm 161

v. olunmış 1995

vāşıl -3-

A. Erişen, ulaşan, varan,
kavuşan.

v.+ dur 2741

v. eyle 3385

- v. olmaz 1114
- vāsiṭa** -1-
A. Aracı, arada bulunan, araya giren.
v. olmuşdu 215
- vasiṭ** -1-
A. Aracı, hakem.
v. 219
- vaṣiyyet** -6-
A. Vasiyet, bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey.
v. 1865
v.+ de 3294
v.+ çün 1868
v. eyledi 3282
v. eylerem 1861
v. eyleseñ 1864
- vaṣl** -3-
A. Ulaştırma, birleştirme.
nefs- v.- 'îdine 929
v.- şuyına 3108
v.+ uña 3337
- vaṭan** -3-
A. Yurt; dünya.
v. 909, 3085
v.+ da 123
- vāy** -7-
Ağrı, acı vb. duyguları anlatan bir söz.
v. 109, 986(2), 2117, 2975, 3001, 3150
- vaż'** -1-
A. Koyma, konulma.
v. olmazdı 378
- va'z** -3-
A. Dinî öğüt.
v.+ ını 2992
v. iderdi 2289
v. idüben 1959
- ve** -26-
A. Ve, ile.
v. 274, 292, 343, 428, 496, 535, 546, 649, 714, 793, 808, 1066, 1278, 1408, 1450, 1526, 1557, 1597, 1625, 3084, 3121, 3223, 3339, 3361, 3401, 3459
- vebāl** -3-
A. Şiddet, ağırlık, azap; günah.
v. 131, 1537, 2918
- vecd** -1-
A. Kendinden geçecek derecede dalgınlık.
v. ola 176
- vech** -6-
A. Yüz, surat, çehre; sebep, vesile, münāsebet.
nūr- v.+ i 195
v.+ ile 205, 328, 331
v.+ üñ 3237
nūr- v.+ üñle 3189
- vedā'** -2-
A. Ayrılma, ayrılış; Allah'a ısmarladık.
v. 2834
v. ider 3238
- Vedūd** -3-
A. Çok muhabbetli, çok şefkatli; Allah'ın adlarından. V. 78, 3344, 3385
- vefā** -4-
A. Vefa, sözünde durma; iyilik.
v. 1076, 3407
v.+ nuñ 1256
v.+ sıdur 113
- v'el-amān** -1-
A. Yardım ve şikayet edatı olarak "aman, medet" manasındadır.
v. 2891
- ve'l-fecr** -1-
A. "Fecre andolsun"
v.+ i 391
- velī** -3-
F. Lākin, ama, fakat bk.
velīkin.
v. 475, 1305, 1616
- velī** -8-
A. Ermiş, eren.
v. 1612, 3354, 3365, 3392
v. iken 3185
v. kılam 3204
v.+ ler 3407
v. olmadan 478
- Velīd** -4-

- A. (ö.a) Velid.
v. 2575, 2578, 2600, 2645
- velikin** -2-
F. Lākin, fakat, ama. bk. velī.
v. 1169, 3141
- ve'l-leyl** -2-
A. "Geceye andolsun."
süre- v. 383
v.+ i 3459
- velvele** -1-
A. Gürültü, patırtı, yaygara, şamata.
v. 403
- ver** -1-
bk. vir-
Vermek, sunmak, oluşturmak, göndermek, uzatmak, teslim etmek.
v.- di 808
- verd** -1-
A. Gül.
v.- cennetdür 1742
- ve'r-rahîl** -1-
A. Göçme, göç.
kūs- v.: Göç davulu, ölüm ânı.
3099
- ve's-şalāt** -1-
A. Ve namaz.
v. 3306
- ve's-selām** -34-
A.
1. Ve selām.
v. 43, 93, 182, 228, 317, 345, 358, 486, 578, 638, 660, 705, 781, 853, 907, 1003, 1033, 1111, 1123, 1226, 1267, 1355, 1389, 1531, 2832, 2907, 3056, 3075, 3112, 3293, 3347, 3465
2. İşte o kadar, son söz budur, artık bitti.
v. 870, 3184
- vezîr** -1-
A. Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan "paşa" ünvanını taşıyan kimse.
v. 3300
- vilâyet** -2-
A. İl.
v. 1838, 2099
- vîrân (~virân)** -6-
F. Yıkık, yıkılmış; kederli, üzgün.
v.+ da 2385
v. eyledi 1689
v.+ ın 2, 150
v. ide 624
v. oldu 2971
- vîrâne** -2-
F. Yıkılmış veya pek harâbolmuş yer, yapı.
v.+ de 1385
v. kıl 1385
- vir** -227-
1. Vermek, sunmak, oluşturmak, göndermek, uzatmak, teslim etmek. bk. ver-
v. 122, 1987, 2008, 2070, 2131, 2255, 2340, 2685, 2698, 3260, 3267, 3437
cân v. 2769
v.- di 444, 531, 532, 635, 811, 1010, 1686, 2093, 2100, 2142, 2350, 2355, 2441, 2446, 2450, 2468, 2472(2)
v.- diler 354, 494, 511, 533, 805, 3215, 3291
v.- düğine 2280
v.- düğü 2737
v.- düm 2125
v.- düñ 2316(2), 2997
v.- e 891
cevâb v.- e bilmedi 3140
v.- e bilmezsin 2181
v.- eler 2923
v.- elüm 529, 618, 1060
v.- em 2243, 2702
bölüp v.- em 2764
cânı v.- em 3258
v.- emez 1848
v.- en 2325
v.- esin 471, 2922
cânumuz v.- evüz 1639
canı v.- eyüm 3088
v.- gil 2349, 2701, 3256, 3436
v.- me 3437

cān v.- medin 3202
 v.- mege 2670
 v.- mek 109
 v.-melü oldı 2685, 2698
 v.- memişdür 353
 v.- meyiñ 869
 v.- meyince 2126
 v.- mez 2712
 v.- mez ola 3001
 v.- mezem 3257, 3312
 v.- miş 1783, 2022, 2588
 v.- mişidi 1697
 v.- se 1715, 1721
 v.- üñ 870, 3286
 v.- üñ 3286
 v.- üñüz 1684
 v.- üp 1845, 2710
 v.- üp 2710
 v.- ür 388, 754
 v.- ürem 2713
 cān v.- ürken 3247
 v.- ürleridi 493
 v.- ürlerse 523
 2. (Düşünce, bilgi, sorumluluk, selām anlatan şeyler için) başkalarına iletmek, bildirmek.
 v.- di 1976
 v.- düm 1969
 v.- em 2328
 v.- se 1875
 haber v. 2112, 2259, 3093
 haber v.- di 1766, 1826, 1829, 1851, 1904, 1910, 2041, 2212, 2400
 haber v.- düm 1698
 haber v.- elüm 184
 haber v.- gil 1673, 1906, 2693, 3188
 haber v.- miş 2313
 haber v.- üñüz 2107
 haber v.- ür 229, 1727
 selām v. 1867
 selām v.- di 414, 883, 1310, 1315, 1476, 1671, 1732, 1822, 2137, 2353, 2595, 2639, 3187
 selām v.- gil 1259
 selām v.-üñ 1025
 selām v.- ürlerdi 541

3. Bağışlamak, ihsan etmek, sahip olmasını sağlamak, kazandırmak.
 v. 1000, 2849, 2884, 2905
 v.- di 231, 642, 663, 1068, 1157, 2276, 2353, 3271
 bereket v.- di 2268
 ‘ izzet v.- di 410
 kuvvet v.- di: Gücünü artırmak, kuvvetlenmek. 537
 şafālar v.- di 1620
 v.- düm 1686
 v.- dūñ 36, 1445
 v.- e 555, 2077
 şafā v.- e 170
 v.- em 1443, 1453, 2303, 3319
 v.- en 1659, 2254, 2636
 v.- eyim 1088, 1125
 v.- gil 2636, 2841, 2843, 2852
 v.- medi 663
 v.- mekdedür 2080
 v.- memişdür 3271
 amān v.- men: Rahat bırakmamak, göz açtırmamak. 2302, 2308
 amān v.- mez 3017, 3096, 3158
 amān v.- mezler 627
 v.-mez 3131
 v.- miş 2777
 v.- mişdi 2044
 v.- üpdı 3397
 ‘ izzet v.- üpdür 67
 v.- ür 19, 59, 1494
 cān v.- ür 264
 bereket v.- ür 2189
 kuvvet v.- ür 712
 4. Biriyle evlendirmek, eş olarak vermek.
 v. 2768
 v.- e 2790
 5. (Ağaç için) Meyve, ürün vermek.
 v.- di 1804
 6. Kendini veya bir şeyini fedā etmek, bağışlamak; hediye olarak vermek.
 v.- düm 3107

- cān v.- düm 2140
v.- em 2305, 2457
cān v.- em 1875
cān v.- se 2160
7. Herhangi bir duruma sokmak, uğratmak.
yile v.- e 710
ziyān v.- me 2773
8. Zikretmek, söylemek, yād etmek.
şalāvāt v. 416, 800, 1958, 2040, 2135
şalāvāt v.- diler 1669, 2649
şalavāt v.- e 484, 1252
şalavāt v.- üñ 2831
şalāt v.- ene 1254
şalāt-ıla v.- üñ 1025
v.- mişdür 1729
9. Herhangi bir duruma yol açmak; herhangi bir şey ortaya çıkarmak, oluşturmak; bir isteği karşılamak.
icāzet v.- gil 1773
v.- me 3137
destūr v. 3174
destūr v.- üñ 3139
v.- ür 799
ağu v.- ür 712
v.- ürken 152
10. Yaymak.
v.- ür 862, 1135
11. Dayamak.
v.- miş idi 856
- vird** -1-
A. Belli zamanlarda okunması
ādet olan Kuran cüzleri, duaları.
v. iderse 577
- viribi** -1-
Göndermek.
dürūd v.- sün 78
selām v.- di 2736
- viril** -5-
Verilmek, sunulmak, ihsan edilmek.
v.- e 1569
v.- en 996, 3290
v.- ür 1562, 2163
- vişāl** -2-
A. Ulaşma, sevgiliye kavuşma.
v.- āb u hayvān 2970
v.- haḳdurur 3328
- vuḥūş** -1-
A. Yabani (hayvanlar).
v. 401
- vur** -2-
bk. ur-
1. Dinlemek, dikkat etmek.
kulağum v.- dum: Kulak vermek, dinlemek. 458
2. Sirtına, omzuna yerleştirmek.
yük v.- masun 890
- vuşlat** -4-
A. Kavuşma, ulaşma, vuslat.
v. 236, 1112, 3171, 3332
- vuşūl** -1-
A. Ulaşma, gelme, varma, erişme, yetişme.
v. 1364
- vužū** -2-
A. Abdest, abdest alma.
v. 1130
v. al 1545
v.+ yı al 1128
- vü** -25-
A. ve. bk. ve.
v. 18, 20, 63(2), 64(2), 378, 396, 984, 1347, 1412, 1504, 1882, 1918, 1919, 1957, 1986, 1993, 2107, 2512, 2718(2), 2791, 2976, 3419
- vücūd** -9-
A. Var olma, varlık; vücut, beden.
v. 1216, 1391
aşl- v. 217
v.+ ı 84, 217, 381, 2866
v.+ ın 2470
v.+ ına 1214
- vücūh** -3-
A. Yüzler, çehreler, suratlar.
v. 3236
v. tatar 1238
v.+ uñ 3237

-Y-

yā -206-
 A.
 1. Ünl. Ey! Hey!
 y. 40, 81, 91, 138(2), 179, 211, 276, 485, 552, 580, 606, 665, 666, 683, 685, 686, 687, 698, 701, 786, 828, 864, 876, 877, 881, 886, 946, 955, 956, 964, 972, 974, 993, 995(2), 1047, 1057, 1078, 1093, 1097, 1104, 1105, 1123, 1124, 1127, 1128, 1151, 1162, 1169, 1207(2), 1255, 1260, 1300, 1301, 1325, 1369, 1401, 1431, 1434, 1436, 1447, 1451, 1465, 1474, 1477, 1509, 1626, 1640, 1641(2), 1679, 1685, 1732, 1771, 1773, 1778, 1824, 1826, 1835, 1844, 1850, 1894, 1912, 1918(3), 1921, 1924, 1935, 1936, 1953, 1957, 1984, 1992, 2016, 2054, 2125, 2182, 2185, 2186, 2189, 2204, 2212, 2217, 2218, 2220, 2238, 2239, 2242, 2250, 2383, 2446, 2447, 2478, 2556, 2579, 2589, 2595, 2610, 2634, 2656, 2691, 2696, 2697, 2698, 2709, 2714, 2772, 2843, 2851, 2865, 2869, 2874, 2875, 2878, 2881, 2888, 2938, 2977, 3026, 3065, 3143, 3172, 3174, 3175, 3182, 3183, 3185, 3188, 3190, 3194, 3196, 3204, 3206, 3231, 3264, 3285, 3334, 3344, 3352, 3381(6), 3384, 3385, 3386(3), 3387, 3402, 3412(2), 3417, 3425, 3430, 3432, 3441, 3447(2), 3453(2), 3454, 3455, 3456, 3457, 3458, 3459, 3460, 3461, 3462, 3463
 2. F. bağ. Ya, veya, ya da.
 y. 226, 614, 877, 891, 1205, 3016, 3017, 3077, 3324, 3393, 3400
yabān -2-
 F. Ortalık, dışarı, etraf, civar.
 y.+ da 3044
 y.+ dan söylenür: Saçma sözler söylemek, boşa konuşmak. 3024
yad -1-
 Yabancı, ecnebi.
 y.+ a 2787

yād -8-
 F. Anma, hatırlama, yād;
 zikredilme, anılma, söylenme.
 y. 2668
 y. eylerdi 2398
 y. ideler 178
 y. idelüm 2, 783
 y. olur 1179(2)
 y.+ uma geldi: Akla gelmek, hatırlamak. 140
yağ -2-
 Yağ.
 y.+ um 1100
 y.+ umı 873
yağ - -4-
 Yağmak.
 y.- ar 558
 y.- dı 1080, 2894
 y.- ıcağız 3314
yağdur - -1-
 Yağmasını sağlamak.
 y.- dılar 3350
yağmā -2-
 F. Çapul, zorla mal kapma.
 y. eyledi 843
 y. eyleme 1419
yağmāla - -2-
 F.T. Yağma etmek.
 y.- dı 1379
 y.- dı 3107
yağmur -4-
 Yağmur.
 y. 555, 558, 1080
 y.+ ı 2894
yağşı -10-
 İyi, güzel.
 y. 1946, 1965, 2422, 2761
 y. iden 1946
 y.+ lardan 1950, 1953
 y.+ lardur 1950
 y.+ larıla 1951
 y.+ sın 2281
yāhū -2-
 F. Veya. bk. yāhūd.
 y. 226, 2997
yāhūd -4-
 F. Veya. bk. yāhū.

y. 537, 1044, 2828, 3403
Yahūdī -1-
 A. (ö.a) Yahudi, Musevî;
 Yahudi'den bir kişi.
 Y. 2803
yak - -13-
 1. (Bir kimseyi veya bir şeyi)
 Ateşle yakmak veya ateşe vermek,
 ateşte yakmak, yok etmek.
 y. 3431
 y.- dı 1038
 y.- duñ 1705
 y.- up 1701
 2. (Cehennem ateşi) Yakmak.
 y.- an 3011
 y.- ar 3011, 3019
 y.- dılar 1938
 3. mec. Güçlü sevgi
 uyandırmak.
 y.- anum 2121
 y.- up 3027
 4. Acıtmak, yakmak.
 y.- arıdı 2974
 y.- up 2782, 2794
yağa -2-
 Giysilerin boynuna gelen,
 boynu çeviren bölümü, yaka.
 y.+ sın yırtuban 597
 y.+ sın yırtup 843
yakıl - -3-
 1. Çok üzülmek, dövünmek.
 y.- ur 1682, 3255
 2. Derin bir sevgi duymak.
 y.- an 1633
yakın -17-
 1. (Zaman için) Yaklaşmış,
 yakın, yakında.
 y. 492(2), 1333, 1744, 2671,
 2839
 y. oldı 346
 2. Uzak olmayarak.
 y. 1370, 1951, 3095
 y.+ da 498
 y. idi 1062
 y. kıl 2503
 y. kıldı 1131
 y. kılmazdı 2483

y. ol 1370
 y. olma 3008
yakın -22-
 A. Sağlam, kesin bilgi; bir şeyi
 iyice, kesinlikle bilme; (bilgi, bilme
 için) sağlam olarak, iyice, doğru, hiç
 şüphesiz.
 y. 56, 232, 552, 621, 652, 702,
 723, 889, 1118, 1533, 1763, 1880,
 1981, 2301, 2575, 2597, 2619, 2779,
 3008, 3375
 y. itmişem 2319
 y. kılam 2530
yakınlı -1-
 A.T. Sağlam, kesin.
 y. 2567
Ya'kūb -1-
 A. (ö.a) Hz. Yakup.
 hasret- Y. 3412
yākūt -7-
 A. Yākut, değerli süs taşı.
 y.- aħmer 1138
 y.- aħmerden 1229
 y.- sürħden 1232
 y.+ dan 1274, 1288
 y.+ dandur 1280
yalan -9-
 Yalan, doğru olmayan.
 y. 614, 711, 1820, 2330, 2338
 y.+ dur 2679
 y. oldı 3394
 y. olmaya 706
 y.+ uñ 2321
yalguz -3-
 Yalnız. bk. yaluñuz.
 y. 2667, 2669
 y. eyledi 2355
yalın -1-
 Çıplak, açık.
 y. 1463
yalın ayak -1-
 mec. Çok perişan bir kılıkta.
 y. 3272
yaluñuz -6-
 Yalnız. bk. yalguz.
 y. 1087, 1329, 1733, 1768,
 2075

y.+ dum 319
yalvar - -5-
 Birinden ısrarla, kendini
 acındıracak sözlerle, saygılı bir
 biçimde bir şey istemek.
 y.- dılar 556
 y.- uban 1992, 2054
 y.- up 2865
 y.- urdı 1682
yaman -16-
 Kötülük, fenalık, musibet;
 fena, kötü, hoş olmayan; şiddetli.
 y. 1946, 1965, 2020, 2066,
 2069, 2399, 2434, 2545, 2676, 2709,
 2753
 y.+ ı 1951
 y.+ ımış 1951
 y.+ ın 2281
 y. olur 1952
yan -47-
 1. Sağ ve solun ortak adı, yön,
 taraf, cihet.
 y.+ dan 2090
 y.+ ı 408, 1138, 1792
 y.+ ımuздan 3437
 y.+ ın 1928
 y.+ ına 452, 519, 562, 611,
 875, 1108, 1328, 1685, 1770, 2046,
 2053, 2671, 2912, 3059, 3089, 3281
 y.+ ında 505, 1336, 1337,
 1521, 2414, 2535
 y.+ ındadur 768, 2857
 y.+ um 2944
 y.+ uma 3066, 3087, 3095
 y.+ umdan 1329
 y.+ uñ 1312
 y.+ uña 699, 2019, 3149
 y.+ uñda 473, 2922
 2. Huzur, kat.
 y.+ ında 3275
 y.+ umda 1451, 1469
 3. Birlikte, beraber olma.
 y.+ ımda iken 576
 y.+ larına 2982
 y.+ uñdayan 2151
yan - -28-
 1. (Bir kimse veya bir şey)

Ateşte veya ateşten yanmak, ateşle
 yakılmak.

y.- alar 2822
 y.- ar 427, 1439, 1496, 2941
 y.- aram 1299
 y.- ardı 1347
 y.- arıdı 405, 1341
 y.- arısam 1301
 y.- ayım 1301
 y.- dı 631
 y.- mağa 192
 y.- mışdı 3063
 y.- sun 2825
 2. mec. Yanıp tutuşmak.
 y. 2833
 y.- dı 354, 425, 2880, 3121
 y.- mışlara 754
 3. mec. (Cehennem ateşi)

Yanmak.

y.- dılar 1724
 y.- duğı 1947
 y.- duğları 1940
 y.- ııardur 1678
 4. mec. Çok üzülmek.
 y.- alum 2830
 y.- dılar 3408
 y.- duğ 3094

yaña -25-

Taraf, cihet, yön; yana, tarafa.
 y. 538, 630, 691, 1742, 1750,
 1773, 1902, 1903, 2025, 2060, 2073,
 2215, 2268, 2526, 2599, 2708, 2716,
 3233, 3330
 y.+ da 1873
 y.+ dan 551, 2107, 2651
 y.+ sı 1741
 y.+ ya 2201

yandur - -1-

Yanmasına sebep olmak,
 yakmak.

y.- alum 284

ya' nī (~ya' nī) -20-

A. Yani, “demek”, “şu demek
 ki”, doğrusu.

y. 123, 238, 246, 255, 257,
 303, 441, 448, 627, 675, 741, 745,
 924, 1248, 1342, 1370, 1490, 1551,

1556, 1563, 1888, 3027, 3099, 3348

yap - -1-

Onarmak, tamir etmek.

y.- dı 409

yapıl - -1-

Yapma işine konu olmak.

y.- ur 2172

yapış - -1-

Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak.

y. 2890

yaprağ (~yaprağ) -4-

Yaprak.

y. 1279

y.+ ı 19, 1277, 2335

yapu - -1-

Bina, inşaat, yapı.

y. 409

yapulu - -1-

Yapısı herhangi bir nitelikte olan.

y. 1204

yar - -4-

Derin yara açmak; yarık açmak.

y. 2611

y.- a 2090

y.- dılar 594, 600

yār - -35-

F.

1. Sevgili, yār.

y. 2741, 2804

cüft- y. 1677

y.+ ı 1590

ğayr- y.+ ı 1590

y. idi 567

2. Dost, tanıdık, ahbap; bu

anlamda seslenme ünlemi.

y. 243, 472, 590, 2982

y.- hāk 1487

y. eyle 2387

y.+ ıdı 1035

y.+ içün 3457

y.+ ıla 1510

y.+ ınuñ 71

y.+ ı 101, 2183

y. idem 1253

y. ider 729

y.+ ım 3102

mū- y.+ iñ idi 652

y.+ ına 1407

y. olagör 916

y. olan 2473

y. oldı 106, 1948, 2395, 2469,

2590

y. oldılar 2792

y. olmuşdı 2647

y. olsa 1791

y.+ um 3104

y.+ uñ 1201

yara - -2-

Yara. bk. yāre.

y. kıldı 1061

y.+ sın 1088

Yaradan - -1-

Yaratıcı, Allah.

Y. 1320

yārān - -2-

F. Dost, arkadaş.

y.+ lar 2198

y.+ lara 1934

yaradıl - -2-

Yaratma işine konu olmak.

y.- alı 352

y.- mazdı 48

yāre - -1-

Yara. bk. yara.

y.+ ñi 684

yārelü - -1-

mec. Dertli, üzüntülü.

y. 2961

yarak (~yarağ) - -6-

Hazırlık, levazım, teçhizat.

y. kıl 3183

y. kılğıl 2385

y.+ a girdiler 626

y.+ ın 2667

y.+ ın eyleyüben 1738

y.+ uñ kılasın 105

yaraklan - -1-

Hazırlanmak.

y.- miş 1497

yaralu - -2-

Yaralı.

y. 1063
y.+ dur 1087
yaramaz -1-
uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan.
y. 3003
yarar -2-
Yarayan, elverişli, uygun
y. 3004, 3005
yaraş -4-
Yakışmak, uymak.
y.- ur 33, 40, 1249, 1453
yarat -17-
Yaratmak.
y.- dı 200, 204, 208, 213, 232, 286, 1273, 2358
y.- mış 1282, 1283, 1286, 1288
y.- mışdum 2607
y.- mışdur 1140, 1275, 2354
y. -up 213
yarıcı -3-
Yardımcı, şefaathçi.
y. ol 1779
y.+ m 2324
y.+ ñ olsun 2086
yarıl -6-
Üzerinde yarık açılmak.
y.- dı 2543, 2613, 2731
y.- uban 418
y.- up 265, 348
yarın -20-
1. Bugünden sonra gelecek ilk gün.
y. 959, 961
y.+ için 850
2. Gelecek, ilerideki zaman;
ahiret günü.
y. 132, 794, 799, 931, 933, 1472, 1528, 2030, 2843, 2852, 2871, 2886, 2922, 3287, 3302
y.+ a 1407, 2858
yārī -1-
F. Yardım.
y. kıla 143
yārsız -1-
F.T. Dostsuz, ahbapsız.
y. 3102

yarı -1-
Bir şeyin yarısı kadar olan, yarım olan.
y. 2764
yāsēmen -1-
F. Yāsēmin.
y. 73
Yāsīn -1-
A. Yasīn, Kuran-ı Kerim'in 36.süresi.
Y. 64
yaş -15-
Yaş, göz yaşı.
y. 1172, 3350
y. ağıtsun 2821
kan y. döken: Çok üzölmek.
3421
y.+ ı 902, 1092
y.+ ıla 2819, 3086
y.+ ın 1077
y.+ ını 1101, 2973
y.+ lar ağıtdı: Ağlamak. 425
y.+ ları ağıdalum 2816
yaş -2-
Yaş, ömür, çağ.
y.+ ına 563
y.+ umuñ 1679
yaşa -1-
Yaşamak, canlılığını, hayatını sürdürmek.
y.- duñ 115
yaşıl -3-
Yeşil. bk. yeşil.
y. 2136, 2314, 2352
yaşlu -1-
Yaşla dolmuş.
y. 1063
yat -12-
1. Yatmak, uyumak için yatağı girmek.
y.- dı 2411, 2812
y.- uriken 2661
2. Hastalık sebebiyle yatakta yatmak.
y.- dı 2946
3. Bir yere, bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

y.- am 1926
 y.- dı 2897
 y.- ıcağ 825
 y.- mış 2225
 y.- mışam 1926
 y.- ur 1751
 4. Bir özellik kazanmak için bir şeyin içinde beklemek.
 y.- urıdı 88
 5. mec. Bulunmak, var olmak.
 y.- up 2433
yavaşlık -1-
 Vakar, yumuşaklık, ağırlık.
 y. 1585
yavı -2-
 (Hayranlıktan) Kendinden geçme, kendini kaybetme.
 y. kıldı 2809
 y. kılmışam 421
yavrı -1-
 Yeni doğmuş hayvan veya insan.
 y. 266
yavuz -3-
 Kötü, fena.
 y. 1964, 2220, 2563
yay -2-
 Yay.
 y.+ dan 1317
 y.+ ı 724
yayağ (~yayağ) -2-
 Yürüyerek giden, yaya, piyade; binitisiz.
 y. 3272
 y.+ ı 1170
yayıl -1-
 Genişlemek, büyümek.
 y.- a 1043
yayla -1-
 İyi bir yerde vakit geçirmek.
 y.- yısar 932
yāve -1-
 F. Saçma, manasız, saçmasapan söz.
 y. 1332
yaz -9-
 1. Yazmak, yazıya dökmek.

y.- ana 1643
 y.- anı 3388
 y.- duñ 81
 y.- mamışdı 188
 y.- maz 329
 y.- mış 1490
 y.- uban 68
 2. Nakşetmek, resmetmek, süsleyip bezemek.
 y.- an 29
 y.- duñ 35
yazı -2-
 1. Ova, sahra.
 y.+ da 1336
 2. Talih, nasip, kader, alın yazısı.
 y. 2220
yazıcı -1-
 Yazıcı, insanların günah ve sevaplarını yazan melekler.
 y.+ lar 3202
yazıl -1-
 Yazılmak.
 y.- mış 81
yazılı -4-
 1. Yazılmış olan, muharrer.
 y. 1485, 1995
 2. Nakışlı, resimli.
 y. 449, 450
yazuğ -2-
 Günah, cürüm, suç.
 y.+ am 1683, 2049
yazuğlu -2-
 Günahkâr, suçlu, mücrim.
 y. 1430, 3193
yeddi -1-
 (Sayı) Yedi. bk. yedi, yiddi.
 y. 419
yedi -4-
 (Sayı) Yedi. bk. yeddi, yiddi.
 y. 488, 489, 1278, 3286
yedür -2-
 Yedirmek, beslemek, yemesini sağlamak. bk. yidir-
 y.- esin 471
 y.- ür 266
ye -15-

bk. yi-
 1. (İnsan ve hayvan için)
 Yemek.
 y.- mezdi 824, 893
 y.- rseñ 474
 y.- sün 145, 870, 873
 2. mec.(Dert, gam) Çekmek.
 ğam y.- me: Tasa çekmek,
 kaygılanmak. 850, 959, 1162, 1303,
 1401, 3085, 3267, 3318
 ğam y.- rem 829
yegānā -1-
 F. Biricik, tek.
 šāh- şehinšāh- y.- haq: Hz.
 Muhammed. 387
yegreg -1-
 Daha iyi, üstün, baskın. bk.
 yigerek, yigrek.
 y.+ i 367
yek -1-
 F. Bir, tek.
 y. 2130
yeksān -1-
 F. Düz; bir, beraber.
 hāq-ıla y. ider: Bir şeyi
 temelinden yıkıp harap etmek,
 bütünüyle ortadan kaldırmak veya
 kalkmak. 3158
yek-tā -1-
 F. Tek, eşsiz, benzersiz.
 y. olur 1553
yel -4-
 Yel, rüzgar. bk. yıl.
 y.+ i 3108
 y.+ ler 1080
 y.+ leri 1392, 3332
yem -3-
 Hayvan yiyeceği.
 y. 869, 891, 893
yemek -3-
 Yemek, karın doyurma işi. bk.
 yimek.
 y. 266, 824, 2799
yemiş -1-
 Meyve. bk. yimiş.
 y.+ in 809
yeñ -2-

Giysi kolu. bk. yiñ.
 y.+ üme 2890
 y.+ üñdekin 690
yenābi^c -1-
 A. Kaynaklar, pınarlar;
 çeşmeler.
 y. 391
yenbū^c -1-
 A. Kaynak, pınar; çeşme.
 menba^c - y.- hikmet 84
yene -48-
 Yeniden, bir daha, tekrar, yine.
 y. 86, 206, 229, 230, 242, 279,
 280, 293, 385, 409, 432, 441, 500,
 591, 600, 1006, 1268, 1308, 1337,
 2847, 3026, 3057, 3163, 3191, 3194,
 3200, 3201, 3213, 3218, 3226, 3227,
 3232, 3238, 3260, 3261, 3262, 3263,
 3264, 3267, 3272, 3294, 3308, 3309,
 3366, 3376, 3463
yeñi -3-
 1. en son edinilen.
 y. 409
 2. O güne kadar söylenmemiş,
 görülmemiş, gösterilmemiş,
 düşünülmemiş olan.
 y. 625
 3. Biraz önce, çok zaman
 geçmeden.
 y. 2076
yeñile - -1-
 Yenilemek, tazelemek.
 āb-destüm y.- yim: Yeniden
 abdest almak. 1127
yer -72-
 bk. yir, yiryüzi, yeryüzi.
 1. Yer küre, yeryüzü, dünya.
 y. 108, 189, 316, 320, 909,
 1353
 y.+ de 32, 1208, 1237, 3418
 y.+ e 3301
 y.+ i 208, 1278, 3051
 y.+ ile 1373, 3359
 2. Yer, mekân; oturulan,
 yaşanılan ev, mahalle, şehir, yöre,
 taraf; makam.
 y. 503, 774, 978, 2957

y.+ de 545, 1174, 1309
y.+ e 541, 2910, 2920
y.+ i 199, 845, 948, 2856
y.+ idurur 2957
y.+ in 3288
y.+ in kıl 3389
y.+ inde 1121, 3227
y.+ inden 433, 1160, 1172,
3234
y.+ ine 3172
y.+ ini 2845
y. itdiler 2429
y.+ lerde 655
y.+ lere 2920
y.+ leri 544
y.+ leri ola 158
y.+ leri olmaya 3265
y.+ ümi 157
y.+ üñ 967
y.+ üñdür 1300
3. Yer, mahal, bölge.
y.+ in kıldılar 330
4. Taraf, yön, cihet.
y.+ de 251, 989
y.+ den 237
y.+ e 961, 1456
5. Yer, toprak, zemin.
y. 1400, 3333
y.+ de 3196
y.+ e 437, 664, 691, 901, 1061,
2894
y.+ e geçdi 404
y.+ e urmuşlardı 3355
y.+ üñ 958
6. Bir şeyin veya kimsenin
yerini almak üzere.
y.+ ine
7. Uygun, gerekli; görev.
y.+ ine getir: İstenileni,
gerekeni yapmak. 3308
8. İz.
y. iderdi 825
y. itdi 1170
9. Etkisi ve sonucu olmayan.
kırı y.+e 910
yer yeri -2-
Her taraftan, taraf taraf

y. 789, 825, 3051
yerlü yerine -2-
Kendine ait olan yere.
y. 451, 1351
yeryüzi -3-
Üzerinde yaşadığımız toprak
ve denizler, yer kabuğu. Bk. yir, yer,
yiryüzi.
y. 3147
y.+ ne 378, 818
yeşil -9-
Yeşil. bk. yeşil.
y. 19, 1230, 1275, 1277, 1285,
1322(2), 2334
y. kılmış 1138
yet - -12-
bk. yit-
1. Yetiştirmek, erişmek, ulaşmak,
vasıl olmak.
y.- di 1314
y.- diler 543, 2793
y.- medi 1085
y.- mez 1939
2. Bir ihtiyacı karşılayacak,
giderecek nitelikte olmak, yetmek.
y.- dikce 523
y.- dükçe 160
y.- medik 3301
y.- meye 68, 2739
3. Yeterli olmak, kâfi gelmek.
y.- er 737, 3339
yetim -8-
A. Yetim.
y. 512, 1047, 1050, 1057,
2622
y. kaldı 644
y. olsa 645
yetmiş biñ -7-
(Sayı) Yetmiş bin.
y. 1118, 1234, 1327, 1339,
1343, 3125
y. ola 1323
yevm -5-
A. Gün.
y.- dīn olıcağ 3318
y.- evvelde 3368
y.- istivādur: Öğle vakti. 917

y.- mahşer 796, 798
yetür- -5-
 Ulaştırmak, eriştirmek. Bk.
 yitür-
 y. 1086, 3172, 3196, 3336
 y.- diler 3089
 y.- e 3169
yevme'l-cezā -1-
 A. Kıyamet günü.
 y. 1716
yevme'l-hisāb -3-
 A. Kıyamet günü.
 y. 141, 2842, 3314
yevme's-su'āl -1-
 A. Kıyamet günü.
 y. 41
yevmi'l-kıyām -1-
 A. Kıyamet günü.
 y. 1164
yevmü'n-nüşūr -3-
 A. Kıyamet günü.
 y. 917, 3345, 3436
Yezdān -2-
 F. Allah.
 Y. 1522
 nūr- Y. 1219
Yezdānī -1-
 F.A. Allah'a ait, Allah'la ilgili.
 medh- hātem- Y.+ dūr 99
yezīd -1-
 A. Nefret edilen kimseler için
 kullanılan bir söz.
 y. 939
yığ- -1-
 Toplamak, bir araya getirmek.
 y.- mışdı 1756
yıgđur - -1-
 Toplatmak, bir araya getirtmek.
 y.- dı 1648, 2062
yıgıl - -2-
 1. Çok sayıda birikmek,
 toplanmak.
 y.- sun 1647
 2. Düşmek, yıkılmak, kendini
 tutamayıp çökmek.
 y.- a 2091
yıgışdur - -1-

Toplamak, biriktirmek.
 y.- dı 2415
yık- -3-
 Yıkma, tahrip etmek,
 parçalayarak dağıtmak; ortadan
 kaldırmak, yok etmek, bozmak.
 y.- ar 3019
 y.- up 2310, 3042
yıkıl - -3-
 Yıkma işi yapılmak veya
 yıkma işine konu olmak; herhangi bir
 sebeple göçmek, çökmek.
 y.- a 3051
 y.- dı 407, 408
yıl -15-
 Yıl, sene.
 y. 197, 198, 212, 545, 1095,
 1228, 1463, 1464, 3081
 y.+ da 2787
 y.+ dan 2607
 y.+ dur 2354
 y.+ ı 1612
 y.+ lardı 405
yılan -6-
 Yılan.
 y. 2554, 3013, 3014, 3021
 y.+ a 2711
 y.+ dan 3015
yıllık -6-
 Yıla ilişkin.
 y. 1160, 1183, 1276, 1281,
 1471, 3239
yırt- -3-
 Yırtmak, parça parça etmek,
 parçalamak.
 y.- dı 2443
 yaqasın y.- uban 597
 yaqasın y.- up 843
yi - -27-
 bk. ye-
 1. (İnsan ve hayvan için)
 Yemek.
 y. 2210
 y.- di 2732
 y.- diler 2266
 y.- düğün 445, 727
 y.- mege 1093

y.- mem 2205
 y.- mesünler 2203
 y.- mez 1677
 y.- ye 2201, 2211, 2453
 y.- yeler 2719
 y.- yem 2538
 y.- yenüñ 1015
 y.- yüp 1094, 2267
 2. (mec.) Dert, gam çekmek.
 y.- me 2048
 ğam y.- me: Tasa çekmek,
 kaygılanmak. 1105, 1774, 3228
 kayğu y.- me: Merakına
 düşmek, tasasını çekmek. 2783
 ğam y.- mesün 2606
 ğam y.- mezem 1068
 guşsa- ğam y.- ridi: Kaygı,
 keder çekmek. 1084
 ğam y.- yüben 2558
 3. Hakkı olmayan ve kendisine
 yasak edilmiş bulunan bir şeyi kabul
 etmek.
 y.- yen 2930
yiddi -4-
 (Sayı) Yedi. bk. yeddi, yedi.
 y. 711, 824, 915, 1999
yiddi yüz -2-
 (Sayı) Yedi yüz.
 y. 2316
yidir -2-
 Yedirmek, beslemek, yemesini
 sağlamak. bk. yedür-
 y.- ir 2805
 y.- irdi 2799
yig -4-
 Daha iyi, üstün.
 y. 2786
 y.+le 2272
 y.+ durur 971
 y.+ dür 2085
 y. oldu 2362
yigerek -1-
 Daha iyi, üstün, baskın. bk.
 yegreg, yigrek.
 y. 878
yigirmi -1-
 (Sayı) Yirmi.

y. 2875
yigit (~yigid) -13-
 Delikanlı, genç.
 y. 505, 1900, 2026, 2135,
 2694
 y.+ e 2699
 y.+ i 1706, 1916, 2703
 y. olduñ 2119
 y.+ üñ 1708, 1974, 2701
yigled -3-
 Üstün tutmak, tercih etmek.
 y.- en 1657, 1987, 2010
yigrek -1-
 Daha iyi, üstün, baskın. bk.
 yegreg, yigerek.
 y. 2408
yil -1-
 Yel, rüzgar. bk. yel.
 y.+ e vire 710
yimek -4-
 Yemek, karın doyurma işi. bk.
 yemek.
 y. 2181, 2192, 2453
 y.+ den 2203
yimiş -4-
 Meyve bk. yemiş.
 y. 53
 y.+ den 52, 2719
 y.+ lerdan 2538
yin -1-
 Yemek işine konu olmak.
 y.- di 1805
yin -3-
 Giysi kolu. bk. yeñ.
 y.+ in 2891
 y.+ ine 673
 y.+ ümdeki 688
yine -101-
 Yeniden, bir daha, tekrar, yine
 bk. yene.
 y. 121, 421, 422, 439, 440(2),
 441, 443, 447, 673, 779, 782, 783,
 948, 961, 970, 971, 975, 1004, 1026,
 1076, 1130, 1134, 1158, 1161, 1222,
 1224, 1285, 1288, 1292, 1314, 1320,
 1330, 1339, 1369, 1374, 1394, 1468,
 1474, 1475, 1476, 1477, 1481, 1500,

1506, 1513, 1514, 1517, 1550, 1564, 1583, 1610, 1613, 1649, 1678, 1687, 1709, 1763, 1789, 1838, 1848, 1915, 1916, 1969, 1997, 2004, 2012, 2058, 2059, 2095, 2193, 2209, 2212, 2214, 2215, 2367, 2424, 2427, 2465, 2530, 2531, 2532, 2547, 2600, 2630, 2704, 2815, 2908, 2927, 2991, 3057, 3058, 3059, 3105, 3113, 3137, 3138, 3317

yir -44-
bk. yer, yeryüzi, yiryüzi.
1. Yer küre, yeryüzü, dünya.
y. 2511
y.+ de 2006, 2634
y.+ den 2310
y.+ e 2136, 2149
y.+ ler 1336
2. Yer, mekân; oturulan, yaşanılan ev, mahalle, şehir, yöre, taraf; makam.
y. 3114
y.+ de 1734, 1743, 1792, 2051
y.+ i 1952, 2617, 2642
y.+ in 2165, 2563
y.+ inden 2516
y.+ ine 439
y.+ üm 3114
y.+ üñ 2061
y.+ üñi 1552
3. Yer, mahal, bölge.
y.+ de 2102, 2426, 2730
y.+ e 2062
y.+ i 409
y.+ inde 2449
4. Yer, toprak, zemin.
y.+ de 1939
y.+ den 2551
y.+ e 697, 804, 820, 887, 1423, 1882, 2090, 2115, 2127, 2550, 2637
y.+ e 2728
5. Bir şeyin veya kimsenin yerini almak üzere.
y.+ ine 981, 2449

yiri -2-
Adım atarak ilerlemek, gitmek.
bk. yirü-, yürü – (~yüri-)
y. 1810

y.- di 2687

yirü -1-
Üzerine doğru gitmek, akın etmek, saldırmak, hücum etmek. bk. yiri-, yürü – (~yüri-)
y.- ñ 2490

yirlü -1-
Oturduğu bölgede doğup büyüyen, ataları da orada yaşamış olan kimse.
y. 2796

yiryüzi -1-
Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yer kabuğu. Bk. yir, yer, yeryüzi.
y.+ n 2310

yit -11-
bk. yet-
1. Yetişmek, erişmek, ulaşmak, vasıl olmak.
y.- di 1871, 2060, 2106, 2671
y.- geç 1895
y.- miş 2515
y.- mişiken 2468
2. Yeterli olmak, kâfi gelmek.
y.- er 2219
y.- medi 1725
y.- mez 1914
3. Olgunlaşmak.
y.- mişdi 2732

yitür -2-
1. Ulaştırmak, eriştirmek. bk. yetür-
y. 1866, 2149
2. Ne olduğunu, nerede bulunduğunu bilememek, kaybetmek.

yiti -1-
Sert, keskin, şiddetli.
y.+ dür 3009

yiv -1-
Kıyı.
y.+ üñe 2060

yoh -1-
Yok, yoktur. bk. yok.
y. 2640

yohsa -4-
“Aksi takdirde” anlamında

kullanılan bir söz. bk. yoḡsa.

y. 619, 683, 742, 1053

yoḡsul -8-

Fakir, fukara. bk. yoḡsul.

y. 59, 808, 814, 2043, 2755,

3151

y.+ a 2193

y.+ laruñı 3440

yok (~yoḡ) -53-

Yok, yoktur. bk. yoḡ.

y. 38, 142, 152, 463, 480, 535,

878, 989, 1027, 1235, 1278, 1353,

1523, 1636, 1728, 1752, 1768, 1793,

1820, 1978, 2056, 2152(2), 2377,

2616, 2752, 3191, 3248

y.+ dur 14, 90, 478, 1164,

1582, 1635, 1677, 2052, 2229, 2449,

2518, 2814, 3082, 3460

y.+ durur 13, 38, 1350(2),

1351, 1452, 2180, 2950, 3328

y.+ ı 1989, 2132, 2255

y.+ ıdı 544, 647, 2043, 2392,

2752

y. idevüz 1887

y.+ ları 2009

yokluk (~yoḡluḡ) -3-

Yokluk, hiçlik.

y. 1450

y.+ ıla 1452, 2759

yoksa -5-

“Aksi takdirde” anlamında

kullanılan bir söz. bk. yoḡsa.

y. 1144, 1666, 2455, 2769,

3094

yoḡsul -1-

Fakir, fukara. bk. yoḡsul.

y.+ a 180

yok yere -1-

Hiçbir gereği ve yararı

olmadan. 2921

yol -109-

1. Yol, tarik; mesafe; yolculuk.

y. 1271, 1281, 1738, 1772,

1871, 2126, 2667, 3313

y.+ a 134, 1870, 2727, 3118

y. alınmaz 1603

y.+ da 623, 866, 1879, 1884,

2439, 2682

y.+ da idüm 865

y. eyledüm 1470

y.+ ı 1131, 1158, 1373

y.+ ın tutar 1592

y.+ ını 334

y.+ lar 3078

y. ola 1276

y.+ u 621

y.+ umdan 1066

y.+ uñ 1372

2. Davranış, tutum, gidiş veya davranış biçimi; uyulan ilke, sistem, usul, erkân, tarz.

y. 760, 2674

y. bula 985, 1441, 3304

y. bulalar 1444

y. bulmadı 17, 402, 3166

y. bulmaya 1302

y. bulur 1563

y.+ a 275, 1020, 1784, 2677

y.+ da 987, 1601

y.+ dan 715, 1420

y.+ daya 2032

y.+ ı 885, 983, 2034, 3010

y.+ ıdur 1602

y.+ için 1631

y.+ ın 1601

y.+ ına 471, 734, 1713, 1721,

1726

y.+ ında 1302, 1601

y.+ ından 1258

y.+ um bağladı 130

y.+ uñ urur 713

y.+ unda 911

y.+ uñda 1631

3. mec. Gaye, amaç, uğur.

y.+ a 2743

y.+ da 269, 1012, 1587, 2161,

2457

y.+ ına 572, 872, 903, 1076,

1103, 1223, 1527, 2305, 2879, 3107,

3329

y.+ ında 1114, 1528, 2655,

2742

y.+ uña 613, 1072, 1632, 2737,

2739, 3093

y.+ uña baş oynayan 3422
 y.+ uña cān oynayan 2977
 y.+ uñda 2084, 2140
 4. İzin, müsaade, yol; yer.
 y. 155, 159, 261, 1335, 1604,
 3145, 3149, 3334
yoldaş -13-
 Arkadaş, dost; yoldaş, yol
 arkadaşı; kılavuz.
 y.+ ından 3239
 y.+ ını 1644
 y. idi 2574
 y. it 476, 999
 y. ola 3176
 y. oldu 2158
 y. olma 3019
 y. oluñ 3003
 y. olur 1720
 y. olursa 129
 y.+ uñ 475, 1094
yorgun -2-
 Yorgun.
 y.+ sın 1879
 y.+ umış 1757
yön -1-
 Yön, istikamet.
 y.+ üñi 1549
yönel - -1-
 Yüz tutmak, yüzünü belli bir
 yere çevirmek. bk. yönül-
 y.- diler 620
yönül - -1-
 Yüz tutmak, yüzünü belli bir
 yere çevirmek. bk. yönel-
 y.- dise 2276
yu - -7-
 Yıkamak.
 y. 1546
 y.- agör 765
 y.- dı 3365
 y.- dılar 595, 3366, 3367
 y.- yup 600
yuğaru -3-
 Yukarı, göğe, havaya doğru.
 y. 325, 1777
 y.+ da 1780
yum - -5-

Yummak, kapamak.
 y. 1308
 y.- dı 1381
 y.- dum 1309
 göz açup y.- mağdan: Çok kısa
 bir zamanda. 2839
 göz açup y.- mışca: Çok kısa
 bir zamanda. 1137, 1195
yumşak -2-
 Yumuşak.
 y. 2551
 y. oldu 1170
yumurta -5-
 Yumurta.
 y. 263, 273, 1336
 y.+ nuñ 265
 y.+ sı 450
yu - -1-
 Yıkamak.
 y.-r 1592
yun - -1-
 Yıkanmak.
 y.- uban 506
Yünus -1-
 A.(ö.a) Hz. Yunus Peygamber.
 Y.+ uñ 3413
Yūsuf -2-
 A.(ö.a) Hz. Yusuf Peygamber.
 haqq- Y. 2252
 Y.+ uñ 3411
yuğ - -3-
 1. Ağızda bulunan bir şeyi
 yutağa geçirmek.
 y.- ar 444
 2. Haksız olarak kendine māl
 etmek, zorbalıkla elinden almak.
 y.- ar 2320
 y.- mağa 709
yu‘tīke feterzā -1-
 A. “Rabbin şüphesiz sana
 verecek ve sen de hoşnut olacaksın.”
 (Duhā, 5)
 y. 394
yüce -2-
 Yüksek.
 y. 1132
 y.+ de 1139

yügür --2-

Koşmak, hızlı gitmek.

y.- di 814

y.- üben 1902

yük

-9-

Yük, eşya.

y. 867

y.+ i 124, 2100, 2684, 2697

y.+ üm 131, 865

y.+ ümi 3070

y. vurmasun 890

yükle - -1-

Bir yere, taşınması için belli ağırlıkta eşya veya araç gereç koymak.

y.- yüp 2669

yükled - -1-

Yükleme işini yaptırmak.

y.- üp 2100

yüklen - -2-

mec. Bir yükümlülük altına sokulmak, sorumlu tutulmak.

y.- düñ 1537, 2918

yürek (~yüreg) -18-

Yürek, kalp; gönül, iç.

y.+ i 754, 1064, 2983, 3121, 3234

y.+ in 595, 600

y.+ in dāğladı 2810

y.+ ini 2820

y.+ ler tığladı 2095

y.+ lerini 1046

y.+ lerüñ 2961

y.+ üm 354, 425, 1100

y.+ üm tığladum 437

y.+ üm ditredi 428

y.+ üñ 1110

yürü - (~yüri-) -29-

bk. yirü-, yiri-

1. Adım atarak ilerlemek, gitmek.

y. 151, 607, 758, 899, 968, 1198, 1199(2), 1201, 1297, 2204, 2945, 3135

y.- di 1476, 2848

y.- di 1476

y.- mege 535

y.- mek 653

y.- ñ 3095

y.- r 1139

y.- r idi 538

y.- riken 514, 3161

y.- yen 1199

y.- yüp 1822

2. Akmak.

y.- r 754

y.- rdi 1744

3. Çocuk ayakları üzerinde

gezecek duruma gelmek.

y.- r idi 565

4. Üzerine doğru gitmek, akın etmek, saldırmak, hücum etmek.

y.- yüp 2492

y.- düñ 1813

yüz

-100-

1. Yüz, surat, çehre; yüzüne karşı; yüzey, satıh.

y. 2000, 3041

y.+ den 3338

y. çevürdi 2247, 3165

y.+ i 375, 410, 430, 457, 647, 674, 677, 678, 794, 796, 801, 806, 817, 831, 832, 991, 1134, 1751, 1892, 2688, 2863, 2876, 3042, 3459

y.+ i döndürdi 1839

y.+ i sürdi 887

y.+ i sürerdi 2963

y.+ i tıtdı 3205

y.+ için 998

y.+ in 1188, 1890, 2896

y.+ in dutdı 2521

y.+ in tıtar 617

y.+ in tıtdı 3233

y.+ inde 3041

y.+ inden 384, 1566

y.+ ine 431, 519, 520, 561, 657, 846, 895, 1134, 1367, 2974

y.+ ine 3122, 3215

y.+ ini 429, 453, 697, 798, 1260, 2917, 3134, 3150

y.+ ini sürdi 697

y.+ ini tıtar 775, 992

y.+ iñi tıtduñ 469

y.+ inüñ 515, 648, 3460

y.+ leri 790

- y.+ lerin 3355
y.+ lerini 3042
y.+ lerün 3156
y. tutarsa 2015
y. uruban 485
y.+ üm 1090, 3179
y.+ üm sürem 431
y.+ üme 453, 454, 2989, 3096
y.+ üme sür 1325
y.+ ümi sürdüm 437
y.+ ümüz 785, 786
y.+ ün 798
y.+ ün de 449
y.+ üne 3180
y.+ üni 801, 2357
y.+ üni döndürdi 1917
y.+ üni tut 797
y.+ ünüze 2988, 3097
2. mec. Utanma.
y.+ i 480, 3460
y.+ iyle 990
3. Sebep.
y.+ inden 95, 720
- yüz** -6-
(Sayı) Yüz.
y. 785, 1254, 2303, 2643
y.+ leri 790
y.+ ümüz 786
- yüz biñ**-8-
(Sayı) Yüz bin.
y. 333, 358, 936, 1259, 1276,
1344, 1612, 3380
- yüzlü** -1-
Yüzlü, yüzü olan.
y. 2814
- yüzük** -1-
Yüzük.
y. 447
- yüz yigirmi** -1-
(Sayı) Yüz yirmi.
y. 2088
- yüz yitmiş** -1-
(Sayı) Yüz yetmiş.
y. 2465
- Z / Z / Ž / Ž-
- zafer** -2-
A. Birçok emek neticesinde
maksada ulaşma, başarma; düşmanı
yenme, üstün gelme.
z. 2077
ehl- z. olur 1834
- zāhir** -31-
A. Görünen, görünücü, açık,
belli, meydanda.
z. 96, 221, 271, 1102, 1390,
3023
meş- z. 792
z.+ de 768
z.+ dür 2299
z.+ inden 708
z. itdi 244, 2012
z. ola 959
z. olan 1000
z. oldı 549, 934, 1037, 1041,
1122, 1321, 1393, 2836
z. olmadı 793
z. olsa 333
z. olur 25, 384, 918, 1552,
1568, 1578
z.+e 2525
- zahire** -1-
A. Gerektiği zaman harcanmak
üzere anbarda saklanan hububat,
yiyecek.
z. olısar 1716
- zāhirī** -1-
A. Görünen, görünürdeki.
z. 3033
- zaḥm** -4-
F. Yara.
z. 2093
z.+ a 1104
z. eyleye 1778
z.+ ı 2682
- zaḥmet**-22-
A. Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık.
z. 312
z.- mevt 3245
z. çekdi 3214, 3235, 3280
z. çekdüğüne 3180
z. çeker 3181
z. çekmişdi 1884

z.+ e 830
 z.+ i 1470, 2947, 2953, 3120,
 3223, 3230, 3278
 z.+ i çekdügi 3244
 z.+ i çekerler 3250
 z.+ i çekse 3242
 z.+ ler çeker 3254
 z. oldu 1812
 z.+ üm 2950
zahr -1-
 A. Arka, sırt.
 z.+ ını 2893
za'if -11-
 A. Zayıf, güçsüz; zavallı,
 biçare.
 z. 1441, 3090, 3224, 3264
 z.+ dür 1465, 3229
 z.+ e 1644, 2441, 3302
 z.+ i 2001
 z. oldu 491
zâkir -2-
 A. Zikreden, zikredici, anan.
 z.+ lerile 9
 z. olur 772
zâlim -6-
 A. Zulmeden.
 z. 3018
 z.+ e 3008
 z. ola 3049
 z. olan 3011
 z.+ üñ 3010, 3019
zam -5-
 A. Katma, ekleme.
 z. itdiler 3378
 z. kıldı 47
 z. kılup 1264
 z. oldu 193, 302
zamân -80-
 A.
 1. Zaman, vakit, çağ, devir.
 z. 16, 220, 653, 1687, 1830,
 1962, 2292, 2356, 2386, 2398, 3038,
 3054
 baş- z. 1611
 z.- hüdnedür 3037
 z.+ dan 229, 3036
 z.+ uñ 1634, 3049

2. Bir iş veya oluşun içinde
 geçtiği, geçeceği veya geçmekte
 olduğu süre, vakit.
 z. 264, 319, 421, 493, 521, 534,
 563, 596, 603, 807, 1001, 1647, 1670,
 1707, 1747, 1793, 1801, 1811,
 1879(2), 1885, 1930, 1963, 1982,
 2001, 2018, 2019, 2040, 2059, 2076,
 2098, 2101, 2106, 2109, 2115, 2184,
 2216, 2246, 2306, 2312, 2404, 2442,
 2450, 2545, 2585, 2593, 2619, 2705,
 2723, 2844, 2897, 3017, 3096, 3119,
 3207, 3221, 3359
 z.+ da 1710
 z.+ dan 1099, 1880, 2357
 z.+ dan oldu 2110
zamân -2-
 A. Kefil olma, kefillik.
 z. oldu 2059
 z. olduñ 2125
zamâne -1-
 A. İçinde bulunulan zaman,
 dönem.
 z. 1752
zann (~zan) -6-
 A. Şüphe, işkil.
 z. 2470, 2518
 ehl- z. 2042, 2323
 sū' - z.+ ıla: Fenā, kötü sanış.
 225
 z. tutma 2503
zār -34-
 F. Ağlama, inleme.
 z. 1106, 1682(2), 1932,
 2437(2), 2455(2), 2780(2), 2868, 3350
 z. eyledi 2864
 z.+ ı 2975
 z.+ ı kılan 859
 z.+ ıdı 3361
 z.+ ıla 436, 1115, 2824, 2873,
 2892, 2960, 2963, 3063, 3154, 3352,
 3378
 z. iden 858
 z. iderken 2236
 z. idüben 1889
 z. itdi 1892, 1991, 2005
 z. kıldı 2116

- zarar** -8-
A. Zıyan, eksiklik, kayıp.
z. 1695, 1814, 2389, 2500,
3011
z. görüpmisin 1966
z. itmek 2436
z. olmaz 2347
- zarf** -1-
A. Kab, kılıf, mahfaza.
z. 190
- zārılık** -1-
F.T. İnlemeli, ağlamalı.
z. 857
- zārī (zāri)** -7-
F. Ağlama, inleme.
z.+ durur 2979
z. kıla 143
z. kıldı 1172
z. kıldılar 3217
z. kılub 598
z. kırup 3077, 3445
- zāri zārī** -2-
F. Ağlaya ağlaya, inleye inleye.
z. 888, 2810
- zarīf** -2-
A. Zarāfetli, güzel, şık; Hz.
Muhammed.
z. 954, 2909
- zāt** -15-
A.
1. Kendi, asıl, öz; Allah'ın zatı;
kişi, zat.
nūr- z. 518
z.- şerīf 491
z.+ ı 11
ḥubb- z.+ ı 1181
z.+ ın 255
z.+ ına 16
ḥubb- z.+ ından 3276
z.+ ını 17
z. itdi 1430
maẓhar- z. olmağa 1357
cennet- z.+ umda 1459
z.+ uñ 3454
‘izz- z.+ uñ 3443
2. Hz. Muhammed.
z. 370
- z.+ ı 1342
- zātī** -1-
A. Kendiyle ilgili, kendine āit.
ḥubb- z. 1214
- zayf** -2-
A. Misāfir, konuk.
z.- Aḥad: Hz. Muhammed
1303
z.- Rabbü'l-‘ālemīndir: Hz.
Muhammed 1196
- zāyi‘** -1-
A. Elden çıkan, kaybolan,
yitik; zarar, zıyan.
z. oldı 2434
- zebānī** -1-
A. Cehennemlikleri cehenneme
atmaya memur edilen melek.
z.+ ler 1694
- zeberced** -2-
A. Zümrütten daha açık yeşil
olan ve zümrüt kadar değeri olmayan
bir süs taşı.
z. 1286
z.+ dendirur 1230
- zebḥ** -1-
A. Kurban kesme.
z.- ‘azīm 298
- zebūn** -4-
F. Zayıf, güçsüz, āciz.
z. eylemiş 3091
z. kıldıñ 3219
z. oldı 425, 2364
- Zebūr** -1-
A. (ö.a) Hz. Dāvud’a nāzil olan
mukaddes kitap.
Z. 1285
- zehr** -1-
A. Zehir, ağu.
z.+ e 1013
- Zehrā** -1-
A.(ö.a) Hz. Fatıma'nın lākabı.
cūft- Z.: Hz. Fatıma'nın kocası,
Hz. Ali. 2344
- Zehrā-āne** -1-
A.(ö.a) Hz. Fatıma'nın lākabı.
Z. + ye 2937
- zekāt** -1

A. İslâmın beş şartından biri olan, mal ve paranın, paklığını ve helâllliğini sağlamak üzere, kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması.

z. 2997

zelzele -3-

A. Sarsma; deprem.

z. 2872

z. kıldı 403, 1081

zem -1-

A. Yermeye, kınama; ayıplama.

z. eyledi 947

zemherîr -2-

A. Kara kış.

z. 1027

z.- nefsi 283

zemîn -9-

F. Yer, yeryüzü.

z. 48, 83, 357, 1081, 1151, 2892, 2898

şâh- z. 1864

z.+ üñ 321

zemzem -1-

A. Kabe civarındaki meşhur kuyu.

âb- z. 3458

zen -1-

F. Kadın.

z. 2397

zenb -3-

A. günah, suç, kabahat.

z.+ ine 3245, 3246

zencebîl -1-

A. Şarap.

z. 1030

zer -5-

F. Altın; akçe, para.

z. 1878, 2100, 2316, 2602

hemyân- z. 1863

zer-nigâr -2-

F. Altınla işlenmiş, yaldızlı.

z. 2144

z.+ ıdı 2614

zerrât -1-

A. Zerreler, pek ufak parçalar.

z. 415

zerre -8-

A. Zerre, pek ufak parça; zerre kadar.

z. 2191

z.+ dür 1521

z.+ ñi 3336

z.+ si 3428

z.+ sin 164, 1539

z.+ yem 2459

zerrece -1-

A.T. Zerre kadar, küçücük.

z. 2899

zerrîn -1-

F. Altından yapılmış, altın.

z. 21

zevâyâ -1-

A. Zâviyeler; köşeler, bucaklar.

z.- ‘ademdeyken 88

zevk -9-

A. Hoşa giden hâl; zevk; eğlence.

z. 2288, 2398, 2811

ţâlib- z. u şafâ 639

z.- ‘aşkıla 3343

z.+ ı 2962

z.+ ıla 102

z. idüben 2727

z. idüp 2703

zeyl -1-

A. Etek.

z.+ ini 393

zerre zerre -1-

A. Zerre zerre, parça parça.

z. 789

zibâ (~zibâ) -3-

F. Güzel, süslü.

z. 1321, 1671

hüsn- z.+ yıla 231

zî-behr -1-

A. Uzaklık, mesafe sahibi; Hz. Muhammed.

z.- kirdigâr 2210

zî-beşâret -1-

A. Müjde, muştı sahibi; Hz. Muhammed.

z. 1150

zî-ḥayâ -1-

A. Ār, namus, edep sahibi; Hz. Osman.

z. 2876

zihi -5-

A. “şu, bu” manasına gelen Arapçada müennes işaretidir.

z. 1150, 1700, 1931, 2545, 2629

zî-kerem -1-

A. Kerem, cömertlik, bağış sahibi; Hz. Muhammed.

z. 2336

zîkr -23-

A. Anma, söyleme, Allah'ı, Peygamber'i zikretmek.

z. 317, 1599

z.- bismi'llāhıla 1488

z.- hâkkı 926, 1561

z.- ilāh 8

z. eyleyen 10

z. ide 4, 274

z. idelüm 285, 779

z. ider 755, 777

z. iderse 517, 637

z. idüñ 4

z.+ ile 2398

z.+ in 6

z.+ ini 483

z. itdi 1487

z. kıldı 212

z. ola 214

z. olan 98

zîkrā -1-

A. Anma, hatırlama.

z. 390

zinā -1-

A. Aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki.

z. 713

zî-namāz -1-

A.F. Namaz sahibi.

z. 2419

zinde -3-

F. Diri, yaşayan, canlı; dinç, sağlam, güçlü, kuvvetli.

z.+ dür 32, 1574

z. oldu 1988

zindelig -1-

F.T. Dinçlilik, canlılık, sağlamlık.

z.+ e 265

zî-nebîyy -1-

A. Resul, peygamber sahibi.

z. 79

zînhār -1-

F. Sakın! Asla, olmaya, aman!

z. 2774

zî-nūr -1-

A. Nur sahibi.

z.- 'ayn 3032

zîrā (~zîra) -20-

F. Zira, çünkü, şundan dolayı ki.

z. 9, 27, 53, 61, 99, 118, 127, 215, 393, 482, 547, 773, 977, 1070, 1340, 1505, 1526, 3073, 3276, 3321, 3335

zîrā'at -1-

A. Ekincilik, çiftçilik, tarım.

z. 1741

zî-rüt̄b -2-

A. Derece, basamak sahibi.

z.- mu' allā 394, 839

zî-sa'ādet -1-

A. Mutluluk sahibi; Hz. Muhammed.

z. 1150

ziyā -6-

A. Işık, aydınlık.

z. 36, 642, 1037

z. oldu 2195

z. olur 1307

z.+ sın 1847

ziyān -6-

F. Zarar, kayıp.

z. 2084, 2680

z.+ a 1715

z.+ ı 2767

z. kıldı 2454

z. virme 2773

ziyāret -8-

A. Görmeye gitme, görüşmeye gitme, gidilme.

z. 1798

- z.+ den 1794
z.+ dūr 925
z. eylegil 924
z. eyleyem 3189
z. itdiler 451
z. kıldılar 490, 1294
- zōr** -1-
F. Sıkıntı, rahatsızlık.
z.+ ı kılduñ 2118
- zuhūr** -4-
A. Görünme, meydana çıkma.
z. 917
z.+ ına 1215
z. kıldı 203, 1334
- zulām** -2-
A. Karanlık.
z. 279, 315
- zulem** -1-
A. Karanlık.
z. 360
- zulm** -11-
A. Zulüm, haksızlık, eziyet.
z. 858
z. eyleduñ 876
z.+ ı kılduñ 2918
z.+ ıla 2919, 3051
z.+ ına 3010
z. ideler 3302
z. itdiler 864
z. itdüğüñ 880
z. itmedi 2910
z. kılan 2930
- zulmā** -1-
A. Karanlık.
z. 376
- zulmet** -12-
A. Karanlık.
z. 22, 747, 1037, 1218, 1360, 1573, 2967, 3022
Bücehl- z. 740
z.- cehliyle 1035
z.+ i 973
z.+ inde 2970
- zübān** -3-
F. Dil, lisan; dil.
z. 2527, 2615, 2753
- zücāce** -1-
A. Sırça, cam, şişe.
z. olmaz 1359
- zū-fünūn** -2-
A. Hüner, mārifet, sanat, ilim sahibi.
z.: Hz. Muhammed. 1993
resül- z. 2360
- zülāl** -1-
A. Saf, hafif, soğuk, güzel, tatlı su.
āb- z. 1493
- Zū'l-celāl** -4-
A. “Celāl, ululuk sahibi olan” Allah.
Z. 40, 537, 1405, 3412
- Zū'l-celālī** -1-
A. “Celāl, ululuk sahibi olan” Allah.
Z. 2006
- zūlf** -3-
F. Saç.
z.+ in 1654, 2689
z.+ üni 2128
- zū'l-fünūn** -1-
A. Hüner, mārifet, sanat, ilim sahibi; Hz. Muhammed.
Z. 1123
- zū'l-kemāl** -1-
A. “Olgunluk, yetkinlik sahibi olan” Allah.
Z. 3412
- Zū'l-kerem** -2-
A. “Kerem, cömertlik, bağış sahibi olan” Allah.
Z. 1445
hudā- Z. 2467
- Zū'l-minen** -3-
A. “İyilikler sahibi, minnet ve şükür duyulacak olan” Allah.
ḥabīb- Z.: Hz. Muhammed. 2151
pādişāh- Z.: Hz. Muhammed. 2323
resül- Z.: Hz. Muhammed. 2019
- zümre** -1-
A. Bölük, takım, cemaat,

topluluk.

z.+ sinden 1960

zümürüd -2-

A. Zümrüt.

z.+ den 1138, 1275

zünnār -1-

A. Papazların bellerine

bağladıkları uçları sarkık, ipten örme
kuşak.

z.+ 1 2371

A.T. dil oranı : % 0.62

F.A. dil oranı : % 1.9

F.T. dil oranı : % 0, 60

F. A. T. dil oranı % 0.02

T.A. dil oranı : % 0.02

Rum. dil oranı % 0.02

Erm. dil oranı %0.02

Soğd. dil oranı %0.05

Toplam Kelime Sayısı : 35683

Toplam Madde Başı Sayısı : 3816

T. dil oranı : % 31.6

A. dil oranı : % 48

F. dil oranı : % 16.5

A.F. dil oranı : % 0.65

SONUÇ

1. Arap Edebiyatı'nda doğup gelişen mevlid türü, ilk örneklerini de bu edebiyat sahası içinde vermiştir. Türk Edebiyatı'nda "sehl-i mümteni" örneği olan Süleyman Çelebi'nin "Vesiletü'n-Necât" adlı eseri bu türde çığır açmış, pek çok şair mevlid metni yazabilmek için kalem oynatmışlardır. Bu şairlerden biri de Kara Vâizdir.
2. Çalışmamızda üç nüshasını tespit ettiğimiz Kara Vâiz'in Mevlidi'nin metni oluşturulmuş, ses ve şekil bilgisi açısından incelenmiş, metnin gramatikal dizini çıkarılmıştır.
3. Üç nüshanın tenkitli neşri sonucu metin 3454 beyit ve 11 dörtlükten müteşekkildir.
4. Yazılış tarihi tam olarak bilinmeyen bu eser, Eski Anadolu Türkçesi devrinden Osmanlı Türkçesine geçiş devrinin özelliklerini yansıtır. Eserde eklerin hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekillerine rastlamamız bu tespiti kuvvetlendirecek delillerden biridir.
5. Türk dilinde halledilememiş konulardan biri olan /i~/e/ meselesi incelediğimiz metinde de görülür. Metinde hem /i/ hem de /e/'li ikili kullanımlar görülür: gece/gice, gerçek/girçek, ye-/yi-, yer/yir vb.
6. Metinde ikili kullanımlardan biri de kelime başında yer alan /t-/ ve /d-/ ünsüzleridir. Metnimizde kelimelerin hem /t-/ hem de /d-/'li şekilleri mevcuttur: daşra/taşra, daş/taş, dol-/tol-, doy-/toy-, düken-/tüken- vb.
7. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde gördüğümüz ekler metinde de görülmektedir: öğrenilen geçmiş zaman eki –updur/-üpdür, gelecek

zaman eki –ısar/-iser, emir teklik I. ve II. şahıs ekleri -ayın/-eyin, -ayım/-eyim,-ayum/ -eyüm, -gıl/-gil, çokluk I. şahıs eki –vuz/-vüz, sıfat-fiil eki –malu/-melü (ol-), zarf-fiil ekleri: -alı/-eli, -uban/-üben, -ubanı/-übeni, -madın/-medin, -geç bu eklerden sadece birkaçıdır.

8. Dilin, gelişmişliğini gösteren en önemli kıstaslardan biri de o dilde yer alan atasözü ve deyimlerin varlığıdır. Kara Vāiz, metnin pek çok yerinde atasözü ve deyim kullanmış ve Türkçenin ifade gücünü gösteren örneklerle yer vermiştir:

Şüretā ger mīve ağaçdan biter / Ma‘nide ağaç yemişden kök tutar. (52)

‘Aşkıla olan kimesne mübtelā / ‘Ādet oldur dā’imā çeker belā.(1074)

Şaşdı ‘aqlum ditredi küllī tenüm / Şöyle havf itdüm çıkar şandum canum. (3148)

Cebra’ıl çün cennete vardı girür / Bir burāk ot otlamaz epsem tırur. (1091)

9. Süleyman Çelebi’nin mevlidinden sonra yazılmış pek çok mevlid metninde dilin sade olduğu görülmektedir. Bunda asıl amaç halk tarafından okunmasını sağlamaktır. Kara Vāiz de diğer mevlid şairleri gibi bu hususu dikkate almış Allah’ı ve Hz. Muhammed’i övdüğü bölümler hariç akıcı bir üslupla eserini kaleme almıştır. Ayrıca eserde bugün kullanımdan düşmüş o devre ait “arkaik” diyebileceğimiz pek çok kelime yer almaktadır: alda-, od, gökçek, Çalap, kamu, tamu, kanğı, yarıcı, cılav, şıltağ vb. Dizin bölümünde 3816 madde başı mevcuttur. Bu madde başı kelimelerin 1137’si (%31.6) Türkçe, 1886’sı (%48) Arapça, 624 tanesi ise Farsçadır (%16.5). Diğer kelimeler ise iki kelime unsurunun birleşmesinden doğan kelimelerdir. Arapça kelime oranının fazla olması bizi yanıltmamalıdır. Çünkü bu kelimelerin birçoğu bugün

dahi kelime dağarcığımızda yer alan kelimelerdir. Bu tespitimiz Farsça kelimeler için de geçerlidir.

KAYNAKÇA

AKSOY, H. (2002). “Türk Edebiyatında Mevlidler”, *Türkler*, c.11, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara

BEKTAŞ, E. (2011). “Diyarbakırlı Kāmī ve Mevlid’i”, *Turkish Studies Volume* 6/1, s. 755-835

CAFEROĞLU, A. (1971). “Türkçemizdeki –Gıl Ve –Gil Emir Eki”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-10.

CEYHAN, Ā. (2000). “Süleyman Nahîfî’nin Mevlidü’n-Nebî Mesnevisi”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, s.89-141, Erzurum

COŞAN, M.E.(1983). “İslâmî Türk Edebiyatında ‘Ükkāşe Hikāyesi’”, *A.Ü.İ.F. Dergisi*, C. 26, s. 275-286, Ankara

DEVELLİOĞLU, F. (2006) *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara

DİLÇİN, C. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara

DOĞAN, Ö. (2007). *16.yy. Şairlerinden Derviş’in Mevlidi*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul

DOĞRU, R. (2013). *Kara Vâiz’in Mevlid’i (Metin-İnceleme)*, (Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Samsun

ERGİN, M. (1997). *Dede Korkut Kitabı II. İndeks-Gramer*, TDK Yayınları, Ankara

----- (2012). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım, İstanbul

EROĞLU, S. (2010). “Edebî Bir Tür Olarak Mevlitler- Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler”, *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:11, Sayı 18

EROL, H.A. (2008). *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişimleri*, TDK Yayınları, Ankara

GABAIN, A. V. (2007). *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev.:Mehmet Akalın), TDK Yayınları, Ankara

GÜLENSOY, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, TDK Yayınları, Ankara

GÜLSEVİN, G. , BOZ, E. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara

GÜNŞEN, A. (2004). *İpsalalı Ebu'l- Hayr Mevlid (İnceleme-Metin-Dizin)*, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara

----- (2006). “Göster- ve görset-/Görset- Fiillerinin Yapısı Üzerine” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S 20, (Özel Sayı: Prof. Dr. Tuncer Gülensoy Armağanı), s. 35-49

GÜRGENDERELİ, M. (2007). *Şeyh-i San'ân Mesnevisi-, Mostarlı Ziyâ'i*, Kitabevi Yayınları İstanbul.

HACIEMİNOĞLU, N. (1984). *Türk Dilinde Edatlar*, MEB Yayınları, İstanbul

HASAN ÇELEBİ K. (2009). *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, (hızl. Aysun Sungurhan-Eyduran) Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap, Ankara.

İÇLİ, A. (2012). “Yaratılışın Öyküsü Olarak Mevlid: Mevlid ve Mitoloji İlişkisi”, *Turkish Studies Volume 7/3*, s. 1499-1516

İPEKTEN, H. (2004). *Eski Türk Edebiyatı Nazım şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul.

KORKMAZ, Z. (2005). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar Birinci Cilt*, TDK Yayınları, Ankara

-----.(2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara

KÖKSAL, M.F. (2011). *Mevlid-nāme*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara

LATİFİ. (1990). *Latifî Tezkiresi*, (hızl. Mustafa İsen), Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara

MAZIOĞLU, H. (1974). “Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler”, *Türkoloji Dergisi*, C.: VI, S.:1, s.31-62

OKİÇ, M. Tayyib (1975). “Çeşitli Dillerde Mevlidler ve Süleyman Çelebi Mevlidinin Tercümelere”, *İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi*, S.:1, s.17-78

ÖZCAN, T. (2005). “Molla Arap”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 30, s.240-241, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara

ÖZKAN, F. (2012). *Şehîdî Mevlid (İnceleme-Metin-Dizin)*,(Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Edirne

PALA, İ. (2005). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul

PEKOLCAY, N. (2005). *Mevlid Süleyman Çelebi*, Sufi Kitap, İstanbul

-----.(1950). *Türkçe Mevlid Metinleri*,(İ.Ü. Türkiyat Enstitüsü nu:346, Basılmamış Doktora Tezi)

ŞAHİN, H. (2003). *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara

ŞEMSEDDİN S. (2004). *Kāmūs-ı Türkî*, Kapı Yayınları, İstanbul

ŞENGÜN, N. (2008). “Hz. Fâtıma Mevlidi Ve Vesîletü’n-Necât İle Mukayesesi”, *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XII/2, s. 419-438

TDK (2005). Türkçe Sözlük, 10. Baskı, TDK Yayınları, Ankara

TEKİN, T. (2003). *Orhon Türkçesi Grameri*, (Yay.Haz.: Mehmet Ölmez), Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi:9, İstanbul

YAZAR, S. (2008). “Cismî Mevlidi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 1/2, Winter, s. 448-478

YILMAZ, M. (1992). *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler-Ansiklopedik Sözlük*-,Enderun Yayınları, İstanbul

<http://www.tdk.gov.tr/tarama/>

<http://www.tdk.gov.tr/atasozleri/>

<http://www.kuranmeali.org>

TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ

هذا كتاب مولود من اعط

بسم الله
سورة الفاتحة يا ايه بقله لم
حكنا ربي يا ايه لم
جمع اوله لم جملة عامه خاصه
فاذ كوني بدي قمران مبين
عشيقه الله ديسه بركن لسان
هر نيسوسه كشي اشعار ايد
دعوى قلمك دليله اسان اولو
يسور اسك اول حتى كوستر كاه
دارم اولد كركيله هيشين
اسمر اكن بالك ولور كوايلينه
اسمر بالك دات بال افعال بال
جسم جسمه دكرد اول لاه
بي غرضه اوله جسم
اجباجي بوقدر الله الصمد
كيسه اندك صوغدي اول كيسه د

سبقت اتمن ذاتنه هرگز زمان
ايمن اذراك ذاتي عقول
عالم و كالي و جز و بدر عيان
طافرا بچيلد نوره رنق روزش
مؤمن و زسا و كو عبد صليب
كيميلد بربوله محتاج ايد
شولري كيمرد اليه اتدي دل
هر كچي دست قبولي جذبايد
كاه جاما ليدن كوروين نقاب
هم سجدن كاه اولور قبولي
كاه سجدن كوستور اولدي عك
هر ايشيدن بي نهايت حكمتي
بر نظر قيا كيمدن اولدي سوكون
عالمك تربيتي اولدور دوزن
اشكاره علمه جملة عيوب
رحمتي بي حد و فضلي بي عدد
جملة مخلوقاتك حمدن در

ايمن و اعظم منزله لامكان
كيسه بولدي انك كيشه يول
علم واحد بوله بيلورني كمان
كيم بيشل بيراغي و يورني سبت
مطحي خواندن الور نصيب
كيميك باشنه و زين نام ايد
كفر و طاعت بحر به بس با ندي اول
كون لرلدين برده هيچ قالمز كيدر
جان عشاقه دوشور اضطرار
كاه بشردن ظاهر اولدور و صدا
شوبله كيم لما تجلي للجبل
زير كيم هر سنه به واردين
فكر قيا قلدن بلورني و نجون
اومك نفسه يارن
اور غم عيوب
ايريشور قالمشله اندك مدد
بوده كون مرد و كورني در

سبقت

در توحید حضرت اری تعالی

حمید سکا یا شورای زوال
 فکر و عزمی فالید عقل و دنگ
 آدمک نفسی یازد بی قلم
 آسمان انجمه و مردن ضیا
 افتاب امر و کله اولور نهان
 یوق خلل اینک حکیم خطا
 عقل و نفس حکم که اینک طبع
 ربح فلق جماله عصیان اهلک
 واعظان و صبا چور در چرخ

تأقیات سولور سه بولور

پس بوعاد تا که عزت در نظام

شمس بر این رخ و این سبزه

اکلوم انی که رب العالمین

هم چو بدی و غنا با دی

امر قلدی چون قلم چلدی رقم

اولسه اول و منیدی بوجمان

کیم فدی کم بزل سین لایزال
 قدرتک شرحه نو کدی مقال
 عالمک و بی بی بزدل ملول
 جنت انجم و خور عینه هم جمال
 صافیدر حکم که بزد و کاه هلال
 یوق در صغیر هم کز اختلال
 این و جن امر که قبل و امثال
 یاره شور احسان که یا ذوالجلال
 جماله عصیان اهلک نوم استوال

بیک ده بری اید بونک تمام

دیه له خوش لصلوة و السلام

این که دخی آنک وصفن سبزه

کاشفات انجم مانی قلدی کوزین

موسندن انی اولک و اهل با دی

کند و ادب له ادبی قلدی ضمیم

یاره و بزدی زمین و آسمان

هر که وارزد بو عالمه اش
 جماله عالمه منکر بر شجر
 صور ناگرمیه اخلاص بیتر
 مصطفی پیش کیم دوز عالمه
 بیل حقیقت نور احمد ادیمک
 کاشانک اسل اولدور عیان

قاله البی صل الله علیه و سلم

اصلک احمد نوریدر سبک یعتین

حقه ما نل اول که نور اوله سین

بیشی کور مصطفایه جانیله

مرشدی هایدرا احمد جماله یه

اینبا جماله بی خلدی

زیر اول محبوب حقدیر بیلدی

کیمسه آنک اید و کینه ایددی

اولدور له وین حاوریم

اولدور در نلو کلاه دوا

عالمه عادل و عالی کان جود

جماله سینک اصلیدر خیر البشر
 اول شجره مصطفی در بر
 معینه اعاج میشد کون طور
 زیر اصدی او غول اولدی آدمه
 اتاسیدر بلکه جماله عالمک
 بوسوره الخلق منی در بیان

الخلق منی و انما من الله تعالی و

اصلک از نه دیواره کی صفتین

دایما حق دی که منصور اوله سین

شرعی طوب قبل نماز ارا کاشیکه

نور و نور شرعی و بخول و بایه

امیندن قبل بی بی آنک دیدی

بوغنا ای انجون قلدی یلد

کور و کور و کور و کور

کلدی شایسته اعظم

مقتدا و محبتا و مر قضا

هم سلیم القلب اول صاحب وجود

هَذَا وَلَوْ أَنِّي صَلَّيْتُ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مِنْ اللَّهِ
 أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يَكُونَ إِلَهُهُ بِأَسْمَاءِ يَلُومُ
 حَقِّكَ اسْمِ خَاصِنِي يَأْذِيهِ لَوْمُ
 أَلَّهِ اللَّهُ دِيْلُومُ اخْلَا صَلَ
 دِكْرِ قِيْلُوكْ دِكْرَ اِيْدَه تَأْوَلُ مَعِي
 دُكْلُوزْ جَمْلَه كُنَاهُ مِثْلُ خَزَانِ
 دَائِمًا ذِكْرِي أَنْتُوكْ اِكْتَارَ اِيْدَه
 صَادِقُ اُولَاكْ كَيْشِدَه بَرْهَانِ اَوْلَه
 طُورِ سُونِ دِيْسُونِ دِيْلَاكْ ذِكْرِ اِيْلَاهُ
 زِيْرَه لَا يَشْقِي جَلِيْسُ الذَّاكِرِيْنَ
 هَرُ مَرَادَه اِيْرَشُورِ اَللَّهُ دِيْعَتِ
 وَصِفِ يَاكْ اَيَاتِ يَاكْ اَقْوَالِ يَاكْ
 اَسْمَاءِ يَاكْ اَفْعَالِ يَاكْ

جُوهَر مَانِي دَكَلَه اَوَّل اِيْلَه رُوح رُوحَالِي دَكَلَه يَادِشَا
 دِي غَرَفِي جَوْهَر اَوَّل دِي اَوَّل رَحِيم كَفَرِيو دُر زَر اَحَد حَقِّي عَدِيم
 اَحْتِيَاجِي يُونُوزِ اَلله الصَّد اِيوشُور قَلْبَشَا اَنَدَن مَدَد
 مُسَه اَنَدَن طَعْم دِي اَوَّل اِسَدَن جِلَه مَخْلُوقَاتِه كَلُوب كِيدَن
 سَبَقَت اَمَر دَانِه هَر كَزَمَان اَمَر اَمَر مَنَزَه لَامَكَان
 اَيَمَر اِدْرَاك دَانِه غُفُول كِسَه بُونَم دِي اَنُوك كَهِنَه يُول
 عَالِي وَاكِي وَجَرِي دِي عِيَان هَه عِلْم وَاَحَد بَر اَوَّل يُولِي كَمَان
 طَافَر جِنَد قُورَه دِي رَقِيَن رُوشَب كَمَرِي شِل اِيغَا دِي رِي دِي سَبَب
 مُؤَمِن وُتُوسُوكُم عِبْد صَلِيب مُطْعَمِي خُونِ دِن اَلْمُور لَر نَصِيب
 كَمَرِي سِي بَرِيو لَه تَحَاج اِيوَر كَمَرِيك بَاشَه زَرِيَن تَاج اِيوَر
 شُوكِه رَدِي اِيْلَه اَنَدَن اَوَّل كَفَر ظَلَمَت جَمْرِيَه پَس بِنَدِي اَوَّل
 هَر كِي دَسْت قَبُول جَمْر اِيوَر كُورَه لَوْنَه بَر دِه هِيچ قَلَم كِيدَه
 كَاه جِلِنْدَه كُتُوبِن نَقَاب جَانِي عَشَاقَه دُشَمَن اَصْطَرَب

آفتاب امر که اول نور نهان مآه در حکایت بدر که هلال
 یوقد خلال اشوک هم شر خطا یوقد در ضعیف هر که در خلال
 عقل و نفس حکو که افشید مطیع اس جن امر که فی نور امثال
 در حریفی جمله عصیان اهلان یار شور احسان که یاد خلال
 قاعظک عصیان یوقد در حریفی جمله عصیان اهلان یار شور احسان که یاد خلال
 تا قیامت سید نور بود که **بیگانه سیری اولی به یونان**
 بش بوعان تا که **دیووم خوش القلوب والسلام**
 شیدی بر واجب دخی بش و ازین ایدلوم انک دخی وصفین سین
 اکوم انیکه رب العالمین کاینات اجوائی قلدی کترین
 هر چه دیدی فغان را ایلدی قاموسند ان اول و ز ایلدی
 امر قلدی چون قلم حکدی رقم کند ادبیه ادین قلدی ضم
 و که اولی و کترین بوجهان یادلر دی زمین اسمان
 کاه کاه **نکته و از در بوعان است** جملینک اصلدر خیر الیه
 جملدر یو کاینات اول جاندر **اون سکرینک عالمک سلطاندر**
 جمله عالمدر مثلد بر شجر اول شجره مصطفی در ز شجر
 صور تا که شجر افاجدن بر معدن افاج شجر کنک طویر
 مصطفی یکن کسدر عالم زو صوری وغل اولدی آدمه
 بل حقیقت نوری احمد ادماک آسیدر بلک جمله عالمک
 کایناتک اصل اولدر عصیان بوسن الخلق منی در بیان
 اصلوک احمد نور در بلدک یقین اصلوک از غمه دیو اوله کی صفین
 حقه مانل اول که بر نور اولاسین دایما حق دیکه مصور اولاسین
 بلشی کوز مصطفیه جانله شرعی طوت قل نازار کانله
 نرشد و هادیدر احمد جملیه نور و بر شرعی محسوله بایه
 انبیا جملی حقدن دیلدی **امتنندن قل بری انوک دیدی**
 زو اول محبوب حقدن بلددر **بونا نای الکون قلددر**
 کسه انک بر دکنه ابرمدی هیچ احد اول کوز کوز کوز کوز

اُولَدُ رُزْدَه تَلُو كُو كَلَر د وَا
 اُولَدُ رُزْطَه وُيَسِر حَامِيَم
 عَالَمِ عَادِلِ عَالِي كَانَ جُودُ
 مُنْدِر هَادِي شَهِيدُ وَهُمْ حَمِيدُ
 شَيْلَه كَمِ عِزَّتِ وَيُزِيدُ حَقِّ اَكَا
 بِيَكَلَه بِرِيَن يَارِ زَبَانِ شَرْحِ اَتِيَه
 اَحْمَدُ وَنَحْمُودُ مُحَمَّدُ مُصْطَفِي
 مَا سَالُ وَكِيَه كُنْدَر تَاقِيَا مَر
 هَرِ بِرِي سِي هَم دَخِي دُرْت يَارِ نِيَك
 اُولِ اَبُو بَكْرِ بَنُوشَه مِيَنِيَك بُو
 جُومَن عُمَمَانِ عَلِي خُودِيَا سَمَن
 هَم اِيَكِي قُوْنَجَه حُسَيْنِيَلَه حَسَن
 هَرِ بِرِي كَامِلِ مُكَمَّلِ فِي الْعُلُومِ
 دِينِ كُو كُنْدَه بُولَا زَكَا لَنُجُومِ
 مُقْتَدَا وَنَجْتَبَا وَنُورِ تَضْيِي
 كَلَدِي شَانِنْدَه عَلِي خَلْقِ عَظِيمِ
 هَم سَلِيمِ الْقَلْبِ اُولِ صَاحِبِ جُودِ
 شَاكِرِ مَشْكُورِ وَنُخْتَارِ مَحِيدِ
 وَصَفِ اَيْدَر سَه جَمَلِ خَلْقِ اُولَدِ صَلَهِ
 كَرَمِدَا اذِ اُولَسَه دَكِيَزَلَرِ يَتِيَه
 هَرِ كِه سَوَر سَه اِي بُولُورِ صَفَا
 رُوحِنَه اُولُسُونِ صَلَوَاتِ السَّلَامِ
 دَكِنِ اُولُشُدُر شَرِيعَتِ دَارِ نِيَك
 هَم عَمْرُ لَالَه صِفَتِدُر خَنَدَرُ
 جُلُوسِي اَرِيش صَحْنِ چَمَنِ
 حُسْنِ اِيَجِنْدَه مِهْرِ مَا هَه بِنَجَه زَا
 دِينِ كُو كُنْدَه بُولَا زَكَا لَنُجُومِ
 قَنَقِي

کلام محمد بن کوسر و اولی علی
 هر ایشندی نهایت حکمتی
 بر نظر قلیدن اولدی ایشولون
 علك زینبی اولدر دوزن
 آنکار علمنه جمله عیوب
 رحیمی حد و فضلی عدد
 جمله مخلوقات ان حکمنده
 شو له لم لما تجلی للجبل
 یزیدکم هر سنیه وار قدری
 فیکر قل قدن بلور ایشولون
 ادمک نفسی اولدر یزن
 اورنلو اغویله کلی عیوب
 بریشور قمشله اندن مدد
 برده کوک زنده در کو مرده در

جمله عالم در مشك بر شجر اول شجره مصطفی در زمين	اول در دنيا اول كاره دوي مقداد و مختار و مرتضا
صور ناكش غاچ در بيت مغندر غاچ بنشيند كوكش	اول در طه و لين حاو ميم كله شائند على خلق عظيم
مصطفی پیش كيد ز عالمه نيزه صوري او غول اولي آدم	عالم و عادل و عالي كان جود هم سيلم القلب اول صاحب
پيل حقيقت نوري احمد آمد آسيده نيكه جمله عالمك	مهد راهدي شهيد هم حميد شاكو مشكور مختار و مجيد
گاشانك اصلي اول در عيان بوسوره الخلق بني در عيان	شويلاه كم عزت در بدخا وصفا در جمله خلق اول دن
ظلال النبی علیه الصلوات والسلام الخلق مني و انا من الله	
اصول احمد نوري در پايان يقين آهيك ائمه در پايان كبريا	احمد محمود محمد مصطفی هم كره سوره آبي بولور رضا
حقه ما ريل اولكه بنور اولين دایم حق دريكه منصور اولاسين	ماه سال كچه كوندز تا قيام روح اولسور صلات و السلام
پيشي كور مصطفی به جانيله سر عقی طوت قبل نماز اركانيله	هم پيشي هم دحي مرت يارنك ركن اولسند شريعت دارنك
موشد و هادي در احمد جمله نور در شري مجسوله بایه	اول ابو بكر بنفشه منك بوا هم عمر لا صفند اخند روا
انبياء جمله سي حدن ديدي استن قليري انوك ديدي	چون سمن عثمان علي خود يامن جمله سي اراين صحن حن
دين اول محبوب حقه پيدار بوسنای الو چون قلد يار	هم ايكي غنجه حصيل حسن حسن ايچيد مهر ماهه پي رن
كنسه انوك ايردو كينه ارمك هم احاد اول كوردو كيني كورمك	هم نبي كامل مكمل في العلوم دين كو كند بولر در كا نجوم

اولاد